OLYMPIODORI
PROLEGOMENA ET IN CATEGORIAS COMMENTARIUM

CONSILIO ET AUCTORITATE

ACADEMIAE LITTERARUM REGIAE BORUSSICAE

EDIDIT

ADOLFUS BUSSE

BEROLINI

TYPIS ET IMPENSIS GEORGII REIMERI

MCMII

COMMENTARIA
IN ARISTOTELEM
GRAECA

EDITA CONSILIO ET AUCTORITATE

ACADEMIAE LITTERARUM REGIAE BORUSSICAE

VOLUMINIS XII

PARS I OLYMPIODORI PROLEGOMENA ET IN CATEGORIAS

BEROLINI

TYPIS ET IMPENSIS GEORGII REIMERI

MCMII

PRAEFATIO

Librum, qui nunc primum in lucem profertur, Olympiodoro auctore conscriptum esse et duobus titulis et subscriptione docemur, quamquam prior titulus prolegomenis praefixus Ὀλυμπιοδώρου φιλοσόφου εἰς τὰ προλεγόμενα τῆς λογικῆς [sic] ex ingenio eius fluxisse videtur, qui codicis iam saeculo XIII exarati prima duo folia saeculo XV supplevit. hunc fuisse Georgium Vallam Bruno Keil cum inde coniecit, quod codicem in illius libris fuisse constat, tum ex ductu litterarum collegit. sed quisquis fuit, verisimile est eum duo illa folia reliquis magis tineis peresa atque humore corrupta vidisse ac veritum, ne gliscente situ omnino perirent, ea quae continebant transcripsisse, titulum autem in supremo folio evanidum de suo supplevisse. quod invita Minerva factum esse, etiamsi voculas εἰς τὰ deleas, vel inde intelleges, quod Olympiodorus non solum de arte logica sed etiam de Categoriis atque de Aristotelis philosophia praefari animum induxit. priorem igitur titulum missum faciamus. alteri autem, qui legitur ante commentarium (p. 26,1), non est quod diffidamus, neque subscriptio ullam movet suspicionem, immo nota ἀπὸ φωνῆς indoles commentarii recte illustratur, quod testimonia ex ratione interpretandi conspicua docent ab Olympiodori discipulo scholas calamo excipiente profectum esse. velut quae p. 33,27 καὶ οὗτοι μέν εἰσιν οἱ προσδιορισμοὶ τῶν ὁμωνύμων οἱ εἰωθότες λέγεσθαι. ὁ δὲ φιλόσοφος καὶ ἄλλους προσδιορισμοὺς ἀπέθετο λέγων κτλ. vel quae p. 101,16 ἰστέον δὲ ὅτι καὶ ταῦτα καὶ τὰ ἑξῆς λεγόμενα, οἷον ἀνάκλισιν καὶ καθέδραν καὶ στάσιν, ἔφασκεν ὁ ἡμέτερος διδάσκαλος μὴ βούλεσθαι τὸν Ἀριστοτέλην ὡς πρός τι λαβεῖν scripta videmus, non dubium est, quin ad discipulum redeant vocibus ὁ φιλόσοφος et ὁ ἡμέτερος διδάσκαλος ipsum Olympiodorum significantem. ac quot scholas magister habuit, in tot capita (θεωρίας) discipulus librum digessit. nam scholas singulas singulis capitibus contineri apparet ex verbis, quae leguntur

p. 84,33 τὴν μὲν τελείαν ἐξήγησιν τούτου τοῦ ῥητοῦ τῇ ὑστεραίᾳ φυλάξωμεν, quae interpretatio a capite posteriore p. 91,15 incipit, vel ex verbis p. 91,24 καλῶς οὐκ εἶπε σῶμα ἀλλὰ στερεόν, ἵνα τὴν εἰρημένην τῇ προτεραίᾳ ἀπορίαν ἐκφύγῃ, quamquam magister hoc loco fallitur, quod quaestionem quam spectat iam ante diem tertium in medium protulerat.

Hunc autem Olympiodorum eundem fuisse, qui in Platonis dialogos commentaria conscripsit, Ammonii discipulum magistrum Eliae, cum universo librorum consensu ex sententiarum ordine ac ratione intrepretandi conspicuo docemur tum arta cognatione, quae huic commentario intercedit cum Ammonii, cuius non nulla scholia ad verbum congruunt. exempli causa proferantur

Amm. p. 21,4

ἐὰν γὰρ βούληταί τις, φησί, τὸν ὁρισμὸν ἀποδοῦναι ἑκατέρου αὐτῶν ὡς ζῴου ὄντος, ἄλλον καὶ ἄλλον ὁρισμὸν ἀποδώσει, τοῦ μὲν ἀληθινοῦ ἀνθρώπου ζῷον λογικὸν θνητόν, τοῦ δὲ γεγραμμένου, εἰ τύχοι, ζῷον γεγραμμένον ἀπὸ χρημάτων τοίων ἢ τοίων.

Olymp. p. 37,19

⟨λέγει⟩ ὅτι ἐὰν βουληθῇ τις ὁρισμὸν ἀποδοῦναι ἑκατέρου αὐτῶν ὡς ζῴου, ἄλλον καὶ ἄλλον ὁρισμὸν ἀποδώσει, τοῦ μὲν ἀληθινοῦ ἀνθρώπου ὅτι ζῷον λογικὸν θνητόν, τοῦ δὲ γεγραμμένου ζῷον, εἰ τύχοι, γεγραμμένον ἀπὸ χρωμάτων τοίων ἢ τοίων.

Amm. p. 68,21

καὶ ἡ ἀνάκλισις καὶ ἡ στάσις καὶ ἡ καθέδρα, φησί, θέεισς εἰσίν· εἴδη γὰρ ταῦτα τῆς θέσεως, ἡ δὲ θέσις τῶν πρός τι, καὶ ταῦτα ἄρα τῶν πρός τι· ἢ γὰρ ὅλον τὸ σῶμα ὀρθόν ἐστι καὶ καλεῖται στάσις, ἢ ὅλον πλάγιον κεῖται καὶ καλεῖται ἀνάκλισις, ἢ μέρος μὲν αὐτοῦ ἵσταται μέρος δὲ κέκλιται καὶ καλεῖται καθέδρα.

Olymp. p. 102,6

ἐπειδὴ δὲ εἶπεν 'καὶ πάλιν δὲ ἡ ἀνάκλισις καὶ ἡ στάσις καὶ ἡ καθέδρα θέσεις εἰσίν' (εἴδη γὰρ ταῦτα τῆς θέσεως, ἡ δὲ θέσις τῶν πρός τι· ἢ γὰρ ὅλον τὸ σῶμα ὀρθόν ἐστι καὶ καλεῖται στάσις, ἢ ὅλον πλάγιόν ἐστιν καὶ καλεῖται ἀνάκλισις, ἢ μέρος μὲν αὐτοῦ ἵσταται μέρος δέ τι αὐτοῦ κάθηται καὶ καλεῖται καθέδρα), 'τὸ δὲ ἀνακεκλίσθαι ἢ ἑστάναι ἢ καθέζεσθαι' ταῦτα, φησίν, οὔκ εἰσιν θέσεις.

eandem rationem fuisse inter Ammonii in Porphyrii Isagogen commentarium et Olympiodori librum deperditum, quo nos saepe relegat, Eliae, Olympiodori discipuli, interpretatio Isagoges docet; neque dubium est, quin in commentario libri De interpretatione, quod p. 30,13 profitetur, Olympiodorus eiusdem vestigia presserit. huius consensus causa inde repetenda est, quod Olympiodorus adversaria ex Ammonii scholis

conscripta in usum vertisse videtur suisque tradidisse discipulis, quae a magistro acceperat. sed si credideris Olympiodorum satis habuisse magistri cogitationes iterare, viro erudito ac quodammodo eleganti iniuriam facias. neque enim habemus, cur ubicunque Themistium (p. 35,4 48,14) aut Atticos interpretes (οἱ Ἀττικοὶ ἐξηγηταί p. 120,32) laudat, eum non ex fontibus hausisse suspicemur. atque etiam disputationem de arte logica, quae legitur p. 14,13—18,12, dubitet quispiam an ipse composuerit. nam logica utrum pars philosophiae an instrumentum putanda sit quaerere Ammonius et Philoponus in Categoriarum commentariis omiserunt, Olympiodori autem discipuli, Elias et David, magistri exemplum secuti alter de hac re in Analyticis alter in Categoriis se quaesiturum esse promittit (cf. Eliae in Cat. praef. p. VIII). inde Olympiodorum hanc quaestionem primum in medium protulisse conicias. sed obstat illa de logica disputatio, quae in compluribus codicibus atque editionibus Aldi (1503 et 1546) et Sessae (1545) Philoponi commentario praefixa est (cf. Philop. in Cat. praef. p. VIII sq.). quae quamquam dubium non est, quin arto cognationis vinculo cum Olympiodori expositione coniuncta sit, tamen quae ratio inter illas intercedat pro certo contendere lubricum est. ac diu multumque mihi cogitanti aut Olympiodori expositio ab altera pendere videtur aut utraque ex uno fonte fluxisse. quae opinio si recto talo stat, illa disputatio ad ipsum Ammonium aut ad Philoponum redit, quos verisimile est in Analyticis de hac re egisse. sed ut tuo iudicio utaris, parvulam disputationem infra exprimendam curabo.

Olympiodori commentarii memoria uno codice ad nostram aetatem propagata est, Mutinensi 69[1]). quem qui confecit cum satis diligenter rem egerit, factum est, ut paucis locis de genuina lectione desperandum esse videatur. sed unum genus macularum late patet. saepissime enim librarii oculos scriptoris verba effugerunt atque in transcribendo exciderunt. has lacunas quamquam Ammonii, Philoponi, Eliae libris nixi multas supplevimus, tamen non nullis locis signum hiandi apponere satis habuimus. capitum numeri paene omnes librariorum socordia evanuerunt; sed quod Olympiodorus capitum exitus claris verbis semper denotavit, perfacile erat factu detrimenta resarcire. additamenta raro occurrunt, scholia et in marginibus et inter versus inveniuntur. correctionum denique duo genera sunt; quae ab ipso librario sive in margini-

[1]) codex Marcianus 202 f. 41r titulum Σχόλια τῶν ἀριστοτελικῶν δέκα κατηγοριῶν ὀλυμπιοδώρου φιλοσόφου ἀλεξανδρέως iniuria fert; nam commentarium quod sequitur Philoponi est (vide Philoponi in Categorias praef. p. XIV).

bus sive intra lineas appictae sunt, ex exemplari sumptae esse videntur maximaque auctoritate dignae, quae alteram manum produnt, ex ingenio scholiastae fluxerunt neque plus habent auctoritatis quam cuiusvis coniecturae.

Impressa est ea commentarii particula, qua de Aristotelis scriptis agitur (p. 6,9—8,28), quam in dissertatione inaugurali *Andronikos von Rhodos* (München 1890) p. 49—53 Fridericus Littig divulgavit.

In orthographicis rebus ad fidem codicis ita me applicavi, ut ne in minutiis quidem, velut ν paragogico, οὕτω aut οὕτως scribendo, ab eo dissentirem, nisi Byzantinorum ratio scribendi aut librarii perversitas appareret.

Scr. Berolini
a. d. VIII Kal. Nov. MDCCCCII

Ad. Busse.

SUPPLEMENTUM PRAEFATIONIS

I De codice Mutinensi

De codicis Mutinensis 69 specie ac vicissitudinibus videas quae in praefatione Porphyrii in Aristotelis Categorias commentarii [Comm. Arist. IV 1] p. LIV disputavi. Olympiodori liber foliis 1ʳ—136ᵛ contitinetur, e quibus folia 3—136 saeculo XIII, folia 1 et 2 saeculo XV exarata sunt. bibliopegae culpa duobus locis folia perturbata sunt, quorum ordo restituetur, si folium 51 cum folio 58 et folium 92 cum 97 loca permutaverint. librarii ratio scribendi eadem deprehenditur, quam in Porphyrii commentario signavimus, velut ι subscriptum fere nusquam obvenit, accentus et spiritus saepe perverse ponuntur, praepositiones cum casibus componuntur aut a verbis compositis falso distrahuntur, consonantes iniuria et geminantur et omittuntur, vocales denique Byzantinorum more notantur, ut *αἰσθίοντες* (p. 3,22), *μόνημα* (p. 4,26) *πρεσβεύεται* pro *πρεσβεύετε* (p. 4,30), *στοϊκοί* (p. 5,38), *ἀπιστείας* (p. 12,8), *ναυτήλονται* (p. 15,7) alia. notae et inter versus et in marginibus adiectae sunt. inter versus p. 40,32 supra *τῶν λεγομένων* leguntur *ἤτοι τῶν λόγων τῶν κατὰ πραγμάτων λεγομένων*, supra *τὰ δὲ ἄνευ* apparent *ὥσπερ αἱ δέκα κατηγορίαι*. p. 50,20 supra *κατηγορεῖται* addita sunt *οὐ γάρ ἐστιν ἕτερον ὁ ὁρισμὸς τοῦ κεφαλαιώδους λόγου*. p. 78,34 supra *ἀλλ' οὐχ ὁμοίαν* inveniuntur *ἀλλὰ τῷ τρόπῳ τῆς παραδοχῆς διαφέρει τὰ ἐπὶ τῶν οὐσιῶν καὶ τὰ ἄλλα*. in marginibus saepe appictae sunt notae *ὡραῖον*, *σημείωσαι*, *σημείωσαι ὡραῖον*. p. 30,7 *θεωρῶ* illustratur nota *ἤγουν τὸ νοῶ καὶ λογίζομαι*, p. 12,8 adnotatatum est *ἐκ τούτου τοῦ χωρίου οἶμαι αὐτὸν χριστιανὸν εἶναι*. ampliora scholia in marginibus foliorum 17ᵛ (p. 17) et 82ᵛ (p. 90) adiecta sunt. atque ea tria scholia, quae f. 17ᵛ leguntur, ex Philoponi commentario fluxerunt, nam primum incipit a verbis *ἆρα οὖν ⟨οὐκ ἔστι⟩ καὶ ἐν τοῖς συμβεβηκόσιν ὁμωνυμία; καὶ μὴν ὁρῶμεν τὸ τοιοῦτον· τὸ γὰρ ὀξύ κτλ.* (cf. Philop. p. 20,4), alterum *τῷ αὐτῷ παραδείγματι κέχρηται ἐπίτηδες κτλ.* (cf. Philop. p. 23,30), tertium *μετὰ τὸ πληρῶσαι τὸν περὶ τῶν ὁμωνύμων λόγον ἑξῆς κτλ.* (cf. Philop. p. 23,19). illud quod f. 82ᵛ a verbis incipit *καὶ ὁ ἀριθμὸς περιττῷ καὶ ἀρτίῳ, καὶ ὁ χρόνος μηνὶ καὶ ἐνιαυτῷ. ⟨καὶ διὰ⟩ τοῦτο τῷ ἔτι ἐχρήσατο* congruit cum eo additamento, quod Ammon. p. 61 ex codice Laurentiano

71,3 interpretationibus posteriorum commentatorum amplificato in notis apposui. figurae methodicae et raro occurrunt neque quicquam exhibent, quod non in commentario tradatur.

Codicis f. 1—82 Hieronymus Vitelli, professor Florentinus, f. 83—136 Bruno Keil, professor Argentoratensis, descripsit, qui opere confecto ea qua solet usus diligentia codicem denuo contulit.

II De arte logica disputatio ex codicibus Laurentianis 72,1 (D) et 71,3 (F) atque editione Aldina Ven. 1503 (a) collecta[1]).

ed. Sessae

Ἐπεὶ δὲ λογικῆς πραγματείας ἀρχὴ τὸ προκείμενον βιβλίον, ὡς προϊ- 4r
όντος τοῦ λόγου εἰρήσεται, ἀναγκαῖον ἐπιζητῆσαι πότερον μέρος ἢ ὄργανον ἡ λογικὴ τῆς φιλοσοφίας. χρὴ γὰρ εἰδέναι ὅτι τῶν πάλαι φιλοσοφησάντων ἀνδρῶν οἱ μὲν μέρος εἶναι τῆς φιλοσοφίας τὴν λογικὴν ἀπεφήναντο, οἷος γέγονεν ἅπας ὁ ἐκ τῆς Στοᾶς χορός, οἱ δὲ ὄργανον, οἷοί εἰσι πάντες οἱ ἐκ τοῦ Περιπάτου. ὁ δὲ Πλάτων ἅμα μέρος καὶ ὄργανον ἔλεγε τὴν λογικήν, μέρος μὲν ἐν τῷ Φαίδρῳ, ὄργανον δὲ ἐν τῷ Παρμενίδῃ, ἔνθα φησὶν ὅτι δεῖ τοὺς νέους, ἕστ' ἂν ὦσι νέοι, προγυμνάζεσθαι ἐν τῇ ἀδολεσχίᾳ, ἵνα δυνηθῶσι διακρῖναι τὸ ἀληθὲς ἀπὸ τοῦ ψεύδους. ἐξ ὧν οὖν ἀδολεσχίαν ἐκάλεσεν τὴν λογικήν (τὴν λογ. ἐκάλ. Da), ἐκ τούτου στοχαζόμεθα ὄργανον αὐτὴν λέγειν αὐτόν· οὐ γὰρ ἂν ἐτόλμησεν (ἐτ. ἂν a) αὐτὴν εἰπεῖν ἀδολεσχίαν, εἰ μέρος αὐτὴν ᾤετο εἶναι (εἶναι om. Da) τῆς φιλοσοφίας, ἵνα μὴ τὴν φιλοσοφίαν ἀδολεσχίαν εἴπῃ (εἴπ. ἀδ. a). δυνατὸν δὲ τὸ αὐτὸ μέρος εἶναι καὶ ὄργανον, οἷον ἡ χείρ· αὕτη γὰρ ὄργανόν ἐστι δόσεως καὶ λήψεως, μέρος δὲ τοῦ ὅλου σώματος. οἱ μὲν οὖν Στωϊκοὶ τὴν ἑαυτῶν δόξαν κατασκευάζουσι διὰ δύο ἐπιχειρήσεων, ὧν ἡ μὲν πρώτη ἐπιχείρησις προέρχεται τοῦτον τὸν τρόπον. φασὶν ὅτι πᾶν τὸ κεχρημένον τινί, ἐὰν ἐκεῖνο ᾧ κέχρηται τὸ χρώμενον (ὃ add. a) μήτε μέρος ἐστὶν ἄλλου τινὸς μήτε μόριον, ἐξ ἀνάγκης αὐτοῦ τοῦ χρωμένου ἢ μέρος ἐστὶν ἢ μόριον· ὥσπερ καὶ ἡ ἰατρικὴ χρῆται τῷ διαιτητικῷ, ὅπερ ἐπειδὴ ἄλλου οὔτε μέρος ἐστὶν οὔτε μόριον, | διὰ 4v
τοῦτο μέρος ἢ μόριόν ἐστι τῆς ἰατρικῆς, ἀλλὰ μέρος μὲν τοῦ θεραπευτικοῦ (τὴν θεραπευτικήν a), μόριον δὲ τοῦ πρακτικοῦ. πρόσκειται δὲ τῷ λόγῳ τὸ 'ἐὰν ἐκεῖνο μήτε μέρος μήτε μόριον ἄλλου ἐστί' διὰ τὴν ἀστρονομίαν· κέχρηται γὰρ αὐτῇ ἡ κυβερνητική, καὶ ἐπειδὴ ἔφθασεν ἡ ἀστρονομία μέρος εἶναι καὶ μόριον τῆς φιλοσοφίας, μέρος μὲν τοῦ μαθηματικοῦ μόριον δὲ τοῦ θεωρητικοῦ, διὰ τοῦτο τῆς κυβερνητικῆς οὔτε μέρος ἐστὶν οὔτε μόριον. εἰ οὖν τῇ λογικῇ κέχρηται ἡ φιλοσοφία, αὕτη δὲ οὐκ ἔστιν ἑτέρας ἐπιστήμης μέρος ἢ μόριον, τῆς φιλοσοφίας ἄρα. τοιαύτη μὲν οὖν ἐστιν ἡ πρώτη αὐτῶν

[1]) hanc disputationem antecedit Aristotelis vita, quam Valentinus Rose in Aristotelis fragmentis (Lipsiae MDCCCLXXXVI) p. 437—441 divulgavit. titulus disputationis in codicibus non apparet, in editione Aldina legitur Προοίμιον τῆς λογικῆς πραγματείας.

ἐπιχείρησις. εὐέλεγκτος δέ ἐστιν (καὶ add. F) αὕτη· ἀντιστρέψας γὰρ (γὰρ om. D) κἀγὼ τὸν λόγον ἐρῶ· ἐπειδὴ ἡ γραμματικὴ καὶ (καὶ om. D) ἡ ῥητορικὴ καὶ ἡ ἰατρικὴ χρῶνται τῇ λογικῇ, ἡ μὲν διὰ τὸ δεῖξαι τοὺς ἑαυτῆς κανόνας ὀρθῶς ἔχοντας, ἡ δὲ διὰ τὸ συστήσασθαι τὰ ἑαυτῆς δόγματα, καὶ οὔτε μέρος οὔτε μόριόν ἐστιν ἄλλης τέχνης, ὁμολογουμένως τῶν εἰρημένων τεχνῶν μέρος ἢ μόριον ἔσται. ἄλλως τε καὶ ἐλλειπτικῶς τὸν λόγον προήγαγον· ἔδει γὰρ αὐτοὺς εἰπεῖν οὕτως· πᾶν κεχρημένον τινί, ἐὰν ἐκεῖνο ᾧ κέχρηται (χρῆται Fa) τὸ χρώμενον μήτε μέρος ἐστὶ μήτε μόριον μήτε ὄργανον ἄλλης τέχνης ἢ ἐπιστήμης, αὐτοῦ τοῦ χρωμένου ἢ (ἢ om. DF) μέρος ἢ μόριον ἢ ὄργανον ἔσται. ἐπειδὴ οὖν ἡ λογικὴ μήτε μέρος μήτε μόριόν ἐστι τῆς φιλοσοφίας, ἀναγκαῖον ὄργανον αὐτῆς ἔσται. ὅτι γὰρ δεῖ (δεῖ γὰρ F) προσθεῖναι τῷ λόγῳ τὸ ʻμήτε ὄργανονʼ δῆλον ἐντεῦθεν· ἡ γοῦν ἰατρικὴ χρῆται τῷ φλεβοτόμῳ, ὅπερ οὔτε μέρος οὔτε μόριόν ἐστιν ἄλλης τέχνης· τῆς ἰατρικῆς ἄρα. εἰ δὲ ταῦτα ἀληθῆ, ἐπειδὴ τὸ φλεβοτόμον σῶμά ἐστι, καὶ ἡ ἰατρικὴ σῶμα ἔσται ἅτε δὴ ἐκ σώματος συγκειμένη, ἕξις οὖσα ψυχῆς καὶ ἐπιστήμη, ὅπερ ἄτοπον. ἡ δὲ (δὲ om. D) δευτέρα αὐτῶν ἐπιχείρησίς ἐστι τοιαύτη· φασὶν ὅτι (φασὶν om. D: ὅτι om. Fa) οὐδεμία τέχνη ποιεῖ τὸ οἰκεῖον ὄργανον. εἰ οὖν ἡ (ἡ om. Fa) φιλοσο|φία 5r
ποιεῖ τὴν λογικήν, οὐκ ἔσται αὐτῆς ὄργανον ἀλλὰ μέρος. ἀνατρέπωμεν (ἀνατρέπομεν DFa) δὲ καὶ ταύτην τὴν ἐπιχείρησιν ἐκ τῶν ἐναργῶν, λέγοντες ὅτι εἰσὶ καὶ ἄλλαι πολλαὶ τέχναι εὑρέτιδες τῶν οἰκείων ὀργάνων, οἷον ἡ χαλκευτικὴ τοῦ ἄκμονος ὀργάνου αὐτῆς ὄντος, ὡσαύτως δὲ καὶ ἡ τεκτονικὴ τῆς σφύρας. τί οὖν ἄτοπον κἀνταῦθα λέγειν τὴν λογικὴν ὄργανον εἶναι τῆς φιλοσοφίας, εἰ καὶ ἀποτέλεσμα αὐτῆς ἐστιν;

Οἱ δὲ ἐκ τοῦ Περιπάτου, ὡς ἔφθην εἰπών, ὄργανον βούλονται εἶναι τὴν λογικὴν τῆς φιλοσοφίας (καὶ add. a) πλείοσιν ἐπιχειρήμασι χρώμενοι. φασὶν ὅτι τὰ μέρη οὐ περιλαμβάνεται ἐν ἀλλήλοις, οἷον ἡ χεὶρ οὐ (οὐ om. D) περιλαμβάνεται ἐν ῥινί· εἰ δὲ ὁρῶμεν τὴν λογικὴν καὶ ἐν τῷ θεωρητικῷ περιλαμβανομένην καὶ ἐν τῷ πρακτικῷ, οὐκ ἔσται αὐτῆς μέρος, ἀλλʼ ὄργανον. ἔτι εἰ ἃ μέρει ὑπάρχει, ταῦτα οὐχ ὑπάρχει τῇ λογικῇ, ἃ δὲ ὀργάνῳ ὑπάρχει, ταῦτα καὶ αὐτῇ ὑπάρχει, δῆλον ὡς οὐ (οὐχ ὡς DFa) μέρος ἀλλʼ ὄργανόν ἐστι· τῷ μὲν γὰρ μέρει ὑπάρχει τὸ διʼ ἑαυτὸ γεγονέναι καὶ μὴ διʼ ἄλλο, ὥσπερ τὸ θεωρητικὸν μέρος ὂν τῆς φιλοσοφίας διʼ ἑαυτὸ γέγονε (γεγονέναι a) καὶ οὐ διʼ ἄλλο. ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ πρακτικόν. τῷ δὲ ὀργάνῳ ὑπάρχει τὸ διʼ ἄλλο γεγονέναι καὶ μὴ διʼ ἑαυτό. ἡ οὖν λογικὴ οὐ διʼ ἑαυτὴν γέγονεν, ἀλλὰ διʼ ἄλλο· διὰ γὰρ τὸ διακρίνειν (κρίνειν F) ἐν μὲν θεωρίᾳ τὸ ἀληθὲς ἀπὸ τοῦ (τοῦ om. D) ψεύδους, ἐν πρακτέοις (πρακτέῳ a) δὲ τὸ καλὸν ἀπὸ τοῦ κακοῦ. εἰ δὲ ταῦτα οὕτως ἔχει, ὄργανον ἄρα τῆς φιλοσοφίας ὑποθώμεθα τὴν λογικήν. ἔτι (ἔτι F²: om. DF¹a) ἐπειδὴ πᾶν μέρος τὴν αὐτὴν ὕλην ἔχει καὶ τὸ αὐτὸ τέλος τῷ ὅλῳ, ἡ δὲ λογικὴ οὔτε τὴν αὐτὴν ὕλην ἔχει οὔτε τὸ αὐτὸ τέλος τῇ φιλοσοφίᾳ, οὐκ ἔσται αὐτῆς μέρος· ὕλη μὲν (μὲν om. D) γὰρ τῆς φιλοσοφίας τὰ (τὰ om. a) πράγματα, τέλος δὲ ἡ πρὸς τὸν θεὸν ὁμοίωσις. τῆς δὲ λογικῆς ὕλη μὲν αἱ φωναὶ καὶ αἱ προτάσεις, τέλος δὲ αἱ | ἀποδείξεις καὶ τὰ συμπεράσματα. ἔτι τὸ μέρος συντιθέμενον 5v

μετὰ τῶν ἄλλων μερῶν συμπληροῖ τὸ ὅλον, ἀφαιρούμενον δὲ κολοβοῖ. ἡ δὲ λογικὴ οὐδέτερον τούτων ἀπεργάζεται· οὐκ ἄρα μέρος, ἀλλ' ὄργανον. καὶ ταῦτα μὲν οἱ ἐκ τοῦ Περιπάτου, οἷς οὐ χρὴ ἀντιλέγειν.

Ὁ δὲ Πλάτων, ὡς ἔφθην εἰπών, καὶ μέρος αὐτὴν (αὐτῆς a) ἔλεγε καὶ ὄργανον. καθάπερ γάρ, φησίν, ὁ ξέστης διττός, ὁ μὲν μετρῶν ὁ δὲ μετρούμενος, καὶ ὁ μὲν μετρῶν ὄργανόν ἐστι τῆς μετρήσεως ὁ δὲ μετρούμενος μέρος (μέρος om. DF) τοῦ ὅλου ὑγροῦ, ὡσαύτως καὶ ἡ λογικὴ ἄνευ μὲν τῶν πραγμάτων οὖσα ὄργανόν ἐστι τῆς φιλοσοφίας συμβιβαζομένη δὲ τοῖς πράγμασι μέρος ἐστὶ τῆς φιλοσοφίας.

OLYMPIODORI

PROLEGOMENA ET IN CATEGORIAS

COMMENTARIUM

M. f. 1v

ΟΛΥΜΠΙΟΔΩΡΟΥ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ ΕΙΣ ΤΑ ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ ΤΗΣ ΛΟΓΙΚΗΣ.

⟨Θεωρία α′.⟩

Ἐπειδὴ πηγῆς ἐθέλομεν ἀπολαύειν ἀγαθῶν, σπουδὴ παρὰ ἡμῖν τῆς Ἀριστοτέλους φιλοσοφίας ἀντέχεσθαι, τῇ τῶν ἀγαθῶν ἀρχῇ χορηγούσης τὸ ζῆν, οὐχ ἥκιστα δὲ καὶ φωτεινὴν διάνοιαν ποδηγούσης εἰς τὴν τῶν ζητουμένων ἀκρίβειαν· φέρε πρὸς κατόρθωσιν τοῦ ποθουμένου, τριῶν τινων ἅμα ἀρχόμενοι, τῶν Κατηγοριῶν, τῆς λογικῆς, τῆς Ἀριστοτέλους φιλοσοφίας, ἑκάστου τούτων τὰ προλαμβανόμενα ζητήσωμεν [τοῦ συγγράμματος], τοῦτ' ἔστι τῶν Κατηγοριῶν καὶ τῆς μεθόδου, φημὶ δὲ τῆς λογικῆς, καὶ τῆς ἐπιστήμης, τοῦτ' ἔστι τῆς Ἀριστοτέλους φιλοσοφίας. διὰ μὲν οὖν τὰς Κατηγορίας, τοῦτ' ἔστι τὸ σύγγραμμα, ζητήσωμεν ἕξ τινα, πάντοτε εἰωθότα παντὸς βιβλίου προλέγεσθαι, τὸν σκοπόν φημι καὶ τὸ χρήσιμον καὶ τὴν τάξιν, τὴν ἐπιγραφήν, τὸν συγγραφέα, τὴν διασκευὴν τοῦ βιβλίου. διὰ δὲ τὴν μέθοδον, τοῦτ' ἔστι τὴν λογικήν, ζητήσωμεν πότερον μέρος ἢ ὄργανον τῆς φιλοσοφίας ἡ λογική. διὰ δὲ πᾶσαν τὴν Ἀριστοτέλους φιλοσοφίαν δέκα τινά· πρῶτον μὲν πόθεν τὰ ὀνόματα τῶν αἱρέσεων, δεύτερον τίς ἡ διαίρεσις τῶν Ἀριστοτέλους συγγραμμάτων, τρίτον πόθεν δεῖ τῶν Ἀριστοτέλους βιβλίων ποιήσασθαι τὴν ἀρχήν, τέταρτον τίς ὁ τούτων βαθμὸς καὶ διὰ τίνων ἐπὶ τὸ ταύτης τέλος πορευόμεθα, πέμπτον τί τὸ ἀναφαινόμενον χρήσιμον ἐκ τοῦ τέλους τῆς φιλοσοφίας, ἕκτον ποῖον δεῖ εἶναι τὸν ἀκροώμενον τῶν Ἀριστοτελικῶν συγγραμμάτων, ἕβδομον ποῖον δεῖ εἶναι τὸν ἐξηγούμενον, ὄγδοον τίνος χάριν ἀσάφειαν ἐπετήδευσεν ὁ φιλόσοφος, ἔνατον τί τὸ εἶδος τῆς ἀπαγγελίας καθέστηκεν, δέκατον πόσα καὶ τίνα δεῖ ἑκάστου συγγράμματος προλέγεσθαι.

Οὐκοῦν ἐπειδὴ τοῦτον ⟨τὸν⟩ σκοπὸν ἔχομεν, τῶν προτεθέντων τριῶν ζητῆσαι τὰ προλαμβανόμενα, | ζητητέον καὶ ἐν αὐτοῖς τούτοις πόθεν δεῖ τὴν ἀρχὴν 2r

1 in titulo εἰς τὰ eicias 2 θεωρία α′ inserui (cf. p. 6,5 10,35 14,12) 4 τῇ .. ἀρχῇ scripsi: τῆς .. ἀρχῆς M 8 τοῦ συγγράμματος delevi 18—20 scribas τέταρτον τί τὸ ἀναφαιν. . . . φιλοσοφίας, πέμπτον τίς ὁ ταύτης (pro τούτων) βαθμὸς καὶ διὰ τίνων ἐπὶ τὸ .. πορευόμεθα (cf. p. 9,14. 31) 25 τὸν inserui

ποιήσασθαι τῆς διδασκαλίας, ἆρα ἀπὸ προτέρων τῶν Κατηγοριῶν, ἆρα ἀπὸ τῆς μεθόδου, ἢ ἀπ' οὐδετέρου, ἀλλὰ μᾶλλον ἀπὸ τῶν προλαμβανομένων τῆς Ἀριστοτέλους φιλοσοφίας. λέγω τοίνυν ὅτι δεῖ προηγεῖσθαι τὰ ζητούμενα κατὰ τῆς Ἀριστοτέλους φιλοσοφίας ἤπερ τὰ τῶν Κατηγοριῶν καὶ τῆς μεθόδου διὰ δύο αἰτίας τινάς, διὰ τὰς ἐπιστήμας καὶ τὰς τέχνας· ζηλωταὶ γὰρ τούτων γινόμεθα, τῶν μὲν ἐπιστημῶν, διότι φίλον αὐταῖς ἀπὸ τῶν καθολικωτέρων ποιεῖσθαι τὴν ἀρχήν, ὅπερ καὶ ἐπὶ τῆς φιλοσοφίας εὑρίσκομεν· καὶ γὰρ αὕτη καθολικωτέρα μέν ἐστι τῆς λογικῆς, ἡ δὲ λογικὴ τῶν Κατηγοριῶν. τῶν δὲ τεχνῶν ζηλωταὶ γινόμεθα ἀρχόμενοι ἀπὸ τῶν προλαμβανομένων τῆς Ἀριστοτέλους φιλοσοφίας, ἐπειδὴ ὃν τρόπον ἐκεῖναι τὸ τέλος τῆς θεωρίας ἀρχὴν ποιοῦσι τῆς πράξεως, ὡς ἔχει, εἰ τύχοι, ἐπὶ οἰκοδόμου οἰκοδομοῦντος οἶκον, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἀπὸ τῶν Κατηγοριῶν τὴν ἀρχὴν ποιησάμενοι ἀνήλθομεν ἐπὶ τὴν λογικήν, ἀπὸ δὲ τῆς λογικῆς ἐπὶ τὴν Ἀριστοτέλους φιλοσοφίαν, ὅπερ τέλος μὲν γέγονε τῆς θεωρίας ἀρχὴ δὲ γενήσεται τῆς πράξεως. οὐκοῦν ἐπειδὴ ἔδοξεν ἡμῖν καὶ καλῶς ἔδοξεν τὴν ἀρχὴν ποιήσασθαι ἀπὸ τῶν προλαμβανομένων τῆς Ἀριστοτέλους φιλοσοφίας, δεῖ δὲ τὰ δέκα ἐκεῖνα πρῶτον φανερὰ γενέσθαι τὰ ἤδη εἰρημένα, πρῶτον μὲν τὸ πόθεν τὰ ὀνόματα τῶν αἱρέσεων, δεύτερον δὲ τίς ἡ διαίρεσις τῶν Ἀριστοτέλους συγγραμμάτων, καὶ τρίτον τίς ἡ ἀρχή, τέταρτον τίς ἡ ὁδός, πέμπτον τί τὸ τέλος, ἕκτον τὸ ποῖον δεῖ εἶναι τὸν ἀκροώμενον, ἕβδομον ποῖον δεῖ εἶναι τὸν ἐξηγούμενον, ὄγδοον τί τὸ εἶδος τῆς ἀπαγγελίας, ἔνατον διὰ τί ἀσάφειαν ἐπετήδευσεν, δέκατον πόσα καὶ ποῖα δεῖ προλαμβάνεσθαι ἑκάστου Ἀριστοτελικοῦ συγγράμματος, φέρε ζητήσωμεν εὐλόγως δι' ἣν αἰτίαν μήτε πλείονα μήτε ἐλάττονα τῶν | δέκα ὀφείλει ζητεῖσθαι. καὶ 2v ἐπειδὴ τοῦτον ἔχομεν τὸν σκοπόν, διαιρετικῇ τινι μεθόδῳ ὑποβάλλωμεν τὸν λόγον δεικνύντες ἀναγκαῖα εἶναι πρὸς ζήτησιν ταῦτα μόνα τὰ δέκα, ἐκεῖνο ἐν νῷ ἔχοντες τὸ τοῦ θείου Πλάτωνος ἀπόφθεγμα τὸ λέγον ὅτι τὴν διαιρετικὴν μέθοδον οὐδὲν καυχήσεται φυγόν. ἡ φιλοσοφία τοίνυν καὶ ὀνομάζεται καὶ ὑφέστηκεν. καὶ διότι μὲν ὀνομάζεται, ποιεῖ τὸ πρῶτον κεφάλαιον, ἐν ᾧ ζητοῦμεν πόθεν τὰ ὀνόματα τῶν αἱρέσεων. καθὸ δὲ ὑφέστηκεν, ἢ καθ' αὑτὴν ἢ ἐν σχέσει θεωρεῖται. καὶ ἐν σχέσει τινὶ θεωρουμένη, ἢ πρὸς ἑαυτὴν ἢ πρὸς ἡμᾶς. καὶ πρὸς ἑαυτὴν ἢ κατὰ διαίρεσιν ἢ κατὰ συνέχειαν. καὶ διότι μὲν ἐν διαιρέσει ἐστίν, ζητοῦμεν τὸ δεύτερον κεφάλαιον, τίς ἡ διαίρεσις τῶν Ἀριστοτέλους συγγραμμάτων, διότι δὲ ἐν συνεχείᾳ ἐστί, ποιεῖ τὰ τρία κεφάλαια, τίς ἡ ἀρχή, τίς ἡ ὁδός, τί τὸ τέλος· καὶ εἰκότως τρία, διότι πᾶσα συνέχεια καὶ ἀρχὴν ἔχει καὶ μέσον καὶ τέλος. ὅτε δὲ πρὸς ἡμᾶς ἔχει τὴν σχέσιν, πάντως ἢ πρὸς τὸν μανθάνοντα ἔχει ἢ πρὸς τὸν διδάσκοντα, καὶ ποιεῖ δύο κεφάλαια, ἓν μὲν τὸ λέγον ποῖον δεῖ εἶναι τὸν ἀκροώμενον, δεύτερον δὲ τὸ ποῖον δεῖ εἶναι τὸν ἐξηγούμενον. εἰ δὲ καθ' ἑαυτήν ἐστι, καὶ λέξιν ἔχει καὶ διάνοιαν· καθὸ μὲν οὖν λέξιν ἔχει, ποιεῖ ἄλλα δύο τινὰ κεφάλαια, ποῖόν τι τὸ εἶδος τῆς ἀπαγγελίας καὶ διὰ

17 εἰρημένα] p. 1,16 19. 20 scribas τέταρτον τί τὸ τέλος, πέμπτον τίς ἡ ὁδός (cf. p. 1, 18. 19 not. Philop. p. 1,11 El. p. 107,15. 16) 28 Πλάτωνος ἀποφθ.] Soph. p. 235 C

τί ἀσάφειαν ἐπετήδευσεν ὁ φιλόσοφος. καθὸ δὲ διάνοιαν ἔχει, ποιεῖ τὸ τελευταῖον κεφάλαιον, τὸ ζητοῦν πόσα καὶ ποῖα δεῖ προλαμβάνεσθαι ἐπὶ τῆς Ἀριστοτέλους φιλοσοφίας ἑκάστου Ἀριστοτελικοῦ συγγράμματος. οὐκοῦν ἐπειδὴ ἐδείξαμεν ἀναγκαῖα δέκα μόνον ὄντα τὰ ζητούμενα τῇ διαιρετικῇ μεθόδῳ, φέρε ἐπεξέλθωμεν ἕκαστον | [3r] τῶν εἰρημένων πολυπραγμονοῦντες τὴν φύσιν αὐτοῦ. καὶ τέως ἐπεξέλθωμεν τῷ πρώτῳ κεφαλαίῳ τῷ παραγγέλλοντι δεῖν ζητῆσαι πόθεν τὰ ὀνόματα τῶν αἱρέσεων τῶν φιλοσόφων.

Λαμβάνονται τοίνυν ἑπταχῶς τὰ ὀνόματα τῶν φιλοσόφων αἱρέσεων· ἢ ἀπὸ τῶν αἱρεσιαρχῶν, ἢ ἀπὸ τῆς πατρίδος τοῦ αἱρεσιάρχου, ἢ ἐκ τοῦ τόπου ἔνθα ἐπαίδευον, ἢ ἐκ τοῦ εἴδους καὶ τοῦ τρόπου τῆς ζωῆς, ἢ ἐκ τοῦ τρόπου τῆς γνώσεως, τοῦτ' ἔστιν ἀπὸ τῆς ἐν τῷ φιλοσοφεῖν κρίσεως, ἢ ἀπό τινος συμβεβηκότος, ἢ ἀπὸ τοῦ τέλους. ἀπὸ μὲν τῶν αἱρεσιαρχῶν, ὡς ὅταν εἴπωμεν Πυθαγορείους, Δημοκριτείους, Ἐπικουρείους ἔκ τε Πυθαγόρου καὶ Δημοκρίτου καὶ Ἐπικούρου, οἵτινες τῆς τούτων προκατήρξαντο αἱρέσεως. ἀπὸ δὲ τῆς πατρίδος τῶν προκαταρξαμένων, ὡς ἡ Κυρηναϊκὴ λέγεται φιλοσοφία ἀπὸ Ἀριστίππου τοῦ Κυρηναϊκοῦ καὶ Ἐρετριακὴ ἀπὸ Μενεδήμου τοῦ Ἐρετριέως καὶ Μεγαρικὴ φιλοσοφία ἀπὸ Εὐκλείδου καὶ Τερψίωνος τῶν Μεγαρέων. ἀπὸ δὲ τοῦ τόπου ἔνθα ἐπαίδευον, ὡς Στωϊκοὶ ὀνομάζονται διὰ τὸ ἐν τῇ ποικίλῃ στοᾷ Ζήνωνα διατρίβοντα παιδεύειν, ἐκεῖσε ἔνθεν καὶ τὴν ἐπωνυμίαν ἡ τούτου λέληχεν αἵρεσις. ἀπὸ δὲ τοῦ εἴδους τῆς ζωῆς, ὥσπερ οἱ Κυνικοὶ φιλόσοφοι. Κυνικοὶ δὲ ἐκλήθησαν φιλόσοφοι διὰ δύο τινὰς αἰτίας· ἢ ὅτι ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν ἔζων, δίκην κυνῶν | [3v] ἐσθίοντες ἐπ' ἀγορᾷ καὶ πίνοντες καὶ ἐν πίθοις καθεύδοντες καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν τὰ ἄλλα ἀπροφύλακτον ποιοῦντες, ἀρνούμενοι κρεῖττον εἶναι τὸ θέσει καλὸν τοῦ φύσει καλοῦ, ἢ διότι ὥσπερ κύνες ὑλακτοῦσιν μὲν πρὸς τοὺς ξένους σαίνουσι δὲ πρὸς τοὺς οἰκείους, οὕτω καὶ οὗτοι τοὺς μὲν ἀξίους φιλοσοφίας ἀπεδέχοντο καὶ προθύμως ἠγάπων τοὺς δὲ ἀναξίους φιλοσοφίας καὶ μὴ δυναμένους ἐντὸς γενέσθαι αὐτῆς λόγῳ ἀπωθοῦντο καὶ ἐδίωκον. τούτου οὖν χάριν διὰ τὸ παρρησιαστικὸν καὶ ἐλεγκτικὸν Κυνικοὶ ὠνομάσθησαν· ἀμέλει τοι καὶ ὁ Πλάτων φησὶ περὶ αὐτῶν 'ἔχει δέ τι καὶ ὁ κύων φιλόσοφον'. ἀπὸ δὲ τοῦ τρόπου τῆς γνώσεως, τοῦτ' ἔστιν ἀπὸ τῆς ἐν τῷ φιλοσοφεῖν κρίσεως, ὠνομάσθησαν αἱρέσεις, ὥσπερ φαμὲν τοὺς Ἐφεκτικούς, οἵτινες περὶ τὴν τῶν πραγμάτων φύσιν καταγιγνόμενοι καὶ ταύτην ζητοῦντες καὶ μὴ δυνηθέντες ταύτην κατορθῶσαι ἀκαταληψίαν ἐνόουν. πρὸς ἐπὶ ταύτῃ δὲ ἔλεγον καὶ ὅτι τὸ δοκοῦν ἑκάστῳ τοῦτο ἀληθές ἐστι. τούτων καὶ ἡ τρίπους ἡ καλουμένη Ἀπόλλωνος ἦν. τρίπους δὲ Ἀπόλλωνος ἐλέγετο, διότι περὶ παντὸς πράγματος ἐρωτώμενοι τὴν ἀπόκρισιν ἐποιοῦντο τριπλῆν, λέγοντες ἢ ἀμφότερα εἶναι ἢ οὐδέτερον ἢ τὸ ἕτερον, οἷον ὡς ἔχει ἐπὶ τῆς ψυχῆς· ἐρωτώμενοι

2 προλαμβ. scripsi: παραλαμβ. M 4 ἀναγκαίως compend. M (cf. p. 2,26)
13 πυθαγορίους δημοκριτίους ἐπικουρίους M 14 post αἱρέσεως add. ὁρισμὸς αἱρέσεως αἵρεσις γάρ ἐστι δόξα ἀνδρῶν σοφῶν πρὸς ἑαυτοὺς μὲν συμφωνούντων πρὸς ἑτέρους δὲ διαφωνούντων M (cf. El. p. 108,21) 16 κυρηνιακοῦ M 18 στοϊκοὶ M
24 ἀρνούμενοι scripsi: ὁρώμενοι M 30 Πλάτων] Rei publ. II 15 p. 375 E 32 τὴν superscr. M[1] 38 τὸ superscr. M[1]

γάρ, εἰ τύχοι, τί ἐστιν ἡ ψυχή, θνητὴ ἢ ἀθάνατος, ἀποκρίνονται λέγοντες ὅτι ἢ ἀμφότερα, τοῦτ᾽ ἔστι θνητὴ καὶ ἀθάνατος, ἢ οὐδέτερον, οὐδὲ θνητὴ οὐδὲ ἀθάνατος, ἢ τὸ ἕτερον· καὶ τοῦτο διχῶς, ἢ θνητὴ ἢ ἀθάνατος. ταῦτα τοίνυν ἐκείνων λεγόντων ὁ θεῖος Πλάτων καὶ | Ἀριστοτέλης ἐλέγχοις δυσω- 4r
ποῦσιν τὴν αἵρεσιν τούτων, ὁ μὲν Πλάτων λέγων οὕτως· ὑμεῖς οἱ πρεσβεύοντες ἀκαταληψίαν ἢ ἐπέγνωτε ὅτι ἔστιν ἀκαταληψία ἢ οὐκ ἔγνωτε· εἰ μὲν οὖν μὴ ἔγνωτε, πῶς ὑμῖν πιστεύσωμεν ἀπὸ γνάθων ἀποφαινομένοις; εἰ δὲ ἔγνωτε ὅτι ἀκαταληψία ἐστίν, ἰδοὺ πάλιν ἔστι κατάληψις· κατελάβετε γὰρ ὅτι ἔστιν ἀκαταληψία. ὁ δὲ Ἀριστοτέλης πρὸς Πρωταγόραν οἰόμενον, ὡς εἴρηται, τὸ δοκοῦν ἑκάστῳ τοῦτο ἀληθὲς εἶναι, ταυτί φησιν· εἴ τε ψεύδεται Πρωταγόρας, ψεύδεται, εἴ τε ἀληθεύει Πρωταγόρας, ψεύδεται· εἴ ⟨τε⟩ γὰρ ψεύδεται λέγων Πρωταγόρας ἀκαταληψίαν, ψεύδεται, εἴ τε ἀληθεύει Πρωταγόρας λέγων ὅτι πᾶς ὁστισοῦν πρεσβεύει τι περί τινος ἀληθεύει, δοξάζομεν δὲ ἡμεῖς ὅτι ἔστι κατάληψις, οὐκοῦν δῆλον ὅτι ἀληθῶς καὶ ἔστι κατάληψις· εἰ δὲ ἔστι κατάληψις, ψεύδεται Πρωταγόρας. ὁ δὲ Γαληνὸς ἐλέγχει τούτους ἀπὸ τῆς ἐναργείας, λέγων ὅτι ‘εἰ μὴ ἔστι κατάληψις καὶ ἔστι ὡρισμένη ἡ φύσις τῶν πραγμάτων, τί δήποτε ὕδωρ μὲν ζητοῦντες οὐκ ἐπὶ κάμινον βαδιούμεθα, τροφὴν δὲ ὁμοίως ζητοῦντες οὐκ ἐπὶ θάλατταν βαδιούμεθα;’ ἀλλ᾽ ἐπειδὴ ἱκανοὶ ἔλεγχοι εἴρηνται πρὸς αὐτούς, φέρε ζητήσωμεν ἀπὸ ποίας ἐννοίας ὁρμώμενοι ἐπρέσβευσαν ἀκαταληψίαν εἶναι. φαμὲν τοίνυν ὡς τοιούτων λόγων κεχρημένοι ἐπρέσβευον ἀκαταληψίαν· ἔλεγον γὰρ ὡς δεῖ τὸ γιγνῶσκον ἐφαρμόζειν τῷ γιγνωσκομένῳ· ἀλλ᾽ εἰ μέλλοι, φασίν, ἐφαρμόζειν τὸ γιγνῶσκον τῷ γιγνωσκομένῳ, δεῖ στάσιμον εἶναι καὶ βέβαιον καὶ ἀεὶ ὡσαύτως ἔχον τὸ γιγνωσκόμενον· εἰ δὲ καὶ κινοῖτο, δεῖ συγκινεῖσθαι καὶ
μεταβαίνειν τὸ γιγνῶσκον μετὰ τοῦ | γιγνωσκομένου. ἀλλὰ μὴν τὰ μὲν 4v
γιγνωσκόμενα, τοῦτ᾽ ἔστι τὰ πράγματα, ῥευστὰ καὶ μετάβλητα καὶ οὐ μόνιμα τυγχάνει, ἡ δὲ ψυχὴ ἡ ταῦτα γιγνώσκουσα οὔτε κινεῖται οὔτε συνακολουθεῖ τούτοις· δῆλον ἄρα ὅτι οὐκ ἔστι κατάληψις. ταύτης μὲν οὖν τῆς ἐννοίας ἐχόμενοι τοιούτῳ λόγῳ ἐκέχρηντο πρὸς πίστιν τῆς μοχθηρᾶς αὐτῶν αἱρέσεως. ἔστι δὲ εἰπεῖν πρὸς αὐτοὺς ὡς οὐκ ὀρθὰ πρεσβεύετε μὴ λέγοντες συγκινεῖσθαι τοῖς πράγμασι τὴν ψυχήν· ὅτι μὲν γὰρ οὐκ ἔχει στάσιν τὰ γεννητὰ καὶ φθαρτὰ δῆλον, ὡς καὶ αὐτὴ ἡ φύσις τῶν πραγμάτων μαρτυρεῖ καὶ ἔτι μέντοι γε τὸ ἀπόφθεγμά τινος ἀρχαίου τὸ λέγον ὅτι ὃν τρόπον ἀδυνατόν ἐστιν ἐν τῷ αὐτῷ ποταμῷ δὶς ἐμβῆναι κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον κατὰ τὸ αὐτὸ ὑποκείμενον (καὶ τί λέγω, φησὶν ἕτερος, [εἶπεν] ὅτι οὐ δυνατὸν δὶς ἐμβῆναι εἰς τὸ αὐτὸ ὕδωρ, ὅπου γε καὶ οὐδὲ ἅπαξ; ἄλλῳ γὰρ ὕδατι κλύ-

5 Πλάτων] cf. Philop. p. 2,20 7 ἀποφαινομένοις scripsi: ἀποφαινομένων compend. M 9 Ἀριστ.] cf. El. p. 110,8 11 alt. τε addidi 12 ponas Πρωτ. λέγων 13 τινος] ος evan. M 14 ἀληθῶς] ῶς evan. M 15 Γαληνὸς] cum a Galeno ἐνάργεια saepe laudetur (cf. Zelleri Ph. Gr. IV p. 825), haec verba non inveniuntur; fort. spectat Ol. deperditum librum Περὶ ἀποδείξεως (cf. I p. 52 XIX p. 41 Kühn) 16 ἐναργείας scripsi: ἐνεργείας M 17 τίς (sed ς del.) M 22 φησίν M 26 μόνημα M 30 πρεσβεύεται M 33 τινος ἀρχαίου] cf. Heracliti frg. 41 Byw. 12 et 91 Diels 33 ἕτερος] Cratylus; cf. Arist. Metaph. Γ 5 p. 1010a 14 35 εἶπεν delevi

ζονται μέν, εἰ τύχοι, δάκτυλοι ἄλλῳ δὲ πούς), οὕτως οὐδὲ τὰ πράγματα δυνατὸν στάσιν ἔχειν, ἀλλὰ μεταβάλλεσθαι ἀεί. τὴν δὲ ψυχὴν εὑρίσκομεν ὅτι μὴ μόνον κατόπιν ἐρχομένην τῶν πραγμάτων ἀλλὰ καὶ τῇ ὀξύτητι τῆς κινήσεως ἔστιν ὅτε καὶ προλαμβάνουσαν, ὡς δηλοῦσιν αἱ μαντεῖαι καὶ αἱ προρρήσεις τῶν ἡλιακῶν, εἰ τύχοι, ἐκλείψεων· ταῦτα γὰρ σημεῖά ἐστι προγιγνωσκούσης ψυχῆς τὰ πράγματα.

Οὕτω μὲν οὖν ἀπὸ τοῦ τρόπου τῆς γνώσεως ὀνομάζονται αἱρέσεις. ἔστι δὲ ὅτι ἀπὸ τοῦ τέλους | ἐκαλοῦντο αἱ αἱρέσεις, ὡς οἱ καλούμενοι Ἡδονικοί· 5r οὗτοι γὰρ τέλος τιθέμενοι εἶναι τὴν ἡδονὴν τῆς φιλοσοφίας καὶ πάντων τῶν ὄντων, ἡδονὴν δὲ οὐ τὴν αἰσχρὰν οὔτε τὴν τοῖς πολλοῖς ἐγνωσμένην, μετειλήφασι τοῦ ὀνόματος καὶ ἐκαλοῦντο Ἡδονικοί. ἀλλ' ἰστέον ὅτι οὐ καλῶς τὴν ἡδονὴν ἐτίθεντο τέλος εἶναι· τέλος γάρ ἐστιν ἡ εὐδαιμονία. ἡ δὲ εὐδαιμονία τριχῶς θεωρεῖται· καὶ περὶ ψυχήν, ὅτι ἐπανθεῖ ταύτῃ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ δικαιοσύνη, καὶ περὶ σῶμα, ὅτι εὐεξίας μετέχει πρὸς τὸ ταῖς ψυχικαῖς ὑπουργεῖν ἀρεταῖς, καὶ πρὸς τὰ ἐκτός, ὅτι * * τις εὐδαίμων καθέστηκεν. ἡμεῖς δὲ τὴν ἡδονὴν οὐ τέλος φαμὲν ἀλλὰ τῷ τέλει ἑπομένην, ὥσπερ τὴν σκιὰν λέγομεν ἕπεσθαι τοῖς φωτιζομένοις σώμασιν, ὁπόταν μὴ κατὰ κορυφῆς ᾖ ὁ ἥλιος. ἀπὸ δὲ συμβεβηκότος φαμὲν ὀνομάζεσθαι τὰς αἱρέσεις, ὡς Περιπατητικούς φαμεν. Περιπατητικοὶ δὲ ὠνομάσθησαν ἀπό τινος αἰτίας τοιοῦτον ἐχούσης τὸν τρόπον· ὁ θεῖος Πλάτων οἰόμενος ἔχειν τὸ σῶμα ὑγιὲς καὶ ἀνεμπόδιστον πρὸς τὰς τῆς ψυχῆς ἐνεργείας, κινούμενος τὴν πρὸς τοὺς ἑταίρους ἐποιεῖτο συνουσίαν. τελευτήσαντος δὲ τούτου διεδέξαντο τὴν διατριβὴν αὐτοῦ Ξενοκράτης καὶ Ἀριστοτέλης, [καὶ] οἱ τούτου μαθηταί. καὶ ὁ μὲν Ξενοκράτης ἐπαίδευεν ἐν Ἀκαδημίᾳ καὶ ἐλέγετο μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ Ἀκαδημαϊκὸς Περιπατητικός, ὁ δὲ Ἀριστοτέλης ἐν τῷ Λυκείῳ καὶ ἐλέγετο μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ Λύκειος Περιπατητικός. ὕστερον τοῖς μὲν Ξενοκράτους ἔλειψεν ἡ ἐνέργεια καὶ ἐκλήθησαν μόνως Ἀκαδημαϊκοί, τοῖς δὲ Ἀριστοτέλους ὁ τόπος καὶ ἐκλήθησαν | μόνως Περιπατητικοί. καὶ 5v εἰκότως οὐκ ἔλειψεν ἡ ἐνέργεια τούτοις· ἔπρεπεν γὰρ Ἀριστοτέλει τῶν δογμάτων τοῦ διδασκάλου ἀνάπλεῳ ὄντι καὶ τῆς προσηγορίας αὐτοῦ τυχεῖν. καὶ ἐν τούτοις πληροῦται καὶ ἡ ἐπωνυμία τῶν φιλοσόφων αἱρέσεων ἑπταχῶς ληφθεῖσα. καὶ ἵνα δείξωμεν ὅτι οὐδὲ πλέον οὐδὲ ἔλαττον δύναται εἶναι ἡ ἐπωνυμία τῶν φιλοσόφων αἱρέσεων, προέλθωμεν ἐκ διαιρέσεως οὕτως· ἡ ἐπωνυμία τῶν φιλοσόφων αἱρέσεων λαμβάνεται ἢ ἀπὸ συμβεβηκότος ἢ ἀπὸ διανοίας. ἀπὸ συμβεβηκότος, ὥσπερ οἱ Περιπατητικοί, ἀπὸ δὲ διανοίας ἢ ἀπὸ προσώπου ἢ ἀπὸ πραγμάτων. καὶ ἀπὸ προσώπου ἢ ἀπὸ ὀνομάτων, ὥσπερ λέγονται Πυθαγόρειοι, ἢ ἀπὸ τοῦ τόπου ἔνθα ἐπαίδευον, ὥσπερ οἱ Στωϊκοί, ἢ ὅθεν προῆλθον, ὥσπερ οἱ Κυρηναϊκοὶ καὶ Ἐρετριακοί. ἀπὸ δὲ πραγμάτων ἢ ἀπὸ τοῦ τρόπου τῆς ζωῆς, ὥσπερ οἱ Κυνικοί, ἢ ἀπὸ τοῦ

4 post ἔστιν additum προγιγν (sic) del. M 10 οὔτε] an οὐδὲ? 15 post ὅτι lac. signavi; conicias ὅτι ⟨τούτων μὴ παρόντων οὐ⟩ τις 20 οἰόμενος] an βουλόμενος? 22 ἑταίρους scripsi: ἑτέρους M 23 καὶ delevi 26 λυκίῳ et λύκιος M 36. 39 πραγμάτων scripsi: πάντων M 38 στοϊκοί M

τρόπου τῆς γνώσεως, ὥσπερ οἱ Ἐφεκτικοί, ἢ ἀπὸ τοῦ τέλους, ὥσπερ οἱ Ἡδονικοί. καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ διαίρεσις ἡ δεικνύουσα ὅτι εἰκότως ἑπτά εἰσιν αἱ ἐπωνυμίαι τῶν φιλοσόφων αἱρέσεων. διὸ καὶ ἡμεῖς τοῦ συμμέτρου στοχαζόμενοι ἐπ᾽ αὐτῇ καταπαύσωμεν τὴν παροῦσαν θεωρίαν.

⟨Θεωρία β′.⟩

Τῇ ἀπαριθμήσει τῶν προκατακληθέντων δέκα κεφαλαίων διανύσαντες τὸ πρῶτον κεφάλαιον, ἐν ᾧ μεμαθήκαμεν πόθεν τὰ ὀνόματα τῶν αἱρέσεων λαμβάνεται, ὅτι ἑπταχῶς, φέρε καὶ | ἐπὶ τὸ δεύτερον κεφάλαιον ὁδεύσωμεν, 6r
ἐπὶ τὴν διαίρεσιν τῶν Ἀριστοτέλους συγγραμμάτων φημί. τῶν τοίνυν συγγραμμάτων Ἀριστοτέλους τὰ μέν ἐστι μερικὰ τὰ δὲ καθόλου τὰ δὲ μεταξὺ τῶν καθόλου καὶ τῶν κατὰ μέρος. καὶ ἔστι μερικὰ μὲν ὅσα πρός τινας ἰδίᾳ γέγραπται, οἷαί εἰσιν αἱ ἐπιστολαί, ἅστινας Ἀνδρόνικός τε καὶ Ἀρτέμων συνήγαγον. καθόλου δέ ἐστι συγγράμματα ἐν οἷς τὴν τῶν πραγμάτων φύσιν ζητεῖ. μεταξὺ δὲ οἷαί εἰσιν αἱ ἱστορίαι, οἷα ἐστὶν ἡ Περὶ ζῴων ἱστορία καὶ αἱ Πολιτεῖαι σν′ οὖσαι τὸν ἀριθμόν, ἐν αἷς τὸν βίον Ἀθηναίων καὶ ἄλλων τινῶν διηγεῖται. καὶ μὴ λεγέτω τις πρὸς ἡμᾶς ἀπορῶν τί δήποτε γέγραπται τῷ φιλοσόφῳ τοιαῦτα συγγράμματα· ἐρῶ γὰρ πρὸς αὐτὸν ὅτι καὶ τοῦτο τῆς ἐκείνου φιλανθρωπίας σημεῖον καθέστηκεν· τὰς γὰρ πολιτείας τῶν προτέρων ἐξέθετο, ἵνα τῶν μεταγενεστέρων τινὲς ἐντυγχάνοντες καὶ κρίνοντες ἐν τίσι μὲν χρηστῶς ἐπολιτεύσαντο ἐν τίσι δὲ οὐ χρηστῶς, τὰ μὲν ἕλωνται τὰ δὲ φύγωσιν. ἀλλὰ τοῖς μεταξὺ καὶ τοῖς μερικοῖς χαίρειν εἰρηκότες, τραπώμεθα ἐπὶ τὰ καθόλου, τούτων τὴν διαίρεσιν πολυπραγμονοῦντες. τούτων τοίνυν τῶν καθόλου τὰ μέν ἐστι ὑπομνηματικὰ τὰ δὲ συνταγματικά. ὑπομνηματικὰ μέν ἐστι ὅσα κεφαλαιωδῶς καὶ μόνα εἰσὶν ἀπογεγραμμένα, ἀκαλλώπιστον δὲ τὴν φράσιν ἐκτήσαντο· ἰστέον γὰρ ὅτι οἱ παλαιοὶ συγγράψασθαί τι | βουλόμενοι, ὅσα πρὸς ἀπόδειξιν ηὕρισκον τοῦ προκειμένου συγ- 6v
γράμματος συμβαλλόμενα, κεφαλαιωδῶς ἀπεγράφοντο. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοῖς τῶν παλαιοτέρων βιβλίοις ἐντυγχάνοντες πολλὰ τῶν νοημάτων ἐκεῖθεν ἀφῃροῦντο, ὥστε τὰ μὲν ἀληθῆ κρατύνειν ἐξελέγχειν δὲ τὰ ψευδῆ. καὶ ἡ μὲν τῶν ὑπομνηματικῶν φύσις τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. συνταγματικὰ δὲ καλοῦμεν ὅσα μετὰ τῶν νοημάτων καὶ λέξιν ἔχει κεκοσμημένην καὶ φράσιν κεκαλλωπισμένην πρέπουσαν τοῖς συγγράμμασιν, ὥστε τούτῳ διαφέρει τὰ ὑπομνηματικὰ τῶν συνταγματικῶν τῷ τὰ μὲν ἀκαλλώπιστον τὴν φράσιν ἔχειν τὰ δὲ μετὰ τῶν ἐνθυμημάτων τῶν δεόντων κεκαλλωπισμένην τὴν φράσιν ἔχειν.

5 titulum inserui (cf. p. 1,2) 6 τῶν τῇ ἀπαρ. προκατάκλ. collocare malim 21 φύγοσιν M 24 ὑπομνητικὰ M¹ καὶ μόνα] an κατὰ μόνας? (πρὸς οἰκείαν ὑπόμνησιν Philop. p. 3,28. 29 Simpl. f. 1v ed. Bat.) 25 παλλαιοὶ M 28 παλαιοτέρων in mrg.: παλαιῶν in contextu M (ἀρχαιοτέρων Amm. p. 4,8) 32 τούτῳ ex τοῦτο corr. M

Τούτων τοίνυν τῶν ὑπομνηματικῶν τὰ μέν ἐστι μονοειδῆ τὰ δὲ ποικίλα· μονοειδῆ μὲν ὅσα πρὸς ἓν πεποίηται πρόσωπον, ποικίλα δὲ ὅσα πρὸς πλείονα ἀποτείνεται πρόσωπα. τῶν δὲ συνταγματικῶν τὰ μέν ἐστιν αὐτοπρόσωπα τὰ δὲ διαλογικά. καὶ αὐτοπρόσωπα μὲν ὅσα ἀπὸ τοῦ ἰδίου προσώπου προήνεγκεν, διαλογικὰ δὲ ὅσα δραματιωδῶς ἐστι κατεσκευασμένα κατὰ πεῦσίν τε καὶ ἀπόκρισιν πλειόνων προσώπων. ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ διαλογικὰ καὶ ἐξωτερικὰ ὀνομάζεται τὰ δὲ αὐτοπρόσωπα καὶ ἀκροαματικά, φέρε εὐλόγως ζητήσωμεν πόθεν τὴν τοιαύτην προσηγορίαν ἐκτήσαντο. τινὲς μὲν οὖν λέγουσιν ὅτι τὰ διαλογικὰ καὶ ἐξωτερικὰ | ὠνομάσθη, διότι τὰ μὴ πρέποντα τῷ 7r ἑαυτοῦ σκοπῷ ἐν τούτοις ἐκτίθεται. οὕτως ἔλεγε καὶ ὁ Ἀλέξανδρος διὰ τὸ μὴ βούλεσθαι αὐτὸν λέγειν τὴν ψυχὴν ἀθάνατον, καὶ ταῦτα Ἀριστοτέλους ἐκεῖσε βοῶντος τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς. ὡς οὖν εἴρηται, ἵνα μὴ ἀναγκασθῇ Ἀλέξανδρος λέγειν τὴν ψυχὴν ἀθάνατον, πρεσβεύων αὐτὴν εἶναι θνητήν, ἐξωτερικὰ ἐκεῖνα ἔλεγεν ὀνομάζεσθαι, ἐν οἷς μὴ τὰ δοκοῦντα αὐτῷ λέγει ὁ Ἀριστοτέλης. καὶ ταῦτα μὲν ἐκεῖνοι. ἡμεῖς δὲ ἐλέγομεν ὅτι ἐξωτερικὰ ταῦτα ὠνόμασται, ὅσα πρὸς τοὺς ἐπιπολαίως γέγραπται καὶ μὴ γνησίως φιλοσοφοῦντας. τοιαῦτα δέ ἐστι τὰ ἔχοντα σαφεστέραν τὴν φράσιν, τὰ μὴ ἀποδεικτικῇ ἐπιστήμῃ ὑποβαλλόμενα, ἀλλὰ μᾶλλον πιθανοῖς λόγοις κεκαλλωπισμένα, καὶ πρὸς ἐπὶ τούτοις τὴν ἀνάτασιν ἔχοντα πρὸς ἔνδοξα πρόσωπα. καὶ ταῦτα μὲν ἱκανὰ περὶ τῆς κλήσεως τῶν διαλογικῶν, διὰ τί ἐξωτερικὰ καλοῦνται. τὰ δὲ αὐτοπρόσωπα καλοῦνται καὶ ἀκροαματικά. τοιούτῳ δὲ ὀνόματι προσηγορεύθησαν, διότι μόνοις τοῖς ἐρασταῖς φιλοσόφοις καὶ πολλοὺς κατορθώσασιν λόγους πεποίηνται πρὸς ἀκρόασιν.

Τούτων τῶν αὐτοπροσώπων τὰ μὲν συμβάλλονται πρὸς αἵρεσιν καὶ φυγήν, τοῦ μὲν ἀγαθοῦ αἵρεσιν τοῦ δὲ κακοῦ φυγήν, καὶ ποιοῦσιν τὰ πρακτικά, τὰ δὲ πρὸς ἀληθείας γνῶσιν καὶ ποιοῦσι | τὰ θεωρητικά, τὰ δὲ πρὸς 7v ἀμφότερα ταῦτα, πρὸς διάκρισιν ἀληθείας καὶ ψεύδους φημὶ καὶ ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ, καὶ ποιοῦσι πάντα τὰ συγγράμματα τὰ λογικά. ἀπό τε οὖν τῶν θεωρητικῶν τε καὶ τῶν πρακτικῶν τῇ διαιρέσει τῆς φιλοσοφίας κεχρήμεθα, λέγοντες ὅτι τῶν θεωρητικῶν τὰ μέν ἐστι φυσικὰ τὰ δὲ θεολογικὰ τὰ δὲ μαθηματικά. φυσικὰ μὲν οἷα ἐστὶν ἡ Φυσικὴ ἀκρόασις καὶ ἡ Περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς καὶ ἡ Περὶ οὐρανοῦ καὶ τὰ Μετέωρα καὶ ἡ Περὶ ψυχῆς ἡ καλουμένη. μαθηματικὰ δὲ οἷα τὰ Μηχανικὰ καὶ Ὀπτικὰ προβλήματα. θεολογικὰ δὲ οἷα ἐστὶν ἡ Μετὰ τὰ φυσικά. τῶν δὲ πρακτικῶν τὰ μέν ἐστιν ἠθικὰ τὰ δὲ οἰκονομικὰ τὰ δὲ πολιτικά. ἠθικὰ μὲν ὡς τὰ Εὐδήμεια καὶ τὰ Νικομάχεια τὰ καλούμενα, οἰκονομικὰ δὲ ὥσπερ ὁ Οἰκονομικὸς αὐτοῦ

7 εὐλόγως suppl. in mrg. M 9 ὀνομάσθη M 11. 12 ταῦτα ἀριστοτέλους ἐκ. βοῶντος scripsi: ταύτην ἀριστοτέλη (?) ἐκ. βοῶντα M 15 ἐλέγομεν] λέγομεν Littig (haud recte; cf. El. p. VII) 16 ὠνόμασται Amm. (p. 4,23): γέγραπται M 17 φιλοσοφοῦντας scripsi: φιλοσοφοῦσι M 18 πειθανοῖς M 19 ἔχοντα scripsi: ἔχοντες M 22 τοιούτῳ δὲ ὀνόματι Littig: τοιούτου δὲ ὀνόματος M μόνοις τοῖς Littig: τοῖς μόνοις M 22 an φιλοσοφίας? 26 ἀληθείας scripsi: ἀλήθειαν M 28 ἀπό τε] an ἐπὶ μὲν? 33 μαθητικὰ M (fere constanter) οἷον M (corr. Littig) 35. 36 εὔδημια et νικομάχια M

(γέγραπται γὰρ αὐτῷ Οἰκονομικός), πολιτικὰ δὲ ὥσπερ ὁ Πολιτικὸς αὐτοῦ ἕτερος ὢν παρὰ τὰς σν' πολιτείας τὰς εἰρημένας· ἐκεῖναι γὰρ οὐκ εἰσιν καθόλου. καὶ ἡ μὲν τῶν θεωρητικῶν καὶ πρακτικῶν διαίρεσις τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. τῶν δὲ λογικῶν συγγραμμάτων τὰ μὲν αὐτὴν τὴν μέθοδον διδάσκει τὰ δὲ τὰ συμβαλλόμενα πρὸς τὴν μέθοδον τὰ δὲ ⟨τὰ⟩ καθαίροντα τὴν μέθοδον. καὶ ἔστιν αὐτὴ μὲν ἡ μέθοδος ἡ καλουμένη Ἀποδεικτική, τὰ Ὕστερα καλούμενα ἀναλυτικά, συμβαλλόμενα δὲ πρὸς τὴν μέ|θοδον αἱ 8r Κατηγορίαι, τὸ Περὶ ἑρμηνείας καὶ τὰ Πρότερα ἀναλυτικά. ἐκκαθαίρουσι δὲ τὴν μέθοδον οἱ Σοφιστικοὶ ἔλεγχοι καὶ οἱ Τόποι καὶ αἱ Ῥητορικαὶ τέχναι καὶ τὸ Περὶ ποιητικῆς τὸ καλούμενον.

Ἀλλ' εἰ βούλεσθε, καὶ τὴν τάξιν μάθωμεν τῶν συμβαλλομένων εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς μεθόδου. ἰστέον τοίνυν ὅτι σκοπὸν ἔχομεν ἐν τῇ λογικῇ τὰς ἀποδείξεις μαθεῖν. διὰ συλλογισμῶν δὲ ταύτας μανθάνομεν. ὁ δὲ συλλογισμὸς αὐτός, ὡς καὶ τὸ ὄνομα δηλοῖ, συλλογή τίς ἐστι λόγων. [ἅ] δεῖ οὖν πρὸ τῆς συλλογῆς μαθεῖν τὰ ἁπλᾶ, τοῦτ' ἔστι τὰς προτάσεις, πρὸ δὲ τῶν προτάσεων τὰ ὀνόματα καὶ τὰ ῥήματα, ἐξ ὧν αἱ προτάσεις ἵστανται. μανθάνομεν οὖν ἐκ μὲν τῶν Κατηγοριῶν τὰ ὀνόματα καὶ τὰ ῥήματα, ἐκ δὲ τοῦ Περὶ ἑρμηνείας τὰς προτάσεις, ἐν δὲ τοῖς Ἀναλυτικοῖς τέλειον εἰσόμεθα τὸν συλλογισμόν. ἐζήτησαν δέ τινες πρὸς τί συμβάλλονται οἱ Σοφιστικοὶ ἔλεγχοι καὶ οἱ Τόποι καὶ αἱ Ῥητορικαὶ τέχναι καὶ τὸ Περὶ ποιητικῆς, καὶ διὰ τί ταῦτα ἐξέθετο ὁ φιλόσοφος. πρὸς οὓς φαμεν ὅτι καθάπερ οἱ τῶν Ἀσκληπιαδῶν παῖδες οὐ μόνον τὴν τῶν ὑγιεινῶν ἀλλὰ καὶ τὴν τῶν νοσερῶν παιδεύονται γνῶσιν ὑπὲρ τοῦ τὰ μὲν ἑλεῖν τὰ δὲ φυγεῖν, οὕτω καὶ ὁ φιλόσοφος γιγνώσκων ὅτι πεφύκασί τινες σοφιστικοὶ συλλογισμοὶ | πειρώμενοι τὴν ἀλήθειαν περιτρέπειν καὶ ταύτην ἀφανίσαι, δεῖν ᾠήθη τού- 8v τους περιθέσθαι, οὐχ ἵνα χρησώμεθα τούτοις, ἀλλ' ἵνα γιγνώσκοντες μὴ περιπέσωμεν τοῖς αὐτοῖς. καὶ ἐν τούτοις καὶ τὸ δεύτερον κεφάλαιόν ἐστιν, ἐν ᾧ τὴν τῶν Ἀριστοτελικῶν συγγραμμάτων διαίρεσιν μεμαθήκαμεν.

Τρίτον ἦν τῶν ζητουμένων, πόθεν ἀρκτέον τῶν Ἀριστοτελικῶν συγγραμμάτων. καὶ περὶ τούτου τέσσαρες δόξαι γεγόνασιν· καὶ οἱ μὲν τῆς πρώτης δόξης φασὶν ὅτι τῆς ἠθικῆς δεῖ ἄρξασθαι, οἱ δὲ τῆς δευτέρας τῆς φυσιολογικῆς, οἱ δὲ τῆς μαθηματικῆς, οἱ δὲ τῆς λογικῆς. καὶ οἱ μὲν τῆς ἠθικῆς λέγουσιν ὅτι δεῖ πρῶτον κατακοσμῆσαι τὰ ἑαυτῶν ἤθη καὶ οὕτως ἄρξασθαι καὶ ἑτέρων μαθημάτων· ὥσπερ γὰρ οἱ τὰ σκοτεινὰ ὄμματα ἔχοντες οὐ δύνανται πρὸς τὸν ἥλιον ἀποβλέψαι, οὕτως οὐδέ τις βαρυνόμενος πάθεσι ψυχῆς δύναται τούτων ἅψασθαι. καὶ ταῦτά ἐστι τὰ λεγόμενα ὑπὸ τῶν πρεσβευόντων δέον εἶναι προηγήσασθαι τὸ ἠθικὸν τῶν ἄλλων. οἱ δὲ τὴν φυσιολογικὴν λέγοντες προηγήσασθαί φασιν ὅτι δεῖ ἀπὸ τῶν φυσικῶν ἄρξασθαι, ἐπειδὴ ταῦτα σύντροφα ἡμῖν ἐστι καὶ συνήθη. οἱ δὲ λέγοντες τὴν μαθηματικὴν ἔφασαν διὰ τοῦτο δεῖν προηγήσασθαι τὰ μαθηματικὰ διὰ τὸ

2 εἰρημένας] p. 6,15 4 ἔχει τὸν scripsi: ἔχειν M 5 τὰ inserui 14 λόγων Amm. (p. 5,11): λόγου M ἅ delevi 16 an συνίστανται? 24 ὁ φιλόσοφος scripsi: οἱ φιλόσοφοι M 26 an προθέσθαι? 28 τὴν suppl. in mrg. M 37 δέον scripsi: δεῖν M

ἐπιγεγράφθαι ἐν τῷ τοῦ Πλάτωνος μουσείῳ ʽἀγεωμέτρητος μηδεὶς εἰσίτω᾽. ἕτεροι δὲ λέγουσιν ὅτι τὴν λογικὴν δεῖ προη|γήσασθαι διὰ τὸ πάσας τὰς 9r
προειρημένας δεῖσθαι ταύτης, εἴ γε συλλογιστικῶς καὶ ἀποδεικτικῶς ἐν ἐκείνοις δείκνυται τὰ δεικνύμενα, ἡ δὲ λογική, ὡς εἴρηται, περὶ ταῦτα καταγίνεται. ταῦτα δὲ ἡμεῖς τιθέμεθα λέγοντες· ὅσον μὲν ἐπὶ τῇ τάξει τῶν πραγμάτων δεῖ προηγήσασθαι τὴν ἠθικὴν τῶν λοιπῶν διὰ τὸ ῥυθμίζεσθαι ἡμᾶς διὰ ταύτης καὶ κοσμεῖσθαι τὰ ἤθη. ἐπειδὴ δὲ οὐ δίκην ἀλόγων ζῴων καὶ ἰδιωτικῷ τρόπῳ κοσμοῦμεν καὶ καλλύνομεν τὰ ἤθη ἡμῶν, ἀλλὰ διὰ συλλογιστικῆς ἀγωγῆς καὶ ἀποδεικτικῆς μεθόδου, δίκαιον τὴν λογικὴν προηγήσασθαι τῆς τε ἠθικῆς ⟨καὶ τῆς φυσικῆς⟩ καὶ τῆς μαθηματικῆς καὶ τῆς θεολογικῆς. ἐν δὲ αὐταῖς ταύταις ταῖς τρισὶ δέον ἐστὶ προηγεῖσθαι τὴν φυσικὴν τῆς μαθηματικῆς καὶ τὴν μαθηματικὴν τῆς θεολογικῆς. ἐν τούτοις συμπεραίνεται ἡμῖν καὶ τὸ τρίτον κεφάλαιον.

Τέταρτον κεφάλαιον, ἐν ᾧ ζητοῦμεν τί τὸ τέλος τῆς Ἀριστοτελικῆς φιλοσοφίας καὶ τί τὸ ἀναφαινόμενον χρήσιμον ἐξ αὐτῆς. ἀναφαίνεται τοίνυν ἐξ αὐτῆς χρήσιμον τὸ γνῶναι ὡς μία τῶν πάντων ἐστὶν ἀρχή, ἀπειροδύναμος, ἀπεριόριστος, ἀσώματος, ἀπερίληπτος, ὀρεκτικὴ πᾶσι τοῖς κατὰ φύσιν, αὐτοαγαθότης· ἄλλο γάρ ἐστιν ἀγαθὸν καὶ ἄλλο ἀγαθότης, ὥσπερ καὶ ἄλλο λευκὸν καὶ ἄλλο λευκότης· λευκὸν μὲν τὸ δεδεγμένον αὐτὴν τὴν ποιότητα, λευκότης δὲ αὐτὴ ἡ ποιότης. οὕτως ἀγαθὸν μὲν τὸ δεδεγμένον, ἀγαθότης
δὲ αὐτὸ τὸ πρᾶγμα καὶ αὐτὴ ἡ ὕπαρξις καὶ ἡ οὐσία τοῦ ἀγαθοῦ. | καὶ ὅτι 9v

οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη· εἷς κοίρανος ἔστω,
εἷς βασιλεύς,

αὐτὸς Ἀριστοτέλης φησὶν ἐν τοῖς Μετὰ τὰ φυσικὰ θεολογῶν· ʽὅτι μία ἐστὶ τῶν πάντων ἀρχή, ἔστι κατασκευάσαι τοῦτον τὸν τρόπον· τὰ ὄντα πάντα καλῶς πολιτεύεται, καὶ τοῦτο εἰκότως· οὐ γὰρ ἐνδέχεται κακῶς τὰ ὄντα πολιτεύεσθαι θεοῦ περιόντος. τὰ καλῶς πολιτευόμενα τέτακται, τὰ δὲ τεταγμένα ὑφ᾽ ἑνὸς τέτακται, τὰ ὄντα ἄρα πάντα ὑφ᾽ ἑνὸς τέτακται᾽. τοῦτο οὖν τὸ τάξαν καλοῦμεν πάντων ἀρχήν, ἧς ἡ γνῶσις τέλος ἐστὶ τῆς Ἀριστοτέλους φιλοσοφίας.

Πέμπτον κεφάλαιον. τίς ὁ βαθμὸς καὶ τίνα τὰ ἄγοντα ἡμᾶς ἐπὶ τὸ ταύτης τέλος; φαμὲν τοίνυν ὅτι πέντε τινὰ καθέστηκεν τὰ πρὸς τὸ τέλος ἡμᾶς ἀπάγοντα τῆς φιλοσοφίας, οἷον λογική, φυσική, ἠθική, μαθηματική, θεολογική. καὶ ἔστιν ἀρχὴ μὲν ἡ λογική, μετὰ δὲ ταύτην ἠθική, μετὰ δὲ τὴν ἠθικὴν ἡ φυσική, μετὰ δὲ ταύτην ἡ μαθηματική, μετὰ δὲ τὴν μαθηματικὴν ἡ θεολογία. καὶ τοῦτο εἰκότως· δεῖ γὰρ τὸ πάντων ἔνυλον προηγεῖσθαι τοῦ κατά τι μὲν ἐνύλου κατά τι δὲ ἀύλου. μετὰ δὲ τοῦτο ἐπὶ τὸ πάντων ἄυλον δεῖ χωρῆσαι ἡμᾶς, ἑπομένους τῇ προστάξει τοῦ θεσπεσίου

1 Πλάτωνος] cf. El. p. 118,18 ἀγαιωμ. M εἰσιέτω M 4 an ἐκείναις? εἴρηται] p. 8,12 10 καὶ τῆς φυσικῆς inserui 11 δέον scripsi: δεῖν M (cf. Philop. Ind. p. 213) 19 δεδεγμ. Amm. (p. 6,13): δεδειγμ. M 24 ἐν τοῖς Μετὰ τὰ φυσ.] Λ 10 p. 1075a11 sq. 27 τὰ δὲ scripsi: τά τε M 33 οἷον superscr. M 38 ἑπομένους scripsi: ἑπόμενοι M

Πλωτίνου τῇ λεγούσῃ ὅτι δοτέον τοῖς νέοις τὰ μαθήματα πρὸς συνεθισμὸν τῆς ἀσωμάτου φύσεως. καὶ ἐν τούτοις καὶ τὸ πέμπτον κεφάλαιον.

Ἕκτον κεφάλαιον, ἐν ᾧ ζητοῦμεν | ὁποῖον δεῖ εἶναι τὸν ἀκροώμενον 10r τῶν Ἀριστοτέλους συγγραμμάτων. λέγω τοίνυν ὅτι δεῖ αὐτὸν ἐχέφρονα εἶναι, δριμύν, κεκαλλωπισμένον τοῖς ἤθεσιν, κεκαθαρμένον τὴν ψυχήν (‘μὴ καθαρὸν γὰρ καθαροῦ ἐφάπτεσθαι μὴ οὐχὶ θεμιτόν ἐστιν’, ὡς ὁ θεῖος Πλάτων φησί, καὶ Ἱπποκράτης ‘τὰ μὴ καθαρὰ τῶν σωμάτων ὁκόσῳ ἂν θρέψῃς, μᾶλλον βλάψεις’), καὶ συνεχῶς ἐπιλέγοντα αὐτῷ τὰς τοῦ Πλάτωνος φωνὰς ὅτι ‘εἰ μὴ σὺ σαυτοῦ λέγοντος ἀκούσῃς, μηδενὶ ἄλλῳ λέγοντι πιστεύσῃς’ καὶ πάλιν ‘Σωκράτους μὲν ὀλίγον φροντιστέον, τῆς δὲ ἀληθείας πολύ’, σημαίνοντος διὰ πάντων τούτων ἡμῖν ὅτι δεῖ πάντων τὴν ἀλήθειαν προτιμᾶν καὶ πάντα ταύτης δεύτερα ποιεῖσθαι. ἀλλὰ μὴν καὶ ἐξομοιοῦν τὰ ἑαυτῶν τῷ μεγάλῳ κόσμῳ· ὥσπερ γὰρ ἐν τῷ μεγάλῳ κόσμῳ ἔστι μὲν βασιλεύς, ὑπόκεινται δὲ αὐτῷ στρατιῶται καὶ θῆτες, οὕτω δεῖ εἶναι καὶ τὸν ἀκροώμενον τῆς Ἀριστοτέλους φιλοσοφίας, καὶ ἔχειν μὲν ἐν τάξει τοῦ βασιλέως τὸν λογισμόν, ἐν δὲ τῇ τάξει τῶν στρατιωτῶν τὸν θυμόν, ἐν δὲ τῇ τάξει τῶν ὑπηρετούντων τὴν ἐπιθυμίαν· δεῖ γὰρ ἄρχειν μὲν τὸν λογισμόν, ἄρχεσθαι δὲ τὸν θυμόν, ἄρχεσθαι δὲ ὑπ’ ἀμφοτέρων τὴν ἐπιθυμίαν. ζητοῦσι δέ τινες διὰ τί τριμεροῦς οὔσης τῆς ψυχῆς τέσσαρές εἰσιν ἀρεταί, φρόνησις, ἀνδρία, σωφροσύνη καὶ δικαιοσύνη. πρὸς τούτους δὲ ἔστιν εἰπεῖν ὅτι εὐλόγως· ἡ μὲν γὰρ φρόνησις ἀρετῆς ἐστι γνώρισμα τοῦ λογισμοῦ, ἡ δὲ ἀνδρία τοῦ θυμοῦ, | ἡ δὲ σωφροσύνη τῆς ἐπιθυμίας, ἡ δὲ δικαιοσύνη διὰ πασῶν 10v πεφοίτηκεν καὶ ἐν πάσαις θεωρεῖται. καὶ ἐν τούτοις καὶ τὸ ἕκτον κεφάλαιον.

Ἕβδομον κεφάλαιον, οἷον δεῖ εἶναι τὸν ἐξηγούμενον τὰ συγγράμματα Ἀριστοτέλους. καί φαμεν ὅτι τοιόνδε ⟨δεῖ⟩ εἶναι ἐξηγηματικὸν καὶ ἐπιστημονικόν· ἐξηγηματικὸν μὲν διὰ τὸ ἐξηγεῖσθαι σαφῶς τὴν ἀλήθειαν, ἐπιστημονικὸν δὲ ὡς διακρίνοντα τὴν ἀλήθειαν ἀπὸ τοῦ ψεύδους. δεῖ δὲ αὐτὸν μὴ δουλεύειν αἱρέσει καὶ ὥσπερ ἐκμεμισθωκέναι αὐτῇ τὰ ὦτα καὶ τὴν γλῶτταν, ὡς ἅπαντα ποιεῖν πρὸς τὰ ἐκείνῃ δοκοῦντα, καὶ ποιεῖν καὶ λέγειν καὶ ἀκούειν. δεῖ δὲ αὐτὸν μὴ συμμεταβάλλεσθαι ταῖς αἱρέσεσιν, ἵνα μὴ ὥσπερ οἱ ἐν σκηνῇ διάφορα ὑποδύοντες πρόσωπα, οὕτω καὶ αὐτὸς ταύτῃ τι πάθῃ, ἀλλὰ τύπους ἔχειν χρὴ καὶ κανόνας ἀληθεῖς, δι’ ὧν δύναται διακρῖναι τὸ ὀρθῶς ἔχον καὶ τὸ μὴ τοιοῦτον. ἐφ’ ᾧ καταπαύσωμεν τὴν παροῦσαν θεωρίαν. τέλος τῆς β΄ θεωρίας.

Ἀρχὴ τῆς γ΄ θεωρίας.

Ἐπειδὴ τὰς ἐπωνυμίας τῶν φιλοσόφων αἱρέσεων μεμαθήκαμεν καὶ τὴν διαίρεσιν τῶν Ἀριστοτελικῶν συγγραμμάτων καὶ πόθεν ἡμᾶς δεῖ ἀρκτέον

1 Πλωτίνου] Enn. I lib. III, 3 p. 20 πρὸς συνεθ.] προσυνηθισμὸν M 5 δρυμήν M 6 Πλάτων] Phaedo. p. 67 C 7 Ἱπποκρ.] Aphor. 2,10 θρέψῃς] τρέψαιο (ex θρέψαιο corr.) M 8 ἐπιλέγοντα scripsi: ἐπιλέγοντες M αὐτῶ M Πλάτωνος] Alc. I p. 114 E 9 πιστεύσῃς Elias: comp. incert. M 10 Σωκράτους..] Plat. Phaedo. p. 91 C 12 ἑαυτὸν M[1] 23 πεφύτηκεν M 25 δεῖ addidi 28 αὐτῇ scripsi: αὐτὴν M 29 alt. ποιεῖν] an νοεῖν? 31 πάθει M 37 δεῖ eicias

καὶ διὰ ποίων μέσων ὁδευτέον καὶ τί τὸ ἐκδεχόμενον ἡμᾶς τέλος, καὶ πρὸς τούτοις οἷον δεῖ εἶναι τὸν ἀκροώμενον τούτων, εἶτα τὸν ἐξηγούμενον, φέρε πρὸς τοῖς εἰρημένοις ζητήσωμεν τί τὸ εἶδος τῆς ἀπαγγελίας τοῦ φιλοσόφου. οὐχ ἓν | τοίνυν ἐπετήδευσεν εἶδος, διότι μηδὲ περὶ ἑνὸς πράγματος τὸν λόγον 11r πεποίηται, ἀλλ' ὥσπερ διαφόρων ἥψατο πραγμάτων, οὕτω καὶ παναρμόνιον εἶδος ἐπετήδευσεν, πρόσφορον τὸν λόγον βουλόμενος τοῖς πράγμασιν εἶναι. ἐν μὲν οὖν ταῖς ἐπιστολαῖς πυκνός ἐστι καὶ σύντομος, κοινός τε ἅμα καὶ ἴδιος· τοιοῦτον γὰρ δεῖ εἶναι τὸν ἐπιστέλλοντα· κοινὸν μέν, διότι ἡ ἐπιστολὴ ἔντευξίς ἐστι πρὸς ἀπόντας, καὶ ὥσπερ ⟨πρὸς⟩ τοὺς παρόντας ταῖς ἐντεύξεσιν κοινῶς διαλεγόμεθα, οὕτω δεῖ καὶ πρὸς τὰς ἐντεύξεις τῶν ἀπόντων, τοῦτ' ἔστι τὰς ἐπιστολάς, κοινὴν ποιεῖσθαι τὴν ἔντευξιν. ἴδιον δὲ χρὴ πάλιν εἶναι τὸν ἐπιστέλλοντα, ἵνα μὴ λάθωμεν ἑαυτοὺς εἰς ἔννοιαν ἰδιωτικὴν ἐμπίπτοντες. ἐν δὲ ταῖς ἱστορίαις ἐστὶ σαφής, ὑφηγηματικός, διηρθρωμένος, ἐν δὲ τοῖς διαλογικοῖς ὡραῖος, μεστὸς χαρίτων, οὐκ ἐνδεής, ποικίλος ἐν ταῖς μιμήσεσιν. ἐν δὲ τοῖς αὐτοπροσώποις συνεστραμμένος, γοργός, πυκνὸς τοῖς νοήμασι, καθαρὸς τοῖς ὀνόμασι, μηδαμοῦ ποιητικαῖς δουλεύων μεταφοραῖς, ἀκαλλωπίστῳ εὐρυθμίᾳ κοσμούμενος (διὸ καὶ ἀζήλωτον ἑαυτὸν τοῖς μεταγενεστέροις κατέστησεν· τὸ γὰρ κρεῖττον ἢ κατὰ τέχνην συντεθὲν ἀμίμητόν ἐστι τῇ τέχνῃ), ἐν δὲ τοῖς ἐξωτερικοῖς κεκαλλωπισμένος ταῖς λέξεσιν. καὶ ἐν τούτοις καὶ τὸ ὄγδοον κεφάλαιον.

Ἔνατον κεφάλαιον, ἐν ᾧ ζητοῦμεν διὰ τί ἀσάφειαν ἐπετήδευσεν ὁ φιλόσοφος· ὅτι γὰρ οὐκ οἴκοθεν ἔχει τοῦτο, ἀλλ' αὐτὸς ἐπετήδευσεν, δηλοῖ πολλαχοῦ σαφῶς ἑρμηνεύσας, ἐν μὲν τοῖς λογικοῖς ἐν τοῖς καλουμένοις | Τόποις, 11v ἐν δὲ τοῖς φυσικοῖς ἐν τοῖς Μετεωρολογικοῖς. ἀσάφειαν τοίνυν ἐπετήδευσεν πεῖραν καὶ δοκιμασίαν λαβεῖν βουλόμενος τῶν τε προθυμοτάτων νέων καὶ τῶν ῥᾳθύμων· ἀσαφεῖ γὰρ ἐντυγχάνων ὁ σπουδαῖος συγγράμματι συντείνει ἑαυτὸν καὶ προθυμότερος γίγνεται πρὸς τὴν τοῦ συγγράμματος κατάληψιν, ὁ δὲ ῥᾴθυμος ἐντυγχάνων τούτῳ φεύγει τὴν ἔντευξιν ὑπὸ τῆς ἀσαφείας ἀπελαυνόμενος. τοῦτο δὲ οὐ μόνον Ἀριστοτέλης πεποίηκεν, ἀλλὰ καὶ Πλάτων πρὸ αὐτοῦ· παρεκελεύετο γὰρ δοκιμασίαν καὶ πεῖραν τῶν νέων λαμβάνειν πρὸ τῆς τῶν μαθημάτων εἰσόδου· ἔλεγε γὰρ ὅτι δεῖ ἀπαγαγεῖν αὐτοὺς ἐν τοῖς συμποσίοις καὶ μεθύσκειν, ἵνα τὰ κεκρυμμένα ἐν τῇ αὐτῶν ψυχῇ δημοσιεύσωσι. τὰ αὐτὰ δὲ καὶ Πυθαγόρας ἐποίει· μεθ' ἡμέραν γὰρ ἠρώτα τοὺς φοιτητὰς τὰ ἐν ταῖς νυξὶ γιγνόμενα ἐνύπνια, μαντεύεσθαι διὰ τούτων βουλόμενος τὴν κίνησιν τῶν ψυχῶν [εἰδέναι]. ἀλλ' ἰστέον ὅτι ὁ Πλάτων κρεῖττον ἢ κατὰ Πυθαγόραν ἐποίει· ἐν μὲν γὰρ τοῖς ὀνείρασιν ἔστι πολλὰ καὶ προσθεῖναι καὶ ἀφελεῖν ψευδῶς, ἐν δὲ ταῖς μέθαις, ἅτε δὴ μὴ παρακολουθοῦντες ἑαυτοῖς, ἀδεῶς τὰ ἐν ταῖς ψυχαῖς κεκρυμμένα ἐξήγγελλον. ἀλλὰ καὶ ποιηταί, μὴ πᾶσι βουλόμενοι σαφῆ καταστῆσαι τὰ περὶ τῶν

5 ἥψατο in mrg. m¹: ἤρξατο in contextu M 9 πρὸς inserui 9. 10 ταῖς ἐντεύξεσι eicias 19 κεκαλλωπισμένον M 25 δοκιμασείαν M 28 ῥᾴθυμος scripsi: ῥᾳθύμως M 29 Πλάτων] cf. El. p. 126,10 32 αὐτῶν M 35 εἰδέναι delevi 37 προσθῆναι M 37. 38 παρακολουθέντες M 38 ἐξήγγελον M

θείων, μύθοις ἀπέκρυπτον τὰ περὶ τῶν θείων δογμάτων λεγόμενα· ἀνόητον γάρ ἐστι, καθὰ οἱ ποιηταί φασι Κρόνον καταπίνοντα | τὰ τέκνα καὶ πάλιν 12r ἐμοῦντα, Δία δὲ κύκνον γενόμενον· εἰ γὰρ τοὺς ταῦτα δρῶντας ἀνθρώπους κολάζομεν, πόσῳ μᾶλλον ἄτοπον ταῦτα προσάπτειν θεοῖς; διὸ καὶ δέος ἐστὶ μή ποτε αἱ τῶν νέων ψυχαὶ ἁπαλώταται οὖσαι παραδέξονται ὡς ἀληθῆ· δυσμετακινήτως γὰρ ἔχουσιν οἱ νέοι πρὸς ταῦτα. ὅθεν καὶ τοῖς τερατωδεστέροις τῶν ποιητῶν χάριν ὁμολογοῦμεν, ἵνα διὰ τῆς ὑπερβαλλούσης ἀπιστίας μηδεὶς τοῖς λεγομένοις πιστεύσειεν. ἀλλὰ μὴν καὶ τοῖς ἱερεῦσιν τοῦτο βούλονται τὰ παραπετάσματα· ταῦτα γὰρ ἐπενόησαν πρὸς τὸ μὴ πᾶσι σαφῆ καὶ γνώριμα καταστῆσαι τὰ μυστήρια. ὅθεν ἔφησέν τις

ἀείδω συνετοῖσιν, θύρας δ' ἐπίθεσθε βεβήλοις.

ἀλλὰ μὴν καὶ πρὸ πάντων τούτων Ἀπόλλων μὴ πᾶσι προδήλους τὰς μαντείας καταστῆσαι βουλόμενος λοξῶς ἐμαντεύετο, οὐ μετρίαν ἀσάφειαν διὰ τούτων ἐπιδεικνύμενος, ὅθεν καὶ Λοξίας ὠνόμασται. ὅπερ οὖν Ἀπόλλωνι μὲν τὸ λοξόν, ἱερεῦσι δὲ τὰ παραπετάσματα, ποιηταῖς δὲ οἱ μῦθοι, Πυθαγόρᾳ δὲ τὰ ὀνείρατα, Πλάτωνι δὲ αἱ μέθαι, τοῦτο Ἀριστοτέλει πέφυκεν ἡ ἀσάφεια. καὶ ἐν τούτοις τὸ ἔνατον κεφάλαιον.

Δέκατον καὶ τελευταῖον κεφάλαιον, ἐν ᾧ ζητοῦμεν πόσα καὶ τίνα δεῖ προλαμβάνεσθαι ἑκάστου Ἀριστοτελικοῦ συγγράμματος. λέγω τοίνυν ὡς ἕξ τινα ὀφείλομεν προλαβεῖν, τὸν σκοπόν φημι καὶ τὸ χρήσιμον καὶ τὴν | τάξιν καὶ τὴν ἐπιγραφὴν καὶ τὸν συγγραφέα καὶ τὴν διασκευήν. ὁ μὲν 12v οὖν σκοπὸς ἐν τοῖς Πλατωνικοῖς πολλαχοῦ διαπεφώνηται, ἐν δὲ τοῖς Ἀριστοτελικοῖς οὐδαμοῦ. * * εἴ γε μιμητὴς ὢν τῆς φύσεως ὁ φιλόσοφος ἅπαντα ἕνεκά του λέγει, ὡς δῆλον ἐντεῦθεν εἶναι τὸν σκοπὸν τῶν συγγραμμάτων, ὥσπερ κἀκείνη οὐδὲν ἁπλῶς ἀλλ' ἕνεκά του πάντα πράττει. τὸ δὲ χρήσιμον τῶν συγγραμμάτων ζητοῦμεν, ὅτε δοκεῖ τὸ σύγγραμμα πρὸς κακοῦ ἐπινενοῆσθαι, ὡς ἐπὶ τῶν Σοφιστικῶν ἐλέγχων· νομίζεται γὰρ τοῦτο τὸ βιβλίον βλαπτικὸν ὑπάρχειν, διότι κανόνας τινὰς ἐκεῖ παραδίδωσι, δι' ὧν δυνησόμεθα ἀπατᾶν. ἀλλ' ἡμεῖς φαμεν ὅτι παραδίδοται ταῦτα οὐχ ἵνα ἀπατῶμεν, ἀλλ' ἵνα μὴ ἀπατώμεθα, καὶ οὐχ ἵνα ποιῶμεν, ἀλλ' ἵνα μὴ πάθωμεν, ὥσπερ καὶ τοῖς ἰατροῖς τὰ δηλητήρια οὐ πρὸς χρῆσιν, ἀλλὰ πρὸς φυγὴν παραδίδοται. τὴν δὲ τάξιν ζητοῦμεν οὐ τὴν καθολικήν (ἤδη γὰρ ταύτην μεμαθήκαμεν, ὅτε ἐλέγομεν τὴν μὲν λογικὴν προηγεῖσθαι, ἕπεσθαι δὲ τὴν ἠθικήν, μετὰ δὲ ταύτην τὴν φυσικήν, καὶ μετὰ τὴν φυσικὴν τὴν μαθηματικήν, μετὰ δὲ ταύτην τὴν θεολογίαν), ἀλλὰ τὴν μερικήν, οἷον τὴν ἐν τοῖς ὁμοστοίχοις· εἰ λογικὸν ὑπάρχοι τὸ σύγγραμμα, τὴν ἐν τοῖς λογικοῖς ὑπάρχουσαν τάξιν δῆλον ὅτι ζητοῦμεν, ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν φυσικῶν. τὴν δὲ αἰτίαν τῆς ἐπιγραφῆς πολυπραγμονοῦμεν, ὅτε μὴ σύμφωνος | εἶναι δοκεῖ τῷ σκοπῷ, ὥσπερ 13r

2 οἱ ποιηταί] cf. Hes. Theog. 459   8 ἀπιστείας M   11 ἀείδω] ἀεὶ δὸς M (cf. El. p. 125,3)   δὲ πιθέσθαι M   βεβήλλοις M   13 μετρείαν M   17 ἐπιδεικν. scripsi: ἐπικνύμενος M   16 τούτω M   20 ὀφείλωμεν M   23 ante εἴ γε lacunam signavi   ἅπαντα scripsi: ἁπάντων M   24. 25 λέγει et πράττει scripsi: λέγειν et πράττειν M   26 ἐπινενοεῖσθαι M   26. 38 ὅτε scripsi: ὅτι M   26 an κακὸν?   30 ποιοῦμεν M   33 ἐλέγομεν] p. 9,9

ἐπὶ τῶν Τόπων· ἄλλη μὲν γάρ ἐστιν ἡ ἐπιγραφὴ τοῦ συγγράμματος, ἄλλα δὲ τὰ ἐν τούτῳ παραδιδόμενα. πολλάκις δὲ καὶ συναναφαίνεται ταῦτα τὰ τρία, ὁ σκοπός, ἡ χρεία, ἡ ἐπιγραφή, ὡς ἐν τῷ Περὶ ψυχῆς συγγράμματι. περὶ δὲ τοῦ γνησίου δύο ταῦτα ζητήσωμεν· πρῶτον μὲν διὰ πόσους τρόπους ἐνοθεύοντο τὰ βιβλία καὶ ποῖά εἰσιν κριτήρια τὰ δυνάμενα διαχωρίζειν τὰ γνήσια ἀπὸ τῶν νόθων.

Ἐνοθεύοντο τοίνυν τὰ βιβλία τὸ παλαιὸν κατὰ τρεῖς τρόπους· ἢ διὰ φιλοτιμίαν τῶν βασιλέων ἢ δι' εὔνοιαν τῶν μαθητῶν ἢ διὰ ὁμωνυμίαν. καὶ δι' ὁμωνυμίαν τριχῶς· ἢ συγγραφέως ἢ συγγραμμάτων ἢ ὑπομνημάτων. ἀλλ', εἰ δοκεῖ, μάθωμεν πῶς τὸ τῶν βασιλέων φιλότιμον αἴτιον ἦν τοῦ τὰς βίβλους νοθεύεσθαι. ἰστέον τοίνυν ὅτι οἱ παλαιοὶ βασιλεῖς ἐρασταὶ ὄντες λόγων ἔσπευδον διὰ φιλοτιμίας συναγαγεῖν τὰ τῶν ἀρχαίων συγγράμματα. οὕτως οὖν Ἰοβάτης ὁ τῆς Λιβύης βασιλεὺς ἐραστὴς ἐγένετο τῶν Πυθαγορικῶν συγγραμμάτων καὶ Πτολεμαῖος ὁ ἐπίκλην Φιλάδελφος τῶν Ἀριστοτελικῶν καὶ Πεισίστρατος ὁ τῶν Ἀθηναίων τύραννος τῶν Ὁμηρικῶν ⟨καὶ⟩ χρημάτων δωρεαῖς ἔσπευδον ταῦτα συναγαγεῖν. πολλοὶ οὖν χρημάτων ὀρεγόμενοι ἔσπευδον ἢ συγγράψασθαι ἤγουν καὶ τὰ τυχόντα συναγαγεῖν καὶ ἐπιγράφειν τοῖς τῶν ἀρχαιοτέρων ὀνόμασι καὶ προσφέρειν καὶ καρποῦσθαι δωρεὰς διὰ τούτου μνηστευόμενοι. καὶ συνέβαινεν, ὡς προείπομεν, νοθεύεσθαι τὰ βιβλία ⟨ἔσθ' ὅτε⟩ διὰ φιλοτιμίαν βασιλέων. | διὰ δὲ ὁμωνυμίαν συγ- 13v γραφέων ἐνοθεύοντο ἔσθ' ὅτε τὰ βιβλία, διότι μὴ εἷς καὶ μόνος Ἀριστοτέλης ὁ Σταγειρίτης ἐγένετο, ἀλλὰ καὶ ὁ ἐπίκλην Μῦθος, ἀλλὰ δὴ καὶ ὁ καλούμενος Παιδοτρίβης. δι' ὁμωνυμίαν δὲ συγγραμμάτων ἐνοθεύοντο τὰ βιβλία, διότι μὴ μόνος Ἀριστοτέλης ἔγραψε Κατηγορίας, ἀλλὰ καὶ Θεόφραστος καὶ Εὔδημος, οἱ τούτου μαθηταί. πολλάκις οὖν τις περιτυχὼν ταῖς Κατηγορίαις Θεοφράστου, εἰ τύχοι, ἐνόμισεν αὐτὰς εἶναι Ἀριστοτέλους. ἔσθ' ὅτε δὲ οὐδὲ διὰ ὁμωνυμίαν συγγραφέων ἐνοθεύοντο τὰ βιβλία οὐδὲ διὰ ὁμωνυμίαν συγγραμμάτων, ἀλλὰ διὰ ὁμωνυμίαν ὑπομνημάτων, διότι πολλάκις ὑπόμνημά τις ἐποίησεν εἰς ὁμώνυμον πραγματείαν καὶ ἐνομίσθη ἄλλης εἶναι· ὥσπερ οὖν καὶ Θεόφραστος ἐποίησεν ὑπόμνημα εἰς τὰς οἰκείας Κατηγορίας, καὶ πολλάκις τις ἀποπλανᾶται ὅτι τῶν Ἀριστοτέλους ἐστὶ τὸ ὑπόμνημα. ἢ πολλάκις ἐντυγχάνων τις τῷ ὑπομνήματι Ἀλεξάνδρου τοῦ Ἀφροδισιέως εἰς τὰς Κατηγορίας ἐνόμιζεν αὐτὸ πάντως εἶναι τῶν Ἀριστοτέλους, λανθάνον ὅτι οὐ μόνον γέγραπται αὐτῷ εἰς τὰς Ἀριστοτέλους ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς Θεοφράστου. ἔστι δὲ ὅτε δι' εὐγνωμοσύνην μαθητῶν πρὸς διδάσκαλον ἐνοθεύοντο τὰ βιβλία, ὥσπερ πάντα τὰ συγγράμματα τὰ ἐπιγεγραμμένα Πυθαγόρου· ὁ γὰρ Πυθαγόρας οὐκ ἀπέλειψεν οἰκεῖον σύγγραμμα, λέγων ὅτι οὐ δεῖ ἄψυχα καταλιμπάνειν συγγράμματα, ἐπειδὴ μὴ δύναται ὑπὲρ ἑαυτῶν | ἀπολογεῖσθαι. 14r ἀλλὰ δὴ καταλιμπάνειν ἔμψυχα συγγράμματα, τοῦτ' ἔστι μαθητάς, οἵτινες

2 παραδιδόμενα scripsi: παραδιδόντα M 8 μαθητῶν scripsi: μαθημάτων M (cf. v. 35 p. 14,2) 11 τοῦ scripsi: τοὺς M 16 καὶ inserui πολλοὶ scripsi: πολὺ M 20 ἔσθ' ὅτε scripsi: evan. M (cf. v. 21. 26) 26 ἀριστοτέλης M[1] 32 ante εἰς add. ἓν (sic) M 38 ἐπειδὴ scripsi: εἰ ἤδη M

καὶ ὑπὲρ ἑαυτῶν καὶ τῶν ἰδίων διδασκάλων δύνανται συμμαχεῖν. οἱ οὖν μαθηταὶ αὐτοῦ δι' εὔνοιαν ποιήσαντες συγγράμματα ἐπέγραψαν τὸ ὄνομα Πυθαγόρου. καὶ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν νόθα εἰσὶ πάντα τὰ ἐξ ὀνόματος Πυθαγόρου προσφερόμενα συγγράμματα.

Ἡ δὲ εἰς τὰ μόρια διαίρεσις σαφής ἐστι περὶ Ἀριστοτέλους καὶ σύνοπτος κατὰ ζῆλον γεωμετρικῶν· ὥσπερ γὰρ ἐκεῖνοι πρῶτα παραλαμβάνουσι τὰ λήμματα καὶ τὰ αἰτήματα, καὶ εἶτα οὕτως ἐπιφέρουσι τὰ θεωρήματα, οὕτω καὶ Ἀριστοτέλης πρῶτα διδάσκει τὰ πρὸς τὴν χρείαν τοῦ συγγράμματος καὶ οὕτως αὐτὰ τὰ προκείμενα, ὡς ἐντεῦθεν σαφῆ γίνεσθαι τὰ κεφάλαια. καὶ ἐν τούτοις στήσωμεν τὴν παροῦσαν θεωρίαν, ἐπειδὴ καὶ πέρας εἴληφεν ἡ διδασκαλία τῶν προλαμβανομένων τῆς Ἀριστοτέλους φιλοσοφίας.

Θεωρία δ'.

Ἐπειδὴ τῶν προλεγομένων ἀρχόμενοι πρὸς τρία τινὰ τὴν διδασκαλίαν ὑπισχνούμεθα ποιήσασθαι, πρός τε πᾶσαν φιλοσοφίαν, τὴν ἐπιστήμην φημί, καὶ πρὸς τὴν μέθοδον, τοῦτ' ἔστι τὴν λογικήν, καὶ πρὸς τὸ σύγγραμμα, τοῦτ' ἔστι τὰς Κατηγορίας, φέρε διανύσαντες τὸ πρῶτον τῶν προτεθέντων ἡμῖν εἰς ἐξέτασιν ἐπὶ τὸ δεύτερον εὐτάκτως χωρήσωμεν, ἐπὶ τὴν μέθοδόν φημι, ζητοῦντες εἰ μέρος ἢ ὄργανον ἡ λογικὴ τῆς φιλοσοφίας. δεῖ | τοίνυν εἰδέναι 14v ὅτι διάφοροι δόξαι γεγόνασι περὶ ταύτης, τῶν μὲν Στωϊκῶν μέρος αὐτὴν εἶναι νομιζόντων, τῶν δὲ Περιπατητικῶν ὄργανον, τοῦ δὲ θείου Πλάτωνος μέρος ἅμα καὶ ὄργανον, μέρος μὲν αὐτὴν εἶναι λέγοντος ἐν Φαίδρῳ, ἔνθα λόγον ἐπέχειν φησὶν αὐτὴν τριγχοῦ πρὸς τὴν φιλοσοφίαν, ὄργανον δὲ ἐν Φαίδωνι, ἔνθα φησὶν 'ὦ παῖ, γύμναζε σεαυτὸν διὰ τῆς καλουμένης ἀδολεσχίας, ἕως ἔτι νέος εἶ, εἰ δὲ μή, ἐκφεύξεταί σε τὸ ἀληθές', οὐδὲν ἄλλο διὰ τούτων ἐνδεικνύμενος ὁ Πλάτων ἢ ὅτι ὄργανόν ἐστιν ἡ λογικὴ τῆς φιλοσοφίας· οὐ γὰρ εἶχέν ποτε τολμῆσαι καὶ εἰπεῖν ἀδολεσχίαν καὶ γυμνασίαν τὸ μέρος. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὁ Πλάτων.

Οἱ δὲ Στωϊκοὶ διὰ δύο ἐπιχειρημάτων τὴν ἰδίαν δόξαν ἠβούλοντο πιστώσασθαι, ὧν τὸ πρῶτον τοιαύτην ἔχει τὴν ἀγωγήν· πᾶν, ᾧ κέχρηταί τις ἢ τέχνη ἢ ἐπιστήμη, ἐὰν μὴ ᾖ ἑτέρας τέχνης ἢ ἐπιστήμης ⟨ἢ μέρος ἢ μόριον, αὐτῆς τῆς κεχρημένης⟩ ἢ μέρος ἢ μόριόν ἐστιν. οἷον ὡς ἐπὶ παραδειγμάτων· τῆς ἰατρικῆς τέχνης μέρος ἐστὶ τὸ διαιτητικόν, καὶ οὐδαμῶς ἑτέρας τέχνης ἢ ἐπιστήμης μέρος ἢ μόριόν ἐστι· τῆς ἰατρικῆς ἄρα τέχνης τὸ διαιτητικὸν μέρος ἐστί, καὶ αὕτη μόνη κέχρηται

6 γεωμετρικόν M 14 ὑπισχ.] p. 1,8 an ποιήσεσθαι? 19 στοϊκῶν (constanter) M 19. 20 Στωϊκῶν . . Περιπατητικῶν] cf. Zelleri Ph. Gr. II^b p. 182,5 III^a p. 60 20 νομιζόντων scripsi: νομίζοντες M 21 λέγοντος scripsi: λέγων M ἐν Φαίδρῳ] potius in Reipubl. VII 14 p. 534 E 22 αὐτὴν scripsi: αὐτὸν M 22. 23 ἐν Φαίδωνι] potius Parm. p. 135 D (cf. El. p. 119,5) 24 ἕως El.: ὡς M εἰ δὲ Plat.: ἵνα M ἐκφεύξηται M σε Plat. El.: σοι M 30. 31 ἢ μέρος — κεχρημ. ex p. 15,19 inserui

αὐτῷ. εἰ τοίνυν καὶ ἡ φιλοσοφία κέχρηται τῇ λογικῇ, ἑτέρα δὲ τέχνη ἢ ἐπιστήμη ταύτῃ οὐ κέχρηται, τῆς ἄρα φιλοσοφίας μέρος ἢ μόριον ἡ λογική. ἀλλὰ μὴν οὐ μόριον· μέρος ἄρα. καλῶς δὲ πρόσκειται τῷ λόγῳ τὸ 'ἐὰν μὴ ᾖ ἑτέρας τέχνης ἢ ἐπιστήμης' διὰ τὴν ἀστρονομίαν. ἐκινδύνευεν γὰρ ἡ ἀστρονομία μέρος εἶναι τῆς κυβερνητικῆς, ἐπειδὴ κέχρηται αὐτῇ, ὡς δηλοῖ | Ἄρατος λέγων περὶ τῆς ἄρκτου 15r

τῇ καὶ Σιδόνιοι ἰθύντατα ναυτίλλονται,

εἰ μὴ προϋπῆρχεν μέρος οὖσα τῆς φιλοσοφίας· ὑπὸ γὰρ τὸ θεωρητικὸν ἀνάγεται, καὶ τὸ θεωρητικὸν ὑπὸ τὸ μαθηματικόν. καὶ ἡ μὲν τοῦ ἐπιχειρήματος ἀγωγὴ τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. ἔστι δὲ ἐλέγξαι αὐτὸ συντόμως καὶ ῥᾳδίως διὰ τῆς τοῦ φλεβοτόμου ἀποδείξεως· φαίη γὰρ ἄν τις πρὸς αὐτούς· ὅτι τὸ φλεβοτόμον τίνος ἐστίν; ἢ μόνης ἰατρικῆς; ἤ τινες ἄλλοι τούτῳ κέχρηνται ἢ μόνοι ἰατροί; καὶ ὅμως τῶν εὖ φρονούντων οὐδεὶς μέρος τῆς ἰατρικῆς καλέσει εἶναι τὸ φλεβοτόμον, εἴ γε τὸ μὲν σῶμα, τὸ φλεβοτόμον, τὸ δὲ ἀσώματον, ἡ ἰατρική· οὐδέποτε δὲ τὸ σῶμα τοῦ ἀσωμάτου μέρος ἐστί. πόθεν οὖν ὁ παραλογισμὸς προῆλθεν; λέγω τοίνυν, διότι τὸ ζητούμενον ἐν τῷ ἐπιχειρήματι παραλέλειπται· ἔδει γὰρ αὐτοὺς οὕτως εἰπεῖν· ὅτι πᾶν, ᾧ κέχρηταί τις ἢ τέχνη ἢ ἐπιστήμη, ἐὰν μὴ ᾖ ἑτέρας τέχνης ἢ ἐπιστήμης ἢ μέρος ἢ μόριον ἢ ὄργανον, αὐτῆς τῆς κεχρημένης ἢ μέρος ἢ μόριόν ἐστι ἢ ὄργανον. ἀλλὰ μὴν καὶ τῇ λογικῇ οὐδεμία ἄλλη τις κέχρηται ἢ μόνη ἡ φιλοσοφία· ταύτης ἄρα τῆς χρωμένης μέρος ἢ μόριόν ἐστιν ἢ ὄργανον. ἀλλὰ μὴν οὐκ ἔστι μέρος ἢ μόριον ἡ λογική, ὡς δέδεικται· ὄργανον ἄρα ἐστί. καὶ ἐν τούτοις ἡ ἀγωγὴ τοῦ πρώτου λόγου. δεύτερος λόγος τοιαύτην ἔχων τὴν ἀγωγήν· ἡ λογικὴ προβάλλεται ὑπὸ τῆς φιλοσοφίας· πᾶν τὸ προβαλλόμενον ὑπό τινος μέρος ἐστὶ τοῦ προβάλλοντος· ἡ λογικὴ ἄρα ὡς προβληθεῖσα ὑπὸ τῆς φιλοσοφίας μέρος αὐτῆς ἐστι. ψευδὴς δὲ καὶ οὗτος ὁ λόγος καθέστηκεν· | αὐτίκα γοῦν ὁ μὲν χαλκεὺς ἑαυτῷ ⟨ἄκμονα⟩ προβάλλεται 15v καὶ ὁ τέκτων, εἰ τύχοι, σφῦραν, καὶ οὐδέτερον οὐδετέρου μέρος ἐστί. καὶ οἱ μὲν τῶν Στωϊκῶν λόγοι τοιαύτην ἔχουσι τὴν ἀγωγήν, δεικνύναι ἐπειγόμενοι τὴν λογικὴν μέρος οὖσαν τῆς φιλοσοφίας.

Οἱ δὲ τῶν Περιπατητικῶν λόγοι, τρεῖς ὄντες τὸν ἀριθμόν, τοιαύτην ἔχουσι τὴν ἀγωγήν, οἱ πρεσβεύοντες εἶναι ὄργανον τὴν λογικήν. καὶ ὁ μὲν πρῶτος αὐτῶν τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον· ἐὰν ὦσι, φασί, δύο τέχναι καὶ κέχρηται ἡ ἑτέρα τῷ ἀποτελέσματι τῆς ἑτέρας, ἡ κεχρημένη κρείττων ἐστὶ τῆς ἀποτελεσάσης· οἷον ὡς ἔχει ἐπὶ χαλινοποιητικῆς καὶ ἱππικῆς· ἡ μὲν γὰρ χαλινοποιητικὴ χαλινὸν ἐποίησεν, ἡ δὲ ἱππικὴ τούτῳ ἐχρήσατο· οὐκοῦν ἄρα ἡ ἱππικὴ ὡς κεχρημένη τῷ ἀποτελέσματι τῆς χαλινοποιητικῆς κρείττων αὐτῆς ὑπάρχει. οὕτω καὶ ἡ κυβερνητικὴ ναυπηγικῆς ἐστι τιμιωτέρα, διότι τῷ

1 αὐτό M 3 πρόκειται M 4 ᾖ] ἐστὶν M (cf. p. 14,30) 6 Ἄρατος] Phaenom. 44
7 σιδώνιοι M ἰθύτατα M ναυτήλονται M 12 τοῦτο M¹ 14 an καλέσαι? 16 λέγει M¹ 27 ἄκμονα ex Philoponi, qui dicitur, de arte logica disputatione inserui (vide Praef.) 29 δεικνύντες M¹ 30 μέρος M²: ὄργανον M¹
31 τρεῖς ὄντες scripsi: τριῶν ὄντων M 33 φασί scripsi: φησί M an χρῆται?
34 κρεῖττον M

πλοίῳ κέχρηται ἡ κυβερνητικὴ ἀποτελέσματι ὄντι τῆς ναυπηγικῆς. εἰ δὲ τοῦτο, ἐπειδὴ ἡ μὲν φιλοσοφία ποιεῖ τὴν λογικήν, κέχρηνται δὲ αἱ ἄλλαι πᾶσαι τέχναι τῷ ἀποτελέσματι τῆς λογικῆς, οἷον ἰατρική, γραμματική, ῥητορική, καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν αἱ παραπλήσιοι τέχναι, εὑρεθήσεται ἄρα ἡ φιλοσοφία τῶν ἄλλων τεχνῶν τῶν κεχρημένων τῷ ταύτης προβλήματι, λέγω δὴ τῇ λογικῇ, * * κρείττους τῆς φιλοσοφίας, ἐπεὶ ἀτοπίας πάσης ἐστὶν ἐπέκεινα· τίς γὰρ ἂν εἰς τοσαύτην ἔλθοι ἀναίδειαν ὥστε τὴν μητέρα ὅλων τῶν τεχνῶν χείρονα ὀνομάσαι τῶν κατὰ μέρος τεχνῶν; εἰ μὴ | οὖν μέρος 16r ἐστὶ διὰ τὸ ἄτοπον τοῦτο, ὄργανον ἄρα ἐστὶ τῆς φιλοσοφίας ἡ λογική. καὶ ἐν τούτοις ἡ ἐπαγωγὴ τοῦ πρώτου ἐπιχειρήματος. δεύτερον ἐπιχείρημα τοιαύτην ἔχον τὴν ἀγωγήν· τὸ μέρος τῷ ὅλῳ τὴν αὐτὴν θέλει ἔχειν ὕλην καὶ τὸ αὐτὸ τέλος· ἡ λογικὴ οὐδὲ τὴν αὐτὴν ὕλην ἔχει τῷ ὅλῳ, φημὶ δὴ τῇ φιλοσοφίᾳ, οὐδὲ τὸ αὐτὸ τέλος· ἡ λογικὴ ἄρα οὐκ ἔστι μέρος τῆς φιλοσοφίας ἀλλὰ ὄργανον. κατασκευάσωμεν δὲ ἑκατέραν τῶν προτάσεων, καὶ τὴν μὲν μείζονα οὕτω τὴν λέγουσαν ὅτι τὸ μέρος τὴν αὐτὴν ὕλην ἔχει τῷ ὅλῳ καὶ τὸ αὐτὸ τέλος λέγοντες οὕτως· ὅτι ἀληθές ἐστι τὸ λεγόμενον· αὐτίκα γοῦν τὸ διαιτητικὸν μέρος ἐστὶ τῆς ἰατρικῆς τὴν αὐτὴν ὕλην ἔχον τῇ ἰατρικῇ, τὰ ἀνθρώπινα σώματά φημι, καὶ τὸ αὐτὸ τέλος, οἷον τὴν ὑγίειαν· ἀμφότερα γὰρ τὴν ὑγείαν πραγματεύονται. ἔρρωται ἄρα τέως ἡ μείζων πρότασις. οὐχ ἥκιστα δὲ καὶ ἡ ἐλάττων ἔρρωται ἡ λέγουσα ὅτι ἡ λογικὴ οὐδὲ τὴν αὐτὴν ὕλην ἔχει τῷ ὅλῳ οὐδὲ τὸ αὐτὸ τέλος· κατὰ ἀλήθειαν γὰρ οὐχ ἡ αὐτὴ ὕλη λογικῆς καὶ φιλοσοφίας, ἀλλὰ τῆς μὲν λογικῆς εἰσιν αἱ φωναί, τῆς δὲ φιλοσοφίας τὰ πράγματα, ὡς ὁρισμὸς δηλοῖ ὁ λέγων αὐτὴν γνῶσιν εἶναι θείων τε καὶ ἀνθρωπίνων πραγμάτων. ἀλλ' οὐδὲ μὴν τὸ αὐτὸ τέλος ἑκατέρας ἐστίν, ἀλλὰ τέλος μέν ἐστι φιλοσοφίας ἡ ἐξομοίωσις θεῷ κατὰ τὸ δυνατὸν ἀνθρώποις, ὡς εἴρηται, τῆς δὲ λογικῆς ἡ τῆς ἀποδείξεως γένεσις. εἰ τοίνυν ἑκατέρα τῶν προτάσεων εὖ ἡμῖν συλλελόγισταί πως, καὶ τὸ συμπέρασμα πῶς οὐκ ἂν εἴη ἀληθές; καὶ ἐν τούτοις ἡ ἀγωγὴ τοῦ δευτέρου λόγου. | τρίτον ἐπιχείρημα καὶ αὐτὸ τοιαύτην ἔχον τὴν ἀγωγήν· 16v ἴδιον μέρους ἐστί, φασί, τὸ δι' αὐτὸ παραλαμβάνεσθαι, ὀργάνου δὲ τὸ δι' ἕτερον παραλαμβάνεσθαι. εἰ δὲ ἡ λογικὴ οὐ δι' ἑαυτὴν παραλαμβάνεται ἀλλὰ δι' ἕτερον, διὰ τὴν ἀπόδειξιν, τὸ δὲ δι' ἄλλο παραλαμβανόμενον τοῦ δι' ὃ παραλαμβάνεται ὄργανόν ἐστιν, ἡ λογικὴ ἄρα οὐκ ἔστι μέρος τῆς φιλοσοφίας ἀλλ' ὄργανον. ὅτι δὲ οὐ δι' ἑαυτὴν παραλαμβάνεται ἡ λογικὴ ἀλλὰ δι' ἕτερον, διὰ τὴν ἀπόδειξίν φημι, δῆλον ἐντεῦθεν· ἡ φύσις οὔτε πάντα ἡμᾶς ἔκρυψεν, ἐπεὶ ἀδύνατον ἦν ζητοῦντας ἡμᾶς εὑρεῖν, ἀλλ' οὐδὲ μὴν πάντα ἡμῖν ἐφανέρωσεν, ἐπεὶ ἄτοπον ἦν καὶ περιττὸν τὸ ζητεῖν, ἀλλὰ τὰ μὲν δείξασα τὰ δὲ κρύψασα ζητητικοὺς ἡμᾶς καὶ εὑρετικοὺς ἀπετέλεσεν. εἴληπται οὖν ἡ λογικὴ ὡς μεθόδους ἡμῖν παρέχουσα, δι' ὧν εὑρίσκειν

3 λογικῆς] an φιλοσοφίας? 6 τῇ λογικῇ scripsi: τῆς λογικῆς M ante κρείττους lac. signavi; conicias χείρων οὖσα. νῦν δὲ αἱ ἄλλαι τέχναι οὐκ εἰσι 14 ἑκάτερα M 15 οὕτω] an τούτων? 22 τῆς .. λογικῆς Philop.: ἡ .. λογικὴ M 22 εἰσιν] ἐστιν M 26 ὡς εἴρηται] spectat suum in Isagogen comm. 36 πάντα scripsi: πάντως M

συνησόμεθα τὰ ὑπὸ τῆς φύσεως κεκρυμμένα· διὰ γὰρ τῶν ὑπ' αὐτῆς δειχθέντων ἡμῖν τὰ μὴ δειχθέντα εὑρίσκομεν. καλῶς οὖν ἄρα συλλελόγισται ἡμῖν ὅτι δι' ἕτερον παραλαμβάνεται ἡ λογικὴ καὶ διὰ τοῦτο ὄργανον ἂν κληθείη.

Ὅτι δὲ εὖ λέγουσιν οἱ Περιπατητικοί, δείξωμεν καὶ ἡμεῖς δι' ἑτέρων λόγων ὄργανον οὖσαν τὴν λογικήν, ἐπισφραγίζοντες τοὺς ἤδη εἰρημένους λόγους ὡς ἀληθείας μετέχοντας. τὸ μέρος συμπληρωτικόν ἐστι τῆς οὐσίας τοῦ πράγματος· ἀμέλει τοι παρὸν μὲν σώζει τὸ ὅλον ἀπὸν δὲ φθείρει· ἡ φιλοσοφία χωρὶς τῆς λογικῆς δύναται θεωρηθῆναι κατὰ φύσιν θεωρητική τε οὖσα καὶ πρακτική· ἡ λογικὴ ἄρα οὐκ ἔσται μέρος φιλοσοφίας | ἀλλ' 17r ὄργανον. ἀλλ', ὡς εἴρηται, ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι τῆς λογικῆς ἐδεήθημεν πρὸς ἀπόδειξιν, τῆς δὲ ἀποδείξεως εἰς κατάληψιν τῶν κεκρυμμένων. ἔστι δὲ καὶ ἕτερον λόγον κατασκευαστικὸν τοῦ αὐτοῦ εἰπεῖν τοιοῦτον· τὸ ὄργανον ἀναιρούμενον οὐκ ἀναιρεῖ τὸ ὅλον, ὡς ἔχει ἐπὶ σκεπάρνου καὶ τεκτονικῆς (τὸ γὰρ σκέπαρνον ἀναιρούμενον οὐκ ἀναιρεῖ τὸν τέκτονα)· ἡ λογικὴ ἀναιρουμένη οὐκ ἀναιρεῖ τὴν φιλοσοφίαν· ἡ λογικὴ ἄρα ὄργανον τῆς φιλοσοφίας. καὶ ἔστι τὸ αὐτὸ ἐπιχείρημα τοῦτο τῇ δυνάμει τῷ προλαβόντι, διαφέρον τῇ διαφόρῳ ἐπιβολῇ.

Οἱ μὲν οὖν τῶν Περιπατητικῶν καὶ τῶν Στωϊκῶν λόγοι τοῦτον ἔχουσι τὸν τρόπον, ὁ δὲ θεῖος Πλάτων καὶ μέρος αὐτὴν οἴεται εἶναι καὶ ὄργανον, ὅθεν οὐ δεῖται κατασκευῆς· ἀμφότεροι γάρ, φησίν, ἐμοὶ νικᾶτε· διὰ τοῦτο γὰρ ἐπιχειρήματα εὐπορεῖτε ἑκάτεροι, διότι ἡ λογικὴ τῆς φιλοσοφίας καὶ μέρος ἐστὶ καὶ ὄργανον, καὶ ἀληθεύετε, ἄνδρες, καὶ μάχεσθε πρὸς ἀλλήλους μὴ μαχόμενοι· καὶ γὰρ μέρος ἐστὶ καὶ ὄργανον. καὶ μὴ νομίσητε κατὰ τὸ αὐτὸ λέγειν με τοῦτο· κατ' ἄλλο γὰρ καὶ ἄλλο μέρος ἐστὶ καὶ ὄργανον, ὡς ἔστι ἐπὶ χειρὸς ἐξετάσαι τὸν λόγον καὶ τοῦ ξέστου· καὶ γὰρ ἡ χεὶρ καὶ μέρος ἐστὶ καὶ ὄργανον, μέρος μὲν τοῦ ὅλου σώματος ὄργανον δὲ δόσεως καὶ λήψεως. ὁμοίως καὶ ὁ ξέστης καὶ μέρος καὶ ὄργανόν ἐστι· ἐπειδὴ γὰρ διττὸς ὁ ξέστης, ὁ μὲν μετρῶν ὁ δὲ μετρούμενος, δυνατὸν μέρος μὲν εἰπεῖν τὸν μετρούμενον ὄργανον δὲ τὸν μετροῦντα. ὥσπερ οὖν ἐπὶ τούτων ἐδείξαμεν ὅτι οὐκ ἀπει|κὸς τὸ αὐτὸ κατ' ἄλλο καὶ ἄλλο καὶ μέρος εἶναι 17v καὶ ὄργανον, οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς λογικῆς οὐδὲν ἄτοπον ἡμῖν συμβήσεται λέγουσιν αὐτὴν εἶναι καὶ μέρος καὶ ὄργανον· ὄργανον μὲν ὅτε ἐν ψιλοῖς κανόσι θεωρεῖται, ὡς ὅτε εἴπω ὅτι 'ἐκ δύο καθόλου καταφατικῶν καθόλου καταφατικὸν συνάγεται συμπέρασμα', μέρος δὲ ὅτε μετὰ τῶν πραγμάτων αὐτῶν παραλαμβάνεται, ὡς ὅτε εἴπω ὅτι 'ἡ ψυχὴ αὐτοκίνητος, τὸ αὐτοκίνητον ἀθάνατον, ἡ ψυχὴ ἄρα ἀθάνατος', καὶ πάλιν 'πᾶν δίκαιον ἀγαθόν, πᾶν ἀγαθὸν καλόν, πᾶν ἄρα δίκαιον καλόν'. καὶ ἄξιον θαυμάσαι τόν τε Πλάτωνα καὶ Ἀριστοτέλη, καὶ τοῦ μὲν Ἀριστοτέλους ὡς χωρίσαντος καὶ ἐφευρόντος ἄνευ πράγματος τοὺς κανόνας, Πλάτωνος δὲ χωρὶς κανόνων

8 θεωρεθῆναι M θεωριτική M 10 ὡς εἴρηται] p. 16,35 18 τοῦτον ex τούτων corr. M[1] 19 Πλάτων] cf. Plotin. I, 3,5 p. 21 20. 22 νικᾶται et ἀληθεύεται M[1] 30 ἀπεικῶς M

κεχρημένου τῇ ἀποδείξει· οἱ γὰρ παλαιοὶ ἀποδεῖξαι μὲν ᾔδεισαν, ἀπόδειξιν δὲ ποιῆσαι [ἀντὶ τοῦ μέθοδον ἀποδεικτικήν] οὐκ ᾔδεισαν, ταὐτὸ πάσχοντες τοῖς κεχρημένοις μὲν ὑποδήμασι, σκυτοτομεῖν δὲ ἀγνοοῦσι. καὶ οὐ διὰ τοῦτο χείρονα τὸν Πλάτωνα τοῦ Ἀριστοτέλους οἰητέον, ἀλλὰ τὸ ἐναντίον καὶ κρείττονα· οὐδὲ γὰρ ἀποδεικνὺς ἐκεῖνος τῆς Ἀριστοτέλους ἀποδεικτικῆς μεθόδου ἐδεήθη, ἀλλὰ τοὐναντίον Ἀριστοτέλης τῆς Πλάτωνος ἀποδείξεως. οὕτω γοῦν καὶ Ὅμηρος καὶ Δημοσθένης οὐκ ἐδεήθησαν οὔτε τοῦ Περὶ ποιητικῆς Ἀριστοτέλους οὔτε τῆς Ἑρμογένους τέχνης, ἀλλὰ τοὐναντίον αὐτοὶ τούτων ἐδεήθησαν, ἵνα τὰς μεθόδους συστήσονται ἐκ τῶν συγγραμμάτων αὐτῶν. τοῦτο πέρας τῆς προκειμένης θεωρίας, ἐπειδὴ | 18r καὶ περὶ τῆς ζητήσεως τῆς λογικῆς, πότερον μέρος ἢ ὄργανον τῆς φιλοσοφίας, καθέστηκεν.

Ἀρχὴ τῆς ε′ θεωρίας.

Ἐπειδὴ διὰ τὰς Κατηγορίας ἀνήλθαμεν ἐπὶ τὴν λογικήν, διὰ δὲ τὴν λογικὴν ἐφ᾿ ὅλην τὴν Ἀριστοτέλους φιλοσοφίαν, διανύσαντες τὴν περὶ τούτων θεωρίαν, εὖ φέρε λοιπὸν τὴν περὶ αὐτοῦ τοῦ προκειμένου, τοῦτ᾿ ἔστι τῶν Κατηγοριῶν, ζήτησιν ποιησώμεθα, μνησθέντες τῶν ἐν τῷ δεκάτῳ κεφαλαίῳ ἡμῖν εἰρημένων· ἐν ἐκείνῳ γὰρ μεμαθήκαμεν ὡς δεῖ ἑκάστου Ἀριστοτελικοῦ συγγράμματος ἕξ τινα προλαβεῖν, σκοπόν τέ φημι καὶ χρείαν καὶ τάξιν ἀναγνώσεως, ἔτι δ᾿ αἰτίαν τῆς ἐπιγραφῆς καὶ συγγραφέα καὶ τὴν καλουμένην διασκευήν. οὐκοῦν ταύτην τὴν προθυμίαν ἔχοντες ἀρξώμεθα ἀπὸ τοῦ σκοποῦ, ἐπειδὴ πρὸς αὐτὸν ἅπαντα τὴν ἀναφορὰν ἔχει δημοσιεύοντα τὴν προαίρεσιν τοῦ προκειμένου συγγράμματος. οὐ μία τοίνυν γέγονε δόξα περὶ τοῦ σκοποῦ τῶν Κατηγοριῶν, ἀλλὰ τοσαῦται γεγόνασι δόξαι, ὅσα τὰ ὄντα καθέστηκε· τριττὰ δὲ ταῦτα, ἢ πράγματα ἢ νοήματα ἢ φωναί, καὶ τὰ μὲν πράγματα θεόθεν παράγεται, τὰ δὲ νοήματα ὑπὸ τοῦ νοῦ, αἱ δὲ φωναὶ ὑπὸ τῆς ψυχῆς. εἰς τοσαῦτα τοίνυν καὶ ὁ σκοπὸς μερίζεται. τῶν ⟨δὲ⟩ διαφόρων αἱρέσεων τοῦτον μεριζουσῶν τρεῖς γεγόνασιν αἱρέσεις περὶ τοῦ σκοποῦ, καὶ ἡ μὲν ἔλεγεν περὶ φωνῶν μόνων διαλέγεσθαι τὸν Ἀριστοτέλη, εἰς ἣν ἦν ὁ Πορφύριος, ἡ δὲ περὶ μόνων πραγμάτων, εἰς ἣν ἦν ὁ Ἑρμῖνος, ἡ δὲ περὶ μόνων νοημάτων, | 18v εἰς ἣν ἦν Ἀλέξανδρος. καὶ ἕκαστος τούτων μάρτυρα τῆς οἰκείας δόξης τὸν Ἀριστοτέλη προεβάλλετο, Πορφύριος μὲν ὡς λέγων τὸν Ἀριστοτέλη περὶ φωνῶν διαλέγεσθαι ἐπιστοῦτο τὸν ἑαυτοῦ λόγον ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς· ἐπιγέγραπται γάρ, φησί, τὸ σύγγραμμα Κατηγορίαι, οὐδὲν δὲ ἕτερόν ἐστι κατηγορία ἢ τὸ κατὰ ἄλλου ἀγορεύεσθαι· τὸ δὲ ἀγορεύεσθαι φωνῆς ἴδιον· περὶ φωνῶν ἄρα καὶ μόνον διαλαμβάνει. καὶ ὅλως

---

1 οἱ γὰρ παλαιοὶ] cf. Arist. vit. p. 441,10 Rose 1. 2 εἴδεισαν M (bis) 2 ἀντὶ — ἀποδεικτικήν delevi ταὐτὸ Arist. vit.: ταυτὶ M 5 οὐδὲ] οὔτε M 17. 18 τῶν . . εἰρημένων] p. 12,18 20 αἰτίαν τῆς scripsi: ἂν καὶ M (cf. p. 12,37) 22 αὐτὸν scripsi: αὐτὴν M 28 δὲ inserui τούτων M 30 pr. ἦν superscr. M 33 λέγων scripsi: λέγοντα M

ἐξ αὐτῶν τῶν θυρῶν προανακηρύττει ὁ φιλόσοφος τὴν προαίρεσιν, λέγων ὁμώνυμα λέγεται, τὸ δὲ λέγεται οὐκ ἐπὶ πραγμάτων ἀλλ' ἐπὶ φωνῶν λαμβάνεται· ὥστε καὶ ἐντεῦθεν ἔστιν ἑλεῖν ὅτι περὶ φωνῶν αὐτῷ ὁ σκοπός, ὅθεν καὶ διαιρεῖ αὐτάς, ἡνίκα φησὶν τῶν λεγομένων τὰ μὲν κατὰ συμπλοκὴν λέγεται τὰ δὲ ἄνευ συμπλοκῆς, τῶν λεγομένων ἐπὶ φωνῆς εἰωθότων ὀνομάζεσθαι. ὁ δὲ Ἑρμῖνος οἰόμενος αὐτὸν περὶ πραγμάτων διαλαμβάνειν πιστοῦται τὸν λόγον αὐτοῦ ἐκ τοῦ τὸν Ἀριστοτέλη πανταχοῦ τῷ ἔστι προσρήματι κεχρῆσθαι, ὅπερ ἐπὶ πραγμάτων εἴωθε λέγεσθαι. καὶ οὐ μόνον, φησίν, ἐκ τούτου ἔστι πιστώσασθαι τὸν λόγον, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς διαιρέσεως τῆς παραδεδομένης ὑπ' αὐτοῦ περὶ τῶν ὄντων, ἔνθα φησὶ τῶν ὄντων τὰ μέν ἐστιν ἐν ὑποκειμένῳ, τὰ δὲ καθ' ὑποκειμένου τινὸς λέγεται, ὡς δῆλον ὅτι περὶ πραγμάτων ἐστὶν αὐτῷ ὁ σκοπός. καὶ μήτις ἀπορήσῃ πρὸς τὸν Ἑρμῖνον λέγων ὅτι ὅσον ἐπὶ τούτῳ τῷ λόγῳ συμβήσεται εἶναι τὸν σκοπὸν τοῦ Ἀριστοτέλους περὶ φωνῶν, τῶν φωνῶν αὐτῶν οὐσῶν· ἐρεῖ γὰρ ἴσως τις πρὸς αὐτόν, ὑπὲρ Ἑρμίνου τὸν λόγον ποιούμενος, | ὅτι αἱ φωναὶ καὶ οἱ λόγοι οὐ λέγονται κυρίως εἶναι, ἀλλ' ἐν τῷ 19r γίγνεσθαι τὸ εἶναι ἔχουσιν, ὡς μαθησόμεθα. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ὑπολαμβάνων αὐτὸν περὶ νοημάτων διαλέγεσθαι, ἐξ ἑκατέρων λαμβάνων τὰς ἀφορμὰς κατεσκεύαζε τὸν ἑαυτοῦ λόγον· φησὶ γὰρ ὅτι ἀμφότεροι ἐμοὶ νικᾶτε, ὡς ἐκ διαιρέσεως δείξωμεν· τῶν ὄντων τὰ μὲν μόνως ἀγγέλλει, τὰ δὲ μόνως ἀγγέλλεται, τὰ δὲ καὶ ἀγγέλλει καὶ ἀγγέλλεται. μόνως μὲν οὖν ἀγγέλλουσιν αἱ φωναί, μόνως δὲ ἀγγέλλονται τὰ πράγματα, ἀγγέλλει δὲ καὶ ἀγγέλλεται τὰ διανοήματα· ἀγγέλλει μὲν γὰρ τὰ πράγματα, ἀγγέλλεται δὲ ὑπὸ τῶν φωνῶν· οὐκοῦν μέσα ἐστὶ τὰ νοήματα τῶν τε φωνῶν καὶ τῶν πραγμάτων. λέγετε δὲ ὑμεῖς ὅτι περὶ φωνῶν καὶ περὶ πραγμάτων ζητεῖ, μέσα δὲ τούτων τὰ νοήματα, ὁ δὲ περὶ τῶν ἄκρων διαλαμβάνων περὶ τῶν μέσων διαλαμβάνει· περὶ νοημάτων ἄρα αὐτῷ ὁ σκοπός. εὐπορεῖ δὲ ὁ Ἀλέξανδρος καὶ ἄλλου λόγου τοιούτου· τοσοῦτόν φησιν ὅτι περὶ νοημάτων ἐστὶν αὐτῷ ὁ σκοπός, ὅτι ἐν τῷ τέλει τῶν Κατηγοριῶν φησιν ὑπὲρ μὲν οὖν τῶν προτεθέντων γενῶν ἱκανὰ ταῦτα. εἰ τοίνυν περὶ γενῶν, ὡς εἴρηται, ἐστὶν αὐτῷ ὁ σκοπός, οἶδε δὲ πάλιν ἡ λογικὴ οὐ τὰ πρὸ τῶν πολλῶν (θεολογίας γὰρ ἔργον τοῦτο), οὐδὲ τὰ ἐν τοῖς πολλοῖς (φυσιολογίας γὰρ τοῦτο), ἀλλὰ τὰ ἐννοηματικὰ τὰ ἐπὶ τοῖς πολλοῖς καὶ ὑστερογενῆ, πῶς οὐκ ἔσται αὐτῷ ὁ σκοπὸς περὶ νοημάτων ἐνταῦθα, εἴ γε λογική ἐστιν ἡ μετὰ χεῖρας πραγματεία; καὶ οὕτω μὲν αἱ τρεῖς αἱρέσεις τὸ οἰκεῖον | ἐξ αὐτοῦ τοῦ φιλοσόφου πιστούμεναι προΐεσαν. ὁ δὲ θεῖος 19v Ἰάμβλιχος, ἐπιγενόμενος ὕστερον, φησὶ πρὸς αὐτοὺς ὅτι μάχεσθε, ἄνθρωποι, μὴ μαχόμενοι· καὶ γὰρ καὶ ἀληθεύετε καὶ οὐκ ἀληθεύετε· ἀληθεύει γὰρ ἕκαστος ὑμῶν λέγων τοῦτον εἶναι τὸν σκοπὸν τοῦ Ἀριστοτέλους,

4 ὅθεν scripsi: ὅτε M 4 τῶν λεγομένων . .] p. 1 a 16 10 φησὶ] indiligenter reddit p. 1 a 20 sq. 13 ἀπορήσῃ scripsi: ἀπορήσοι M 19 ad ἐμοὶ in mrg. add. ἡμῖν M[1] νικᾶται M[1] (corr. m[2]) 25 λέγεται M[2] 29 φησιν] p. 11 b 15 30 ταῦτα] τὰ εἰρημένα Arist. 31 ὁ σκοπός] in mrg. ὁ λόγος M[1] 37 Ἰάμβλ.] cf. El. p. 130,14 38 μὴ μαχ.] μηχανόμενοι M[1] (corr. m[2])

ψεύδεται δέ, ὅτι τοῦτον λέγει καὶ μόνον [ἢ περὶ φωνῶν μόνως εἴρηται ἢ περὶ νοημάτων μόνον ἢ περὶ πραγμάτων μόνον]. ὥσπερ εἴ που ὁριζόμενός τις τὸν ἄνθρωπον εἴποι αὐτὸν ἢ ζῷον μόνον εἶναι ἢ λογικὸν ἢ θνητὸν μόνον, ἀληθεύει μέν, ἐπειδὴ ταῦτα ἔστιν ὁ ἄνθρωπος, ψεύδεται δὲ ἓν ἕκαστον μόνον εἶναι λέγων τὸν ἄνθρωπον· οὕτω καὶ ὁ περὶ φωνῶν μόνον ἢ περὶ πραγμάτων ἢ περὶ νοημάτων μόνον οἰόμενος τὸν Ἀριστοτέλη λέγειν κατορθοῖ τι καὶ οὐ κατορθοῖ· κατορθοῖ μέν, ἐπειδὴ μερικῶς πως ἥψατο τοῦ σκοποῦ, οὐ κατορθοῖ δέ, ἐπειδὴ μὴ τελείως ἠδυνήθη ἀποδοῦναι τὸν σκοπὸν τοῦ συγγράμματος· ἔστιν οὖν τῷ ὄντι ὁ σκοπὸς τοῦ Ἀριστοτέλους οὔτε περὶ φωνῶν μόνον οὔτε περὶ νοημάτων μόνον οὔτε περὶ πραγμάτων μόνον, ἀλλὰ περὶ τῶν τριῶν ἅμα, φωνῶν, νοημάτων, πραγμάτων· οὐδὲ γὰρ δυνατὸν περὶ ἑνὸς διαλεχθῆναι ἄνευ τῶν λοιπῶν.

Καὶ ὅτι τοῦτο οὕτως ἔχει, ἐρωτήσωμεν τοὺς περὶ φωνῶν καὶ μόνον λέγοντας αὐτὸν ζητεῖν ὅτι οἱ βουλόμενοι τὸν Ἀριστοτέλη διαλεχθῆναι περὶ φωνῶν, περὶ ποίων ἄρα βούλεσθε; ἀσήμων ἢ σημαντικῶν; ἀσήμων μὲν οὐδαμῶς· γραμματικῆς γὰρ ἴδιον τὰς τοιαύτας | σκοπεῖν, οἷς οὐδὲν διαφέρει 20r τὸ σκινδαψός καὶ Ὅμηρος κατὰ κλίσιν. οὐκοῦν εἰ μὴ περὶ ἀσήμων ἐστὶν αὐτῷ ὁ λόγος, περὶ σημαντικῶν ἄρα. ἀλλ' ἐπειδὴ αἱ σημαντικαὶ φωναὶ πραγμάτων εἰσὶ σημαντικαί, καὶ περὶ πραγμάτων ἄρα ζητεῖ· ταῦτα δὲ ἄκρα, ὡς ἄνω δέδεικται· ὁ δὲ περὶ τῶν ἄκρων διαλεγόμενος καὶ τὰ μέσα περιλαμβάνει, ἅπερ ἐστὶ τὰ νοήματα· καὶ περὶ νοημάτων ἄρα ἐστὶν αὐτῷ ὁ λόγος. οὐκοῦν ἔχομεν ἀναφανὲν ἡμῖν τέως τοῦτο, ὅτι ὁ περὶ φωνῶν διαλεγόμενος καὶ περὶ νοημάτων καὶ περὶ πραγμάτων διαλέγεται. πάλιν οἱ περὶ πραγμάτων λέγοντες εἶναι τὸν σκοπὸν καὶ μόνων τῷ Ἀριστοτέλει ἐρωτῶσιν ἡμῖν ἀποκρινέσθωσαν· πῶς περὶ πραγμάτων αὐτὸν λέγετε διαλέγεσθαι; ἆρα περὶ πραγμάτων ᾗ πράγματα ἢ ὡς ὑπὸ φωνῶν σημαινομένων; οὐ δήπου ἐρεῖτε αὐτὸν περὶ πραγμάτων ᾗ πράγματα ἔχειν τὸν σκοπὸν ἐν τούτῳ· πρώτης γὰρ φιλοσοφίας ἔργον ἐστὶ τοῦτο. οὐκοῦν ὡς ὑπὸ φωνῶν σημαινομένων. * * ζητεῖ ταῦτα· οὐ δήπου γὰρ δακτύλῳ δείκνυσι ταῦτα φιλοσοφῶν· οὐκοῦν καὶ περὶ φωνῶν ἐστιν αὐτῷ ὁ λόγος. ἀλλ' ἐπειδὴ σημαίνουσι τὰ πράγματα αἱ φωναὶ διὰ μέσων νοημάτων, καὶ περὶ νοημάτων ἐστὶν ἄρα αὐτῷ φροντίς. καὶ πάλιν ἀναπέφανται ἡμῖν τὸ ἐξ ἀρχῆς, ὅτι ὁ περὶ πραγμάτων διαλεγόμενος καὶ περὶ τῶν λοιπῶν διαλέγεται. ἀλλὰ δὴ καὶ οἱ περὶ νοημάτων λέγοντες αὐτὸν ἔχειν τὸν σκοπὸν εἰς μέσον ἀγέσθωσαν· ἐρωτητέον γὰρ αὐτοὺς ὅτι οἱ περὶ νοημάτων βουλόμενοι τὸν | Ἀριστοτέλην διαλαβεῖν, ποίων ἄρα νοημάτων; ἆρα τῶν ἐπὶ ψιλῇ ἐπινοίᾳ; 20v οὐδαμῶς. οὐκοῦν τῶν σημαινόντων. τί σημαίνουσι δέ; τὰ πράγματα· δῆλον ἄρα ὅτι καὶ περὶ πραγμάτων διαλέγεται. καὶ ἐπειδὴ μὴ μόνον σημαίνουσιν, ἀλλὰ καὶ σημαίνονται ὑπὸ τῶν φωνῶν, δῆλον ἄρα καὶ περὶ

2 ἢ περὶ—πραγμ. μόνον delevi 7 τι] an τε? ἐπειδὴ scripsi: ἢ M 11 οὐδὲ] οὔτε M 15 βούλεσθαι M 20 δέδεικται] p. 19,24 25 λέγετε] λέγεται M 29 lac. signavi; inseras καὶ ἄλλως· ὁ περὶ πραγμάτων διαλεγόμενος δῆλον ὅτι χρώμενος φωναῖς τὰ πράγματα σημαινούσαις (cf. El. p. 130,27)

φωνῶν διαλεχθήσεται. καὶ ἄλλως· εἰ δέδεικται ὅτι μέσα τὰ νοήματα φωνῶν καὶ πραγμάτων, ὁ περὶ τῶν μέσων διαλεγόμενος πῶς οὐ διαλεχθήσεται καὶ περὶ τῶν ἄκρων; ἐκ τούτων τοίνυν ἔχομεν ὡς ἔστιν ὁ σκοπὸς τῶν Κατηγοριῶν περὶ φωνῶν καὶ νοημάτων καὶ πραγμάτων. φωνὰς μὲν οὖν ᾗ φωναὶ σκοπεῖν γραμματικῆς ἔργον, νοήματα δὲ ᾗ νοήματα τῆς περὶ ψυχῆς πραγματείας, πράγματα δὲ ᾗ πράγματα τῆς πρώτης φιλοσοφίας· ἐπεὶ τοίνυν τὸ παρὸν βιβλίον οὔτε πρώτη ἐστὶ φιλοσοφία οὔτε ψυχῆς θεωρία οὔτε γραμματικὸν σύγγραμμα, οὐ σκοπήσει τὰ πράγματα ᾗ πράγματα οὐδὲ τὰ νοήματα ᾗ νοήματα οὐδὲ τὰς φωνὰς ᾗ φωναί, ἀλλὰ σκοπήσει τὰς φωνὰς ὡς σημαινούσας πράγματα διὰ μέσων νοημάτων. οὐκοῦν σκοπὸς τῶν Κατηγοριῶν διαλεχθῆναι περὶ φωνῶν πράγματα σημαινουσῶν διὰ μέσων νοημάτων, καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, περὶ φωνῶν καὶ πραγμάτων καὶ νοημάτων διαλέγεται κατὰ τὴν πρὸς ἄλληλα σχέσιν.

Ἀλλ' οὔπω ἔχομεν τέλειον τὸν τῶν Κατηγοριῶν σκοπόν· καὶ γὰρ καὶ τὰ Ἀναλυτικά, τοῦτ' ἔστιν ἡ περὶ συλλογισμῶν πραγματεία, καὶ τὸ Περὶ ἑρμηνείας, | ὅ ἐστι τὸ περὶ προτάσεων σύγγραμμα, τοιοῦτον ἐπιδέχεται τὸν 21r
σκοπόν. οὐκοῦν πρὸς χωρισμὸν τούτων ῥητέον ὅτι ἐκεῖνα μὲν περὶ συνθέτων φωνῶν διαλέγεται, τοῦτο δὲ περὶ ἁπλῶν. ὅθεν λεκτέον τὸν σκοπὸν εἶναι τῶν Κατηγοριῶν περὶ ἁπλῶν φωνῶν πράγματα ἁπλᾶ σημαινουσῶν διὰ μέσων ἁπλῶν νοημάτων. ἀλλὰ πάλιν οὐδὲ οὕτως ἔχομεν τέλειον τὸν σκοπὸν τῶν Κατηγοριῶν· καὶ γὰρ ἐν ἀρχῇ τοῦ Περὶ ἑρμηνείας περὶ ὀνόματος καὶ ῥήματος διαλέγεται ὁ Ἀριστοτέλης· ταῦτα δὲ ὡμολόγηται εἶναι παρὰ πᾶσιν ἁπλαῖ φωναὶ πραγμάτων ἁπλῶν σημαντικαὶ διὰ μέσων ἁπλῶν νοημάτων. οὐκοῦν πρὸς χωρισμὸν τούτων προσθετέον 'κατὰ τὴν πρώτην θέσιν,' ἐκείνων τῆς πρώτης θέσεως μὴ οὐσῶν, ἀλλὰ μᾶλλον τῆς δευτέρας θέσεως. ἀλλ' ἵνα μάθωμεν τίς ἡ πρώτη θέσις καὶ τίς ἡ δευτέρα θέσις, ἔνθεν ἀρξώμεθα· ἰστέον τοίνυν ὅτι ἡ φύσις κοινωνικὸν τὸν ἄνθρωπον ἐβούλετο προαγαγεῖν· οὐκοῦν τοῦτον ἔχουσα τὸν σκοπὸν καὶ τὸ διαλέγεσθαι αὐτῷ δεδώρηται, ἵνα σημᾶναι δύνηται τοῖς πέλας τὰ πράγματα. οὐκ ἂν δὲ κοινωνεῖν οὕτως ἠδύνατο, εἰ μὴ καὶ κατὰ τὰς φωνὰς ἡ κοινωνία ἦν, ὃν τρόπον οὐδὲ οἱ διαφόρους ἔχοντες νόμους τῆς αὐτῆς εἶναι δύνανται πολιτείας. κοινωνία δὲ τῶν φωνῶν ἔνθεν ἐγένετο· χορὸς σοφῶν ἀνδρῶν συνελθὼν ἑκάστῳ πράγματι ἴδιον ἀφώρισεν ὄνομα, καὶ τὸ μὲν ἐκάλεσαν οὐσίαν τὸ δὲ συμβεβηκός, καὶ ἁπλοῖς πράγμασιν ἁπλᾶ ἔθεντο τὰ ὀνόματα, | καὶ 21v
οὕτω παρὰ πᾶσιν χαρακτηρίζεται. αὕτη λέγεται πρώτη θέσις. εἶτα ἐπειδὴ ἑώρων τὰ μὲν τῶν ὑπ' αὐτῶν τεθέντων ὀνομάτων ἐπιδεχόμενα ἄρθρα, τὰ δὲ μὴ ἐπιδεχόμενα ἀλλὰ καὶ χρόνον σημαίνοντα, ἐκάλουν τὰ μὲν ὀνόματα τὰ δὲ ῥήματα. καὶ ἐκάλουν ταύτην δευτέραν θέσιν. ἐπεὶ οὖν τί ἐστιν πρώτη θέσις καὶ τί δευτέρα μεμαθήκαμεν, εἴπωμεν οὕτως· ὅτι σκοπός ἐστι τῶν Κατηγοριῶν διαλεχθῆναι περὶ ἁπλῶν φωνῶν πράγματα ἁπλᾶ σημαινουσῶν διὰ

22 ὁμολόγηται M 31 οὐδὲ] οὔτε M 36 τεθέντων scripsi: τεθέντα M ἄρθρα scripsi: πᾶσιν M (cf. Amm. in Cat. p. 11,16)

μέσων ἁπλῶν νοημάτων κατὰ τὴν πρώτην θέσιν. καὶ ἐν τούτοις ἐστὶν ὁ σκοπός.

Χρήσιμον δέ ἐστιν πρὸς πᾶσαν φιλοσοφίαν· ἡ γὰρ φιλοσοφία τὰ ὄντα διδάσκειν ἐπαγγέλλεται· τὰ δὲ ὄντα ὑπὸ τὰς δέκα κατηγορίας ἀνάγονται· χρήσιμον ἄρα τὸ βιβλίον πρὸς τὴν φιλοσοφίαν. [εἰ δὲ καὶ δοκεῖ τὸ σημεῖον ⟨ἀνάγειν ὑπὸ⟩ τὰς κατηγορίας, ἀλλ' οὖν καθ' ἕτερον τρόπον ὑπ' αὐταῖς ἐστι· τὸ γὰρ σημεῖον ἀρχή ἐστιν, ἡ δὲ ἀρχὴ τῶν πρός τι, τὸ δὲ πρός τι μία τῶν κατηγοριῶν.] χρησιμεύει δὲ πάλιν καὶ εἰς ἀπόδειξιν. ἡ δὲ ἀπόδειξις εἰς ἑκάτερον μέρος τῆς φιλοσοφίας ἐστίν, εἴς τε τὸ θεωρητικὸν καὶ πρακτικόν, ἵνα τὰ μὲν φαινόμενα διὰ τῆς ἀποδείξεως ἐν τῷ θεωρητικῷ πρεσβεύσωμεν ὡς ἀληθῆ, τὰ δὲ ἐν τῷ πρακτικῷ ἀγαθὰ διαπραξώμεθα.

Ἐπιγέγραπται δὲ τὸ βιβλίον Κατηγορίαι, τῷ τῆς κατηγορίας ὀνόματι ἐνταῦθα οὐ δηλοῦντες τὴν ἐπὶ ἐγκλήματος δίκην, ἀλλὰ σημαίνοντες τὸ κατά τινος ἀγορεύεσθαι· τῶν γὰρ ὄντων τὰ μὲν μόνως | ὑπόκεινται, ὡς τὰ 22r
ἄτομα, τὰ δὲ μόνως κατηγορεῖται, ὡς τὰ γενικώτατα, τὰ δὲ μέσα καὶ ὑπάλληλα, ἅτινα καὶ ὑπόκεινται καὶ κατηγορεῖται. ἐπεὶ οὖν ὁ Ἀριστοτέλης ἐνταῦθα περὶ τῶν γενικωτάτων διελέγετο, ἐπέγραψεν τὸ βιβλίον Κατηγορίας, οὕτω καλῶν τὰ γενικώτατα γένη. εἰκότως· εἰ γὰρ καὶ ἄλλα κατηγοροῦνται, ἀλλ' οὐ δήπου καὶ κατηγορίαι λέγονται, ὅτι μὴ ἀκραιφνῶς μετέχουσι τοῦ κατηγορεῖσθαι, ἀλλὰ καὶ ὑπόκεινται. τὰ δὲ γενικώτατα, ἅτε μόνως κατηγορούμενα μηδέποτε δὲ ὑποκείμενα, εἰκότως κατηγορίαι κληθήσονται. καὶ μὴ ἀπορήσῃ τις λέγων διὰ τί ἐπέγραψε μὲν Κατηγορίας, Περὶ κατηγοριῶν δὲ οὐκ ἐπέγραψεν· ἐρῶ γὰρ πρὸς αὐτὸν ὅτι, ὡς ἂν εἴποι τις, βουλόμενος σωματοποιῆσαι τὸν λόγον καὶ δι' αὐτοῦ σημᾶναι τὰ πράγματα ἐχρήσατο τοιαύτῃ ἐπιγραφῇ. οὕτω γοῦν πρὸ αὐτοῦ ὁ Πλάτων ἐπέγραφε Φαῖδρος, Ἀλκιβιάδης, καὶ μετὰ τοῦτον Ἀριστείδης τὰ ὑπὲρ τῶν στρατηγῶν ἐγκώμια οὐχ Ὑπὲρ αὐτῶν ἐπέγραψεν, ἀλλὰ τοῖς ὀνόμασι τῶν ἐγκωμιαζομένων ἐπέγραψεν, Θεμιστοκλῆς εἰπὼν καὶ Περικλῆς καὶ Κίμων καὶ Μιλτιάδης, ὡς τῶν λόγων, ὡς εἴρηται, σημαινόντων τὰ πράγματα καὶ μιμουμένων αὐτά. μήτις δὲ ἐπιγράφῃ Περὶ γενῶν, ὥσπερ ὁ Ἀρχύτας [γένη] ἐπέγραψε τὰς Κατηγορίας· | τὰ γὰρ γένη ἐννοηματικά ἐστιν, ὥς φησιν ὁ Πορφύριος ἐν τῷ 22v
Περὶ γένους 'οὐδὲν ἄρα περιέχει περιττὸν οὐδὲ ἐλλεῖπον ἡ τοῦ γένους ῥηθεῖσα ὑπογραφὴ τῆς ἐννοίας'. μηδὲ μὴν Πρὸ τῶν τόπων τις τὰς Κατηγορίας ἐπιγράφῃ, ὥσπερ οἱ πολλοὶ ἐπέγραψαν· οὐ μόνον γὰρ πρὸ τῶν Τόπων ἐστὶ τὸ παρὸν βιβλίον, ἀλλὰ καὶ πρὸ τοῦ Περὶ ἑρμηνείας καὶ τῶν ἄλλων. καὶ ἐν τούτοις τὰ τῆς ἐπιγραφῆς.

Ἆρα γνήσιόν ἐστι τοῦ παλαιοῦ τὸ βιβλίον ἢ οὔ; τινὲς μὲν οὖν νοθεύουσι τὸ βιβλίον διὰ τέσσαρας αἰτίας, ὧν ἡ πρώτη τοιαύτην ἔχει τὴν ἀγω-

4 ἐπαγγέλεται M 5—8 εἰ—κατηγοριῶν delevi 6 ἀνάγειν ὑπὸ inserui
13. 14 conicias τοῦ . . ὀνόματος . . δηλοῦντος . . σημαίνοντος, sed fort. δηλοῦντες et σημαίνοντες scripsit, quasi praecederet ἐπεγράψαμεν 23 ἀπορήσῃ scripsi: ἀπορήσοι M
27 τοῦτον scripsi: τὸν M Ἀριστείδης] III p. 433 Dindorf 30 εἴρηται] p. 20,18
31 Ἀρχύτας] cf. El. p. 132,26 γένη delevi 32 Πορφ.] Isag. p. 3,19

γήν· τοσοῦτον, φασί, νόθον ἐστὶ τὸ βιβλίον, ὅτι ἐνταῦθα μὲν ὁμωνύμων καὶ συνωνύμων ἐμνημόνευσεν, ἐν δὲ τῇ Φυσικῇ τῶν ὁμωνύμων καὶ τῶν συνωνύμων καὶ τῶν ἑτερωνύμων καὶ τῶν πολυωνύμων, ὡς δῆλον ὅτι νόθον ἐστὶ τὸ βιβλίον ὡς μὴ συνῳδὰ φθεγγόμενον τοῖς ἐν τῇ Φυσικῇ εἰρημένοις. πρὸς τοῦτό φαμεν ἡμεῖς ἢ ὅτι οὐκ ἐδεήθη ἡ παροῦσα διδασκαλία πλὴν τῶν δύο τούτων, καὶ διὰ τοῦτο αὐτῶν ἐμνημόνευσεν ταὐτόν τι πάσχων τοῖς γεωμέτραις, οἵτινες πολλῶν ὄντων εἰδῶν μόνης εὐθείας καὶ περιφεροῦς γραμμῆς μέμνηνται, ἢ ὅτι διὰ τούτων συμπεριέλαβεν ἐκεῖνα τὰ ὄντα· τὸ γὰρ ὁμώνυμον ἐναντίον ἐστὶ πολυωνύμῳ τὸ δὲ συνώνυμον τῷ ἑτερωνύμῳ· τὸ μὲν γὰρ ὁμώνυμον ἓν μόνον ὄνομα σημαίνει πολλὰ δὲ πράγματα, τὸ δὲ ἄλλο τὸ ἀνάπαλιν πολλὰ μὲν ὀνόματα ἓν δὲ πρᾶγμα. πάλιν τὸ συνώνυμον τοῦ ἑτερωνύμου διαφέρει, καθὸ τὸ μὲν συνώνυμον ὀνόματος καὶ [οὐ] | πράγματος κοινωνεῖ, τὸ δὲ ἑτερώνυμον οὐδετέρου. καὶ ἡ μὲν ἀγωγὴ 23r τῆς πρώτης αἰτίας τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. δευτέραν αἰτίαν προβάλλονται τοιαύτην· τοσοῦτόν φασιν ὅτι νόθον ἐστὶ τὸ βιβλίον, ὅτι ἐνταῦθα μὲν λέγει τὴν αὐτὴν εἶναι μεταβολὴν καὶ κίνησιν, ἐν δὲ τῇ Φυσικῇ καθολικωτέραν τὴν μεταβολὴν τῆς κινήσεως. ἀλλὰ πρὸς τοῦτο πάλιν ἔστιν εἰπεῖν ὅτι οὐ προέκειτο ἐνταῦθα αὐτῷ φυσιολογῆσαι· διὸ ὡς μὴ ἔχων τοῦτον τὸν σκοπόν, ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς ἀτελεστέρους ποιούμενος τὸν λόγον, οὐκ ἠκριβολογήσατο περὶ τὴν ἀπόδοσιν τῆς διαφορᾶς τούτων. τρίτην αἰτίαν τοιαύτην λέγουσιν· τοσοῦτόν φασιν ὅτι νόθον ἐστὶ τὸ βιβλίον, ὅτι ἐνταῦθα μὲν τὸ ἐπιστητὸν πρότερον εἶναι λέγει τῆς ἐπιστήμης, ἐν δὲ τῇ Φυσικῇ ἅμα τὰ πρός τί φησιν εἶναι. ἀλλὰ πρὸς τοῦτο ἔστιν πάλιν εἰπεῖν ὅτι ἑκάτερος λόγος τοῦ φιλοσόφου ἐστὶν ἀληθής· τὰ γὰρ πρός τι καὶ ἅμα ἐστὶ καὶ οὐχ ἅμα· ἅμα μὲν ὡς πρός τι καὶ ὡς ἔχοντα σχέσιν πρὸς ἄλληλα, οὐχ ἅμα δὲ ὡς πράγματα. ἐν μὲν οὖν Φυσικοῖς λόγοις ἐξετάζων τὴν σχέσιν αὐτῶν ἅμα τῇ φύσει λέγει εἶναι τὰ πρός τι, ἐνταῦθα δὲ ὡς πράγματα αὐτὰ βασανίζων οὐχ ἅμα αὐτὰ λέγει εἶναι. τετάρτη αἰτία· τοσοῦτον, φασί, νόθον ἐστὶ τὸ βιβλίον, ὅτι ἐν μὲν ταῖς ἄλλαις αὐτοῦ πραγματείας τὴν καθόλου οὐσίαν προτιμᾷ τῆς μερικῆς, ἐνταῦθα δὲ τὸ ἀνάπαλιν τὴν μερικὴν προτάττει τῆς καθόλου οὐσίας. δυοῖν οὖν θάτερον· ἢ πάσας τὰς πραγματείας αὐτοῦ δίκαιον | νοθεῦσαι ἢ τὴν προκειμένην· ἀλλὰ μὴν ἀδύνατόν ἐστιν ἡμᾶς νο- 23v θεῦσαι πάσας τὰς πραγματείας· τὴν προκειμένην ἄρα δεῖ νοθεῦσαι. εἰ δὲ τοῦτο, ἔχομεν τὸ ζητούμενον. ἔστι δὲ πάλιν πρὸς τοῦτο εἰπεῖν ὅτι εἰκότως ἐν ταύτῃ μὲν τῇ πραγματείᾳ τὴν μερικὴν προετίμησεν οὐσίαν τῆς καθόλου, ἐν δὲ ταῖς ἄλλαις τὴν καθόλου τῆς μερικῆς· ἐπειδὴ γὰρ ἐν τῷ παρόντι συγγράμματι ὡς πρὸς εἰσαγομένους ποιεῖται τὸν λόγον, εἰκότως τῇ πρεπούσῃ τάξει τοῖς εἰσαγομένοις ἐχρήσατο, ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν ἐκείνοις

---

4 ἐν δὲ τῇ Φυσικῇ] fallitur, neque in Physicis neque in reliquis scriptis haec quattuor coniunguntur 8 ὄντα] an ἐναντία? 13 οὐ delevi 15. 21 φασιν] φησιν M 16 ἐν δὲ τῇ Φυσικῇ] E 1 p. 225a3 sqq. 22 τῇ Φυσικῇ] cf. El. p. 214,31 26 πράγματα scripsi: πρᾶγμα M 28 φησί M 29 ἐν ταῖς ἄλλαις αὐτοῦ πραγμ.] cf. Zelleri Ph. Gr. IIb p. 240 sq. 31 θάττερον M

πρώτων· εἰσαγομένοις γὰρ πρῶτα τὰ μερικὰ τῶν καθόλου νομίζεται. ἐν δὲ ταῖς ἄλλαις πραγματείαις ἅτε δὴ ὡς πρὸς τελειοτέρους τὸν λόγον ποιούμενος καὶ ἐπιστήμονας τοῖς καθόλου τὴν πρώτην δίδωσι ψῆφον, ἐπειδὴ καὶ τῇ φύσει καὶ τοῖς ἐπιστήμοσι ταῦτα πρῶτα πέφυκεν ὄντα. ἀλλ' ἐπεὶ μὴ μόνον χρὴ ἀνατρέπειν ἀλλὰ καὶ κατασκευάζειν, φέρε δείξωμεν ἐκ πλειόνων λόγων τὸ γνήσιον τοῦ βιβλίου. ὅτι γνήσιον τοίνυν ἐστὶ τοῦ συγγραφέως τὸ βιβλίον δῆλον ἔκ τε τῆς ὕλης καὶ τοῦ τέλους καὶ ἐκ τοῦ μεμνῆσθαι αὐτὸν ἐν ἑτέροις συγγράμμασιν αὐτοῦ γνησίοις τοῦ προκειμένου βιβλίου, ἔνθα φησὶν 'ὡς εἴρηται ἐν Κατηγορίαις'. καὶ ἄλλως· εἰ μὴ δῶμεν γνήσιον εἶναι τοῦ Ἀριστοτέλους τὸ σύγγραμμα, ἀκέφαλος ἔσται ἡ λογικὴ πραγματεία· ποῦ γὰρ ἡ λογικὴ διαλεχθήσεται περὶ ἁπλῶν φωνῶν κατὰ τὴν πρώτην θέσιν; καὶ ἄλλως· εἰ οἱ μαθηταὶ | αὐτοῦ κατὰ ζῆλον τοῦ 24r οἰκείου διδασκάλου ἔγραψαν Κατηγορίας, πῶς οὐκ ἔστι δῆλον ὅτι γνήσιον αὐτοῦ ἐστι τόδε τὸ σύγγραμμα; καὶ ἄλλως· φασὶν ὅτι εὑρέθησαν ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις μετὰ τὴν τελευτὴν αὐτοῦ τῶν μὲν Ἀναλυτικῶν μ' καὶ β' βιβλία, τῶν δὲ Κατηγοριῶν β', ὧν τοῦ μὲν ἑνὸς ἡ ἀρχή ἐστιν αὕτη ἡ καὶ φερομένη ὁ μ ώ ν υ μ α λ έ γ ε τ α ι, τοῦ δὲ ἑτέρου ἡ ἀρχὴ ἦν "τῶν ὄντων τὰ μέν ἐστιν ὁμώνυμα τὰ δὲ συνώνυμα τὰ δὲ πολυώνυμα". οἱ οὖν κριτικοὶ τοῦτο μὲν ἔκριναν ὡς γνήσιον Ἀριστοτέλους γέννημα, τὸ δὲ θάτερον ἀπεδοκίμασαν νόθον. καὶ ἐν τούτοις καὶ τὸ γνήσιον τοῦ βιβλίου.

Ἡ δὲ τάξις τῆς ἀναγνώσεώς ἐστι τοιαύτη· ἰστέον ὅτι τὰ πράγματα καὶ θεωρεῖται καὶ πράττεται. ἀλλὰ ἀντιπεπονθότως ἔχει ἡ θεωρία τῇ πράξει· τὸ γὰρ τέλος τῆς θεωρίας ἀρχὴ γίνεται τῆς πράξεως καὶ τὸ τέλος τῆς πράξεως ἀρχὴ γίνεται τῆς θεωρίας, ὡς ἔχει ἐπὶ οἰκοδόμου· ὁ γὰρ οἰκοδόμος ἐνθυμεῖται ποιῆσαι κώλυμα θάλπους καὶ ψύχους. ἀλλ' οὐχ οἷός τέ ἐστι τοῦτο ποιῆσαι δίχα ὀροφῆς, ἀλλ' οὐδὲ τὴν ὀροφὴν δίχα τοίχων, ἀλλ' οὐδὲ τοὺς τοίχους δίχα θεμελίων, ἀλλ' οὐδὲ τοὺς θεμελίους δίχα πρῶτον τοῦ ὀρύξαι τὴν γῆν· καὶ ἐνταῦθα μὲν ἔληξεν ἡ θεωρία, ἐκεῖθεν δὲ ἄρχεται ἡ πρᾶξις. οὕτω καὶ ὁ γραμματικός φησιν πρὸς ἑαυτὸν ὅτι ἔλαβον τὸ παιδίον, | ὅπως διδάξω αὐτὸ λόγον· οὐ δύναται δὲ τοῦτο 24v μαθεῖν, εἰ μὴ πρῶτον διδάξω αὐτὸ τὰ ἐξ ὧν σύγκειται ὁ λόγος, τοῦτ' ἔστι τὰς λέξεις. ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο δύναται εἰδέναι, εἰ μὴ διδάξω αὐτὸ τὰς συλλαβάς. ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο εἴσεται ἄνευ τῶν στοιχείων. καὶ ὅθεν ἔληξεν ἡ θεωρία, ἐκεῖθεν ἄρχεται ἡ πρᾶξις. εἰ τοίνυν βουλόμεθα ἀποδεῖξαί τι, οὐ δυνάμεθα δὲ τοῦτο ποιῆσαι ἄνευ τῶν τοιῶνδε συλλογισμῶν, ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο ἄνευ τῶν ἁπλῶν συλλογισμῶν, ὥσπερ οὐδὲ τὸ τοιῶσδε γράφειν ἄνευ τοῦ ἁπλῶς γράφειν, ἀλλ' οὐδὲ τούτους ἄνευ τῶν προτάσεων, ἀλλ' οὐδὲ ταύτας ἄνευ τῶν ἁπλῶν φωνῶν, εἴ γε αἱ μὲν τῆς δευτέρας θέσεώς εἰσιν αἱ δὲ τῆς πρώτης, ἀδύνατον δὲ τὴν δευτέραν εἰδέναι ἄνευ τῆς πρώτης, πῶς οὐκ ἔσται τὸ μὲν προκείμενον πρώτην ἔχον τάξιν ὡς περὶ τῶν ἁπλῶν φωνῶν διαλεγόμενον τῆς πρώτης θέσεως, τὸ δὲ Περὶ ἑρμηνείας δευτέραν τάξιν

1 πρῶτα] an πρότερα? 9 ὡς εἴρ. ἐν Κατ.] cf. El. p. 133,12 30 ex αὐτὸ corr. αὐτῷ M τοῦτο scripsi: τὸ M (cf. v. 32.33) 31. 32 αὐτὸ scripsi: αὐτῷ M

ὡς διαλεγόμενον περὶ δευτέρας θέσεως τῶν ἁπλῶν φωνῶν, τὰ δὲ Πρῶτα ἀναλυτικὰ τρίτην ὡς περὶ τοῦ ἁπλοῦ συλλογισμοῦ διαλαμβάνοντα, τὰ δὲ Ὕστερα ἀναλυτικὰ τετάρτην ὡς περὶ τοῦ τοιοῦδε συλλογισμοῦ διαλαμβάνοντα, οἷον δὴ τοῦ ἀποδεικτικοῦ.

Ἡ δὲ εἰς τὰ μόρια διαίρεσις τοῦ βιβλίου τριττὴ καθέστηκεν· διαιρεῖται γὰρ εἰς τὰ πρὸ τῶν κατηγοριῶν καὶ εἰς αὐτὰς τὰς κατηγορίας καὶ εἰς τὰ μετὰ | τὰς κατηγορίας. καὶ ἐν μὲν ταῖς κατηγορίαις τοὺς ἀγῶνας 25r αὐτοὺς παραδίδωσι, διαιρῶν τὰς κατηγορίας εἰς ὑπογραφὰς καὶ ἴδια, ἐν δὲ τοῖς λοιποῖς δύο τμήμασι τὰ χρήσιμα πρὸς τὰς κατηγορίας διδάσκει. ἀλλ' ἰστέον ὅτι τούτων τῶν διδασκομένων τὰ μέν ἐστιν ἀσαφῆ, τὰ δὲ ἀσαφῆ μέν, οὐκ ἐπὶ τοσοῦτον δέ ἐστιν ἀσαφῆ ὡς τὰ προλαβόντα, ἀλλὰ δίδωσιν ἑαυτὰ ἡμῖν πρὸς γνῶσιν ἀμυδρῶς πως. τὰ μὲν οὖν παντάπασιν ἀσαφῆ προεδίδαξεν, ἵνα μὴ ἐν αὐτοῖς τοῖς ἀγῶσι, τοῦτ' ἔστιν ἐν τῇ περὶ τῶν κατηγοριῶν διδασκαλίᾳ, λέγοντος ταῦτα τοῦ φιλοσόφου ξενισθῶμεν, ἀγνοοῦντες τί ποτέ ἐστι τὰ λεγόμενα. τὰ δὲ κατά τι ἀσαφῆ ὕστερον καταλέλοιπεν, ὡς ἡμῶν ἐχόντων ἀμυδράν τινα περὶ τούτων ἔννοιαν, ὡς εἴρηται. οὐκ ἐδίδαξεν δὲ πάντα ἅμα, τά τε σαφῆ καὶ τὰ ἀσαφῆ, οὐδὲ ἐν τοῖς πρώτοις οὐδὲ ἐν τοῖς ὑστέροις, διὰ τὸ μὴ τοὺς νέους ὀκνηροτέρους παρασκευάσαι ἐπὶ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ βιβλίου ἢ διὰ τὴν τῶν ἐνθυμημάτων βαθύτητα ἢ διὰ τὴν τῶν λέξεων ἀσάφειαν, ἢ οὖν διὰ τοῦτο ἢ ἵνα μὴ ἀπρεπῆ τὸν λόγον ἐργάσηται, μεῖζον τῶν ἀγώνων ἢ καὶ τῶν ἐπιλόγων ποιῶν τὸ προοίμιον. καὶ ἐν τούτοις καταπαυέσθω ἡμῖν ἡ παροῦσα θεωρία καὶ τὰ προλαμβανόμενα τῶν Κατηγοριῶν καὶ πάσης τῆς Ἀριστοτέλους φιλοσοφίας.

4 δὴ scripsi: δὲ M 8 αὐτοὺς El.: αὐτοῦ M 11 ante οὐκ II litt. eras. M
21 ἐργάσεται M (corr. m[1]) μείζων M (corr. m[1])

ΟΛΥΜΠΙΟΔΩΡΟΥ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ ΣΧΟΛΙΑ ΕΙΣ ΤΑΣ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ. 25v

⟨Θεωρία ϛʹ.⟩

⟨Περὶ ὁμωνύμων.⟩

p. 1a1 Ὁμώνυμα λέγεται ὧν ὄνομα μόνον κοινόν, ὁ δὲ κατὰ τοὔνομα λόγος τῆς οὐσίας ἕτερος, οἷον ζῷον.

Μετὰ τὴν τριπλῆν στοιχείωσιν, τῶν Κατηγοριῶν, τῆς λογικῆς, τῆς Ἀριστοτέλους φιλοσοφίας, φέρε λοιπὸν σὺν θεῷ ἀψώμεθα τῆς κατὰ λέξιν ἐξηγήσεως. ἀλλ' ἐπειδὴ εὐθέως ἐν προοιμίοις ὁ Ἀριστοτέλης ὁμωνύμων μέμνηται καὶ συνωνύμων, φέρε εἴπωμεν τί ποτέ ἐστι τούτων ἕκαστον. ἀλλ' ἵνα τοῦτο μάθωμεν, προέλθωμεν οὕτως· πᾶν πρᾶγμα καὶ ἕν ἐστι καὶ πολυμερές, καὶ ὡς μὲν ἓν ὄνομα ἔχει, ὡς δὲ πολυμερὲς λόγον ἔχει. λόγον δὲ ἄκουε νῦν ἢ ὁρισμὸν ἢ ὑπογραφήν. ἐπειδὴ οὖν πᾶν πρᾶγμα καὶ ὄνομα ἔχει καὶ λόγον, τὰ πράγματα ἢ κατὰ ἄμφω τὰ αὐτὰ κοινωνοῦσι, κατὰ τὸ ὄνομα καὶ κατὰ τὸν λόγον φημί, ἢ κατὰ ἄμφω διαφέρουσιν, ἢ κατά τι μὲν κοινωνοῦσι κατά τι δὲ διαφέρουσι. καὶ τοῦτο διχῶς· ἢ γὰρ κατὰ μὲν τὸ ὄνομα κοινωνοῦσιν, κατὰ δὲ τὸν λόγον διαφέρουσιν, ἢ τὸ ἀνάπαλιν κατὰ μὲν τὸ ὄνομα διαφέρουσι, κατὰ δὲ τὸν λόγον κοινωνοῦσιν. εἰ μὲν οὖν κατ' ἄμφω κοινωνοῦσιν, λέγονται συνώνυμα, οἷον ἐπὶ ἀνθρώπου καὶ ἵππου· ταῦτα γὰρ δύνανται λέγεσθαι συνώνυμα, διότι ζῷα ἄμφω, ἀλλὰ καὶ ὅρον ἔχουσι τὸν αὐτόν, τὸν τοῦ ζῴου φημί, οἷον τὸ οὐσία ἔμψυχος αἰσθητική. εἰ δὲ κατὰ ἄμφω διαφέρουσι, ποιοῦσι τὰ ἑτερώνυμα ἤτοι τὰ ἕτερα. διαφέρει δὲ τὸ ἑτερώνυμον τοῦ ἑτέρου ταύτῃ· ὅτι τὸ | μὲν ἑτερώνυμον διαφέρει καὶ 26r
κατὰ τὸ ὄνομα καὶ κατὰ τὸν λόγον, οὐκ ἔτι μέντοι καὶ κατὰ τὸ ὑποκείμενον, τὸ δὲ ἕτερον παντελῶς ἠλλοτρίωται, λέγω δὴ καὶ κατὰ τὸν λόγον καὶ κατὰ τὸ ὄνομα καὶ κατὰ τὸ ὑποκείμενον, οἷόν ἐστιν ἀνάβασις καὶ κατάβασις· ⟨ἀνάβασις γὰρ καὶ κατάβασις⟩ καὶ ἕτερα ἔχουσιν ὀνόματα καὶ ἑτέρους λόγους· ἀνάβασις

3. 4 titulos inserui (cf. p. 18,13 M f. 36v) 7 τῆς (ante Ἀριστ.) scripsi: τοῦ M (cf. p. 1,7) 24 οὐκέτι ἔτι μέντοι iterata del. M 27 ἀνάβ. γὰρ καὶ κατάβ. inserui

μὲν γάρ ἐστιν ἡ ἀπὸ τῶν κάτω ἐπὶ τὰ ἄνω πρόοδος, κατάβασις δέ ἐστιν ἡ ἀπὸ τῶν ἄνω ἐπὶ τὰ κάτω πρόοδος. ἀλλ' εἰ καὶ διαφέρουσιν ἀλλήλων καὶ κατὰ τὸ ὄνομα καὶ κατὰ τὸν λόγον, ἀλλ' οὖν ὅμως κατὰ τὸ ὑποκείμενον οὐ διαφέρουσιν· κλῖμαξ γάρ ἐστιν ἡ ὑποκειμένη ἀμφοτέροις. καὶ ταῦτα ἂν εἰκότως κληθείη ἑτερώνυμα. οὐ μόνον δὲ ἐπὶ τούτων ἔστιν θεωρῆσαι τὸ εἰρημένον, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ καρποῦ καὶ σπέρματος· ταῦτα γὰρ διαφέροντα καὶ κατὰ τὸ ὄνομα καὶ κατὰ τὸν λόγον (πρὸς γὰρ τὸ μὲν ἤδη πεφυκὸς λέγεται καρπός, πρὸς δὲ τὸ μέλλον σπέρμα), λεχθείησαν ἂν εἰκότως ἑτερώνυμα διὰ τὸ ὑποκείμενον ἔχειν ἀμφότερα ⟨ἕν⟩, τὸν σῖτόν φημι. ἕτερα δέ ἐστι τὰ παντελῶς ἠλλοτριωμένα, [ἀλλ'] ὡς τὸ λευκόν, εἰ τύχοι, καὶ ὁ ἄνθρωπος. εἰ δὲ κατά τι μὲν κοινωνοῦσι καὶ κατά τι διαφέρουσιν, οἷον κατὰ τὸ ὄνομα μὲν κοινωνοῦσι κατὰ δὲ τὸν λόγον διαφέρουσι, ποιοῦσι τὰ ὁμώνυμα, οἷον ἡ Αἴας φωνὴ κοινή ἐστι φερομένη κατὰ τοῦ Τελαμῶνος καὶ τοῦ Ὀιλέως. ἀλλὰ τούτων ὁρισμὸς ἕτερός ἐστι· τὸν μὲν γὰρ εἰ βουληθείημεν ὁρίσασθαι, εἴποιμεν ἂν Αἴαντα Τελαμώνιον | ἐκ Σαλαμῖνος μονομαχήσαντα Ἕκτορι 26v
ἑαυτὸν σφάξαντα, τὸν δὲ Ὀιλέως εἴποιμεν ἂν Λοκρὸν ἐξ Ὀιλέως καὶ ὅσα τοιαῦτα. εἰ δὲ κατὰ μὲν τὸν λόγον κοινωνοῦσιν κατὰ δὲ τὸ ὄνομα διαφέρουσι, ποιοῦσι τὰ πολυώνυμα, οἷον μέροψ, βροτός, ἄνθρωπος· τούτων ἕκαστον ἕνα ἔχει ὁρισμόν· καὶ γὰρ ὁ ἄνθρωπος ζῷον λογικὸν καὶ ὁ μέροψ ζῷον λογικὸν καὶ ὁ βροτὸς ὁμοίως. ὥστε ὁ ὁρισμὸς ὁ αὐτός, ἀλλὰ τὸ ὄνομα διάφορον.

Τεσσάρων τοίνυν ὄντων, ὁμωνύμων, συνωνύμων, ἑτερωνύμων, πολυωνύμων, τῶν δύο μόνων ἐμνημόνευσεν, ὁμωνύμων φημὶ καὶ συνωνύμων. καὶ ἀξιοῦσιν ἐνταῦθα ζητεῖν τί δήποτε, τεσσάρων ὄντων, συνωνύμων καὶ ὁμωνύμων μόνον ἐμνημόνευσεν παρεὶς τὰ ἕτερα δύο. καὶ ἀποδιδόασι τούτου πρώτην αἰτίαν τοιαύτην· ὅτι ἐμνημόνευσεν τῶν δύο τούτων ὁ Ἀριστοτέλης ὡς φιλοσύντομος κελεύσας ἡμᾶς προσυπακούειν τὰ λοιπά· διὰ γὰρ τοῦ ἑνὸς τῶν ἐναντίων δηλοῦται καὶ τὸ ἄλλο. διὸ ἀφ' ἑκατέρας ἀντιθέσεως ἓν σκέλος ἔλαβεν· ἀντίκειται γὰρ τὸ μὲν ὁμώνυμον τῷ πολυωνύμῳ, τὸ δὲ συνώνυμον τῷ ἑτερωνύμῳ. μνημονεύσας οὖν ὁμωνύμων ἐκέλευσεν ἡμᾶς προσυπακοῦσαι τὰ πολυώνυμα, μνημονεύσας δὲ τῶν συνωνύμων ἐκέλευσεν ἡμᾶς προσυπακοῦσαι τὰ ἑτερώνυμα· τῶν γὰρ ἀντικειμένων μία ἐστὶν ἐπιστήμη. ἢ οὖν τοῦτο ῥητέον ἢ ἐκεῖνο· ὅτι τούτων μὲν ἐμνημόνευσεν γεωμετρικῷ τρόπῳ, διότι μόνον αὗται αἱ φωναὶ συμβάλλονται αὐτῷ πρὸς τὰς κατηγορίας· οὕτως γὰρ καὶ ὁ γεωμέτρης πλειόνων οὐσῶν γραμμῶν μόνον τῆς περιφεροῦς | καὶ τῆς εὐθείας μέμνηται, ἐπειδὴ καὶ τούτων μόνον 27
χρήζει. ἐνταῦθα μὲν οὖν ὁμωνύμων καὶ συνωνύμων ἐδεήθη, ἐπειδὴ αἱ κατηγορίαι γένη ἐστὶ γενικώτατα· ὡς μὲν οὖν γένη συνωνύμως τῶν ὑπ' αὐτὰ κατηγοροῦνται εἰδῶν, ὡς δὲ γενικώτατα γένη ἔχουσιν ὅρον τὸ ὂν ὁμωνύμως κατ' αὐτῶν φερόμενον. ἐν δὲ ῥητορικαῖς τέχναις καὶ ἄλλαις

6 διαφέροντα scripsi: διαφέρονται M   9 ἕν addidi   10 ἀλλ' delevi (cf. 31,33 not.)
13 τοῦ Τελαμῶνος i. e. Aiacis, Telamonis filii   15 σαλαμίνης M   ἕκτωρι M
24 παρεὶς scripsi: παρὰ M   33 an τρόπῳ ⟨χρώμενος⟩?   συμβάλονται M
39 αὐτῶν ex αὐτὸν corr. M   ῥητορικαῖς in mrg. M²: μερικαῖς M¹

πραγματείαις παραπλησίως πολυωνύμων καὶ ἑτερωνύμων ἐδεήθη, ἐπειδὴ πῇ μὲν διδάσκει ὅτι τὸ αὐτὸ πολλαχῶς ἔστιν εἰπεῖν, ὅπερ οἰκεῖον πολυωνύμων, πῇ δὲ ὅτι δι' ἑτέρων ὀνομάτων τὰ ἕτερα ἔστι δηλῶσαι διὰ τὸ ἀσύγχυτον καὶ διηρθρωμένον τῆς διδασκαλίας. ἔτι δὲ τοῦτο ἀναπέφανται ἡμῖν ὅτι πρὸς διαλεκτικὴν μᾶλλον προπαρασκευὴν ὁρᾷ ταῦτα πρὸς τὴν τῶν πραγμάτων φύσιν, τὰ δὲ ὁμώνυμα καὶ συνώνυμα πραγματειώδη πρὸς ἄλληλα διαφορὰν ἔχει, ἣν καὶ προτίθεται ὁ φιλόσοφος διδάξαι.

Ἀλλὰ πάλιν ζητοῦσι τί δήποτε ὁμώνυμα τῶν συνωνύμων προέταξεν. καί φασι τούτου δύο αἰτίας· μίαν μὲν ὅτι τῶν ὁμωνύμων ἐμνημόνευσεν πρότερον ὡς ἁπλουστέρων· ταῦτα γὰρ μίαν ἔχουσι κοινωνίαν, τὴν κατὰ τὸ ὄνομα, τὰ δὲ συνώνυμα καὶ κατὰ τὸ ὄνομα καὶ κατὰ τὸν λόγον ἔχουσι τὴν κοινωνίαν, ὡς εἴρηται. ἐπειδὴ οὖν τὰ ὁμώνυμα ἁπλούστερά ἐστι, τούτου χάριν προέταξεν αὐτά· ἀεὶ γὰρ προτερεύει ἡ μονὰς τῆς δυάδος. δευτέρα αἰτία τοιαύτη· ὅτι τῶν ὁμωνύμων πρότερον ἐμνημόνευσεν, διότι τὸ ὂν γενικώτερον ὂν τῶν κατηγοριῶν ὁμωνύμως φέρεται κατ' αὐτῶν, αἱ δὲ κατηγορίαι συνωνύμως τῶν ὑπ' αὐτὰ | εἰδῶν κατηγοροῦνται· ἐπειδὴ οὖν 27v τὰ ὁμώνυμα τοῦ γενικωτέρου ἐστί, φημὶ δὴ τοῦ ὄντος, τούτου χάριν προέταξεν τὴν περὶ τῶν ὁμωνύμων διδασκαλίαν. καὶ ἐπειδὴ καλῶς εἴρηται ἡμῖν ἡ αἰτία τῆς χρείας τῶν μνημονευθέντων ἐν τῷ προοιμίῳ, ἀλλὰ δὴ καὶ τῆς τάξεως ἡμῖν σεσαφήνισται, καταπαύσωμεν τὴν παροῦσαν θεωρίαν. ἀναγνῶμεν δὲ τὴν λέξιν τοῦ συγγραφέως, ἵνα ἑκάστων ἀποδῶμεν τὴν ἐξήγησιν.

⟨Θεωρία ζʹ.⟩

p. 1a1 Ὁμώνυμα λέγεται.

Δῆλος ἐκ θυρῶν αὐτῶν ὁ Ἰαμβλίχειος σκοπὸς ὁ λέγων ὅτι καὶ περὶ φωνῶν καὶ νοημάτων καὶ πραγμάτων ἐστὶν αὐτῷ ὁ σκοπός. εἶπεν γὰρ ὁμώνυμα, ἅτινα ὁμώνυμα καὶ πράγματά ἐστι καὶ σημαίνονται ὑπὸ φωνῶν διὰ μέσων νοημάτων. οὕτω μὲν οὖν διὰ τῶν ὁμωνύμων δέδεικται ὅτι περὶ τῶν τριῶν ἐστιν αὐτῷ ὁ σκοπός. ἀλλὰ μὴν καὶ ἐκ τοῦ λέγεται ἔστιν ἑλεῖν τὸν σκοπόν· τὸ γὰρ λέγεται καὶ ἐπὶ φωνῶν καὶ ἐπὶ νοημάτων καὶ ἐπὶ πραγμάτων ἐφαρμόζει· οὕτω γὰρ τὸν βαρβαρίζοντα καὶ σολοικίζοντά φαμεν κακῶς λέγειν, τὴν φωνὴν μεμφόμενοι. ἀλλὰ μὴν καὶ τὸν ἠλίθιόν φαμεν κακῶς λέγειν, τὴν διάνοιαν μεμφόμενοι. ἀλλὰ μὴν ὁμοίως καὶ τὸν ψευδόμενόν φαμεν κακῶς λέγειν, τῶν πραγμάτων καταγιγνώσκοντες. εἰ τοίνυν τὸ λέγεται κατὰ τῶν τριῶν φέρεται, ἐχρήσατο δὲ αὐτῷ ὁ Ἀρι-

3 τὰ ex τὸ corr. M 4 ἔτι scripsi: εἰ M 5 προπαρασκευὴν ex προπαρασκευεῖν corr. M 6 ἄλληλα scripsi: ἄλλην M 7 προστίθεται (sed σ eras.) M 9 φασι] φησι M 12 εἴρηται] p. 26,19 21 λέξιν scripsi: τάξιν M ἑκάστων scripsi: ἑκάστην M 23 tit. inserui (cf. p. 26,3) 25 ἰαμβλίχειος El.: ἰαμβλίχιος M 31 ἐφαρμοῖ M 31. 32 σολυκίζ. M 34 καταγιγνώσκ. scripsi: καὶ γιγνώσκ. M

στοτέλης ἐνταῦθα, πῶς οὐκ ἔστι δῆλον ὅτι περὶ τῶν τριῶν ἐστιν αὐτῷ ὁ σκοπός; καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς ἐκφάνσεως τοῦ σκοποῦ.

Ζητοῦσι δέ τινες | ὅ τι δήποτε εἶπεν ὁμώνυμα καὶ οὐκ ὁμώνυμον 28r ἑνικῶς. καί φαμεν ὅτι εἰκότως· ἡ γὰρ ὁμωνυμία τοὐλάχιστον ἐν δύο πράγμασι θεωρεῖται. πάλιν ζητοῦσι διὰ τί εἰρηκὼς ὁμώνυμα πληθυντικῶς ἐπήγαγεν τὸ λέγεται, ὅπερ ἐστὶν ἑνικόν. καί φαμεν ὅτι τὸ τοιοῦτον ἀττικόν ἐστι σχῆμα, εὑρισκόμενον καὶ παρὰ Πλάτωνι καὶ παρὰ ῥήτορσι. φημὶ δὲ τὸ πληθυντικοῖς οὐδετέροις ἑνικὰ συντάττειν ῥήματα. ἢ οὖν τοῦτο, ἢ ὅτι ἔχουσι τὰ ὁμώνυμα τὴν ταυτότητα, τοῦτ' ἔστι τὴν κοινωνίαν τοῦ ὀνόματος, καὶ τούτου χάριν ὡς περὶ ἑνὸς διαλεγόμενος διὰ τὴν ταυτότητα τοῦ ὀνόματος ἑνικῇ χρησάμενος φωνῇ εἶπεν λέγεται, τοῦτ' ἔστι τὰ ὁμώνυμα πολλὰ πράγματα ὄντα ἑνὶ ὀνόματι ὀνομάζονται. καλῶς δὲ εἶπεν τὸ λέγεται· ὅπου μὲν γὰρ καὶ αὐτὸς ὀνοματοθέτης γίνεται, τότε τὸ λέγω τίθησιν ἢ τὸ καλῶ· οὕτω καὶ ἐν τοῖς Προτέροις ἀναλυτικοῖς λέγει· "ὅρον δὲ καλῶ εἰς ὃν διαλύεται ἡ πρότασις"· τῷ γὰρ ὄντι αὐτὸς πρῶτος τὸ μέρος τῆς προτάσεως ὅρον ὠνόμασεν. ὅτε δὲ συνειθισμένον τῇ παλαιᾷ χρήσει λέγει ὄνομα, τότε τίθησι τὸ λέγεται ἢ τὸ καλεῖται, ὥσπερ κἀνταῦθα πεποίηκεν ἐπὶ τῶν ὁμωνύμων, οὐκ ἀνασχόμενος σφετερίσασθαι τὰ τῶν παλαιῶν· οὐδὲ γὰρ αὐτὸς ἦν πρῶτος πατὴρ τῆς λέξεως, ἀλλ' ᾔδει καὶ παρ' Ὁμήρῳ κειμένην αὐτήν, ἔνθα φησὶ περὶ τῶν Αἰάντων

ἶσον θυμὸν ἔχοντες ὁμώνυμοι.

ἰστέον δὲ ὅτι ὅ ἐστιν ἀμφιβολία ἐν τοῖς λόγοις, | τοῦτό ἐστιν ὁμωνυμία ἐν 28v τοῖς ὀνόμασι· ἡ γὰρ ἀμφιβολία ἐν τοῖς λόγοις θεωρεῖται κατὰ τὴν διάφορον στιγμήν, οἷον ὡς ἐπὶ τούτου τοῦ παραδείγματος 'ἐγώ σε ἔθηκα δοῦλον ὄντα ἐλεύθερον'. δύναται δὲ ἡ παροῦσα λέξις κατὰ διάφορον στιγμὴν ποῦ μὲν δηλῶσαι ὅτι 'ἐγὼ δοῦλόν σε ὄντα, ἐποίησα ἐλεύθερον', ποῦ δὲ δηλῶσαι ὅτι 'ἐγώ σε ἐλεύθερον ὄντα, ἐποίησα δοῦλον'· εἰ μὲν γὰρ εἴποιμεν οὕτως 'ἐγώ σε ἔθηκα δοῦλον, ὄντα ἐλεύθερον', τοῦτο δηλοῖ ὅτι ἀπ' ἐλευθέρου δοῦλον ἐποίησα, εἰ δὲ εἴποιμεν οὕτως ὅτι 'ἐγώ σε ἔθηκα, δοῦλον ὄντα, ἐλεύθερον', τοῦτο δηλοῖ ὅτι δοῦλον ὄντα ἐλεύθερον ἐποίησα.

p. 1 a 1 Ὧν ὄνομα μόνον κοινόν.

Ζητοῦσιν ἐνταῦθά τινες ὅτι διὰ τί εἶπεν ὧν καὶ μὴ εἶπεν οὗ. ἀλλ' ἔστιν πρὸς τούτους εἰπεῖν ὅτι ἐπειδὴ τὰ ὁμώνυμα τοὐλάχιστον ἐν δύο πράγμασι θεωρεῖται, τούτου χάριν εἶπεν ὧν καὶ οὐκ εἶπεν οὗ. ἰστέον δὲ ὅτι τὸ ὧν δοκεῖ μὲν ἀναφορικὸν εἶναι ἄρθρον, οὐκ ἀναπέμπει δὲ ὑπὸ τὸ λεγόμενον, ἀλλὰ πρὸς τὸ νοούμενον, τοῦτ' ἔστι πραγμάτων καὶ οὐκ ὀνομάτων· εἰ γὰρ 'ὧν ὀνομάτων', εὑρεθήσονται τῶν ὀνομάτων ὀνόματα, ὅπερ ἄτοπον.

---

1 αὐτὸ M 7 ῥήτωρσι M 12 ὠνομάζ. M 14 Προτ. ἀναλ.] A 1 p. 24 b 16 16 συνηθισμ. M 18 σφετερήσασθαι M 19 ᾔδει ex εἴδει corr. M 20 φησὶ] P 720 21 ἔχοντες ὁμώνυμοι correxi: ἔχον τὰ ὁμώνυμα M 23 ἡ M²: εἰ M¹ 27. 29 εἴποιμεν scripsi: εἴπομεν M 29. 30 ἐποίησα (bis) M²: ἐποίησεν M¹

p. 1a1 Ὧν ὄνομα μόνον κοινόν.

Τί φησιν ὁ Ἀριστοτέλης; ἐν ὀνόμασι μόνον ἡ ὁμωνυμία; καίτοι γε καὶ ἐν τοῖς ῥήμασίν ἐστιν· αὐτίκα γοῦν τὸ ἐρῶ ῥῆμα ὂν ὁμώνυμόν ἐστιν· σημαίνει γὰρ ποτὲ μὲν τὴν ἐρωτικὴν διάθεσιν ποτὲ δὲ τὴν λεκτικὴν ἐνέργειαν. ὁμοίως τὸ ὁρῶ ὁμώνυμόν ἐστι· καὶ γὰρ καὶ τὸ θεωρῶ καὶ τὸ βλέπω σημαίνει. εἰ τοίνυν καὶ ἐν τοῖς ῥήμασίν ἐστιν | ἡ ὁμωνυμία, τί 29r δήποτε εἶπεν ὧν ὄνομα μόνον; πρὸς τοῦτό φαμεν ὅτι διττὸν τὸ ὄνομα· τὸ μὲν πτωτικόν, ὃ καὶ τοῖς γραμματικοῖς ἔθος καλεῖν οὕτω, τὸ δὲ φερόμενον κατὰ πάσης λέξεως σημαινούσης τι· οὕτω γὰρ καὶ ὁ Μένανδρος ἐν προοιμίοις τῆς Λευκαδίας ὀνόματα ἐκάλεσεν πᾶσαν λέξιν, καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Ἀριστοτέλης ἐν τῷ Περὶ ἑρμηνείας ὀνόματα καλεῖ πᾶσαν λέξιν, ὡς σὺν θεῷ μαθησόμεθα. ἀμέλει τοι καὶ ἡμεῖς κατὰ τοῦτο τὸ σημαινόμενόν φαμεν καλοῖς ὀνόμασι κεχρῆσθαι τὸν Πλάτωνα ἀντὶ τοῦ καλαῖς λέξεσι· οὐ γὰρ μόνοις ὀνόμασιν ἐχρήσατο, ἀλλὰ καὶ λέξεσιν πολλαῖς.

p. 1a1 Ὧν ὄνομα μόνον κοινόν.

Τὸ μόνον διχῶς λέγεται· ἢ τὸ μοναδικόν, ὥσπερ λέγομεν ἕνα μόνον ἥλιον, ἢ τὸ πρὸς ἀντιδιαστολὴν τῶν ὁμοίως λεγομένων, ὥσπερ λέγομεν ἀπιέναι, εἰ τύχοι, τὸν Ἀχιλλέα ἐν πολέμῳ δόρυ μόνον ἔχοντα, οὐχ ὅτι ἐσθῆτα οὐκ εἶχεν ἢ χεῖρας καὶ σκέλη καὶ ἁπλῶς τὰ λοιπὰ μόρια τοῦ σώματος, ἀλλ' ὅτι οὐδὲν ἕτερον τῶν πολεμικῶν ὀργάνων εἶχεν, οἷον ἀσπίδα ἢ βέλη ἢ ἄλλο τι τῶν τοιούτων. διχῶς τοίνυν λεγομένου τοῦ μόνου εἴληπται τῷ Ἀριστοτέλει τὸ μόνον κατὰ τὸ δεύτερον σημαινόμενον, ὡς δηλοῖ ἐπιφέρων καὶ λέγων ὁ δὲ κατὰ τοὔνομα λόγος τῆς οὐσίας ἕτερος, τοῦτ' ἔστιν ὁ ὁριστικὸς λόγος ἕτερος.

p. 1a1 Κοινόν.

Τὸ κοινὸν τετραχῶς λέγεται· ἢ τὸ μὴ πεφυκὸς διαιρεῖσθαι· τοιαῦτα δέ ἐστι πάντα, ὧν ἡ χρῆσίς ἐστι κοινή, οἷον δοῦλος, αὐλός, ἵππος. λέγεται πάλιν κοινὸν καὶ τὸ μεριστόν, ὃ καὶ σώζεται μετὰ τὴν διαίρεσιν, ὥσπερ λέγομεν κοινὸν τὸν ἀγρόν. κατὰ δὲ τὸ τρίτον σημαινόμενον λέγεται | κοι- 29v νὸν τὸ ἐν προκαταλήψει, ὥσπερ φαμὲν τὸ βαλανεῖον κοινὸν καὶ τὸ θέατρον· ταῦτα γὰρ κοινὰ ὄντα τοῦ προκαταλαμβάνοντος ἴδια λέγονται εἶναι. κατὰ δὲ τὸ τέταρτον σημαινόμενον λέγεται κοινὸν τὸ ὅλον ἑαυτὸ παρέχον ἑκάστῳ τῶν μετεχόντων αὐτοῦ, ὥσπερ λέγομεν κοινὸν τὸ ζῷον, ἐπειδὴ οὐκ ἄν τις εἴποι τὸν μὲν ἄνθρωπον μέρος αὐτοῦ μετέχειν τὸν δὲ ἵππον μέρος, ἀλλ' ἕκαστον τῶν εἰδῶν ὅλου μετέχει τοῦ ζῴου. οὕτω καὶ ἡ τοῦ κήρυκος φωνὴ ἐπίσης ὅλην ἑαυτὴν

3 ὃν M²: ὧν M¹ 11 Μένανδρος] Com. Att. frg. III p. 88 (Kock) 13 ἐν τῷ Περὶ ἑρμ.] p. 16b19 (cf. Ammon. comm. p. 45,15) 21 σκέλλη M 34 ἑαυτῷ M 37 ἑαυτὴν scripsi: ἑαυτῇ M

παρέχει ἑκάστῳ τῶν ἀκουόντων αὐτῆς. ἐνταῦθα οὖν κατὰ τὸ τέταρτον σημαινόμενον εἴρηται τῷ Ἀριστοτέλει τὸ κοινόν· τὸ γὰρ Αἴας ὄνομα ἐπίσης ὅλον ἑαυτὸ μεταδίδωσι τοῖς μετέχουσιν αὐτοῦ.

p. 1a1 Ὁμώνυμα λέγεται ὧν ὄνομα μόνον κοινόν, ὁ δὲ κατὰ τοὔνομα λόγος τῆς οὐσίας ἕτερος.

Ἀξιοῦσί τινες ζητεῖν τί δήποτε φιλοσύντομος ὢν ὁ Ἀριστοτέλης μὴ εἶπεν ὁμώνυμα λέγεται ὧν ὄνομα μόνον κοινόν καὶ ἐσιώπησεν, ἀλλ' ἐπήγαγεν προσθήκην τῷ λόγῳ τὴν λέγουσαν ὁ δὲ κατὰ τοὔνομα λόγος τῆς οὐσίας ἕτερος· εἰρηκὼς γὰρ ὧν ὄνομα μόνον κοινόν πάντως προσυπακοῦσαι δεῖ ὅτι κατὰ τὰ ἄλλα πάντα διαφέρουσιν. αὕτη μὲν οὖν μία ζήτησις. δευτέραν δὲ ζήτησιν προβάλλονται τοιαύτην· φασὶ γὰρ ὅτι διὰ τί μὴ εἶπεν 'ὁμώνυμα λέγεται ὧν οἱ ὁρισμοὶ διάφοροι μόνοι'· πάντως γὰρ ἦν πάλιν προσυπακοῦσαι ὅτι κατὰ τὰ ἄλλα πάντα διαφέρουσιν· εἰ τοίνυν ἦν δυνατὸν διὰ τῆς μνήμης τοῦ ἑνὸς λοιπὸν καὶ τὸ ἕτερον ἡμᾶς προσυπακούειν, τί δήποτε τὰ δύο συμπλέξας εἶπεν ὁμώνυμα λέγεται ὧν ὄνομα μόνον κοινόν, ὁ δὲ κα|τὰ τοὔνομα λόγος τῆς οὐσίας ἕτερος; αὕτη 30r μὲν οὖν ἡ ζήτησις, πρὸς ἣν φαμεν πρῶτον μὲν ὅτι γιγνώσκει ὁ Ἀριστοτέλης πρὸς εἰσαγομένους τὸν λόγον ποιούμενος, καὶ τούτου χάριν σαφηνείας ἀντιποιεῖται. δεύτερον ὅτι ὡς τεχνικὸς ὁ Ἀριστοτέλης τοῦτο πεποίηκεν· εἰ γὰρ εἶπεν 'ὧν ὄνομα μόνον κοινόν' καὶ τὰ λοιπὰ ἐσιώπησεν, εὑρίσκοντο ἂν καὶ τὰ ὁμώνυμα μὴ ὁμώνυμα καὶ τὰ μὴ ὁμώνυμα ὁμώνυμα· ὁ γὰρ Πλάτων καὶ Ἀλκιβιάδης, μὴ ὄντες ὁμώνυμοι, ὁμώνυμοι ἂν εὑρέθησαν ἔχοντες κοινὸν ὄνομα τὸ τοῦ ἀνθρώπου. εἰ δὲ κατὰ τοῦτο τὸ ὄνομα, φημὶ δὲ τὸ τοῦ ἀνθρώπου, ἦσαν ὁμώνυμοι, ἔμελλον ⟨δ'⟩ ἔχειν καὶ λόγον τὸν αὐτόν, ἤγουν τοῦ ἀνθρώπου (ἄμφω γὰρ ζῷα λογικὰ θνητά), ηὑρίσκοντο τὰ τοιαῦτα ὁμώνυμα μὴ ὁμώνυμα ἀλλὰ συνώνυμα. οὕτω μὲν οὖν πρὸς τοιοῦτο. πρὸς δὲ τὸν λόγον τὸν λέγοντα ὅτι διὰ τί μὴ εἶπεν 'ὁμώνυμα λέγεται ὧν οἱ ὁρισμοὶ μόνοι διάφοροι', φαμὲν ὅτι ἐν ἦν τοῦτο εἰρηκώς, ηὑρίσκοντο τὰ συνώνυμα μὴ συνώνυμα· διττῆς γὰρ οὔσης τῆς οὐσίας τοῦ ἀτόμου, τῆς μὲν πόρρω, καθὰ ζῷον λογικὸν θνητόν φαμεν, τῆς δὲ προσεχοῦς, καθὰ λέγεται Σωκράτης φαλακρὸς προγάστωρ φιλόσοφος· εἰ οὖν εἶπεν μόνον ὅτι ὁμώνυμα λέγεται ὧν ὁ ὁρισμὸς διάφορος, ὁ Σωκράτης ηὑρίσκετο ἂν μὴ συνώνυμος τῷ ζῴῳ ὡς ἔχων ὁρισμὸν περιττὸν τοῦ ζῴου, ὅπερ ἦν ἄτοπον· τὰ γὰρ γένη, ὡς εἴρηται, συνωνύμως κατηγορεῖται τῶν ὑπ' αὐτὰ εἰδῶν.

Ἀλλ' οὐ μέχρι τούτου ἵστανται ἀποροῦντες, ἀλλ' ἐπεκτείνουσι τὰς ἀπορίας λέγοντες διὰ τί εἶπεν ὁ δὲ κατὰ τοὔνομα λόγος τῆς οὐσίας

---

10 δεῖ] conicias κελεύει, nisi forte participium εἰρηκώς libere posuit ut p. 22,13. 14 post πάντως addita εἰ ἄνθρωπον del. M 11 φησὶ M 12 πάντως scripsi: πάντα M (cf. v. 9) 18 σαφηνίας M 24 δ' inserui 26 τοιοῦτο scripsi: τὸ τοῦτο M 29 μὴ συνώνυμα in mrg. suppl. M² 33 ὡς superscr. M²: ἀλλ' M¹ 34 εἴρηται] p. 27,38

ἕτερος· χρῆν γὰρ οὕτως εἰπεῖν ‘ὁ δὲ κατὰ τοὔνομα λόγος ἕτερος’, ἢ οὕτως ‘ὁ δὲ λόγος | τῆς οὐσίας ἕτερος’. τίς οὖν χρεία τῆς τοσαύτης ἀκριβείας; 30v ἵνα τοίνυν τὰ λεγόμενα νοήσωμεν, εἴπωμεν οὕτως· ἡ λέξις ἐπιδέχεται καὶ ἴδιον λόγον ὡς λέξις, ἐπιδέχεται καὶ ὡς πρᾶγμα σημαίνουσα· πρᾶγμα δὲ ἢ προσεχὲς ἢ πόρρω. ὃ δὲ λέγω, τοιοῦτόν ἐστιν· ἡ Αἴας φωνὴ ἔχει καὶ ἴδιον λόγον ὡς λέξις, καθ' ἣν λέγεται ὁμώνυμος οὖσα, ὄνομα ἀρσενικὸν δισύλλαβον μακροκατάληκτον, καὶ ὅσα τοιαῦτα. ἐπιδέχεται δὲ καὶ ὡς σημαίνουσα πρᾶγμα, ὡς ἔφην, ἢ προσεχὲς ἢ πόρρω· προσεχὲς μὲν σημαίνει, εἰ τύχοι, τὸν Τελαμῶνος υἱὸν ἢ τὸν Ὀιλέως (οὐδὲν γάρ μοι διαφέρει), πόρρω δὲ σημαίνει τὸν ἄνθρωπον. ὅτε οὖν εἴπῃ ὁ Ἀριστοτέλης κατὰ τοὔνομα λόγος τῆς οὐσίας, τὸ πρᾶγμα λέγει τὸ προσεχῶς ὑπὸ τοῦ ὀνόματος σημαινόμενον. εἰ τοίνυν εἶπεν ‘ὁ δὲ κατὰ τοὔνομα λόγος ἕτερος’ παραλείψας ‘τῆς οὐσίας’, ἠλέγχετο ἀπὸ τοῦ λόγου τῆς λέξεως· οὐδὲ γὰρ πάντων τῶν ὁμωνύμων λόγος ἕτερος, τοῦτ' ἔστιν ὁ λόγος τῆς λέξεως· ἰδοὺ γὰρ τὸ Αἴας ἐν ἀμφοτέροις τὸν αὐτὸν ἐπιδέχεται λόγον ὡς λέξις. τὸ ἄρα τῆς οὐσίας ὄνομα παραλειφθὲν ἀπεπλάνα ἡμᾶς περὶ τὴν λέξιν. πάλιν εἰ εἶπεν ‘ὁ δὲ λόγος τῆς οὐσίας ἕτερος’ παραλείψας τὸ ‘κατὰ τοὔνομα’, ἀνατρέχοντες ἐπὶ τὰ πόρρω τῶν σημαινομένων ἐδοκοῦμεν ἐλέγχειν τὸν λόγον, οἷον ὡς ἂν εἴποι τις ὅτι ὁ Τελαμώνιος καὶ Ὀιλέως ὄνομα ἔχουσι κοινόν, τὸ Αἴας, καὶ ὁ λόγος τῆς οὐσίας αὐτῶν ⟨κοινὸς⟩ καθὸ ἄνθρωποι. ἵνα οὖν μήτε εἰς τὴν λέξιν μήτε εἰς τὴν πόρρω σημασίαν ἀποπλανηθῶμεν, προσέθηκεν ὁ δὲ κατὰ τοὔνομα λόγος τῆς οὐσίας ἕτερος, τοῦτ' ἔστιν ἔδει τῆς λέξεως ἀποστάντας τὴν οὐσίαν ζητεῖν, οὐσίαν δὲ οὐ τὴν τυχοῦσαν, ἀλλ' ἣν προσεχῶς καὶ κυρίως | σημαίνει τὸ προκείμενον εἰς ζήτησιν. 31r καλῶς δὲ εἶπεν λόγον καὶ οὐχ ὁρισμὸν ἢ ὑπογραφήν, τὸ κοινῶς κατηγορούμενον κατὰ ἀμφοτέρων, ὁρισμοῦ φημι καὶ ὑπογραφῆς· οὐδὲ γὰρ πάντα τὰ πράγματα ὁρισμὸν ὑποδέχονται, ὡς δηλοῖ τὰ γενικώτατα καὶ τὰ ἄτομα· τὰ μὲν γὰρ γενικώτατα οὐκ ἐπιδέχονται ὡς μὴ ἔχοντα γένη πρὸ αὐτῶν, τὰ δὲ ἄτομα ἰδιαίτατα διαφοράς.

Ἀξιοῦσιν ἐνταῦθα ζητεῖν τί δήποτε εἶπεν τῆς οὐσίας· καὶ γὰρ ὁρῶμεν ὅτι οὐ μόνον ἐν οὐσίαις ἐστὶν ἡ ὁμωνυμία, ἀλλὰ καὶ ἐν συμβεβηκόσι· τὸ γὰρ ὀξὺ ὁμώνυμόν ἐστιν· σημαίνει γὰρ ἐν μὲν ποσοῖς τὸν ὄγκον, ὡς λέγομεν ὀξεῖαν εἶναι τὴν μάχαιραν, ἐν δὲ ποιοῖς τὸν χυμόν, ὥσπερ λέγομεν τόδε τὸ ἔδεσμα ὀξὺ εἶναι. πρὸς τοῦτο ῥητέον ὅτι διπλῆ ἐστιν ἡ οὐσία· ἡ μὲν πρὸς ἀντιδιαστολὴν λεγομένη τῶν συμβεβηκότων, ἥτις καὶ μία ἐστὶ τῶν δέκα κατηγοριῶν, ἥτις καὶ αὐθυπόστατός ἐστιν, ἡ δὲ κατὰ πάντων τῶν ὄντων φερομένη, ἅτε δὴ τὴν ὕπαρξιν ἑκάστου οὐσίαν ὀνομαζόντων ἡμῶν. οὐσίαν οὖν φησιν ὁ Ἀριστοτέλης οὐ τὴν ἀντιδιαστελλομένην τοῖς συμβεβηκόσιν, ἀλλὰ τὴν κοινὴν τὴν κατηγορουμένην κατὰ πάντων, καθ' ἣν λέγομεν καὶ τὰ συμβεβηκότα ὑπάρχειν ἐν τοῖς οὖσι καὶ ἔχειν ὕπαρξίν τινα.

---

10 εἴπῃ scripsi: εἴπει M 20 κοινὸς inserui 23 ἔδει scripsi: ἤδη M
29 ἰδιαίτ. διαφ.] cf. Porph. Isag. p. 8,15 34 ὀξὺν M 39. 40 πάντων scripsi: αὐτῶν M

p. 1a1 Ὁ δὲ κατὰ τοὔνομα λόγος τῆς οὐσίας ἕτερος.

Ζητοῦσί τινες τί δήποτε εἰ ἀντιτέτακται τῷ κοινῷ τὸ ἴδιον, εἰρηκὼς ὧν ὄνομα μόνον κοινόν μὴ ἐπήγαγεν ʽὁ δὲ κατὰ τοὔνομα λόγος τῆς οὐσίας ἴδιος', ἀλλ' εἶπεν ἕτερος, ᾧτινι ἀντίκειται τὸ ταὐτόν· τὸ γὰρ ταὐτὸν τῷ ἑτέρῳ ἀντίκειται. | φαμὲν οὖν πρὸς τοῦτο ὅτι βουλόμενος ἡμᾶς 31v ὀξῦναι ὁ Ἀριστοτέλης ἀφ' ἑκατέρας ἀντιθέσεως ἑνὸς ἐμνημόνευσεν, κελεύσας ἡμᾶς προσυπακούειν τὰ ἄλλα. ἀλλ' ἐπειδὴ ταῦτα εἴρηται, ῥητέον τι, ἐφ' ᾧ καταπαύσομεν τὴν παροῦσαν θεωρίαν. ἰστέον τοίνυν ὅτι ὁ μὲν Ἀριστοτέλης μόνῃ τῇ κοινωνίᾳ τοῦ ὀνόματος ἐχαρακτήρισεν τὰ ὁμώνυμα, οἱ δὲ ἐξηγηταὶ καὶ ἄλλας παρατηρήσεις λέγουσιν ἔχειν τὰ ὁμώνυμα· δεῖ γάρ, φασίν, καὶ γραφὴν τὴν αὐτὴν ἔχειν τὰ ὁμώνυμα καὶ τὸν αὐτὸν τόνον καὶ τὴν αὐτὴν πτῶσιν καὶ τὸ αὐτὸ πνεῦμα· ἀμέλει τοι τὸ κ$\overset{αι}{ε}$νὸν οὐκ ἔσται ὁμώνυμον, ἐπειδὴ τὸ μὲν διὰ τοῦ ε̅ γράφεται καὶ σημαίνει τὸ μάταιον, τὸ δὲ διὰ τῆς α̅ι̅ διφθόγγου ⟨καὶ⟩ σημαίνει τὸ νέον. οὕτω καὶ τὸ ʽἀργος' οὐκ ἔσται ὁμώνυμον, ἐπειδὴ τὸ μὲν ὀξυτόνως ἀναγινωσκόμενον σημαίνει τὸν ῥάθυμον, τὸ δὲ παροξυτόνως σημαίνει τὴν πόλιν καὶ τόνῳ διακρίνεται. οὐδὲ μὴν ἡ ἐλάτης φωνὴ ὁμώνυμος ἔσται, ἐπειδὴ τῇ πτώσει διακρίνεται· σημαίνει γὰρ τὸν Ἐλάτην, ἄνδρα τὸν ἀπὸ Ἐλαίας τῆς πόλεως τῆς Ἰταλίας, ἀλλὰ δὴ καὶ τὸ φυτόν· ὅτε μὲν γὰρ πρὸς γενικὴν θηλυκοῦ ὀνόματος συντέτακται, σημαίνει τὸ φυτόν (ἡ ἐλάτη γὰρ τῆς ἐλάτης), ὅτε δὲ πρὸς εὐθεῖαν πτῶσιν, σημαίνει τὸν πολίτην· ὁ Ἐλάτης τοῦ Ἐλάτου. ὁμοίως τὸ ʽαζομένη' οὐκ ἔστιν ὁμώνυμον, ἐπειδὴ οὐκ ἔχει τὸ αὐτὸ πνεῦμα· δασυνόμενον γὰρ σημαίνει τὸ ἐντρεπομένη, ὅθεν καὶ ὁ ποιητής φησι

ἁζόμενοι Διὸς υἱόν,

ψιλούμενον δὲ τὴν ξηρότητα σημαίνει, ὡς καὶ αὐτὸς πάλιν ὁ ποιητής φησιν

ἡ μέν τ' ἀζομένη κεῖται ποταμοῖο παρ' ὄχθας.

καὶ οὗτοι μέν εἰσιν οἱ προσδιορισμοὶ τῶν ὁμω|νύμων οἱ εἰωθότες λέγεσθαι. 32r ὁ δὲ φιλόσοφος καὶ ἄλλους προσδιορισμοὺς ἀπέθετο λέγων ὅτι δεῖ τὰ ὁμώνυμα ἔχειν πρὸς τοῖς εἰρημένοις καὶ τὸ ⟨αὐτὸ⟩ μέρος τοῦ λόγου, ὑφ' ὃ ἀνάγονται, καὶ τὸ αὐτὸ γένος· ἰδοὺ γὰρ τὸ ἔχεις οὐκ ἔστιν ὁμώνυμος φωνή, διότι οὐχ ὑπὸ τὸ αὐτὸ μέρος τοῦ λόγου ἀνάγονται· τὸ μὲν γὰρ κατὰ τῶν ὄφεων φερόμενον ὀνόματός ἐστι καὶ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ καὶ πτώσεως εὐθείας, τὸ δὲ ἐπὶ τῆς κτήσεως ῥήματος ἐνεργητικοῦ· ἔχω, ἔχεις, ἔχει. ἀλλ' οὐδὲ τὸ φάρος ὁμώνυμόν ἐστιν, ἐπειδὴ μὴ κατὰ τὸ αὐτὸ ⟨γένος⟩ λέγονται· φάρος μὲν γὰρ ἡ πόλις θηλυκῶς, οὐδετέρως δὲ τὸ ἱμάτιον. ἐν τούτοις οὖν περιγράφεται ἡ προκειμένη ἡμῖν εἰς ἐξέτασιν θεωρία.

8 ᾧ scripsi: ὃ M 11 φησίν M 12 κ$\overset{αι}{ε}$νόν El.: κενόν M 14 καὶ addidi 18 confundit Ἐλαία et Ἐλέα 19 μὴν M 21 αζομένη M²: εζομένη corr. ex ἠζομένη M¹ 23 ὁ ποιητής] Hom. A 21 24 ἑζόμενοι (supra scr. ἁ) M 25 ψηλούμενον M ὁ ποιητής] Hom. Δ 482 26 τ'] τις M ἑζομένη M 27. 28 προδιορ. M 28 ὁ φιλόσοφος sc. Ὀλυμπιόδωρος 29 αὐτὸ inserui ὃ] οὗ M 34 γένος inserui

⟨Θεωρία η'.⟩

p. 1a2 Οἷον ζῷον ὅ τε ἄνθρωπος καὶ τὸ γεγραμμένον.

Ἐπειδὴ παπραδείγματι κέχρηται ὁ φιλόσοφος ἐπὶ τῶν ὁμωνύμων, τὸ δὲ παράδειγμα μερικὸν ὂν οὐ δύναται ἐξισωθῆναι παντὶ μέρει ἐκείνου οὗ ἐστι παράδειγμα, φέρε ἐκ διαιρέσεως περιλάβωμεν τὰ εἴδη τῶν ὁμωνύμων, ἵνα ἐσόμεθα εἰδότες καὶ ὑπὸ ποῖον μέρος ἀνάγεται τῶν ὁμωνύμων τὸ παράδειγμα Ἀριστοτέλους. τῶν τοίνυν ὁμωνύμων τὰ μέν ἐστιν ἀπὸ τύχης, τὰ δὲ ἐκ διανοίας λαμβάνεται. καὶ ἀπὸ τύχης ἐστὶν ὁμώνυμα, ὡς ὅταν ἐν διαφόροις τόποις οἰκοῦντές τινες τῷ αὐτῷ ὀνόματι προσαγορεύωνται ἀμφότεροι, πρὸς οὐδένα σκοπὸν ἀφεωρακότων τῶν τὰ ὀνόματα θεμένων· οἷον ⟨εἰ τύχοι⟩ ὄντα τινὰ ἐν Περσίδι λέγεσθαι Σωκράτην, ὄντα δὲ ἐν Ἀθήναις, οὐ διὰ αὐτὴν τὴν διάνοιαν ἑκατέροις κειμένου τοῦ ὀνόματος, ἀλλὰ κατά τινα τύχην. ἀλλὰ τούτων τῶν κατὰ τύχην οὐκ ἔστι διαίρεσις, διότι αἱ διαιρέσεις ἢ ἀπὸ τέχνης ἢ ἀπὸ ἐπιστήμης | προβάλλονται, τὰ δὲ κατὰ 32v
τύχην οὐδὲ τέχνῃ, πολλῷ δὲ μᾶλλον οὐδὲ ἐπιστήμῃ ὑποπέπτωκεν διὰ τὸ τὰς μὲν τέχνας καὶ τὰς ἐπιστήμας ὡρισμένας εἶναι, τὰ δὲ κατὰ τύχην ἀόριστα εἶναι, τὰ δὲ ἀόριστα διαιρέσει οὐχ ὑποβάλλονται. καὶ ὅτι ταῦτα οὕτως ἔχει, δηλοῖ καὶ ⟨ὁ⟩ ἐν Γοργίᾳ Σωκράτης· ἐμπειρία γάρ ⟨φησι⟩ τὸ ἡμέτερον σῶμα συνίστησι κατὰ τέχνην, ἀπειρία δὲ κατὰ τύχην. τὰ δὲ ἀπὸ διανοίας ὁμώνυμα διαιροῦνται· ἢ γὰρ ἀλλήλοις ἐστὶν ὁμώνυμα καὶ τῷ ὄντι ὁμώνυμα, ἢ ἀλλήλοις μέν ἐστιν ὁμώνυμα, τῷ δὲ ἀφ' οὗ παρώνυμα. καὶ τοῦτο διχῶς· ἢ ὡς ἀπὸ ποιητικοῦ αἰτίου ἢ ὡς ἀπὸ τελικοῦ. ἀπὸ μὲν ποιητικοῦ, ὡς ὅταν εἴπωμεν ἰατρικὸν σμιλίον, ἰατρικὸν βιβλίον (ταῦτα γὰρ ὡς ἀπὸ ἰατρικῆς ποιητικῆς ὀνομάζεται), ἀπὸ δὲ τελικοῦ, ὡς ὅταν εἴπωμεν ὑγιεινὸν σιτίον, ὑγιεινὸν φάρμακον, ὑγιεινὸν ποτόν· ἀπὸ γὰρ τῆς ὑγείας, ὅπερ ἐστὶ τελικὸν τῆς ἰατρικῆς, ταύτην τὴν προσηγορίαν εἰλήφασι. διὸ καὶ εἰκότως καλοῦνται ταῦτα ὡς τὰ ἀφ' ἑνὸς καὶ πρὸς ἕν· τὰ μὲν γὰρ ὡς ἀπὸ ποιητικοῦ αἰτίου παρηγμένα καλοῦνται ἀφ' ἑνός, τὰ δὲ ὡς ἀπὸ τελικοῦ πρὸς ἕν, ἐπειδὴ πρὸς ἓν τέλος ἀφορᾷ τὰ εἰρημένα πάντα ἓξ ὁμοῦ, τὴν ὑγείαν φημί. καὶ οὕτω μὲν τὰ ἀλλήλοις ὁμώνυμα, τῷ δὲ ἀφ' οὗ παρώνυμα. τὰ δὲ ἀλλήλοις ὁμώνυμα ⟨καὶ τῷ ὄντι ὁμώνυμα⟩ διαιροῦνται κατὰ τὴν τριμέρειαν τοῦ χρόνου· ἢ γὰρ πρὸς τὸν παρεληλυθότα λέγεται, καί εἰσι ταῦτα κατὰ ἀνάμνησιν λεγόμενα, ὡς ὅτε τις τῷ τοῦ πάππου ὀνόματι τὸν υἱὸν προσαγορεύσῃ εἰς ἀνάμνησιν ἐκείνου, ἢ πρὸς τὸν μέλλοντα καὶ ποιεῖ τὸ κατ' ἐλπίδα, | ὡς εἴ τις τὸν ἑαυτοῦ υἱὸν Σωκράτην ὀνομάσῃ ἢ 33r
Πλάτωνα, τοιοῦτον αὐτὸν ἐλπίζων γενέσθαι οἷοι ἐκεῖνοι γεγόνασι, ἢ πρὸς

1 tit. inserui (cf. p. 28,23) 5 περιλάβ.] παραλάβ. M 7. 8 τὰ δὲ — τύχης in mrg. suppl. M 9 προσαγορεύονται M 11 εἰ τύχοι ex Philop. p. 21,16 inserui 16 ὁρισμένας M 18 ὁ inseruit Vitelli (cf. Amm. in Interpr. p. 47,3) Γοργίᾳ] p. 448 C (cf. El. p. 140,3) φησι addidi 20. 31 ὄντι] an ἀφ' οὗ? 21 τῷ M²: τὸ M¹ 23 σμηλίον M 25 σιτεῖον M 29 ἓξ] corrigas τρία (cf. v. 25) 30 τῷ] τὸ M (cf. v. 21) 31 καὶ τῷ ὄντι ὁμ. inserui (cf. v. 20) 34 προσαγορεύσῃ scripsi: προσαγορεύσει M 35 ὀνομάσῃ El.: ὀνομάσει M

τὸν ἐνεστῶτα. καὶ τοῦτο τριχῶς· ἢ κατὰ μέθεξιν ἢ κατὰ μεταφορὰν ἢ καθ' ὁμοιότητα. κατὰ μέθεξιν μέν, ⟨ὡς λέγομεν⟩ γραμματικὴν γυναῖκα ἀπὸ τῆς γραμματικῆς τέχνης ἢ μουσικὴν ἀπὸ τῆς μουσικῆς, κατὰ μεταφορὰν δὲ ὡς ποιμένα λαῶν, κορυφὴν ὄρους, πόδας Ἴδης. ἔστι δὲ ἡ μεταφορά, ὥς φησιν ὁ Θεμίστιος, σύντομος ἀναλογία. καὶ ἀληθεύει ὁ ἀνὴρ λέγων τοῦτο· τῆς γὰρ ἀναλογίας λεγούσης ὅτι ὥσπερ ποιμὴν ἐν ποιμνίῳ, οὕτω βασιλεὺς ἐν ἀνθρώποις, ἡ μεταφορὰ ἀφ' ἑκατέρας συστοιχίας ἓν λαβοῦσα συνέπλεξε συντόμως καί φησι τὸν βασιλέα ποιμένα λαῶν. τὸ δὲ καθ' ὁμοιότητα διχῶς· ἢ πρὸς τὴν γνῶσιν τῆς ζωῆς, ὡς ὅτε μαθητὴν τῷ τοῦ διδασκάλου ὀνόματι προσαγορεύσῃ τις, οἷον Θεαίτητον Σωκράτην διὰ τὸ ἐοικέναι αὐτῷ κατά τε τὴν γνῶσιν τῆς ζωῆς καὶ τὸ ἦθος τῆς ψυχῆς, ἢ πρὸς τὴν μορφήν, ὡς ὅταν εἴπωμεν τὴν εἰκόνα τοῦ Σωκράτους ἐοικέναι τῷ Σωκράτει καὶ καλέσωμεν ταύτην Σωκράτην. ὑπὸ τοῦτο τὸ εἶδος τῶν ὁμωνύμων ἀναφέρεται τὸ παράδειγμα τοῦ Ἀριστοτέλους. |

Ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ ἐν τοῖς συνωνύμοις τοῦ αὐτοῦ μέμνηται παραδείγματος, 33v ἔμφασιν ἡμῖν διὰ τοῦτο διδοὺς ὡς ἔσται τις κοινωνία ὁμωνύμων καὶ συνωνύμων, φέρε τοὺς τρόπους δημοσιεύσωμεν, καθ' οὓς δύνανται κοινωνεῖν τὰ ὁμώνυμα τοῖς συνωνύμοις. δύναται τοίνυν τὸ αὐτὸ καὶ ὁμώνυμον εἶναι καὶ συνώνυμον τετραχῶς· ἢ γὰρ τὸ αὐτὸ τῷ αὐτῷ κατὰ τὸ αὐτὸ καὶ ὁμώνυμόν ἐστι καὶ συνώνυμον, ἢ τὸ αὐτὸ ἄλλῳ καὶ ἄλλῳ κατ' ἄλλο καὶ ἄλλο ὁμώνυμόν ἐστι καὶ συνώνυμον, ἢ τὸ αὐτὸ ἄλλῳ καὶ ἄλλῳ κατὰ τὸ αὐτὸ ὁμώνυμόν ἐστι καὶ συνώνυμον, ἢ τὸ αὐτὸ τῷ αὐτῷ κατ' ἄλλο καὶ ἄλλο ὁμώνυμόν ἐστι καὶ συνώνυμον· οἷον τὸ αὐτὸ τῷ αὐτῷ κατὰ τὸ αὐτὸ ὁμώ-| 34r νυμόν ἐστι καὶ συνώνυμον, ὡς ὅτε δυοῖν προσώποιν ἓν ὄνομα κεῖται τὸ Εὔβουλος, ἀμφότεροι δὲ εἶεν καὶ συνετοί· ἐπὶ γὰρ τούτων τὸ αὐτὸ ὄνομα ἀμφοτέροις καὶ διὰ τοῦτο ὁμώνυμοι, ἀλλὰ γὰρ καὶ διὰ τὸ αὐτὸ ὄνομα συνώνυμοι· εἰ μὲν γὰρ ὡς κύριον λάβωμεν τὸ ὄνομα, ὁμώνυμον, εἰ δὲ ὡς προσηγορικόν, συνώνυμον· ἰδοὺ τοίνυν ὁ αὐτὸς Εὔβουλος τῷ αὐτῷ ἀνδρὶ κατὰ τὸ αὐτό, ἤγουν τὸ εὔβουλος, ὁμώνυμόν ἐστι καὶ συνώνυμον. τὸ αὐτὸ ἄλλῳ καὶ ἄλλῳ κατ' ἄλλο καὶ ἄλλο ὁμώνυμόν ἐστι καὶ συνώνυμον, οἷον Σωκράτης τῇ μὲν ἰδίᾳ εἰκόνι ὁμώνυμόν ἐστι, τῷ δὲ Πλάτωνι συνώνυμός ἐστι καθὸ ἄνθρωπος· ἰδοὺ ὁ αὐτός, τοῦτ' ἔστιν ὁ Σωκράτης, ἄλλῳ καὶ ἄλλῳ, τοῦτ' ἔστι τῇ ἰδίᾳ εἰκόνι καὶ Πλάτωνι, κατ' ἄλλο καὶ ἄλλο, τοῦτ' ἔστι κατὰ τὸ Σωκράτης καὶ ἄνθρωπος, ὁμώνυμόν ἐστι καὶ συνώνυμον. τὸ αὐτὸ τῷ αὐτῷ κατ' ἄλλο καὶ ἄλλο ὁμώνυμόν ἐστι καὶ συνώνυμον, ὡς Αἴας ὁ Τελαμώνιος τῷ Ὀιλέως Αἴαντι ὁμώνυμόν ἐστι καὶ συνώνυμον, κατὰ μὲν τὸ Αἴας ὁμώνυμον κατὰ δὲ τὸ ἄνθρωπος συνώνυμον· ἰδοὺ ὁ αὐτὸς Αἴας ὁ Τελαμώνιος τῷ αὐτῷ Αἴαντι, τοῦτ' ἔστι τῷ Ὀιλέως, κατ' ἄλλο καὶ ἄλλο, τοῦτ' ἔστι κατὸ τὸ Αἴας καὶ κατὰ τὸ ἄνθρωπος, ὁμώνυμόν ἐστι

2 ὡς λέγομεν ex Philop. p. 22,2 inserui 5 ὁ Θεμίστιος] haud dubie in Categoriarum enarratione (cf. Zelleri Ph. G. IIIb p. 740) 7 συστοχείας M 9. 10 τῷ .. ὀνόματι προσαγορεύσῃ scripsi: τὸ .. ὄνομα προσαγορεύσοι M 11 κατά τε] κάτε M 13 καλέσομεν M 27 λάβομεν M 39 ἄνθροπος M

καὶ συνώνυμον. τὸ αὐτὸ ἄλλῳ καὶ ἄλλῳ κατὰ τὸ αὐτὸ ὁμώνυμόν ἐστι καὶ συνώνυμον, οἷον ὁ ἄνθρωπος πρὸς μὲν τὴν οἰκείαν παραβαλλόμενος εἰκόνα ἔχει τὸ ζῷον ὁμωνύμως κατηγορούμενον, πρὸς δὲ τὸν βοῦν συνωνύμως· ἰδοὺ ὁ αὐτὸς ἄνθρωπος ἄλλῳ καὶ ἄλλῳ, τοῦτ' ἔστι τῇ οἰκείᾳ εἰκόνι καὶ τῷ βοΐ, | κατὰ τὸ αὐτό, ὅπερ ἐστὶ τὸ ζῷον, ὁμώνυμόν ἐστι καὶ συνώνυμον. 34v ὑπὸ τοῦτον τὸν τρόπον τὸ προτεθὲν ἐπὶ ἑκάτερον παράδειγμα ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους ἀνάγεται.

Ἀλλ' ἐπειδὴ ταῦτα καλῶς ἡμῖν διακέκριται, φέρε τινὰς ἀπορίας κινήσωμεν, φερομένας κατὰ τοῦ ὁρισμοῦ τῶν ὁμωνύμων, καὶ ταύτας ἐπιλυσώμεθα. καὶ ἔστι πρώτη ἀπορία αὕτη· εἰ τὸ ὁμώνυμον ἐκείνοις, ὧν ἐστιν ὁμώνυμον, καὶ τοῦ λόγου καὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ οἰκείου αὐτοῖς μεταδίδωσι, πᾶν δὲ ὃ τοῦ λόγου καὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ οἰκείου μεταδίδωσι τοῦτο συνώνυμόν ἐστι, τὰ ὁμώνυμα ἄρα συνώνυμά ἐστι. καί φαμεν πρὸς τὴν ἀπορίαν ταύτην ὅτι οὐδὲν ἄτοπον τὸ αὐτὸ κατ' ἄλλο καὶ ἄλλο ὁμώνυμον εἶναι καὶ συνώνυμον, ὅπου, ὡς ἐδείχθη, τὸ αὐτὸ τῷ αὐτῷ κατὰ τὸ αὐτὸ ὁμώνυμον δύναται εἶναι καὶ συνώνυμον. ἔπειτα δὲ καὶ τὸν παραλογισμὸν ὁ ἀπορῶν λόγος εἴληφεν ἀπὸ τῆς διαφόρου σημασίας τοῦ κοινοῦ· ὁ μὲν γὰρ ὁρισμὸς τῶν ὁμωνύμων κοινὸν ἔλαβεν τὸ ὁλόκληρον ἐν ἑκάστῳ παρόν, ὡς ἐπὶ τῆς τοῦ κήρυκος φωνῆς, ὁ δὲ ἀπορῶν λόγος ἄλλο σημαινόμενον ἔλαβεν τοῦ κοινοῦ, τὸ διαιρετόν· ἀμέλει τῆς Αἴας φωνῆς ὅλης μετέχει ὁ Τελαμώνιος καὶ ὁ Ὀιλέως * * ὁμώνυμος δὲ οὐκ ἂν λεχθείη χωρὶς ἐκείνου· ὥστε πεφώραται παραλογισμός. ἑτέρα ἀπορία· τὰ ὁμώνυμα ὃ τοῖς ἄλλοις δίδωσι τοῦτο καὶ αὐτὰ ἔχει· τί δὲ δίδωσι τοῖς μετέχουσιν; ἢ τὸ εἶναι ὁμώνυμα· ὃν γὰρ τρόπον καὶ τὸ πεντασύλλαβον τοῖς ἄλλοις ὀνόμασι τὸ ταύταις ἀναμετρεῖσθαι μεταδίδωσιν, αὐτὸ πρότερον τοῖς πεντασυλλάβοις 35r καταμετρούμενον, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἐπὶ τῶν ὁμωνύμων δίκαιον θεωρῆσαι, ὥστε εἶναι αὐτὰ πρῶτον ὁμώνυμα, ὧν ἐστιν ὁμώνυμα· εἰ δὲ τὰ ὁμώνυμα ὁμώνυμά ἐστι, ὡς δέδεικται, τῶν δὲ ὁμωνύμων οὐκ ἔστιν ἀποδοῦναι ὁρισμόν, κακῶς ἄρα ὁ Ἀριστοτέλης πεποίηκεν τῶν ὁμωνύμων ἀποδοὺς ὁρισμὸν τὸν λέγοντα ὧν ὄνομα μόνον κοινὸν ὁ δὲ κατὰ τοὔνομα λόγος τῆς οὐσίας ἕτερος. πρὸς τοῦτό φαμεν ὅτι οὐκ ἀπεικὸς τῶν ὁμωνύμων ἀποδοῦναι ὁρισμὸν ἐξ ὁμωνύμων φωνῶν συγκείμενον, ὅπερ καὶ ἐνταῦθα πεποίηκεν· ἕκαστον γὰρ κείμενον ἐν τῷ ὁρισμῷ ὁμώνυμόν ἐστι· καὶ γὰρ τὸ ὂν δηλωτικὸν ἦν πλειόνων, ἀλλὰ δὴ καὶ τὸ κοινὸν καὶ τὸ μόνον ὁμοίως καὶ ἡ οὐσία. καὶ μὴ θαυμάσῃς, ὅπου γε καὶ τὸ ὑγιαῖνον ὁμώνυμον ὂν καὶ σημαντικὸν ἢ τοῦ φυλακτικοῦ αἰτίου τῆς ὑγείας ἢ τοῦ ποιητικοῦ ἢ τοῦ σημαντικοῦ ἢ τοῦ δεκτικοῦ ὁρισμῷ ὑποβάλλομεν· φαμὲν γὰρ ὑγιεινὸν εἶναι τὸ ἐν συμμετρίᾳ θεωρούμενον. καὶ αὐτὸ δὲ τὸ σύμμετρον ὁμώνυμόν ἐστιν· ἐν πλείοσι γὰρ θεωρεῖται. καὶ ἐν τούτοις ἡ

---

6 τοῦτον τὸν τρόπον scripsi: τούτων τῶν τρόπων M 9. 10 ἐπιλυσόμεθα M¹
15 κατὰ] καὶ M¹ 21 ante ὁμών. lacunam signavi 22 πεφόραται M¹
25 an ταῖς πέντε συλλαβαῖς? 31 ἀπεικὼς M¹ 34 δηλοτικὸν M
39 πλείωσι M

ἀγωγὴ τῆς δευτέρας θεωρίας. τρίτη ἀπορία· εἰ ὁμώνυμά ἐστιν ὧν ὄνομα μόνον κοινόν, τὸ ὄνομα τοῦτο τὸ φερόμενον κατὰ τῶν ὁμωνύμων κοινόν ἐστιν ἢ ἴδιον. * * κοινὸν μὲν γὰρ οὐ δύναται εἶναι, διότι ἡ ὁμωνυμία ἐστὶ κυρίων ὀνομάτων ὁμωνυμία· κύριον γὰρ ἑκάστῳ ἐστὶ τὸ Αἴας ὄνομα. εἰ δὲ κυρίων, οὐκ ἔτι κοινόν. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ ἴδιον δύναται εἶναι τὸ ὄνομα τὸ φερόμενον κατὰ | τῶν ὁμωνύμων, εἴ γε ὁμωνυμία ἐν κοινωνίᾳ ὀνόματος 35r ἔχει τὸ εἶναι, ὥσπερ ὁ ὁρισμὸς δηλοῖ λέγων ὁμώνυμα λέγεται ὧν ὄνομα μόνον κοινόν· εἰ δὲ μήτε ἴδιον μήτε κοινὸν τὸ ὄνομα, οὐκ ἔστιν ὁμωνυμία. πρὸς τοῦτό φαμεν ὅτι καὶ κοινὸν βουλόμεθα εἶναι τὸ ὄνομα καὶ ἴδιον· ἴδιον μὲν ὡς πρὸς τὸν λέγοντα (ἐκεῖνος γὰρ οἶδεν κατὰ ποίου σημαινομένου φέρεται τὸ ὄνομα), κοινὸν δὲ πρὸς τὸν ἀκούοντα· τῇ γὰρ κοινωνίᾳ τῆς φωνῆς περιπλανώμενος ἀγνοεῖ κατὰ ποίου σημαινομένου φέρεται τὸ ὄνομα. εἰ δὲ τοῦτο, κακῶς τὴν κοινωνίαν τῶν ὁμωνύμων ἐπὶ τῆς ἀπορίας εἰλήφασιν. ἐπὶ τούτοις καταπαυέσθω μὲν ἡ παροῦσα θεωρία. ἀναγινωσκέσθω δὲ ἡ λέξις.

⟨Θεωρία θ.⟩

p. 1a4 Ἐὰν γάρ ἀποδιδῷ τις τί ἐστιν αὐτῶν ἑκατέρῳ τὸ ζῴῳ εἶναι, ἴδιον ἑκατέρου λόγον ἀποδώσει.

⟨Λέγει⟩ ὅτι ἐὰν βουληθῇ τις ὁρισμὸν ἀποδοῦναι ἑκατέρου αὐτῶν ὡς ζῴου, ἄλλον καὶ ἄλλον ὁρισμὸν ἀποδώσει, τοῦ μὲν ἀληθινοῦ ἀνθρώπου ὅτι ζῷον λογικὸν θνητόν, τοῦ δὲ γεγραμμένου ζῷον, εἰ τύχοι, γεγραμμένον ἀπὸ χρωμάτων τοίων ἢ τοίων. ζητήσει δὲ ὁ λόγος δι' ἣν αἰτίαν οὐκ εἶπεν ζῷον εἶναι, ἀλλὰ τὸ ζῴῳ εἶναι. καί φαμεν ὅτι ἐπὶ μὲν τῶν ἁπλῶν πραγμάτων ἀδιάφορόν ἐστιν εἴτε δοτικὴν εἴτε αἰτιατικὴν συντάξομεν μετὰ τοῦ εἶναι ῥήματος, ἐπὶ δὲ τῶν συνθέτων ἄλλο μὲν σημαίνει πρὸς δοτικὴν συνταττόμενον ἄλλο δὲ πρὸς αἰτιατικήν. πρὸς μὲν οὖν αἰτιατικὴν εἰ συνταχθείη, τὸ συναμφότερον δηλοῖ, τοῦτ' ἔστι τὸ ἐξ ὕλης καὶ εἴδους συγκείμενον, πρὸς δὲ δοτικὴν συνταττόμενον τὸ εἶδος μόνον σημαίνει· ἐπειδὴ τοίνυν ὑπογραφὴν ἀποδίδωσι, ἡ δὲ ὑπογραφὴ τῶν εἰδῶν ἐστιν | ὑπογραφή, 36r εἰκότως ἐκείνῃ τῇ συντάξει ἐχρήσατο τῇ τὸ εἶδος δηλούσῃ.

Περὶ συνωνύμων.

p. 1a6 Συνώνυμα δὲ λέγεται ὧν τό τε ὄνομα κοινὸν καὶ ὁ κατὰ τοὔνομα λόγος τῆς οὐσίας ὁ αὐτός.

Μετὰ τὸ πληρῶσαι τὸν περὶ τῶν ὁμωνύμων λόγον, περὶ τῶν συνωνύμων διαλέγεται· ἐκ δὲ τῶν ὁμωνύμων σαφής ἐστιν ἡ τῶν συνωνύμων διδα-

1 ὁμώνυμα scripsi: ὁμώνυμον M 3 post ἴδιον lacunam signavi, conicias ἀλλ' οὔτε κοινὸν δύναται εἶναι οὔτε ἴδιον 5 οὐδὲ] οὔτε M 9 ὄνομα] ὄν M 11. 12 φέρει M 12 περιπλανώμενον ἀγνωεῖ M¹ 16 titulum inserui (cf. p. 34,1) 17 γάρ τις coll. Arist. 17. 23 τὸ] τῷ M 18 ἀποδώσῃ M 19 λέγει inserui 20 ἀποδώσει Ammon. (p 21,5): ἀποδώσειεν M 22 ἀπὸ ex ἐν corr. M¹: ἐκ M² 29 ἡ scripsi: εἰ M 33 ὁ αὐτός] ταὐτός M 34 τὸν M²: τῶν M¹

σκαλία. τῷ δὲ αὐτῷ παραδείγματι ἐχρήσατο ὁ Ἀριστοτέλης καὶ ἐνταῦθα, βουλόμενος δεῖξαι ὡς τὸ αὐτὸ ὁμώνυμον καὶ συνώνυμον πολλάκις ἔστι λέγειν, κατ' ἄλλο μέντοι καὶ ἄλλο. οἷον Αἴας ὁμώνυμός ἐστι τῷ ἄλλῳ Αἴαντι καὶ συνώνυμος, ὁμώνυμος μὲν ὅτι τῷ μὲν ὀνόματι κοινωνεῖ διαφέρει δὲ κατὰ τὸν ὁρισμὸν τὸν καθὸ Αἴας· δύναται δὲ κοινωνεῖν κατὰ τὸν ὁρισμὸν καθὸ ἄνθρωπος καὶ ἔσται συνώνυμος. σημειωτέον δὲ ὅτι ἐνταῦθα μὲν οὕτως ὡρίσατο τὸ συνώνυμα, ἐν δὲ τῷ τρίτῳ τῶν Ῥητορικῶν τεχνῶν τὰ καλούμενα πολυώνυμα συνώνυμα λέγει, καὶ * * τοῦ σημαινομένου χρῶνται αὐτῷ καὶ οἱ ἀπὸ τῆς Στοᾶς καὶ οἱ γραμματικοί. ἄμεινον δὲ ἐνταῦθά φησιν· εἰ γὰρ ἐκεῖνα συνώνυμα, τί ἕξει ἐνταῦθα ὄνομα τὰ συνώνυμα λεγόμενα· οὐ γὰρ δὴ πολυώνυμα ταῦτα λέγοιτο ἄν. ἔστι δὲ συνώνυμα πάντα ἀλλήλοις τά τε ὁμογενῆ κατὰ τὸ τοῦ γένους ὄνομα καὶ τὰ ὁμοειδῆ κατὰ τὸ τοῦ εἴδους ὄνομα.

Περὶ παρωνύμων.

p. 1a12 Παρώνυμα δὲ λέγεται ὅσα ἀπό τινος διαφέροντα τῇ πτώσει τὴν κατὰ τοὔνομα προσηγορίαν ἔχει.

Τρίτην τάξιν ἀποδέδωκεν τοῖς παρωνύμοις ὁ Ἀριστοτέλης συνοδεύων τοῖς ἀριθμοῖς· ἐπειδὴ γὰρ τὰ μὲν ὁμώνυμα καθ' ἓν κοινωνεῖ, κατὰ τὸ ὄνομά φημι, | τὰ δὲ συνώνυμα κατὰ δύο, κατά τε τὸ ὄνομα καὶ κατὰ τὸ **36v**
πρᾶγμα. τὰ δὲ παρώνυμα κατὰ τέσσαρά τινα χαρακτηρίζεται, κατά τε τὴν κοινωνίαν τοῦ ὀνόματος καὶ κατὰ τὴν διαφορὰν αὐτοῦ, ὁμοίως καὶ κατὰ τὴν κοινωνίαν τοῦ πράγματος καὶ τὴν διαφορὰν αὐτοῦ, εἰ δὲ τοῦτο καὶ προηγεῖται ἡ μονὰς τῆς δυάδος, ὥσπερ οὖν καὶ ἡ δυὰς τῆς τετράδος, εἰκότως πρώτην μὲν τάξιν ἔλαχεν τὰ ὁμώνυμα, δευτέραν δὲ τὰ συνώνυμα καὶ τρίτην τὰ παρώνυμα. ἔστι δὲ τούτου καὶ δευτέραν αἰτίαν εἰπεῖν· ἰστέον ὅτι τὰ ὁμώνυμα καὶ συνώνυμα ἀκριβεστάτην ἔχει τὴν κοινωνίαν καὶ τὴν διαφοράν, τὰ δὲ παρώνυμα νενοθευμένην, εἴ γε μεμιγμένην ἔχει τὴν κοινωνίαν καὶ τὴν διαφοράν· καὶ γὰρ ἅπαντα τὰ ἐκ μίξεως συνεστηκότα οὐκ εἰσιν ἀκραιφνῆ ἀλλὰ νόθα, οἷον τὸ φαιόν· οὔτε γὰρ λευκόν ἐστιν ἀκριβῶς οὔτε μέλαν, ἀλλὰ μεμιγμένον ἐκ τούτων. οὐκοῦν ἅτε δὴ μὴ ἔχοντα εἰλικρινῆ τὴν κοινωνίαν καὶ τὴν διαφορὰν τὰ παρώνυμα εἰκότως ἂν λέγοιτο νενοθευμένην ἔχειν τὴν φύσιν. ἐπεὶ τοίνυν προηγεῖται τὸ γνήσιον τοῦ νόθου, εἰκότως μετὰ τὰ συνώνυμα καὶ τὰ ὁμώνυμα τέτακται τὰ παρώνυμα. οὐκοῦν ἐπειδὴ τὰ τῆς τάξεως καλῶς ἡμῖν εἴρηται τῶν παρωνύμων, φέρε βραχέα τινὰ διαλεχθῶμεν περὶ τῆς φύσεως τῶν παρωνύμων.

Ἰστέον τοίνυν ὅτι τέσσαρά τινα χαρακτηρίζει τὴν φύσιν τῶν παρωνύμων, κοινωνία ὀνόματος, διαφορὰ ὀνόματος, κοινωνία πράγματος, διαφορὰ

---

7 τῷ τρίτῳ τῶν Ῥητ. τεχν.] Γ 2 p. 1405a 1   8 ante τοῦ lac. signavi, inseras ὡς κοινοῦ ὄντος τούτου   αὐτῷ scripsi: αὐτὸ M   12 ὁμωγενῆ M1
16 συνωδεύων M1

πράγματος. ἐὰν οὖν μὴ γένηται ἡ συνδρομὴ τῶν τεσσάρων τούτων, οὐκ ἀποτελεῖται τὰ πράγματα· | ἰδοὺ γὰρ τὸ Ἕλενος καὶ Ἑλένη οὐκ ἔστι παρ- 37r ώνυμον διὰ τὸ λείπεσθαι ἐν τῇ συνδρομῇ ἕν τι τῶν εἰρημένων, ὡς δείξω· ἔστι μὲν γὰρ κοινωνία ὀνόματος ὁμολογουμένως, ἀλλὰ δὴ καὶ διαφορὰ ὀνόματος (τὸ μὲν γὰρ εἰς νος λήγει τὸ δὲ εἰς νη), ἔστι δὲ καὶ διαφορὰ πράγματος (ἑτέρα γάρ ἐστιν ἡ Ἑλένη καὶ ἕτερος ὁ Ἕλενος), ἀλλ' ἐπειδὴ μὴ ἔχει παντελῶς μηδεμίαν κοινωνίαν κατ' αὐτὸ τοῦτο, διὰ τοῦτο οὐδὲ παρώνυμον ὀνομάζεται. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ ὁ σπουδαῖος καὶ ἡ ἀρετὴ παρώνυμόν ἐστιν· ἐλλείπει γὰρ ἡ κοινωνία τοῦ ὀνόματος ἐν τούτοις, ἐπειδὴ οὐ μόνον διαφορὰν τοῦ ὀνόματος καὶ τοῦ πράγματος ἀλλὰ δὴ καὶ κοινωνίαν καὶ τοῦ ὀνόματος καὶ τοῦ πράγματος ⟨δεῖ⟩ συντρέχειν πρὸς γένεσιν τούτων. ὁμοίως οὐκ ἔσται Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν τῷ ἑτέρῳ Ἀλεξάνδρῳ παρώνυμος, ἐπειδὴ λείπει ἐν τούτοις καὶ διαφορὰ ὀνόματος καὶ κοινωνία πράγματος. οὕτω παρθενικὴ καὶ παρθένος οὐκ ἔστι παρώνυμα, ἐπειδὴ ἐκλέλοιπεν ἡ διαφορὰ τοῦ πράγματος. γραμματικὸς δὲ καὶ γραμματικὴ παρώνυμα ἂν λεχθείη ταῦτα εἰκότως, ἐπειδὴ ἐν τούτοις θεωροῦνται τὰ εἰρημένα τέσσαρα· ἔστι μὲν γὰρ κοινωνία ὀνόματος ἐν τούτοις, καθὸ ἀπὸ τῆς γραμματικῆς ὁ γραμματικός, ἔστι δὲ καὶ διαφορὰ ὀνόματος (ὁ μὲν γὰρ εἰς κος λήγει ἡ δὲ εἰς κη), ἔστι δὲ καὶ κοινωνία πράγματος, καθὸ ὁ τῆς γραμματικῆς μετέχων γραμματικὸς λέγεται, ἔστι δὲ καὶ διαφορὰ πράγματος, ᾗ γε τὸ μὲν μετέχει, τὸν γραμματικόν φημι, ἡ δὲ μετέχεται, ἡ γραμματικὴ δηλονότι. καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς φύσεως τῶν παρωνύμων.

Ἐπειδὴ δέ τινες ἀπορίας τινὰς κινοῦσι κατὰ τῶν παρωνύμων, φέρε | ταύτας παραθώμεθα καὶ τὰς λύσεις αὐτῶν ἐπαγάγωμεν. ὁ τοίνυν ἀπορῶν 37v λόγος τοιοῦτόν τί φησι· τί δήποτε ἡ ῥηθεῖσα διαίρεσις (φημὶ δὴ ἡ λέγουσα ὅτι τὰ πράγματα ἢ κατ' ἄμφω κοινωνοῦσι, κατὰ τοὔνομα καὶ κατὰ τὸν λόγον, καὶ ποιεῖ τὰ συνώνυμα, ἢ κατ' ἄμφω διαφέρουσι καὶ ποιεῖ τὰ ἑτερώνυμα, ἢ κατά τι μὲν κοινωνοῦσι κατά τι δὲ διαφέρουσι, καὶ τοῦτο διχῶς, καὶ ποιεῖ τὰ πολυώνυμα καὶ τὰ ὁμώνυμα), μὴ περιέλαβεν καὶ τὰ παρώνυμα, ἃ οὐδὲ κατ' ἄμφω κοινωνεῖ οὐδὲ κατ' ἄμφω διαφέρει; εἰ οὖν τοῦτο, ζητητέον ὑπὸ ποῖον τούτων δεῖ ἀναφέρειν τὰ παρώνυμα. φημὶ τοίνυν ὅτι ὑπὸ τὰ ἑτερώνυμα· ὅπερ γὰρ ἐπὶ τῆς ἁρμονίας, τοῦτο καὶ ἐπὶ τῆς ταυτότητος γίνεται· ὥσπερ γὰρ ἁρμονία οὐκ ἂν γένοιτο, εἰ μὴ πασῶν τῶν χορδῶν ἀρίστη ᾖ ἡ κατασκευή, ἀναρμοστία δὲ γίνεται καὶ διὰ κακίαν μιᾶς, οὕτω καὶ ταυτότης μὲν οὐκ ἂν γένοιτο, εἰ μὴ κατὰ πάντα κοινωνοῖεν τὰ μέλλοντα λέγεσθαι ταὐτά, ἑτερότης δὲ συμβαίνει καὶ μιᾶς ὁπωσοῦν διαφορᾶς οὔσης. ἐπεὶ οὖν ἐν τοῖς παρωνύμοις ἐστὶν ὁπωσοῦν διαφορά, τὰ δὲ ὁπωσοῦν διαφέροντα ἕτερά ἐστι, εἰκότως ἐπὶ τὰ ἑτερώνυμα ἀνάγονται ταῦτα. ἔστι δὲ καὶ ἄλλως εἰπεῖν· ἰστέον ὅτι ἐλέγομεν τὰ παρώνυμα νενοθευμένα εἶναι, τὴν μέντοι διαίρεσιν ἐποιησάμεθα τῶν γνησίων, οὐ τῶν νόθων· εἰ δὲ τοῦτο, οὐκ ἀνακτέον τὰ παρώνυμα ὑπὸ τὴν εἰρημένην διαίρεσιν. ἀλλ'

7 ἔχει scripsi: ἔχῃ M 8 οὐδὲ] οὔτε M 11 δεῖ inserui 21 τὸν] τὸ M 29 περιέλ.] παρέλ. M 31 δεῖ corr. Vitelli: δὴ M 34 μιᾶς corr. Vitelli: ἰλίας (sic) M 39 ἐλέγομεν] p. 38,32

ἐπειδὴ τὸ νόθον γνησίου τινός ἐστι νόθον, ζητήσωμεν ἐν τίσι τῶν γνησίων παρυφέστηκε τὰ παρώνυμα. λέγουσι τοίνυν τινὲς μέσα ὁμωνύμων καὶ συνωνύμων· τῶν | γὰρ ὁμωνύμων παντελῆ διαφορὰν ἐχόντων κατὰ τὸ [38r] πρᾶγμα, τῶν δὲ συνωνύμων παντελῆ κοινωνίαν, τὰ παρώνυμά φασι καὶ κοινωνεῖν καὶ διαφέρειν κατὰ τὸ πρᾶγμα. πρὸς τούτους ῥητέον ὅτι ἀπὸ τῶν πραγμάτων μόνων ἐσκοπήσατε τῶν παρωνύμων τὴν φύσιν. οὐκ ἔδει δέ, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῶν ὀνομάτων. κατὰ γοῦν τοῦτο πῶς ἔσται μέσα ὁμωνύμων καὶ συνωνύμων, ὅπου γε ἀμφότερα ταῦτα παντελῆ κοινωνίαν ἔχει τοῦ ὀνόματος καὶ διαφορὰν οὐδεμίαν; ὁ ἀληθὴς μέντοι ὑπαγορεύει λόγος μέσα αὐτὰ εἶναι συνωνύμων καὶ ἑτερωνύμων· τῶν γὰρ συνωνύμων παντελῆ κοινωνίαν ἐχόντων καὶ κατὰ τὸ ὄνομα καὶ κατὰ τὸ πρᾶγμα, τῶν δὲ ἑτερωνύμων παντελῆ διαφορὰν κατ' ἀμφότερα, ⟨μέσα⟩ γίνεται τὰ παρώνυμα καὶ ἔχει κοινωνίαν καὶ διαφορὰν κατ' ἀμφότερα.

p. 1a12 Παρώνυμα λέγεται ὅσα ἀπό τινος διαφέροντα τῇ πτώσει τὴν κατὰ τοὔνομα προσηγορίαν ἔχει.

Τεσσάρων ὄντων χαρακτηριστικῶν τῶν παρωνύμων, κοινωνίας ὀνόματος καὶ διαφορᾶς ὀνόματος, κοινωνίας πράγματος καὶ διαφορᾶς πράγματος, ὁ Ἀριστοτέλης διὰ ταύτης τῆς ῥήσεως ᾐνίξατο τῶν τεσσάρων· διὰ μὲν γὰρ τοῦ εἰπεῖν ἀπό τινος ἐσήμανεν ἡμῖν τὴν κοινωνίαν τοῦ πράγματος καὶ τὴν διαφοράν· τὰ γὰρ ἀπό τινος προελθόντα ἀνάγκη καὶ κοινωνεῖν καὶ διαφέρειν τούτου, ἐξ οὗ ἐστιν. διὰ δὲ τοῦ εἰπεῖν διαφέροντα τῇ πτώσει ἐσήμανεν ἡμῖν τὴν ὀνομάτων διαφοράν, διὰ δὲ τοῦ εἰπεῖν τὴν κατὰ τοὔνομα προσηγορίαν ἔχει ἐδήλωσεν τὴν τοῦ ὀνόματος κοινωνίαν· εἰ γὰρ τῇ πτώσει διαφέρει, δῆλον ὅτι τοῖς ἄλλοις τοῖς περὶ τὴν πτῶσιν οὐ διοίσει. | πτῶσιν δὲ καλοῦσιν οἱ φιλόσοφοι οὐ τὸ σημαινόμενον [38v] παρὰ τοῖς γραμματικοῖς, οἷον ὥς φαμεν ἐκπίπτειν ἐξ ἑτέρου εἰς ἕτερον· οἱ γὰρ γραμματικοὶ διαφορὰν πτώσεως λέγουσι τὴν ἐναλλαγήν, εἰ τύχοι, τῆς γενικῆς εἰς τὴν δοτικὴν ἢ τὴν τῆς δοτικῆς εἰς τὴν αἰτιατικήν, οἱ δὲ φιλόσοφοι τούτοις τοῖς σημαινομένοις χαίρειν εἰπόντες πτῶσιν καλοῦσι τὴν τελευταίαν συλλαβὴν τῆς λέξεως παρὰ τὸ ἐκεῖσε πίπτειν τὸ σημαινόμενον τοῦ ὀνόματος.

p. 1a16 Τῶν λεγομένων τὰ μὲν κατὰ συμπλοκὴν λέγεται τὰ δὲ ἄνευ.

Μέχρι τούτων παραγαγὼν ὁ Ἀριστοτέλης τὸν λόγον τὸν περὶ τῶν ὁμωνύμων, συνωνύμων καὶ παρωνύμων, τρέπεται καὶ ἐπὶ τὴν διαίρεσιν τῶν

---

2 μέσα ὁμωνύμων scripsi: ἐξονύμων (superscr. μω) M (cf. v. 7) 3. 11 ἔχοντα M 3. 4. 8 παντελεῖ M 4 φησὶ M 11 παντελῆ M²: παντελεῖ M¹ 12 μέσα inserui 14 παρ. δὲ Arist. (cf. p. 38,15) 21 τούτῳ M 22 pr. τὴν suppl. M² 28 alt. τὴν superscr. M 32 τῶν λέγ.] ἤτοι τῶν λόγων τῶν κατὰ πραγμάτων λεγομένων superscr. M 32. 33 τὰ δὲ ἄνευ] ὥσπερ αἱ δέκα κατηγορίαι superscr. M

λεγομένων, τοῦτ' ἔστι τῶν φωνῶν τῶν σημαινουσῶν τὰ πράγματα. καὶ σημειωτέον ὅτι οὐ μάτην εἶπεν τῶν λεγομένων, καὶ οὐκ εἶπεν μᾶλλον τῶν φωνῶν· οἶδεν γὰρ ὅτι αἱ φωναὶ οὐ πάντως εἰσὶ καὶ σημαντικαί τινος πάντοτε, ἀλλὰ ποτὲ μὲν σημαντικαὶ καὶ ἔναρθροι, ὡς τὰ ὀνόματα καὶ τὰ ῥήματα, ποτὲ ⟨δὲ⟩ ἄσημοι καὶ ἄναρθροι, ὡς οἱ ψόφοι. τὸ δὲ λέγειν κατά τινος πάντως πράγματος φέρεται· οὐκοῦν ἐπείγεται ἐπὶ τὴν διαίρεσιν τῶν φωνῶν τῶν σημαινουσῶν τὰ πράγματα. εἶτα δεδιώς, ἵνα μή τις ὑπολάβῃ αὐτὸν περὶ φωνῶν μόνων διαλαμβάνοντα, τρέπεται καὶ ἐπὶ τὴν διαίρεσιν τῶν ὄντων, τοῦτ' ἔστιν τῶν πραγμάτων, καὶ λέγει ὅτι τῶν ὄντων τὰ μέν ἐστιν οὐσίαι τὰ δὲ συμβεβηκότα τὰ δὲ καθόλου τὰ δὲ μερικά. καὶ δυνατὸν μὲν ὑπῆρχεν ἡμᾶς καὶ ἀπὸ τῆς μιᾶς διαιρέσεως δεῖξαι τὸν σκοπὸν τὸν Ἰαμβλίχειον, ὅτι περὶ φωνῶν καὶ πραγμάτων διὰ μέσων νοημάτων ἐνταῦθα διαλέγεται ὁ Ἀριστοτέλης, ἀλλ' αὐτὸς τοῦτο εὐλαβήθη, ὡς εἴρηται, ἵνα μὴ ἐν ὑπο|νοίᾳ γένηται ὅτι μόνον περὶ φωνῶν παραδίδωσι τὴν διαίρεσιν, 39r
τῶν πραγμάτων σαφῶς κηρυττόντων ὅτι περὶ φωνῶν καὶ πραγμάτων ἐστὶν αὐτῷ ὁ λόγος διὰ μέσων νοημάτων. οὕτω μὲν οὖν αὐτὸς τὸν οἰκεῖον σκοπὸν ἀπεφήνατο. ἡμῖν δὲ ἐξὸν καὶ ἐξ ἑκατέρας διαιρέσεως δεῖξαι ὅτι περὶ τῶν τριῶν ἐστιν αὐτῷ ὁ λόγος. ἐκ μὲν οὖν τῆς διαιρέσεως τῶν φωνῶν οὕτως· πρῶτον μὲν ἐκ τοῦ εἰπεῖν αὐτὸν τῶν λεγομένων· τὰ γὰρ λεγόμενα ἀναφέρεται κατὰ φωνῶν, ὡς ἐπὶ τοῦ σολοικίζοντος, ἀλλὰ δὴ καὶ κατὰ πραγμάτων, ὡς ἐπὶ τῶν ψευδομένων, ὁμοίως καὶ κατὰ νοημάτων, ὡς ὅταν λέγωμεν κακῶς εἰπεῖν τὸν ἠλίθιον τὴν ἔννοιαν αὐτοῦ μεμφόμενοι. δεύτερον ἐκ τοῦ διαιρεῖν αὐτὸν τὰ λεγόμενα καὶ μὴ τὰ λέγοντα· λέγουσι μὲν γὰρ αἱ φωναί, λέγονται δὲ τὰ πράγματα· ὥστε ταῖς φωναῖς συνανέμιξε τὰ πράγματα. οὐ μὲν οὖν καὶ ἀπὸ τῆς παρούσης διαιρέσεως δυνατὸν ἦν ἡμᾶς δεῖξαι τὸν σκοπὸν Ἰαμβλίχου, οὐδὲν δὲ ἧττον καὶ ἀπὸ τῆς μελλούσης λέγεσθαι διαιρέσεως τῶν λεγομένων, ἐν ᾗ φησι τὰ ὄντα ἢ οὐσίας εἶναι ἢ συμβεβηκότα ἢ καθόλου ἢ μερικά· διὰ μὲν γὰρ τῆς οὐσίας καὶ τοῦ συμβεβηκότος τὰ πράγματα ἐνδείκνυται, διὰ δὲ τοῦ καθόλου καὶ τοῦ μερικοῦ τὰς φωνὰς δηλονότι· καθόλου γάρ εἰσι τὰ κατὰ πλειόνων κατηγορούμενα, μερικὰ δὲ τὰ κατὰ τινῶν κατηγορούμενα. τὸ δὲ κατηγορεῖσθαι φωνῶν ἐστιν ἴδιον· δῆλον οὖν κἀνταῦθα ὅτι τῇ τῶν πραγμάτων διαιρέσει συνέμιξε τὰς φωνάς. μέσον δὲ ἀμφοτέρων νοήματά ἐστι· τῶν γὰρ ἄκρων νοουμένων συναναφαίνονται τὰ νοήματα.

Ἀλλ' ἐπειδὴ ταῦτα οὕτως εἴρηται, ἔλθωμεν λοιπὸν καὶ ἐπὶ | τὴν 39v
διαίρεσιν τῶν λεγομένων. διαιρεῖται τοίνυν τὰ λεγόμενα εἰς τὰ κατὰ συμπλοκὴν καὶ ἄνευ συμπλοκῆς. ἄνευ μὲν οὖν συμπλοκῆς καλεῖται τὰ πραγμάτων δηλωτικά, οἷον Σωκράτης, Πλάτων, τρέχει, νικᾷ, ποιεῖν, πάσχειν, μετὰ δὲ συμπλοκῆς οἷον 'Πλάτων περιπατεῖ', 'Σωκράτης ἀναγινώσκει' καὶ ὅσα τοιαῦτα. ταῦτα μὲν οὖν ἐστι τὰ ἄνευ συμπλοκῆς καὶ τὰ μετὰ συμ-

5 δὲ inseruit Vitelli 8 μόνων] supra ω scrips. ο M 12 ἰαμβλίχιον M (cf. p. 28,25) 13 εὐλαβήθει M 17 ἐξὸν M²: ἐξ ὧν M¹ 20 σολοικ. M²: σωλυκ. M¹ 22 λέγομεν M εἰπεῖν] ἐρεῖν M (cf. p. 28,33) 27 οὐσία M (cf. v. 10) 30 δηλ.] an δηλοῖ? 31 μερικὰ—κατηγ. in mrg. suppl. M 37 τα scripsi: τῶν M

πλοκῆς. ἰστέον δὲ ὅτι ἕτερα λέγουσιν οἱ γραμματικοὶ μετὰ συμπλοκῆς καὶ ἄνευ συμπλοκῆς καὶ ἕτερα οἱ φιλόσοφοι· οἱ μὲν γὰρ γραμματικοὶ τῇ φωνῇ προσέχουσι καὶ οὐ τῷ σημαινομένῳ, οἱ δὲ φιλόσοφοι [τοῖς πράγμασι] τῷ σημαινομένῳ. οὕτω γοῦν τὴν Κόρακος πέτραν καὶ τὸν Ἄρειον πάγον (τοῦτο δέ ἐστι δικαστήριον ἐν Ἀθήναις) καὶ τὸ ζῷον λογικὸν θνητὸν οἱ μὲν γραμματικοὶ μετὰ συμπλοκῆς αὐτὰ λέγουσιν, διότι πολλὰς λέξεις ἔχουσι, οἱ δὲ φιλόσοφοι ἄνευ συμπλοκῆς, διότι ἑνὸς πράγματός ἐστι δηλωτικά. ὁμοίως καὶ ὅσα λέγουσιν οἱ γραμματικοὶ ἄνευ συμπλοκῆς, οἱ φιλόσοφοι μετὰ συμπλοκῆς, ὡς ἐπὶ τοῦ τρέχω καὶ τοῦ κάμνω· ταῦτα γάρ, ἅτε δὴ ἔχοντα συνυπακουόμενον τὸ ἐγώ, εἰκότως ἂν λεχθείη μετὰ συμπλοκῆς. ταῦτα μὲν οὖν περὶ τούτων. ἓν δὲ ἔτι προσθεὶς καταπαύσομαι τὴν παροῦσαν θεωρίαν· ζητῆσαι γὰρ ἄξιον τί δήποτε ποιούμενος τὴν διαίρεσιν τῶν λεγομένων προετίμησεν τὰ κατὰ συμπλοκὴν τῶν ἄνευ συμπλοκῆς. λέγομεν τοίνυν ὅτι τοῦτο πεποίηκεν διὰ δύο τινὰς αἰτίας· ἢ διὰ τὸ γνώριμα εἶναι ταῦτα ἡμῖν μᾶλλον, εἴ γε | τὰ σύνθετα τῶν ἁπλῶν ἐστι γνώριμα μᾶλλον 40r ἡμῖν, ὡς δηλοῖ ὁ ἄνθρωπος σύνθετος ὢν καὶ μᾶλλον ἡμῖν γινωσκόμενος τῶν ἁπλῶν, ἤγουν τῶν τεσσάρων στοιχείων. ἢ ἐπειδὴ μέλλει διαιρεῖν ταῦτα τὰ ἄνευ συμπλοκῆς εἰς τὰς δέκα κατηγορίας καὶ σὺν θεῷ ἄρξασθαι τῆς τούτων θεωρίας. ἵνα οὖν τὸ πέρας τῆς διαιρέσεως ἀρχὴ γένηται τῆς διδασκαλίας, τοιαύτῃ τάξει ἐχρήσατο. ἔστι δὲ καὶ ἄλλο εἰπεῖν· ἰστέον ὅτι ὡς ἐν διαιρέσει ἐστὶ τὰ λεγόμενα, ἐν δὲ ταῖς διαιρέσεσιν ὅθεν ἄν τις ἄρξηται, ἀδιάφορόν ἐστιν, ὡς ἔχει ἐπὶ τοῦ ζῴου· λέγομεν γὰρ ὅτι τοῦ ζῴου τὸ μὲν λογικὸν τὸ δὲ ἄλογον. ὁμοίως πάλιν φαμὲν τοῦ ζῴου τὸ μὲν ἄλογον τὸ δὲ λογικόν, καὶ ἐν οὐδετέρᾳ διαιρέσει ἔβλαψα τὸ πρᾶγμα. ἔστι δὲ καὶ ἄλλην αἰτίαν εἰπεῖν τούτου· ἰστέον τοίνυν ὅτι φύσει πρώτη ἐστὶν ἡ κατάφασις τῆς ἀποφάσεως· μιμοῦνται δὲ τὰ μὲν κατὰ συμπλοκὴν τὴν κατάφασιν, τὰ δὲ ἄνευ συμπλοκῆς τὴν ἀπόφασιν. εἰ δὲ τοῦτο, ὅσῳ ἐστὶ τιμιωτέρα κατάφασις ἀποφάσεως, τοσούτῳ καὶ τὰ μετὰ συμπλοκῆς τῶν ἄνευ συμπλοκῆς τιμιώτερα ἔσται.

p. 1a19 Οἷον ἄνθρωπος, βοῦς, τρέχει, νικᾷ.

Θαυμασίως ὁ Ἀριστοτέλης τὰ ὀνόματα ἐφεξῆς τέθηκεν καὶ τὰ ῥήματα· εἶπεν γὰρ ὁ ἄνθρωπος, βοῦς, εἶθ' οὕτως τρέχει, νικᾷ, ἵνα μὴ εἰρηκὼς οἷον 'ἄνθρωπος τρέχει' ὑπολάβῃ τις αὐτὸν πάλιν τὸ μετὰ συμπλοκῆς παράδειγμα εἰπεῖν. τοῦτο πέρας τῆς προκειμένης διαιρέσεως ἤτοι τῶν λεγομένων.

3 τοῖς πράγμασι delevi   8 ὅσα] scribas ἔστιν ἃ   20 ἔστι δὲ — λεγομένων (35) eicias (cf. v. 11)   25 an προτέρα?   26 κατάφασις ex ἀπόφασις corr. M   28 τοσοῦτο M   32 ὁ eicias   33 an εἰρηκότα?   ὑπολάβει M

⟨Θεωρίας ι΄.⟩

p. 1a20 Τῶν ὄντων τὰ μὲν καθ' ὑποκειμένου ⟨τινὸς⟩ λέγεται.

Συμπληρώσας | ὁ Ἀριστοτέλης τὴν περὶ τῶν φωνῶν διδασκαλίαν 40r καὶ τὴν τούτων διαίρεσιν παραδεδωκώς, τρέπεται λοιπὸν ἐνταῦθα ἐπ' αὐτὴν τὴν διαίρεσιν τῶν πραγμάτων καὶ διαιρεῖ τὰ ὄντα εἰς οὐσίαν καὶ συμβεβηκὸς καὶ εἰς καθόλου καὶ μερικόν. δύο τοίνυν οὐσῶν ἀντιθέσεων, καθόλου καὶ μερικοῦ, οὐσίας καὶ συμβεβηκότος, ἓξ ἅπασαι γίνονται συμπλοκαί, ὧν αἱ μὲν δύο ἀσύστατοί εἰσι αἱ τὰ ἐναντία εἰσάγουσαι, οἷον ἡ λέγουσα τὸ αὐτὸ εἶναι καθόλου καὶ μερικὸν καὶ οὐσίαν καὶ συμβεβηκός, αἱ δὲ τέσσαρες συνίστανται, καθόλου οὐσία, μερικὴ οὐσία, καθόλου συμβεβηκός, μερικὸν συμβεβηκός. ἀλλ' εἰ μὲν οὕτως ἦν εἰρηκὼς ὁ φιλόσοφος, πραγμάτων ἂν ἡμᾶς ἀπήλλαττεν, ἐπειδὴ δὲ οὐχ οὕτως εἶπεν, ἀλλὰ ξέναις φωναῖς ἐχρήσατο, πράγματα παρέσχε τοῖς ἐξηγηταῖς· καλεῖ γὰρ τὴν μὲν οὐσίαν οὐκ ἐν ὑποκειμένῳ, διότι ἡ οὐσία αὐθυπόστατος οὖσα οὐ δέεταί τινος πρὸς ὕπαρξιν, τὸ δὲ συμβεβηκὸς ἐν ὑποκειμένῳ, διότι τὸ συμβεβηκός, οἷον τὸ θερμόν, τὸ ψυχρόν, τὸ λευκόν, ἐν ὑποκειμένῳ ἔχει τὸ εἶναι τῇ οὐσίᾳ καὶ ἀδύνατον χωρὶς εἶναι τοῦ ἐν ᾧ ἐστιν, τὸ δὲ καθόλου καθ' ὑποκειμένου ὡς κατά τινος ἀγορευόμενον, οἷον ἄνθρωπος κατὰ Πλάτωνος, Σωκράτους, Ἀλκιβιάδου. τὸ δὲ μερικὸν καλεῖ οὐ καθ' ὑποκειμένου, διότι μὴ κατά τινος κατηγορεῖται, ὡς τὰ ἄτομα· κατὰ τίνος γὰρ ἔχει ταῦτα κατηγορηθῆναι; συμπλέκων οὖν τὰ ὀνόματα ταῦτα κα|λέσαις τὴν καθόλου 41r οὐσίαν καθ' ὑποκειμένου οὐκ ἐν ὑποκειμένῳ, καθ' ὑποκειμένου μὲν ὡς καθόλου, οὐκ ἐν ὑποκειμένῳ δὲ ὡς οὐσίαν, τὴν δὲ μερικὴν οὐσίαν καλέσαις οὐ καθ' ὑποκειμένου οὐκ ἐν ὑποκειμένῳ, οὐ καθ' ὑποκειμένου μὲν ὡς μερικήν, οὐκ ἐν ὑποκειμένῳ δὲ ὡς οὐσίαν. πάλιν δὲ τὸ καθόλου συμβεβηκὸς καλέσαις καθ' ὑποκειμένου ἐν ὑποκειμένῳ, καθ' ὑποκειμένου μὲν ὡς καθόλου, ἐν ὑποκειμένῳ δὲ ὡς συμβεβηκός, τὸ δὲ μερικὸν συμβεβηκὸς καλέσαις οὐ καθ' ὑποκειμένου ἐν ὑποκειμένῳ, οὐ καθ' ὑποκειμένου μὲν ὡς μερικόν, ἐν ὑποκειμένῳ δὲ ὡς συμβεβηκός.

Ἀλλὰ τοιαύταις φωναῖς χρησάμενος ἀπορίαν ἐκίνησεν τοῖς ἐξηγηταῖς, τί δήποτε ἀσαφέσιν ὀνόμασιν ἐχρήσατο, δυνάμενος καλέσαι ταῦτα οὐσίαν, συμβεβηκός, καθόλου καὶ μερικόν. καὶ λέγουσι τούτου τινὲς μίαν μὲν αἰτίαν ταύτην· ὅτι τούτου χάριν ἀσαφῶς ταῦτα εἶπεν, ὅπως μὴ βατὴν ποιήσῃ πᾶσι τὴν οἰκείαν φιλοσοφίαν, ἀλλ' ὥσπερ ἐν τοῖς ἱεροῖς τὰ παραπετάσματα ἔστιν εὑρεῖν καὶ τοῖς ποιήμασι τοὺς μύθους, οὕτω καὶ ἐνταῦθα ἡ ἀσάφεια αὐτῷ ἐπινενόηται. καὶ αὕτη μὲν πρώτη αἰτία. δευτέρα δέ ἐστιν αἰτία αὕτη, ἡ λέγουσα ὅτι τούτου χάριν ἐχρήσατο τοιαύταις φωναῖς, διότι

1 tit. inserui (cf. p. 37,16) 2 ὑποκειμένου ex ὑποκειμένῳ corr. M τινὸς inserui (cf. p. 45,8) 9 τέσσαραις (sic) M 10 συνίσταται M[1] 12 ἀπήλαττεν M οὐχ inseruit M[2] 16 ἔχει scripsi: ἔχουσι M 21 καλέσαις scripsi: καλέσης M[1]: καλέσεις M[2] (cf. v. 24) 37 ὅτι superscr. M

ὑπογραφικῶς τὴν φύσιν ἑκάστου ἐδήλωσεν· ἔστι δὲ καὶ τρίτη αἰτία, ἥ λέγουσι ὅτι δικαίως προήγαγεν τὸν λόγον ἀντιφατικῶς, ἐπειδὴ μηδὲν ἐκφεύγει τὴν ἀντίφασιν· ἀντίφασις δέ ἐστι μάχη καταφάσεως καὶ ἀποφάσεως, τὸ ναί ἢ τὸ οὔ σημαίνουσα. ἀλλὰ πάλιν | ἀποροῦσιν λέγοντες ὅτι εἰ τιμιω- 41ᵛ τέρα ἐστὶν ἡ οὐσία τῶν συμβεβηκότων καὶ ἡ κατάφασις τῆς ἀποφάσεως, διὰ τί μὴ ἐδήλωσεν ὁ Ἀριστοτέλης τὴν μὲν οὐσίαν διὰ καταφάσεως ὡς τιμιωτέραν, τὸ δὲ συμβεβηκὸς διὰ ἀποφάσεως ὡς ἀτιμότερον. πρὸς τοῦτό φαμεν ὅτι οὐδὲν ἄτοπον τὸ κρεῖττον πάντων ἢ καὶ τὸ χεῖρον πάντων δι' ἀποφάσεως σημᾶναι. οὕτω γοῦν τὴν μίαν τῶν πάντων ἀρχὴν ⟨δι'⟩ ἀποφάσεως γνωρίζομεν, οὐδὲν ἔχοντες ταύτης κατηγορῆσαι. ἀλλὰ μὴν καὶ τὴν ὕλην αἰσχρὰν καὶ τρύγα τοῦ παντὸς οὖσαν δι' ἀποφάσεως γνωρίζομεν. εἰ δὲ τοῦτο, οὐδὲν ἄτοπον καὶ τὴν οὐσίαν διὰ ἀποφάσεως δηλῶσαι. καὶ αὕτη μὲν μία ἀπορία καὶ ἡ λύσις αὐτῆς. ἄλλην δὲ ἀπορίαν φασὶ τοιαύτην, ὅ τι δήποτε μὴ καὶ αὐτὴν διὰ καταφάσεως ἐδήλωσεν εἰρηκὼς ὑποκείμενον καὶ ἐν ὑποκειμένῳ, ἵνα τὴν οὐσίαν καὶ τὸ συμβεβηκὸς διὰ καταφάσεως δηλώσῃ. φαμὲν ὅτι εἰκότως· ἠβουλήθη γὰρ ἀντιφατικῶς προάγειν τὸν λόγον, εἰδὼς ὡς πάντα τὰ ὄντα περιλαμβάνει καὶ οὐδέν ἐστι μεταξὺ τῆς ἀντιφάσεως. δύο δὲ καταφάσεων ὡς ἐπίπαν ἀεὶ εὑρίσκεταί τι μεταξύ· οἷον ἐάν τις εἴπῃ τόδε τι ἢ λευκὸν ἢ μέλαν, πολλάκις ψεύδεται· δύναται γὰρ εἶναί τι μηδὲ λευκὸν μηδὲ μέλαν, ἀλλὰ φαιόν. εἰ δὲ προαγάγω τὸν λόγον λέγων ὅτι ἢ λευκόν ἐστιν ἢ οὐ λευκόν ἐστιν ἢ μέλαν ἢ οὐ μέλαν, οὐ διαμαρτάνω κατὰ τὴν ἀντίφασιν. ἀλλὰ πρὸς τοῦτο πάλιν τινὲς ἀποροῦσιν λέγοντες ὅτι διὰ καταφάσεως ἔσθ' ὅτε πάντα τὰ ὄντα περιλαβεῖν· οὕτω γοῦν φαμεν | ὅτι τὰ ὄντα πάντα ἢ ἀίδιά ἐστιν ἢ φθαρτά· οὐκοῦν 42ʳ καὶ εἴ που πάλιν εἴπωμεν ὅτι πάντα τὰ ὄντα ἢ ὑποκείμενά ἐστιν ἢ ἐν ὑποκειμένῳ, τοῦτ' ἔστιν ἢ οὐσία ἢ συμβεβηκότα, ἀληθεύομεν. καὶ ὅτι ἀντιφατικῶς ἐβούλετο προαγαγεῖν τὸν λόγον ὁ Ἀριστοτέλης, οὐδὲν ἧττον καὶ τοῦτο αὐτὸ ἠδύνατο ποιῆσαι καὶ διὰ καταφάσεως τὴν οὐσίαν σημᾶναι λέγων 'τὰ μὲν οὐχ ὑποκείμενα τὰ δὲ ὑποκείμενα'. ἀλλὰ πρὸς τοῦτό φαμεν ὅτι ψευδὴς ὁ λόγος ηὑρίσκετο, εἰ εἶπεν τὴν οὐσίαν ὑποκείμενον· οὐ μόνον γὰρ ἡ οὐσία ὑπόκειται, ἀλλὰ καὶ τὰ μερικὰ συμβεβηκότα τοῖς καθόλου· τὸ γὰρ τόδε λευκὸν ὑπόκειται τῷ καθόλου λευκῷ, καὶ μὴ πρὸς σύστασιν ἀλλὰ πρὸς κατηγορίαν. εἰ οὖν καὶ τὰ συμβεβηκότα ὑπόκειται, οὐκ ἐδύνατο μόνην τὴν οὐσίαν ὑποκείμενον ὀνομάσαι. καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν ἀποριῶν.

Λοιπὸν δὲ ζητοῦσι καὶ τὴν τάξιν τῶν συζυγιῶν καὶ ζητοῦντες ταῦτά φασι· λέγουσιν γὰρ ὅτι πρώτης μὲν ἐμνήσθη τῆς καθόλου οὐσίας, ὡς τιμιωτέρας (τιμιωτέρα γάρ ἐστι, διότι καὶ κατ' ἀμφότερά ἐστι καὶ καθόλου καὶ οὐσία), δεύτερον δὲ τοῦ μερικοῦ συμβεβηκότος, οὐχ ὡς τιμιωτέρου, ἀλλ' ὡς ἐναντίου τῇ καθόλου οὐσίᾳ· τῶν γὰρ ἐναντίων μία ἐστὶν ἡ ἐπιστήμη. καὶ τούτου χάριν εὐθέως μετ' αὐτὴν τούτου ἐμνημόνευσεν. τρίτον

9 δι' inserui (cf. v. 11) 13 φησὶ M 14 κατάφασιν M¹ 17 παραλαμβ. M
21 μέλλαν (pr. l.) M 23 ἔσθ' ὅτε] scribas ἔστι ποτὲ 25 εἴπομεν M
26 ὅτι notavit et in mrg. adscripsit εἰ πάντως M² 38 an δευτέρου?

ἔταξεν τὸ καθόλου συμβεβηκός· προετίμησε γὰρ αὐτὸ ὡς καθόλου, διότι περὶ ταῦτα καταγίνονται οἱ φιλόσοφοι. εἶτα τετάρτην τάξιν ἀπένειμεν τῇ μερικῇ οὐσίᾳ· καὶ αὕτη μὲν μία αἰτία. οἱ δὲ νεώτεροι τῶν ἐξηγητῶν ἀποδιδόασι καὶ ἄλλην αἰτίαν τοιαύτην· ὅτι τούτου | χάριν ⟨τετάρτην⟩ ἔταξεν 42v τὴν μερικὴν οὐσίαν, ἵνα ἀπὸ οὐσίας ἀρξάμενος εἰς οὐσίαν τελευτήσῃ. τοῦτο πέρας τῆς προκειμένης ἡμῖν θεωρίας εἰς ἐξέτασιν.

⟨Θεωρία ια΄.⟩

p. 1a20 Τῶν ὄντων τὰ μὲν καθ' ὑποκειμένου τινὸς λέγεται, ἐν ὑποκειμένῳ δὲ οὐδενί ἐστιν.

Ἐνταῦθα τὴν καθόλου οὐσίαν φησίν· διὰ μὲν γὰρ τοῦ καθ' ὑποκειμένου τὸ καθόλου εἰσάγει, διὰ δὲ τοῦ οὐκ ἐν ὑποκειμένῳ τὴν οὐσίαν.

p. 1a23 Τὰ δὲ ἐν ὑποκειμένῳ μέν ἐστι, καθ' ὑποκειμένου δὲ οὐδενὸς λέγεται.

Ἐνταῦθα τὸ μερικὸν συμβεβηκός φησι, διὰ μὲν τοῦ ἐν ὑποκειμένῳ τὸ συμβεβηκὸς εἰσάγων, διὰ δὲ τοῦ οὐ καθ' ὑποκειμένου τὸ μερικὸν δηλῶν.

p. 1a24 Ἐν ὑποκειμένῳ δὲ λέγω ὃ ἔν τινι μὴ ὡς μέρος ὑπάρχον ἀδύνατον χωρὶς εἶναι τοῦ ἐν ᾧ ἐστιν.

Ἐνταῦθα τὸ ἁπλῶς συμβεβηκὸς ὑπογράφει. τὴν δὲ κατὰ μέρος αὐτοῦ ἐξάπλωσιν ἐν τῇ ἑξῆς θεωρίᾳ μαθησόμεθα.

p. 1a25 Οἷον ἡ τὶς γραμματικὴ ἐν ὑποκειμένῳ μέν ἐστι τῇ ψυχῇ, καθ' ὑποκειμένου δὲ οὐδενὸς λέγεται.

Τοῦτο τὸ παράδειγμα οὐ τῆς προσεχῶς εἰρημένης ἐστὶν ὑπογραφῆς, ἀλλὰ τοῦ ἀνωτέρω ταύτης λεχθέντος μερικοῦ συμβεβηκότος· τῷ γὰρ εἰπεῖν ἡ τὶς γραμματική τὴν μερικὴν εἰσήγαγε, τὴν ἐν Ἀριστάρχῳ, εἰ τύχοι. καλῶς δὲ τοῦτο τὸ μερικὸν συμβεβηκὸς ὁ Ἀριστοτέλης πῇ μὲν ἐν σώματι θεωρεῖ πῇ δὲ ἐν ἀσωμάτῳ· ἐν ἀσωμάτῳ μέν, ἡνίκα φησὶν ἐν ὑποκειμένῳ ἐστὶ τῇ ψυχῇ ἡ γραμματική, ἐν σώματι δέ, ἡνίκα λέγει τουτὶ τὸ λευκὸν ἐν ὑποκειμένῳ ἐστὶ τῷ σώματι.

---

4 ἀποδιδόασι M^2: ἀποδίδωσι M^1 τετάρτην inseruit Vitelli 9 tit. addidi (cf. p. 43,1) 11 οὐκ superscr. M 18 ὑπάρχων M^1 25 τῷ] τὸ M

p. 1a29 Τὰ δὲ καθ' ὑποκειμένου λέγεται καὶ ἐν ὑποκειμένῳ ἐστίν.

Ἐνταῦθα τὸ καθόλου συμβεβηκός φησιν, διὰ μὲν τοῦ καθ' ὑποκειμένου τὸ καθόλου εἰσάγων, | διὰ δὲ τοῦ ἐν ὑποκειμένῳ τὸ συμβεβηκός. 43r

p. 1b3 Τὰ δὲ οὔτε ἐν ὑποκειμένῳ ἐστὶ οὔτε καθ' ὑποκειμένου τινὸς λέγεται.

Ἐνταῦθα τὴν μερικὴν οὐσίαν φησί, διὰ μὲν τοῦ εἰπεῖν οὐ καθ' ὑποκειμένου τὸ μερικὸν ἐμφαίνων, διὰ δὲ τοῦ οὐκ ἐν ὑποκειμένῳ τὴν οὐσίαν.

p. 1b6 Ἁπλῶς δὲ τὰ ἄτομα καὶ ἓν ἀριθμῷ κατ' οὐδενὸς ὑποκειμένου λέγεται, ἐν ὑποκειμένῳ δὲ ⟨ἔνια⟩ οὐδὲν κωλύει εἶναι.

Καλῶς εἶπεν τὰ ἄτομα καὶ ἓν τῷ ἀριθμῷ· ἔστιν μὲν γὰρ λαβεῖν καὶ τὰ εἰδικώτατα εἴδη ἄτομα, ἃ μηκέτι δύναται τμηθῆναι καὶ σῶσαι τὸ αὐτὸ εἶδος· ταῦτα δὲ οὐκ εἰσιν ἓν τῷ ἀριθμῷ. ἵνα οὖν τὰ ἁπλῶς ἄτομα εἰσαγάγῃ, προσέθηκε καὶ τὸ ἓν ἀριθμῷ· διαφέρει γὰρ τὸ ἄτομον τοῦ μερικοῦ, διότι τὸ μὲν ἄτομον ἐπὶ ἑνὸς καὶ μόνου ὡρισμένου φέρεται, τὸ δὲ μερικόν ἐστιν μέσον τοῦ τε καθόλου καὶ τοῦ ἀτόμου· τοῦ μὲν γὰρ ἀτόμου ἔχει τὸ καθ' ἑνὸς φέρεσθαι, τοῦ δὲ καθόλου τὸ ἀορίστως ἐπὶ κοινοῦ κατηγορεῖσθαι.

p. 1a24 Ἐν ὑποκειμένῳ δὲ λέγω ὃ ἔν τινι μὴ ὡς μέρος ὑπάρχον ἀδύνατον χωρὶς εἶναι τοῦ ἐν ᾧ ἐστιν.

Περὶ τεσσάρων φωνῶν διαλεγόμενος Ἀριστοτέλης, τῶν δύο μόνων ὑπογραφὴν ἡμῖν παραδέδωκεν, τοῦ τε καθ' ὑποκειμένου καὶ τοῦ ἐν ὑποκειμένῳ, τοῦ μὲν καθ' ὑποκειμένου εἰρηκὼς ἁπλῶς δὲ τὰ ἄτομα καὶ ἓν ἀριθμῷ κατ' οὐδενὸς ὑποκειμένου λέγεται, ἐν ὑποκειμένῳ δὲ ἔνια οὐδὲν κωλύει εἶναι. τοῦ δὲ ἐν ὑποκειμένῳ παραδίδωσιν ὑπογραφὴν λέγων ὅτι ἐν ὑποκειμένῳ ἐκεῖνα λέγω, ἃ ἔν τινι μὴ ὡς μέρος ὑπάρχοντα ἀδύνατον χωρὶς εἶναι τοῦ ἐν ᾧ ἐστι. | καλῶς δὲ ὑπογραφὴν καὶ οὐχ ὁρισμὸν αὐτῶν παραδίδωσι. καὶ 43v
τοῦτο ἐποίησεν ὡς φιλοσύντομος καὶ ὡς ἀκριβὴς καὶ ὡς φιλάνθρωπος. ὡς μὲν οὖν φιλοσύντομος τῶν δύο μόνων ἐμνημόνευσεν, ὡς δὲ ἀκριβὴς ἐπιστήμων ἐξ ἑκατέρας ἀντιθέσεως ἑνὸς ἐμνημόνευσεν, ὡς δὲ φιλάνθρωπος τῶν χειρόνων, ὅπως μὴ δόξωσι διὰ τὴν ἀμυδρότητα τῆς ὑπάρξεως μηδὲ ὅλως εἶναι. διὰ τοῦτο τοίνυν αὐτῶν ὑπογραφὴν παραδίδωσι καὶ οὐχ ὁρισμόν·

1 post καθ' ὑποκ. add. τε Arist. 4 εἰσάγων scripsi: εἰσάγει M (cf. p. 45,16) ἐν superscr. M 11 ἔνια inserui (cf. v. 25) 12 καὶ suppl. M^2: om. M^1 15 εἰσαγάγῃ ex εἰσάγει corr. M pr. τὸ ex τῷ corr. M 16 ὡρισμένου ex ὁρισμοῦ corr. M

ὁμώνυμος γάρ ἐστι φωνὴ τὸ ἔν τινι, τῶν δὲ ὁμωνύμων ὁρισμὸν οὐκ ἔστιν ἀποδοῦναι, ἀλλὰ μᾶλλον ὑπογραφήν. ὅτι δὲ τὸ ἔν τινι ὁμώνυμός ἐστι φωνὴ δῆλον· τὸ γὰρ ἔν τινι ἑνδεκαχῶς λέγεται. καὶ πρῶτον μὲν ἔν τινι λέγεται ὡς ἐν χρόνῳ, ὡς ὅταν φαμὲν τὸν Σωκράτην ἐν τοῖς Πελοποννησιακοῖς χρόνοις γενέσθαι καὶ Αἴαντα ἐν τῷ Τωϊκῷ πολέμῳ. λέγεται ἔν τινι καὶ ὡς ἐν τόπῳ, ὡς ὅταν φαμὲν τὸν Σωκράτην ἐν Λυκείῳ εἶναι. λέγεται ἔν τινι ὡς ἐν ἀγγείῳ, ὡς ὅταν φαμὲν τὸν οἶνον ἐν τῷ ἀμφορεῖ εἶναι καὶ τὸν σῖτον ἐν τῷ μεδίμνῳ. διαφέρει δὲ ὁ τόπος τοῦ ἀγγείου κατὰ τὸ κινητὸν καὶ ἀκίνητον· ὁ μὲν γὰρ τόπος ἀκίνητός ἐστι, τὸ δὲ ἀγγεῖον κινούμενον λέγεται. λέγεται ἔν τινι καὶ ὡς γένος ἐν τοῖς εἴδεσιν, ὡς ὅταν φαμὲν τὸ ζῷον ἐν ἵππῳ καὶ ἀνθρώπῳ καὶ ἐν βοῒ εἶναι. λέγεται ἔν τινι καὶ ὡς εἶδος ἐν γένει, ὡς ὅταν φαμὲν τὸν ἄνθρωπον ἢ τὸν ἵππον ἐν τῷ ζῴῳ εἶναι. λέγεται ἔν τινι καὶ τὸ ὅλον ἐν τοῖς μέρεσιν, ὡς ὅταν φαμὲν τὴν χεῖρα ἐν δακτύλοις. λέγεται ἔν τινι καὶ ὡς μέρος ἐν ὅλῳ, ὡς ὅταν φαμὲν τὴν | χεῖρα ἐν τῷ ὅλῳ σώματι. λέγεται ἔν τινι καὶ ὡς εἶδος ἐν ὕλῃ, ὡς 44r ὅταν φαμὲν τὸ εἶδος τοῦ ἀνδριάντος ἐν τῷ χαλκῷ εἶναι. λέγεται ἔν τινι καὶ ὡς ἐν ποιητικῷ, ὡς ὅταν εἴπωμεν 'οὐκ ἔστιν ἐν ἡμῖν τόδε τὸ πρᾶγμα, ἀλλ' ἐν τῷ ἄρχοντι'. λέγεται ἔν τινι καὶ ὡς ἐν τελικῷ, ὡς ὅταν φαμὲν τὴν φιλοσοφίαν ἐν γεωμετρίᾳ τὸ τέλος ἔχειν ἢ τὴν ἰατρικὴν ἐν ὑγείᾳ ἔχειν τὸ τέλος. λέγεται πάλιν ἔν τινι ὡς συμβεβηκὸς ἐν οὐσίᾳ, ὡς τὸ λευκὸν ἐν τῷ Σωκράτει. εἰ τοίνυν τὸ ἔν τινι πολλαχῶς λέγεται, πῶς οὐκ ἔσται ὁμώνυμον; οὐκοῦν τὸ ἔν τινι ὡς ἐν πλείοσι κατηγορίαις θεωρούμενον ἀναλογεῖ γένει, τὸ δὲ λοιπὸν τὸ ἐν τῇ ὑπογραφῇ διαφοραῖς· τὸ γὰρ μὴ ὡς μέρος ὑπάρχον καὶ τὸ ἀδύνατον χωρὶς εἶναι τοῦ ἐν ᾧ ἐστιν ἀναλογεῖ διαφοραῖς. ἀναγκαίως δὲ ⟨προσέθηκε⟩ τὸ μὴ ὡς μέρος ὑπάρχον διὰ τὸ μὴ εἶναι τὸν ὀφθαλμὸν συμβεβηκός· ἔν τινι γάρ ἐστιν καὶ ἀδύνατον χωρὶς εἶναι τοῦ ἐν ᾧ ἐστι, καὶ ὅμως οὐκ ἔστιν συμβεβηκός, διότι ὡς μέρος ἐστί, τὸ δὲ συμβεβηκὸς οὐ θέλει εἶναι ὡς μέρος. καὶ διὰ τοῦτο προσέθηκεν ὁ Ἀριστοτέλης τὸ μὴ ὡς μέρος ὑπάρχον. τὸ δὲ ἀδύνατον χωρὶς εἶναι τοῦ ἐν ᾧ ἐστιν προσέθηκεν, διότι .... ἔν τινί ἐστι καὶ οὐκ ἔστιν αὐτοῦ μέρος, τοῦ σώματος, οὐ μέντοι οὐ δύναται χωρισθῆναι· χωρίζεται γὰρ καὶ καθ' ἑαυτὴν ὑφίσταται σὺν τῇ ψυχῇ, ἅπερ οὐ δυνατὸν ἔχειν τὰ συμβεβηκότα. ὁ τοίνυν σύμπας νοῦς τῆς ὑπογραφῆς τοιοῦτός ἐστιν· ὅτι συμβεβηκός ἐστι ὃ ἔν τινι θεωρεῖται μὴ ὂν αὐτοῦ μέρος, καὶ ἀδυνάτως ἔχει χωρισθῆναι τῆς ὑποκειμένης οὐσίας αὐτοῦ. | καὶ αὕτη μὲν 44v οὖν ἡ διάνοια.

Ἀλλὰ πρὸς ταύτην τὴν ὑπογραφὴν ἀποροῦσί τινες, πειρώμενοι δεῖξαι ἔχουσαν αὐτὴν τὴν διττὴν κακίαν, ἣν πέφυκεν ἐπιδέχεσθαι ὁ ὁρισμός, τοῦτ' ἔστιν ὑπερβολὴν καὶ ἔλλειψιν· οἱ μὲν γὰρ λέγοντες ὑπερβολὴν ἔχειν αὐτὴν

6 λυκίω M 7 ἀγγίω M ἀμφωρεῖ M¹ 8 ἀγγίου M² 11 καὶ ἐν βοῒ eicias 19 γαιωμετρία M¹ 23 ὡς suppl. M²: om. M¹ 24 ὑπάρχων M 24. 27 εἶναι supra scr. M 25 ante ἀναγκ. incohaverat τὸ γὰρ μὴ, sed delevit M προσέθηκε inserui 30 post διότι lacuna fere XVI litterarum est, conicias ἡ ἐπιστήμη (cf. Porph. in Cat. p. 77,35) 33 ἔχειν scripsi: ἔχει M 34 ὢν M

ἀποροῦσι λέγοντες οὕτως· ὅτι οὐ μόνον τὰ συμβεβηκότα ὑπέγραψεν διὰ τῆς εἰρημένης ὑπογραφῆς, ἀλλὰ καὶ τὰ ἄτομα, ἤγουν τὸν Σωκράτην· ἁρμόζει γὰρ αὐτῷ ἡ εἰρημένη ὑπογραφή. εἰ δὲ ἁρμόζει αὐτῷ, ἐπειδὴ ὧν ὁ ὁρισμὸς ὁ αὐτός, καὶ τὰ ὁριστὰ τὰ αὐτά, ἀνάγκη τὸν Σωκράτην ἢ συμβεβηκὸς εἶναι, ὅπερ ἄτοπον, ἢ οὐσίαν αὐτὸν ὄντα ἁρμόζειν ἐπ' αὐτῷ τὴν εἰρημένην ὑπογραφήν, καὶ οὐκέτι ἁρμόσαι μόνον τοῖς συμβεβηκόσιν. ὅτι δὲ ἁρμόζει τῷ Σωκράτει ἡ ὑπογραφή, δῆλον ἐντεῦθεν· ὁ Σωκράτης ἔν τινι, εἴ γε φυσικόν ἐστι σῶμα, πᾶν δὲ σῶμα φυσικὸν ἐν τόπῳ ἐστίν. ἀλλὰ μὴν καὶ ἔν τινι ὤν, τοῦτ' ἔστιν ἐν τόπῳ, οὐκ ἔστι μέρος τοῦ τόπου, καὶ ἀδύνατον αὐτὸν χωρὶς εἶναι τόπου, εἴ γε, ὡς εἴρηται, φυσικὸν ἔχει σῶμα. εἰ δὲ ταῦτα οὕτως ἔχει καὶ ἁρμόσει ἡ ὑπογραφὴ τῷ Σωκράτει, οὐ μόνον συμβεβηκότα ὑπέγραψεν, ἀλλὰ καὶ οὐσίας, ἢ ὁ προκείμενος ἔσται συμβεβηκός, ὡς εἴρηται. καὶ αὕτη μὲν ἡ ἀπορία. πολλῶν δὲ καὶ ἄλλων ἀντειπόντων ἡμεῖς παρέντες ἐκεῖνα τὴν Θεμιστίου προσαγάγωμεν λύσιν ταύτῃ λέγουσαν οὕτως· ὁπότε λέγετε, φησί, τὸν Σωκράτην ἐν τόπῳ εἶναι, ποῦ ἄρα φατὲ αὐτὸν εἶναι, ἐν τῷ καθόλου | 45r ἢ ἐν τῷ μερικῷ; εἰ μὲν οὖν ἐν τῷ καθόλου, ἀδύνατον· οὐ γάρ ἐστιν Σωκράτους τόπος τὸ ὑπέκκαυμα. εἰ δὲ ἐν τῷ μερικῷ, δύναται χωρὶς εἶναι τούτου· ὥστε οὖν οὐκ ἐφαρμόσει κατὰ τοῦ Σωκράτους ἡ εἰρημένη τοῦ συμβεβηκότος ὑπογραφή. ἀλλὰ πάλιν ἀποροῦσί τινες λέγοντες ὅτι οὐ μόνον τὰ συμβεβηκότα ὑπέγραψεν, ἀλλὰ καὶ τὸ εἶδος· τὸ γὰρ εἶδος τὸ ἔνυλον ἔν τινί ἐστιν (ἐν γὰρ τῇ ὕλῃ θεωρεῖται), καὶ ὅμως οὐκ ἔστιν αὐτῆς μέρος καὶ χωρὶς αὐτῆς οὐ δύναται εἶναι. ἀλλ' οὗτοι πάλιν ἀγνοοῦσιν ὅτι τὸ ἔν τινι ἐνταῦθα ὁ Ἀριστοτέλης τὴν οὐσίαν εἶπεν τὴν εἰδοπεποιημένην καὶ οὐχ, ὡς αὐτοί φασι, τὴν ὕλην. οὕτως μὲν οὖν ἀποροῦσιν οἱ βουλόμενοι δεικνύναι ὅτι ὑπερβολὴν ἔχει ἡ εἰρημένη ὑπογραφή. οἱ δὲ φάσκοντες αὐτὴν ἐλλείπειν φασὶν ὅτι οὐ πάντα τὰ συμβεβηκότα ὑπέγραψεν διὰ τῆς εἰρημένης ὑπογραφῆς· τὰ γὰρ συμβεβηκότα χωριστὰ χωρίζονται· εἰ δὲ χωρίζονται, κακῶς ἄρα εἶπεν *ἀδύνατον χωρὶς εἶναι τοῦ ἐν ᾧ ἐστιν*. ἀλλά φαμεν ὅτι ἡ τοιαύτη ἀπορία καταγέλαστος· ὅρα γὰρ ὅτι εἶπεν ὁ Ἀριστοτέλης *χωρὶς εἶναι τοῦ ἐν ᾧ ἐστιν*, οὐ μέντοι εἶπεν ὅτι οὐ δύναται χωρισθῆναι· χωρισθῆναι γὰρ δύναται, χωρισθὲν δὲ ὑποστῆναι ἀδυνατεῖ. πάλιν δὲ φασὶν ὅτι οὐ πάντα τὰ συμβεβηκότα ὡρίσατο· εἰσὶ γάρ τινα τῶν συμβεβηκότων, ἅτινα δύναται χωρίζεσθαι τοῦ ὑποκειμένου, οἷον ἡ εὐωδία τοῦ μήλου· αὕτη γὰρ χωρίζεται ἐκ τοῦ μήλου καὶ ἔρχεται πρὸς ἡμᾶς· εἰ δὲ χωρίζεται | 45v καίπερ οὖσα συμβεβηκός, εἰσί τινα τῶν συμβεβηκότων χωρὶς εἶναι δυνάμενα τοῦ ἐν ᾧ ὑπῆρχον. πρὸς ταύτην τὴν ἀπορίαν ἀντεῖπον οἱ Ἀριστοτελικοὶ λέγοντες ὅτι εἰ καὶ χωρεῖ ἡ εὐωδία τοῦ μήλου πρὸς ἡμᾶς, οὐ καθ' αὑτὴν χωρεῖ, ἀλλὰ μετά τινων ἐκ τοῦ μήλου λεπτῶν ἀπορροιῶν ὑπεκχεῖται ἡ εὐωδία καὶ ἔρχεται πρὸς ἡμᾶς. καὶ ὅτι τοῦτο οὕτως ἔχει, δηλοῖ τὸ ῥυτιδοῦσθαι

5 ὄντα] an εἶναι καί? 6 ἁρμόσαι scripsi: ἁρμόσει M 11 σωκράτη M
15 λέγετε Vitelli: λέγεται M 17 ὑπέκκαυμα] cf. Arist. Meteor. Λ 4 p. 341 b 19 sq.
23 ἀγνωοῦσιν M 26. 32 φησὶν M 39 ἀπορρυῶν M[1] ὑπεχεῖται M[1]

τὸ μῆλον· πόθεν δὲ ἂν ἐρρυτιδοῦτο, εἰ μὴ οὐσία τις ἐξ αὐτοῦ διεφορεῖτο; εἰ δέ τις, φασίν, εἴποι πρὸς ἡμᾶς τί δήποτε ἐν τῷ δένδρῳ ὂν καὶ εὐωδίαν ἡμῖν χαριζόμενον οὐ ῥυτιδοῦται, γιγνωσκέτω οὗτος ὅτι μᾶλλον οὐσιοῦται ἐκ τῆς ῥίζης καὶ τῶν κλάδων ἤπερ διαφορεῖται. αὕτη μὲν οὖν ἡ λύσις τῶν Περιπατητικῶν. ὁ δὲ Πλωτῖνος ταύτην τὴν ἀπορίαν ἐπιλυόμενος ἑτέραν ἐπήνεγκεν λύσιν, τὸ δίοσμον τοῦ ἀέρος αἰτιώμενος· ἔλεγεν γὰρ ὅτι ὁ ἀὴρ δίοσμος ὢν δυνάμει γίγνεται ἐνεργείᾳ εὐώδης, καὶ οὕτως ἀντιλαμβανόμεθα τῆς εὐωδίας. καὶ αὕτη ἡ λύσις Πλωτίνου κομψοτέρα οὖσα τῆς τῶν Περιπατητικῶν· ἐκείνη γὰρ οὐκ ἔστι πάνυ πιθανή· εἰ γὰρ οὐσία ἐστὶν ἡ ἐκφερομένη, πάντως ἢ ἄνω χωρήσει ἢ κάτω· ἢ γὰρ βαρύ ἐστι τοῦτο τὸ σῶμα ἢ κοῦφον. εἰ μὲν οὖν κάτω χωρεῖ, μόνον οἱ κάτω ὤφελον ὀσφραίνεσθαι, εἰ δὲ ἄνω, οἱ ἄνω μόνον. νῦν δὲ ὁρῶμεν ὅτι οὐ μόνον οἱ ἄνω ἢ οἱ κάτω ὀσφραίνονται, ἀλλὰ καὶ οἱ εἰς τὸ πλάγιον. εἰ δὲ ταῦτα οὕτως ἔχει, ἀπίθανος ἐφάνη ἡ τῶν Περιπατητικῶν λύσις. ἐνίστανται δὲ καὶ πρὸς τὴν Πλωτίνου λύσιν τινὲς λέγοντες ὅτι ἡ εὐωδία τοῦ μήλου
ἆρα ἐν τῷ αὐτῷ νῦν | καὶ ἐν τῷ ἀέρι ἐστὶ καὶ ἐν τῷ μήλῳ ἢ ἐν ἄλλῳ 46r
καὶ ἄλλῳ χρόνῳ; εἰ μὲν γὰρ ἐν τῷ αὐτῷ νῦν, ἔσται σῶμα χωροῦν διὰ σώματος διὰ τὸ τὰς δύο οὐσίας ἀνακίρνασθαι ἀλλήλαις· ἀδύνατον γὰρ ἐν τῷ αὐτῷ νῦν καὶ ἐν τῷ μήλῳ καὶ ἐν τῷ ἀέρι, εἰ μὴ σῶμα διὰ σώματος χωρήσει. εἰ δὲ ἐν ἄλλῳ καὶ ἄλλῳ χρόνῳ, δῆλον ὅτι ἦν μεταξὺ χρόνος, καθ' ὃν οὐχ ὑπῆρχεν οὐδὲ ἐν τῷ μήλῳ οὐδ' ἐν τῷ ἀέρι. εἰ δὲ μὴ ὑπῆρχεν οὐδὲ ἐν τῷ μήλῳ οὐδὲ ἐν τῷ ἀέρι, εὑρεθήσεται * * τὸ συμβεβηκὸς μηδέποτε ἄνευ ὑποκειμένου.

p. 1 b10 Ὅταν ἕτερον καθ' ἑτέρου.

Μετὰ τὰ ὁμώνυμα καὶ συνώνυμα καὶ παρώνυμα καὶ τὴν τῶν λεγομένων πάντων διαίρεσιν καὶ ὑπογραφὴν τοῦ καθ' ὑποκειμένου καὶ ἐν ὑποκειμένῳ ἥκει ὁ λόγος καὶ ἐπὶ τὸ βάθος καὶ πλάτος τῶν κατηγοριῶν· ἔχουσι γὰρ αὗται καὶ βάθος καὶ πλάτος. καὶ βάθος μέν ἐστιν ἡ ἀπὸ τῶν καθόλου ἐπὶ τὰ μερικὰ κάθοδος καὶ ἡ ἀπὸ τῶν μερικῶν ἐπὶ τὰ καθόλου ἄνοδος, πλάτος δὲ ἡ ἑκάστου πράγματος τομὴ καὶ διαίρεσις. καὶ βάθος ἐστίν, οἷον ὡς ὅταν εἴπωμεν ὅτι ἡ οὐσία διαιρεῖται εἰς σῶμα καὶ ἔμψυχον καὶ ζῷον· ἀπὸ γὰρ τῶν καθόλου κατηντήσαμεν ⟨εἰς⟩ τὰ μερικά. εἰ δὲ ἀπὸ τοῦ ζῴου ἀναδράμωμεν εἰς τὴν οὐσίαν, τότε ἀπὸ τῶν μερικῶν ἐπὶ τὰ καθόλου τὴν ἄνοδον ποιούμεθα. πλάτος δέ ἐστιν, ὡς ὅταν τὸ ζῷον διαιρῶ εἰς λογικόν, εἰς πτηνὸν καὶ πεζόν. καὶ τὸ μὲν βάθος ἀναλογεῖ τοῖς φυσικοῖς σώμασιν· ὃν γὰρ τρόπον ἐκεῖνα ἐπὶ τὰ ἄνω φέρονται, ἡνίκα εἰσὶ κοῦφα, ἢ ἐπὶ τὰ κάτω, ἡνίκα βαρέα, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἐπὶ τῶν κατηγοριῶν
ἢ ἀπὸ τῶν καθόλου ἀρχόμενοι τελευτῶμεν | εἰς τὰ μερικὰ ἢ ἀπὸ τῶν 46v

1 ἐρυτιδοῦτο M 2 εἴπει M 3 οὕτως M¹ 4 εἴπερ M¹ 5 πλουτῖνος M¹ (cf. El. p. 152,10) 8. 15 πλουτίνου M¹ 13 ὀσφρένεσθαι M 22 post εὑρεθ. lac. signavi (cf. El. p. 152,34) 24 lemma in mrg. suppl. M² 32 εἰς addidi 33 ἀναδράμομεν M 34 ἄνωδον M

μερικῶν ἐπὶ τὰ καθόλου. τὸ δὲ πλάτος ἀναλογεῖ τοῖς ζῴοις τὴν ἐπὶ τὸ πλάγιον ποιουμένοις κίνησιν. ἐν τούτοις δὲ ὁ Ἀριστοτέλης τρεῖς κανόνας προχειρίζεται, δύο μὲν ἐκ τοῦ βάθους, ἕνα δὲ ἐκ τοῦ πλάτους. ἐν οἷς ἡ παροῦσα θεωρία περικλείεται.

⟨Θεωρία ιβ΄.⟩

Ἀλλ' ἵνα ἡ τούτων γνῶσις γίνηται σαφεστέρα, μικρὸν ἄνωθεν ἀρξώμεθα ἕκαστον τούτων πολυπραγμονοῦντες. καὶ πρῶτόν γε τὸ βάθος, οὗ πρῶτον τὸν κανόνα φησὶν ὁ Ἀριστοτέλης ⟨διὰ⟩ τούτων· ὡς ἡνίκα τὸ πρότερον τοῦ δευτέρου κατηγορεῖται ὡς καθ' ὑποκειμένου ⟨καὶ⟩ τὸ δεύτερον τοῦ τρίτου, τότε καὶ τὸ πρῶτον τοῦ τρίτου κατηγορηθήσεται· οἷον τὸ ἔμψυχον κατηγορεῖται τοῦ ζῴου καὶ τὸ ζῷον τοῦ ἀνθρώπου ὡς καθ' ὑποκειμένου, ἀλλὰ καὶ τὸ ἔμψυχον τοῦ ἀνθρώπου. πρόσκειται δὲ τὸ καθ' ὑποκειμένου διά τινας ἀπορίας, ἃς ἐφεξῆς λέξομεν. καθ' ὑποκειμένου δέ ἐστιν, ἡνίκα τῆς αὐτῆς οὐσίας καὶ τῆς συστάσεως κατηγορεῖται τὸ κατηγορούμενον. πρόσκειται δὲ τοῦτο διὰ τὸ γένος· ἰδοὺ γὰρ τὸ γένος κατηγορεῖται τοῦ ζῴου καὶ τὸ ζῷον τοῦ ἀνθρώπου, οὐκ ἔτι δὲ καὶ τὸ γένος τοῦ ἀνθρώπου, διότι τὸ γένος τοῦ ζῴου οὐ καθ' ὑποκειμένου κατηγορεῖται· οὐ γὰρ τῆς οὐσίας τοῦ ζῴου ἐστὶ δηλωτικόν, ἀλλ' ὡς ἐν σχέσει θεωρεῖται. ἔτι τὸ δισύλλαβον κατηγορεῖται τοῦ ζῴου, οὐκ ἔτι δὲ καὶ τὸ δισύλλαβον τοῦ ἀνθρώπου, ἐπειδὴ οὐχ ὡς καθ' ὑποκειμένου κατηγορεῖται τὸ δισύλλαβον τοῦ ζῴου, ἀλλ' ὡς φωνῆς. διὰ ταῦτα οὖν πάντα πρόσκειται τὸ καθ' ὑποκειμένου. καὶ ταῦτα μὲν ὁ πρῶτος περιέχει κανών. δεύτερος κανὼν ὁ ἀπὸ τοῦ βάθους προερχόμενος οὗτος· | τῶν ὑπάλληλά φησι λεγομένων 47r
γενῶν αἱ αὐταί εἰσι διαφοραί. καὶ ἄξιον ἐνταῦθα ζητῆσαι ποίας ἐνταῦθα ὁ Ἀριστοτέλης φησὶ διαφορὰς τῶν ὑπαλλήλων γενῶν, ἆρα τὰς συστατικὰς ἢ τὰς διαιρετικάς. φαμὲν οὖν ὅτι αἱ μὲν συστατικαὶ αἱ αὐταί εἰσι τῶν ὑπαλλήλων γενῶν, οἷον τοῦ ζῴου καὶ τοῦ λογικοῦ (ἀμφοτέρων γὰρ αἱ αὐταί εἰσιν συστατικαὶ διαφοραί, ἤγουν τὸ οὐσία καὶ τὸ ἔμψυχος καὶ τὸ αἰσθητική), αἱ δὲ διαιρετικαὶ οὐ πάντως αἱ αὐταί, ἀλλὰ ποτὲ μὲν αἱ αὐταί εἰσιν ποτὲ δὲ οὐχ αἱ αὐταί· εἰ γὰρ διέλωμεν τὸ ζῷον εἰς λογικὸν καὶ ἄλογον, ὁμοίως καὶ τὸ πεζὸν εἰς λογικὸν καὶ ἄλογον, οὐκ ἀπεικός τι ποιῶ. εἰ δὲ διέλω τὸ ζῷον εἰς πτηνὸν καὶ πεζὸν καὶ ἔνυδρον, οὐκ ἔτι δύναμαι εἰπεῖν ὅτι τοῦ πεζοῦ τὸ μὲν πτηνὸν τὸ δὲ ἔνυδρον, ἐπεὶ εὑρίσκομαι εἰς τὰ ἀντιδιαιρούμενα ποιούμενος τὴν διαίρεσιν. ἔνθεν οὐκ ἀνάγκη συντρέχειν ἀεὶ τὰς αὐτὰς διαφορὰς τὰς διαιρετικὰς τῶν ὑπαλλήλων γενῶν, ἀλλ' ἔστιν ποτὲ μὲν ⟨τὰς⟩ αὐτὰς λαβεῖν, ποτὲ δὲ οὔ. ἄξιον δὲ ζητῆσαι εἰ αἱ αὐταί εἰσι διαφοραὶ τῶν ὑπαλλήλων γενῶν, δι' ἣν αἰτίαν εἶπεν ὁ Ἀριστοτέλης

---

5 tit. inserui (cf. p. 45,7) 8 διὰ inserui 9 καὶ inserui (cf. El. p. 153,12)
21 φωνῆς scripsi: φωνή M (cf. Philop p. 39,11) 26 alt. αἱ suppl. M²
27 οἷον scripsi: ὅσαι M 30 διέλομεν M¹ 31 ὁμοίως—ἄλογον in mrg. suppl. M
ἀπεικώς M¹ 36 τὰς inserui αἱ superscr. M²

τῶν δὲ ὑπ' ἄλληλα γενῶν οὐδὲν κωλύει τὰς αὐτὰς εἶναι διαφοράς· διὰ γὰρ τοῦ εἰπεῖν οὐδὲν κωλύει ᾐνίξατο ὅτι ποτὲ καὶ δυνατὸν μὴ τὰς αὐτὰς εἶναι διαφοράς. πάλιν ἄξιον ζητῆσαι ὅτι εἰ ποτὲ μὲν αἱ αὐταί εἰσιν, ποτὲ δὲ οὐχ ⟨αἱ⟩ αὐταί, δι' ἣν αἰτίαν εἶπεν ὁ Ἀριστοτέλης ὅτι ὅσα κατὰ τοῦ κατηγορουμένου λέγεται, τοσαῦτα καὶ κατὰ τοῦ ὑποκειμένου ῥηθήσεται, ἐκ τούτου αἰνιττόμενος ὅτι αἱ αὐταί εἰσι διαφοραὶ πάντοτε καὶ πάντα τὰ ἄλλα. πρὸς τοῦτό φαμεν ὅτι τὰς αὐτὰς εἶναι διαφορὰς εἶπεν ὁ Ἀριστοτέλης | διὰ τὸν πρῶτον κανόνα τὸν λέγοντα ὅτι ὅταν 47v ἕτερον καθ' ἑτέρου κατηγορῆται ὡς καθ' ὑποκειμένου, ὅσα κατὰ τοῦ κατηγορουμένου λέγεται, τοσαῦτα καὶ κατὰ τοῦ ὑποκειμένου ῥηθήσεται. τὸ δὲ οὐδὲν κωλύει εἶπεν ὁ Ἀριστοτέλης διὰ τὰς διαιρετικάς, ἐπειδὴ αὗται, ὡς εἴρηται, ἔστιν ὅτε οὐκ εἰσιν αἱ αὐταί. καὶ αὕτη μὲν μία ἐξήγησις. ἔστι δὲ καὶ δευτέραν εἰπεῖν τοιαύτην· ὅτι οὐδὲν κωλύει * * * καὶ ἡ μὲν πρώτη ἐξήγησις τῶν πραγμάτων ἐφάπτεται, ἡ δὲ δευτέρα αὐτῆς τῆς ὑφηγήσεως τῆς λέξεως. καὶ ταῦτα περὶ τοῦ δευτέρου κανόνος.

Τρίτος κανών ἐστιν ὁ ἀπὸ τοῦ πλάτους λαμβανόμενος τῶν κατηγοριῶν. ἔχει δὲ οὕτως· τῶν ἑτερογενῶν καὶ μὴ ὑπ' ἄλληλα τεταγμένων ἕτεραι τῷ εἴδει καὶ αἱ διαφοραί. ἑτέρας εἶναι βούλεται ὁ φιλόσοφος τὰς διαφορὰς ἐπὶ τῶν γενῶν τῶν ἑτέρων τῶν μὴ ὑπαλλήλων. καὶ τοῦτο οὐ μάτην· εἰ γάρ ⟨τι⟩ ἑτέρου γένους ἐστὶ καὶ προσαγάγῃς αὐτῷ διαφορὰς ἑτέρου γένους, ὀφθήσῃ εἰς ἀνοικείους διαφορὰς ποιῶν τὴν διαίρεσιν· οἷόν ἐστι ζῷον καὶ ἐπιστήμη ἕτερον καὶ ἕτερον γένος, καὶ οὐ δύναταί τις τὰς διαφορὰς τοῦ ζῴου, τὸ πτηνὸν καὶ πεζὸν καὶ ἔνυδρον, λαβεῖν καὶ ἀναγαγεῖν ὑπὸ τὴν ἐπιστήμην ὡς οἰκείας διαφοράς. καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, εὖ ἔχει ὁ λόγος ὁ λέγων τῶν ἑτερογενῶν ἑτέρας εἶναι τὰς διαφοράς. ἀλλά τινες πρὸς τοῦτο ἀποροῦσι λέγοντες ὅτι εὑρίσκομεν ἐπὶ ἑτερογενῶν τὰς αὐτὰς διαφοράς· ἰδοὺ γάρ, φασί, τὸ ἔμψυχον καὶ ἄψυχον ἑτερογενῆ, καὶ ὅμως ὥσπερ τὸ ἔμψυχον διαιροῦμεν εἰς ἄπουν καὶ ὑπόπουν, ἄπουν μὲν λέγοντες ὄφιν καὶ πάντα τὰ ἑρπετά, ὑπόπουν δὲ ἄνθρωπον καὶ βοῦν καὶ ἕτερα ζῷα, 48r ἃ βαδίζει χρώμενα ⟨ποσίν⟩, οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν ἀψύχων φαμὲν τὰ μὲν εἶναι ἄποδα, ὡς θυίαν καὶ δοίδυκα, τὰ δὲ ὑπόποδα, ὡς κλίνην, θρόνον καὶ ὅσα τοιαῦτα. πρὸς τούτους φαμὲν ὅτι μᾶλλον οὐκ ἔγνωτε τί φησιν ὁ Ἀριστοτέλης· ἑτέρας φησὶν εἶναι τὰς διαφορὰς τῷ εἴδει ἀντὶ τοῦ εἰδοποιούς· τῶν μὲν γὰρ ἐμψύχων αὗται αἱ διαφοραὶ εἰδοποιοί εἰσι, τῶν δὲ ἀψύχων οὐδαμῶς, ἀλλὰ κατὰ μεταφορὰν λέγονται. μάτην οὖν προήχθη τὰ τῆς ἀπορίας. ταῦτα ἡ παροῦσα περιέχει θεωρία.

---

1 δέ γε Arist. διαφ. εἶναι coll. Arist. 3 αἱ superscr. M^2 4 αἱ inserui
5. 10 τοσ.] πάντα καὶ Arist. 9 κατηγορεῖται M 12 εἴρηται] p. 50,29
13 κολύει M; post κωλ. lac. signavi; λείπει ἡ δευτέρα ἐξήγησις in mrg. add. M^2
20 τι inserui προσαγάγεις M 21 ὠφθήσῃ M ἀνοικίους M 27 φησί M
30 βαδίζει scripsi: βαδίζειν M ποσίν inserui 31 θύαν M^1 (cf. Philop. p. 41,24)
δίδυκα M^1 33 φασὶν M 34 αὐταὶ M

⟨Θεωρία ιγ'.⟩

p. 1b10 Ὅταν ἕτερον καθ' ἑτέρου κατηγορῆται ὡς καθ' ὑποκειμένου.

Ἐνταῦθά τινες πειρῶνται λέγειν ὡς ὁ Ἀριστοτέλης οὐ μόνον τὸν ὁρισμὸν τοῦ καθ' ὑποκειμένου παραδίδωσιν ἀλλὰ καὶ τοῦ μὴ ἐν ὑποκειμένῳ, ἐνταῦθα μὲν τοῦ καθ' ὑποκειμένου, ἐν τῷ λόγῳ δὲ τῷ ⟨περὶ⟩ τῆς οὐσίας τοῦ μὴ ἐν ὑποκειμένῳ. καὶ τοὺς μὲν λέγοντας τοῦ καθ' ὑποκειμένου αὐτὸν παραδεδωκέναι διὰ τούτου τὸν ὁρισμὸν διελέγχομεν οὕτως· οὐδέποτε ὁρισμόν τινος προβαλλόμενοι ἐκείνου μνήμην ποιούμεθα, οὗ ἐστιν ὁ ὁρισμός, ἐπεὶ εὑρισκόμεθα αὐτὸ δι' ἑαυτοῦ ὁριζόμενοι, ὅπερ ἐστὶν ἄτοπον· ἐνταῦθα δὲ φαίνεται ὁ Ἀριστοτέλης τοῦ καθ' ὑποκειμένου μνημονεύσας· οὐκ ἄρα αὐτοῦ ἐστιν ὁρισμός. οἱ δὲ λέγοντες ὡς τὸ μὴ ἐν ὑποκειμένῳ ὁρίζεται ἐν τῷ λόγῳ τῷ περὶ τῆς οὐσίας διελέγχονται καὶ αὐτοὶ οὕτως· ὁ ὁρισμὸς τῶν καθόλου ἐστί· δείκνυται δὲ ἐκεῖ ὅτι περὶ τῆς μερικῆς οὐσίας διαλαμβάνει· οὐκ ἄρα ἐστὶν ὁρισμὸς τοῦ μὴ ἐν ὑποκειμένῳ. μεμνήσομαι δὲ | ὅτι ἡμεῖς μὲν ἐν τῇ θεωρίᾳ βουλόμενοι συνέχειαν τῷ λόγῳ φυλάξαι 48v
τοὺς δύο κανόνας τοῦ βάθους ἐφεξῆς εἴπομεν, ὁ δὲ Ἀριστοτέλης οὐχ οὕτως, ἀλλὰ πρῶτον τὸν ἕνα φησὶ τὸν ἀπὸ τοῦ βάθους, καὶ οὕτως ἐπάγει τὸν ἀπὸ τοῦ πλάτους, καὶ τρίτον τὸν ἕτερον τὸν ἀπὸ τοῦ βάθους.

p. 1b16 Τῶν ἑτερογενῶν καὶ μὴ ὑπ' ἄλληλα τεταγμένων ἕτεραί εἰσι καὶ αἱ διαφοραί.

Ἐντεῦθέν ἐστιν ὁ τρίτος κανὼν ὁ ἀπὸ τοῦ πλάτους λαμβανόμενος τῶν κατηγοριῶν, ὅς φησι τῶν ἑτερογενῶν ἑτέρας εἶναι τὰς διαφοράς. δι' ἣν δὲ αἰτίαν τρίτην ἔχει τάξιν παρ' ἡμῖν, παρὰ δὲ Ἀριστοτέλει δευτέραν, ἤδη εἴρηται.

p. 1b18 Ζῴου μὲν γὰρ διαφοραὶ τὸ πεζὸν καὶ δίπουν καὶ τὸ πτηνόν.

Τὰς ἀντιδιαιρουμένας ἔλαβε διαφοράς· τῷ γὰρ πεζῷ τὸ πτηνὸν ἀντιδιῄρηται. ἰστέον δὲ ὅτι τετραχῶς διαιρεῖται τὸ ζῷον· ἢ γὰρ ἀπὸ τῆς γνώσεως λαμβάνεται ἡ διαίρεσις, ὡς ὅταν εἴπωμεν τοῦ ζῴου τὸ μὲν λογικὸν τὸ δὲ ἄλογον, ἢ ἀπὸ τοῦ χρόνου τῆς ζωῆς, ὡς ὅταν εἴπωμεν τοῦ ζῴου τὸ μὲν θνητὸν τὸ δὲ ἀθάνατον, ἢ ἀπὸ τοῦ τρόπου τῆς διοργανώσεως, ὡς

---

1 tit. inserui 2 κατηγορεῖται M 5 μὴ ἐνυποκειμένου (sic) M¹ 6 περὶ inserui (cf. v. 13) 8 τὸν ὁρισμὸν scripsi: τοῦ ὁρισμοῦ M 12 ὡς inseruit M² 13 οὕτως M²: οὗτοι M¹ 21 εἰσι] an τῷ εἴδει? (cf. p. 51,18) 22 τρίτος M²: δευτέρας M¹ 25 εἴρηται] v. 16 26 τό τε πεζ. καὶ τὸ δίπ. Arist.

ὅταν εἴπωμεν τοῦ ζῴου τὸ μὲν δίπουν τὸ δὲ τετράπουν τὸ δὲ ἄπουν, ἢ ἀπὸ τοῦ τόπου τῆς ζωῆς, ὡς ὅταν εἴπωμεν τοῦ ζῴου τὸ μὲν πτηνὸν τὸ δὲ ἔνυδρον τὸ δὲ χερσαῖον. ἐνταῦθα τοίνυν ὁ φιλόσοφος τὴν διαίρεσιν ἐποιήσατο ἀπὸ τοῦ τόπου τῆς διαγωγῆς καὶ ἀπὸ τοῦ τρόπου τῆς διοργανώσεως, πῇ μὲν εἰπὼν ⟨πεζὸν καὶ⟩ πτητὸν καὶ ἔνυδρον, ὅπερ ἐστὶ τόπου, πῇ δὲ δίπουν, ὅπερ ἐστὶ διοργανώσεως.

p. 1 b 25 Τῶν κατὰ μηδεμίαν συμπλοκὴν λεγομένων.

Διελὼν ὁ φιλόσοφος τὰ λεγόμενα εἰς δύο, εἰς καθόλου οὐσίαν καὶ μερικὸν συμβεβηκός, μέτεισι λοιπὸν ἐπὶ τὴν διαίρεσιν τῶν ἄνευ συμπλοκῆς, | ἤγουν εἰς τὴν διαίρεσιν τῶν κατηγοριῶν, ἐφ' οἷς καταπαύει τὸ πρῶτον 49r
τμῆμα καὶ ἄρχεται τὸ δεύτερον. τοῦτο δὲ ποιεῖ οὐ συνέχειαν τῷ λόγῳ μνηστευόμενος, ἀλλὰ καθάπερ οἱ ἄριστοι τῶν γραφέων πρὸ τῆς τελείας γραφῆς τὴν σκιαγραφίαν τιθέασι, οὕτω δὴ καὶ αὐτὸς πρὸ τῆς ἀκριβοῦς καὶ τελείας ἑκάστης τῶν κατηγοριῶν διδασκαλίας παχυμερῶς πως τὴν περὶ αὐτῶν διδασκαλίαν ποιεῖται. ζητήσωμεν τοίνυν ποίων φωνῶν καὶ ποίων πραγμάτων εἰσὶν αἱ κατηγορίαι. τῶν τοίνυν φωνῶν αἱ μέν εἰσι πάντῃ ἄσημοι. τοιαῦται δέ εἰσιν αἱ μήτε καθ' αὑτὰς σημαίνουσαί τι μήτε μετὰ τῶν ἄλλων συμπλεκόμεναι, οἷον κνάξ, βλίτυρι. αἱ δὲ ποτὲ μὲν σημαντικαὶ ποτὲ δὲ ἄσημοι· καθ' ἑαυτὰς μὲν γὰρ οὐδέν τι σημαίνουσι, μετὰ δὲ τῆς ἑτέρων συμπλοκῆς οὐ πεφύκασιν ἄσημοι, οἷον ἄρθρα, σύνδεσμοι καὶ προθέσεις. καὶ μήτοι θαυμάσῃς εἰ εἶπον τινὰς φωνὰς εἶναι μηδὲν καθ' ἑαυτὰς σημαινούσας, ἀλλὰ μετὰ τῆς ἑτέρων συμπλοκῆς, ὅπου γε καὶ ἐπὶ ἑτέρων ἐστὶ τοῦτο ἰδεῖν· τόνοι γοῦν καὶ πνεύματα καὶ ὀβελοὶ καὶ κορωνίδες αὐτὰ μὲν καθ' ἑαυτὰ οὐδεμίαν ἔχουσι δύναμιν, μετὰ ἄλλων δὲ γεγραμμένα πολλὴν ἐνδείκνυνται τὴν ἰσχύν. αἱ δὲ πάντῃ σημαντικαί, οἷον ἄνθρωπος, βοῦς, ἵππος. τῶν τοίνυν πάντῃ σημαινουσῶν εἰσὶν αἱ κατηγορίαι. ποίων δὲ ἄρα πραγμάτων εἰσί; τῶν γὰρ πραγμάτων τὰ μέν ἐστιν ἀτελῆ τὰ δὲ τέλεια, ἀτελῆ μὲν οἷον κίνησις, αὔξησις, γένεσις, φθορά, ἀλλοίωσις, ἡ κατὰ τόπον | μεταβολή, τέλεια δὲ οἷον ἄνθρωπος, βοῦς. τούτων τοίνυν 49v
τῶν τελείων εἰσὶν αἱ κατηγορίαι. κατὰ δὲ ἑτέραν διαίρεσιν τῶν πραγμάτων τὰ μέν εἰσιν ἁπλᾶ, οἷον μονάς, εἶδος, σημεῖον, νῦν, τὰ δὲ σύνθετα. τῶν τοίνυν συνθέτων εἰσὶν αἱ κατηγορίαι. καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, οὔτε τὰ ἁπλᾶ πράγματα οὔτε τὰ ἀτελῆ ὑπὸ τὰς κατηγορίας ἀνάγεται, ἀλλὰ τέλεια καὶ σύνθετα. τί οὖν οὐκ ἀνάγονται ὑπὸ κατηγορίας τὰ ἁπλᾶ; φαμὲν ὅτι κατὰ μὲν τὴν ἰδίαν οὐσίαν οὔ, ὡς δὲ ἐν σχέσει δύνανται ἀνάγεσθαι· ἡ γὰρ μονὰς ὡς ἀρχὴ οὖσα ἀριθμοῦ ἀνάγεται, καὶ ἡ ὕλη καὶ τὸ εἶδος ὡς ἀρχὴ σώματος,

1. 2 ἢ ἀπὸ τοῦ τόπου —χερσαῖον in mrg. suppl. M¹, iteravit M² 2 ζωῆς] διαγωγῆς M² χερσ. τὸ δὲ ἔνυδρ. M² 5 πεζὸν καὶ inserui (cf. Amm. p. 32,6 Philop. p. 42,17) 7 λεγομένων correxi: λεγόντων M 16 ἐστὶν M 20 πρόθεσις M 21 εἶπεν M 22 ἑτέρων scripsi: ἑτέρας M (cf. v. 19) post συμπλ. add. τῶν φωνῶν M² 23 κορύνιδες (sic) M¹ 24 ἔχουσι scripsi: ἔχει M 26 ἐστὶν M 30. 32 ἐστὶν M 35 οὔ suppl. M²

καὶ τὸ σημεῖον ὡς ἀρχὴ μεγέθους, καὶ τὸ νῦν ὡς ἀρχὴ χρόνου· ταῦτα γάρ, ὡς ἔφαμεν, κατὰ τὴν τούτων οὐσίαν ὑπὸ κατηγορίαν οὐκ ἀνάγονται, ὡς δὲ ἐν σχέσει δύνανται ἀναφέρεσθαι ὑπὸ κατηγορίαν.

Ἐπὶ τούτοις ζητήσωμεν πόσαι εἰσὶ τὸν ἀριθμὸν αἱ κατηγορίαι. φαμὲν ὅτι δέκα, ὡς δηλώσομεν ἔκ τινος διαιρέσεως τοιαύτης· πᾶν ὂν ἢ ἐν ὑποκειμένῳ ἢ οὐκ ἐν ὑποκειμένῳ. καὶ τὸ οὐκ ἐν ὑποκειμένῳ ὂν ποιεῖ οὐσίαν, τὸ δὲ ἐν ὑποκειμένῳ ὂν ἢ ἐν σχέσει ἐστὶν ἢ καθ' αὑτό. εἰ μὲν οὖν ἐν σχέσει ἐστίν, ποιεῖ τὴν πρός τι κατηγορίαν, εἰ δὲ καθ' αὑτό ἐστιν, ἢ μεριστόν ἐστιν ἢ ἀμέριστον. εἰ μὲν οὖν μεριστόν, ποιεῖ ⟨τὸ⟩ ποσόν, εἰ δὲ ἀμέριστον, ποιεῖ τὸ ποιόν. τέσσαρες οὖν ἡμῖν ἀνεφάνησαν κατηγορίαι, οὐσία, ποιόν, ποσόν, πρός τι. γίγνονται τοίνυν ἄλλαι ἐξ τῆς οὐσίας συμμεριζομένης ταῖς ἄλλαις· οἷον ἡ οὐσία συμπλακεῖσα | τῷ ποσῷ ποιεῖ τὸ ποῦ καὶ τὸ ποτέ, 50r εἴ γε οὐδὲν ἕτερόν ἐστι τὸ ποῦ εἰ μὴ ⟨τὸ⟩ τὴν οὐσίαν ἐν τόπῳ εἶναι, οἷον Σωκράτης ἐν Λυκείῳ, τὸ δὲ ποτέ τὸ τὴν οὐσίαν ἐν χρόνῳ εἶναι, οἷον Σωκράτης ἐν Πελοποννησιακῷ πολέμῳ· χρόνος δὲ καὶ τόπος ὑπὸ τὸ ποσὸν ἀναφέρεται. πάλιν εἰ συμπλακείη ποιῷ, ποιεῖ τὸ ποιεῖν καὶ τὸ πάσχειν· ποίησις γὰρ καὶ πάθησις κατὰ ποιότητα γίγνεται, οἷον τὸ θερμὸν ὕδωρ ποιοῦν εἰς ἡμᾶς, τοῦτ' ἔστι θερμαῖνον, πάσχει τι καὶ αὐτὸ ὑφ' ἡμῶν, τοῦτ' ἔστι ψύχεται, καὶ ἔστι τὸ θερμαίνειν ποιεῖν, τὸ δὲ ψύχεσθαι πάσχειν. ὅτι δὲ ταῦτα ὑπὸ τὴν ποιὸν κατηγορίαν ἀνάγονται, πάντη που δῆλον. πάλιν εἰ συντεθείη ἡ οὐσία τοῖς πρός τι, ποιεῖ τὸ κεῖσθαι καὶ τὸ ἔχειν· ἢ γὰρ πρὸς τὰ οἰκεῖα μόρια ἔχει τὴν σχέσιν καὶ ποιεῖ τὸ κεῖσθαι, εἴ γε οὐδὲν ἕτερόν ἐστι τὸ κεῖσθαι ἢ τοιάδε θέσις τῶν μορίων, ἢ πρὸς ἑτέραν ἔχει σχέσιν καὶ ποιεῖ τὸ ἔχειν, εἴ γε οὐδὲν ἕτερόν ἐστι τὸ ἔχειν ἢ οὐσίας παρ' οὐσίαν παράθεσις. δῆλον οὖν ὡς ἐκ τῆς μιᾶς διαιρέσεως δέκα καὶ μόνον ἡμῖν ἀνεφάνησαν κατηγορίαι. τινὲς δὲ ταύτης οὐκ ἀνέχονται τῆς διαιρέσεως, ἀλλ' οἱ μέν φασιν πλείονας αὐτὰς εἶναι τὰς κατηγορίας οἱ δὲ ἐλάττους. καὶ οἱ μὲν πλείους εἶναι ταύτας βουλόμενοι ἕνδεκα ταύτας εἶναι λέγουσι· ὥσπερ τῷ ποιεῖν ἀντίκειται τὸ πάσχειν, καὶ τῷ ἔχειν ἀντικείσεται τὸ ἔχεσθαι. πρὸς οὓς φαμεν ὅτι τὸ ἔχεσθαι ὑπὸ τὸ κεῖσθαί ἐστιν· καὶ γὰρ καὶ τὸ ἐχόμενον κεῖταί πως. οἱ δὲ βουλόμενοι ταύτας ἐλάττους εἶναι οἱ μὲν ἐννέα φασὶν εἶναι τὰς κατηγορίας | οἱ δὲ δύο. καὶ 50v οἱ μὲν ἐννέα βουλόμενοι λέγουσιν ὅτι τὸ ποιεῖν καὶ τὸ πάσχειν κατὰ κίνησιν γίγνεται, καὶ ἡ κίνησις ὤφειλεν ἀντὶ τούτων ὑπάρχειν. πρὸς οὓς φαμεν ἡμεῖς πρῶτον μὲν ὅτι οὐδὲ πᾶν τὸ ποιοῦν κινεῖται· ἰδοὺ γὰρ τὸ πρῶτον αἴτιον ποιοῦν εἰς ἡμᾶς οὐ κινεῖται. καλῶς οὖν ἀνωτέρω τὴν κίνησιν ἀτελῶν ὑπάρχουσαν πραγμάτων ἐδιδάξαμεν καὶ τούτου χάριν μηδὲ ὑπὸ κατηγορίαν ἀναγομένην· πῶς οὖν δυνηθείη κατηγορία εἶναι τὸ μηδὲ ὑπὸ

9 τὸ (ante ποσόν) inserui 11 γίγνωνται M 13 alt. τὸ addidi 19 ψύχεται scripsi: ψυχόμενον M 22 οἰκία M μόρια scripsi: μόνα M 23 ἑτέραν scripsi: ἑαυτὴν M 14 ante ἔχειν additum κεῖσθαι del. M 24 οὐσίας scripsi: οὐσία M 26 an μόναι? (cf. p. 55,1) 29 τῷ (bis) scripsi: τὸ M 30 pr. τὸ ἔχεσθαι] τοῦ ἔχεσθαι M 35 οὐδὲ] οὔτε M 36 ἀνωτέρω] p. 53,28 37 ἀτελῶν scripsi: ἀτελῆ M μηδὲ] μήτε M

κατηγορίαν ἀναγόμενον; οἱ δὲ λέγοντες δύο καὶ μόνας εἶναι τὰς κατηγορίας φασὶν οὐσίαν εἶναι καὶ συμβεβηκός, καὶ λέγουσι τὸ συμβεβηκὸς κατηγορεῖσθαι τῶν λοιπῶν κατηγοριῶν ὡς γένος. οὓς ἡμεῖς ἐλέγχομεν ἔκ τινων ἐπιχειρημάτων, ὧν τὸ πρῶτόν ἐστι τοιοῦτον· ὅτι ἐν τῇ διαιρέσει τῇ ὡς γένος εἰς εἴδη διαιρουμένῃ οὐ θέλει τὸ ἕτερον τῶν εἰδῶν ὑπὸ τὸ ἕτερον εἶδος ἀνάγεσθαι, ἐνταῦθα δὲ τὸ ποσὸν ὑπὸ τὸ ποιὸν ἀνάγεται· ὁ γὰρ ἀριθμὸς τοῦ ποσοῦ ὑπὸ τὸ ἄρτιον καὶ τὸ περιττὸν ἀνάγεται, ἅτινά εἰσι τοῦ ποιοῦ. δῆλον οὖν ἐντεῦθεν [ἐκ τούτου] πέφυκεν ὡς οὐκ ἂν τὸ συμβεβηκὸς ὡς γένος τῶν λοιπῶν κατηγοριῶν κατηγορηθείη. τὸ δὲ δεύτερον ἐπιχείρημά ἐστιν οὕτως· ὅτι ἐν τῇ ὡς γένος εἰς εἴδη διαιρέσει οὐ θέλει τὰ μὲν τῶν εἰδῶν εἶναι καθ' ἑαυτὰ τὰ δὲ ἐν σχέσει, ἀλλ' ἢ πάντα καθ' ἑαυτὰ ἢ πάντα ἐν σχέσει· οὐδὲ γὰρ ἄδικος ἡ φύσις τὰ μὲν τῶν εἰδῶν ἐν σχέσει ποιεῖ τὰ δὲ καθ' ἑαυτά. ἐν ταύτῃ δὲ αἱ μὲν ἄλλαι κατηγορίαι | καθ' ἑαυτάς εἰσιν, ἡ δὲ 58r πρός τι ὡς ἐν σχέσει [οὕτως· ὅτι ἢ πάντα τὰ εἴδη ἐν σχέσει ἐστὶν ἢ πάντα καθ' ἑαυτά, οἷον τὰ μὲν εἴδη τοῦ ζῴου πάντα καθ' ἑαυτά ἐστιν, τὰ δὲ εἴδη τοῦ πολλαπλασίονος, οἷον τὸ διπλάσιον, πάντα ἐν σχέσει]. δέδεικται οὖν πανταχοῦ ὡς οὐκ ἂν τὸ συμβεβηκὸς ὡς γένος κατηγορηθείη τῶν λοιπῶν κατηγοριῶν. τοῦτο πέρας τῆς παρούσης θεωρίας.

⟨Θεωρία ιδ'.⟩

p. 1b25 Τῶν κατὰ μηδεμίαν συμπλοκὴν λεγομένων ἕκαστον ἤτοι οὐσίαν σημαίνει ἢ ποσὸν ἢ ποιὸν ἢ πρός τι ἢ ποτὲ ἢ ποῦ ἢ κεῖσθαι ἢ ἔχειν ἢ ποιεῖν ἢ πάσχειν.

Καλῶς προσέθηκεν ὁ φιλόσοφος τῶν κατὰ μηδεμίαν συμπλοκήν· πολλαὶ γάρ εἰσι συμπλοκαί, αἱ μὲν κατὰ φωνὴν αἱ δὲ κατὰ τὸ σημαινόμενον· κατὰ μὲν φωνὴν οἷον ζῷον λογικὸν θνητόν, κατὰ δὲ τὸ σημαινόμενον οἷον Σωκράτης τρέχει· ἰστέον γάρ, ὡς ἔφαμεν, ὅτι τὰ ταῖς λέξεσι σύνθετα γραμματικοῖς καὶ μόνοις ἐστίν, οἷον τὸ ζῷον λογικὸν θνητόν, τὸ Κόρακος πέτρα, τὸ Ἄρειος πάγος, τὰ δὲ τοῖς ἐνθυμήμασιν σύνθετα κατὰ συμπλοκὴν καὶ μόνον καλοῦσιν οἱ φιλόσοφοι, ἐπεὶ τούτοις τὴν ψῆφον ἀποδεδώκασι, ἐκεῖνα καλοῦντες ἁπλᾶ, εἰ καὶ ταῖς λέξεσι πεφύκασι σύνθετα. κατὰ μηδεμίαν τοίνυν συμπλοκὴν εἴρηκεν ὁ φιλόσοφος σημαινόμενον, ὅτι αἱ κατηγορίαι οὔτε ταῖς φωναῖς οὔτε τῷ σημαινομένῳ κατὰ συμπλοκὴν ὑπάρχουσι.

p. 1b27 Ἔστι δὲ οὐσία μὲν ὡς τύπῳ εἰπεῖν οἷον ἄνθρωπος.

Ἐνταῦθα ἡ σκιαγραφία τῶν κατηγοριῶν, ὡς ἐλέγομεν ἐν τῇ θεωρίᾳ πρὸ τῆς | διδασκαλίας τῶν κατηγοριῶν, οἷον ὅτι σκιαγραφίαν τούτων ἀπο- 58v

7 τὸν ἄρτ. καὶ τὸν περ. M 8 ἐκ τούτου delevi 12 οὐδὲ] οὔτε M ποιεῖν M
14 οὕτως—σχέσει (3) delevi (cf. El. p. 161,9) 16 πολλαπλασίωνος M 19 tit. addidi
21 ποῦ ἢ ποτὲ coll. Arist. 26 ἔφαμεν] p. 42,2 27 an μόνα? 35 ἐλέγομεν] p. 53,12

δίδωσιν ὁ φιλόσοφος. ἰστέον οὖν ὅτι αὐτὸς μὲν διὰ παραδειγμάτων ταύτας ἐχαρακτήρισεν, ἡμεῖς δὲ τὰς ὑπογραφὰς αὐτῶν ἐν τοῖς προτελείοις τοῖς εἰσαγομένοις ἀποδεδώκαμεν. οὐδὲν δὲ ἄτοπον καὶ νῦν ταύτας εἰπεῖν. οὐσία τοίνυν ἐστὶν αὐθυπόστατον πρᾶγμα. μάθοις δὲ τὸ λεγόμενον ἐκ τοῦ ἐναντίου· συμβεβηκὸς γάρ ἐστι τὸ ἐν ὑποκειμένῳ τὸ δεόμενον ἑτέρου πρὸς ὕπαρξιν. εἰ δὲ τὸ συμβεβηκὸς ἐν ὑποκειμένῳ, τοῦτ' ἔστιν ἐν ἑτέρῳ ἔχον τὴν ὕπαρξιν, δῆλον ὅτι αὐθυπόστατός ἐστιν ἡ οὐσία ἑτέρου μὴ δεομένη πρὸς ὕπαρξιν. ποσὸν δέ ἐστι τὸ καταμετρούμενον, οἷον δίπηχυ, τρίπηχυ. ποιὸν τὸ παρωνύμως κατηγορούμενον, οἷον λευκόν, γραμματικόν. πρός τι δὲ τὸ ἐν σχέσει θεωρούμενον, ὡς πατήρ, υἱός. ποῦ δέ ἐστιν οὐσία ἐν τόπῳ, οἷον Σωκράτης ἐν Λυκείῳ. ποτέ δέ ἐστιν οἷον οὐσία ἐν χρόνῳ, οἷον Σωκράτης ἐν τῷ Πελοποννησιακῷ πολέμῳ. κεῖσθαι δέ ἐστιν ἡ τοιάδε τῶν μορίων σχέσις, οἷον ἀνάκειται, κάθηται. ἔχειν δέ ἐστιν οὐσίας παρ' οὐσίαν παράθεσις, οἷον δακτύλιος ἐν χειρί. ποιεῖν δέ ἐστιν τὸ εἴς τι ἐνεργεῖν, πάσχειν δὲ τὸ ὑφ' ἑτέρου ἀλλοιοῦσθαι.

p. 2a4 Ἕκαστον δὲ τῶν εἰρημένων αὐτὸ μὲν καθ' ἑαυτὸ ἐν οὐδεμιᾷ καταφάσει λέγεται ⟨ἢ ἀποφάσει⟩, τῇ δὲ πρὸς ἄλληλα τούτων συμπλοκῇ κατάφασις ἢ ἀπόφασις γίνεται.

Ἐνταῦθα βούλεται τὰς ἁπλᾶς φωνὰς ὁ φιλόσοφος χωρίσαι ἀπὸ τῶν καταφάσεων καὶ ἀποφάσεων. πρὸς δὲ τελείαν τούτων διάκρισιν κέχρηται κανόνι τοιούτῳ· ἐὰν ᾖ ἕν, πράγματα | δὲ δύο τινά, καὶ τῷ μὲν ἁρμόσῃ 52r τῷ δὲ οὐχ ἁρμόσῃ, διάφορά ἐστιν ἐκεῖνα δηλονότι. οἷόν τι λεγω· εἰσὶ δύο τινά, ζῷον καὶ φυτόν· τούτων τὸ αἰσθητικὸν τῷ μὲν ὑπάρχει, λέγω δὴ τῷ ζῴῳ, τῷ δὲ οὐχ ὑπάρχει, λέγω δὴ τῷ φυτῷ· δῆλον οὖν ὅτι ταῦτα διάφορά εἰσιν, τοῦτ' ἔστι τὸ ζῷον καὶ φυτόν. οὕτως οὖν καὶ ἐνταῦθά εἰσιν ἁπλαῖ φωναὶ καὶ κατάφασις καὶ ἀπόφασις· τὸ δὲ ἀληθεύειν ἢ ψεύδεσθαι καταφάσει καὶ ἀποφάσει ἁρμόζει, ταῖς δὲ ἁπλαῖς φωναῖς οὐκ ἐφαρμόζει· δῆλον ἄρα ὅτι καὶ διαφέρουσιν αὗται αἱ ἁπλαῖ φωναὶ καὶ αἱ καταφάσεις καὶ αἱ ἀποφάσεις. ὅθεν καὶ αὐτός φησιν ὅτι ἕκαστον τῶν εἰρημένων, τοῦτ' ἔστι τῶν ἁπλῶν φωνῶν, λέγω δὴ τῶν κατηγοριῶν, αὐτὰ καθ' αὑτὰ οὔτε κατάφασιν σημαίνει οὔτε ἀπόφασιν, τῇ δὲ πρὸς ἄλληλα τούτων συμπλοκῇ κατάφασις γίνεται καὶ ἀπόφασις. οἷον συμπλέκω τὴν οὐσίαν καὶ τὴν ποιὸν κατηγορίαν, τοῦτ' ἔστι τὸ ἄνθρωπος τρέχει, καὶ γίνεται κατάφασις δηλονότι. τὸ δὲ οὐ ἀρνητικὸν μόριον μεταξὺ τούτων λαμβανόμενον ἀπόφασις γίνεται, οἷον ἄνθρωπος οὐ τρέχει.

2 ἐν τοῖς προτελείοις] spectare videtur Prolegomena philosophiae Isagoges commentario praemissa 11 λυκίω M 13 οὐσία M 17 ἢ ἀποφάσει inserui (cf. v. 31) 21 πράγματα scripsi: πρᾶγμα//////τι M 21. 24 τῷ μὲν .. τῷ δὲ (bis) scripsi: τὸ μὲν .. τὸ δὲ M 21. 22 ἁρμόσῃ (bis) scripsi: ἁρμόσει M

Περὶ οὐσίας.

p. 2a11 Οὐσία δέ ἐστιν ἡ κυριώτατά τε καὶ πρώτως καὶ μάλιστα λεγομένη, ἣ μήτε καθ' ὑποκειμένου τινὸς λέγεται μήτε ἐν ὑποκειμένῳ τινί ἐστιν.

Ἐπειδὴ αἱ κατηγορίαι καὶ λέγονται καὶ εἰσὶ καὶ αὐτὸ τοῦτο κατηγοροῦνται, διότι μὲν λέγονται, τῶν λεγομένων ἐποιήσατο τὴν διαίρεσιν, διότι δὲ εἰσί, τὰ ὄντα διεῖλεν, διότι δὲ κατηγοροῦνται, ὡρίσατο ὁμώνυμα, συνώνυμα, παρώνυμα· | 52v ταῦτα γὰρ κατηγορίας τρόποι εἰσίν. ἐν ᾧ δὲ μάλιστα προσῆκεν ταῖς κατηγορίαις τὸ συνωνύμως κατηγορεῖσθαι, ἐνδιέτριψε τῷ λόγῳ τῷ περὶ τῶν συνωνύμων, παραδοὺς αὐτῶν τὸ ἴδιον. ἦν δὲ τοῦτο τὸ μεταδιδόναι τοῖς οἰκείοις ὑποκειμένοις τῶν ἰδίων κατηγορουμένων. τοῦτο δὲ εἶπεν, ὅτε ἔλεγεν ὅταν ἕτερον καθ' ἑτέρου κατηγορῆται ὡς καθ' ὑποκειμένου, ὅσα κατὰ τοῦ κατηγορημένου λέγεται, τοσαῦτα καὶ κατὰ τοῦ ὑποκειμένου ῥηθήσεται. εἶτα ἐδίδαξεν ποῖα μὲν τῶν συνωνύμων τὰς αὐτὰς ἔχει διαφοράς, ποῖα δὲ ἑτέρας, καί φησιν ὅτι τὰ ἑτερογενῆ ἑτέρας ἔχει τὰς διαφοράς, τὰ δὲ ὑπάλληλα τὰς αὐτάς. καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, πέντε μέν τινας ὁρισμοὺς ἀποδέδωκεν, ὁμωνύμων, συνωνύμων, παρωνύμων, τῆς ἐν ὑποκειμένῳ φωνῆς, τῆς καθ' ὑποκειμένου, τρεῖς δὲ διαιρέσεις, * * τῶν λεγομένων κατὰ συμπλοκὴν εἰς τέσσαρα, τῶν ἄνευ συμπλοκῆς εἰς τὰς δέκα κατηγορίας, καὶ τρεῖς κανόνας, δύο μὲν τοῦ βάθους τῶν κατηγοριῶν ἕνα δὲ τοῦ πλάτους. καὶ διαλαβὼν περὶ τούτων ἐν τῷ πρώτῳ τμήματι καὶ οὕτω προπαρασκευάσας ἡμᾶς, μέτεισι λοιπὸν ἐπὶ τὸ δεύτερον τμῆμα ἐντεῦθεν ἐφαπτόμενος τῶν ἀγώνων καὶ ποιεῖται τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῆς οὐσίας. εἰκότως, ἐπειδὴ αὕτη πρώτη τῶν ἄλλων ἐστίν· ὄντων μὲν γὰρ τῶν συμβεβηκότων ἀνάγκη πάντως οὐσίαν ὑπάρχειν, οὔσης δὲ ταύτης οὐκ ἀνάγκη πάντως εἶναι καὶ τὰ συμβεβηκότα· ὥστε συνεισφέρεται μέν, οὐ συνεισφέρει δέ. ἀλλὰ καὶ συναναιρεῖ μέν, οὐ συναναιρεῖται δέ· | 53r ἀναιρουμένης μὲν γὰρ οὐσίας ἀνήρηται καὶ τὸ συμβεβηκός, ἀναιρουμένων δὲ τῶν συμβεβηκότων οὐκ ἀνήρηται ἡ οὐσία. τὰ δὲ τοιαῦτα φύσει πρῶτά ἐστιν.

Οὐκοῦν ἐπειδὴ καλῶς ἡμῖν ὑπεξείργαστο ὁ λόγος ὁ περὶ τῆς τάξεως, φέρε ζητήσωμεν ἐπὶ τῆς παρούσης θεωρίας ἕξ τινα· πρῶτον μὲν πόσα τὰ σημαινόμενα τῆς οὐσίας, δεύτερον δὲ περὶ ποίου σημαινομένου ὁ λόγος ἐστί, τρίτον ποίῳ τρόπῳ διαιρέσεως κέχρηται, τέταρτον διὰ τί τὴν ἄτομον τῆς καθόλου πρώτην ἐκάλεσεν, πέμπτον εἰ γένος ἡ οὐσία, πῶς ἐπιδέχεται τὸ πρῶτον καὶ τὸ δεύτερον, ἕκτον ζητήσωμεν εἰ ὑγιής ἐστιν ἡ ἀποδεδομένη ὑπογραφὴ τῆς οὐσίας. οὐχ ἓν τοίνυν ἀλλὰ πολλὰ σημαινόμενα τῆς οὐσίας ἔστιν· λέγεται γὰρ οὐσία καὶ πάντα τὰ ὄντα, καθὸ ὕπαρξιν ἔχει τινά, ἔστιν

7 διῆλεν M   12 ἔλεγεν] p. 1b10   κατηγορεῖται M   13 κατηγορουμένου Arist.   τοσαῦτα] πάντα Arist.   19 lac. signavi: inseras τῶν λεγομένων εἰς τὰ κατὰ συμπλοκὴν καὶ ἄνευ συμπλοκῆς (cf. p. 41,36)   34 εἰ M2: ἡ M1

δὲ οὐσία καὶ ἡ ἁπλῆ (καὶ αὕτη πάλιν διττή· ἢ κρείττων τῆς συνθέτου, ὡς ἡ μία τῶν πάντων ἀρχή, ἢ χείρων τῆς συνθέτου, ὡς ἡ ἀνείδεος ὕλη), ἔστι δὲ οὐσία καὶ ἡ σύνθετος, οἷον ἄνθρωπος, ἵππος. τοσαῦτα τοίνυν σημαινόμενα τῆς οὐσίας. ἐπὶ τούτοις δεύτερον ζητήσωμεν περὶ ποίου σημαινομένου διαλέγεται. φημὶ δὴ ὅτι οὐ περὶ τοῦ σημαινομένου ἐκείνου τοῦ δηλοῦντος πάντα τὰ ὄντα· ταῦτα γὰρ ὑπὸ πασῶν τῶν κατηγοριῶν διδάσκεται καὶ οὐχ ὑπὸ μιᾶς μόνης. ἀλλ' οὐδὲ μὴν περὶ τῆς ἁπλῆς διαλέγεται, οὔτε τῆς κρείττονος τῆς συνθέτου (τοῦτο γὰρ θεολογίας ἔργον διδάξαι), οὔτε περὶ τῆς χείρονος· τοῦτο γὰρ φυσιολογίᾳ προσήκει. λείπεται οὖν περὶ τῆς συνθέτου αὐτὸν διαλαβεῖν. οὐχὶ συνθέτου ἁπλῶς, ἐπεὶ εὑρισκόμεθα | πάντα τὰ φυσικὰ συγγράμματα τοῦ φιλοσόφου ἐν τούτῳ 53v περιλαμβάνοντες. ἀλλὰ περὶ ταύτης φαμὲν διαλέγεσθαι ὡς ὑπὸ φωνῆς σημαινομένης, ἐπεὶ καὶ ἡ λογικὴ πραγματεία περὶ πραγμάτων διαλέγεται, οὐχ ὅτι πράγματα, ἀλλ' ὅτι ὑπὸ φωνῶν σημαίνονται. τρίτον ἦν τῶν ζητουμένων, ποίῳ τρόπῳ διαιρέσεως κέχρηται. διαιρεῖ τοίνυν ὁ φιλόσοφος τὴν οὐσίαν εἰς καθόλου καὶ μερικήν. καὶ ἐπειδὴ ἡ οὐσία γένος ἐστὶ γενικώτατον τὰ δὲ γενικώτατα γένη ἔχει καὶ γένη καὶ εἴδη καὶ ἄτομα, τὰ μὲν ἄτομα πρῶτα ἐκάλεσεν τὰ δὲ γένη καὶ τὰ εἴδη δεύτερα, οὐ κεχρημένος διαιρέσει κυρίως, ἀλλὰ τρόπῳ διδασκαλικῷ μιμούμενος τρόπον διαιρετικόν. τέταρτον ἐπὶ τούτοις ζητήσωμεν πῶς ἐνταῦθα τὴν ἄτομον οὐσίαν πρώτην καλεῖ τὴν δὲ καθόλου δευτέραν, ἐν δὲ τῇ Μετὰ φυσικὰ τὸ ἀνάπαλιν πρῶτα μὲν τὰ καθόλου τάττει δεύτερα δὲ τὰ μερικά. φαμὲν οὖν ἡμεῖς ὅτι διττὴ ἡ τάξις, ἡ μὲν φυσική, ἥτις καὶ τὰ καθόλου πρῶτα οἶδεν τῶν μερικῶν, ἡ δὲ πρὸς ἡμᾶς, ἥτις τὰ μερικὰ οἶδεν πρὸ τῶν καθόλου. διττῆς οὖν οὔσης τῆς τάξεως, οὐ τῇ τάξει τῇ φυσικῇ κέχρηται. ἀλλὰ τῇ πρὸς ἡμᾶς· ἐπειδὴ γὰρ εἰσαγωγικὸν τὸ σύγγραμμα πέφυκεν, φιλανθρώπως ποιῶν ὁ φιλόσοφος ἁρμόζεται πρὸς ἡμᾶς. ἐν δὲ τοῖς Μετὰ φυσικὰ τοῖς πράγμασιν ἑπόμενος ἀπονέμει κἀκείνοις τὸ ἴδιον, τὸ καθόλου τῶν μερικῶν προτάττων. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος καὶ ἰδίας ἐπιλύσεως εὐπορεῖ· φησὶ γὰρ ὅτι τὰ ἄτομα | πρῶτα ὑπάρχει 54r τῶν καθόλου (πρῶτα δέ φησι τῇ φύσει)· συνεισφέρεται γὰρ καὶ οὐ συνεισφέρει· τοῦ γὰρ ⟨κοινοῦ⟩ κυνὸς ὄντος ἀνάγκη καὶ τὸν ἄτομον εἶναι κύνα, ἐπεὶ τινός ἐστι, τοῦ δὲ ἀτόμου ὄντος οὐ πάντως ἀνάγκη καὶ τὸν κοινὸν ὑπάρχειν. καὶ ὅτι τοῦτο ἀληθές, δῆλον ἐκ τοῦ μοναδικοῦ ἡλίου καὶ τοῦ μοναδικοῦ κόσμου· τούτων γὰρ ὄντων οὐκ ἀνάγκη οὔτε κοινὸν κόσμον οὔτε κοινὸν ἥλιον εἶναι. πέμπτον ἦν τῶν ζητουμένων, εἰ γένος ἡ οὐσία, πῶς φησιν ὁ φιλόσοφος ἐπιδέχεσθαι ταύτην τὸ πρῶτον καὶ τὸ δεύτερον, καίτοι τῶν γενῶν μὴ ἐπιδεχομένων τὸ πρῶτον καὶ τὸ δεύτερον, εἴ γε ἀληθής ἐστιν ὁ κανὼν ὁ λέγων 'ἐν οἷς ἐστι τὸ πρῶτον καὶ τὸ δεύτερον, τούτων τὸ κοινῶς κατηγορούμενον οὐκ ἔστιν γένος.' πρὸς οὖν τὴν τοιαύτην ζήτησιν ἡμεῖς φαμεν ὅτι ἀμφότερα πέφυκεν ἀληθῆ· καὶ γὰρ ἐπιδέχεται καὶ οὐκ

---

8. 9 κρείττων et χείρων M¹ 12 παραλαμβ. M φαμὲν in mrg. suppl. M 21 ἐν δὲ τῇ Μετὰ φ.] cf. Zelleri Ph. Gr. IIb p. 304 sq. μεταφυσικῇ M¹ 30 φησι scripsi: φημι M οὐ superscr. M 31 κοινοῦ inseruit Vitelli 32 τινός] an κοινός?

ἐπιδέχεται ἡ οὐσία τὴν διαίρεσιν τὴν εἰς πρώτην καὶ δευτέραν, κατ' ἄλλο μέντοι καὶ ἄλλο. σκόπει δὲ ἐπὶ παραδείγματος· ἡ μὲν γὰρ κατὰ πλάτος διαίρεσις οὐκ ἐπιδέχεται τὸ πρῶτον καὶ τὸ δεύτερον, καθὸ δέ ἐστι τὸ πρώτην εἶναι τὴν οὐσίαν, δεύτερον τὸ σῶμα, τρίτον τὸ ἔμψυχον, τέταρτον τὸ ζῷον, ἤγουν διὰ βάθους, αὕτη ἡ διαίρεσις ἐπιδέχεται· ἐμψύχου γὰρ μὴ ὄντος οὐδὲ ζῷόν ἐστι, ζῴου δὲ μὴ ὄντος ἔστιν ἔμψυχον· πρῶτον οὖν τὸ ἔμψυχον, δεύτερον δὲ τὸ ζῷον. ἐν δὲ τῇ κατὰ πλάτος διαιρέσει, ὅτι τὸ ζῷον διαιρεῖται, εἰ τύχοι, εἰς λογικὸν καὶ ἄλογον, οὐκ ἂν εἴποιμεν τὸ πρῶτον καὶ τὸ δεύτερον· οὔτε γὰρ τὸ λογικὸν πρῶτον ὑπάρχει τοῦ ἀλόγου, καθὸ οὐσία, οὔτε τὸ ἄλογον τοῦ λογικοῦ. ἕκτον καὶ τελευταῖον | κεφάλαιον, 54r ἐν ᾧ ζητήσωμεν εἰ ὑγιής ἐστιν ἡ ἀποδοθεῖσα ὑπογραφὴ τῆς οὐσίας· ἔστι γὰρ ἡ λέγουσα οὕτως· οὐσία ἐστὶν ἡ κυριώτατα καὶ πρώτως καὶ μάλιστα λεγομένη, ἣ μήτε καθ' ὑποκειμένου τινὸς λέγεται μήτε ἐν ὑποκειμένῳ τινί ἐστιν. λέγω τοίνυν ὅτι οὐ μόνον ταύτῃ ὑπάρχει τῇ οὐσίᾳ ἡ ὑπογραφή, ἀλλὰ καὶ τῇ μιᾷ τῶν ἁπάντων ἀρχῇ· καὶ γὰρ κἀκείνη οὔτε καθ' ὑποκειμένου λέγεται οὔτε ἐν ὑποκειμένῳ ἐστίν. φαμὲν οὖν ἡμεῖς πρὸς τοὺς τὰ τοιαῦτα ἀποροῦντας ὅτι ἐπὶ μὲν τῆς μιᾶς τῶν πάντων ἀρχῆς πάντα ἀπολελυμένως ἐροῦμεν πρὸς οὐδεμίαν διαστολήν, ἐνταῦθα δὲ πρὸς ἀντιδιαστολὴν τῶν ὁμοζύγων παραλαμβάνομεν τὴν ὑπογραφήν· οἷον ἐπὶ μὲν τῆς πρώτης ἀρχῆς φαμεν μήτε καθ' ὑποκειμένου ταύτην εἶναι μήτε ἐν ὑποκειμένῳ μηδὲν ἕτερον προσυπακούοντες, ἐπὶ δὲ ταύτης πρὸς ἀντιδιαστολὴν τῶν ὁμοζύγων λαμβάνοντες τὴν ὑπογραφήν, ὅταν εἴπωμεν ὅτι οὐκ ἐν ὑποκειμένῳ, εἰσάγομεν ὅτι τοῖς ἐν ὑποκειμένῳ ἐστὶν ⟨ὑποκείμενον⟩ (ὑπόκειται γάρ), καὶ πάλιν ἐὰν εἴπωμεν ὅτι οὐ καθ' ὑποκειμένου ἐστίν, εἰσάγομεν ὅτι ὑπόκειται τοῖς καθ' ὑποκειμένου. τοῦτο πέρας τῆς προκειμένης θεωρίας εἰς ἐξέτασιν.

⟨Θεωρία ιε'.⟩

p. 2a11 Οὐσία δέ ἐστιν ἡ κυριώτατα καὶ πρώτως καὶ μάλιστα λεγομένη, ἣ μήτε καθ' ὑποκειμένου τινὸς λέγεται μήτε ἐν ὑποκειμένῳ τινί ἐστιν.

Πανταχόθεν ὁ Ἀριστοτέλης τὴν ἄτομαν οὐσίαν καὶ πρώτην ἐγκωμιάζει, ἐκ τοῦ λέγεσθαι καὶ τοῦ εἶναι καὶ τοῦ νοεῖσθαι, καὶ ἐκ μὲν τοῦ λέγεσθαι λέγων κυριώτατα, ὅτι | κυρίως αὐτῇ πρόσεστι τὸ ὄνομα καὶ οὐ μεταφορικῶς, ἐκ 55r δὲ τοῦ νοεῖσθαι λέγων καὶ πρώτως, ἐκ δὲ τοῦ εἶναι τῷ μάλιστα κεχρημένος, ὡς ἂν εἰ ἔλεγεν ὅτι οὐσία ἐστὶν ἡ κυρίως λεγομένη καὶ πρώτως νοουμένη καὶ μάλιστα οὖσα. ὅμως καὶ πανταχόθεν τὴν μερικὴν ἐπαινέσας οὐσίαν οὐκ ἠδυνήθη τελείαν ταύτῃ τὴν ψῆφον ἀποδοῦναι· περὶ γὰρ ταύτης

---

6 οὐδὲ] οὔτε M 11 ὑγειῶς M 12. 28 scribas κυριώτατά τε (cf. p. 57,2) 14 an λέγουσι? 19 ἐνταῦθα — διαστολὴν in mrg. suppl. M 23. 24 ὑποκείμενον inserui 34 τῷ] τὸ M

φησὶν ἡ κυριώτατα καὶ πρώτως καὶ μάλιστα λεγομένη, ἡ δὲ καθόλου οὐ μόνον κυριώτατα καὶ πρώτως καὶ μάλιστα λέγεται, ἀλλὰ καὶ ἔστιν.

p. 2a13 Οἷον ὁ τὶς ἄνθρωπος ἢ ὁ τὶς ἵππος.

Ἐνταῦθα ζητοῦμεν πῶς ὁ φιλόσοφος μερικῆς οὐσίας βουλόμενος παράδειγμα λαβεῖν, ὁ τὶς ἄνθρωπος εἶπεν, καὶ μὴ ἔφησεν Σωκράτης καὶ Πλάτων. φαμὲν οὖν ἡμεῖς ὅτι τοῦτο πεποίηκεν, ἵνα καὶ ἐν τοῖς μερικοῖς ἀναστρεφομένους ἡμᾶς τὰ κοινότερα παρασκευάσῃ καταδιώκειν· διὰ γὰρ τοῦ τὶς ἄνθρωπος καὶ καθολικωτέρῳ καὶ κοινοτέρῳ ὀνόματι ἐχρήσατο καὶ μερικὴν οὐσίαν ἐσήμανεν· τὸ γὰρ τίς, ὡς ἤδη πολλάκις εἰρήκαμεν, μερικόν ἐστιν πρόσρημα, τὸ δὲ ἄνθρωπος κοινὸν κατὰ πάντων φερόμενον τῶν μερικῶν. δῆλον οὖν ἐντεῦθεν ὡς ὁ τὶς ἄνθρωπος εἰπὼν καὶ κοινοτέρῳ ἐχρήσατο ὀνόματι καὶ τὸ μερικὸν οὐδὲν ἐζημίωσεν. ἢ οὖν διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν προήγαγε τὸν λόγον, ἢ διότι περὶ τῶν κατηγοριῶν ὑπῆρχεν ὁ λόγος αὐτῷ, οὐκ ἐμνήσθη Σωκράτους ἢ Πλάτωνος, ἀλλ' εἶπεν τὶς ἄνθρωπος, ὅπερ κοινότερόν ἐστιν, ὡς εἰρήκαμεν, ἤπερ ἴδιον τοῦ κατηγορουμένου, προσεγγίζει δὲ ταῖς κατηγορίαις μᾶλλον τὸ κοινῶς κατηγορεῖσθαι ἤπερ ἰδίως.

p. 2a14 Δεύτεραι δὲ | οὐσίαι λέγονται, ἐν οἷς εἴδεσιν αἱ πρῶται 55v
οὐσίαι λεγόμεναι ὑπάρχουσιν.

Εἰρηκὼς ὁ Ἀριστοτέλης ποίας πρώτας οὐσίας καλεῖ, μετέρχεται λοιπὸν ἐπὶ τὸ διδάξαι ποῖαι λέγονται εἶναι δεύτεραι οὐσίαι. δεύτεραι τοίνυν, φησίν, οὐσίαι εἰσίν, ἐν οἷς εἴδεσιν αἱ πρῶται οὐσίαι λεγόμεναι ὑπάρχουσιν. ὅρα δὲ πῶς τεχνικὸς ὢν καὶ ἀκριβὴς οὐκ εἶπεν ὅτι τὰ γένη καὶ τὰ εἴδη δεύτεραι οὐσίαι λέγονται· ἠπίστατο γὰρ ὅτι καὶ ἐν τοῖς συμβεβηκόσιν εἰσὶν γένη καὶ εἴδη, οἷον ἐπὶ τῷ ποιῷ συμβεβηκότι ὄντι ἐστὶ γένος μὲν τὸ χρῶμα εἶδος δὲ τὸ λευκόν. ἵνα οὖν μὴ ἐπὶ τὰ συμβεβηκότα τὸν νοῦν ἡμῶν ἐπαγάγῃ, διὰ τοῦτο εἶπεν δεύτεραι οὐσίαι λέγονται, ἐν οἷς εἴδεσιν αἱ πρῶται οὐσίαι ὑπάρχουσιν, τοῦτ' ἔστι τὰ εἴδη τὰ κατηγορούμενα τῶν ἀτόμων οὐσιῶν. σκόπει δὲ πῶς οὐκ ἐκαρτέρησε πάλιν τελείαν ἀποδοῦναι τὴν ψῆφον κἀνταῦθα προστιθεὶς τὸ λεγόμεναι, πανταχοῦ τοὺς τοσούτους ἐπαίνους κολάζων.

p. 2a17 Δεύτεραι οὖν αὗται οὐσίαι λέγονται, οἷον ὅ τε ἄνθρωπος καὶ τὸ ζῷον.

Ἔστι καὶ ἑτέρως ἐπιχειρῆσαι ὅτι τὸ πρῶτον καὶ τὸ δεύτερον οὐκ εἰσι

8 περασκευάσῃ scripsi: παρασκευάσει M 10 πολλάκις εἰρήκαμεν] spectat suum in Isag. comm. 16. 17 ἤπερ] εἴπερ M 16 an τὸ ἴδιον κατηγορούμενον? προσεγγίσει M 22 φασίν M 24 συμβεβηκῶσι M 27 ἐπαγάγει M 30 post τελείαν addas ταύταις (cf. p. 59,37) κἀνταῦθα προστιθεὶς scripsi: κἂνταῦθα (sic) προστιθῇ M πανταχοῦ—κολάζων (31)] cf. El. p. 165,15 32 λέγ. οὐσίαι coll. Arist. 34 ἔστι καὶ ἑτέρως ἐπιχ.] cf. p. 58,36

διαφοραὶ τῆς οὐσίας· ἡ γὰρ οὐσία ἔχουσα γένη καὶ εἴδη καὶ ἄτομα ἔχει τὸ πρῶτον καὶ τὸ δεύτερον. ἔχοντα δὲ καὶ τὰ συμβεβηκότα γένη καὶ εἴδη καὶ ἄτομα, εὑρεθήσεται ταῦτα ἔχοντα τὸ πρῶτον καὶ τὸ δεύτερον καὶ ταῖς αὐταῖς διαφοραῖς διαρούμενα. ἠκούσαμεν δὲ ἐν τοῖς ἀνωτέρω τοῦ φιλοσόφου λέγοντος ὡς τῶν ἑτερογενῶν καὶ μὴ ὑπ' ἄλληλα τεταγμένων | ἕτεραί εἰσι 56r καὶ αἱ διαφοραί. δῆλον οὖν ἄρα ὅτι οὐκ ἔστι τὸ πρῶτον καὶ δεύτερον καὶ ἐν τῇ οὐσίᾳ καὶ ἐν τῷ συμβεβηκότι· εἰ γὰρ τοῦτο παραδεξώμεθα, ψευδὴς ὁ λόγος ἐστὶ τοῦ φιλοσόφου. δῆλον οὖν ἄρα ἐκ τούτων πάντων γέγονεν ὡς οὔκ εἰσι τὸ πρῶτον καὶ τὸ δεύτερον τῆς οὐσίας διαφοραί.

p. 2a19 Φανερὸν δὲ ἐκ τῶν εἰρημένων ὅτι τῶν καθ' ὑποκειμένου λεγομένων ἀναγκαῖον καὶ τοὔνομα καὶ τὸν λόγον καὶ τὸ ἑξῆς.

Πανταχόθεν ἐγκωμιάσας ὁ φιλόσοφος τὴν ἄτομον καὶ πρώτην οὐσίαν ἔκ τε τοῦ λέγεσθαι καὶ εἶναι καὶ νοεῖσθαι διὰ τριῶν λέξεων, τῆς τε κυριώτατα καὶ τῆς πρώτως καὶ μάλιστα, νῦν τὴν αἰτίαν ἀποδίδωσι τῶν τοσούτων ἐπαίνων καὶ κέχρηται λόγῳ δυναμένῳ τριχῶς ἀκούεσθαι, καὶ ὡς θεώρημα καὶ ὡς πόρισμα καὶ ὡς λῆμμα. ἀλλ' ἐπειδὴ τῶν πραγμάτων τὰ μέν ἐστι καθ' αὑτὰ τὰ δὲ ἐν σχέσει, καὶ εἰ μὲν καθ' αὑτά, ποιεῖ τὸ θεώρημα, εἰ δὲ ἐν σχέσει, ἢ πρὸς τὰ φθάσαντα ἢ πρὸς τὰ μέλλοντα, καὶ εἰ μὲν πρὸς τὰ φθάσαντα, τὸ πόρισμα ποιεῖ οἷον κέρδος ἐκ τῶν φθασάντων ἀναφαινόμενον, εἰ δὲ πρὸς τὰ μέλλοντα τὸ λῆμμα ποιεῖ· ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ καθ' αὑτὰ τῶν ἐν σχέσει πρῶτά εἰσιν, πρῶτον ὡς θεωρήματος ἀκουστέον τοῦ λόγου. εἶτα ἐπειδὴ πάλιν τὰ φθάσαντα τῶν μελλόντων πρῶτά ἐστι, δεύτερον ὡς πορίσματος ἀκουστέον, καὶ εἶθ' οὕτως ὡς λήμματος. ὡς μὲν οὖν θεωρήματος οὕτως· πέντε τρόποι εἰσὶ κατηγοριῶν, ὡς δείξομεν ἐκ διαιρέσεως τοιαύτης· πάντα τὰ κατηγορούμενα ἢ κατὰ φύσιν ἐστὶν | ἢ παρὰ φύσιν· 56v κατὰ φύσιν μέν, ὅταν τὰ καθόλου τῶν μερικῶν κατηγορῶνται ἢ τὰ συμβεβηκότα τῶν οὐσιῶν, παρὰ φύσιν δὲ τὸ ἀνάπαλιν· ἐνδέχεται γὰρ καὶ τὰ μερικὰ τῶν καθόλου κατηγορεῖσθαι καὶ τῶν συμβεβηκότων τὴν οὐσίαν· τὰ μὲν μερικὰ τῶν καθόλου, ὡς ὅταν εἴπω 'τὸ προσιὸν ζῷον ἄνθρωπός ἐστι', τὴν δὲ οὐσίαν τῶν συμβεβηκότων, ὡς ὅταν εἴπω 'λευκὸς ἄνθρωπός ἐστι'. τὰ μὲν οὖν κατηγορούμενα, ὡς εἰρήκαμεν, ἢ κατὰ φύσιν ἐστὶν ἢ παρὰ φύσιν, καὶ εἰ μὲν κατὰ φύσιν, ἢ καθ' ὑποκειμένου ἢ ἐν ὑποκειμένῳ· καθ' ὑποκειμένου μὲν ὡς τὰ καθόλου τῶν μερικῶν, ἐν ὑποκειμένῳ δὲ ὡς τὰ συμβεβηκότα τῶν οὐσιῶν. πάλιν τὸ ἐν ὑποκειμένῳ ὂν ἢ οὐ μεταδίδωσι τοῦ ὀνόματος καὶ ποιεῖ τὸ ἑτερώνυμον, ἢ μεταδίδωσι· καὶ εἰ μεταδίδωσιν, ἢ μέρος ἢ ὅλον· καὶ εἰ μέρος, ποιεῖ τὰ παρώνυμα, εἰ δὲ ὅλον, ποιεῖ τὰ ὁμώνυμα. ἐφάνησαν οὖν ἡμῖν ἐκ ταύτης τῆς διαιρέσεως πέντε τρόποι κατηγοριῶν, παρὰ φύσιν, καθ' ὑποκειμένου, ὁμωνύμως, ἑτερωνύμως, παρω-

2 ἔχει M 4 ἀνωτ.] p. 1b16 5. 9 εἰσι] ἐστι M 7 παραδεξόμεθα M
8 τοῦ φιλοσόφου M2: τῶν φιλοσόφων M1 14 πρώτης M 26 κατηγοροῦνται M
29 προσιὼν M 34 οὐ superscr. M

νύμως. οὕτω μὲν οὖν ὡς θεωρήματος ἐξακουστέον τοῦ λόγου. ὡς δὲ πορίσματος οὕτως· ἔλεγεν ὁ φιλόσοφος ὅτι τὰ καθ' ὑποκειμένου πάντων μεταδίδωσι τοῖς ἰδίοις ὑποκειμένοις, ὅτε ἔλεγεν ὅταν ἕτερον καθ' ἑτέρου κατηγορῆται ὡς καθ' ὑποκειμένου, ὅσα κατὰ τοῦ κατηγορουμένου λέγεται, τοσαῦτα καὶ κατὰ τοῦ ὑποκειμένου ῥηθήσεται. εἰ δὲ πάντων μεταδίδωσι, δῆλον ὅτι καὶ | ὀνόματος καὶ λόγου· τὰ δὲ 57r ὀνόματος καὶ λόγου μεταδιδόντα συνωνύμως κατηγοροῦνται· τὰ ἄρα καθ' ὑποκειμένου συνωνύμως κατηγοροῦνται. ὅσα τοίνυν μὴ συνωνύμως κατηγορεῖται, οὐκ ἔτι καθ' ὑποκειμένου κατηγοροῦνται, ἀλλ' ἢ ὁμωνύμως ἢ ἑτερωνύμως ἢ παρωνύμως ἢ παρὰ φύσιν. ἐδείξαμεν ἄρα καὶ ἐκ τούτων ὡς πέντε τρόποι ἀνεφάνησαν κατηγοριῶν. οὕτω μὲν οὖν. καὶ ὡς πορίσματος ἀκουστέον τοῦ λόγου. ὡς δὲ λήμματος * * *. εἰκότως προέταξεν τὴν ἄτομον οὐσίαν· πέντε γὰρ ὄντων τρόπων κατηγοριῶν καὶ ὑπὸ δύο ἀναγομένων τῶνδε, καθ' ὑποκειμένου καὶ οὐ καθ' ὑποκειμένου, φαίνεται πᾶσιν ὑποκειμένη ἡ ἄτομος οὐσία, τοῖς τε καθ' ὑποκειμένου, ἵνα κατηγορηθῶσιν, καὶ τοῖς ἐν ὑποκειμένῳ, ἵνα ὑποστῶσιν. καὶ ἔοικε τό τε καθ' ὑποκειμένου καὶ τὸ ἐν ὑποκειμένῳ κύκλῳ τινί, αὕτη δὲ κέντρῳ κειμένῳ ἐν μέσῳ· πάντα γὰρ περὶ ταύτην κυκλοῦνται, τὰ μὲν ἵνα ὑποστῶσιν τὰ δὲ ἵνα κατηγορηθῶσιν.

Ἀλλὰ ἀπορία τις ἡμῖν ἐντεῦθεν ἀνακύπτει ἡ λέγουσα ὅτι εἰ πάντα ἐστὶν ἐν τῇ ἀτόμῳ οὐσίᾳ, καθὸ κατηγοροῦνται αὐτῆς, εὑρεθήσεται καὶ τὸ καθόλου συμβεβηκὸς ἐν τῇ μερικῇ οὐσίᾳ. ὃ ἐπιλυόμενοί τινες λέγουσιν ὅτι ναί· ἔστιν γὰρ τὸ καθόλου συμβεβηκὸς ἐν τῇ μερικῇ οὐσίᾳ· ἔχει γὰρ ἡ ψυχὴ τὴν καθόλου γνῶσιν καὶ οἶδεν τὸ καθόλου συμβεβηκός. ἀλλὰ πρὸς τοὺς τὰ τοιαῦτα λέγοντας ἡμεῖς φαμεν ὅτι ἡ ψυχὴ τὴν τοῦ καθόλου γνῶσιν ἔχει, οὐ μέντοι γε τὴν καθόλου γνῶσιν· τὴν τοῦ καθόλου μὲν γὰρ ἔχει γνῶσιν | ὡς γιγνώσκουσα τὰ καθόλου, τὴν δὲ καθόλου γνῶσιν οὐκ ἔχει, 57v ἐπεὶ ἐχρῆν μηδεμίαν ἄλλην γιγνώσκειν, εἰ μὴ τὴν ἔχουσαν καὶ μόνον. ὅτι δὲ τὸ καθόλου συμβεβηκὸς οὐκ ἔστιν ἐν τῇ μερικῇ οὐσίᾳ, δείξομεν ἐκ τριῶν τινων ἐπιχειρημάτων, ὧν τὸ πρῶτον τοιαύτην ἔχει τὴν ἀγωγήν· εἰ τὸ καθόλου συμβεβηκός, ὡς ὑμεῖς φατε, ἐν τῇ μερικῇ οὐσίᾳ ἐστίν, εὑρεθήσεται καὶ τὸ μερικὸν συμβεβηκὸς ἐπὶ τῇ καθόλου οὐσίᾳ, ἐπεὶ τίς ἡ αἰτία τῆς ἀποκληρώσεως τὸ αὐτὸ μὲν καθόλου συμβεβηκὸς εἶναι ἐν τῇ μερικῇ οὐσίᾳ, τὸ δὲ μερικὸν συμβεβηκὸς μὴ εἶναι ἐν τῇ καθόλου οὐσίᾳ; εἰ δέ ἐστι τὸ μερικὸν συμβεβηκὸς ἐν τῇ καθόλου οὐσίᾳ, ἔστι δὲ καὶ ἐν τῇ μερικῇ οὐσίᾳ, ἔσται ἓν πρᾶγμα κατὰ ἀριθμόν, οἷον τὸ λευκὸν ἢ τὸ μέλαν, ἐν δύο ὑποκειμένοις, ὅπερ ἀδύνατον. δεύτερον ἐπιχείρημα τοιαύτην ἔχον τὴν ἀγωγήν· εἰ τὸ μερικὸν συμβεβηκὸς ἐν τῇ καθόλου οὐσίᾳ ἐστίν, ἀλλὰ μὴν καὶ ἐν τῇ μερικῇ ἐστιν οὐσίᾳ, οὐδὲν ἧττον θεωρεῖται, εἰ τὰ αὐτὰ ἀλλήλοις ἐστίν, ἢ ἕτερα. ἀλλ' εἰ μὲν ταὐτά, συνάγεται ἄτοπον· οὐδέ-

3 ἔλεγεν] p. 1a 10 4 pr. l. κατηγορεῖται M 5 τοσ.] πάντα Arist. 12 post λήμματος lacunam signavi 15. 16 τοῖς (bis) scripsi: τῆς M 28 an μόνην? 33 τὸ αὐτὸ] scribas τοῦ τὸ

ποτε γὰρ οὔτε τὸ καθόλου καὶ τὸ μερικὸν ταὐτόν φαμεν εἶναι οὔτε δύο πράγματα κατὰ ἀριθμὸν ἓν δύναταί τις εἰπεῖν. λείπεται οὖν εἶναι αὐτὰ ἕτερα. εἰ δὲ ἕτερά ἐστιν τὸ καθόλου καὶ τὸ μερικόν, ἐπειδὴ ἁρμόζει τὸ καθόλου ὡς ἀσώματον τῇ μιᾷ τῶν πάντων ⟨ἀρχῇ⟩, εὑρεθήσεται τὰ ἁρμόζοντα τοῖς ἀσωμάτοις καὶ τὰ ἁρμόζοντα πᾶσιν τοῖς σώμασιν ἐμψύχοις τε καὶ ἀψύχοις ἐν Σωκράτει | θεωρούμενα, ὅπερ ἐστὶν ἀδύνατον· δῆλον γὰρ ὅτι 51r τὸ καθόλου συμβεβηκὸς ὡς ἀσώματον ὂν οὐκ ἐν Σωκράτει θεωρηθήσεται. τρίτον ἐπιχείρημα· ἐπειδὴ τὸ καθόλου συμβεβηκὸς ἐν τῇ μερικῇ οὐσίᾳ βούλεται εἶναι, ποῖον τοῦτο; τὸ πρὸ τῶν πολλῶν; τοῦτο γὰρ ἐν μόνῳ τῷ δημιουργῷ ἐστιν. εἰ δὲ τὸ ἐν τοῖς πολλοῖς, καὶ τοῦτο πάλιν ἄτοπον· ἐν γὰρ ταῖς ἡμετέραις ψυχαῖς, ὃ καὶ φανταζόμεθα. εἰ δὲ ⟨τὸ⟩ ἐπὶ τοῖς πολλοῖς, τοῦτο πᾶσι τοῖς πράγμασιν ἁρμόζει ὁμοίως· τὸ δὲ πᾶσιν ἁρμόζον καὶ μὴ ἑνί, πῶς δύναται Σωκράτης καὶ μόνος παραλαβεῖν; τί οὖν φαμεν; πῶς δήλων τούτων, ἀποδειξάντων ἡμῶν ὅτι ἀδύνατον τὸ καθόλου συμβεβηκὸς ἐν τῇ μερικῇ οὐσίᾳ ὑπάρχειν, ὁ Ἀριστοτέλης φησὶν ὅτι τὸ καθόλου συμβεβηκὸς ἐν τῇ μερικῇ οὐσίᾳ ἐστίν; πρὸς τοῦτό φαμεν ὅτι ἐπειδὴ ἠπίστατο ⟨ὅτι⟩ τὰ καθόλου ὡς μετεχόμενα ὑπὸ τῶν μερικῶν ἐπιδέχεται τὰ συμβεβηκότα, τούτου χάριν ἔφη 'ἐπεὶ αὗται αἱ καθόλου οὐσίαι ἀσώματοι οὖσαι ὅσον ἐφ' ἑαυταῖς, οὐκ ἂν ἐπιδέξαιντό ποτε συμβεβηκός, εἰ μὴ διὰ μέσων τῶν μερικῶν δηλονότι'. ὅθεν ὁ μὲν καθόλου κύκνος ὡς ἀσώματος ὢν αὐτὸς καθ' ἑαυτόν, ὡς εἰρήκαμεν, οὐκ ἂν ἐπιδέξοιτο τὴν λευκότητα, ἀλλ' ἐπειδὴ οἱ καθ' ἕκαστα κύκνοι πάντες λευκοί εἰσι, διὰ τοῦτο καὶ τῷ καθόλου διὰ μέσων τῶν μερικῶν προσάπτομεν τὴν λευκότητα. τοῦτο πέρας τῆς προκειμένης ἡμῖν θεωρίας εἰς ἐξέτασιν.

⟨Θεωρία ιζ'.⟩

p. 2a 19 Φανερὸν δὲ ἐκ τῶν εἰρημένων ὅτι τῶν καθ' ὑπο|κειμένου λεγομένων ἀναγκαῖον καὶ τοὔνομα καὶ τὸν λόγον κατηγορεῖσθαι τοῦ ὑποκειμένου. 51v

Ἡμεῖς μὲν ἐν τῇ θεωρίᾳ παραδεδώκαμεν ὡς δυνατὸν τριχῶς τὸ προκείμενον ἀκούεσθαι καὶ ὡς θεώρημα καὶ ὡς λῆμμα καὶ ὡς πόρισμα. ὁ δὲ φιλόσοφος ἔοικε διαλαμβάνειν περὶ αὐτοῦ ὥσπερ πορίσματος· τὸ γὰρ φανερὸν ἐκ τῶν εἰρημένων τὸ πόρισμα σημαίνει, εἴ γε οὐδὲν ἕτερόν ἐστι τὸ πόρισμα ἢ κέρδος ἐκ τῶν φθασάντων ἀναφαινόμενον.

p. 2a 35 Τοῦτο δὲ φανερὸν ἐκ τῶν καθ' ἕκαστα προχειριζομένων, οἷον κατὰ τοῦ ἀνθρώποο τὸ ζῷον κατηγορεῖται.

Βουλόμενος ὁ φιλόσοφος δεῖξαι ὡς τὰ καθόλου τῶν μερικῶν κατηγο-

4 ἀρχῇ addidi (cf. p. 58,2) 6 σωκράτη M 7 ὢν M 9 βούλεσθαι M 11 τὸ addidi 13 ἑνί scripsi: ἓν M 17 ὅτι addidi 18 οὖσαι] an εἰσιν? 21 εἰρήκαμεν] v. 18 an ἐπιδέξαιτο? 22 εἰσι] ἐστι M τῷ] τὸ M 31 διαλαμβάνον M 35 τὸ ζῷον κατὰ τοῦ ἀνθρ. coll. Arist.

ρεῖται, ἔστι δὲ καθόλου μὲν τὰ γένη καὶ τὰ εἴδη μερικὰ δὲ τὰ ἄτομα, οὐ κατηγόρησε τὸ εἶδος τῶν ἀτόμων, τὸ προσεχῶς καὶ φανερῶς τούτων κατηγορούμενον, ἀλλὰ τὸ γένος ὡς πόρρω ὑπάρχον· οὐδεὶς γὰρ ἂν περὶ τοῦ εἴδους ἀμφέβαλεν ὡς μὴ κατηγορούμενον τῶν ἀτόμων οὐσιῶν, ἐπειδὴ προσεχῶς, ὡς εἰρήκαμεν, ὑπῆρχεν, περὶ δὲ τοῦ γένους ἀμφιβολίαν ἴσως εἶχεν ἐν τοῖς πολλοῖς εἰ κατηγορεῖται τῶν ἀτόμων οὐσιῶν ἢ μὴ κατηγορεῖται. διὸ τὸ γένος ὁ φιλόσοφος τῶν ἀτόμων κατηγόρησε διὰ μιᾶς λέξεως τὸ πᾶσιν ἀμφίβολον διαλύων.

p. 2b7 Τῶν δὲ δευτέρων οὐσιῶν μᾶλλον οὐσία τὸ εἶδος τοῦ γένους· ⟨ἔγγιον γὰρ τῆς πρώτης οὐσίας⟩ ἐστίν· ἐὰν γὰρ ἀποδιδῷ τις τὴν πρώτην οὐσίαν τί ἐστιν, γνωριμώτερον καὶ οἰκειότερον ἀποδίδωσι τὸ εἶδος ἤπερ τὸ γένος.

Πανταχόθεν ἐπαινέσας τὴν πρώτην οὐσίαν ὁ Ἀριστοτέλης καὶ τὴν 59r αἰτίαν τῶν ἐπαίνων ἀποδούς, μετέρχεται λοιπὸν ἐπὶ τὰς δευτέρας οὐσίας καὶ τὸ φαινόμενον μὲν τῇ ἀληθείᾳ ἀκμὴν ἔχεται τῶν ἐπαίνων τῆς ἀτόμου καὶ πρώτης οὐσίας· ἐν γὰρ ταῖς δευτέραις οὐσίαις τὸ εἶδος τοῦ γένους μᾶλλον οὐσίαν καλεῖ, διότι ἐγγύτερόν ἐστι τῆς πρώτης οὐσίας. εἰ οὖν τοῦτο ἀληθές, πῶς οὐ τῶν μεγίστων ἐπαίνων ἀξιωθήσεται; κατασκευάζει τοίνυν ἐκ δύο ἐπιχειρημάτων ὅτι μᾶλλον τὸ εἶδος οὐσία ἤπερ τὸ γένος, ἐκ τῆς ἐγγύτητος καὶ τῆς ἀναλογίας. καὶ ἐκ μὲν τῆς ἐγγύτητος οὕτως· τὸ μᾶλλον πλησιάζον τῇ ἀτόμῳ οὐσίᾳ μᾶλλον οὐσία ἐστί· τὸ δὲ εἶδος μᾶλλον τοῖς ἀτόμοις πλησιάζει τοῦ γένους· τὸ εἶδος ἄρα μᾶλλον οὐσία ἐστίν. ὅτι δὲ πλησιέστερόν ἐστι τοῦ γένους, δῆλον ἐντεῦθεν· ἐὰν γὰρ βουληθῶμεν εἰδέναι τί ἐστιν ἡ ἄτομος καὶ πρώτη οὐσία καὶ ἀποδῶμεν ὅτι ἄνθρωπος, οἰκειότερον καὶ προσεχέστερον ἀποδώσομεν, ἤπερ ἐὰν εἴπωμεν ζῷον. ἐκ δὲ τῆς ἀναλογίας ὅτι ᾧ δὰν ἐν ταῖς δευτέραις οὐσίαις αἴτιον ὑπῆρχεν τῶν τοσούτων ἐπαίνων τῆς ἀτόμου οὐσίας, ἐκεῖνο μᾶλλον οὐσία ἐστί· λέγω δὴ τοσούτων ἐπαίνων αἴτιον τὸ πᾶσιν ὑποκεῖσθαι· εἰ οὖν τὸ εἶδος πᾶσιν ὑπόκειται, τοῖς μὲν συμβεβηκόσιν ἵνα ὑποστῶσιν, τοῖς δὲ γένεσιν ἵνα κατηγορηθῶσιν, δῆλον ὅτι μᾶλλον οὐσία ἐστίν. ὅτι δὲ τὸ γένος ὑπόκειται τοῖς συμβεβηκόσι πρὸς ὑπόστασιν, οὐκ ἔτι δὲ καὶ ἄλλοις τισὶ πρὸς κατηγορίαν, πρόδηλόν ἐστι. εἰκότως οὖν ἔκ τε τῆς ἐγγύτητος καὶ τῆς ἀναλογίας τὴν τοιαύτην | προσηγορίαν 59v τὸ εἶδος μᾶλλον ἀπείληφεν ἤπερ τὸ γένος, διότι τὸ ἴδιον τῆς πρώτης οὐσίας ἐν τούτῳ μᾶλλόν ἐστιν, ἤπερ ἐν τῷ γένει, φημὶ δὴ τὸ εἶναι μᾶλλον οὐσίαν τὸ εἶδος ἤπερ τὸ γένος.

Ἀλλ' ἐντεῦθεν τρεῖς ἡμῖν ἀνακύπτουσιν ἀπορίαι, ὧν ἡ πρώτη τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον· πῶς αὐτὸς ὁ φιλόσοφός φησιν μετ' ὀλίγον ὅτι οὐκ ἐπιδέχεται ἡ οὐσία τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον, ἐνταῦθα τοῦτο ἀποφαινόμενος

2. 7 κατηγόρησαι M 3 ὑπάρχων M 5 εἰρήκαμεν] v. 2 6 εἰ] ἢ M 10 ἔγγιον—οὐσίας inserui 11 γνωριμότερον M 12 ἀποδώσει Arist. post εἶδος add. ἀποδιδοὺς Arist. ἤπερ] εἴπερ M (constanter) 26 ᾧ scripsi: ὃ M 34. 35 φημὶ—γένος eicias 37 τρόπον scripsi: evan. M

τῷ μᾶλλον εἶναι οὐσίαν τὸ εἶδος ἤπερ τὸ γένος. πρὸς ταύτην τὴν ἀπορίαν φαμὲν ὅτι καὶ ἐπιδέχεται τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον καὶ οὐκ ἐπιδέχεται· εἰ μὲν γὰρ μία καὶ μόνη οὐσία πρὸς ἑαυτὴν παραληφθείη, οὐκ ἐπιδέχεται τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον, οἷον ἄνθρωπος· οὐ γὰρ μᾶλλον οὐσία ἐστὶ ἢ ἧττον, καθάπερ τὸ λευκὸν ἐπίτασιν δέχεται καὶ ἄνεσιν. εἰ δὲ δύο οὐσίαι πρὸς ἑαυτὰς συγκριθῶσι, τότε λέγεται οὐσία τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἐπιδέχεσθαι· οἷον ἐὰν ὑπάρχωσι δύο οὐσίαι, οἷον ⟨ὁ⟩ ἄνθρωπος καὶ τὸ ζῷον, μᾶλλον οὐσίαν λέγω εἶναι τὸν ἄνθρωπον ἤπερ τὸ ζῷον. δευτέρα ἀπορία· εἰ τὰ εἴδη τῶν γενῶν μᾶλλον οὐσίαι ἐστί, τίνος χάριν μὴ τὰ εἴδη μὲν δευτέρας οὐσίας ἐκάλεσεν, τὰ δὲ γένη τρίτας οὐσίας; πρὸς ταύτην πάλιν φαμὲν τὴν ἀπορίαν ὅτι ὁ φιλόσοφος πρὸς τὴν αἰτίαν τούτων ἀποβλέψας τὴν κοινήν, τοῦτ' ἔστι τὸ κατηγορεῖσθαι, μιᾶς ἠξίωσε ταῦτα προσηγορίας· κοινὴν γὰρ αἰτίαν ἔχουσι τὸ κοινῶς κατηγορεῖσθαι κατὰ τῆς πρώτης οὐσίας. πρὸς τοῦτο ἀποβλέψας ἀμφοτέρας δευτέρας ἐκάλεσεν, οὐ πρὸς τὸ τὴν μὲν μᾶλλον οὐσίαν εἶναι τὴν δὲ ἧττον. | ἀλλ' ἐκ ταύτης τῆς ἐπιλύσεως τρίτη 60r
τις ἡμῖν ἀναφαίνεται ἀπορία, ἡ λέγουσα ὅτι εἰ καὶ τὰ εἴδη καὶ τὰ γένη διὰ τὴν κοινὴν αἰτίαν, τοῦτ' ἔστι διὰ τὸ συμβάλλεσθαι τούτοις τὰς πρώτας οὐσίας, δεύτεραι οὐσίαι ἐκλήθησαν, τίνος χάριν μὴ καὶ τὰ συμβεβηκότα; οὐδὲν γὰρ ἧττον καὶ τοῖς συμβεβηκόσιν ἡ πρώτη οὐσία συμβάλλεται. [μὴ δεύτεραι οὐσίαι ἐκλήθησαν, ἤγουν αἱ δεύτεραι οὐσίαι συμβεβηκότα]. πρὸς τούτους φαμὲν ὅτι εἰ καὶ ὁμοίως πᾶσιν ἡ πρώτη οὐσία συμβάλλεται, ἀλλ' οὐχ ὁμοίως ἔχει πρὸς πάντα τὴν σχέσιν οὐδὲ ὁμοίως ὑπὸ πάντων δηλοῦται· ἀμέλει εἰ βουληθείην δηλῶσαι τὴν ἄτομον οὐσίαν, οἰκειότερον ἀποδίδωμι λέγων τὸ εἶδος ἢ τὸ γένος ἤπερ ἓν τῶν συμβεβηκότων. εἰκότως οὖν τὰ προσεχῆ σημασίαν ἔχοντα καὶ οἰκειότερον δηλοῦντα τὴν πρώτην οὐσίαν δεύτεραι οὐσίαι ἐκλήθησαν. καὶ ἄλλως· τὰ ἔχοντα τὸ ἴδιον τῆς πρώτης οὐσίας εἰκότως οὐσίαι καλοῦνται· τὰ γὰρ γένη καὶ τὰ εἴδη ὑπόκειται τοῖς συμβεβηκόσι, τὰ δὲ συμβεβηκότα οὐχ ὑπόκειται οὔτε τοῖς εἴδεσιν οὔτε τοῖς γένεσιν. εἰκότως ἄρα οὐσίαι λέγονται.

Ἐν τούτοις ἡμᾶς ὁ φιλόσοφος προπαρακευάσας ἐφάπτεται λοιπὸν ὡς εἰπεῖν αὐτῶν τῶν ἀγώνων, βουλόμενος ἡμῖν ἀποδοῦναι τί ἐστιν οὐσία. ἀλλ' ἐπειδὴ γένος ἐστὶν αὕτη γενικώτατον, τῶν δὲ γενικωτάτων γενῶν, ὡς ἴσμεν, ὁρισμοὺς οὐκ ἔστιν ἀποδοῦναι, διότι πᾶς ὁρισμὸς ἐκ γένους καὶ διαφορῶν, εἰκότως ὁρισμῷ οὐχ ὑποβάλλει | τὴν φύσιν αὐτῆς, ἀλλ' ἐξ ἰδίων αὐτὴν 60v
χαρακτηρίζει· τὸ γὰρ ἴδιον εἰκών ἐστιν ὡς εἰπεῖν ὁρισμοῦ. ἀποδίδωσιν οὖν ἴδιον τῆς οὐσίας τὸ μὴ ἐν ὑποκειμένῳ εἶναι. ἐπειδὴ δὲ τὸ ἴδιον καὶ μόνῳ καὶ παντὶ βούλεται ἐφαρμόζειν, ζητήσωμεν ἐπὶ τοῦ παρόντος ἰδίου εἰ πρόσεστιν αὐτῷ ταῦτα. ἀλλ' εἰ μὲν μόνῃ ἢ οὐ μόνῃ ἐφαρμόζει, ἑτέρᾳ θεωρίᾳ φυλάξωμεν· εἰ δὲ πάσῃ ⟨καὶ⟩ πῶς πάσῃ ἐφαρμόσει, ἐπὶ τῆς παρούσης θεωρίας ζητήσωμεν. λέγω τοίνυν ὅτι πάσαις ταῖς οὐσίαις ὑπάρχει,

---

1 τῷ scripsi: τὸ M 7 ὁ addidi 17 συμβάλεσθαι M 19. 20 μὴ δεύτεραι — συμβεβηκότα delevi 24 ἓν scripsi: ἑνὸς M 26 ἐκλίθησαν M 32 δὲ scripsi: ἤδη M 39 καὶ inserui an ἐφαρμόζει?

ὡς δηλώσομεν ἐκ διαιρέσεως τοῦτον ἐχούσης τὸν τρόπον· ἡ οὐσία ἢ πρώτη ἐστὶν ἢ δευτέρα. καὶ εἰ μὲν πρώτη, οὔτε καθ' ὑποκειμένου ἐστὶν οὔτε ἐν ὑποκειμένῳ, ὡς ἐδίδαξεν ὁ φιλόσοφος. εἰ δὲ δευτέρα, καθ' ὑποκειμένου μέν ἐστιν, ἐν ὑποκειμένῳ δὲ οὐκ ἔστιν. καὶ ἀμφότεραι αὗται κατὰ μὲν τὸ καθ' ὑποκειμένου καὶ οὐ καθ' ὑποκειμένου διαφέρουσι, τὸ δὲ οὐκ ἐν ὑποκειμένῳ κοινὸν ἐν ἀμφοτέραις ἀναφαίνεται. εἰ οὖν ηὑρέθη καὶ ἐν τῇ πρώτῃ καὶ ἐν τῇ δευτέρᾳ οὐσίᾳ τὸ οὐκ ἐν ὑποκειμένῳ, δῆλον ἄρα ὅτι ἐν πάσῃ τῇ οὐσίᾳ ἔστι τὸ οὐκ ἐν ὑποκειμένῳ καὶ πάσης ἴδιόν ἐστι. καὶ ὅτι μὲν αἱ πρῶται οὐσίαι οὐκ εἰσιν ἐν ὑποκειμένῳ, πρόδηλον πᾶσι καθέστηκεν. πολλοὶ δὲ τὰς δευτέρας οὐσίας ὑπολαμβάνουσιν εἶναι διὰ τὸ καθ' ὑποκειμένου εἶναι αὐτάς, μηδὲν ἕτερον εἶναι νομίζοντες τὸ καθ' ὑποκειμένου παρὰ τὸ ἐν ὑποκειμένῳ. ὅτι δὲ αἱ δεύτεραι οὐσίαι οὐκ εἰσιν ἐν ὑποκειμένῳ ταῖς πρώταις οὐσίαις, δείξωμεν ἐκ πέντε κανόνων, ὧν ὁ πρῶτος τοιοῦτός ἐστιν· | ὧν τὰ ἄτομα ἐν ὑποκειμένῳ, τούτων καὶ τὰ γένη καὶ τὰ εἴδη ἐν ὑποκειμένῳ [61r], καὶ πάλιν ὧν τὰ γένη καὶ τὰ εἴδη ἐν ὑποκειμένῳ, τούτων καὶ τὰ ἄτομα. αἱ δὲ πρῶται οὐσίαι οὐκ ἐν ὑποκειμένῳ εἰσί· δῆλον ἄρα ⟨ὅτι⟩ οὐδὲ αἱ δεύτεραι ἐν ὑποκειμένῳ λέγονται, ἅτε δὴ εἴδη ὄντα καὶ γένη τῶν πρώτων οὐσιῶν. εἰ δὲ τὰ εἴδη καὶ τὰ γένη ἐν ὑποκειμένῳ εἰσίν, εὑρεθήσεται ἡ ἄτομος οὐσία καὶ πρώτη ἐν ὑποκειμένῳ, ὅπερ ἀδύνατον. δεύτερος κανών· οὐδὲν τῶν ἐν ὑποκειμένῳ ἐν τοῖς ἰδίοις ἀτόμοις ὡς ἐν ὑποκειμένῳ ἐστίν, οἷον οὐδέποτε τὸ χρῶμα ἐν σώματι λευκῷ ὡς ἐν ὑποκειμένῳ εὑρεθείη· εἰ δὲ τὰ γένη καὶ τὰ εἴδη ἐν ὑποκειμένῳ λέγεται, δῆλον ὅτι οὐκ εἰσιν ἐν τοῖς ἰδίοις ἀτόμοις διὰ τὸν εἰρημένον κανόνα. εἰ δὲ μὴ ἐν τοῖς ἰδίοις ἀτόμοις εἰσί, δῆλον ὅτι ἐν συμβεβηκόσι ὑπολείπεται εἶναι τὰ γένη καὶ τὰ εἴδη. εἰ δὲ τοῦτο, στραφήσεται ἡ τάξις καὶ ἔσται τὰ μὲν συμβεβηκότα οὐκ ἐν ὑποκειμένῳ αἱ δὲ πρῶται οὐσίαι ἐν ὑποκειμένῳ, ὅπερ ἀδύνατον. τρίτος κανών· τὰ ἐν ὑποκειμένῳ ὡς ἄλλο ἐστὶν ἐν ἄλλῳ, τὰ δὲ καθ' ὑποκειμένου ὡς ὅλον εἰς μέρη· οἷον ἐν ὑποκειμένῳ ἐστὶν τὸ λευκὸν ἐν σώματι, τοῦτ' ἔστιν ἄλλο ἐν ἄλλῳ, καθ' ὑποκειμένου δὲ ὡς ὅλον εἰς μέρη, οἷον ὡς λέγομεν τὰ γένη καὶ τὰ εἴδη τῶν ἀτόμων κατηγορεῖσθαι. εἰ οὖν αἱ δεύτεραι οὐσίαι ὡς ὅλον εἰς μέρη κατηγοροῦνται τῶν πρώτων οὐσιῶν καὶ οὐχ ὡς ἄλλο ἐν ἄλλῳ, δῆλον ὅτι καθ' ὑποκειμένου καὶ οὐκ ἐν ὑποκειμένῳ εἰσίν. τέταρτος κανών· τὰ ἐν ὑποκειμένῳ οὐδέποτε συνωνύμως κατηγορεῖται, ἀλλ' ἢ ὁμωνύμως ἢ ἑτερωνύμως ἢ παρωνύμως· ἀλλὰ μὴν | αἱ δεύτεραι [61v] οὐσίαι τῶν πρώτων συνωνύμως κατηγοροῦνται· δῆλον ⟨ἄρα⟩ ὅτι οὐκ ἐν ὑποκειμένῳ εἰσίν. πέμπτος κανὼν καὶ τελευταῖος· τὰ ἐν ὑποκειμένῳ ἢ ἐνεργείᾳ ἐστὶν χωριστὰ ἢ τῇ ἐπινοίᾳ· ἐνεργείᾳ μὲν ὡς τὰ χωριστὰ λέγομεν συμβεβηκότα, ⟨ἐπινοίᾳ δὲ ὡς τὰ ἀχώριστα συμβεβηκότα⟩. εἰ οὖν αἱ δεύτεραι οὐσίαι μὴ δύνανται χωρισθῆναι τῶν πρώτων μήτε ἐνεργείᾳ μήτε ἐπινοίᾳ, δῆλον ὅτι οὐκ εἰσιν ἐν ὑποκειμένῳ, ὡς μηδὲ καθ' ἕνα τρόπον χωριζόμεναι,

16 ὅτι inserui   21 σώματι scripsi: τῷ τι M   27 pr. τὰ scripsi: τῶν M
35 ἄρα inserui (cf. v. 7)   38 ἐπινοίᾳ—συμβεβηκότα inserui

ἀλλὰ μᾶλλον καθ' ὑποκειμένου αἱ δεύτεραι οὐσίαι λέγοιντο ἂν δικαίως. τοῦτο πέρας τῆς προκειμένης θεωρίας εἰς ἐξέτασιν.

⟨Θεωρία ιζʹ.⟩

p. 3a7 Κοινὸν δὲ κατὰ πάσης οὐσίας τὸ μὴ ἐν ὑποκειμένῳ εἶναι.

Ἄξιον ζητήσεως ὅτι πῶς ἴδιον οὐσίας προθέμενος εἰπεῖν ὁ φιλόσοφος εἶπε κοινόν. καί φαμεν ὅτι καὶ κοινόν ἐστι καὶ ἴδιον· κοινὸν μὲν ὡς πρὸς τὰ ὁμοειδῆ, ἴδιον δὲ ὡς πρὸς τὰ ἑτεροειδῆ· οἷον τὸ [τὶ] γελαστικὸν κοινὸν μέν ἐστιν πάντων ἀνθρώπων, ἴδιον δέ ἐστι τοῦ ἀνθρώπου ὡς πρὸς ἵππον καὶ βοῦν.

p. 3a21 Οὐκ ἴδιον δὲ οὐσίας τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ἡ διαφορὰ τῶν μὴ ἐν ὑποκειμένῳ ἐστί· τὸ γὰρ πεζὸν καὶ τὸ δίπουν καθ' ὑποκειμένου μὲν λέγεται τοῦ ἀνθρώπου, ἐν ὑποκειμένῳ δὲ οὐκ ἔστιν.

Ἀποδοὺς ἡμῖν ὁ φιλόσοφος τὸ ἴδιον τῆς οὐσίας καὶ δείξας ὡς πάσῃ ἁρμόττει, οὐκ ἀρκεῖται τῷ πάσῃ ὑπάρχειν (οὐδὲ γὰρ τοῦτο καὶ μόνον ἔχει τὰ ἴδια, ἀλλὰ βούλεται μὴ μόνον παντὶ ὑπάρχειν, ἀλλὰ καὶ μόνῳ ἐκείνῳ οὗ ἔστιν ἴδιον), ⟨ἀλλὰ⟩ διὰ τῶν παρόντων ζητεῖ εἰ μόνῃ τῇ οὐσίᾳ ὑπάρχει τοῦτο, φημὶ δὴ τὸ μὴ ἐν ὑποκειμένῳ εἶναι· ἐκ τούτου γὰρ μᾶλλον χαρακτηρίσει τὸ ἴδιον ἤπερ ἐκ τοῦ πάσῃ | ὑπάρχειν. ἐνταῦθα τοίνυν φησὶν ὡς οὐκ 62r ἔστι τὸ μὴ ἐν ὑποκειμένῳ ἴδιον τῆς οὐσίας, διότι καὶ ταῖς διαφοραῖς ἐφαρμόττει· καὶ γὰρ καὶ αἱ διαφοραὶ οὐκ ἐν ὑποκειμένῳ εἰσίν. ἀλλ' ἐκ τούτου εὐθὺς ἀπορία τις ἀνακύπτει ἡ λέγουσα· τί φής, ὦ Ἀριστότελες; οὐκ οἴει τὰς διαφορὰς οὐσίας εἶναι, ἐπειδὴ λέγεις μὴ μόνῃ τῇ οὐσίᾳ ὑπάρχειν ἴδιον τὸ μὴ ἐν ὑποκειμένῳ εἶναι ἀλλὰ καὶ ταῖς διαφοραῖς, ὡς τῶν διαφορῶν δηλονότι μὴ οὐσῶν οὐσιῶν; οὐκοῦν συνελόντα φάναι αἱ διαφοραὶ ἢ οὐσίαι εἰσὶν ἢ οὐκ εἰσιν οὐσίαι. εἰ μὲν οὖν οὐσίαι τετυχήκασιν οὖσαι, τίς ἡ χρεία τῆς τοιαύτης ἀντιδιαστολῆς; εἰ δὲ οὐκ οὐσίαι, ἐπειδὴ ὁρῶμεν τὰς τοιαύτας διαφορὰς μέρη τῶν οὐσιῶν οὔσας, εὑρεθήσεται ἡ οὐσία οὐκ ἐξ οὐσιῶν ἀλλ' ἐκ συμβεβηκότων συγκειμένη, ὅπερ ἀδύνατον. ἀλλ' ἐρεῖ ἴσως πρὸς ἡμᾶς τοὺς τὰ τοιαῦτα ἀποροῦντας ὁ φιλόσοφος ὅτι δυνατὸν τὰς διαφορὰς καὶ οὐσίας ὑπάρχειν καὶ μὴ εἶναι οὐσίας· οὐσίας μὲν γὰρ λέγομεν ταύτας, διότι ἁπλαῖ οὐσίαι εἰσίν, οὐκ οὐσίαι δέ, διότι οὐκ εἰσιν σύνθετοι, περὶ ὧν ἡ παροῦσα πραγματεία ζητεῖ. ὅθεν καὶ αὐτὸς δεδιὼς μή τις ὑπολάβοι τὰς διαφορὰς συμβεβηκότα ὑπάρχειν, προαναστέλλει τὴν κατ' αὐτοῦ φερομένην ἀπορίαν, δεικνὺς ὡς αἱ διαφοραὶ οὐκ εἰσι συμβεβηκότα, ἀλλ' οὐσίαι, διὰ τὸ δεῖξαι ὅτι τὰ μέρη τῶν οὐσιῶν οὐσίαι εἰσίν.

1 λέγοιντο scripsi: λέγονται M 3 tit. inserui (cf. p. 63,25) 5 τὶ delevi 10 τοῦτο τῆς οὐσίας Arist. 11 δίππουν M 14 πάσῃ (alt. l.) scripsi: πᾶσι M οὐδὲ] οὔτε M 16 ἀλλὰ inserui 17 an χαρακτηρίζεται? 18 πάσῃ coni. Vitelli: evan. M 19. 23 τὸ (ante μὴ)] τῷ M 27 οὐκ ἐξ collocavi: ἐξουκ (sic) M 32 δεδειὼς M 33 an ὑπολάβῃ?

Μετὰ γοῦν τὸ πρῶτον ἴδιον ἐπὶ τὸ δεύτερον ἴδιον τῆς οὐσίας μεταβαίνει λοιπὸν ὁ φιλόσοφος, τοῦτ' ἔστι τὸ συνωνύμως κατηγορεῖσθαι. ὅθεν ζητητέον εἰ ὅλως | ἴδιόν ἐστι τοῦτο. λέγω τοίνυν ὅτι οὐκ ἔστιν ἴδιον, 62v
ἐπειδὴ ἐκπέφευγε τὰ προσόντα τῷ ἰδίῳ· πρόσεστι γὰρ τῷ ἰδίῳ, ὡς πολλάκις εἰρήκαμεν, τὸ παντὶ ὑπάρχειν καὶ μόνῳ. τούτῳ ⟨δ'⟩ οὐ πρόσεστι ταῦτα· οὔτε γὰρ πάσῃ οὐσίᾳ ὑπάρχει τὸ συνωνύμως κατηγορεῖσθαι οὔτε μὴν μόνῃ. ὅτι μὲν οὖν πάσῃ οὐχ ὑπάρχει, δῆλον ἐντεῦθεν· εἰ γὰρ τὰς ἀτόμους καὶ πρώτας οὐσίας οὔ φαμεν κατηγορεῖσθαι τὴν ἀρχήν, πῶς ἂν συνωνύμως κατηγορεῖσθαι ταῦτά φαμεν, ὅπου γε μηδὲ κατηγοροῦνται τὸ σύνολον, ὡς εἰρήκαμεν; οὔτε δὲ μόνῃ ὑπάρχει, διότι καὶ ἐν συμβεβηκόσι ἐστὶ τὸ συνωνύμως κατηγορεῖσθαι. ἔτι μέντοι γε καὶ ταῖς διαφοραῖς ὑπάρχει τὸ συνωνύμως κατηγορεῖσθαι. εἰ δὲ καὶ ταῖς διαφοραῖς καὶ τοῖς συμβεβηκόσι, δῆλον ὅτι οὐκ ἔστι ἴδιον τῆς οὐσίας. ἀλλ' ἐντεῦθεν ἑτέρα τις ἡμῖν ἀνακύπτει ἀπορία, ὅτι πῶς λέγεται συνωνύμως ἡ διαφορὰ κατηγορεῖσθαι ὑπὸ τοῦ φιλοσόφου, δεδειγμένου αὐτῷ ὅτι οὐ κατηγοροῦνται τῶν εἰδῶν, ὅτε ἐλέγομεν μὴ δύνασθαι τὴν λογικότητα κατηγορηθῆναι τοῦ ἀνθρώπου. πρὸς ταύτην τὴν ἀπορίαν φαμὲν ὅτι τὸ συνώνυμον διττόν, ὡς ἐν τῇ ἀρχῇ μεμαθήκαμεν· ἢ τὸ μεταδιδοῦν ὀνόματος καὶ λόγου ἢ τὸ συμβαλλόμενον πρὸς τὸ εἶναι, τοῦτ' ἔστι τὸ ἀναπληροῦν τὴν οὐσίαν τινός. οὕτω καὶ τὴν ψυχὴν τοῦ ἐμψύχου κατηγορεῖσθαι συνωνύμως φαμέν. ἆρα μὴ διότι τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος μετέχει καὶ τοῦ λόγου; οὐδαμῶς· οὔτε γὰρ τὸ ἔμψυχον ψυχὴν ἂν καλέσαιμέν ποτε, ἀλλ' οὐδὲ μὴν τὸν ὁρισμὸν | τῆς ψυχῆς ἐπιδέξαιτο. ἀλλὰ τούτου χάριν 63r
τὴν ψυχὴν τοῦ ἐμψύχου συνωνύμως κατηγορεῖσθαί φαμεν, ὅτι συμβάλλεται τῷ ἐμψύχῳ πρὸς τὸ εἶναι καὶ ἀναπληροῖ τούτου τὴν οὐσίαν· ψυχῆς γὰρ μὴ οὔσης, πῶς ἂν ἔμψυχον εἶναί φαμεν; κατὰ τοῦτο τοίνυν τὸ σημαινόμενον καὶ τὰς διαφορὰς συνωνύμως κατηγορεῖσθαί φαμεν, οὐχ ὅτι μεταδιδόασιν ὀνόματος καὶ λόγου, ἀλλ' ὅτι συμβάλλονται πρὸς τὸ εἶναι καὶ τὴν οὐσίαν ἀναπληροῦσιν τοῦ ὑποκειμένου.

Μετὰ ταῦτα λοιπὸν ἐπὶ τρίτον ἴδιον μεταβαίνει τῆς οὐσίας ὁ φιλόσοφος καί φησιν ὅτι ἴδιόν ἐστιν τῆς οὐσίας τὸ τόδε τι σημαίνειν· τὸ μὲν γὰρ τόδε ἐπὶ μερικοῦ εἴληφεν, τὸ δὲ τί ἐπὶ πάσης οὐσίας· ἴσμεν γὰρ ὅτι τὸ τί οὐσίας ἐστὶν πρόσρημα καὶ ὅτι πάντα τὰ οὐσιωδῶς κατηγορούμενα ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορεῖται. ἵνα οὖν πάσῃ οὐσίᾳ ἐφαρμόσῃ, εἴληφεν τὸ τόδε τι. ἀλλὰ διαφωνοῦσιν ἐνταῦθα οἱ κορυφαῖοι τῶν φιλοσόφων, Ἀριστοτέλης καὶ Πλάτων· ὁ μὲν γὰρ Ἀριστοτέλης τὸ τόδε τι ἐπὶ μερικοῦ πράγματος ἐπιφέρει, τὸ δὲ τοιόνδε ἐπὶ τοῦ καθόλου· δύο γὰρ ταῦτά ἐστιν παρακείμενα τὸ τόδε καὶ τὸ τοιόνδε. ὁ δὲ Πλάτων οὐχ ὡς ὁ Ἀριστοτέλης τὸ τόδε μερικῶς ἐπιφέρει καὶ τὸ τοιόνδε καθόλου, ἀλλὰ τὸ ἀνάπαλιν. οὐκοῦν ἵνα μὴ ἡμεῖς παρίδωμεν τοὺς κορυφαίους τῶν φιλοσόφων διαφωνοῦντας καὶ κινδυνεύσῃ στῆναι τὰ τῆς φιλοσοφίας, φέρε διαιτήσωμεν αὐτούς. ἰστέον

2 τοῦτ' ἔστι scripsi: VI fere litt. evan. M 5 τούτῳ scripsi: τοῦτο M δ' οὐ scripsi: οὐ (supra scr.) M 6 τὸ] τῷ M 15 δεδειγμένα M¹ ἐλέγομεν] spectat Isag. comm. 17 μεμαθήκαμεν] cf. v. 15 21. 22 καλέσωμεν et ἐπιδέξηται M 26. 27 μεταδίδωσιν M 40 κινδυνεύσει M an ἀναστῆναι?

οὖν ὅτι οὐδέτερος αὐτῶν διαμαρτάνει | τῆς ἀληθείας· δυνατὸν γὰρ ἐπὶ 63v ἑκάστης οὐσίας, ἐπί τε τῆς μερικῆς καὶ τῆς καθόλου, τὰ δύο παραλαμβάνεσθαι· εἰ γὰρ καὶ τῇ μερικῇ οὐσίᾳ δείξομεν ἁρμόζον τὸ τόδε τι καὶ τὸ τοιόνδε καὶ τῇ καθόλου τὸ τόδε τι καὶ τοιόνδε, δῆλον ὡς ἑκάτεροι συμφωνοῦσιν· τῇ μὲν γὰρ καθόλου οὐσίᾳ ἁρμόττει τὸ τόδε τι ὡς ἀιδίῳ ὑπαρχούσῃ καὶ ἀεὶ ὡσαύτως ἐχούσῃ. τὸ δὲ τοιόνδε ταύτῃ ἁρμόττει, ὅτι πλήθους ἐστὶ περιεκτική. πάλιν δὲ τῇ μερικῇ οὐσίᾳ τὸ τόδε τι ἁρμόζει ὡς μιᾷ οὔσῃ τῷ ἀριθμῷ, τὸ δὲ τοιόνδε ὡς ποικίλας ἐχούσῃ μεταβολάς. δέδεικται τοίνυν ὡς τοῦ μὲν Πλάτωνος ἐπιφέροντος τοῖς μερικοῖς τὸ τοιόνδε τοῖς δὲ καθόλου τὸ τόδε, Ἀριστοτέλους δὲ τὸ ἀνάπαλιν τοῖς μὲν μερικοῖς τὸ τόδε τοῖς ⟨δὲ⟩ καθόλου τὸ τοιόνδε, οὐ διαφωνοῦσιν ἀλλὰ μᾶλλον συμφωνοῦσιν· ἐν γὰρ ταῖς ἀμφοτέραις οὐσίαις ἀμφοτέρας λαμβάνομεν τὰς προσηγορίας. ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ πράγματα σημαίνονται αἱ δὲ φωναὶ σημαίνουσιν, ὡς ἴσμεν, ζητήσωμεν πῶς Ἀριστοτέλης ἐνταῦθα τὴν οὐσίαν λέγει σημαίνειν καίτοι πρᾶγμα ὑπάρχουσαν. πρὸς τοῦτό φαμεν ὅτι πολλάκις εἰρήκαμεν ὅτι ἐνταῦθα περὶ πραγμάτων διαλεγόμεθα οὐχ ὅτι πράγματα ἀλλ' ὡς ὑπὸ φωνῶν σημαινομένων, καὶ περὶ φωνῶν οὐχ ὅτι φωναὶ ἀλλ' ὡς πράγματα σημαινουσῶν. ἐνδέχεται δὲ καὶ τὰς φωνὰς ἀναδέξασθαι τὰ τῶν πραγμάτων ὡς διὰ τὴν πρὸς ἄλληλα σχέσιν καὶ τὰ πράγματα ὁμοίως τὰ τῶν φωνῶν· διότι μὲν γὰρ αἱ φωναὶ | τὰ τῶν πραγμάτων ἀναδέχονται, ἐροῦμεν ὅτι Σωκράτης 64r τρέχει, οὐχ ὡς τῆς φωνῆς τῆς τρισυλλάβου τρεχούσης, ἀλλ' ὡς τοῦ πράγματος τοῦ σημαινομένου ὑπὸ τῆς φωνῆς, τοῦτ' ἔστι τῆς οὐσίας Σωκράτους. ἔστι δὲ ὅτι καὶ τὰ πράγματα ⟨τὰ⟩ τῶν φωνῶν ἀναδέχονται, ὥσπερ ἐνταῦθά φησιν ὁ Ἀριστοτέλης τὴν οὐσίαν σημαίνειν, οὐχ ὡς αὐτοῦ τοῦ πράγματος σημαίνοντος, ἀλλὰ τὴν ὀνομασίαν δηλονότι τοῦ πράγματος αὐτῆς τῆς οὐσίας σημαινούσης. ἆρα οὖν δεχόμεθα τοῦτο ὡς ἴδιον, τοῦτ' ἔστι τὸ τόδε τι; φαμὲν ὅτι οὔ· μόνῃ μὲν γὰρ ὑπάρχει, οὐ πάσῃ δέ, διότι κατὰ Ἀριστοτέλη ταῖς καθόλου οὐσίαις οὐχ ὑπάρχει· οὔτε γὰρ αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ τὸ τόδε παραλαμβανόμενον ἴδιον, ἀλλ' οὐδὲ τὰ προειρημένα ἕτερα δύο. ἀλλὰ συμμίξαντες τὸ δεύτερον καὶ τὸ τρίτον, τοῦτ' ἔστι τὸ συνωνύμως κατηγορεῖσθαι καὶ τὸ τόδε τι σημαίνειν, ὡς ἴδιον ἀποδώσομεν τῆς οὐσίας, λέγοντες ὅτι ἴδιόν ἐστι τῆς οὐσίας τὸ συνωνύμως κατηγορεῖσθαι τῶν τόδε τι σημαινόντων. ἀλλ' ἐπειδὴ ταῦτα τὰ δύο διορθώσεως τετύχηκεν, ἆρα καὶ τῷ πρώτῳ ἔχομεν ἐπιθεῖναι διόρθωσιν ἢ οὔ, ἀλλὰ ἀδιόρθωτον αὐτὸ καταλείπομεν, λέγω δὴ τὸ μὴ ἐν ὑποκειμένῳ εἶναι; λέγομεν τοίνυν ὅτι τοῦτο εἴληπται, οὐχ ἵνα μάθωμεν δι' αὐτοῦ τί ⟨ἔστιν, ἀλλὰ τί⟩ οὐκ ἔστι.

Καὶ ἐπειδὴ τοῦτο καλῶς ἡμῖν διήρθρωται, φέρε κατὰ τὸ συνεχὲς βαδίζοντες χωρήσωμεν ἐπὶ τὴν τάξιν τῶν ἰδίων, ζητοῦντες πῶς καὶ ποίᾳ | τάξει κεχρημένος ταῦτα παραδέδωκεν ὁ φιλόσοφος. πρῶτον τοίνυν εἶπεν 64v τὸ μὴ ἐν ὑποκειμένῳ εἶναι. εἰκότως· ἐπειδὴ γὰρ τὸν ὁρισμὸν ἀποδοὺς τῆς οὐσίας ἐν ἐκείνῳ ἐμνήσθη τούτου τοῦ ἰδίου, ἵνα μὴ ἐπὶ πολὺ ἀνηκόους

5 ὑπαρχούσει M 10 ἀριστοτέλους scripsi: ἀριστοτέλης M alt. δὲ inserui
13 ἴσμεν] cf. p. 41,23 23 τὰ addidi 27 ἀριστοτέλη scripsi: ἀριστοτέλους M
35 τὸ] τῷ M 36 ἔστιν—τί inserui 40 τὸ] τῷ M

ἡμᾶς τούτου καταλείπῃ, δίκαιον ᾠήθη τοῦ μνημονευθέντος ποιήσασθαι τὴν διδασκαλίαν παραχρῆμα, ἵνα ἐκ γνωριμωτέρων ὀφθείη ἐκ θυρῶν ὁ λόγος ὁ περὶ τῆς οὐσίας. μετὰ δὲ τοῦτο δεύτερον ἴδιον ἐδίδαξεν τὸ συνωνύμως κατηγορεῖσθαι, τὸ συγγενὲς ὑπάρχον τῷ πρώτῳ· τὰ δύο γὰρ διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν οὐ δεχόμεθα, διότι μὴ μόναις ὑπάρχουσι ταῖς οὐσίαις ἀλλὰ καὶ ταῖς διαφοραῖς. λοιπῶν οὖν τεσσάρων ὄντων ἰδίων, ἑνὸς μὲν τοῦ τόδε τι, ἑτέρων δὲ τριῶν μελλόντων λέγεσθαι, τῶν τριῶν τοῦτο προέταξεν εἰκότως· ἐκεῖνα μὲν γὰρ ἀπὸ τῶν πραγμάτων παρείληπται, τοῦτο δὲ ἀπὸ τοῦ ὀνόματος. ἐπειδὴ οὖν σαφέστερα τὰ ἀπὸ τοῦ ὀνόματος ἤπερ τὰ ἀπὸ τῶν πραγμάτων, τούτου χάριν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τὰ σαφέστερα τῶν μὴ οὕτως ἐχόντων προέταξε. τοῦτο πέρας τῆς παρούσης θεωρίας.

⟨Θεωρία ιη′.⟩

p. 3a21 Οὐκ ἴδιον δὲ οὐσίᾳ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ἡ διαφορά, καὶ τὰ ἑξῆς.

Ἀποδοὺς ἡμῖν ὁ φιλόσοφος τὸ ἴδιον τῆς οὐσίας, τὸ μὴ ἐν ὑποκειμένῳ εἶναι, καὶ δείξας ὡς πάσῃ οὐσίᾳ ἁρμόττει, ἐπειδὴ τὸ ἴδιον βούλεται μὴ μόνον παντὶ ἐφαρμόζειν, ἀλλὰ καὶ μόνῳ ἐκείνῳ οὗ ἐστιν ἴδιον, ἐξ οὗ καὶ μᾶλλον χαρακτηρίζεται, δείκνυσιν ὡς τὸ μὴ | ἐν ὑποκειμένῳ πάσῃ μὲν 65r οὐσίᾳ ὑπάρχει, οὐ μόνῃ δέ· καὶ γὰρ καὶ αἱ διαφοραὶ τῶν μὴ ἐν ὑποκειμένῳ εἰσίν.

p. 3a22 Τὸ γὰρ πεζὸν καὶ τὸ δίπουν, καὶ τὰ ἑξῆς.

Προσθετέον ἐνταῦθα ‘τὸ μὴ ἐν ὑποκειμένῳ’· τὸ μὲν γὰρ ὅλως εἰπεῖν ὅτι τὸ δίπουν οὐκ ἔστιν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἀδύνατον· ἐν τούτῳ γὰρ ἔστιν, οὐκ ἐν ὑποκειμένῳ μέν, ἀλλ᾽ ὡς καθ᾽ ὑποκειμένου τούτου κατηγορούμενον.

p. 3a29 Μὴ ταραττέτω δὲ ἡμᾶς τὰ μέρη τῶν οὐσιῶν ἕως τοῦ τὰ ὡς μέρη ὑπάρχοντα ἔν τινι.

Ὃ ἐλέγομεν ἐν τῇ θεωρίᾳ, [ὅτι] τὰς διαφορὰς ἀντιδιέστειλεν ταῖς οὐσίαις μὴ οὐσίας ὑπαρχούσας. ἐπεὶ οὖν αἱ διαφοραὶ μέρη τῶν οὐσιῶν εἰσι, δεδιὼς μή τις τὰς διαφορὰς ὑποπτεύσῃ μὴ εἶναι οὐσίας, νῦν βούλεται δεῖξαι ὅτι τὰ μέρη τῶν οὐσιῶν οὐσίαι εἰσίν. οὐκ αὐτόθεν δὲ περὶ τούτου διαλέγεται, ἀλλὰ πρῶτον ἀπορίαν τίθησίν τινα, δεικνὺς ὅτι αἱ διαφοραί, εἰ καὶ μέρη εἰσὶ τῆς οὐσίας καὶ ἐν ὑποκειμένῳ εἰσὶ τοῖς ὅλοις, οὐκ εἰσὶ συμβεβηκότα. ἡ δὲ ἀπορία τοιαύτη ἐστίν· εἰ τὰ μέρη τῶν οὐσιῶν ἐν ὑποκειμένῳ

6 λοιπὸν M 6. 7 ἑτέρων δὲ τριῶν μελλόντων] ἕτερα δὲ τρία μέλλοντα M
12 tit. inserui 13 scribas οὐσίας: τοῦτο τῆς οὐσίας Arist. (cf. p. 67,10)
26 ὑπάρχοντος M 27 ἐλέγομεν] p. 67,20 ὅτι delevi 29 δεδειὼς M
32 οὐκ εἰσι—ὅλοις in mrg. suppl. M

εἰσὶ τοῖς ὅλοις, τὰ δὲ ἐν ὑποκειμένῳ συμβεβηκότα, τὰ ἄρα μέρη τῶν οὐσιῶν συμβεβηκότα ἐσίν. ἡ λύσις διττή· πρώτη μὲν ὅτι τὸ ἔν τινι πολλαχῶς λέγεται· πᾶν μὲν γὰρ συμβεβηκὸς ἔν τινι, οὐ πᾶν δὲ ἔν τινι συμβεβηκός. ⟨δευτέρα δὲ⟩ ὅτι ὁ ὁρισμὸς τῶν συμβεβηκότων οὐχ ὡς μέρος ἐβούλετο τὸ ἐν ὑποκειμένῳ εἶναι τοῦ ὑποκειμένου. ἐνταῦθα δὲ αὐτόχρημα τὰ μέρη τῆς οὐσίας εἰλήφαμεν· ὁ γὰρ λόγος περὶ τοῦ ὡς ὅλου εἰς μέρη κατηγορουμένου ἐστίν.

p. 3a33 Ὑπάρχει δὲ ταῖς οὐσίαις καὶ ταῖς διαφοραῖς τὸ πάντα συνωνύμως ἀπ' αὐτῶν λέγεσθαι.

Ἐλέγομεν ὅτι τὸ ἴδιον βούλεται καὶ μόνῳ καὶ παντὶ ἐφαρμόζειν. τὸ μὲν οὖν | ἴδιον τῆς οὐσίας, ὅπερ ἀποδέδωκεν ὁ φιλόσοφος, τοῦτό ἐστι τὸ 65v μὴ ἐν ὑποκειμένῳ, πάσῃ μὲν ὑπάρχει τῇ οὐσίᾳ, οὐ μέντοι γε μόνῃ. βούλεται δὲ τὸ ἴδιον χαρακτηρίζεσθαι ἐκ τοῦ μόνῳ ὑπάρχειν, ἤπερ ἐκ τοῦ παντί· τὸ μὲν γὰρ πᾶσιν ὑπάρχον κοινόν ἐστιν μᾶλλον ἢ ἴδιον, τὸ δὲ μόνῳ ἴδιον μᾶλλον ἤπερ κοινόν. εἰκότως βουληθεὶς ἐκ τοῦ μόνῳ τὸ πρῶτον ἴδιον χαρακτηρίσαι καὶ μὴ εὑρηκὼς τοῦτο, διότι καὶ ταῖς διαφοραῖς ὑπάρχει, οὐκ ἔφησεν αὐτὸ κυρίως ἴδιον εἶναι. ὅτι δὲ πάσαις οὐσίαις ὑπάρχει τὸ μὴ ἐν ὑποκειμένῳ εἶναι, δηλοῖ αὐτὸς λέγων κοινὸν δὲ πάσης οὐσίας τὸ μὴ ἐν ὑποκειμένῳ εἶναι. ὅτι δὲ οὐ μόνῃ τῇ οὐσίᾳ ἥρμοττε, δηλοῖ αὐτὸς λέγων οὐκ ἴδιον δὲ οὐσίας τοῦτο. μετὰ γοῦν τὸ πρῶτον ἴδιον ἐπὶ τὸ δεύτερον μεταβέβηκε, τοῦτ' ἔστι τὸ συνωνύμως κατηγορεῖσθαι. καὶ ἐπειδὴ εὑρίσκει τοῦτο μήτε πάσαις ἁρμόττον μήτε μόναις, οὔτε κοινὸν αὐτὸ λέγει οὔτε ἴδιον, ἀλλὰ μόνον φησὶν ὑπάρχει δὲ ταῖς οὐσίαις. ἐξ αὐτῶν δὲ τῶν θυρῶν ἐκάκισεν τοῦτο, προσθεὶς τὸν καί σύνδεσμον· ὁ γὰρ καί ἐναντίος ἐστὶ τῇ τοῦ ἰδίου φύσει· εἰ γὰρ ἴδιον, οὐκέτι καὶ ἄλλοις ἁρμόσει, εἰ δὲ ἄλλοις ἁρμόζει, καὶ κοινόν ἐστιν.

p. 3b10 Πᾶσα δὲ οὐσία δοκεῖ τόδε τι σημαίνειν ἕως τοῦ καὶ ἐν ἀριθμῷ τὸ δηλούμενον.

Μετὰ τὸ δεύτερον ἴδιον τῆς οὐσίας ἐπὶ τὸ τρίτον ἴδιον μετέρχεται καί φησιν ἴδιον εἶναι τῆς οὐσίας τὸ τόδε τι σημαίνειν. καὶ τί μὲν ἀντίκειται τῷ τόδε τι καὶ πῶς δοκοῦσι διαφωνεῖν Πλάτων τε καὶ Ἀριστοτέλης, διεξήλθαμεν ἐν τῇ θεωρίᾳ. ὃ δὲ ἐπ' αὐτῆς τῆς ἀληθείας βούλεται σημᾶναι, τοιοῦτόν ἐστιν· φησὶν | ὅτι πᾶσα οὐσία τόδε τι σημαίνει. καὶ ὅτι μὲν 66r μόνῃ τῇ οὐσίᾳ ὑπάρχει, πρόδηλον. κατὰ δὲ Ἀριστοτέλη οὐ πάσαις· ἐπὶ γὰρ τῶν μερικῶν καὶ μόνον τὸ τόδε τι λέγει, οὐκέτι δὲ καὶ ἐπὶ τῶν καθόλου, ἀλλὰ ποιόν τι. εἰκότως δὲ τόδε τι ⟨τῇ⟩ μερικῇ καὶ μόνῃ οὐσίᾳ ἁρμόττει· τὸ μὲν γὰρ τόδε μερικοῦ ὡρισμένου ἐστὶ δηλωτικόν, τὸ δὲ τί, ὡς ἤδη πολλάκις

3 δευτέρα δὲ inserui 9 ἐλέγομεν] p. 70,16 12. 13 ἐκ τοῦ παντί refecit M² 13 ὑπάρχον scripsi: ὑπάρχει M 14 an εἰκότως ⟨ἄρα⟩? 17 κατὰ πάσης Arist. 19 τοῦτο τῆς οὐσ. Arist. 21 εὑρήσκει M ἁρμόττων M 24 γὰρ scripsi: δὲ M 30 τῷ] τὸ M διεξήλθαμεν] cf. p. 68,34 35 τῇ inserui 36 ὁρισμένου M

εἰρήκαμεν, οὐσίας ἐστὶν πρόσρημα. βούλεται γοῦν εἰπεῖν ὅτι πᾶσα οὐσία τὸ τόδε τι σημαίνει. καὶ ὅτι μὲν ἡ μερικὴ οὐσία τόδε τι σημαίνει, ἀναμφισβήτητόν ἐστι καὶ ἀληθές, ὡς ἐδείξαμεν. αἱ δὲ δεύτεραι οὐσίαι οὐ τόδε τι σημαίνουσιν, ἀλλὰ τὸ ποιόν τι· φησὶν γὰρ ὅτι εἰ καὶ τῷ ὀνόματι φαίνονται τὸ τόδε τι σημαίνουσαι, ἀλλ' οὖν οὐκ ἔστιν ἀληθές, διότι μὴ καὶ τῷ σημαινομένῳ τὰ αὐτὰ δηλοῦσι· ταύτας γὰρ ὀνομάζομεν ἑνικῇ κεχρημένοι τῇ φωνῇ, οὐκέτι δὲ καὶ τῷ σημαινομένῳ ἕν εἰσι, διότι πλήθους εἰσὶν περιεκτικαί. σκόπει δὲ πῶς τεχνικῶς ὁ φιλόσοφος ὢν καὶ ἀκριβὴς προσέθηκεν τὸ δοκεῖ· εἰπὼν γὰρ ὅτι πάσῃ οὐσίᾳ ἁρμόττει τὸ τόδε τι σημαίνειν, ὡς αὐτὸς ἑαυτοῦ λαμβανόμενος ἐπήγαγεν τὸ δοκεῖ, τοῦτ' ἔστι καὶ ταῖς πρώταις ἁρμόττει τὸ τόδε τι σημαίνειν καὶ ταῖς δευτέραις· δοκεῖ δὲ εἶπεν, διότι τῇ φωνῇ μόνῃ τῶν δευτέρων οὐσιῶν ἁρμόττει, οὐκέτι δὲ καὶ τῷ σημαινομένῳ.

p. 3b18 Οὐχ ἁπλῶς δὲ ποιόν τι σημαίνει, ὥσπερ τὸ λευκόν.

Εἰρηκὼς ὁ φιλόσοφος ὅτι αἱ μὲν μερικαὶ οὐσίαι τὸ τόδε τι σημαίνουσιν, αἱ δὲ δεύτεραι οὐσίαι οὐκέτι τὸ τόδε τι ἀλλὰ ποιόν τι, ἐπειδὴ ποιόν τί ἐστιν ἐν τοῖς συμβεβηκόσιν, ἐπήγαγεν λέγων ὅτι οὐχ ἁπλῶς ποιόν τι σημαίνουσιν αἱ δεύτεραι οὐσίαι, ἀλλὰ | τὸ ἐν οὐσίαις ποιόν· ἐν μὲν γὰρ 66v τοῖς συμβεβηκόσιν ἓν ποιὸν δηλοῖ τὸ συμβεβηκός, ἐν δὲ ταῖς οὐσίαις οὐκέτι μία οὐσία ὑπὸ τοῦ ποιοῦ δηλοῦται, ἀλλὰ καὶ εἰδικὴ οὐσία καὶ γενική, καὶ εἰδικὴ μὲν ἡ τοῦ εἴδους γενικὴ δὲ ἡ τοῦ γένους. ἐπιφέρει δὲ λέγων ὅτι ἀνωτέρω οὗτος ὁ εἰρημένος ὁρισμὸς μᾶλλον τοῖς γένεσιν ἁρμόζει ἤπερ τοῖς εἴδεσιν, τοῦτ' ἔστιν ὁ ταῦτα λέγων ὅτι αἱ δεύτεραι εἰ καὶ φωνῇ τὸ τόδε τι σημαίνουσιν, ἀλλ' οὖν πλήθους εἰσὶν περιεκτικαὶ καὶ οὐκέτι ⟨ἓν⟩ σημαίνουσιν. πρόδηλον δὲ ὅτι τὸ γένος, τοῦτ' ἔστι τὸ ζῷον, πλήθους ἐστὶν περιεκτικὸν ἤπερ τὸ εἶδος.

p. 3b24 Ὑπάρχει δὲ ταῖς οὐσίαις καὶ τὸ μηδὲν αὐταῖς εἶναι ἐναντίον· τῇ γὰρ πρώτῃ οὐσίᾳ τί ἂν εἴη ἐναντίον; οἷον τῷ τινὶ ἀνθρώπῳ οὐδέν ἐστιν ἐναντίον. οὐδὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἢ τῷ ζῴῳ οὐδέν ἐστιν ἐναντίον.

Μετὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν πρώτων ἰδίων, ἅπερ ἦν τὸ μὴ ἐν ὑποκειμένῳ, τὸ συνωνύμως κατηγορεῖσθαι, τὸ τόδε τι σημαίνειν, μεταβέβηκε λοιπὸν ὁ φιλόσοφος ἐπὶ τὰ ἕτερα ἴδια τῆς οὐσίας, τρία καὶ αὐτὰ ὑπάρχοντα τὸν ἀριθμόν, τό τε μὴ ἔχειν ἐναντίον καὶ τὸ μὴ ἐπιδέχεσθαι τὸ μᾶλλον

---

1 εἰρήκαμεν] p. 68,31 11 σημαίνει M 14 ποιόν τι ex parte oblitt. M 19 an τὸ ποιὸν δηλοῖ ἓν συμβ.? 20 τοῦ ποιοῦ scripsi: τὸ ποιὸν M 22 ἀνωτ. ante εἰρημ. transponas (cf. v. 2) ἁρμόζειν M 24 ἓν inserui 25 πλήθους] scribas πλείονος πλήθους 27 ἐναντ. εἶναι coll. Arist. (cf. p. 76,24) 28. 29 post τινὶ ἀνθρ. add. καὶ τῷ τινὶ ζῴῳ et post οὐδὲν add. γὰρ Arist. 29 οὐδέ γε Arist. (cf. p. 76,25) 32 ante συνων. additum μὴ del. M

καὶ ἧττον, τὸ ἓν καὶ ταὐτὸ τῷ ἀριθμῷ τῶν ἐναντίων εἶναι δεκτικόν. ταῦτα δὲ ἔχουσί τινα συγγένειαν πρὸς ἄλληλα. τὸ μὲν τέταρτον τῷ ἕκτῳ, διότι ἐν τοῖς ἀμφοτέροις μνήμη ἐστὶ τῶν ἐναντίων, τὸ δὲ πέμπτον, διότι ἔχει τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον· ὅπου δὲ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον, ἐκεῖ καὶ τὰ ἐναντία, ὅπου δὲ τὰ ἐναντία, ἐκεῖ καὶ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον, καὶ ὅπου ἕτερον, ἐνταῦθα καὶ τὸ ἕτερον ἀπέστη. ὅτι δὲ πολλὴν συγγένειαν ἔχει τὸ πέμπτον πρὸς τὰ ἄλλα, δηλοῖ ὁ Ἀριστοτέλης, τὸ μὲν τέταρτον | ἴδιον ἐπικρίνας καὶ εἰπὼν ἀκριβῶς μὴ εἶναι 67r τοῦτο ἴδιον, τὸ δὲ πέμπτον μήτε ἐπικρίνας μήτε ποιησάμενας λόγον τούτου ὡς συννοουμένου τῷ τετάρτῳ· δῆλον ὅτι καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν τὸ μὲν μᾶλλον καὶ ἧττον ὁδοί εἰσιν ἐπὶ τὰ ἐναντία, τὰ δὲ ἐναντία πέρατα, συγγενῶς δὲ ἔχει τὰ πέρατα ταῖς ὁδοῖς. ἢ οὖν διὰ τοῦτο οὐκ ἐπέκρινε τὸ πέμπτον ἴδιον ὁ φιλόσοφος, ἢ ὅτι πολλῆς εὐφημίας τὸ ἕκτον ἀξιώσας ἐκάκισεν δηλονότι τὸ πέμπτον. οὐ μάχεται δὲ τὸ τέταρτον τῷ ἕκτῳ, εἴ γε τὸ μὲν τέταρτον λέγει μὴ ἔχειν ἐναντία τὴν οὐσίαν, τὸ δὲ ἕκτον ἐπιδέχεσθαι τὰ ἐναντία· ἄλλο γάρ ἐστι τὸ ἔχειν ἐναντία καὶ ἄλλο τὸ ἐπιδέχεσθαι τὰ ἐναντία. καὶ ταῦτα μὲν κοινῇ περὶ τῶν τριῶν ἰδίων. φέρε δὲ ἓν ἕκαστον αὐτῶν ἐξετάσωμεν.

Τέταρτον ἴδιον τοίνυν φησὶ τῆς οὐσίας τὸ μὴ ἔχειν τι ἐναντίον. ἐπειδὴ δὲ τὸ ἴδιον, ὡς πολλάκις εἰρήκαμεν, καὶ παντὶ βούλεται ἁρμόττειν καὶ μόνῳ, βούλονταί τινες μὴ πάσῃ τῇ οὐσίᾳ ὑπάρχειν τοῦτο ἴδιον, ἀλλὰ προσφέρουσιν ἡμῖν δύο τινὰς ἀπορίας, ὧν ἡ πρώτη τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον· ἐν τῇ Περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς, φασίν, αὐτὸς ὁ Ἀριστοτέλης εἶπε τὸ πῦρ τῷ ὕδατι ἐναντίον εἶναι καὶ τὸν ἀέρα τῇ γῇ, καίτοι γε ταῦτα οὐσίαι εἰσίν· πῶς οὖν λέγει τῇ οὐσίᾳ μηδὲν ἐναντίον εἶναι; ταύτην τὴν ἀπορίαν τριχῶς ἐπιλυόμεθα, πρῶτον μὲν λέγοντες ὅτι ταῦτα οὔκ εἰσιν ἐναντία καθ' ἑαυτά· οὔτε γὰρ καθὰ σώματά εἰσιν ἐναντία οὔτε καθὰ ὕλη, ἐπεὶ εὑρεθήσεται αὐτὸ ἑαυτοῦ ἐναντίον, ὅπερ ἀδύνατον. ἀλλ' ἐναντία ταῦτα λέγομεν εἶναι κατὰ τὰς ποιότητας καὶ μόνον. εἰ δὲ αἱ ποιότητες ὡς ἐν σώμασιν οὖσαι συμβεβηκότα εἰσίν, οὐδὲν ἀπεικὸς ἐν συμ|βεβηκόσι τὴν ἐναν- 67v τίωσιν εἶναι καὶ οὐκ ἐν οὐσίαις. δευτέρα ἐπίλυσις· τὸ θερμὸν τὸ ἐν τῷ πυρὶ καὶ τὸ ψυχρὸν τὸ ἐν τῷ ὕδατι τί βούλεσθε εἶναι, συμβεβηκὸς ἢ οὐσίαν; ἀλλ' εἰ μὲν συμβεβηκός, ἔχω τὸ ζητούμενον, ὅτι οὐκ ἐν οὐσίαις ἡ ἐναντίωσις· ἡμεῖς γὰρ ἴδιον ἀπεδώκαμεν τῆς οὐσίας τὸ μηδὲν ἔχειν ἐναντίον. εἰ δὲ οὐσία ἐστί, δῆλον ὅτι ἁπλῆ ἐστι ὡς μέρος οὖσα τοῦ ὅλου θερμοῦ· εἰ δὲ ἁπλῆ καθέστηκεν, ἡμεῖς περὶ τῶν ἁπλῶν οὐ διαλεγόμεθα οὐσιῶν ἐνταῦθα, ἀλλὰ περὶ τῆς συνθέτου, διότι καὶ τὰς διαφορὰς εἰρήκαμεν ἐνταῦθα μὴ εἶναι οὐσίας. τρίτη ἐπίλυσις· εἰ τὸ θερμὸν τὸ ἐν τῷ πυρὶ καὶ τὸ ψυχρὸν τὸ ἐν τῷ ὕδατι ἐναντία εἰσίν, ἐπειδὴ τὰ ἐναντία μάχεται περὶ ἓν ὑποκείμενον, ἵνα τὸ ἕτερον ἐξωθῆσαν τὸ ἕτερον τὸ κοινὸν ὑποκείμενον ἴδιον ποιήσῃ, εὑρεθήσεται ἄρα τὸ ψυχρὸν τὸ ἐν τῷ ὕδατι

6 ἀπέστην M 21 ἡμᾶς M 22 Περὶ γεν. καὶ φθορ.] cf. B 3 p. 330a30 sq. 24 τῇ οὐσίᾳ ex τὴν οὐσίαν corr. M 26 καθ' scripsi: καθόλου M 30. 31 τό (ante ἐν) bis correxi: τῷ M 31 βούλεσθαι M 40 ποιήσει M

μαχόμενον τῷ θερμῷ τῷ ἐν τῷ πυρί, ἵνα τὸ ὑποκείμενον τῆς θερμότητος γένηται τῆς ψυχρότητος, ὅπερ ἀδύνατον· οὐδέποτε γὰρ οὐδὲ τὸ πῦρ ἢ πῦρ ἐν ψυχρότητι θεωροῦμεν οὐδὲ τὸ ὕδωρ ἢ ὕδωρ ἐν θερμότητι.

Δευτέρα ἀπορία· τὸ λογικὸν καὶ τὸ ἄλογον καὶ τὸ θνητὸν καὶ τὸ ἀθάνατον καὶ τὸ σῶμα καὶ τὸ ἀσώματον ἐναντία εἰσί, καίτοι γε οὐσίαι ὄντα· πῶς οὖν φησι τῇ οὐσίᾳ μηδὲν εἶναι ἐναντίον; ταύτης πάλιν τῆς ἀπορίας δύο ἐπιλύσεις προβαλλόμεθα, πρῶτον μὲν λέγοντες ὅτι οὐκ εἰσιν ἐναντία· τὰ γὰρ ἐναντία ἀλλήλων εἰσὶ φθαρτικά, | ταῦτα δὲ οὐ μόνον ὅτι 68r οὐκ εἰσιν ἀλλήλων φθαρτικά, ἀλλὰ καὶ σωστικὰ ἀλλήλων εἰσί· τὸ μὲν γὰρ ἄλογον ὑπὸ τοῦ λογικοῦ σώζεται, τὸ δὲ ἀσώματον εἰ μὲν χεῖρον εἴη σώματος, σώζεται ὑπὸ τούτου ὡς τὰ συμβεβηκότα ἐν τῇ οὐσίᾳ ὄντα, οἷον τὸ λευκὸν τὸ ἐν Σωκράτει, εἰ δὲ κρεῖττον εἴη σώματος, σώζει, ὃν τρόπον ἔχει ἐπὶ ψυχῆς καὶ σώματος· αὕτη γὰρ κρείττων οὖσα τοῦ σώματος σώζει. δηλοῖ δὲ ὁ χωρισμὸς αὐτῆς διαλύων τὸ σῶμα εἰς τὸ μὴ ὄν, τὸ πῇ, μὴ ἢ δηλονότι. τὰ εἰρημένα ἄρα οὐκ εἰσιν ἐναντία. καὶ ἄλλως· εἰ ἐναντία εἰσίν, μεμαθήκαμεν ὅτι αἱ διαφοραὶ ἁπλαῖ οὐσίαι εἰσίν· ἡμῖν δὲ οὐ περὶ ἁπλῶν οὐσιῶν, ὡς πολλάκις εἰρήκαμεν, ἐστὶν ὁ λόγος. ἄλλως τε κατασκευάσωμεν ὅτι ἡ οὐσία οὐκ ἔχει τὰ ἐναντία, λέγοντες οὕτως· τὰ μαχόμενα περὶ ἓν ὑποκείμενον μάχονται· τὰ περὶ ἓν ὑποκείμενον μαχόμενα ἐν ὑποκειμένῳ εἰσίν· τὰ ἐν ὑποκειμένῳ ὄντα οὐκ εἰσιν οὐσίαι· τὰ μαχόμενα ἄρα οὐκ εἰσιν οὐσίαι. εἰ δὲ τὰ ἐναντία μάχονται, τὰ δὲ μαχόμενα οὐκ εἰσὶν οὐσίαι, τὰ ἄρα ἐναντία οὐκ εἰσιν οὐσίαι. ὅτι δὲ τὰ μαχόμενα περὶ ὕλην μάχονται, δῆλον· οὐδέποτε γὰρ οὔτε ἐν νῷ ἡ τούτων μάχη θεωρεῖται οὔτε ἐν τῇ ψυχῇ οὔτε ἐν τῇ φύσει· ἐν μὲν γὰρ τῇ ψυχῇ σύνεστιν ἀλλήλοις τὰ ἐναντία· σύνεστιν γὰρ ὁ λόγος τοῦ λευκοῦ τῷ λόγῳ τοῦ μέλανος. ὁμοίως καὶ ἡ φύσις βουλομένη ὀφθαλμὸν δημιουργῆσαι ἅμα προβάλλεται λόγον λευκοῦ καὶ μέλανος. | ἐπεὶ οὖν ἐδείξαμεν μήτε ἐν νῷ μήτε ἐν ψυχῇ 68v μήτε ἐν φύσει ὄντα τὰ μαχόμενα, δῆλον ὅτι περὶ ὕλην μάχονται.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ πάσῃ οὐσίᾳ ἁρμόττειν τοῦτο τὸ ἴδιον. ζητήσωμεν δὲ εἰ μόνῃ· τοῦτο γάρ ἐστι τὸ μᾶλλον χαρακτηριστικὸν τοῦ ἰδίου. φαμὲν οὖν ὅτι οὐ μόνῃ ὑπάρχει τὸ μὴ ἔχειν ἐναντία, ἀλλὰ καὶ τοῖς εἴδεσι τοῦ ποσοῦ τοῦτο ἴδιόν ἐστι. φασὶν οὖν τινες ὅτι οὐκ ἔστιν ἴδιον τοῦτο τῶν εἰδῶν τοῦ ποσοῦ· ἐκεῖνα μὲν γὰρ ἔχει, φασί, τὰ ἐναντία· ἑπτὰ γὰρ ὄντων τῶν εἰδῶν τοῦ ποσοῦ, σώματος, γραμμῆς, ἐπιφανείας, χρόνου, τόπου, λόγου, ἀριθμοῦ, ἕκαστον τούτων ἔχει τὰ ἐναντία· τὸ μὲν σῶμα τὸ κοῦφον καὶ τὸ βαρύ, ἡ δὲ ἐπιφάνεια τὸ τραχὺ καὶ τὸ λεῖον καὶ τὸ πλάτος καὶ τὸ μῆκος, ἡ δὲ γραμμὴ ἔχει τὸ εὐθὺ καὶ τὸ καμπύλον, ὁ δὲ χρόνος τὴν ἡμέραν καὶ τὴν νύκτα, τὸ θέρος καὶ τὸν χειμῶνα, ὁ δὲ τόπος ἔχει τὸ ἄνω καὶ τὸ κάτω, ὁ δὲ λόγος τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ ψεῦδος, ὁ δὲ ἀριθμὸς τὸ ἄρτιον

12 σωκράτης M 13 κρεῖττον M 14 τὸ πῇ—δηλ. eicias ἢ sc. ὄν intellegas ἁπλῶς 23 νῷ] ὧ M (cf. v. 27) 24 alt. ψυχῇ] φύσει (sed del. et ψυχῇ superscr.) M
30. 32 φαμὲν οὖν et φασὶν οὖν τινες inter se permutanda sunt, ut scribatur φασὶν οὖν τινες ὅτι οὐ μόνῃ κτλ. φαμὲν οὖν ὅτι οὐκ ἔστιν ἴδιον τοῦτο τῶν εἰδ. τ. ποσοῦ (cf. p. 75,2)
36 τραχὺ M²: βραχὺ M¹

καὶ περιττόν. ἀλλὰ πρὸς τούτους ἡμεῖς φαμεν ὅτι ταῦτα οὐκ ἔχει ἐναντία, ἀλλὰ μᾶλλον ἐπιδέχονται τὰ ἐναντία· ἄλλο γάρ ἐστι τὸ ἔχειν ἐναντία καὶ ἄλλο τὸ ἐπιδέχεσθαι. καὶ ταῦτα μὲν ἱκανὰ περὶ τούτου τοῦ ἰδίου.

Πέμπτον δὲ ἴδιον ἐπιφέρει λέγων τῆς οὐσίας τὸ μὴ ἐπιδέχεσθαι τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον. ἀλλὰ ἀποροῦσιν ἡμῖν εὐθέως λέγοντες ὅτι καὶ πῶς αὐτός φησιν ἀλλαχοῦ ὅτι τὸ πῦρ μᾶλλον θερμόν ἐστι τοῦ ἀέρος. πρὸς τοῦτό φαμεν ὅτι εἰ καὶ τὸ πῦρ θερμότερον τοῦ ἀέρος, οὐχ ἁπλῶς καθὸ πῦρ καὶ ἀήρ (καὶ γὰρ ὁ ἀὴρ | [69r] ἄκρως ἐστὶ θερμὸς κατὰ τὸ πρέπον αὐτῷ), ἀλλὰ καθὸ σῶμα ἁπλοῦν ἐπιδέχεται τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον· ἡ γὰρ θερμότης ἐστὶν ἐν τοῖς σώμασι, συμβέβηκε [συμβεβηκός ἐστιν], ὡς εἰρήκαμεν. ἄλλως σημειωτέον τοῦ μὴ ἐπιδέχεσθαι τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον τὴν οὐσίαν ὅτι πᾶν ἧττον μᾶλλον γιγνόμενον οὐ φθείρει τὴν οὐσίαν, ἣ ἔχει τὸ πρότερον, οἷον ὁ ἄνθρωπος λευκὸς ὢν εἰ λευκότερος γένηται, οὐδὲν ἧττον ἄνθρωπος μένει, τὸ δὲ ἐν τῷ ἀέρι μᾶλλον θερμὸν γιγνόμενον καὶ μειούμενον τὸ θερμὸν τὸ ἐν τῷ πυρὶ φθείρει τὸ ὑποκείμενον, δηλονότι τὸν ἀέρα. διότι εἶπεν εἰ παραπλησία γένηται ἡ θερμότης ἡ ἐν τῷ ἀέρι τῇ ἐν τῷ πυρί, οὐκέτι μένει ἀήρ. καὶ τούτου χάριν φθείρεσθαι δοκεῖ καὶ μηκέτι εἶναι, ὅπερ ἦν πρὸ τοῦ ἐπιδέξασθαι τὸ μᾶλλον. δῆλον οὖν ἐντεῦθεν ὅτι οὐκ αὐτὸς ὁ ἀὴρ καὶ τὸ πῦρ ἐπιδέχεται τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον, ἀλλὰ τὰ σώματα τὰ ὑποκείμενα τούτοις.

Ἕκτον καὶ τελευταῖον ἴδιον ἀποδίδωσιν ὁ φιλόσοφος τῆς οὐσίας τὸ ἓν καὶ ταὐτὸν τῷ ἀριθμῷ ὑπάρχον τῶν ἐναντίων εἶναι δεκτικόν. ἀνάγκη δὲ πάλιν ἐπὶ τούτοις ὁμοίως τὰ παρεπόμενα τοῖς ἰδίοις ζητεῖν, τοῦτ᾿ ἔστιν εἰ πάσῃ ὑπάρχει καὶ μόνῃ ἢ οὔ. ἀλλ᾿ εὐθὺς ἀποροῦσί τινες λέγοντες ὅτι οὐ πάσῃ ὑπάρχει· τῶν γὰρ δευτέρων οὐσιῶν οὐκ ἔστιν ἴδιον, καθὸ μὴ ἕν ἐστι τῷ ἀριθμῷ. ταύτην δὲ τὴν ἀπορίαν καὶ τὴν ταύτης ἐπίλυσιν ἑτέρᾳ θεωρίᾳ φυλάξωμεν. ἕτεροι δέ τινες ἀποροῦσι λέγοντες ὅτι οὐδὲ πάσαις ταῖς ἀτόμοις οὐσίαις ὑπάρχει· τὸ μὲν γὰρ πῦρ ἄτομον ὂν οὐκ ἂν τῶν ἐναντίων εἴη δεκτικόν· | [69v] οὐδέποτε γὰρ τὸ πῦρ καθὸ πῦρ ἐπιδέχεται τὴν ψυχρότητα. πρὸς τούτους φαμὲν ὅτι οὐκ εἶπεν ὁ Ἀριστοτέλης τῶν ἐναντίων δεκτικόν, ἵνα πάσας τὰς ἀντιθέσεις ἐπιδέχηται· μίαν γὰρ καὶ μόνην ἀντίθεσιν ἐπιδεχόμενον τὸ ἴδιον τὴν τοῦ ἰδίου φύσιν ἀναπληροῖ· τὸ μὲν γὰρ πῦρ εἰ καὶ τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν οὐκ ἐπιδέχεται, ἀλλ᾿ οὖν ἐπιδέχεται τὴν ἑτέραν ἀντίθεσιν, τήν τε παρὰ φύσιν καὶ κατὰ φύσιν, τοῦτ᾿ ἔστι τὸ ἄνω καὶ κάτω· τὸ μὲν γὰρ πῦρ κατὰ φύσιν ἀνωφερές ἐστιν, παρὰ φύσιν δὲ κατωφερές. οὕτω καὶ ὁ κύκνος εἰ καὶ τὸ μέλαν οὐκ ἐπιδέχεται, ἀλλ᾿ οὖν ψύχεται καὶ θερμαίνεται καὶ ξηραίνεται καὶ ὑγραίνεται. ὅτι μὲν οὖν πάσῃ οὐσίᾳ ὑπάρχει, δῆλον ἐντεῦθεν. ἆρα δὲ καὶ μόνῃ; εἰκὸς γάρ ἐστιν ὑπάρχειν τοῦτο τὸ ἴδιον τοῖς προσοῦσι μὲν εἴδεσι τοῦ ποσοῦ· κἀκεῖνα

6 ἀλλαχοῦ] De gen. et corr. B 3 p. 330b25   θερμόν] θερμότερον M   8 ἄκρος M   9 αὐτὸ M   10 συμβ. ἐστιν delevi   11 εἰρήκαμεν] cf. p. 73,28   16 ἀέρει M   τῇ] τοῦ M   18 ἐπιδέξασθαι scripsi: ἐπιδέξεται M   22 ὑπάρχειν M   23 τοῖς παρεπομένοις M   27 οὔτε M   30. 31 an τοῦ ἐναντίου?   31 ἐπιδέχεται M   32 τὸ ἴδιον] an τι?   36 καταφερές M   39 προσοῦσι μὲν] an προειρημένοις? (cf. 74,32. 79,35)

γὰρ δεκτικὰ τῶν ἐναντίων λέγομεν εἶναι. περὶ μὲν οὖν τοῦ λόγου αὐτός τε ἀπορήσει καὶ ἐπιλύσεται προϊών. περὶ δὲ τοῦ χρόνου φαμὲν ὅτι οὐχὶ ὁ χρόνος τῶν ἐναντίων ἐστὶ δεκτικός, ἀλλὰ μᾶλλον ὁ ἀήρ, τοῖος ἢ τοῖος ὑπάρχων· φωτιζόμενος γὰρ ἡμέραν ποιεῖ, μὴ φωτιζόμενος δὲ ποιεῖ τὴν νύκτα, καὶ θερμαινόμενος μὲν τὸ θέρος, ψυχόμενος δὲ τὸν χειμῶνα. περὶ δὲ τῶν λοιπῶν φαμεν ὅτι ὁ Ἀριστοτέλης εἶπεν ἓν τῷ ἀριθμῷ, ταῦτα δὲ οὐχ ἓν ὄντα ἀριθμῷ ἐπιδέχεται τὰ τοιαῦτα, ἀλλὰ μᾶλλον ἓν ὄντα τῷ εἴδει· οἷον ὁ ἀριθμὸς ἐπιδέχεται μὲν ἄρτιον καὶ περιττὸν οὐχ εἷς ὢν ὁ ἀριθμὸς τῷ ἀριθμῷ, ὡς ἂν εἴποι τις, ἀλλ' εἷς τῷ εἴδει· | ὁ μὲν γὰρ 70r τρία ἐπιδέχεται τὴν περιττότητα, ὁ δὲ δύο τὴν ἀρτιότητα· ταῦτα δὲ διάφορα πεφύκασιν τῷ ἀριθμῷ. οὔτε δὲ ὁ αὐτὸς τόπος ἐστὶν ἓν τῷ ἀριθμῷ, ἀλλὰ ἄνω καὶ κάτω· τὸ δὲ ἄνω καὶ κάτω εἰ καὶ τόπος ἐστὶ τῷ εἴδει, ἀλλ' οὖν διάφορος τῷ ἀριθμῷ. ὁ δὲ Ἀριστοτέλης, ὡς εἰρήκαμεν, ἓν καὶ ταὐτόν φησι τῷ ἀριθμῷ, οὐ τῷ εἴδει. ἡ μέντοι γραμμὴ ἔχει τινὰ ἀπορίαν· ἔστιν μὲν γάρ τις λέγων ὅτι δύναμαι τὴν αὐτὴν γραμμὴν λαβὼν κάμπτων μὲν ταύτην ποιῆσαι κύκλον, ἐξαπλῶν δὲ εὐθεῖαν, ὡς ἐπιδέχεσθαι ταύτην τὰ ἐναντία. πρὸς τοῦτόν φαμεν ὅτι ποίαν γραμμὴν λαμβάνεις; τὴν φυσικὴν ἢ τὴν μαθηματικήν; εἰ μὲν οὖν τὴν μαθηματικήν, αὕτη ἐπινοίᾳ δέχεται τὰ ἐναντία, εἰ δὲ τὴν φυσικήν, ἐν ταύτῃ τὸ σῶμά ἐστι τὸ τὰ ἐναντία δεχόμενον, καὶ οὐκ αὐτὴ ἡ γραμμή. δῆλον οὖν ἐντεῦθεν ὅτι μόνῃ τῇ οὐσίᾳ ὑπάρχει τὸ ἓν καὶ ταὐτὸν τῷ ἀριθμῷ τῶν ἐναντίων εἶναι δεκτικόν. τοῦτο πέρας τῆς θεωρίας.

⟨Θεωρία ιθ'.⟩

p. 3b24 Ὑπάρχει δὲ ταῖς οὐσίαις καὶ τὸ μηδὲν αὐταῖς ἐναντίον εἶναι ἕως οὐδέ γε τῷ ἀνθρώπῳ ἢ τῷ ζῴῳ οὐδὲν ἐναντίον ἐστίν.

Ἀποδοὺς ἡμῖν ὁ φιλόσοφος τρίτον ἴδιον τῆς οὐσίας ἐπὶ τὸ τέταρτον μεταβέβηκεν, τὸ μηδὲν ἔχειν αὐτὴν ἐναντίον. εἰ δὲ κυρίως ἴδιόν ἐστιν, ἡμεῖς ⟨ἐν⟩ τῇ θεωρίᾳ ζητήσαντες διεξήλθαμεν· ὅτι μὲν γὰρ πάσῃ ὑπάρχει, αὐτοῦ λέγοντος ἀκουσόμεθα τοῦ φιλοσόφου· φησὶ γὰρ ὅτι οὔτε ταῖς πρώταις οὐσίαις οὐδὲ ταῖς δευτέραις οὐδέν ἐστιν ἐναντίον. γιγνώσκων δὲ ὅτι οὐ μόνῃ ὑπάρχει, ἐπήγαγεν τὴν τελείαν ἀναίρεσιν | τοῦ ἰδίου, λέγων ὅτι οὐκ 70v ἴδιον δὲ οὐσίας τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ἄλλων πολλῶν.

p. 3b30 Εἰ μή τις τὸ πολὺ τῷ ὀλίγῳ ἐναντίον εἶναι φαίη ἢ τὸ μέγα τῷ μικρῷ.

Ἀκριβέστερον μὲν τὴν τοῦ ῥητοῦ τούτου θεωρίαν ἐν τοῖς τοῦ περὶ

14 ἡ scripsi: εἰ M 23 tit. inserui 25 ἐστίν ἐναντ. coll. Arist. (cf. p. 72,30) 28 ἐν inserui διεξήλθαμεν] cf. p. 72,31 30 οὐδὲ] an οὔτε? 32 τοῦτο τῆς οὐσ. Arist. 33 φαίη ἐν. εἶναι coll. Arist. φαίει M

ποσοῦ λόγοις διδάξομεν. ἵνα δὲ μὴ παντελῶς ἀμύητοι τούτων ὦμεν, τὰ ὀνόματα μόνον σαφηνίσωμεν, λέγοντες ὅτι τοῦ ποσοῦ τὸ μέν ἐστι συνεχὲς τὸ δὲ διωρισμένον. καὶ ἐπὶ μὲν τοῦ συνεχοῦς λέγεται τὸ μέγα καὶ τὸ μικρόν, ὡς λέγομεν ξύλον μέγα διὰ τὴν τοῦ σώματος συνέχειαν, ἐπὶ δὲ τοῦ διωρισμένου τὸ πολὺ καὶ ὀλίγον φαμέν. ἀλλὰ ἀπορεῖ τις ἡμῖν λέγων ὅτι καὶ πῶς ἐπὶ τοῦ ὕδατος συνεχοῦς ὄντος τὸ πολύ φαμεν καὶ οὐ μέγα; πρὸς τοῦτο λέγομεν ὅτι ἐπειδὴ τὸ ὕδωρ ταχὺ πέφυκεν εἰς διαίρεσιν καὶ μᾶλλον συνεγγίζει τῷ διωρισμένῳ, τούτου χάριν τὴν προσηγορίαν τούτου ἀπείληφεν.

p. 3b33 Δοκεῖ δὲ ἡ οὐσία οὐκ ἐπιδέχεσθαι τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον. λέγω δὲ οὐχ ὅτι οὐσία οὐσίας οὐκ ἔστι μᾶλλον οὐσία· τοῦτο μὲν γὰρ εἴρηται ὅτι ἔστι.

Τῆς διαφωνίας συναισθανόμενος ὁ φιλόσοφος τοῦτο τὸ ῥητὸν ἐπήγαγεν. ὃ ἡμεῖς φθάσαντες ἐπελυσάμεθα εἰρηκότες ὅτι ἐν μὲν μιᾷ οὐσίᾳ οὐκ ἔστιν θεωρηθῆναι τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον, ἐν ⟨δὲ⟩ δύο θεωρεῖται. ὅθεν αὐτὸς εἰρηκὼς ὅτι ἡ οὐσία οὐκ ἐπιδέχεται τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον καὶ γιγνώσκων πάλιν ὅτι αὐτὸς εἶπεν ἐν τοῖς ἀνωτέρω τὴν πρώτην οὐσίαν μᾶλλον οὐσίαν εἶναι, ἵνα μή τις αὐτῷ ὡς διαφωνοῦντι ἐγκαλέσαι, ἐπήγαγεν λέγων τὸ λέγω δὴ οὐχ ὅτι οὐσία οὐσίας οὐκ ἔστιν μᾶλλον οὐσία (τοῦτο μὲν γὰρ εἴρηται ὅτι ἔστιν), ἀλλ' ὅτι ἑκάστη οὐσία τοῦτο, ὅπερ ἐστίν, οὐ λέγεται μᾶλλον ἢ ἧττον. ὥσπερ τὸ λευκὸν ἕτερον ἑτέρου | μᾶλλον 71r
λέγεται λευκόν, καὶ αὐτὸ δὲ ἑαυτοῦ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἐπιδεχόμενον δύναται τὴν σύγκρισιν δέξασθαι πρὸς τὰ ἄλλα καὶ πρὸς ἑαυτό· δέχονται γὰρ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον τὰ πρὸς ἄλληλα παραλαμβανόμενα καὶ πρὸς ἑαυτά· οἷον τὸ ἐν Σωκράτει λευκὸν δῆλον ὅτι τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἐπιδεχόμενον καὶ πρὸς ἑαυτὸ λέγεται δέχεσθαι τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον (δέχεται γὰρ καὶ ἄνεσιν καὶ ἐπίτασιν), καὶ πρὸς τὸ ἐν Πλάτωνι ὁμοίως λευκὸν συγκρινόμενον εὑρίσκεται μᾶλλον ἢ ἧττον λευκόν. ἰστέον δὲ ὅτι τὸ πρὸς ἑαυτὸ παραβαλλόμενον δέχεται τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον, ἀλλ' οὐκ ⟨ἐν⟩ ἑνὶ χρόνῳ (ἀδύνατον γὰρ τὸν Σωκράτην καὶ λευκὸν ἅμα εἶναι καὶ μέλαν), τὸ δὲ πρὸς ἕτερον παραβαλλόμενον δυνατὸν ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ πρὸς τὴν τοῦ ἑτέρου παράθεσιν ἐπιδέχεσθαι τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον.

p. 4a10 Μάλιστα δὲ δοκεῖ ἴδιον τῆς οὐσίας εἶναι τὸ ταὐτὸν καὶ ἓν τῷ ἀριθμῷ τῶν ἐναντίων εἶναι δεκτικόν.

Μετὰ τὴν τῶν πέντε παρακολουθημάτων ἀπαρίθμησιν, λέγω δὴ τοῦ

1 ἀμοίητοι M 10 οὐκ] μὴ Arist. τὸ ἧττον Arist. 11. 19 post μᾶλλον οὐσ. add. καὶ ἧττον οὐσία Arist. 13 συνεσθ. M 14 ἐπιλυσόμεθα M εἰρηκότες] p. 65,1 15 δὲ inserui 16 εἰρηκὸς M 17 ἀνωτέρω] p. 2a11 18 ἐγκαλέσοι M 19 δὴ] δὲ Arit. (cf. v. 11) 21 ἢ] καὶ Arist. 25 τὸ ἐν] τῶ ἐν M 26 ἑαυτῶ M 27 τῶ . . . λευκῶ M 28 ἑαυτὸ scripsi: ἑαυτὸν M 28. 31 παραβαλλόμενον scripsi: παραβάλεσθαι (sic) M 29 ἐν inserui 33 δοκεῖ post οὐσ. coll. Arist. 34 ἓν ἀριθμῷ ὂν Arist.

μὴ ἐν ὑποκειμένῳ εἶναι, τοῦ συνωνύμως κατηγορεῖσθαι, τοῦ τόδε τι σημαίνειν, τοῦ μηδὲν ἔχειν ἐναντίον, τοῦ μὴ ἐπιδέχεσθαι τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον, ἐπὶ τὸ ἕκτον ἴδιον μεταβέβηκεν, ὃ καὶ ἀληθὲς ἴδιον ἐπικρίνει διὰ τῆς μάλιστα λέξεως. τὰς δὲ τούτου τοῦ ἰδίου ἀπορίας τε καὶ ἐπιλύσεις κατὰ τὸ δυνατὸν ἐν τῇ θεωρίᾳ διεξήλθαμεν.

p. 4a21 Ἐπὶ δὲ τῶν ἄλλων οὐδενὸς φαίνεται τὸ τοιοῦτον, εἰ μή τις ἄρα ἐνίσταται τὸν λόγον φάσκων καὶ τὴν δόξαν τῶν ἐναντίων εἶναι δεκτικά· ὁ γὰρ αὐτὸς λόγος ἀληθής τε καὶ ψευδὴς δοκεῖ εἶναι.

Ἀποδοὺς ὁ φιλόσοφος τὸ ἴδιον τῆς οὐσίας, τοῦτ' ἔστι τὸ ἓν καὶ ταὐτὸν | τῷ ἀριθμῷ τῶν ἐναντίων εἶναι δεκτικόν, βούλεται διὰ τούτων 71v ζητῆσαι εἰ μόνῃ τῇ οὐσίᾳ ὑπάρχει ἢ μή· ἐπεὶ γάρ, ὡς πολλάκις εἰρήκαμεν, τὸ ἴδιον βούλεται καὶ μόνῳ ἐφαρμόζειν καὶ παντί, μᾶλλον ἁμαρτάνει, εἰ μὴ μόνῃ ὑπάρχει, ἧττον δὲ ἁμαρτάνει, εἰ πάσῃ μὴ ὑπάρχει τῇ οὐσίᾳ. ζητῶν οὖν ἐνταῦθα ὁ Ἀριστοτέλης εἰ μόνῃ ὑπάρχει, δείκνυσιν ὅτι οὐ μόνῃ ἀλλὰ καὶ τῷ ποσῷ καὶ τῷ ποιῷ. καὶ χάριν μὲν τοῦ ποσοῦ παράδειγμα λαμβάνει τὸν προφορικὸν λόγον, χάριν δὲ τοῦ ποιοῦ τὴν δόξαν· φησὶ γὰρ ὅτι οὐ μόνῃ τῇ οὐσίᾳ ὑπάρχει τὸ ἴδιον, ἀλλὰ καὶ τῷ ποσῷ καὶ τῷ ποιῷ, τοῦτ' ἔστι τῷ λόγῳ καὶ τῇ δόξῃ· ὁ γὰρ λόγος εἷς καὶ ὁ αὐτὸς τῷ ἀριθμῷ ὑπάρχων τῶν ἐναντίων ἐστὶ δεικτικός· οἷον ἐὰν εἴπω 'Σωκράτης κάθηται', ἢ ἀληθεύω ἢ ψεύδομαι· ὅτε μὲν κάθηται, δηλονότι ἀληθεύει ὁ λόγος, εἰ δὲ μή, δηλονότι ψεύδεται. καὶ οὕτω τῶν ἐναντίων ἐστὶ δεκτικὸς εἷς ὑπάρχων ὁ λόγος· τὸ γὰρ ἀληθεύειν ἢ ψεύδεσθαι ἐναντία ἐστί. ὁμοίως καὶ ἐὰν περὶ Σωκράτους ἀνίστασθαι ἢ καθῆσθαι δοξάσωμεν, ἢ ἀληθεύομεν ἢ ψευδόμεθα. καὶ οὕτω πάλιν τῶν ἐναντίων ἐστὶν ἡ δόξα δεκτική. ταύτην τὴν ἀπορίαν ἐπιλύεται ὁ φιλόσοφος. ἐπιλύεται δὲ διὰ τῆς ἐνστάσεώς τε καὶ ἀντιπαραστάσεως. καὶ ἔστιν ἔνστασις μὲν τὸ μηδὲ ὅλως παρέχειν χώραν τῇ ἀπορίᾳ, ἀλλ' ἐκ βάθρων αὐτὴν ἀνελεῖν, ἀντιπαράστασις δὲ τὸ δέξασθαι μὲν ταύτην, δεῖξαι δὲ αὐτὴν ἐξαγώνιον οὖσαν καὶ μηδὲν παραβλάπτουσαν τὸ προκείμενον. ἄρχεται οὖν ἀπὸ τῆς ἀντιπαραστά|σεως διὰ δύο αἰτίας· ἢ ὅτι μαλακωτέρα 72r πώς ἐστι τῆς ἐνστάσεως ἢ ὅτι τὸ τέλος τῆς ἀντιπαραστάσεως ἀρχὴ γίνεται τῆς ἐνστάσεως. ἀπὸ μὲν οὖν τῆς ἀντιπαραστάσεως ἐπιλύεται τὴν ἀπορίαν λέγων ὅτι εἰ καὶ δῶμεν τὸν λόγον καὶ τὴν δόξαν ἓν ὄντα τῷ ἀριθμῷ τῶν ἐναντίων εἶναι δεκτικά, ἀλλ' οὐχ ὁμοίαν ἔχουσιν τὴν ὑποδοχὴν ἥ τε οὐσία καὶ ταῦτα· ἡ μὲν γὰρ οὐσία δεχομένη ἐναντία αὐτὴ μεταβάλλεται, οἷον Σωκράτης ἢ θερμαινόμενος ἢ ψυχόμενος ὁ αὐτὸς μετα-

1 τοῦ συνων. scripsi: τὸ συνων. M 7 ἄρα om. Arist. ἐνίσταιτο Arist. καὶ τὴν δοξ. φάσκ. coll. Arist. 8 τε om. Arist. 8. 9 εἶναι δοκεῖ coll. Arist. 21 ὅτε scripsi: ὅτι M 24 σωκράτους] scribas ⟨τοῦ⟩ σωκράτη κάθεσθαι M 25 οὕτω scripsi: αὕτη M (cf. v. 22) ἐστὶν scripsi: ὅτι (?) M 31 πώς superscr. M 34 ante ἀλλ' inter lineas add. ἀλλὰ τῷ τρόπῳ τῆς παραδοχῆς διαφέρει τὰ ἐπὶ τῶν οὐσιῶν καὶ τὰ ἄλλα M[2]

βάλλεται, ὁ δὲ λόγος καὶ ἡ δόξα οὐκ αὐτὰ μεταβάλλεται, ἀλλὰ τὰ πράγματα τὰ ὑπὸ τούτων δηλούμενα. οἷον ὡς ὅτε εἴπω 'Σωκράτης καὶ δεξιός ἐστι καὶ ἀριστερός'· εἰ γὰρ ἔτυχεν ἵστασθαι Πλάτωνα καὶ Σωκράτην καὶ εἶναι Σωκράτην μὲν δεξιὸν Πλάτωνα δὲ ἀριστερόν, συνέβη δὲ Πλάτωνα περὶ τὸ ἕτερον μέρος τοῦ Σωκράτους μετελθόντα ποιῆσαι τοῦτον ἀριστερόν, λέγεται ὁ Σωκράτης δεξιὸς καὶ ἀριστερός, αὐτὸς μηδαμοῦ μετακινηθείς, ἀλλὰ διὰ τὴν σχέσιν τὴν διάφορον ἔδοξεν αὐτὸς δεξιὸς εἶναι καὶ ἀριστερός. δέδεικται οὖν ὅτι οὐχ ὁμοίαν ἔχουσι τὴν ὑποδοχὴν ἥ τε οὐσία καὶ ὁ λόγος καὶ ἡ δόξα· ταὐτὰ γὰρ ἡμῖν ἐστιν ἐπὶ τῆς δόξης, ἅπερ καὶ ἐπὶ τοῦ λόγου. καὶ αὕτη μὲν ἡ ἀντιπαράστασις. ἡ δὲ ἔνστασίς φησιν ὅτι δέδεικται ὁ λόγος καὶ ἡ δόξα μὴ μεταβαλλόμενα, ἀλλ' αὐτὰ τὰ ὑπὸ τούτων δηλούμενα. τὰ δὲ μὴ μεταβάλλοντα τῶν ἐναντίων οὐκ εἰσιν δεκτικά. ὁ λόγος ἄρα καὶ ἡ δόξα τῶν ἐναντίων οὐκ εἰσι δεκτικά. καὶ οὕτως μὲν ὁ Ἀριστοτέλης ἐπελύσατο τὴν ἀπορίαν δι' ἐνστάσεως καὶ ἀντιπαραστάσεως. ἔστι δὲ καὶ ἄλλως εὐπορῆσαι | λέγοντας οὕτως· ὅτι τὰ ἐπιδεχόμενα τὰ ἐναντία οὐ 72v
δύναται κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον τῶν ἐναντίων εἶναι δεκτικά· πάντων γὰρ τῶν τοιούτων ἢ ἐν τῷ γίνεσθαι τὸ εἶναι ἔχει ἢ μετὰ τὸ γενέσθαι συνίσταται, ὡς ἐπὶ κινήσεως καὶ χρόνου καὶ ἀνθρώπου· ὁ μὲν γὰρ χρόνος καὶ ἡ κίνησις ἐν τῷ γίνεσθαι ἔχουσι τὸ εἶναι, μετὰ δὲ τὸ γενέσθαι ἔχει τὸ εἶναι ἄνθρωπος. ὁ λόγος τῶν ἐν τῷ γίνεσθαι τὸ εἶναι ἐχόντων ἐστίν· ἐὰν οὖν εἴπω ὅτι Σωκράτης περιπατεῖ, ἢ ἀληθεύει ἢ ψεύδεται ὁ λόγος, οὐκέτι μέντοι τὸ συναμφότερον ἔστι θεωρῆσαι· δέδεικται γὰρ ὅτι τὰ ἐπιδεχόμενα τὰ ἐναντία ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ οὐκ ἐπιδέχονται. ἀλλ' οὔτε μὴν μέλλει ἐπιδέχεσθαι τὰ ἐναντία, εἴ γε ἐν τῷ γίνεσθαι ἔχει τὸ εἶναι· φιλεῖ γὰρ ἀλήθειαν· ἔστ' ἂν μὲν γὰρ λέγηται ὁ λόγος, καὶ ἔστιν, πλήρης δὲ γενόμενος ἤδη ἔφθαρται, καὶ οὐκέτι ὁ αὐτὸς δύναται τῶν ἐναντίων εἶναι δεκτικός, ὡς μήτε ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ δυνάμενος δέχεσθαι τὰ ἐναντία μήτε δὲ δυνάμενος εἶναι τῶν μετὰ τὸ γίνεσθαι συνισταμένων. ἀλλ' αὕτη μὲν ἡ ἐπίλυσις ἁρμόζει τῷ λόγῳ, οὐ μὴν καὶ τῇ δόξῃ· ἡ γὰρ δόξα ἕξις οὖσα τῆς ψυχῆς δύναται ἐν τῷ γενέσθαι ἔχειν τὸ εἶναι. ἐπειδὴ οὖν ἑνὶ καὶ μόνῳ ἁρμόζει, τούτου χάριν ὁ Ἀριστοτέλης ταύτην τὴν ἐπίλυσιν παραλέλοιπεν, ἐκείνας δὲ μόνας εἶπεν τὰς δι' ἐνστάσεως καὶ ἀντιπαραστάσεως ἁρμοζούσας τῷ τε λόγῳ καὶ τῇ δόξῃ.

Ἀλλ' ἐπειδὴ μέχρι τούτων ὁ Ἀριστοτέλης τὸν περὶ τῆς οὐσίας ἔστησε λόγον, φέρε καὶ ἡμεῖς σύγκρισιν τῶν προειρημένων ἰδίων ποιήσαντες ἐπ' αὐτῇ καταπαύσωμεν τὴν παροῦσαν θεωρίαν. τὸ τοίνυν δεύτερον ἴδιον, φημὶ δὴ τὸ συνωνύμως κατηγορεῖσθαι, ἐκβλητέον τοῦ εἶναι ἴδιον ὅλως· |
οὐδέτερον γὰρ χαρακτηριστικὸν ἔχει τοῦ ἰδίου, διότι μήτε πάσῃ ὑπάρχει 73r
μήτε μόνῃ τῇ οὐσίᾳ. τὸ δὲ πρῶτον καὶ τὸ τέταρτον καὶ τὸ πέμπτον, τοῦτ' ἔστι τὸ μὴ ἐν ὑποκειμένῳ εἶναι καὶ τὸ μηδὲν ἔχειν ἐναντίον καὶ τὸ μὴ ἐπιδέχεσθαι τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον, μᾶλλον ἁμαρτάνουσιν ἧττον δὲ κατορ-

3 ἔτυχεν scripsi: τυχὼν M 10 ἔνστασις scripsi: στάσις M 19 τῷ εἶναι (fere constanter) M 25 λέγεται M 28 αὕτη M²: αὐτὴ M¹ 37 ὅλος M

θοῦσιν. μᾶλλον δὲ ἁμαρτάνειν λέγεται τὸ ἴδιον, ὅταν παντὶ ὑπάρχῃ καὶ οὐ μόνῳ, ὅπερ ὑπάρχει ἐπὶ τῶν τριῶν ἰδίων τούτων. ἧττον δὲ κατορθοῦσιν, διότι μὴ καὶ μόνῃ ὑπάρχουσιν, ὡς εἰρήκαμεν, καὶ διότι ἀποφατικῇ κέχρηνται τῇ φωνῇ· ἡ μὲν γὰρ ἀπόφασις τί οὐκ ἔστι δηλοῖ, οὐκέτι μέντοι τί ἐστι, καίτοι τοῦ ἰδίου ὁρισμὸν βουλομένου μιμήσασθαι καὶ τὴν φύσιν δηλῶσαι τοῦ πράγματος. τὸ δὲ τρίτον καὶ τὸ ἕκτον, τοῦτ' ἔστι τὸ τόδε τι σημαίνειν καὶ τὸ ἓν καὶ ταὐτὸν τῷ ἀριθμῷ ὑπάρχον τῶν ἐναντίων εἶναι δεκτικόν, ἧττον ἁμαρτάνουσιν μᾶλλον δὲ κατορθοῦσι· ταῦτα γὰρ μόνῃ μὲν ὑπάρχουσι τῇ οὐσίᾳ, ὅπερ ἐστὶ κυρίως χαρακτηριστικὸν τοῦ ἰδίου, οὐκέτι μέντοι καὶ πάσῃ. ἀλλ' ἐντεῦθεν ἡμῖν ἀναφαίνεταί τις ἀπορία, ἡ λέγουσα ὅτι εἰ οὐδὲν ἧττον τὸ τρίτον τοῦ ἕκτου οὔτε ἁμαρτάνει οὔτε κατορθοῖ, τίνος χάριν ὁ φιλόσοφος τῷ ἕκτῳ ψῆφον ἀποδέδωκεν εἰπὼν μάλιστα δὲ ἴδιόν ἐστιν, οὐκέτι μέντοι καὶ τῷ τρίτῳ. πρὸς τοῦτό φαμεν ὅτι εἰκότως· τὸ μὲν γὰρ τρίτον ἀπὸ τῆς ὀνομασίας εἴληπται (τὸ γὰρ σημαίνειν ἴδιόν ἐστιν ὀνόματος), τὸ δὲ ἕκτον ἀπὸ τοῦ πράγματος· ἐντιμότερα δὲ τὰ ἀπὸ τοῦ πράγματος ἤπερ τὰ ἀπὸ τῆς ὀνομασίας. τίνος οὖν χάριν μὴ πάσῃ τῇ οὐσίᾳ ὑπάρχει τὸ ἕκτον ἴδιον; καί φαμεν ὅτι ἐπειδὴ μὴ ταῖς δευτέραις | ἁρμόττει οὐσίαις. αὗται μὲν γὰρ οὐκ εἰσιν ἓν τῷ ἀριθμῷ, ὥσπερ τὸ ἴδιον 73v βούλεται. ἐπειδὴ τοίνυν οὐδέτερον τῶν εἰρημένων ἰδίων κυρίως ἴδιόν ἐστι τῆς οὐσίας, φέρε ἀποδῶμεν ταύτης ἴδιον μόνῃ αὐτῇ ὑπάρχον καὶ πάσῃ. λέγω τοίνυν ὅτι μικρὰν προσθήκην εἰ προσλάβοι τὸ ἕκτον ἴδιον, ἁρμόσαι πάσῃ αὐτῇ. καὶ πῶς, ἄκουε· ἰδοὺ τοίνυν ἐστὶ τὸ πρᾶγμα· τὸ ἔχον γένη καὶ εἴδη τῶν ἐναντίων ὄντα δεκτικά· τοῦτο γὰρ εἰπόντες σὺν τοῖς ἀτόμοις καὶ τὰ εἴδη καὶ τὰ γένη περιελάβομεν. τοῦτο πέρας τῆς παρούσης θεωρίας καὶ τοῦ λόγου τοῦ περὶ τῆς οὐσίας.

p. $4^{a}22$ [Εἰ μή τις ἐνίσταται τὸν λόγον καὶ τὴν δόξαν φάσκων τῶν ἐναντίων εἶναι.

Ἐντεῦθεν ἀρχὴ τῆς ἀπορίας τῷ φιλοσόφῳ· βουλόμενος μὲν γάρ, ὡς εἰρήκαμεν, ⟨ζητῆσαι⟩ εἰ μόνῃ τῇ οὐσίᾳ ἁρμόττει τὸ ἴδιον, τοῦτ' ἔστι τὸ ἓν καὶ ταὐτὸν τῷ ἀριθμῷ τῶν ἐναντίων εἶναι δεκτικόν, ἀπορεῖ ἑαυτῷ λέγων ὡς ὁ λόγος καὶ ἡ δόξα τῶν ἐναντίων ἐστὶ δεκτικά. ἐπιλύεται δὲ ταύτην τὴν ἀπορίαν, ὡς ἡμεῖς ἐν τῇ θεωρίᾳ ἐδηλώσαμεν, τῇ ἐνστάσει καὶ τῇ ἀντιπαραστάσει. δεῖ δὲ εἰδέναι ὅτι διαφέρει λόγος δόξης· ὁ μὲν γὰρ λόγος ἐστὶ διττός, ὁ μὲν διὰ τῆς γλώττης προφερόμενος, ὃς καὶ ὁμώνυμος τῷ γένει λέγεται λόγος, ὁ δὲ ἕξις ὢν τῆς ψυχῆς, ὃς καὶ ἐνδιάθετος καλεῖται, ἀλλὰ δὴ καὶ δόξα προσαγορεύεται. κατὰ τοῦτο οὖν διαφέρει ὁ λόγος τῆς δόξης, ὅτι ὁ μὲν λόγος προφορικός ἐστιν, ἡ δὲ δόξα ἐνδιάθετος λέγεται λόγος.

---

1 ὑπάρχει M 2 οὐ superscr. M 7 ὑπάρχει M 12 τῷ ἕκτῳ] τὸ ϛ̄ M 13 τῷ τρίτῳ] τὸ γ̄ M 22 πάσῃ scripsi: ἔχει M τὸ M[1]: τί M[2] 26 εἰ—συμπέρασμα (81,14) delevi (cf. v. 24) ἐνίσταιτο Arist. 29 ζητῆσαι addidi (cf. p. 78,11)

p. 4b17 Ὥστε ἴδιον οὐσίας ἂν εἴη τὸ ταὐτὸν καὶ ἓν ἀριθμῷ κατὰ τὴν αὑτοῦ μεταβολὴν τῶν ἐναντίων εἶναι δεκτικόν.

Τοῦτο τὸ συμπέρασμα πρὸς τὴν ἀντι|παράστασιν μᾶλλον εἴρηται, οὐ 74r πρὸς τὴν ἔνστασιν· ἡ μὲν γὰρ ἀντιπαράστασις βούλεται δεῖσθαι τὴν οὐσίαν τῆς τοιαύτης προσθήκης τῆς λεγούσης 'κατὰ τὴν ἑαυτοῦ μεταβολήν'· αὕτη γάρ ἐστιν ἡ λέγουσα ὅτι εἰ καὶ ὁ λόγος καὶ ἡ δόξα τῶν ἐναντίων ἐστὶ δεκτικά, ἀλλ' οὖν οὐχ ὁμοία ἡ τούτων ὑποδοχή· ἡ μὲν γὰρ οὐσία αὐτὴ μεταβάλλεται, ὁ δὲ λόγος καὶ ἡ δόξα ἀμετάβλητα ὄντα, τὰ ὑπὸ τούτων πράγματα σημαινόμενα μεταβάλλονται. τῇ οὖν ἀντιπαραστάσει τὸ συμπέρασμα ἁρμόζει διὰ τὴν τοιαύτην προσθήκην, οὐ μὴν τῇ ἐνστάσει· ἐκείνη γὰρ ὁλοσχερῶς οὐκ ἐβούλετο χώραν διδόναι τῇ ἀπορίᾳ, ἀλλ' ἐνίστατο λέγουσα ὅτι αὐτὸ τοῦτο ὁ λόγος καὶ ἡ δόξα οὔκ εἰσι τῶν ἐναντίων δεκτικά. εἰκότως οὖν ὡς μὴ ἐπιδεχομένῃ τῇ ἐνστάσει τὸ εἶναι δεκτικὸν τῶν ἐναντίων τὸν λόγον καὶ τὴν δόξαν οὐ πρέπει τὸ τοιοῦτον συμπέρασμα.]

⟨Θεωρία κ'.⟩

Περὶ τοῦ ποσοῦ.

p. 4b20 Τοῦ δὲ ποσοῦ τὸ μέν ἐστι διωρισμένον, τὸ δὲ συνεχές, καὶ τὸ μὲν ἐκ θέσιν ἐχόντων πρὸς ἄλληλα τῶν ἐν αὐτοῖς μορίων συνέστηκεν, τὸ δὲ οὐκ ἐξ ἐχόντων θέσιν.

Μετὰ τὴν περὶ τῆς οὐσίας διδασκαλίαν ἐπὶ τὸ ποσὸν ἡμᾶς ἤγαγεν. καὶ δεῖ γενομένους ἐνταῦθα ζητεῖν περὶ τῆς τοιαύτης τάξεως· ἀμφισβητοῦσιν γὰρ οἱ παλαιοί, οἱ μὲν λέγοντες 'τὸ ποιὸν δεῖ προτετάχθαι τοῦ ποσοῦ', οἱ δὲ 'τὸ ποσὸν τοῦ ποιοῦ', ὥσπερ οὖν καὶ Ἀριστοτέλης φαίνεται τοῦτο ποιῶν· περὶ γὰρ τῶν ἄλλων κατηγοριῶν οὐδεμία γέγονεν ἀμφισβήτησις, | ποίαν ἄρα δεῖ προτάττεσθαι τῆς ἑτέρας· περὶ μὲν τοῦ πρός τι, διότι ἐν 74v σχέσει ἐστί, τὰ δὲ καθ' αὑτὰ τῶν ἐν σχέσει προηγεῖται, περὶ δὲ τῶν ἄλλων ἓξ κατηγοριῶν, ὅτι ἐν συνθέσει θεωροῦνται. σύνθετοι δέ εἰσιν αὗται, διότι ἡ οὐσία συμπλεκομένη τῷ ποσῷ καὶ τῷ ποιῷ καὶ τῷ πρός τι ταύτας ἀποτελεῖ· εἰ δὲ σύνθετοί εἰσιν, τὰ δὲ ἁπλᾶ τῶν συνθέτων προηγεῖται, πῶς οὐκ ἔσται τὰ προειρημένα προηγούμενα τῶν ἄλλων ἓξ κατηγοριῶν; ὁ μὲν οὖν Ἀρχύτας ἔλεγεν 'δεῖ προτάττεσθαι τὸ ποιὸν τοῦ ποσοῦ', δυσὶν ἐπιχειρήμασιν κεχρημένος, ὧν τὸ πρῶτόν ἐστι τοιοῦτον· ἴδιον, φησί, τῆς οὐσίας τῆς ἀτόμου τὸ ποιὸν ἤπερ τὸ ποσόν· τὸ μὲν γὰρ μέλι καὶ τὸ ἀψίνθιον οὐ τῷ ποσῷ διακρίνομεν, ἀλλὰ τῷ ποιῷ· τὸ μὲν γάρ ἐστιν γλυκὺ τὸ δὲ

1 ἂν οὐσ. coll. Arist. ἀρ. ὂν δεκτ. εἶναι τῶν ἐν. κατὰ τὴν ἑαυτῆς μεταβ. Arist. 2. 5 scribas ἑαυτῆς 9 σημαιν. ante πράγμ. transponas 11 διδῶναι M 15 tit. θ. inserui 21 δεῖ scripsi: δὴ M γεναμένους M 27 θεωρεῖται M 28 τῷ (ante πρὸς)] τὸ M 31 ἀρχοίτας M 33 an ⟨μᾶλλον⟩ τὸ ποιὸν? μέλη M

πικρόν. δεύτερον ἐπιχείρημα· ὅτι καὶ ταῖς δευτέραις οὐσίαις, τουτ᾽ ἔστι ταῖς καθόλου, τὸ ποιὸν ἁρμόζει. ὅτι δὲ ἀληθῆ περὶ τούτου ἔλεγεν Ἀρχύτας, μαρτυρεῖ Ἀριστοτέλης αὐτός, ⟨ὃς⟩ λέγων περὶ οὐσίαν τὸ ποιὸν ἀφορίζει. ἡμεῖς δέ φαμεν πρὸς ταῦτα ὅτι πρῶτον μὲν εἰ καὶ τῷ ποιῷ αἱ ἄτομοι οὐσίαι διακρίνονται, ἀλλ᾽ αἱ τοιαίδε ἄτομοι, ἡμῖν δὲ οὐδεὶς λόγος περὶ τῶν τοιῶνδε ἀτόμων, ἀλλ᾽ ἁπλῶς περὶ ἀτόμων ζητοῦμεν εἰ ἄτομα. πρὸς δὲ τὸ δεύτερόν φαμεν ὅτι δεῖται ἡ οὐσία τοῦ ποιοῦ· ἔστι γὰρ τὸ ποιὸν τὸ μὲν οὐσιῶδες τὸ δὲ ἐπεισοδιῶδες, ὃ καὶ μία ἐστὶ τῶν κατηγοριῶν. τοῦ μὲν οὖν ἐπεισοδιώδους οὐ δέεται ἡ οὐσία, ἀλλὰ μᾶλλον τοῦ οὐσιώδους, περὶ οὗ νῦν ἡμῖν ὁ λόγος. | ὅτι δὲ τὸ ποσὸν δεῖ τοῦ ποιοῦ προτάττειν, 75r ἔστιν εὐπορῆσαι καὶ δι᾽ ἄλλων τριῶν ἐπιχειρημάτων· πρῶτον μὲν ὅτι τὴν οὐσίαν διαιροῦμεν εἰς πρῶτον καὶ δεύτερον, τὸ δὲ πρῶτον καὶ δεύτερον ποσοῦ· εἰκότως ἄρα μετὰ τὴν οὐσίαν τέτακται τὸ ποσόν. δεύτερον ὅτι πάσαις ταῖς οὐσίαις συμβάλλεται τὸ ποσόν, ταῖς μὲν πρώταις οὐσίαις, διότι λέγονται ἓν τῷ ἀριθμῷ, ταῖς δὲ δευτέραις, διότι λέγονται καὶ αὐταὶ τοῦτο αὐτὸ δεύτεραι, καὶ ὅτι πάλιν λέγονται ἓν τῷ εἴδει καὶ ἓν τῷ γένει· τὸ δὲ ἓν καὶ τὰ δύο πάλιν τοῦ ποσοῦ. εἰκότως οὖν δευτέραν ἔλαχεν τάξιν τὸ ποσὸν μετὰ τὴν οὐσίαν. τρίτον ἐπιχείρημα· ὅτι τὸ ποσὸν πρὸς πάντα τὰ ὄντα ἐπεκτείνεται, οἷον πάντα τὰ ὄντα ἢ ἕν ἐστιν ἢ πολλά, τὸ δὲ ἓν καὶ πολλὰ ἴδιόν ἐστι τοῦ ποσοῦ. τὸ δὲ ποιὸν οὐχ οὕτως ἐπεκτείνεται ἐπὶ πάντα τὰ ὄντα· ἰδοὺ γὰρ ἡ ὕλη ἡ ἀνείδεος οὐκ ἐπιδέχεται ποιότητα ὡς κρείττων οὖσα ποιότητος. τὸ δὲ εἰς πάντα ἐπεκτεινόμενον τοῦ μὴ οὕτως ἔχοντος προτιμότερον· εἰκότως ἄρα προτετίμηται τὸ ποσὸν τοῦ ποιοῦ. τούτων οὖν οὕτως ἐχόντων φέρε λοιπὸν καὶ τῇ δοκούσῃ διαφωνίᾳ τῶν φιλοσόφων ὀπτέον· οὔτε γὰρ Ἀρχύτας τὸ ποιὸν προτάξας διήμαρτε τῆς ἀληθείας, οὔτε μέντοι Ἀριστοτέλης τὸ ποσὸν προτιμήσας· ἰστέον γὰρ ὅτι Ἀρχύτας γράψας Περὶ τῶν δέκα γενῶν τὰ καθόλου προέταξε τῶν μερικῶν. τοῖς δὲ καθόλου ἁρμόζει τὸ ποιόν. καὶ τούτου χάριν | πρῶτον ἔταξε τὸ 75v ποιόν. ὁ δὲ Ἀριστοτέλης, ὡς ἴσμεν, τὰς μερικὰς οὐσίας προέταξεν, αἷς τὸ ποσὸν μᾶλλον ἁρμόζει. ὥστεκατὰ τὴν ἰδίαν ἀρχὴν τοῦ συγγράμματος ἕκαστος τούτων οὐδὲν διήμαρτεν, οὔτε ὁ τῷ ποσῷ συναγωνιζόμενος οὔτε ὁ τῷ ποιῷ συμμαχῶν. καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς τάξεως.

Διαιρεῖται δὲ τὸ ποσὸν Ἀριστοτέλης εἰς συνεχὲς καὶ διωρισμένον. ἀλλὰ ἀποροῦσιν εὐθὺς πρὸς τὴν διαίρεσιν, ὅτι οὐ πάντα τὰ εἴδη περιέλαβεν· ἰδοὺ γὰρ ἡ ῥοπὴ εἶδος οὖσα τοῦ ποσοῦ, καθὰ λέγομεν τάλαντα, ἡμιτάλαντα, περιλέλειπται. πρὸς τοῦτό φασί τινες ὅτι ταὐτόν ἐστιν ἡ ῥοπὴ τοῦ συνεχοῦς, καὶ τούτου χάριν τῆς ῥοπῆς οὐκ ἐμνημόνευσεν. πρὸς οὓς φαμεν ὅτι ψεῦδος· † καὶ γὰρ τοῦτο κέχρηνται ἰσόογκα καὶ ἰσοβαρῆ εἶναι. τί οὖν ἡμεῖς φαμεν; ὅτι ἡ ῥοπὴ οὐκ ἔστιν εἶδος ποσοῦ, ἀλλὰ μᾶλλον πάθος ποσοῦ ἐστιν, ὥσπερ τὸ ἄρτιον καὶ τὸ περιττὸν οὐκ εἰσὶν ἀριθμοί, ἀλλὰ πάθη ἀριθμοῦ. πάθη

3 ὃς inseruit Vitelli λέγων π. οὐσ.] p. 3b15 7 ἐστὶ scripsi: διὰ M
8 ἐπεισωδ. M 9 ἐπὶ σωδιώδους (sic) M 24 δοκούσῃ M²: δοκοῦσι M¹
34 παρέλ. M 38 an κατὰ γὰρ τοῦτο ἐχρῆν τὰ ἰσ.?

δέ εἰσιν ὡς καταμετροῦντα ἀριθμόν· καὶ γὰρ τὸ καταμετρεῖσθαι πάθος ἐστί, τελειωτικὸν μέντοι καὶ οὐ φθαρτικόν. ἡμεῖς δὲ περὶ τοῦ ποσοῦ διαλεγόμεθα, οὐ περὶ τῶν παθῶν τούτου. ἀλλ' ἑτέρα τις ἡμῖν ἀπορία περὶ ταύτης τῆς ἀπορίας διαδέχεται, λέγουσα ὅτι εἰ καλῶς ἐγένετο ἡ διαίρεσις, ἐχρῆν μὴ τὰ εἴδη δέεσθαι ἀλλήλων· νῦν δὲ ὁρῶμεν τὸ συνεχὲς τοῦ διωρισμένου δεόμενον καὶ τὸ διωρισμένον τοῦ συνεχοῦς. ὅτι δὲ τὸ συνεχὲς δέεται τοῦ διωρισμένου, δῆλον ἐντεῦθεν· | ἡ γραμμὴ καὶ ἡ ἐπιφάνεια καὶ 76r τὸ σῶμα συνεχῆ εἰσιν, καὶ ἡ μὲν γραμμὴ ἐφ' ἓν ἐστι διαστατή, ἡ δὲ ἐπιφάνεια διχῇ, τὸ δὲ σῶμα τριχῇ διαστατόν· εἰ δὲ τὸ ἓν καὶ τὰ δύο καὶ τὰ τρία τοῦ διωρισμένου ἐστί, δέεται ἄρα τὸ συνεχὲς τοῦ διωρισμένου. ὅτι δὲ καὶ τὸ διωρισμένον τοῦ συνεχοῦς, διδάξομεν οὕτως· ὁ ἀριθμὸς διωρισμένος ὢν δέεται μονάδος κοινὸν ὅρον ποιούσης, ἵνα τὰ μέρη αὐτοῦ συνάψῃ πρὸς ἄλληλα. πρὸς ταῦτά φαμεν ὅτι πρῶτον μὲν οὔτε ἀριθμὸς εἰς τὸ συναφθῆναι δέεται τῆς μονάδος, ὡς δείξομεν, οὔτε δὲ τὸ συνεχὲς δέεται τοῦ διωρισμένου· τῇ μὲν γὰρ γραμμῇ μῆκος ἐχούσῃ ἀπλατὲς συμβέβηκε τὸ ἐφ' ἓν εἶναι διαστατήν, τῇ δὲ ἐπιφανείᾳ μῆκος ἐχούσῃ καὶ πλάτος συμβέβηκε τὸ διχῇ εἶναι διαστατήν, τῷ δὲ σώματι πάλιν ἔχοντι μῆκος καὶ πλάτος καὶ βάθος συμβέβηκε τριχῇ εἶναι διαστατόν. εἰ οὖν τοῖς συνεχέσι συμβέβηκεν, καὶ οὐ κυρίως αὐτῶν δέονται αὐτὰ καθ' αὑτὰ ὄντα, ἡμεῖς δὲ περὶ τῶν καθ' αὑτὰ διαλεγόμεθα, καὶ οὐ περὶ τῶν κατὰ συμβεβηκός, οὐκ ἄρα τὸ συνεχὲς δέεται τοῦ διωρισμένου.

Μετὰ οὖν τὴν διαίρεσιν ταύτην ὑποδιαιρεῖ τὸ συνεχὲς καὶ τὸ διωρισμένον ὁ φιλόσοφος, τὸ μὲν συνεχὲς εἰς πέντε, εἰς γραμμήν, ἐπιφάνειαν, σῶμα, τόπον, χρόνον, τὸ δὲ διωρισμένον εἰς δύο, εἰς λόγον καὶ ἀριθμόν. ἀλλὰ ἀποροῦσί τινες εὐθὺς πρὸς τὴν διαίρεσιν τοῦ συνεχοῦς, λέγοντες ἐλλιπῆ ταύτην εἶναι, διότι | μὴ καὶ τὴν κίνησιν περιέλαβεν εἶδος οὖσαν τοῦ συν- 76v εχοῦς. πρὸς οὓς ἐροῦμεν ὅτι ἡ κίνησις ἐν τῷ γίνεσθαι ἔχει τὸ εἶναι, ἡμῖν δὲ οὐ περὶ τῶν ἀτελῶν πραγμάτων, ἀλλὰ περὶ τελείων ἐστὶν ὁ λόγος. ἀλλὰ πάλιν ἀποροῦσιν ὅτι εἰ τούτου χάριν ἡ κίνησις παραλέλειπται, ἐχρῆν καὶ τὸν χρόνον πάθος ὄντα κινήσεως (πάθος γάρ ἐστι κινήσεως ὁ χρόνος ὡς μετρῶν ταύτην) μὴ συμπεριλαβεῖν· τὸ γὰρ πάθος τοῦ ἀτελοῦς ἔτι μᾶλλον ἀτελέστερόν ἐστιν ἐκείνου οὗ ἐστι πάθος. πρὸς ὃ πάλιν φαμὲν ὅτι οὐχ ὅμοιός ἐστιν ὁ χρόνος καὶ ἡ κίνησις· ἡ μὲν γὰρ κίνησις, ὡς εἴρηται, καὶ ἀτελής ἐστι καὶ ἐν τῷ γίνεσθαι ἔχει τὸ εἶναι, ὁ δὲ χρόνος οὐχ οὕτως, ⟨ἀλλὰ τέλειόν τι⟩ εἰδοπεποιημένον ἐστίν· ὁ γὰρ χρόνος ἢ ἐνεστὼς ἢ παρεληλυθὼς ἢ μέλλων. ἀλλὰ πάλιν ἑτέραν ἡμῖν ἀπορίαν ἀποροῦσιν, ὅτι εἰ τὸ σῶμα ὑπὸ τὴν οὐσίαν ἠγάγομεν λέγοντες τῆς οὐσίας τὸ μὲν σῶμα τὸ δὲ ἀσώματον, τίνος χάριν ὁ φιλόσοφος καὶ τὸ σῶμα τοῦ ποσοῦ ἐκάλεσεν; πρὸς ταύτην τὴν ἀπορίαν φαμὲν ὅτι οὐ τὸ αὐτὸ σῶμα καὶ ὑπὸ τὸ ποσὸν καὶ ὑπὸ τὴν οὐσίαν ἀνάγεται· διττὸν γὰρ τὸ σῶμα, τὸ μὲν μαθηματικὸν

1 ἀριθμὸν scripsi: δυνατόν M 12 post ὅρον additum τὸ πολλὰ del. M ποιούσης scripsi: ποιοῦσαν M 15 ἐχούσῃ scripsi: οὔσης (sic) M 16 ἐχούσης M 20 post αὐτὰ additum ὄντα del. M 35 ἀλλὰ τέλειόν τι scripsi: lac. XII fere litt. M

τὸ δὲ φυσικόν. καὶ φυσικὸν μέν ἐστι τὸ τριχῇ διαστατὸν καὶ ὑπὸ τὴν οὐσίαν ἀναγόμενον, μαθηματικὸν δὲ τὸ ἐν ἐπινοίᾳ λαμβανόμενον, ὃ καὶ εἶδός ἐστι τοῦ ποσοῦ. τὴν δὲ αὐτὴν ἀπορίαν ἡμῖν καὶ ἐπὶ τοῦ τόπου προφέρουσι, λέγοντες ὅτι ὁ τόπος ἢ πέρας ἐστὶν ἢ ἐπιφάνεια. καὶ εἰ μὲν πέρας ἐστί, δῆλον ὅτι ὑπὸ τὴν πρός τι ὀφείλει κατηγορίαν ἀνάγεσθαι (τὸ γὰρ πέρας | ὑπὸ ταύτην ἀνάγεται, διότι τῶν πρός τί ἐστιν· πᾶν γὰρ πέρας 77r τοῦ περατουμένου ἐστὶν πέρας), εἰ δὲ ἐπιφάνειά ἐστιν, πῶς δὶς ἀπαριθμεῖται ταύτην, ἓν εἰρηκὼς τὴν ἐπιφάνειαν εἶδος εἶναι τοῦ ποσοῦ; τί οὖν ἡμεῖς φαμεν; ὅτι οὔτε ἐπιφάνεια μόνη ἐστὶν οὔτε πέρας μόνον, ἀλλὰ ἐπιφάνεια περατοῦσα. τὰ δὲ σύνθετα παρὰ τὰ ἁπλᾶ ἕτερά ἐστιν, ἐξ ὧν σύνθετα. εἰ οὖν ἕτερόν ἐστι τοῦτο ὡς σύνθετον, εἰκότως λέγομεν τὸν φιλόσοφον μήτε δὶς τὴν ἐπιφάνειαν ἀπαριθμήσασθαι μήτε δὲ τὸν τόπον, ὑπὸ τὴν πρός τι κατηγορίαν ὀφείλοντα ὡς πέρας ἀνάγεσθαι, ὑπὸ τὸ ποσὸν ἀνήγαγεν. τοῦτο πέρας τῆς προκειμένης θεωρίας.

⟨Θεωρία κα΄.⟩

[Ἰστέον ὅτι τὸ διωρισμένον ἐστὶν πρῶτον σκέλος.]

p. 4b20 Τοῦ μὲν ποσοῦ τὸ μέν ἐστι συνεχὲς τὸ δὲ διωρισμένον.

Ζητοῦμεν ἐνταῦθα εὐθέως τίνος χάριν τὸ διωρισμένον σκέλος τοῦ συνεχοῦς προέταξεν. καί φαμεν ὡς εἰκότως· ἐπειδὴ γὰρ ἐν τῇ θεωρίᾳ ζητοῦντες τί δεῖ προτάττειν, τὸ ποσὸν ἢ τὸ ποιόν, ἐλέγομεν ὅτι τὸ ποσὸν προτάττειν δεῖ, ὅτι ἐπεκτείνεται εἰς πάντα τὰ ὄντα, ἐπείπερ τὰ ὄντα ἢ ἕν ἐστιν ἢ πολλά, τὸ δὲ ἓν καὶ πολλὰ τοῦ ποσοῦ ἐστιν· ἐπειδὴ δὲ τὸ ποσὸν διττόν, ζητήσωμεν ποίου ποσοῦ ἄρα, τοῦ συνεχοῦς ἢ τοῦ διωρισμένου. καί φαμεν ὅτι τοῦ διωρισμένου ἐστὶ τὸ ἓν καὶ πολλά· ⟨τὸ γὰρ ἓν καὶ πολλὰ⟩ ἀριθμός, ὁ δὲ ἀριθμὸς τοῦ διωρισμένου, τὸ ἄρα ἓν καὶ πολλὰ τοῦ διωρισμένου. εἰ οὖν διὰ τὸ πᾶσιν ἐπεκτείνεσθαι τὸ ποσὸν προτάττει, εἰκότως καὶ τὸ εἶδος τὸ κα|τηγορούμενον τοῦ ἑνὸς καὶ τῶν πολλῶν, τοῦτ' 77v ἔστι τὸ διωρισμένον, προτέτακται τοῦ συνεχοῦς.

p. 4b21 Τὸ μὲν ἐκ θέσιν ἐχόντων. [καὶ τὸ μὲν ἐκ θέσιν ἐχόντων πρὸς ἄλληλα τῶν ἐν αὐτοῖς μορίων συνέστηκεν, τὸ δὲ οὐκ ἐξ ἐχόντων θέσιν. ἔστι δὲ διωρισμένον μὲν ἀριθμὸς καὶ λόγος, συνεχὲς δὲ γραμμή, ἐπιφάνεια, σῶμα].

Τὴν μὲν τελείαν ἐξήγησιν τούτου τοῦ ῥητοῦ τῇ ὑστεραίᾳ φυλάξωμεν. ἀλλὰ δεῖ εἰδέναι ὅτι τρία εἰσὶν ἀλλήλοις παρακείμενα, διαίρεσίς τε καὶ ἐπι-

3 τόπου M²: ποσοῦ M¹ 7 δὶς scripsi: δύο M (cf. v. 12) 9 οὔτε] οὐδὲ M 10 alt. l. σύνθετον M 15 tit. addidi 16 ἰστέον—σκέλος delevi 17 μὲν] corrigas δὲ (cf. p. 81,17) συνεχὲς et διωρ. inter se permutanda sunt 20 δεῖ scripsi: δὴ M 24 τὸ γὰρ ἓν καὶ πολλὰ inserui 29 καὶ τὸ—σῶμα (32) delevi 31. 32 post διωρ. μὲν et συν. δὲ add. οἷον Arist.

διαίρεσις καὶ ὑποδιαίρεσις. διαίρεσις μὲν οὖν ἐστιν ἡ πρώτη τοῦ πράγματος τομή, ὡς ὅταν τὸ ζῷον διέλω εἰς λογικὸν καὶ ἄλογον. ἐπιδιαίρεσις δέ ἐστιν ἡ τοῦ αὐτοῦ πράγματος κατὰ δευτέραν ἐπιβολὴν γιγνομένη τομή, οἷον ⟨ὅτε⟩ τὸ ζῷον διέλω εἰς θνητὸν καὶ ἀθάνατον. ὑποδιαίρεσις δέ ἐστιν ἡ αὐτοῦ τοῦ τμήματος τομή, ὡς ὅτε τὸ λογικὸν τμηθὲν ἐκ τοῦ ζῴου τέμω πάλιν εἰς ἄγγελον καὶ εἰς ἄνθρωπον. τούτοις οὖν τοῖς τρισί, λέγω δὴ τῇ διαιρέσει καὶ ἐπιδιαιρέσει καὶ τῇ ὑποδιαιρέσει, εὑρίσκομεν κεχρημένον τὸν φιλόσοφον· κέχρηται μὲν γὰρ τῇ διαιρέσει λέγων τοῦ ποσοῦ τὸ μέν ἐστιν συνεχὲς τὸ δὲ διωρισμένον, ἐπιδιαιρέσει δὲ λέγων καὶ τὸ μὲν ἐκ θέσιν ἐχόντων πρὸς ἄλληλα τῶν ἐν αὐτοῖς μορίων συνέστηκεν τὸ δὲ οὐκ ἐξ ἐχόντων θέσιν· ταῦτα γὰρ λέγων πάλιν οὐδὲν ἕτερον ποιεῖ ἢ τὸ ποσὸν διαιρεῖ εἰς συνεχὲς καὶ διωρισμένον· λέγων γὰρ τὸ μὲν ἐκ θέσιν ἐχόντων πρὸς ἄλληλα τῶν ἐν αὐτοῖς μορίων συνέστηκεν | τὸ συνεχὲς [78r] ὑπαινίττεται, λέγων δὲ τὸ δὲ οὐκ ἐξ ἐχόντων θέσιν τὸ διωρισμένον δηλοῖ. ὑποδιαιρέσει δὲ κέχρηται διαιρῶν αὐτὰ τὰ τμήματα τοῦ ποσοῦ, ἔνθα λέγει ἔστι δὲ διωρισμένον μὲν ἀριθμὸς καὶ λόγος, συνεχὲς δὲ ἡ γραμμή, ἐπιφάνεια καὶ τὰ λοιπά, ἔτι δὲ παρὰ ταῦτα χρόνος καὶ τόπος. ζητοῦμεν ἐνταῦθα διὰ ποίαν αἰτίαν βουλόμενος τὸ συνεχὲς διαιρεῖν εἰς πέντε, λέγω δὴ εἰς γραμμήν, ἐπιφάνειαν, σῶμα, τόπον, χρόνον, τὰ μὲν τρία ἅμα ἐδήλωσεν, λέγω δὴ τὴν γραμμὴν καὶ τὴν ἐπιφάνειαν καὶ τὸ σῶμα, τὰ δὲ ἕτερα δύο, τὸν τόπον καὶ τὸν χρόνον, χωρίς. τίνος οὖν χάριν μὴ ἅμα συνῆψε τὰ πέντε καὶ ἀπηριθμήσατο δηλονότι ὡς ἕτερα ὄντα; πρὸς τοῦτό φαμεν ὅτι εἰκότως τοῦτο πεποίηκεν ὁ φιλόσοφος· ᾔδει γὰρ ὅτι τὰ πέντε οὐχ ὑπὸ μίαν ἐπιστήμην ἀνάγεται, ἀλλ' ὑπὸ διαφόρους ἐπιστήμας· οἷον τὴν μὲν γραμμὴν καὶ τὴν ἐπιφάνειαν καὶ τὸ σῶμα γεωμετρία * * * ἀλλὰ καθὸ μὲν ἔστιν, φυσιολογία ταῦτα οἶδεν, καθὸ δὲ χρόνος ἐστὶ καὶ τόπος, ἀστρονομία ταῦτα ἐπίσταται· ἔργον γὰρ ἀστρονομίας τὸ γινώσκειν τὸν χρόνον ἐν ᾧ δύνει τε καὶ ἀνατέλλει τὰ ἄστρα καὶ πάλιν πόσον διάστημα τόδε τὸ ἄστρον τοῦδε διέστηκεν. εἰκότως οὖν ὡς μὴ ὑπὸ μίαν ἀναγόμενα ταῦτα ἐπιστήμην οὐδὲ κοινὴν ἔλαχον ἀπαρίθμησιν.

p. 4b25 Τῶν μὲν γὰρ τοῦ ἀριθμοῦ μορίων οὐδείς ἐστι κοινὸς ὅρος, πρὸς ὃν συνάπτει τὰ μόρια αὐτοῦ.

Ἐνταῦθα βουλομένου τοῦ φιλοσόφου ἀποδοῦναι ὁρισμὸν συνεχοῦς | καὶ διωρισμένου καὶ λέγοντος ὅτι συνεχές ἐστι τὸ ἔχον κοινὸν ὅρον διω- [78v] ρισμένον δὲ τὸ μὴ ἔχον κοινὸν ὅρον, ζητοῦμεν ἐνταῦθα εἰ καλῶς ὁρισμοὺς τούτων ἀποδέδωκεν. καὶ ἀποροῦσί τινες λέγοντες ὅτι εἰ καλῶς ἔχει ὁ

3 ὅτι inserui 4 αὐτοῦ] αὐτὴ M (cf. v. 15) 6 ἄγγελον ex ἀγγελικὸν corr. M 8. 9 an διωρ. τὸ δὲ συν.? 11 λέγων] λέγω M 14 ὑπενίττ. M 16 post μὲν add. οἷον Arist. 17 ἡ] οἷον Arist. 19 εἰς πέντε corr. Diels: εἶπεν M 20 post γραμμὴν additum τὸν τόπον del. M 23 ᾔδει] εἴδει M 25 lac. signavi, suppleveris οἶδε, τὸν δὲ χρόνον καὶ τόπον φυσιολογία καὶ ἀστρονομία. (cf. El. p. 191,6) 27 τὸ] τοῦ M 28 ἀνατέλει M 30 οὐδὲ] οὔτε M

ὁρισμός, οὐ δεῖ τοῦτον φθείρειν τὸ ὁριστόν· εἰ γὰρ ὁ ὁρισμὸς τὴν φύσιν τοῦ πράγματος παραλαμβάνει, ὁ αὐτός ἐστι τῷ ὁριστῷ, καθὸ τὸ μὲν ὁρίζει τὸ δὲ ὁρίζεται· πῶς οὖν ἐνταῦθα ὁρισμὸν ἀποδέδωκεν τοῦ συνεχοῦς φθείροντα τὸ συνεχές; ὅτι γὰρ φθείρει τὸ συνεχὲς τὸ ἔχειν κοινὸν ὅρον, δείκνυμεν οὕτως· εἰ συνεχές ἐστι τὸ ἔχον κοινὸν ὅρον, τὸ δὲ ἔχον ὅρον διαιρετόν ἐστι, τὸ δὲ διῃρημένον οὐκ ἔστιν συνεχές, τὸ ἄρα συνεχὲς ὡς ἔχον ὅρον οὐκ ἔστι συνεχές. ὅτι δὲ καὶ ὁ τοῦ διωρισμένου φθείρει τὸ διωρισμένον, δείκνυμεν ἐντεῦθεν· εἰ διωρισμένον ἐστὶ τὸ μὴ ἔχον κοινὸν ὅρον, τὸ δὲ μὴ ἔχον κοινὸν ὅρον ἀδιαίρετόν ἐστι, τὸ δὲ ἀδιαίρετον καὶ συνεχές ἐστι, τὸ ἄρα διωρισμένον ὡς μὴ ἔχον κοινὸν ὅρον συνεχές ἐστι. καὶ εὑρεθήσονται πανταχόθεν ἡμῖν ἄτοπα συναγόμενα. πρὸς τοῦτό φαμεν ὅτι κοινὸν ὅρον ἐνταῦθα δυνάμει ληπτέον, καὶ οὐκ ἐνεργείᾳ, ἵνα μὴ εὑρεθῇ τὸ διωρισμένον συνεχὲς καὶ τὸ συνεχὲς διωρισμένον. δεῖ δὲ εἰδέναι ὅτι οὗτος ὁ κοινὸς ὅρος ποτὲ μὲν καθ' αὑτόν ἐστι καὶ οὐκ ἔστιν μέρος τοῦ πράγματος, ὅτε καὶ κυρίως λέγεται κοινὸς ὅρος, ποτὲ δὲ μέρος ἐστὶ τοῦ πράγματος καὶ λέγεται καταχρηστικῶς κοινὸς ὅρος, καὶ μέρος μὲν οὐκ ἔστι τοῦ πράγματος, ὥσπερ τὸ σημεῖον τῆς γραμμῆς (τοῦτο γὰρ τὸ σημεῖον κυρίως λέγεται κοινὸς ὅρος), μέρος δέ ἐστι τοῦ πράγματος, ὡς ὅταν λέγωμεν τὴν μονάδα μέρος οὖσαν τῆς δεκάδος τὰ πέντε καὶ | πέντε μὴ συνάπτειν. ὅτι δὲ τὸ σημεῖον οὐκ 79r
ἔστιν μέρος τῆς γραμμῆς, δείκνυσιν καὶ αὐτὸς ὁ φιλόσοφος ἐν τοῖς Φυσικοῖς λέγων ὅτι τὸ σημεῖον οὐκ ἔστιν μέρος τῆς γραμμῆς· τοῦτο γὰρ ἢ οὐ κινεῖται ἢ κινεῖται καὶ ποιεῖ τὴν γραμμήν, καὶ κινούμενον ἢ ὅλον ἐστὶν εἰς τὸ ἐξ οὗ καὶ οὐ ποιεῖ τὴν γραμμήν, ἢ ὅλον ἐστὶν εἰς τὸ εἰς ὅ, καὶ γέγονεν ἡ γραμμή (ἡμεῖς δὲ περὶ τῆς νῦν γινομένης διαλεγόμεθα) ἢ τὸ μέν ἐστιν αὐτῆς εἰς τὸ εἰς ὅ, τὸ δὲ εἰς τὸ ἐξ οὗ, καὶ εὑρεθήσεται τὸ σημεῖον μεμερισμένον, ὅπερ ἄτοπον, εἴ γε τὸ σημεῖον μέρος οὐκ ἔχει, ὡς καὶ ὁ ὁρισμὸς αὐτοῦ δηλοῖ λέγων 'σημεῖόν ἐστιν οὗ μέρος οὐθέν'.

p. 4b26 Οἷον τὰ πέντε εἰ ἔστι τῶν δέκα μόριον, πρὸς οὐδένα κοινὸν ὅρον συνάπτει τὰ πέντε καὶ τὰ πέντε.

Ἐνταῦθα ζητοῦμεν ὅτι διὰ ποίαν αἰτίαν πρόσκειται τὸ εἰ ἔστι· τοῦτο γὰρ σημεῖόν ἐστιν ἀμφιβάλλοντος ὅτι τὰ πέντε οὐκ ἔστιν μόριον τῶν δέκα. καί φαμεν ὅτι τὸ εἰ ἔστιν προσέθηκεν ὁ φιλόσοφος κατὰ πολλὰς αἰτίας· πρῶτον μὲν ὅτι δυνατὸν τὸν πέντε ἀριθμὸν καθ' αὑτὸν εἶναι καὶ μηκέτι μέρος εἶναι τοῦ δέκα. δεύτερον δὲ ὅτι οὐ μόνον τῶν δέκα ἐστὶν ὁ πέντε ἀριθμός, ἀλλὰ καὶ τοῦ εἴκοσι καὶ τοῦ τριάκοντα. τρίτον ὅτι οὐκ ἔστιν μόνη τομὴ τοῦ δέκα εἰς πέντε· δύναται γὰρ ὁ δέκα ἀριθμὸς καὶ εἰς ἴσα τέμνεσθαι, ὡς εἰς πέντε καὶ πέντε, καὶ εἰς ἄνισα, ὡς τρία καὶ ἑπτὰ καὶ ἓξ καὶ τέτταρα. εἰ οὖν δυνατὸν τὸν πέντε πολλαχῇ νοεῖσθαι, εἰκότως ὁ φιλόσοφος ἀμφιβολητικῇ περὶ αὐτοῦ ἐχρήσατο φωνῇ.

3. 4 φθείροντα] φθείροντος M 15 κοινῶς M 20 ἐν τοῖς Φυσ.] Z 10 p. 241a 3 sq. 23 ἐξ οὗ — εἰς τὸ in mrg. suppl. M καὶ (ante οὐ)] ἢ M 24. 25 εἰς ὅ] εἰσοῦ (sic) bis M 31 ἀμφιβάλλοντος] ἀμφιβάλλον M 39 ἀμφιβολητικῇ M²: ἀμφιβολὴ (sic) M¹

p. 4b32 Ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ λόγος τῶν διωρισμένων ἐστίν.

Δύο ὄντων τῶν εἰδῶν τοῦ διωρισμένου, τοῦ τε ἀριθμοῦ καὶ τοῦ λόγου, ἐπὶ μὲν τοῦ ἀριθμοῦ δείξας ὅτι διωρισμένος ἐστίν, οὐκ ἐδεήθη δεῖξαι ὅτι καὶ ποσὸν πέφυκεν, ἀλλὰ τοῦτο παρέλειψεν ὡς ὁμολογούμενον πᾶσιν. ἐπὶ δὲ τοῦ λόγου | οὐκ ἀρκεῖται δεῖξαι μόνον ὅτι διωρισμένον ἐστίν, ἀλλ' ὅτι 79v καὶ ποσόν· ποσὸν μὲν γὰρ λέγομεν τὸν λόγον, διότι καταμετρεῖται μακρᾷ καὶ βραχείᾳ συλλαβῇ. ἀλλὰ ζητοῦμεν ἐνταῦθα περὶ ποίου διαλέγεται λόγου· ὁ μὲν γάρ ἐστιν ἐνδιάθετος ὁ δὲ πορφορικός. * * περὶ οὗ τὸν λόγον ὁ φιλόσοφος ποιεῖται. ζητήσωμεν καὶ κατὰ ποῖον τρόπον τοῦ ποσοῦ ὁ λόγος ἐστὶ ποσόν· πολλαὶ γὰρ τέχναι ἀμφισβητοῦσι περὶ τοῦ λόγου καὶ πολλαὶ τούτῳ κέχρηνται· ἡ μὲν γὰρ γραμματικὴ οἶδεν τοῦτον ὡς πάθος ἐν νῷ μένον, ἡ δὲ λογικὴ συλλογιζόμενον, ἡ δὲ ῥητορικὴ ὡς καλλωπιζόμενον, ἡ δὲ φυσική, ἐξ ἧς κέκτηται καὶ ἡ ἰατρική, οἶδεν αὐτὸν διὰ τῶν φωνητικῶν ὀργάνων ἀποτελούμενον, ἡ δὲ μουσικὴ οἶδεν τοῦτον ὡς καταμετρούμενον μακρᾷ καὶ βραχείᾳ συλλαβῇ· κατὰ τοῦτον οὖν τὸν τρόπον ποσὸν εἴρηκεν τὸν λόγον ὁ φιλόσοφος. ἀλλὰ πάλιν εἰ ἡ βραχεῖα ἕνα ἔχει χρόνον ἡ δὲ μακρὰ δύο, καταμετρεῖται δὲ ὑπὸ ἑνὸς τὰ δύο, τίνος χάριν οὐκ ἠρκέσθη μόνον εἰπεῖν ὅτι μετρεῖται ὁ λόγος τῇ βραχείᾳ συλλαβῇ, ἀλλὰ προσέθηκεν καὶ τῇ μακρᾷ; πρὸς τοῦτό φαμεν ὅτι οὐ πᾶν μακρὸν δύο ἔχει χρόνους· τῶν γὰρ μακρῶν τὰ μὲν δύο ἔχει χρόνους, ὥσπερ τὸ η̄ καὶ τὸ ω̄, τὰ δὲ ἕνα ἥμισυν ἔχει χρόνον, ὡς ἡ αι̅ δίφθογγος καὶ ἡ οι̅. ὅτι δὲ ἡ αι̅ δίφθογγος καὶ ἡ οι̅ ἑνὸς ἡμίσεώς ἐστιν χρόνου, πρόδηλον ἐντεῦθεν· μαρτυροῦσι γὰρ οἱ γραμματικοὶ ὅτι ἡνίκα μὲν ἡ αι̅ δίφθογγος ἢ ἡ οι̅ ἐν τέλει λέξεως εὑρίσκεται μόνη ἄνευ συμφώνου, προπαροξύνουσι τὴν συλλαβήν, καίτοι ἐπὶ τῶν μακρῶν τῶν ἐχόντων δύο χρόνους μὴ ποιοῦντες, | ὥσπερ λέγουσι καὶ 80r τὸ Ὅμηροι καὶ τὸ Κορίνθιαι καὶ τὸ Αἰγύπτιαι· ταῦτα γάρ, διότι ἑνὸς ἡμίσεως χρόνου εἰσίν, προπαροξύνονται. εἰ δὲ συμβῇ σύμφωνον εἶναι μετ' αὐτῶν, τότε οὐκέτι τὸν αὐτὸν τόνον φυλάττουσιν, ἀλλὰ παροξύνουσι, ὡς τοῦ συμφώνου ἀναπληροῦντος τὸ λεῖπον ἡμιχρόνιον τῇ διφθόγγῳ, οἷον 'τοῖς Κορινθίοις'. σημειωτέον δὲ ὅτι ὁ Ἀριστοτέλης ἐνταῦθα πᾶσαν λέξιν καὶ συλλαβὴν καὶ πᾶσαν ἄσημον φωνὴν λόγον ἐκάλεσεν· καὶ γὰρ καὶ ἡ λέξις καὶ ἡ συλλαβὴ καὶ ἡ ἄσημος φωνὴ καταμετρεῖται ὑπὸ βραχείας καὶ μακρᾶς συλλαβῆς. ὅτι μὲν οὖν ποσόν ἐστιν ὁ λόγος, ἐντεῦθεν ἔδειξεν ὁ φιλόσοφος ἐκ τοῦ καταμετρεῖσθαι μακρᾷ τε καὶ βραχείᾳ συλλαβῇ· πλέκεται γὰρ ὁ συλλογισμὸς οὕτως· ὁ λόγος καταμετρεῖται, τὸ καταμετρούμενον ποσόν ἐστιν, ὁ λόγος ἄρα ποσόν ἐστιν. ὅτι δὲ διωρισμένος ἐστί, δείκνυσιν ἐκ τοῦ μὴ ἔχειν κοινὸν ὅρον τὸν συνάπτοντα τὰς ἰδίας αὐτοῦ συλλαβάς· τοσοῦτον γὰρ διεστήκασιν ἀπ' ἀλλήλων αἱ λέξεις, ὡς ἔργον γενέσθαι τοῖς γραμμα-

8 lac. signavi; suppleveris ἐστὶν οὖν ὁ προφορικός 11 τούτῳ] τοῦτον M ἡ] εἰ M 15 μακρᾷ M²: μικρᾷ M 26 Κορίνθιαι] κόρινθαι M 32. 34 καταμετρῆται et καταμετρῆσθαι fere constanter M

τικοῖς διακρῖναι τίνα μέν ἐστιν ἀρκτικά, τίνα δὲ μέσα, τίνα δὲ ληκτικά, ὡς μὴ δυναμένου μήτε τοῦ μέσου πρώτου γενέσθαι μήτε τοῦ πρώτου τελευταίου.

p. 5a3 Τὰ γὰρ τοῦ ἐπιπέδου μόρια πρός τινα κοινὸν ὅρον συνάπτει.

Ἰστέον ὅτι ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου καὶ τῆς ἐπιφανείας διημάρτανον οἱ παλαιοὶ ἑνὶ ὀνόματι κεχρημένοι ἐπ᾽ ἀμφοτέρων· οὐδὲν γὰρ ἡγοῦνται διαφέρειν, οὔτε εἰ τὴν ἐπιφάνειαν καλέσουσιν ἐπίπεδον οὔτε | εἰ τὸ ἐπίπεδον 80v ἐπιφάνειαν. οἱ δὲ νεώτεροι γεωμετρίᾳ ἐπιγενόμενοι τὸ μὲν τοῦ ἐπιπέδου ὄνομα ἐπὶ τῆς γραμμῆς ἐπιφέρουσι, καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν ἐπὶ ἑκάστης ἐπιφανείας ἐκτεταμένης καὶ ἴσα ἐχούσης τὰ ἄκρα, τὸ δὲ τῆς ἐπιφανείας ὄνομα καὶ ἐπὶ τῶν μὴ οὕτως ἐχόντων, τοῦτ᾽ ἔστιν ἐκτεταμένων, φέρουσι, καὶ καλοῦσι τὴν μὲν γραμμὴν ἐπίπεδον τὴν δὲ ἐπιφάνειαν τῆς κυρτῆς σφαίρας ἐπιφάνειαν. καὶ συλλήβδην εἰπεῖν εἴ τι μὲν ἐπίπεδον, τοῦτο καὶ ἐπιφάνεια, οὐκ εἴ τι δὲ ἐπιφάνεια, τοῦτο καὶ ἐπίπεδον.

p. 5a15 Ἔτι τὰ μὲν ἐκ θέσιν ἐχόντων πρὸς ἄλληλα τῶν ἐν αὐτοῖς μορίων συνέστηκε τὰ δὲ οὐκ ἐξ ἐχόντων θέσιν.

Τετραχῇ ποιεῖται τοῦ ποσοῦ τὴν διαίρεσιν ὁ φιλόσοφος· διαιρεῖ γὰρ τὸ ποσὸν εἰς συνεχὲς καὶ εἰς διωρισμένον, καὶ εἰς τὸ ἐκ θέσιν ἐχόντων καὶ οὐκ ἐχόντων θέσιν, καὶ εἰς τὸ καθ᾽ αὑτὸ καὶ κατὰ συμβεβηκός, καὶ εἰς τὸ ὡρισμένον καὶ ἀόριστον. καὶ μὴ θαυμάσῃς, εἰ πολλαχῶς γέγονεν ἡ διαίρεσις, ὅπου γε καὶ τὸ ζῷον τετραχῶς διαιρεῖσθαί φαμεν, ἔκ τε τοῦ τόπου τῆς διαγωγῆς καὶ ἐκ τοῦ χρόνου τῆς ζωῆς καὶ ἐκ τῆς φρονήσεως καὶ ἐκ τοῦ τρόπου τῆς διοργανώσεως. καὶ ταύτῃ κοινωνεῖ τὸ ποσὸν τῷ ζῴῳ τὸ τετραχῶς διαιρεῖσθαι. τοῦτο δὲ γίνεται, ὅτι ἡ πρώτη διαίρεσις οὐκ ἐξισχύει πάσας τὰς τοῦ πράγματος διαλαβεῖν διαφοράς. διαλεχθεὶς τοίνυν περὶ τῆς πρώτης διαιρέσεως ἐπὶ τὴν δευτέραν μεταβαίνει λοιπὸν καί φησιν ὅτι τοῦ ποσοῦ τὸ μὲν ἔχει θέσιν τὸ δὲ οὐκ ἔχει θέσιν. ἀλλὰ δεῖ ἐπὶ τῶν θέσιν ἐχόντων τὰ τρία ταῦτα | συνδραμεῖν, τοῦτ᾽ ἔστι τὸ ἔν τινι 81r εἶναι, τὸ συνεχὲς εἶναι, τὸ δείξει ὑποπίπτειν, ὡς εἴ τι ἓν τούτων ἀποληφθείη, οὐκέτι λέγεται θέσιν ἔχειν τὸ τοιοῦτον πρᾶγμα· οἷον ὁ χρόνος καὶ ἔν τινί ἐστι καὶ συνεχής ἐστιν, ἀλλὰ διότι δείξει οὐχ ὑποπίπτει, οὐ λέγεται θέσιν ἔχειν. πάλιν τὸ λευκὸν καὶ δείξει ὑποπίπτει καὶ ἔν τινί ἐστι, διότι δὲ μή ἐστι συνεχές, οὐδὲ τοῦτο λέγεται θέσιν ἔχειν. ἡ δὲ ἑτέρα συζυγία οὐ συνίσταται· ἀδύνατον γὰρ πρᾶγμα καὶ δείξει ὑποπίπτον καὶ συνεχὲς ὂν μὴ καὶ ἔν τινι εἶναι. ὅτι δὲ τὸ δείξει ὑποπίπτον καὶ τὸ συνεχὲς ἔχει τὸ ἔν τινι εἶναι, δῆλον ἐντεῦθεν· εἰ τὸ συνεχὲς τοῦ ποσοῦ, τὸ δὲ ποσὸν συμ-

6 ἀμφοτέρω M 9. 12 γραμμῆς et γραμμὴν] an ὁμαλῆς et ὁμαλὴν? (cf. El. p. 192,19) 11 ἐκτεταμμένον (sic) M 12 σφέρας M 18. 19 ἐχόντων (bis)]: ἔχοντα M 23. 24 τῷ ζῴῳ] τὸ ζῶον M 24 τὸ τετρ.] an τοῦ τετρ.? 30 ἔχει M

βεβηκός, τὸ δὲ συμβεβηκὸς ἔν τινι, καὶ τὸ συνεχὲς ἄρα ἔν τινι. καὶ ὁ μὲν φιλόσοφος περὶ τῶν θέσιν ἐχόντων τοὺς τρεῖς τούτους ἀποδέδωκε μόνους προσδιωρισμούς, ἡμεῖς δὲ συντομώτερόν φαμεν ὅτι ‘ταῦτα θέσιν ἔχει, ὧν τὰ μέρη ἀναμένει ἄλληλα’, ἔτι συντομώτερον ‘θέσιν ἔχειν λέγονται τὰ μεγέθη’· οἷον ἡ γραμμὴ καὶ ἡ ἐπιφάνεια καὶ τὸ σῶμα καὶ ὁ τόπος θέσιν ἔχει, διότι μεγέθη εἰσὶν καὶ τὰ μέρη ἔχει ἀναμένοντα ἄλληλα, ἀριθμὸς δὲ καὶ λόγος καὶ χρόνος οὐκ ἔχει θέσιν, διότι οὔτε μεγέθη εἰσὶν οὔτε τὰ μέρη τούτων ἀναμένει ἄλληλα. ὁ τοίνυν ἀριθμὸς διττός ἐστιν, ὁ μὲν ἀριθμῶν ὁ δὲ ἀριθμούμενος. καὶ ὁ μὲν ἀριθμούμενος λέγεται θέσιν ἔχειν (τούτου γὰρ τὰ μέρη ἀναμένει ἄλληλα), ὁ δὲ ἀριθμῶν, περὶ οὗ νῦν ἡμῖν ὁ λόγος, οὔτε τὰ μέρη ἔχει ἀναμένοντα ἄλληλα καὶ ποσόν ἐστιν. ἡμεῖς δέ, ὡς εἰρήκαμεν, περὶ τοῦ μετροῦντος διαλεγόμεθα καὶ οὐ περὶ τοῦ μετρουμένου· ὁ γὰρ μετρούμενος | ὑπὸ ταύτην ἀνάγεται τὴν κατηγορίαν, ὑφ᾽ 81v ἣν καὶ τὰ ἀριθμούμενα πράγματα. ἀλλὰ ἀποροῦσιν εὐθέως λέγοντες ὅτι καὶ ὁ χρόνος καὶ ὁ λόγος θέσιν ἔχει, διότι θεωρεῖται ἐν τούτοις τὸ πρῶτον καὶ τὸ δεύτερον, καὶ ἔτι μέντοι γε ἐν τῷ ἀριθμῷ· ἐν μὲν γὰρ τῷ ἀριθμῷ ἐστι τὸ πρῶτον καὶ τὸ δεύτερον, ὡς ἡ μονάς ἐστιν πρῶτον τῆς δυάδος, ἐν δὲ τῷ λόγῳ τὸ προοίμιον πρὸ τῆς διηγήσεως καὶ αὕτη πρὸ τῶν ἀγώνων, καὶ οὗτοι πρὸ τῶν ἐπιλόγων, ἐν δὲ τῷ χρόνῳ, ὅτι μετὰ τὸ θέρος οὐχ ἡ τυχοῦσά ἐστι τροπή, ἀλλὰ τὸ φθινόπωρον. τούτου γοῦν χάριν ταῦτα λέγουσιν ἔχειν θέσιν, διότι θεωρεῖται ἐν αὐτοῖς τὸ πρῶτον καὶ τὸ δεύτερον. πρὸς οὓς φαμεν ὅτι ταῦτα θέσιν οὐκ ἔχει, ἀλλὰ μᾶλλον τάξιν. οὐ ταὐτὸν δέ ἐστι τὸ ἔχειν τάξιν καὶ θέσιν· ἐπὶ πλέον γάρ ἐστιν ἡ τάξις· εἴ τι μὲν γὰρ τάξιν ἔχει, τοῦτο καὶ θέσιν, οὐκ εἴ τι δὲ θέσιν ἔχει, ἤδη καὶ τάξιν ἔχει. καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς δευτέρας διαιρέσεως.

᾿Εφεξῆς δὲ πάλιν ἐπὶ τὴν τρίτην μέτεισιν ὁ φιλόσοφος λέγων ‘τοῦ ποσοῦ τὸ μὲν καθ᾽ αὑτὸ τὸ δὲ κατὰ συμβεβηκός’. καὶ ἵνα δὲ τὰ καθ᾽ αὑτὰ ἐκ τῶν κατὰ συμβεβηκὸς διορίσωμεν, κεχρήμεθα κανόνι τοιούτῳ· ὧν τὸ μέγα καὶ τὸ μικρὸν καὶ τὸ πολὺ καὶ ὀλίγον καθ᾽ αὑτὰ κατηγορεῖται, ταῦτα καθ᾽ αὑτὰ καὶ κυρίως ποσά ἐστιν, ὧν δὲ τὸ μέγα καὶ τὸ μικρὸν καὶ τὸ πολὺ καὶ τὸ ὀλίγον κατὰ συμβεβηκὸς κατηγορεῖται, ταῦτα κατὰ συμβεβηκὸς ποσά ἐστιν· οἷον τὸ λευκὸν κατὰ συμβεβηκὸς λέγεται εἶναι ποσόν· οὐκ αὐτὸ γὰρ τὸ λευκόν ἐστιν ποσόν, ἀλλὰ τὸ ὑποκείμενον τῷ λευκῷ· πρὸς γὰρ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ σώματος, ἐν ᾧ ἐστι τὸ λευκόν, οὕτω λέγομεν καὶ ποσὸν τὸ λευκόν. οὕτως | καὶ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον ποσὸν 82r λέγομεν κατὰ συμβεβηκός· διὰ γὰρ τὸν ὑποκείμενον χρόνον τὸν δεκαετῆ πολὺς λέγεται εἶναι. ἀλλὰ ἀποροῦσί τινες ὅτι εἰ ταῦτα οὕτως ἔχει, διὰ τί μὴ καὶ τὸν λόγον κατὰ συμβεβηκὸς λέγομεν εἶναι ποσόν· καὶ γὰρ καὶ οὗτος διὰ τὴν παρέκτασιν τοῦ χρόνου, ἐν ᾧ ἐκφωνεῖται, λέγεται πολὺς εἶναι λόγος. πρὸς τοῦτό φαμεν ὅτι οὐ διὰ τοῦτο λέγεται πολὺς καὶ μακρός, ἀλλὰ καθ᾽ ἑαυτόν ἐστιν μέγας. ὅθεν εἰ βουληθείημεν μακρὸν ἐκφωνῆσαι,

---

6 ἔχειν (alt. l.) M   10 ἀναμένη M   22 ἔχειν M   24 ἤδη] εἴδη M
27 τὰ] τῶν M

πλέον διαστέλλομεν τὴν ἀρτηρίαν καὶ ἐμπίπλαται πλείονος πνεύματος, εἰ δὲ τὸ ἐναντίον βραχύ τι καὶ μικρὸν ἐκφωνῆσαι θέλωμεν, οὐχ ὁμοίως οὔτε ἡ ἀρτηρία διαστέλλεται οὔτε πάλιν πληροῦται πνεύματος. καλῶς οὖν οὐ λέγομεν τὸν λόγον κατὰ συμβεβηκὸς εἶναι ποσόν, ἀλλὰ καθ' αὑτόν, ὡς ἐδείξαμεν. καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς τρίτης διαιρέσεως. μέτεισι δὲ λοιπὸν ἐπὶ τὴν τετάρτην διαίρεσιν ὁ φιλόσοφος, οὐκ ἀμέσως, ἀλλὰ παραδίδωσιν ἴδιον τοῦ ποσοῦ λόγον, ὅτι ἴδιόν ἐστι τοῦ ποσοῦ τὸ μηδὲν ἔχειν ἐναντίον, καὶ ἐκ τούτου ὥσπερ πόρισμά τι ἀναφαίνεται ἡ τετάρτη διαίρεσις ἡ λέγουσι ὅτι τοῦ ποσοῦ τὸ μέν ἐστιν ὁριστὸν τὸ δὲ ἀόριστον, καὶ ὁριστὸν μὲν ὡς τὰ ἑπτὰ εἴδη, οἷον γραμμή, ἐπιφάνεια, σῶμα, τόπος, χρόνος, λόγος, ἀριθμός, ἀόριστον δὲ τό τε μέγα καὶ τὸ μικρόν, πολὺ καὶ ὀλίγον.

Ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα γενόμενοί τινες καὶ τὴν λέξιν βασανίσαντες ἀποροῦσι δύο τινὰς ἀπορίας, πρώτην μὲν ὅτι τίνος χάριν πρῶτον ἴδιον βουλόμενος ἀποδοῦναι τοῦ ποσοῦ ὁ Ἀριστοτέλης εἶπεν ἔτι δὲ ἴδιον τοῦ ποσοῦ λέγεται | τὸ μηδὲν ἔχειν ἐναντίον. διὰ τί τὸ ἔτι προσέθηκεν μηδενὸς 82v εἰρημένου ἰδίου· τοῦτο γὰρ τὸ πρόσρημα εἴωθεν ἐπί τισιν προειρημένοις λέγεσθαι, ἐνταῦθα δὲ οὐδὲν ἴδιον ἀποδέδωκε πρὸ τούτου τοῦ ἰδίου· οὐκ ἄρα καλῶς ἔγκειται τοῦτο τὸ πρόσρημα. πρὸς τοῦτό φαμεν ὅτι οὐ μάτην ὁ φιλόσοφος τέθεικεν τοῦτο· εἰ γὰρ καὶ μὴ φανερῶς εἶπεν ἕτερον ἴδιον τοῦ ποσοῦ, ἀλλ' οὖν λεληθότως ἔλεγεν ἄνω ἴδιον εἶναι τοῦ ποσοῦ τὰ καταμετρεῖσθαι, ὅπου ἔλεγε τὸν λόγον ποσὸν ὄντα καταμετρεῖσθαι βραχείᾳ καὶ μακρᾷ συλλαβῇ. καὶ αὕτη μὲν ἡ πρώτη ἀπορία τε καὶ ἐπίλυσις. δευτέραν δὲ ἀπορίαν πάλιν προφέρουσι λέγοντες ὅτι εἰ ἄνω περὶ τῆς οὐσίας διαλεγόμενος ἔλεγεν ἴδιον εἶναι ταύτης τὸ μηδὲν ἔχειν ἐναντίον, διὰ τί φιλοσύντομος ὢν ὁ φιλόσοφος τὸ αὐτὸ ἴδιον πάλιν ὑφ' ἑτέραν κατηγορίαν ἀνήγαγεν. καί φαμεν ὅτι οὐ μόνον ἐπειδήπερ τὸ ἴδιον δύο τινὰ βούλεται ἔχειν, τό τε μόνῳ ἐφαρμόζειν καὶ τὸ παντί, ἐκεῖ μὲν ἀναγαγὼν τὸ μηδὲν ἔχειν ἐναντίον ὑπὸ τὴν οὐσίαν ἔδειξεν ὅτι οὐ μόνῃ ὑπάρχει οὔτε τῇ οὐσίᾳ οὔτε τῷ ποσῷ, εἴ γε ἀμφοτέραις ἐφαρμόζει, ἐνταῦθα δὲ οὐ περὶ τοῦ εἰ μόνῳ τῷ ποσῷ ὑπάρχει ἢ μὴ μόνῳ πρόκειται αὐτῷ διαλαβεῖν, ἀλλ' εἰ ἄρα παντὶ ὑπάρχει καὶ οὐ παντί. εἰ δὲ τοῦτο, οὐδὲν μάτην εἴρηται τῷ φιλοσόφῳ, ἀλλὰ τεχνικῶς ποιῶν ὑπὸ τὸ ποσὸν ἀνήγαγεν τοῦτο τὸ ἴδιον, ζητῶν εἰ παντὶ ὑπάρχει καὶ εἰ μὴ παντί. ἄλλως δὲ ἡμεῖς τῆς συντομίας θαυμάσομεν τὸν φιλόσοφον, διότι μὴ ὥσπερ ἐν τῇ οὐσίᾳ ἐπειράθη δεῖξαι εἰ μόνῳ ὑπάρχει καὶ παντί, οὕτω καὶ | ἐνταῦθα· ἐνταῦθα γὰρ πειρᾶται, 83r ὡς εἰρήκαμεν, ἀποδεῖξαι εἰ παντὶ ὑπάρχει καὶ εἰ μὴ παντί, παραλείψας τὸ μὴ μόνῳ καὶ μόνῳ ἐκ τῶν λεγομένων ἐν τῇ περὶ τῆς οὐσίας διδασκαλίᾳ. τοῦτο πέρας τῆς παρούσης θεωρίας.

2 θέλωμεν M[1]: θέλομεν M[2] 14 ἔτι τῷ ποσῷ οὐδέν ἐστιν ἐναντίον Arist. 20. 21 καταμετρῆσθαι M 21 ἔλεγε] p. 4b33 24 ἔλεγεν] p. 3b24 27 τό τε] τόπον M τὸ (ante παντί)] τῷ M 28 post ἔχειν iter. τόπον (sic) μόνω—ἔχειν M 29 περὶ] παρὰ M 35. 37 μόνῳ] μόνη M (ter)

⟨Θεωρία κβ'.⟩

p. 5a15 Ἔτι τὸ μὲν ἐκ θέσιν ἐχόντων πρὸς ἄλληλα τῶν ἐν αὐτοῖς μορίων συνέστηκεν, τὸ δὲ οὐκ ἐξ ἐχόντων θέσιν.

Καλῶς οὐκ εἶπεν ὁ φιλόσοφος περὶ τοῦ ποσοῦ ὅτι τὸ μὲν θέσιν ἔχει τὸ δὲ οὐκ ἔχει θέσιν, ἵνα τὴν φερομένην ἀπορίαν ἐκφύγῃ· εἰ γὰρ εἶπεν θέσιν, ἠπορήσεν ἄν τις λέγων ὅτι ὁ τόπος θέσιν ἔχει, τὸ δὲ θέσιν ἔχον ἐν τόπῳ, ὁ τόπος ἄρα ἐν τόπῳ, ὅπερ ἄτοπον. ἵνα δὲ τὴν ἀπορίαν καὶ τὴν ἐπίλυσιν δημοσιεύσωμεν, εἴπωμεν οὕτως· ἡ θέσις διττή, ἡ μὲν τῶν μερῶν ἀλληλουχία εἰς τὸ ὅλον, ἡ δὲ τοῦ ὅλου ἔν τινι ἑτέρῳ ἔξωθεν ὄντι. διὰ τοῦτο οὖν οὐκ εἶπεν 'θέσιν ἔχειν', ἵνα μὴ ἡμεῖς διαμάρτωμεν καὶ τὸ σημαινόμενον ἐκεῖνο νοήσωμεν τὸ λέγον θέσιν εἶναι τὴν τοῦ ὅλου ἐν ἑτέρῳ ἔξωθεν ὄντι. νυνὶ δὲ προσθεὶς τὴν ἐξ πρόθεσιν ἐσήμανεν ὅτι περὶ τῶν μερῶν τοῦ ὅλου διαλέγεται.

p. 5a17 Οἷον τὰ μὲν τῆς γραμμῆς μόρια θέσιν ἔχει πρὸς ἄλληλα· ἕκαστον γὰρ κεῖταί που.

Οὐκ ἐλέγομεν ἐν τῇ θεωρίᾳ ὅτι ἵνα γένηται τὰ θέσιν ἔχοντα, δεῖ συνδραμεῖν τρία τινὰ πρὸς γένεσιν τούτων, πρῶτον μὲν τὸ ἔν τινι εἶναι, δεύτερον ⟨τὸ⟩ δείξει ὑποπίπτειν, τρίτον τὸ συνεχὲς εἶναι; ταῦτα τοῦ φιλοσόφου λέγοντος ἄκουε· φησὶν γὰρ ὅτι ἕκαστον αὐτῶν κεῖταί που, ἵνα σημάνῃ ⟨τὸ⟩ ἔν τινι, καὶ ἔχοις ἂν διαλαβεῖν καὶ ἀποδοῦναι ποῦ ἕκαστον κεῖται, ἵνα τὸ δείξει ὑπο|πίπτον δηλώσῃ, τρίτον πάλιν ἐπήγαγεν καὶ 83v
πρὸς ποῖον μόριον τῶν λοιπῶν συνάπτει, ἵνα τὸ συνεχὲς ὑπαινίξηται.

p. 5a23 Καὶ τὰ τοῦ στερεοῦ δὲ ὡσαύτως καὶ τὰ τοῦ τόπου.

Καλῶς οὐκ εἶπε σῶμα ἀλλὰ στερεόν, ἵνα τὴν εἰρημένην τῇ προτεραίᾳ ἀπορίαν ἐκφύγῃ τὴν λέγουσαν ὅτι τίνος χάριν τὸ σῶμα ὑπὸ τὴν οὐσίαν αναχθὲν ὑπὸ τὸ ποσὸν πάλιν ἀνήγαγεν· οἱ γὰρ μαθηματικοὶ σῶμα οὐκ ἐκάλουν τὸ ἔχον ἁπλῶς τὰς τρεῖς διαστάσεις, ἀλλὰ τὸ στερεόν.

p. 5a26 Οὐδὲ τὰ τοῦ χρόνου· ὑπομένει γὰρ οὐδὲν τῶν τοῦ χρόνου μορίων.

Οὐ γὰρ διττὴν εἰργάσατο τὴν διαίρεσιν; ποτὲ μὲν γὰρ συναπτομένην τοῖς τέτρασιν εἴδεσιν τοῦ συνεχοῦς ἐποίησεν τὴν * * *

1 tit. inserui (cf. p. 84,15) 2 ἔτι δὲ Arist. 6 scribas θέσιν ⟨ἔχειν⟩ (cf. v. 10) 16 ἐλέγομεν] p. 88,28 17 τὸ] τῷ M 18 pr. τὸ inser. Keil 20 τὸ addidi ὅπου Arist. 24 τῇ προτεραίᾳ ἀπορίαν] τῇ προτέρᾳ ἀπορίᾳ M (cf. p. 83,36) 31 post τὴν lac. signavi

p. 5a38 Κυρίως δὲ ποσὰ μόνα ταῦτα λέγεται τὰ εἰρημένα.

Ἐντεῦθεν ἐπὶ τὴν τρίτην διαίρεσιν μεταβέβηκεν, τήν τε καθ' αὑτὸ καὶ κατὰ συμβεβηκός, καί φησιν ὅτι καθ' αὑτὰ ποσά ἐστι τὰ εἰρημένα, οἷον ἐπιφάνεια, γραμμή, σῶμα, τόπος, κατὰ συμβεβηκὸς δὲ ποσὰ οἷον τὸ λευκὸν καὶ ὁ χρόνος.

p. 5b11 Τῷ δὲ ποσῷ οὐδέν ἐστιν ἐναντίον· ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν ἀφωρισμένων φανερὸν ὅτι οὐδέν ἐστιν ἐναντίον, οἷον τῷ διπήχει ἢ τριπήχει ἢ τῇ ἐπιφανείᾳ ἢ τοιούτῳ τινί· οὐδενὶ γὰρ αὐτῶν ἐστί τι ἐναντίον, εἰ μὴ τὸ πολὺ τῷ ὀλίγῳ φαίη τις εἶναι ἐναντίον ἢ τὸ μέγα τῷ μικρῷ. τούτων δὲ οὐδέν ἐστιν ποσὸν ἀλλὰ πρός τι.

Ἀποδοὺς ὁ φιλόσοφος ἴδιον εἶναι τοῦ ποσοῦ τὸ μηδὲν ἔχειν ἐναντίον καὶ γιγνώσκων ἐκ τῶν περὶ τῆς οὐσίας λόγων οὐ μόνῳ τοῦτο ὑπάρχειν τῷ ποσῷ, βούλεται νῦν ἐνταῦθα ζητῆσαι εἰ παντὶ ὑπάρχει ποσῷ ἢ οὐ παντί [τοῦτο δὲ | δηλονότι]. καὶ πρῶτον μὲν συνηγόρει ὅτι οὐ παντὶ τῷ 84r
ποσῷ ὑπάρχει, ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ συνηγορία κέχρηται τῷ τε μικρῷ καὶ τῷ μεγάλῳ καὶ τῷ πολλῷ καὶ τῷ ὀλίγῳ, φέρε τούτων τῶν ὀνομάτων σαφήνειαν ποιησώμεθα. διττοῦ οὖν εἴδους ὄντος τοῦ ποσοῦ, ὡς εἴρηται, τοῦ μὲν συνεχοῦς τοῦ δὲ διωρισμένου, ἐπὶ μὲν τοῦ συνεχοῦς φέρεται τὸ μέγα καὶ τὸ μικρόν, ἐπὶ δὲ τοῦ διωρισμένου τὸ πολὺ καὶ τὸ ὀλίγον. τὸ δὲ ἔλαττον φέρεται καὶ ἐπὶ τοῦ συνεχοῦς καὶ ἐπὶ τοῦ διωρισμένου, καὶ διότι μὲν ἀντίκειται τῷ κολοβῷ, φέρεται ἐπὶ τοῦ συνεχοῦς, διότι δὲ ἀντίκειται τῷ πλείονι, φέρεται ἐπὶ τοῦ διωρισμένου. ἀλλὰ ἀποροῦσί τινες ἡμῖν εὐθέως δύο τινὰς ἀπορίας, πρῶτον μὲν λέγοντες ὅτι εἰ τὸ μέγα καὶ τὸ μικρὸν ἐπὶ τοῦ συνεχοῦς φέρεται τὸ δὲ πολὺ καὶ ὀλίγον ἐπὶ τοῦ διωρισμένου, πῶς τὸ ὕδωρ συνεχὲς ὂν λέγομεν πολύ. πρὸς ταύτην τὴν ἀπορίαν δύο τινὰς ἐπιλύσεις προφέρομεν λέγοντες, μίαν μὲν ὅτι τὸ ὕδωρ πολὺ λέγεται, ἢ διότι τῇ ἐπινοίᾳ διαιρεῖται εἰς κάδους ἢ διότι ἕτοιμόν ἐστιν πρὸς διαίρεσιν, ὡς ἀνωτέρω ἐλέγομεν. δευτέρα ἀπορία· τίνος χάριν τὸν χρόνον συνεχῆ ὄντα πολὺν λέγομεν τῷ τοῦ διωρισμένου ὀνόματι; καὶ προβαλλόμεθα πάλιν τὴν αὐτὴν καὶ ἐπὶ ταύτης τῆς ἀπορίας λύσιν, λέγοντες ὅτι δυνατὸν καὶ τὸν χρόνον ἐν ἐπινοίᾳ διαιρεῖν εἰς ἐνιαυτούς, ἡμέρας τε καὶ ἑβδομάδας καὶ μῆνας καὶ ὥρας. ἀλλ' ἐπειδὴ τὰς ἀπορίας ἐπελυσάμεθα, φέρε ζητήσωμεν τίς ἡ αἰτία τῆς ἀποκληρώσεως τοῦ λέγεσθαι μὲν τὸ συνεχὲς τοῖς ὀνόμασι | τοῦ διωρισμένου τὸ δὲ διωρισμένον μηκέτι τοῖς ὀνόμασι τοῦ 84v
συνεχοῦς. φαμὲν τοίνυν ὅτι ἐπειδὴ τὰ συνεχῆ δυνατὸν καὶ διωρισμένα

1 ταῦτα μόνα coll. Arist. 6 ἔτι τῷ ποσῷ Arist. (cf. p. 90,14) ἐπὶ μὲν] εἶπεν M 6. 7 ἀφορισμ. M 7. 8 τὸ δίπηχυ ἢ τρίπηχυ M 8 τῶν τοιούτων Arist. οὐδὲν γάρ ἐστιν αὐτοῖς ἐν., εἰ μὴ ἄρα Arist. 10 τῶν πρός τι Arist. 12 ὑπάρχειν] ὑπάρχει M 14 τοῦτο δὲ δηλονότι delevi 15 καὶ τῷ] τε καὶ M 16 τὸ πολὺ M 28 ἀνωτέρω] p. 77,5 λέγομεν M 29 πολὺν] πολὺ M διωρ.] προδιωρ. M

εἶναι, τὰ δὲ διωρισμένα οὐδέποτε εἶναι συνεχῆ. διὰ τοῦτο τὰ μὲν δέχεται τὴν ὀνομασίαν τοῦ ἑτέρου τὰ δὲ οὐ δέχεται.

Ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ τῶν ὀνομάτων ἱκανῶς ἡμῖν πεπολυπραγμόνηται, φέρε ἐπὶ τὸ ἐξ ἀρχῆς ἀναδράμωμεν αὐτὴν τὴν συνηγορίαν Ἀριστοτέλους περιθέμενοι ἐν μέσῳ. λέγει τοίνυν ὅτι οὐ παντὶ ποσῷ ὑπάρχει τὸ μηδὲν ἔχειν ἐναντίον διὰ τὸ μήτε παντὶ συνεχεῖ τοῦτο ὑπάρχειν μήτε παντὶ διωρισμένῳ· ἰδοὺ γὰρ τὸ μέγα καὶ τὸ μικρὸν ἐπὶ τοῦ συνεχοῦς φερόμενον ἐναντίον ἐστί, καὶ τὸ πολὺ καὶ τὸ ὀλίγον ἐπὶ τοῦ διωρισμένου φερόμενον ἐναντίον ἐστίν. εἰ δὲ τοῦτο, οὐκ ἔρρωται τὸ ἀποδοθὲν ἴδιον τοῦ ποσοῦ. ταύτην τὴν συνηγορίαν προθέμενος καὶ τὴν λύσιν αὐτῆς ἐπάγει δι' ἐνστάσεως καὶ ἀντιπαραστάσεως. ὧν ἡ ἐνστάσις τοιαύτην ἔχει ἀγωγήν. ἀλλ' ἐπειδὴ ἴδιον ἐνστάσεως τὸ μηδεμίαν χώραν διδόναι τῇ ἀπορίᾳ ἀλλ' εὐθέως ἐκ βάθρων ταύτην ἀνελεῖν, τοῦτο κἀνταῦθα ποιεῖ· εὐθέως γάρ φησιν ὅτι ταῦτα οὐδὲ ποσά ἐστιν· τὰ γὰρ ποσὰ καθ' αὑτά ἐστι, τὰ προειρημένα οὐκ εἰσιν καθ' αὑτά, τὰ προειρημένα ἄρα οὐκ εἰσιν ποσά. καὶ πόθεν τοῦτο ὅτι τὰ ποσὰ καθ' αὑτά ἐστι; τοῦτο ἔστιν πιστώσασθαι ἐκ τῆς ἐνεργείας· δι' οὐδὲν γὰρ ἕτερον οὔτε τὴν γραμμὴν οὔτε τὴν ἐπιφάνειαν οὔτε τὸ σῶμα οὔτε τὸν τόπον ποσὰ λέγομεν εἶναι, εἰ μὴ ὅτι καθ' αὑτά εἰσιν ποσά, καὶ οὐ δι' ἄλλο, ὁπότε καὶ τὸ λευκὸν κατὰ συμβεβηκὸς ἐλέγομεν εἶναι ποσόν. | πόθεν δὲ 85r δῆλον ὅτι ταῦτα οὐκ ἔστι καθ' αὑτά; φαμὲν ὅτι εἰ ἦσαν καθ' αὑτά, οὐκ ἂν τὸ μέγα ἐλέγομεν μικρὸν οὔτε τὸ μικρὸν μέγα, οὔτε πάλιν τὸ πολὺ ὀλίγον οὔτε τὸ ὀλίγον πολύ. νυνὶ δὲ καὶ τὸ μικρὸν μέγα λέγομεν καὶ τὸ μέγα μικρόν· ἰδοὺ γὰρ τὸ μὲν ὄρος μέγα ὂν μικρὸν λέγομεν πρὸς ἕτερον ὄρος αὐτὸ παραβάλλοντες. ὁμοίως πάλιν καὶ τὴν μεγάλην κέγχρον, τοῦ ὄρους πάνυ μικροτάτην ὑπάρχουσαν, μεγάλην ταύτην λέγομεν πρὸς τὰ ὁμογενῆ ἀφορῶντες. ὁμοίως οὖν καὶ τὸ πολὺ λέγομεν ὀλίγον καὶ τὸ ὀλίγον πολύ· ἰδοὺ γὰρ τοὺς ἐν τῇ πόλει ὀλίγους ὄντας πολλοὺς λέγομεν, ἀφορῶντες πρὸς τοὺς ἐν τῇ οἰκίᾳ. ὅτι δὲ ταῦτα οὐκ εἰσιν ἐναντία, δείκνυμεν ἐκ τεσσάρων τινῶν ἐπιχειρημάτων, ὧν τὸ πρῶτόν ἐστι τοιοῦτον· σκοπήσωμεν τὸ ἴδιον τῶν ἐναντίων καὶ τὸ ἴδιον τῶν πρός τι, καὶ ὃ δἂν ἴδιον ἁρμόζει τούτοις τοῖς ὀνόμασι, λεκτέον· ἴδιόν ἐστι τῶν πρός τι τὸ συνυπάρχειν τε ἀλλήλοις καὶ συναπάγεσθαι, ἴδιον δὲ τῶν ἐναντίων τὸ μήτε συνυπάρχειν μήτε συνυφίστασθαι ἀλλήλοις. εἰ οὖν τὸ μέγα καὶ τὸ μικρὸν καὶ τὸ πολὺ καὶ τὸ ὀλίγον τὸ ἴδιον ἔχει τῶν πρός τι (ταῦτα γὰρ ἅμα λέγεται· τὸ γὰρ μέγα τινός ἐστιν μέγα, μικροῦ δηλονότι, καὶ τὸ πολὺ ὁμοίως τινός ἐστιν πολύ, ὀλίγου δηλονότι· καὶ ἅμα δὲ συνυφίστανται· δυνατὸν γάρ, ὡς ἐδείξαμεν, τὸ αὐτὸ εἶναι μέγα καὶ μικρόν), τὸ δὲ ἴδιον τῶν ἐναντίων οὐκ ἔχουσι (συνυφίστανται γὰρ καὶ συνυπάρχουσι, καίτοι τῶν ἐναντίων | [τῶν] 85v οὐχ οὕτω βουλομένων), οὐκ ἄρα ταῦτα ἐναντία ἐστίν, ἀλλὰ πρός τι. δεύτερον ἐπιχείρημα· εἰ τὸ μέγα καὶ τὸ μικρὸν καὶ τὸ πολὺ καὶ τὸ ὀλίγον ἐναντία εἰσίν, ἔτι δὲ τὸ μέγα ἐκ πολλῶν μικρῶν σύγκειται, εὑρεθήσεταί

13 ποιεῖ (superscr. ῇ) M   οὔτε] οὐδὲ M   19 ἐλέγομεν] p. 89,33   21 ἐλέγωμεν M
38 τῶν delevi   39 ταῦτα] τοῦτο M

τι ἐξ ἐναντίων συγκείμενον, ὅπερ ἐστὶν ἀδύνατον. καὶ ἐπειδὴ τὰ μὲν ἐναντία φθαρτικά εἰσιν, τὰ δὲ μέρη συστατικὰ τοῦ ὅλου, ταῦτα δὲ ὑπεθέμεθα ἐξ ἐναντίων εἶναι, συμβήσεται τὸ φθαρτικὸν συστατικὸν γινόμενον ἐνταῦθα, ὅπερ ἄτοπον. ὁ αὐτὸς δὲ λόγος καὶ ἐπὶ τοῦ πολλοῦ καὶ ὀλίγου. τρίτον ἐπιχείρημα· εἰ τὸ μέγα καὶ τὸ μικρὸν καὶ τὸ πολὺ καὶ ὀλίγον ἐναντία ἐστίν, ἐπεὶ δυνατὸν τὸ αὐτὸ πρᾶγμα, ὡς ἐδείξαμεν, κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον καὶ μέγα εἶναι καὶ μικρὸν πρὸς ἄλλο καὶ ἄλλο, ὥσπερ κέγχρον λέγομεν πρὸς μὲν τὰ ὁμογενῆ μεγάλην πρὸς δὲ τὸ ὄρος μικράν, εὑρεθήσεται τὸ μικρόν, εἰ τύχοι, ἢ τὸ μέγα δυνάμενον ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ ἓν ἕκαστον ἐν παντὶ πράγματι τῶν ἐναντίων δεκτικόν. τέταρτον ἐπιχείρημα· εἰ τὸ μέγα καὶ τὸ μικρὸν καὶ τὸ πολὺ καὶ ὀλίγον ἐναντία κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, εὑρεθήσεταί τι ἑαυτῷ ἐναντίον, ὅπερ ἄτοπον.

Ἡμῶν οὖν διὰ τεσσάρων ἐπιχειρημάτων δειξάντων ὅτι τὸ μέγα καὶ τὸ μικρὸν καὶ τὸ πολὺ καὶ τὸ ὀλίγον οὐκ ἔστιν ἐναντία, πῶς ὁ Πλωτῖνός φησι καὶ αὐτὸς δὲ Ἀριστοτέλης ἐν τοῖς Μετὰ φυσικὰ τὸ μικρὸν καὶ τὸ μέγα ἐναντία εἶναι; φαμὲν οὖν ὅτι ἀμφότεροι οἱ λόγοι καθεστήκασιν ἀληθεῖς· ἐν μὲν γὰρ δύο ὑποκειμένοις ὄντα τὸ μέγα καὶ τὸ μικρὸν οὐκ εἰσιν ἐναντία | ἀλλὰ πρός τι· εἰ γὰρ ταῦτα ἐν δύο ὑποκειμένοις, τὰ δὲ ἐναντία περὶ ἓν 86r
ὑποκείμενον μάχονται, δῆλον ὅτι ταῦτα οὐκ ἔστι ἐναντία. ὅτε μὲν οὖν εἰσιν ἐν δύο ὑποκειμένοις, οὐκ εἰσιν ἐναντία ἀλλὰ πρός τι. ὅτε δὲ ἐν ἑνὶ ὑποκειμένῳ θεωροῦνται, τοῦτ' ἔστιν αὔξησις ὄντα καὶ μείωσις, τότε ἐναντία ἐστίν· ἔστιν γὰρ ὅρος μὲν τῆς αὐξήσεως τὸ μέγα, ὅρος δὲ τῆς μειώσεως τὸ μικρόν. ταῦτα τοίνυν ἐναντία ἐστίν, ἐπειδὴ καὶ ⟨ἡ⟩ αὔξησις τῇ μειώσει ἐναντία· ἡ γὰρ αὔξησις καὶ ἡ μείωσις ὁδός ἐστιν ἐπὶ τὸ μικρόν τε καὶ μέγα· ὧν δὲ αἱ ὁδοὶ ἐναντίαι, τούτων καὶ τὰ πέρατα ἐναντία· τὸ ἄρα [τὸ] μικρὸν καὶ τὸ μέγα ἐναντία εἰσὶν ὡς πέρατα ὄντα αὐξήσεως καὶ μειώσεως. τί οὖν οὐ δυνατὸν ἀληθεύειν τὸν προκείμενον λόγον; φαμὲν ὅτι ναί, οὐχ ἧττον δὲ καὶ τὸν ἐν τῇ Μετὰ τὰ φυσικὰ εἰρημενόν· τὸ γὰρ μέγα καὶ τὸ μικρόν, ὡς εἴρηται, ἐν ἑνὶ ὑποκειμένῳ ὄντα οὐκ εἰσιν ἐναντία· τὸ γὰρ μέγεθος τοῦ μικροῦ τῷ μεγέθει τοῦ μεγάλου οὐκ ἀντίκειται. ἀλλ' εἰ ἄρα ἡ ἐν τούτοις θεωρουμένη αὔξησις τῇ μειώσει ἐναντία ἐστίν· ἡ δὲ αὔξησις καὶ μείωσις οὐκ ἔστι ποσὸν ἀλλὰ ποιόν, ὡς δειχθήσεται ἐν τοῖς περὶ τοῦ ποιοῦ λόγοις· ἐν ποιοῖς ἄρα ἡ ἐναντίωσις καὶ οὐκ ἐν ποσοῖς. ἡ δὲ ἔλλειψις καὶ ἡ πλεονεξία ἐναντία· τούτων γὰρ τὰ μεγέθη μετέχει. ὥστε καὶ αὐτὰ κατὰ συμβεβηκὸς ἐναντία ὡς μετέχοντα τῶν ἐναντίων, ὥσπερ καὶ τὸ ἄρτιον καὶ τὸ περιττόν φαμεν εἶναι ἐναντία· ἀριθμὸς γὰρ ἀριθμῷ οὐκ ἔστιν ἐναντίος, ἀρτιότης δὲ περιττότητος | ἐναντία ἐστί. καὶ ὅμως φαμὲν τὸ ἄρτιον 86v
τῷ περιττῷ ἐναντίον εἶναι ὡς δεκτικὸν τῶν ἐναντίων.

Ἀλλὰ ἀποροῦσί τινες πάλιν λέγοντες ὅτι ἐν τόπῳ ἐστὶν ἡ τοῦ ποσοῦ ἐναντιότης· φασὶ γὰρ ὅτι ὁ τόπος ποσόν, ὁ τόπος ἔχει ἐναντίον, ἐν

4 πολὺ M (cf. p. 92,16) 14 πλοτῖνος M (cf. Enn. VI, 3,12 p. 627) 15 ἐν τοῖς Μετὰ φυσ.] A 6 p. 987b 20 sq. 23 ἡ addidi 24 pr. ἡ] εἰ M 24. 34 γὰρ] δὲ M 25 τὸ delevi 30 εἰ] ἡ M 37 ὅμως] an οὕτως? 40 ante ἐν suppleveris συνάγεται

τρίτῳ σχήματι τὶ ποσὸν ἔχει ἐναντίον. βουλόμενοι δὲ δεῖξαι ὅτι ἐν τόπῳ ἐστὶν ἡ ἐναντιότης, κέχρηνται συλλογισμῷ τοιούτῳ· τὸ ἄνω καὶ κάτω ποσόν· καὶ τοῦτο δείξωμεν δι' ἑτέρου συλλογισμοῦ ἔχοντος οὕτως· τὸ ἄνω καὶ κάτω τόπος, ὁ τόπος ποσόν, τὸ ἄρα ἄνω καὶ κάτω ποσόν. πόθεν δὲ πάλιν τὸ ἄνω καὶ κάτω ἐναντίον; πάλιν κἀνταῦθα ἕτερος συλλογισμὸς τὸ ζητούμενον ἡμῖν παριστῶν· τὸ ἄνω καὶ κάτω πλεῖστα διέστηκεν, τὸ πλεῖστον διεστηκὸς ἐναντίον, τὸ ἄρα ἄνω καὶ κάτω ἐναντία. καὶ οὕτως μὲν ὁ συλλογισμὸς προῆλθεν δεικνὺς ὅτι ἐν τόπῳ ἐστὶ τὰ ἐναντία. πρὸς τούτους φαμὲν ὅτι ἐπειδὴ τὸ ἄνω καὶ κάτω διττόν, τὸ μὲν φύσει τὸ δὲ θέσει· φύσει μὲν ἄνω καὶ κάτω λέγεται καὶ ἡ γῆ καὶ ὁ οὐρανός, θέσει δὲ ὡς οἶκος δυνάμενος πρὸς ἄλλο καὶ ἄλλο παραλαμβανόμενος εἶναι καὶ ἄνω καὶ κάτω. ποῖον οὖν βούλεσθε ἄνω καὶ κάτω; τὸ φύσει ἢ τὸ θέσει; εἰ μὲν οὖν τὸ θέσει βούλεσθε ἄνω καὶ κάτω, ταῦτα οὐκ εἰσιν ἐναντία, ἀλλὰ πρός τι· δυνατὸν γὰρ τὸ αὐτὸ ἐπὶ τοῦ θέσει ἄνω καὶ κάτω λέγεσθαι. ταῦτα τοίνυν πρός τί εἰσι, καὶ οὐκ ἐναντία. εἰ δὲ μή, εὑρεθήσονται πάντες οἱ λόγοι ἁρμόζοντες ἐπὶ τοῦ μικροῦ καὶ μεγάλου. εἰ δὲ φύσει βούλεσθε ἄνω καὶ κάτω, οἱ τοιοῦτοι τόποι οὐκ εἰσιν ἐναντίοι αὐτοὶ καθ' ἑαυτούς, ⟨ἀλλ'⟩ | 87r ἐναντίων σωμάτων δεκτικοί· οὕτω τὸν ἄνω τόπον δεκτικὸν εἶναι τοῦ πυρὸς κουφοτάτου ὑπάρχοντος λέγομεν, τὸν δὲ κάτω δεκτικὸν εἶναι τῆς γῆς ὡς βαρυτάτης. δῆλον οὖν ὅτι οἱ αὐτοὶ τόποι οὐκ εἰσιν φυσικοὶ τῶν ἐναντίων καθ' ἑαυτούς, ἀλλ' εἰ ἄρα λέγοιντο ἐναντία, διότι ἐναντίων σωμάτων εἰσὶ δεκτικοί, λέγω δὴ πυρὸς καὶ γῆς, τούτου χάριν λέγονται. ἀλλ' ἴσως ἐρεῖ τις ὅτι καὶ οὗτοι οἱ τόποι, τὸ ἄνω καὶ κάτω, ἐναντία εἰσὶν ὡς πλεῖστον διεστηκότα ἀπ' ἀλλήλων. πρὸς τοῦτό φαμεν ὅτι οὐκ αὐτοὶ ἐναντίοι εἰσίν, ἀλλ' ἡ διάστασις ἡ μεταξὺ τούτων· οὗτοι γὰρ ὡς τόποι οὐκ εἰσιν ἐναντίοι, ἀλλ' ἡ μεταξὺ τούτων, ὡς εἴρηται, διάστασίς ἐστιν ἐναντία. ἡ δὲ διάστασις οὐκ ἔστι ποσόν, ἀλλὰ ποιόν. ἐν ποιοῖς ἄρα ἡ ἐναντιότης, ὥσπερ ἐλέγομεν καὶ ἐπὶ τοῦ μικροῦ καὶ τοῦ μεγάλου μὴ ταῦτα τὰ μεγέθη ἐναντία εἶναι, ἀλλὰ τὴν ποιότητα τὴν ἐν αὐτοῖς, τοῦτ' ἔστι τὴν αὔξησιν καὶ τὴν μείωσιν. καὶ ἐπὶ τοῦ ἀριθμοῦ ὡσαύτως. ἐπειδὴ δὲ τὰ τῇ φύσει πλεῖστον διεστηκότα ἐναντία εἶναι ἐλέγομεν, οἷον οὐρανὸν καὶ γῆν, ἐνταῦθά τινες γενόμενοι βούλονται δεῖξαι ὡς οὐ πλεῖστον διέστηκεν ἀλλήλων ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ. καὶ οὗτοι κέχρηνται λόγῳ τοιούτῳ καί φασιν ὅτι τὸ πλεῖστον διεστηκὸς ἐπίτασιν οὐ δέχεται· εἰ οὖν ἡ γῆ τοῦ οὐρανοῦ πλεῖστον διέστηκεν, πῶς λέγομεν ἔτι μᾶλλον ἀπέχειν τοῦ οὐρανοῦ τὸ ἡμισφαίριον τὸ ὑπὸ γῆν; πρὸς τούτους φαμὲν ὅτι οὐ δεῖ τεμαχίζειν τὸν οὐρανόν, ἀλλ' ὅλον ὡς ὅλον θεωρεῖν αὐτόν· ὅλος γὰρ ὁ οὐρανὸς ἐπὶ πλεῖστον διέστηκε τῆς γῆς, καὶ οὐ τὸ μὲν αὐτοῦ μᾶλλον διέστηκε | 87v τὸ δὲ ἧττον.

Εἰπὼν γοῦν ὁ φιλόσοφος πάντα τὰ ἐν τούτῳ ἰδίῳ ζητούμενα, μέτεισιν ἐπὶ τὸ τελευταῖον ἴδιον, τοῦτ' ἔστι τὸ ἴσον τε καὶ τὸ ἄνισον, ἐφ' ᾧ τὸν

1 τὶ ποσὸν] τίς τόπος M 7 διεστηκὸς] διεστηκέναι M 12. 13. 16 βούλεσθαι M 15 εὑρεθήσωνται M 17 ἀλλ' inserui 20 φυσικοὶ] an φύσει? 21 ἐναντία] an ἐναντίοι? 27 ἐλέγομεν] p. 94,31 31 ἐλέγομεν] v. 10 33 οὗτοι] οὐ M 40 τῷ τελευταίῳ M[1]

περὶ τοῦ ποσοῦ καταπαύει λόγον. τριῶν οὖν οὐσῶν ἀντιθέσεων, ταὐτοῦ — θατέρου, ἴσου — ἀνίσου, ὁμοίου — ἀνομοίου, τὸ μὲν ταὐτὸν καὶ θάτερον ἐπὶ οὐσίας φέρεται, τὸ δὲ ὅμοιον καὶ ἀνόμοιον ἐπὶ τοῦ ποιοῦ, τὸ δὲ ἴσον καὶ ἄνισον ἐπὶ τοῦ ποσοῦ. ἔσχεν οὖν πάροδον τοῦτο, τοῦτ' ἔστι τὸ ἴσον καὶ ἄνισον, ἀπὸ τοῦ πρώτου ἰδίου, τοῦ καταμετρεῖσθαι· τὰ γὰρ μετρούμενα ἢ ἴσως μετροῦνται καὶ λέγονται εἶναι ἴσα, ἢ ἀνίσως καὶ λέγονται ἄνισα. πῶς οὖν τοῦτο τὸ ἴδιον, τὸ ἴσον καὶ ἄνισον, ἴδιον ἀποδέδωκε τοῦ ποσοῦ; * * * τὰ γὰρ πρός τι οὐκ ἔχει ἰδίαν ὕλην, ἀλλ' εὑρίσκεται καὶ ἐν οὐσίαις καὶ ἐν ποιοῖς· ἐν μὲν οὖν οὐσίαις ὡς ὁ πατὴρ καὶ ὁ υἱός, ἐν ποιῷ δὲ ὡς ὅτε εἴπωμεν ὅμοιον καὶ ἀνόμοιον, ἐν ποσῷ δὲ ὡς ὅτε εἴπωμεν ἴσον ⟨καὶ⟩ ἄνισον. εἰ γοῦν ἐν πάσαις ταῖς κατηγορίαις εὑρίσκεται, οὐδὲν ἄτοπον καὶ νῦν ταύτην εὑρίσκεσθαι τὴν κατηγορίαν ἐν τῷ ἴσῳ καὶ ἀνίσῳ. καὶ καλῶς ὁ Ἀριστοτέλης παραφυάδι ἐοικέναι τὰ πρός τι εἶπεν ἐν τοῖς Ἠθικοῖς, ὡς ἐν πάσαις ταῖς κατηγορίαις θεωρούμενα. ἀλλὰ ἀποροῦσιν εὐθέως· εἰ τοῦ ποσοῦ ἴδιόν ἐστι τὸ ἴσον καὶ ἄνισον, πῶς ἡ μονὰς λέγεται ὡς εἰς δύο ἡμίσεα καταμετρουμένη ἤγουν ἴσα, ⟨ἴση μέν⟩, ἄνισος δὲ οὐ λέγεται; πῶς τὸ σημεῖον καὶ τὸ νῦν οὔτε ἴσον λέγεται οὔτε ἄνισον; ταῦτα γὰρ μέρη μὴ ἔχοντα οὐδὲ | ὅλως καταμετρεῖται. πρὸς ταῦτα δύο τινὰς 88r ἐπιλύσεις προβαλλόμεθα, μίαν μὲν κοινὴν τῶν τριῶν, ἄλλην δὲ ἰδίαν τῆς μονάδος. καὶ ἔστιν ἡ μὲν κοινὴ αὕτη· ὅτι ταῦτα οὐκ εἰσιν ποσά, ἀλλ' ἀρχαὶ ποσῶν, ἡμεῖς δὲ οὐ περὶ ἀρχῶν τοῦ ποσοῦ διαλεγόμεθα, ἀλλὰ περὶ αὐτοῦ τοῦ ποσοῦ. περὶ ⟨δὲ⟩ τῆς μονάδος φαμὲν ὅτι οὐδὲν ἄτοπον ταύτην εἰς ἴσα μὲν καταμετρεῖσθαι, εἰς ἄνισα δὲ μὴ καταμετρεῖσθαι· ὁ γὰρ Ἀριστοτέλης οὐκ εἶπε δεῖν πάντως τὰ δύο ἔχειν τὸ ποσόν, τοῦτ' ἔστι τὸ ἴσον καὶ τὸ ἄνισον, ἀλλ' ἢ τοῦτο ἢ ἐκεῖνο. εἰ δὲ τοῦτο, οὐδὲν ἄτοπον καὶ τὴν μονάδα εἰς ἴσα μὲν καταμετρεῖσθαι, εἰς ἄνισα δὲ μὴ καταμετρεῖσθαι, διότι οὐκ ἀνάγκη τὸ ποσὸν ἅμα τὰ δύο ἔχειν, ἀλλ' ἢ τοῦτο ἢ ἐκεῖνο. τοῦτο πέρας τῆς προκειμένης θεωρίας καὶ τῶν περὶ τοῦ ποσοῦ λόγων. οὐκ ἐπεξήλθαμεν δὲ τῷ ῥητῷ, ἐπειδὴ πάντα καλῶς διήλθαμεν ἐν τῇ διεξόδῳ τῆς θεωρίας.

⟨Θεωρία κγ'.⟩

Περὶ τῶν πρός τι.

p. 6a36 Πρός τι δὲ τὰ τοιαῦτα λέγεται, ὅσα αὐτὰ ἅπερ ἐστὶν ἑτέρων εἶναι λέγεται, ἢ ὁπωσοῦν ἄλλως πρὸς ἕτερον.

Ἐπειδὴ πέντε παρακολουθήματα ἕπεται τοῖς πρός τι, τὸ λέγεσθαι, τὸ

3 ἐπὶ (ante οὐσίας) iter. M 5 καταμετρῆσθαι constanter M 8 lac. signavi 10 εἴπομεν (bis) M ὅμοιον—εἴπωμεν nunc paene evanida suppl. in mrg. M² 11 καὶ ἄνισον] ἀνίσου M 12 κατηγορίαν] διαφορὰν M 13 ἐν τοῖς Ἠθικοῖς] Eth. Nic. A 4 p. 1096a21 16 ἴση μὲν inserui (cf. El. p. 200,20) οὐ superscr. M² 18 ὅλως supplevi: IV fere litt. evan. M 22 δὲ addidi 29 ῥητῷ scripsi: αὐτῶ M 31 tit. inserui 32 an περὶ τοῦ πρ.? (cf. p. 97,34)

διδάσκεσθαι, τὸ εἶναι, τὸ γένος εἶναι, τὸ συναριθμεῖσθαι ταῖς κατηγορίαις, ἰσάριθμον καὶ ἡμεῖς τὴν ζήτησιν ποιησώμεθα· διότι μὲν λέγονται, ζητήσωμεν τὴν αἰτίαν τῆς ἐπιγραφῆς, διότι δὲ διδάσκονται, ζητήσωμεν τὴν διασκευὴν τῶν πρός τι, | 88v διότι δὲ εἰσίν, τὴν τούτων ὑπόστασιν πολυπραγμονήσωμεν, διότι δὲ γένη εἰσίν, ἀναγκαῖον τὰ τούτων εἴδη μαθεῖν, διότι δὲ συναριθμοῦνται ταῖς κατηγορίαις, τὴν τάξιν ζητήσωμεν. ἀφ᾽ ἧς καὶ τὴν ἀρχὴν ποιησώμεθα. διαφωνεῖ τοίνυν ὁ Ἀριστοτέλης ἑαυτῷ· ἐν μὲν γὰρ τῇ ἀπαριθμήσει τῶν κατηγοριῶν τὸ ποιὸν τοῦ πρός τι προέταξεν, νυνὶ δὲ ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τὸ πρός τι τοῦ ποιοῦ. πόθεν οὖν; φαμὲν ὡς οὐδὲν ἄτοπον· ὅπου μὲν γὰρ ἀπαρίθμησις ψιλὴ ἦν, εἰκὸς ἦν προηγεῖσθαι τὰ καθ᾽ αὑτὰ τῶν ἐν σχέσει, καὶ διὰ τοῦτο προηγεῖται τὸ ποιὸν τοῦ πρός τι· ὅπου δὲ διδασκαλία ὑπῆρχεν, διὰ τέσσαρας αἰτίας ἠναγκάσθη τὸ πρός τι προτάξαι τοῦ ποιοῦ. καὶ πρώτη μέν ἐστιν αἰτία αὕτη· ἐπειδὴ περὶ τοῦ ποσοῦ διαλεγόμενος τοῦ ἴσου καὶ ἀνίσου ἐμνήσθη, τὸ δὲ ἴσον καὶ ἄνισον τῶν πρός τι, τούτου χάριν μετὰ τὸ ποσὸν τὸ πρός τι ἐπήγαγεν. δευτέρα αἰτία· ἐπειδὴ πολὺς ἦν ὁ λόγος ἐν τῷ ποσῷ, ⟨ὅτε⟩ τῶν πρός τι ἐμνήσθη, ἵνα μὴ ἐπὶ πολὺ ἀνηκόους ἡμᾶς τούτων ἐάσῃ, τούτου χάριν εὐθέως μετὰ τὸ ποσὸν πρὸ τοῦ ποσοῦ τὴν ⟨τῶν⟩ πρός τι διδασκαλίαν προέθετο λέγειν. τρίτη αἰτία· ἐπειδὴ τὰ πρός τι οὐδεμίαν ἔχουσιν ὕλην καὶ ἐν πάσαις φαίνονται ταῖς κατηγορίαις, καὶ ὅτι ἐμπεσὼν ἐν τῷ ποσῷ ταῦτα ἐδίδαξεν, ἵνα μὴ ῥᾳδίως καὶ ἐν τῷ ποιῷ παραπεσὼν τὰ αὐτὰ διδάξῃ ἡμᾶς, τούτου χάριν τοῦ ποιοῦ ⟨τὰ⟩ πρός τι προέταξεν. τετάρτη αἰτία· ἐπειδὴ Πρωταγόρειος ἦν δόξα καὶ τὴν ποιότητα τῶν | 89r πρός τι εἶναι, ἵνα μὴ κἀκεῖσε γενόμενοι καὶ τὴν τῶν πρός τι φύσιν ἀγνοοῦντες μὴ δυνηθῶμεν τὴν τούτων δόξαν γνῶναι εἴτε ἀληθὴς εἴτε ψευδὴς ὑπάρχει, προέταξε τὰ πρός τι ὁ φιλόσοφος, ἵνα μὴ τῇ ἀγνοίᾳ συμβῇ ἀπατηθῆναι ἡμᾶς. ἐν τούτοις τὸ πρῶτόν ἐστι κεφάλαιον, ἐν ᾧ τὴν τάξιν ἐζητήσαμεν. φέρε δὲ λοιπὸν ἐπὶ τὴν ἐπιγραφὴν ἀναδράμωμεν. ἰστέον ὅτι τὰ μὲν τῶν ἀρχαιοτέρων βιβλία Περὶ τοῦ πρός τι ἐπιγράφουσι, τὰ δὲ τῶν νεωτέρων Περὶ τῶν πρός τι. καὶ αἱ δύο ἐπιγραφαὶ ἔχονται λόγου· ἐπειδὴ γὰρ ἐν τοῖς πρός τι μία ἐστὶν ἡ σχέσις καὶ διάφορα τὰ δεξάμενα τὴν σχέσιν, τούτου χάριν καὶ διάφορός ἐστιν ἡ τούτων ἐπιγραφή, καὶ διὰ μὲν τὴν σχέσιν μίαν οὖσαν ἐπιγέγραπται Περὶ τοῦ πρός τι, διὰ δὲ τὸ διάφορα εἶναι τὰ δεξάμενα τὴν σχέσιν ἐπιγέγραπται Περὶ τῶν πρός τι. ἡμεῖς δὲ τῇ ἑνικῇ ἐπιγραφῇ πεισθῶμεν, διότι ἀναλογεῖ ἡ μὲν σχέσις αἰτίῳ τὰ δὲ ὑποδεξάμενα τὴν σχέσιν αἰτιατῷ. εἰ οὖν ἐν τῷ αἰτίῳ καὶ αἰτιατῷ τὸ αἴτιον μᾶλλον ἐντιμότερόν ἐστιν, εἰκότως ἀκολουθοῦντες τῷ ἐντιμοτέρῳ οὕτω καὶ τὴν ἐπιγραφὴν ποιησώμεθα. ἐν τούτοις τὸ δεύτερόν ἐστι κεφάλαιον. τρίτον ἐστὶν ⟨ἡ⟩ τῶν πρός τι διασκευή. καί φαμεν ὡς τρισὶ κεφαλαίοις καὶ μόνοις ἀπαρτίζει τὸν περὶ τῶν πρός τι λόγον ὁ φιλόσοφος. καὶ

4 τῶν] τὴν M 8 προέταξεν] p. 1b26 10 εἰκὼς M 12 ἠναγκάσθει M 13 ἐπειδὴ] ἐπεὶ δὲ M 16 ποσῷ] ποιῷ M ὅτε inserui ἐμνήσθη] p. 5b28 sq. 18 τῶν addidi 20 ταῦτα ἐδίδαξεν] ταύτην ἔταξεν M 22 τὰ inserui προέταξ.] ἔταξεν M πρωταγόρειος] πυθαγόρειος (cf. El. p. 204,2) 27 ἐζήτησαν M 36 μᾶλλον fort. eicias 38 ἡ inserui

πρῶτον μὲν ἐντίθησι ψευδῆ ὑπογραφήν, δεύτερον δὲ τὰ ἴδια τῶν πρός τι, καὶ τρίτον τὴν τελείαν καὶ δεδοκιμασμένην ὑπογραφήν. καὶ τοῦτο εἰκότως· οὐ γὰρ βούλεται ἡμᾶς ἢ ἀπονητὶ ἤτοι ἀκονιτὶ ἐπὶ τὰ | ἀληθέστερα ἀνα- 89v
γαγεῖν, ἀλλὰ προγυμνάζει ἡμᾶς ψευδέσι σοφίσμασι, καὶ προκαθάρας τὰ ψευδῆ οὕτως ἐπὶ τὴν ἀληθῆ διδασκαλίαν ἡμᾶς ἀναφέρει. ἐν τούτοις τὸ τρίτον κεφάλαιον.

Τέταρτον δὲ ζητήσωμεν τὴν τούτων ὑπόστασιν. ἰστέον ὅτι διάφορος γέγονε δόξα περὶ τῶν πρός τι, καὶ οἱ μὲν πάντα πρός τι εἶναι ἐδόξαζον, ἄλλοι δὲ οὐδὲν εἶναι πρός τι ἐνόμιζον. ἡμεῖς δὲ ἑκάτερον ἐλέγχοντες τὴν ἡμετέραν δόξαν εἰσάγωμεν ἀληθῆ ὑπάρχουσαν τοῦ τῶν ὄντων τὰ μὲν εἶναι πρός τι τὰ δὲ μὴ εἶναι πρός τι. καὶ οἱ μὲν λέγοντες πάντα εἶναι τῶν πρός τι κέχρηνται δύο τισὶ λόγοις, ὧν ὁ μέν ἐστιν συλλογιστικὸς ὁ δὲ ἀπὸ τῆς ἐνεργείας λαμβανόμενος. καὶ ὁ μὲν συλλογιστικός ἐστι τοιοῦτος· φασὶν ὅτι πάντα τὰ ὄντα αἱ κατηγορίαι, αἱ κατηγορίαι γένη, τὰ γένη πρός τι, πάντα ἄρα τὰ ὄντα πρός τι. πρὸς τοῦτό φαμεν ἡμεῖς ὅτι κακῶς εἰρήκασιν τὰς κατηγορίας γένη εἶναι· πῶς γὰρ βούλεσθε ταύτας γένη εἶναι; ἆρα ὡς γενικὰς σχέσεις οὔσας; ἀλλὰ τοῦτο ἄτοπον, ἀλλὰ γένη λέγονται ὡς γενικὴν ἀναδεξάμενοι σχέσιν, καὶ οὐκ ἔτι ὡς αὐταὶ καθ' αὑτὰς γενικαὶ οὖσαι σχέσεις. συνάγεται οὖν ἐκ τούτου λόγος ὅτι πᾶσαι αἱ κατηγορίαι γενικῆς μετέχουσι σχέσεως, καὶ οὔκ εἰσι τῶν πρός τι, ἀλλὰ τὴν τῶν πρός τι σχέσιν ἔχουσιν. ὅπερ καὶ ἡμεῖς ἐλέγομεν τὴν ὕλην τῶν κατηγοριῶν ὑποκεῖσθαι τοῖς πρός τι. καὶ οὗτος μέν ἐστιν ὁ συλλογιστικὸς λόγος τῶν βουλομένων πάντα εἶναι τῶν πρός τι. ὁ δὲ ἀπὸ τῆς ἐνεργείας λαμβανόμενος τοιοῦτος· φασὶν ὅτι τὸ μέλι τοῖς μὲν | γλυκύ ἐστι τοῖς δὲ πικρόν· τοῖς μὲν γὰρ 90r
ὑγιαίνουσιν γλυκὺ τοῖς δὲ ἰκτεριῶσι πικρόν. ὁμοίως καὶ τράχηλος περιστερᾶς τοῖς μὲν φαίνεται λευκὸς τοῖς δὲ φαιὸς τοῖς δὲ μέλας. καὶ δῆλον ἐντεῦθεν ὅτι οὔτε τὸ μέλι ἰδίαν ἔχει φύσιν καὶ χυμὸν οὔτε ὁ τράχηλος τῆς περιστερᾶς μίαν ἔχει χροιάν. φαμὲν οὖν πρὸς τούτους ὅτι πρῶτον μὲν οὐδεὶς ἐκ τῶν παρὰ φύσιν κρίνει, ἀλλ' ἐκ τῶν κατὰ φύσιν. ἄλλως τε δὲ καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς παρὰ φύσιν ἔστι τις αἰτία ἀναγκάζουσα τὸ μέλι τοῖς μὲν γλυκὺ φαίνεσθαι τοῖς δὲ πικρόν· τοῖς μὲν γὰρ κατὰ φύσιν ἔχουσιν γλυκύ ἐστι τὸ μέλι τοῖς δὲ ἰκτεριῶσι πικρόν ἐστιν, διότι ἡ θερμασία τοῦ μέλιτος ἀναλύουσα τὴν ἀναπεμπομένην τοῖς ἀγγίοις χολὴν ποιεῖ τὸ μέλι φαίνεσθαι πικρόν. καὶ ὁ τράχηλος δὲ τῆς περιστερᾶς αὐτὸς μὲν μίαν ἔχει χροιὰν πρὸς δὲ διαφόρους αἰτίας δοκεῖ πᾶσιν μὴ τὴν αὐτὴν ἔχειν χροιάν· τοῖς μὲν γὰρ κατ' εὐθυωρίαν ὁρῶσιν ὁ αὐτὸς ἀεὶ φαίνεται, τοῖς δὲ κατὰ ἀντανάκλασιν ἄλλως ἄλλοτε δοκεῖ ἔχειν χρῶμα· ἐν ἡλίῳ γὰρ φαινόμενος ἑτέροις ἑτέρως φαίνεται ἢ διὰ τὴν τῶν ὁρώντων διάφορον θέσιν ἢ διὰ τὰς τοῦ ἡλίου ἀκτῖνας ἢ δι' ἄλλας τοιαύτας αἰτίας. καὶ οὕτως μὲν οἱ λέγοντες πάντα εἶναι τῶν πρός τι. οἱ δὲ βουλόμενοι μηδὲν εἶναι πρός τι λέγουσιν ὅτι

1 ὑπογρ.] ἐπιγρ. M   3 ἀκονιτὶ] ἀκονητὶ M   14 alt. αἱ κατηγορίαι in mrg. suppl. M²   16 βούλεσθαι M   19 τούτου M²: τοῦτο M¹   20 εἰσι] ἔστι M   24. 31 γλυκὺν M   24. 31 γὰρ] οὖν M   27 pr. οὔτε] οὐδὲ M   36 οἰθυωρίαν M¹: εὐθεῖαν (in mrg.) M²   ὁ αὐτὸς] τ' αὐτὸς (sic) M

φύσει οὐδέν ἐστιν πρός τι, ἀλλ' ἐκ τῆς ἡμετέρας ἐπινοίας γίνονται τὰ πρός τι· ἡμεῖς γὰρ ἐπενοήσαμεν δεξιὸν καὶ ἀριστερόν, καὶ οὐ φύσει ἐστίν. πρὸς οὕς φαμεν ὅτι οὐ μόνον κατὰ τὴν ἡμετέραν ἐπίνοιαν γίνονται τὰ πρός τι, | ἀλλὰ καὶ φύσει εἰσίν· ἰδοὺ γὰρ ὁ μὲν σπλὴν καὶ τὸ ἧπαρ φύσει εἰσὶν δεξιὰ 90v
καὶ ἀριστερά· ὡς γὰρ ὁ μὲν σπλὴν δεξιός ἐστι τὸ δὲ ἧπαρ ἀριστερόν, οὕτως εἰ συμβῇ ταῦτα μετενεχθῆναι ἢ μὴ οὕτως ἔχειν, τὸ σύμπαν διέφθαρται ζῷον. δῆλον οὖν ἐντεῦθεν ὅτι οὐ μόνον κατὰ τὴν ἡμετέραν ἐπίνοιάν ἐστι τὰ πρός τι ἀλλὰ καὶ φύσει. ἄλλως τε δὲ εἰ δοῖμεν μὴ εἶναι πρός τι, οὐκ ἔστιν οὐδὲ ὁ δημιουργός· ὁ γὰρ δημιουργῶν δεδημιουργημένων ἐστὶ δημιουργός· ταῦτα δὲ τῶν πρός τι. εἰ οὖν ἀναιρεθήσεται τὸ πρός τι, οἰχήσεται εἰλικρινῶς ἡ πρόνοια, καὶ πάντα ἔσται ἐκ ταυτομάτου. καὶ αὐτὸ δὲ τὸ ἐκ ταυτομάτου κινδυνεύει ἀπολέσθαι, εἴ γε καὶ ἐν τοῖς ἐκ ταυτομάτου γινομένοις ἔστι καὶ αἴτιον καὶ αἰτιατόν· ταῦτα δὲ πάλιν τῶν πρός τι· τὸ γὰρ αἴτιον αἰτιατοῦ ἐστιν αἴτιον. εἰ οὖν ἠλέγξαμεν κἀκείνους ὡς ἀδύνατον ἅπαντα εἶναι τῶν πρός τι, καὶ τούτους πάλιν ὁμοίως ἠλέγξαμεν ὡς ἀδύνατον μηδὲν εἶναι τῶν πρός τι, ἐπιδειχθήσεται πάντα τὰ ὄντα καὶ εὑρεθησόμεθα μηκέτι περὶ τῶν πρός τι ζητοῦντες ἢ εἰσὶν ἢ οὐκ εἰσίν, ἀλλὰ περὶ πάντων τῶν ὄντων δῆλον ὅτι ἡ ἡμετέρα εἰσάγεται δόξα ἀληθὴς οὖσα καὶ βέβαιος, ἡ λέγουσα τῶν ὄντων τὰ μὲν εἶναι τῶν πρός τι τὰ δὲ μὴ εἶναι πρός τι.

Πέμπτον καὶ τελευταῖον κεφάλαιον τὰ εἴδη τῶν πρός τι. δέκα τοίνυν εἰσὶ τὰ εἴδη τῶν πρός τι, ταυτότης, ἀνισότης, ὕφεσις, κρίσις, πῆσις, γένεσις, μέθεξις, θέσις, ἀσυμμετρία καὶ ἡ πρὸς τὸ γένος ἀναφορά. | καὶ ἔστι 91r
ταυτότης μέν, ὡς ὅτε εἴπωμεν ʻτὸ ἴσον ἴσῳ ἐστὶν ἴσονʼ. ταυτότης δὲ λέγεται, διότι μὴ πρὸς ἑτερώνυμον λέγεται ἀλλὰ πρὸς αὐτὸ τὸ ὄνομα. ἀνισότης δέ ἐστιν, ὡς ὅτε εἴπωμεν ʻτὸ διπλάσιον ἡμίσεώς ἐστι διπλάσιονʼ. ὕφεσις δέ ἐστιν, ὡς ὅτε εἴπωμεν ʻὁ ἄρχων ἀρχομένων ἐστὶν ἄρχωνʼ· δεῖ γὰρ ὑποβεβηκέναι τοὺς ἀρχομένους τῷ ἄρχοντι. κρίσις δέ ἐστιν, ὡς ὅτε εἴπαμεν ʻἡ ἐπιστήμη τοῦ ἐπιστητοῦ ἐστιν ἐπιστήμηʼ. πῆσις δέ ἐστιν, ὡς ὅτε εἴπωμεν ʻτὸ ποιοῦν εἰς τὸ πάσχον ποιεῖʼ. μέθεξις δέ ἐστιν, ὡς ὅτε εἴπωμεν ʻτὸ μετέχον μετεχομένου μετέχειʼ. γένεσις, ὡς ὅτε εἴπωμεν ʻὁ πατὴρ υἱοῦ πατήρʼ. θέσις δέ, ὡς ὅτε εἴπωμεν ʻτὸ δεξιὸν ἀριστεροῦ δεξιόνʼ. ἀσυμμετρία δέ ἐστιν, ὡς ὅτε εἴπωμεν ʻτὸ ἀδύνατον εἰς τὸ εἶναι ἀδύνατον εἰς τὸ ὁραθῆναιʼ. ἡ δὲ πρὸς τὸ γένος ἀναφορά, ὡς ὅτε εἴπωμεν ὅτι ἡ μὲν γραμματικὴ αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν οὐκ ἔστι τῶν πρός τι, ἀλλὰ ποιότης ψυχῆς, πρὸς δὲ τὴν ἐπιστήμην, τοῦτ' ἔστι τὸ γένος αὐτῆς, παραβαλλομένη τῶν πρός τί ἐστιν· ἡ γὰρ γραμματικὴ ἐπιστήμης ἐστὶν γραμματική. τοῦτο πέρας τῆς προκειμένης θεωρίας.

---

8 δοίοιμεν M   9 οὐδὲ] οὔτε M   δημιουργημένων M   11 εἰλικρινῶς] εἰλίκοις (sic) M[1]: ἐλήκοις M[2]   14. 15 εἰλέγξαμεν (bis) M   22. 29 πεῖσις El. (p. 202,13 203,6)   24 εἴπομεν (fere constanter) M   31 μετεχομένου El. (p. 203,4): μετεχόμενον M

⟨Θεωρία κδʹ.⟩

p. 6a36 Πρός τι δὲ τὰ τοιαῦτα λέγεται, ὅσα αὐτὰ ἅπερ ἐστὶν ἑτέρων εἶναι λέγεται.

Ἐντεῦθεν ἡ ψευδὴς ὑπογραφὴ τῶν πρός τι. ἀλλ' ἵνα ταύτην νοήσωμεν, εἴπωμεν οὕτως· διττὸν τὸ πρὸς ἕτερον λέγεσθαι· ἢ γὰρ αὐτὸ ὅπερ ἐστὶν πρὸς ἕτερον λέγεται, ἢ ἄλλο μέν ἐστιν, πρὸς ἄλλο δὲ ἕτερον λέγεται, οἷον τὸ λευκὸν λέγεται πρὸς τὸ μέλαν· τὸ γὰρ λευκὸν οὐ καθὸ λευκόν ἐστιν λευκὸν λέγεται πρὸς τὸ μέλαν, ἀλλὰ καθὸ πολεμικώτατον ἢ ἐναντίον αὐτοῦ ἐστιν. | τὸ δὲ πρός τι οὐκ ἄλλο μὲν ἔστιν ἄλλο δὲ λέγεται, ἀλλὰ καθ' ὃ 91v μὲν ἔστι, κατὰ τοῦτο λέγεται· τὸ γὰρ δεξιὸν πρὸς τὸ ἀριστερὸν λέγεται, οὐ κατ' ἄλλο τι, οἷον καθὸ ἐναντίον ἐστίν, ἀλλὰ καθὸ δεξιόν· τὰ γὰρ πρός τι οὐ κατὰ τὸ πρῶτον σημαινόμενον, ἀλλὰ κατὰ τὸ δεύτερον λέγονται, τοῦτ' ἔστι τὰ μὴ ἄλλως μὲν ὄντα ἄλλως δὲ λεγόμενα, ἀλλὰ τὰ κατὰ τὴν ἰδίαν φύσιν λεγόμενα πρὸς ἕτερον. κατὰ τοῦτο γοῦν ὁ φιλόσοφος τὸ εἶδος εἶπεν πρός τι δὲ τὰ τοιαῦτα λέγεται, ὅσα αὐτὰ ἅπερ ἐστὶν ἑτέρων εἶναι λέγεται, ἵνα μὴ λάβωμεν τὰ ἄλλως μὲν ὄντα ἄλλως δὲ πρὸς ἕτερον λεγόμενα. ζητήσωμεν δὲ τίνος χάριν εἶπε λέγεται καὶ μὴ 'ἐστί'. καί φαμεν ὅτι ἐπειδὴ ἐκτίθεται ὑπογραφὴν μήτε ἀληθῆ οὖσαν μήτε ἀρέσκουσαν αὐτῷ, ὡς (δείξει δὲ ὁ λόγος προϊών) πολλὰ ἄτοπά ἐστιν ἑπόμενα ταύτῃ τῇ ὑπογραφῇ.

p. 6a37 Ἢ ὁπωσοῦν ἄλλως πρὸς ἕτερον.

Καλῶς καὶ τοῦτο προσέθηκεν ὁ φιλόσοφος· ἐπεὶ γὰρ εἴρηκεν ὡς αὐτὰ ἅπερ ἐστὶν ἑτέρων εἶναι λέγεται, ἵνα μὴ διὰ τὸ ἑτέρων νομίσῃς ὅτι πρὸς γενικὴν μόνην τὰ πρός τι συντάττεται, τούτου χάριν εἶπεν ἢ ὁπωσοῦν ἄλλως πρὸς ἕτερον· ἔστιν γὰρ τὰ πρός τι συντάττειν καὶ πρὸς δοτικὴν καὶ πρὸς αἰτιατικήν. καὶ πρὸς μὲν δοτικήν, ὡς ὅταν εἴπωμεν 'ὁ φίλος φίλῳ φίλος', πρὸς δὲ αἰτιατικήν, ὡς ὅταν εἴπωμεν 'ὁ τύπτων τυπτόμενον τύπτει'.

p. 6a37 Οἷον τὸ μεῖζον τοῦτο ὅπερ ἐστὶν ἑτέρου λέγεται· τινὸς γὰρ μεῖζον λέγεται.

Παράδειγμα λαβὼν τῆς ὑπογραφῆς ὁ φιλόσοφος καλῶς ἀπὸ τοῦ | μείζονος ἤρξατο, ἐπειδὴ ἐν τοῖς περὶ τοῦ ποσοῦ λόγοις μνήμην ἐποιήσατο 97r τοῦ μείζονος, καὶ τούτου χάριν τοῦτο ἔλαβεν πρὸς παράδειγμα, ἵνα μὴ ἐξ ἀγνώστων, ἀλλ' ἐκ φανερῶν τὴν διδασκαλίαν ποιήσῃ.

---

1 tit. inserui 8 πολεμικότατον M 10 ἔστι et pr. λέγεται] εἰσὶν et λέγονται M
30 λέγ. μεῖζον coll. Arist. 32 ἐν τοῖς περὶ τοῦ ποσοῦ λ.] p. 5b19

p. 6b2 Ἔστι δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν πρός τι οἷον ἕξις καὶ διάθεσις, αἴσθησις, ἐπιστήμη, θέσις.

Ζητοῦμεν ἐνταῦθα ὅτι τίνος χάριν παράδειγμα βουλόμενος λαβεῖν τῶν πρός τι ὁ φιλόσοφος μεμερισμένως εἴρηκεν ταῦτα, ἀποκεχωρισμένον τὸ διπλάσιον καὶ τὸ μέγα τάξας· ἐπήνεγκεν γὰρ λέγων ἔστι δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν πρός τι. φαμὲν ὅτι διὰ δύο αἰτίας· πρῶτον μὲν ὅτι τὸ μεῖζον καὶ τὸ διπλάσιον τῶν πρός τί ἐστι καὶ μόνον, ἡ δὲ ἕξις καὶ ἡ διάθεσις καὶ ἐπιστήμη οὐ μόνον πρός τί εἰσιν, ἀλλὰ καὶ ποιότητες, καὶ ποιότητες μὲν ὡς ἐν ψυχῇ θεωρούμενα, πρός τι δὲ ὡς πρὸς ἃ λέγονται παραβαλλόμενα. ἢ διὰ ταύτην οὖν τὴν αἰτίαν ἐχώρισεν ταῦτα, ἢ ὅτι ἐκεῖνα πρὸς γενικὴν καὶ μόνον λέγονται (τὸ γὰρ μεῖζον ἐλάττονός ἐστι μεῖζον καὶ τὸ διπλάσιον ἡμίσεώς ἐστι διπλάσιον), ταῦτα δὲ οὐ μόνον πρὸς γενικὴν ἀλλὰ καὶ πρὸς δοτικὴν ἀντιστρέφονται, οἷον λέγομεν ὅτι 'ἡ ἐπιστήμη ἐπιστητοῦ ἐστιν ἐπιστήμη', καὶ ἀντιστρέφοντες λέγομεν 'καὶ τὸ ἐπιστητὸν ἐπιστήμῃ ἐστὶν ἐπιστητόν'. ὁμοίως δὲ καὶ ἡ διάθεσις διαθετοῦ ἐστι διάθεσις καὶ τὸ διαθετὸν διαθέσει διαθετόν. ἰστέον δὲ ὅτι καὶ ταῦτα καὶ τὰ ἑξῆς λεγόμενα, οἷον ἀνάκλισιν καὶ καθέδραν καὶ στάσιν, ἔφασκεν ὁ ἡμέτερος διδάσκαλος μὴ βούλεσθαι | τὸν Ἀριστοτέλην ὡς πρός τι λαβεῖν, ἀλλ' ὡς ποιά 97v (θεωρεῖται γὰρ καὶ ὡς ποιὰ καὶ ὡς πρός τι· αὐτὰ μὲν γὰρ καθ' αὑτά, ὡς εἴρηται, ποιά ἐστιν, πρός τι δὲ ὡς ἔχοντα σχέσιν πρὸς τὰ μετέχοντα αὐτῶν ὡς πρός τι), ὅτι νῦν Ἀριστοτέλης βουλόμενος κακίσαι τὸν ὑπὸ τῶν νεωτέρων ἀποδιδόμενον ὁρισμόν, οὐ μόνον τὰ πρός τι ὁρίζεται, ἀλλὰ καί τινα τῶν ὑπὸ τὴν ποιότητα ἀναγομένων, ὡς ποιὰ αὐτὰ λαμβάνων. δηλοῖ δὲ καὶ τὸ τὴν θέσιν αὐτοῖς συναριθμήσασθαι, ἥπερ ἐστὶ ποιόν· οὐδὲν γὰρ ἕτερόν ἐστιν θέσις ἢ τὸ τοιόνδε σχῆμα τοῦ κινουμένου. τὸ δὲ σχῆμα ποιότης. ἄλλως τε, φησίν, ἡ ἀνάκλισις καὶ ἡ καθέδρα καὶ ἡ στάσις ἄντικρυς ποιότητές εἰσιν, εἴδη ὄντα τῆς θέσεως. πῶς οὖν ἐνῆν τὸ μὲν γένος ὑπὸ τὸ πρός τι ἀνάγεσθαι τὰ δὲ εἴδη ὑπὸ τὴν ποιότητα;

p. 6b6 Καὶ τὰ ἄλλα δὲ ὡσαύτως. πρός τι οὖν ἐστιν ὅσα αὐτὰ ἅπερ ἐστὶν ἑτέρων εἶναι λέγεται.

Καὶ τοῦτό φησιν ὑπὸ Ἀριστοτέλους ὡς γυμνάζοντος τὸν εἰρημένον ὁρισμὸν λέγεσθαι, ὡς εἰ οὕτως ἔλεγεν ὅτι κατὰ τὸν εἰρημένον ὁρισμὸν ὅσα ἅπερ ἐστὶν ἑτέρων λέγεται, πάντα πρός τί εἰσιν, ὅπερ ἄτοπον. ἄλλως τε, φησίν, οὐδὲ βούλεται τέως προφανῶς ἐναντιωθῆναι τούτῳ τῷ ὅρῳ, ἀλλὰ πρότερον συμμαχεῖ αὐτῷ καὶ κρατύνει αὐτόν, καὶ οὕτως ἀνατρέπει τοῦτον δεικνὺς ὡς πολλὰ τούτῳ ἄτοπα παρακολουθήσει.

---

1 καὶ om. Arist. 4 ἀποχωρισμ. M 5 γὰρ] δὲ M 9 ὡς] οὐ M1: ἡ M2 13 ἐπιστιτοῦ (constanter) M 17 ἀνάκλησις (constanter) M 20 πρός τι] ὅτι M 21 an ὅτι ⟨δὲ⟩? 25 κιν.] an κειμένου? 31 φασιν M (cf. v. 17. 34) γυμνάζοντες M 34 οὔτε M τέος M1

p. 6b11 Ἔτι δὲ καὶ ⟨ἡ⟩ ἀνάκλισις καὶ ἡ στάσις καὶ ἡ καθέδρα θέσεις τινές.

Ζητοῦμεν ἐνταῦθα τίνος χάριν πάλιν τὰ παραδείγματα διέκρινεν. καί φαμεν ὅτι διότι οὐκ εἰσι ταῦτα | 93r κυρίως πρός τι, ἀλλ' ὡς πρὸς τὴν τοῦ γένους ἀναφορὰν λέγονται πρός τι, τῶν προτέρων αὐτῶν καθ' αὑτῶν λεγομένων εἶναι τῶν πρός τι. ἐπειδὴ δὲ εἶπεν 'καὶ πάλιν δὲ ἡ ἀνάκλισις καὶ ἡ στάσις καὶ ἡ καθέδρα θέσεις εἰσίν' (εἴδη γὰρ ταῦτα τῆς θέσεως, ἡ δὲ θέσις τῶν πρός τι· ἢ γὰρ ὅλον τὸ σῶμα ὀρθόν ἐστι καὶ καλεῖται στάσις, ἢ ὅλον πλάγιόν ἐστιν καὶ καλεῖται ἀνάκλισις, ἢ μέρος μέν τι αὐτοῦ ἵσταται μέρος δέ τι αὐτοῦ κάθηται καὶ καλεῖται καθέδρα), τὸ δὲ ἀνακεκλίσθαι ἢ ἑστάναι ἢ καθέζεσθαι ταῦτα, φησίν, οὐκ εἰσιν θέσεις, εἴ γε ἡ θέσις τῶν πρός τί ἐστιν, ταῦτα δὲ θέσεις μὲν οὐκ εἰσιν, παρωνύμως δὲ ἀπὸ τῶν εἰρημένων εἰδῶν τῆς θέσεως μετηνέχθησαν, ἀπὸ μὲν τῆς στάσεως τὸ ἑστάναι, ἀπὸ δὲ τῆς ἀνακλίσεως τὸ ἀνακεκλίσθαι, ἀπὸ δὲ τῆς καθέδρας τὸ καθέζεσθαι. ὥσπερ δὲ ταῦτα ἀπὸ τῶν εἰδῶν τῆς θέσεως μετηνέχθησαν, οὕτως καὶ ἀπὸ τοῦ γένους τούτων, τοῦτ' ἔστι τῆς θέσεως, μετηνέχθη τὸ κεῖσθαι, ἥτις ἐστὶ μία τῶν κατηγοριῶν· αὕτη γὰρ γένος ἐστὶ τοῦ ἑστάναι καὶ ἀνακεκλίσθαι ⟨καὶ καθέζεσθαι⟩. ὥστε τὸ εἶδος τῶν πρός τι, τοῦτ' ἔστιν ἡ θέσις, μίαν ἔτεκε κατηγορίαν τὴν τοῦ κεῖσθαι. καὶ οὐδὲν θαυμαστόν· καὶ δύο γὰρ εἴδη τοῦ ποσοῦ δύο ἔτεκον κατηγορίας, ὁ τόπος τὴν ποῦ καὶ ὁ χρόνος τὴν ποτέ, οὐχ ὅτι ὁ τόπος λέγεται ποῦ, ἀλλὰ τὰ πράγματα τὰ ἐν τῷ τόπῳ ὄντα, οὐδὲ ὁ χρόνος αὐτὸς ποτέ, ἀλλὰ τὰ ἐν χρόνῳ γινόμενα πράγματα. ἀπορήσειε δ' ἄν τις πρὸς τὸν φιλόσοφον διὰ τί τὰ θέσεως εἴδη καὶ ὑπὸ τὸ πρός τι καὶ ὑπὸ τὴν θέσιν ἀνάγει· ταῦτα γὰρ | 93v ὑπὸ τὴν τοῦ κεῖσθαι κατηγορίαν ἔδει ἀνάγεσθαι. πρὸς ὃν λέγομεν ὅτι οὐ πάντως τὰ ἀπό τινος παρωνύμως λεγόμενα ὑπὸ τὴν αὐτὴν κατηγορίαν τελεῖ· ἰδοὺ γὰρ ἀπὸ τῆς γραμματικῆς ὁ γραμματικός· καὶ ἡ μὲν γραμματικὴ ἐπιστήμη οὖσα ὑπὸ τὴν ποιότητα ἀνάγεται, ὁ δὲ γραμματικὸς ὑπὸ τὴν οὐσίαν. οὕτω καὶ ἐπὶ τούτων τὴν μὲν ἐνέργειαν ὑπὸ τὰ πρός τι ἀνάγομεν, αὐτὸ δὲ τὸ κείμενον ὑπὸ τὴν κεῖσθαι κατηγορίαν.

p. 6b13 Παρωνύμως δὲ ἀπὸ τῶν εἰρημένων θέσεων λέγονται.

Σημειωτέον ὅτι καλῶς ἐν τοῖς προλαβοῦσιν ἐλέγομεν ὅτι χρεία τῆς τῶν παρωνύμων διδασκαλίας ἐν τῷ παρόντι συγγράμματι· ἰδοὺ γὰρ αὐτὸς ὁ Ἀριστοτέλης φαίνεται τούτων μεμνημένος. προέλαβεν δὲ ἐν τῇ ἀρχῇ τὴν τούτων διδασκαλίαν εἰπών, ἵνα μὴ ὀνόματα ἄγνωστα τοῖς εἰσαγομένοις

1 ἔτι] ἔστι M ἡ (ante ἀνάκλ.) inserui 7 εἴδη Amm. (p. 68,21): ἤδη M 8 ἢ Amm.: καὶ M 10. 11 ἀνακεῖσθαι et καθῆσθαι Arist. 11 εἴ Amm.: ἢ M 16 τῆς θέσεως Amm.: τῶν θέσεων M ἥτις M²: εἴ τις M¹ 18 καὶ καθέζεσθαι Amm.: om. M 23 τί suppl M² τὰ θέσεως εἴδη] τὸ θέσει M (διὰ τί τὴν θέσιν καὶ τὴν στάσιν ὑπὸ τὰ πρός τι ἀνάγει Amm.) 30 an τὴν ⟨τοῦ⟩ κεῖσθαι? 31 λέγεται Arist. 32 ἐν τοῖς προλαβ.] p. 55,8

παρέχῃ καὶ μὴ ἐκ τῶν φανερῶν ἀλλ' ἐξ ἀγνώστων τὴν διδασκαλίαν δόξῃ ποιήσασθαι, ὅπερ ἐστὶ διαβεβλημένον παρὰ τοῖς παλαιοτέροις.

p. 6b15 Ὑπάρχει δὲ καὶ ἐναντιότης ἐν τοῖς πρός τι, οἷον ἀρετὴ κακίᾳ ἐναντία, ἑκάτερον τῶν πρός τι ὄν, καὶ ἐπιστήμη ἀγνοίᾳ. οὐ πᾶσι δὲ τοῖς πρός τι ὑπάρχει ἐναντίον.

Μετὰ τὴν ψευδῆ ὑπογραφὴν τῶν πρός τι ἐπὶ τὰ ἴδια λοιπὸν μεταβέβηκεν ὁ φιλόσοφος. καὶ πρῶτον ἴδιον ἀποδίδωσι τῶν πρός τι τὸ ἔχειν ἐναντίον. ἀλλ' εὐθέως ἡμᾶς ζήτησις διαδέχεται· φασὶ γὰρ τίνος χάριν ὁ καί σύνδεσμος προτέθειται. ⟨φαμὲν⟩ ὅτι καὶ διὰ τὰ μέλλοντα καὶ διὰ τὰ φθάσαντα· διὰ μὲν | τὰ μέλλοντα, ἐπειδὴ ἐλέγομεν ἀκολουθεῖν τῇ ἐναντιότητι τὸ 94r μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον. ἐπειδὴ οὖν συνεφέλκεται καὶ ἡ ἐναντίωσις τῷ μᾶλλον καὶ ἧττον (μέλλει γὰρ ἀποδοῦναι καὶ τοῦτο ἴδιον ὑπάρχον τῶν πρός τι), εἰκότως οὖν ὁ καί σύνδεσμος πρόσκειται. πρὸς δὲ τὰ φθάσαντα, ἐπειδὴ ἡ ψευδὴς ὑπογραφὴ ἰδίῳ ἀναλογεῖ. ἰδίῳ δὲ ἀναλογεῖ, διότι καὶ ἡ ὑπογραφὴ ἐκ συμβεβηκότων, καὶ πάλιν διότι ἡ ὑπογραφὴ καθάπερ τὸ ἴδιον ἀντιστρέφειν βούλεται. ἐπειδὴ οὖν τὴν ὑπογραφὴν ἀποδεδώκαμεν ἀναλογοῦσαν ἰδίῳ, ὡς ῥηθέντος πρώτου ἰδίου οὕτως ἐπήγαγεν τὸν καί σύνδεσμον, δηλῶν δι' αὐτοῦ ὅτι οὐδὲν ἰδίου διενήνοχεν ἡ ὑπογραφή. μετὰ ταῦτα ἑτέρα τις ἡμᾶς ἀπορία διαδέχεται ἡ λέγουσα ὅτι τίνος χάριν εἶπεν ὑπάρχει, καὶ μὴ εἶπεν ἢ 'κοινόν' ἢ 'ἴδιον'. πρὸς οὓς φαμεν ὅτι ἐπειδὴ ἐλέγομεν ὅτι τὸ ἴδιον καὶ παντὶ καὶ μόνῳ ἐφαρμόζει· ὅτε μὲν γὰρ παντὶ ἐφαρμόζει, τότε λέγεται εἶναι κοινόν, ὅτε δὲ μόνῳ, λέγεται ἴδιον εἶναι. ἐπεὶ οὖν τὸ προκείμενον ἴδιον οὔτε παντὶ ὑπάρχει, ὡς αὐτός φησιν, οὔτε δὲ μόνῳ, ἀλλὰ καὶ ταῖς ποιότησιν, ὡς δειχθήσεται, εἰκότως οὔτε κοινὸν αὐτὸ εἴρηκεν ὡς μὴ παντὶ ὑπάρχον, οὔτε ἴδιον ὡς μὴ μόνῳ, ἀλλ' ὑπάρχει τοῦτο προσηγόρευσεν. ἀλλὰ πάλιν ἀποροῦσι λέγοντες ὅτι εἰ μήτε πᾶσιν ὑπάρχει μήτε μόνοις, δῆλον ὡς τισὶ μὲν ὑπάρχει τισὶ δὲ οὐχ ὑπάρχει· καιρὸς οὖν τοῦτο προσδιορίσασθαι καὶ δεῖξαι τίσι μὲν ὑπάρχει τῶν πρός τι τὸ ἔχειν ἐναντίον, τίσι δὲ οὐχ ὑπάρχει. | λέγομεν οὖν ὅτι τὰ πρός 94v τι ἰδίαν ὕλην οὐκ ἔχει, ἀλλὰ παραφυάδι ἔοικεν ἐν πάσαις εὑρισκόμενα κατηγορίαις. ὅτε γοῦν ἡ κατηγορία, ἐν ᾗ ἐστιν αὐτὴ ἡ τοῦ πρός τι σχέσις, ἔχει ἐναντίον, τότε καὶ τὰ πρός τι ἐν ταύτῃ θεωρούμενα ἔχει ἐναντία. ὅτε δὲ αἱ κατηγορίαι, ἐν αἷς τὰ πρός τί ἐστιν, οὐκ ἔχουσιν ἐναντία, οὐδὲ τὰ πρός τι τὰ ἐν ταύταις ταῖς κατηγορίαις θεωρούμενα ἕξει ἐναντία· οἷον ἐπειδὴ ἡ οὐσία οὐκ ἔχει ἐναντίον, ὡς ἴσμεν, οὐδὲ τὰ πρός τι τὰ ἐν ταύτῃ θεωρούμενα ἕξει ἐναντίον, οἷον πατὴρ — υἱός, δεξιὸς — ἀριστερός. πάλιν ἐπειδὴ τὸ ποσὸν οὐκ ἔχει ἐναντίον, οὐδὲ τὰ ἐν ταύτῃ θεωρούμενα τῇ

1 παρέχῃ et δόξῃ] παρέξει et δόξει M 4 ἐναντίον Arist. ὂν τῶν πρός τι coll. Arist. 5 τὸ ἐναντ. Arist. 8 φησὶ M 9 φαμὲν addidi 10 τὰ oblitt. M ἐλέγομεν] p. 73,4 11 τῷ] τὸ M 12 ὑπάρχων M 17 ἀναλογοῦση M 21 ἐλέγομεν] p. 65,36 23 φασιν M 30 παραφυάδι] extrema evanida (cf. p. 79,31) 33. 35. 37 οὐδὲ] οὔτε M 36 δεξιὸς—ἀριστ. ex Amm. (p. 69,31) supplevi: δεξ (rel. evan.) M

κατηγορίᾳ πρός τι ἔχουσιν ἐναντίον, οἷον τὸ διπλάσιον καὶ τὸ δίπηχυ. ἐπειδὴ δὲ τὸ ποιόν, ὡς δειχθήσεται, ἔχει ἐναντίον, τούτου χάριν καὶ τὰ πρός τι τὰ ἐν ταύτῃ θεωρούμενα τῇ κατηγορίᾳ ἔχουσιν ἐναντίον, οἷον ἡ ἐπιστήμη τὴν ἄγνοιαν. ἀλλ' ἐντεῦθεν ἕτερος ἡμᾶς διαδέχεται λόγος λέγων ὅτι εἰ τισὶ μὲν ὑπάρχει τισὶ δὲ οὐχ ὑπάρχει, ἔξεστιν ἐπὶ τούτου τοῦ ἰδίου καὶ καταφατικῇ χρήσασθαι τῇ φωνῇ καὶ ἀποφατικῇ, καὶ διότι μὲν ὑπάρχει τισί, δυνατὸν εἰπεῖν ὅτι τὰ πρός τι ἔχουσιν ἐναντία, διότι δὲ τισὶν οὐχ ὑπάρχει, οὐδὲν ἀπεικὸς ἀποφατικῇ χρήσασθαι τῇ φωνῇ καὶ λέγειν ὅτι τοῖς πρός τι οὐδέν ἐστιν ἐναντίον. εἰ οὖν δέδεικται ὅτι δυνατὸν καὶ καταφάσει καὶ ἀποφάσει ἐπὶ τούτου χρήσασθαι τοῦ ἰδίου, τίνος χάριν ὁ Ἀριστοτέλης τὴν κατάφασιν τῆς ἀποφάσεως προετίμησεν; πρὸς ὅν φαμεν ὡς εἰκότως προετίμησε τὴν κατάφασιν | τῆς ἀποφάσεως διὰ δύο αἰτίας· πρῶτον μὲν 95r
ὅτι ἡ κατάφασις ὡρισμένη ἐστὶν ὡς δηλοῦσα καὶ τί ἔστιν, ἡ δὲ ἀπόφασις ἀόριστος ὡς λέγουσα τί οὐκ ἔστιν, οὐ μέντοι γε τί ἔστιν. εἰκότως οὖν τὸ ὡρισμένον, τοῦτ' ἔστι τὴν κατάφασιν, τοῦ ἀορίστου, τοῦτ' ἔστι τῆς ἀποφάσεως, προετίμησεν. δεύτερον δέ, ὡς εἰρήκαμεν, ἡ ἀποδεδομένη ὑπογραφὴ ἰδίῳ ἀναλογεῖ, τῷ δὲ ἰδίῳ μᾶλλον ἁρμόζει ἡ κατάφασις ὡς δηλοῦσα τὴν φύσιν τοῦ πράγματος (καὶ γὰρ καὶ τὸ ἴδιον τοῦτο βούλεται εἰπεῖν) ⟨ἢ⟩ ἡ ἀπόφασις ἡ ἐναντιουμένη τῇ φύσει τοῦ πράγματος τῆς ὑπογραφῆς. διὰ ταύτας οὖν τὰς αἰτίας τὴν κατάφασιν προετίμησεν τῆς ἀποφάσεως, καὶ διὰ τὸ ὡρισμένην εἶναι καὶ διὰ τὸ ἁρμόζειν τῇ φύσει τοῦ ἰδίου, ὡς ἀναλογούσης τῷ ἰδίῳ τῆς ὑπογραφῆς.

Ἐντεῦθεν ἐπὶ τὸ δεύτερον ἴδιον μεταβέβηκεν ὁ φιλόσοφος, τὸ τὰ πρός τι ἐπιδέχεσθαι τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον. περὶ οὗ οὐδὲν ἐροῦμεν ὡς πάντων τῶν ἀνωτέρω εἰρημένων λόγων ἁρμοζόντων καὶ ἐπὶ τούτου· ἐλέγομεν γὰρ ὅτι τῷ ἔχειν ἐναντίον τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἀκολουθεῖ. τρίτον δὲ ἴδιον ἀποδίδωσι φάσκων ὅτι τὰ πρός τι πρὸς ἀντιστρέφοντα λέγεται. ἀλλ' εὐθέως ἡμᾶς ἀπορία διαδέχεται ὅτι εἰ καὶ τὰ πρός τι ἀντιστρέφει καὶ τὸ ἴδιον ἀντιστρέφει, συγχυθήσεται τούτων ἡ τάξις καὶ ἔσται τὰ πρός τι ἴδια καὶ τὰ ἴδια πρός τι. πρὸς οὕς φαμεν ὅτι ἄλλο ἐστὶ τὸ ἀντιστρέφειν καὶ ἄλλο τὸ πρὸς ἀντιστρέφοντα λέγεσθαι· τὸ μὲν γὰρ ἀντιστρέφειν ἐστὶ τὸ ἐξισάζειν, τὸ μέντοι γε πρός τι ἐξισάζει, οὐ πάντα δὲ τὰ | ἐξισάζοντα πρός τί ἐστι. 95v
τούτου χάριν οὐκ εἶπεν ὁ φιλόσοφος ἀντιστρέφειν, ἀλλὰ πρὸς ἀνιστρέφοντα λέγεσθαι, ἵνα ἀφορίσῃ τῶν πρός τι τὰ ἴδια. ἐπισκεπτέον δὲ ὅτι ἐὰν μὴ διορθώσεως τύχῃ τὸ παρὸν ἴδιον, οὐκ ἔσται κυρίως ἀποδεδομένον τοῖς πρός τι. καὶ ἵνα τοῦτο κατασκευάσῃ, δύο παραδείγματα λαμβάνει ὁ φιλόσοφος, ἐν ἀμφοτέροις τὸ ὅλον καὶ τὸ μέρος ὑπάρχον, ἀλλ' ἐν μὲν τῷ ἑνὶ τὸ μέρος τοῦ ὅλου καθολικώτερόν ἐστιν, ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ τὸ ὅλον τοῦ μέρους καθολικώτερον. τὸ μὲν οὖν ἔχον τὸ μέρος τοῦ ὅλου καθολικώτερον τοιοῦτόν ἐστιν· οἷον ὄρνις πτερὸν ἔχει. οὐ πᾶν δὲ ἔχον πτερὸν ὄρνις ἐστί, ἀλλὰ

8 ἀπηκὸς M 13 καὶ] an τὸ? 16 εἰρήκαμεν] p. 103,14 18 ἢ inserui 21 pr. τὸ ex τοῦ corr. M ἀναλογούσης] ἀναλογοῦνται M 25 ἐλέγομεν] λέγομεν M (cf. p. 103,10) 26 τῷ ἔχειν] τὸ ἔχον M 30 τὰ πρός τι ἴδια coll. sed corr. M 35 ἀποδεδωμένον M 38 ἐστιν evan. M

μᾶλλον πτηνόν· τοῦτο γὰρ εἰς τρία διαιρεῖται· τῶν γὰρ πτηνῶν τὰ μέν ἐστιν ὑμενόπτερα ὡς μυῖαι, τὰ δὲ σαρκόπτερα ὡς νυκτερίδες, τὰ δὲ σχιζόπτερα ὡς αἱ ὄρνιθες. καλῶς οὖν ἐλέγομεν ὅτι τὸ πτερόν, τοῦτ' ἔστι τὸ μέρος, καθολικώτερον τοῦ ὅλου τῆς ὄρνιθος· ἐπὶ πλέον γάρ ἐστι τῆς ὄρνιθος τὸ πτερόν. τὸ δὲ ἕτερον παράδειγμα, ἐν ᾧ τὸ ὅλον τοῦ μέρους καθολικώτερόν ἐστι, τοιοῦτόν ἐστιν· φησὶν ὅτι τὸ πηδάλιον πλοίου πηδάλιον, οὐκέτι μέντοι καὶ τὸ πλοῖον πηδαλίου πλοῖον· τὰ γὰρ ἀκάτια, πλοῖα ὑπάρχοντα, οὐκ ἔχει πηδάλια. ἐπὶ πλέον οὖν ἐστιν ἐνταῦθα τὸ ὅλον τοῦ μέρους, τοῦτ' ἔστι τὸ πλοῖον τοῦ πηδαλίου. πῶς οὖν οἰκεία ἔσται ⟨ἡ⟩ τούτων ἀπόδοσις; καί φαμεν ὅτι εἰ τὸ μὲν μεῖζον καθέλωμεν, τὸ δὲ ἔλαττον αὐξήσωμεν, τότε εὑρεθείη κυρίως ἀντιστρέφοντα· οἷον ἐπεὶ τὸ πτερὸν | καθολικώτερόν 96r ἐστι τῆς ὄρνιθος, αὐξήσωμεν τὴν ὄρνιν, οὐκέτι πρὸς ὄρνιθα τὸ πτερὸν ἀποδιδόντες, ἀλλὰ πρὸς πτερωτόν, καὶ ἔστιν κυρίως ἡ ἀντιστροφή. πάλιν δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ ἑτέρου παραδείγματος τὸ μεῖζον καθαιροῦμεν, τοῦτ' ἔστι τὸ πλοῖον, καὶ οὐκέτι τὸ πηδάλιον πλοίου ἀποδίδομεν, ἀλλὰ μᾶλλον πηδαλιωτοῦ.

Ἐντεῦθεν ἡμᾶς ἀπορία διαδέχεται ἡ λέγουσα ὅτι διὰ τί ὀνοματοθετοῦμεν, καίτοι τοῦ φιλοσόφου ἐν τῇ Ποιητικῇ πραγματείᾳ ἀπαγορεύοντος μὴ ὀνοματοθετεῖν, ἵνα μὴ τὴν ἀρχαίαν παραβῶμεν χρῆσιν. πῶς οὖν ἐνταῦθα αὐτὸς φαίνεται ὀνοματοθετῶν; καί φαμεν ὅτι ἔλεγεν μὴ ὀνοματοθετεῖν, ἐφ' ὧν κεῖται ὄνομα. ἡμεῖς οὖν ὀνοματοθετοῦμεν πρῶτον μὲν ἐφ' ὧν οὐκ ἔστιν ὄνομα· τοῦτο γὰρ ποιοῦντες οὔτε τὴν ἀρχαίαν παραβαίνομεν χρῆσιν, ἀλλὰ καὶ ταύτην εὐπορωτέραν δείκνυμεν. δεύτερον δὲ ὀνοματοθετοῦμεν, οὐχ ἵνα καθόλου χρησώμεθα, ἀλλ' ἵνα τὴν τῶν ἀντιστρεφόντων ἀπόδοσιν τελειώσωμεν. ὅτι δὲ ἀληθεῖς εἰσιν αἱ ἀποδεδομέναι λύσεις τῆς ἀπορίας, φαίνεται καὶ αὐτὸς ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ταύτην οὕτως ἐπιλυόμενος· φησὶ γὰρ ὅτι ἐνίοτε δὲ καὶ ὀνοματοποιεῖν ἴσως ἀναγκαῖον, ἐὰν μὴ ᾖ κείμενον ὄνομα. καὶ διὰ μὲν τοῦ εἰπεῖν τὸ ἐνίοτε καὶ ἴσως ᾐνίξατο τὴν πρώτην ἐπίλυσιν τὴν λέγουσαν ὅτι ἐπὶ τούτων ὀνοματοθετοῦμεν, ἐφ' ὧν μὴ ἔστιν ὄνομα, διὰ δὲ τοῦ εἰπεῖν ἀναγκαῖον τὴν δευτέραν ἐπίλυσιν ἀπεδήλωσε τὴν λέγουσαν ὅτι οὐχ ἵνα χρησώμεθα διὰ παντός, | ὀνοματοθετοῦμεν. 96v * * ὅτι ἐπὶ τῶν ἀντιστρεφόντων οὐκ ἐφ' ὧν ἀμφότερα ὀνόματα κεῖται, ἐπεὶ εὑρεθείημεν τὴν χρῆσιν παραβαίνοντες, ἀλλ' ἐφ' ὧν κεῖται τὸ μέν, τὸ δὲ μὴ κεῖται, ἐκ τοῦ κειμένου ὀνομάζομεν τὸ μὴ ἔχον ὄνομα, οἷον ἐλέγομεν ἀπὸ τοῦ πτεροῦ τὸ πτερωτὸν καὶ ἀπὸ τοῦ πηδαλίου τὸ πηδαλιωτόν. ἵνα δὲ γνῶμεν εἴτε κυρίως ἀποδέδοται τὸ πρός τι εἴτε μή, κανόνι τοιούτῳ χρησώμεθα· ἐὰν ἀποδοθῇ τι πρὸς ἕτερον, ἀνέλω δὲ πάντα τὰ παρεπόμενα ἐκείνῳ, μείνῃ δὲ ἐπὶ τούτῳ σωζόμενον πρὸς ὃ ἀπεδόθη, κυρία ἔσται ἡ ἀπόδοσις, ἐὰν δὲ ἀποδοθῇ τι πρὸς ἕτερον, ἑνὸς

4 ἐπὶ πλέον partim evan. M 9 ἡ inserui 10 καθέλομεν et αὐξήσομεν M 15 ἀποδιδόαμεν M 17 ἐν τῇ Ποητ. πρ.] c. 22 p. 1458a18 24 ἀπόδωσιν M τελειώσομεν M 27 κείμ. ᾖ coll. Arist. 30 ἀπεδήλ.] ἀπε evan. M 31 post ὀνομαθετοῦμεν lac. signavi: in mrg. add. ⟨ἀλλ' ἵνα τελείαν (? τὴν ἀπόδοσιν τῶν τοιούτων M² 31. 32 ἀμφότερα praeter ἀ et ρ evan. M 32 post κεῖται fort. addas ὀνοματοθετοῦμεν εἴτε κυρίως] εἰτέος M 36 κανῶνι M

δὲ τῶν παρεπομένων ἐκείνῳ πρὸς ὃ ἀπεδόθη ἀναιρουμένου, οὐκέτι σώζηται τοῦτο πρὸς ὃ ἀπεδόθη, οὐκ ἔσται κυρία ἡ ἀπόδοσις. οἷον ἀποδεδώκαμεν τὸν δοῦλον πρὸς Σωκράτην καὶ δεσπότην· πρὸς μὲν δεσπότην κυρίως ἀποδίδομεν, ὡς ἴσμεν ἐκ τοῦ εἰρημένου κανόνος, πρὸς δὲ τὸν Σωκράτην οὐ πάντως· ἐὰν γὰρ ἀποδῶ τὸν δοῦλον πρὸς δεσπότην, ἀνέλω δὲ τὰ παρεπόμενα τῷ δεσπότῃ, τοῦτ' ἔστι τὸν Σωκράτην, τὸν Ἀθηναῖον, τὸν σιμόν, τὸν προγάστορα, τὸν φαλακρόν, τὸν Σωφρονίσκου Ἀρχιμήδους, οὐδ' ἓν παρέβλαψα τὴν δεσποτικὴν σχέσιν, ἀλλ' ἔτι καὶ πάντων τούτων ἀναιρουμένων ὁ δοῦλος δεσπότου δοῦλός ἐστιν. εἰ δὲ πάλιν ἀποδῶμεν τὸν δοῦλον πρὸς Σωκράτην, ἀνέλω δὲ τὰ παρεπόμενα τῷ Σωκράτει, μὴ μέντοι γε πάντα, ἀλλ' ἓν καὶ μόνον τὸ δεσπότην | εἶναι, ἠφάνισα δηλονότι καὶ τὴν 92r ἀπόδοσιν· δεσπότου γὰρ μὴ ὄντος, κἂν Σωκράτης ᾖ, κἂν σιμὸς ᾖ, κἂν προγάστωρ, κἂν Ἀθηναῖος, οὐ σώζεται ἡ τοῦ δεσπότου πρὸς τὸν δοῦλον σχέσις· δῆλον γὰρ ὅτι τοῦ δεσπότου ἀναιρουμένου συναναιρεθήσεται καὶ τὸ εἶναι δοῦλον Σωκράτους. τοῦτο πέρας τῆς παρούσης θεωρίας.

⟨Θεωρία κε'.⟩

p. 6b15 Ὑπάρχει δὲ καὶ ἐναντιότης ἐν τοῖς πρός τι, οἷον ἀρετὴ κακίᾳ ἐναντίον, ἑκάτερον τῶν πρός τι ὄν, καὶ ἐπιστήμη ἀγνοίᾳ. οὐ πᾶσι δὲ τοῖς πρός τι ὑπάρχει ἐναντίον· τῷ γὰρ διπλασίῳ οὐδέν ἐστιν ἐναντίον, οὐδὲ τῷ τριπλασίῳ, οὐδὲ τῶν τοιούτων τινί.

Ἐλέγομεν ἐν τῇ θεωρίᾳ ὅτι τῶν πρός τι ⟨τινὰ μὲν⟩ ἔχει ἐναντία, τινὰ δὲ οὐκ ἔχει, καὶ προσδιωρισάμεθα λέγοντες ὅτι ταῦτα ἔχει ἐναντία τὰ εὑρισκόμενα ἐν κατηγορίαις ἐχούσαις καὶ αὐταῖς ἐναντία. τοῦτο γοῦν ἄκουε τοῦ φιλοσόφου λέγοντος· ἐπειδὴ γὰρ τὸ ποιόν, ὡς εἰρήκαμεν, ἔχει ἐναντίον, ἡ δὲ ἀρετὴ καὶ ἡ ἐπιστήμη ποιά ἐστι, τούτου χάριν καὶ αὐτὸς εἶπεν τούτοις ἐναντία εἶναι. ὅτε δὲ τὸ ποσὸν οὐδὲν ἔχει ἐναντίον, αὐτοῦ λέγοντος ἄκουε τοῦ φιλοσόφου τῷ γὰρ διπλασίῳ οὐδέν ἐστιν ἐναντίον, οὐδὲ τῷ τριπλασίῳ.

p. 6b38 Οἷον τὸ πτερὸν ἐὰν ἀποδοθῇ ὄρνιθος, οὐκ ἀντιστρέφει ὄρνις πτεροῦ· οὐ γὰρ οἰκείως τὸ πρῶτον ἀποδέδοται πτερὸν ὄρνιθος.

Οἰκείως οὖν καὶ ἡμεῖς εἰρήκαμεν. εἰ δὲ 'ὄρνις πτεροῦ' οἰκεία ἔσται ἡ ἀπόδοσις, πῶς οὖν τὸ μὲν οὐκ ἀληθὲς ἀπεδέξατο, τὸ δὲ ἀληθὲς ἔφησεν

1 σώζεται M 3. 4 ἀποδίδωμεν M 6 σημὸν M 7 ἀρχημήδους M 10 τοῦ σωκράτους (alt. l.) M 12 σημὸς M 16 tit. inserui 18 ὂν τῶν πρός τι coll. Arist. 19 τὸ ἐναντ. Arist. 20 τριπλασίῳ Arist.: ἡμίσει M (cf. v. 28) τινί] οὐδενί Arist. 21 ἐλέγομεν] p. 103,27 τινὰ μὲν inserui 22 προσδιορισόμεθα M

μὴ εἶναι; πρὸς τοῦτό | φαμεν ὅτι τοῦτο πεποιήκεν γυμνάζων ἡμᾶς κατα- 92v φρονεῖν μὲν τῶν παραδειγμάτων, ἐπιδιώκειν δὲ τὰ καθόλου, ὅπερ ἐν τοῖς Ἀναλυτικοῖς φαίνεται πεποιηκέναι· ἐκεῖ γὰρ ἀποδοὺς παράδειγμα μὴ ὀρθῶς ἔχον, ἐπήγαγε λέγων 'βέλτιον δὲ τοὺς ὅρους λαβεῖν'.

p. 7a5 Ἐνίοτε δὲ καὶ ὀνοματοποιεῖν ἴσως ἀναγκαῖον, ἐὰν μὴ κείμενον ὄνομα ᾖ.

Ἐντεῦθεν ἡ ἀπὸ τοῦ ὀνοματοθετεῖν ⟨ἀπορία⟩, ἣν ἡμεῖς διττῶς ἐπελυσάμεθα, καὶ αὐτοδήλη ἐστίν, ὡς ἐδείξαμεν ἐν τῇ θεωρίᾳ.

p. 7a17 Οὐ γὰρ ᾗ ζῷον, κεφαλὴν ἔχει· πολλὰ γὰρ τῶν ζῴων κεφαλὴν οὐκ ἔχει.

Προσυπακούειν δεῖ ἐνταῦθα πνεύμονάς τε θαλαττίους καὶ καρκίνους· ἰστέον γὰρ ὅτι ταῦτα κεφαλὴν οὐκ ἔχει, μορίου δέ τινος ἀναλογοῦντος κεφαλῇ οὐκ ἀμοιροῦσι.

p. 7a35 Περιαιρουμένων τῶν ἄλλων ὅσα ἐστὶν συμβεβηκότα τῷ δεσπότῃ, οἷον τὸ δίποδι εἶναι, τὸ ἐπιστήμης δεκτικῷ καὶ τὸ ἀνθρώπῳ.

Ἀπορητέον ἐνταῦθα πῶς τὸ δίπουν, οὐσιῶδες ὑπάρχον, συμβεβηκὸς ἐκάλεσεν ὁ φιλόσοφος. καί φασιν ὅτι διττὸν τὸ συμβεβηκός· λέγεται γὰρ καὶ τὸ ἀντιδιαιρούμενον τῇ οὐσίᾳ, λέγεται δὲ συμβεβηκὸς καὶ τὸ ἔξωθεν αὐτοῦ τοῦ προκειμένου πράγματος εἰς ἐξέτασιν· οἷον ἐὰν περὶ ποιότητος διαλεγόμενοι τῆς οὐσίας μνησθῶμεν, συμβεβηκὸς τὴν οὐσίαν φαμέν, διότι ἕτερόν ἐστι παρὰ τὴν τοῦ πράγματος τοῦ προκειμένου φύσιν. συμβεβηκὸς δὲ λέγεται, οὐχ ὅτι ἐν ὑποκειμένῳ ἐστίν, ἀλλ' ὅτι μηδεμίαν κοινωνίαν ἔχει πρὸς τὴν τοῦ ἐξεταζομένου πράγματος φύσιν. | τούτῳ τῷ σημαινομένῳ 98r τὸ δίπουν ὁ Ἀριστοτέλης συμβεβηκὸς ἐκάλεσεν, ὡς ἔξωθεν ὂν παρὰ τὸ δεσπότης καὶ δοῦλος, ὃ πρόκειται εἰς ἐξέτασιν. ὅτι δὲ ταῦτα οὕτω ἔχει δῆλον, ὁπότε καὶ αὐτὸ τὸ τοῦ ἀνθρώπου ὄνομα συμβεβηκὸς ἔστιν εἰπεῖν εἶναι τοῦ δεσπότου. ἄνευ μὲν οὖν ἀνθρώπου * * ἀλλ', ὡς εἴρηται, κατὰ τὸ δεύτερον σημαινόμενον τοῦ συμβεβηκότος ἐνταῦθα ληπτέον.

1. 2 καταφρονεῖν μὲν supplevi: καταφρ. (rel. evan.) M 4 λέγων] Anal. pr. A 15 p. 35a2 6 ᾖ ὄνομα coll. Arist. 7 ἀπορία inserui 9 ᾗ] εἰ M¹: ἡ M² 13 κεφαλὴν M ἀμοιροῦσι M²: ἀμωροῦσι M¹ 14 συμβ. ἐστὶ coll. Arist. 15 δεσπότῃ evan. M δίπουν (?)M post εἶναι add. καὶ Arist. 18 φασιν] φησιν M 24 τούτῳ] IV vel V litt. evan. M 25 συμβεβη . . . . . . σεν (rel. evan.) M 28 post ἀνθρ. lac. signavi

p. 7^b15 Δοκεῖ δὲ τὰ πρός τι ἅμα τῇ φύσει εἶναι. καὶ ἐπὶ μὲν τῶν πλείστων ἀληθές ἐστιν· ἅμα γὰρ διπλάσιόν τέ ἐστι καὶ ἥμισυ, καὶ ἡμίσεος ὄντος διπλάσιον ἔστιν, καὶ δούλου ὄντος δεσπότης ἔστιν.

Μετὰ τὰ προειρημένα ἴδια, τοῦτ' ἔστιν τὴν πρώτην ὑπογραφὴν καὶ τὸ ἔχειν ἐναντία καὶ τὸ ἐπιδέχεσθαι τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον, ἐπὶ τὸ τελευταῖον ἴδιον μεταβέβηκεν ὁ φιλόσοφος, καί φησιν ὅτι τὰ πρός τι ἅμα τῇ φύσει ἐστίν. ἀλλ' ἐπειδὴ τοῦ ἅμα μνήμην ἐποιησάμεθα, φέρε ζητήσωμεν ποσαχῶς τὸ ἅμα. ἐπειδὴ δὲ τὸ ἅμα μέσον προτέρου καὶ ὑστέρου, μάθωμεν ποσαχῶς λέγεται τὸ πρῶτον καὶ τὸ ὕστερον· ὁσαχῶς γὰρ τὸ ἄκρον, τοσαυταχῶς καὶ τὸ μέσον. ἐπειδὴ δὲ πάλιν τὸ πρῶτον καὶ τὸ ὕστερον ἀντικείμενά εἰσιν, μάθωμεν ποσαχῶς τὸ πρότερον. τὸ τοίνυν πρότερον διχῶς, ἢ χρόνῳ ἢ φύσει. καὶ φύσει μέν ἐστιν, ὡς πολλάκις εἴρηται, τὸ συναναιροῦν καὶ μὴ συναναιρούμενον, τὸ συνεισφερόμενον καὶ μὴ συνεισφέρον. χρόνῳ δέ ἐστιν πρότερον, ὡς εἰ τύχοι ὁ Τρωϊκὸς πόλεμος ἑτέρου τινός. εἰ τοίνυν τὸ πρότερον διττόν, ἢ φύσει ἢ χρόνῳ, ὁσαχῶς δὲ τὸ ἄκρον τοσαυταχῶς καὶ τὸ μέσον, δῆλον ὅτι καὶ τὸ ἅμα διχῶς, φύσει καὶ χρόνῳ. ἐπειδὴ οὖν ἴδιον ἀποδέδωκεν ὁ Ἀριστοτέλης τῶν πρός τι τὸ ἅμα τῇ φύσει εἶναι, ἰστέον ὅτι τοῦτο τὸ ἴδιον πᾶσι μὲν ὑπάρχει τοῖς πρός τι, | οὐ μόνοις 98v
δέ, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἰδίοις· τὰ γὰρ ἴδια ἅμα εἰσὶν τῶν εἰδῶν, ὧν εἰσιν ἴδια. ὁ τοίνυν Ἀριστοτέλης οὐχ οὕτως ⟨ὡς⟩ πρότερον, ἀλλ' ἑτέραν ὁδὸν βαδίσας δείκνυσιν οὐχ ὅτι πᾶσιν ὑπάρχει, ἀλλ' ὅτι οὐ πᾶσιν, οὐχ ὡς ἀληθεύων, ἀλλὰ γυμναστικῶς προϊών. καὶ λαμβάνει δύο ἐπιχειρήματα, τήν τε ἐπιστήμην καὶ τὴν αἴσθησιν. καὶ ἐπειδὴ τὸ ἅμα διττὸν ἐλέγομεν, καὶ φύσει καὶ χρόνῳ, ἐπὶ μὲν τῆς ἐπιστήμης οὐ λαμβάνει τὸ ἀπὸ τῆς φύσεως μόνον * * καὶ τοῦτο εἰκότως· αἱ μὲν ⟨γὰρ⟩ ἐπιστῆμαι ὕστερον ἡμῖν προσγίνονται, καὶ τούτου χάριν οὐδὲν ἄτοπον ἐπιχειρεῖν ἀπὸ χρόνου, αἱ δὲ αἰσθήσεις ἅμα συγγίνονται ἡμῖν, διὸ καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ χρόνου παραλέλοιπεν ἐπιχείρησιν. τὰ μὲν ⟨οὖν⟩ ἀπὸ τῆς ἐπιστήμης ἐπιχειρήματα τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον· καὶ πρότερον λαμβάνει τὰ ἀπὸ τοῦ χρόνου καί φησιν ὅτι οὐ πάντα τὰ πρός τι ἅμα εἰσίν· ἰδοὺ γὰρ τὰ ἐπιστητὰ πρότερά ἐστιν τῆς ἐπιστήμης· τὴν γὰρ ἐπιστήμην ὄντων τῶν πραγμάτων λαμβάνομεν * * δῆλον ὅτι τὰ ἐπιστητὰ πρότερα τῆς ἐπιστήμης· ὡς γὰρ εἴρηται, καὶ μὴ οὔσης ἐπιστήμης τὰ πρός τι ἔστι· δῆλον ὅτι οὐκ εἰσιν ἅμα τὰ πρός τι. καὶ τοῦτο μὲν τὸ ἀπὸ τοῦ χρόνου ἐπιχείρημα. τὸ δὲ ἀπὸ τῆς φύσεώς ἐστι τοιοῦτον· τὸ ζῷον ἀναιρούμενον τὴν ἐπιστήμην ἀναιρεῖ, οὐ μέντοι γε καὶ τὸ ἐπιστητόν· δύναται γὰρ καὶ μὴ οὔσης ἐπιστήμης εἶναι τὰ ἐπιστητὰ ὡς πράγματα· τὰ γὰρ πράγματα πρὸ τῆς ἐπιστήμης. οὕτω καὶ τὰ τέσσαρα στοι-

3 ante καὶ δούλου add. καὶ δεσπότου ὄντος δοῦλος ἔστι Arist. 12 πολλάκις εἴρηται] spectat suum in Isagogen comm. 13 συνεισφέρον καὶ μὴ συνεισφερόμενον M 14 τροικὸς M 17 ἅμα evan. M 19 ἅμα] ἄμεσα M 20 ὡς inserui πρότερον] προτέραν M 25 μόνον] μόνης M post μόνον lac. signavi, inseras ἀλλὰ καὶ τὸ ἀπὸ τοῦ χρόνου, ἐπὶ δὲ τῆς αἰσθήσεως τὸ ἀπὸ τῆς φύσεως μόνον γὰρ inserui 28 οὖν inserui 31 post λαμβάνομεν lacunam signavi (cf. v. 32) 33 pr. πρός τι] an πράγματα?

χεῖα πρὸ τῆς Ἱπποκράτους ἰατρικῆς ὑπῆρχεν, καὶ τὰ ἄστρα πρὸ τῆς Θαλοῦ ἀστρονομίας. εἰ οὖν τὸ ζῷον ἀναιρούμενον τὴν ἐπιστήμην ἀναιρεῖ μόνην, τῆς δὲ ἐπιστήμης | ἀναιρουμένης οὐ συναναιρεῖται καὶ τὸ ἐπιστητόν, δῆλον 99r ὅτι οὐχ ἅμα εἰσὶν ἥ τε ἐπιστήμη καὶ τὸ ἐπιστητόν. ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῆς αἰσθήσεως· τὸ μὲν ζῷον ἀναιρούμενον τὴν αἴσθησιν ἀναιρεῖ, οὐ μέντοι γε καὶ τὸ αἰσθητόν. εἰ οὖν τὸ ζῷον μόνην τὴν αἴσθησιν ἀναιρεῖ, δῆλον ὅτι πρότερον τὸ αἰσθητὸν τῆς αἰσθήσεως, καὶ εὑρεθήσεται μὴ ἅμα τὰ πρός τι. ἄλλως τε δὲ τὸ ἀναιροῦν τὸ καθολικώτερον ἐκεῖνο πρότερόν ἐστι. τὸ μὲν οὖν αἰσθητὸν ἀναιρεῖ τὸ σῶμα καθολικώτερον ὄν, τὸ δὲ ζῷον τὴν αἴσθησιν ἀναιρεῖ, οὐ μέντοι γε καὶ τὸ σῶμα. εἰ οὖν τὸ σῶμα καθολικώτερόν ἐστιν τῆς αἰσθήσεως, ἀναιρεῖ δὲ τὸ σῶμα τὸ αἰσθητόν, τοῦτ' ἔστι τὸ καθολικώτερον, πρότερον ἄρα τὸ αἰσθητὸν ὡς τὸ αἰσθητικὸν ἀναιροῦν. ἡ λύσις δὲ τῇ μὲν πρώτῃ ἐστὶν αὕτη· ὅτι τὰ αἰσθητὰ ἐνταῦθα τῆς αἰσθήσεώς εἰσιν πρότερα, ὡς πράγματά ἐστιν, οὐ μέντοι γε ὡς αἰσθητά. ὡσαύτως δὲ καὶ τὰ ἐπιστητὰ ὡς πράγματά ἐστιν πρότερα τῆς ἐπιστήμης, οὐχ ὡς ἐπιστητά. ἄλλως τε δὲ οὐ καλῶς γέγονεν ἡ ἐξέτασις· τὰ μὲν γὰρ ἐπιστητὰ δυνάμει ἐπιστητὰ περιελάβομεν, τὴν δὲ ἐπιστήμην ἐνεργείᾳ ἐπιστήμην. οὐ δεῖ δὲ οὕτω παραβαλεῖν, ἀλλὰ τὰ δυνάμει τοῖς δυνάμει καὶ τὰ ἐνεργείᾳ τοῖς ἐνεργείᾳ, ἵνα τότε ἅμα τὰ πρός τι εὑρεθῶσιν.

Ἐπεὶ οὖν μετὰ τὰ ἴδια ἐπὶ τὴν ἀληθινὴν ὑπογραφὴν μέλλομεν πορεύεσθαι, φέρε τέσσαράς τινας ἀπορίας πρὸς ταύτην κινήσωμεν, ὧν ἡ πρώτη τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον· εἰ τὸ πρός τι ὁριζόμενος τοῦ ἑτέρου ἐμνήσθη (ἔλεγεν γὰρ | ὅτι πρός τί ἐστιν ὅσα αὐτὰ ἅπερ ἐστὶν ἑτέρων εἶναι λέγεται), 99v τὸ δὲ ἕτερον πρός τι (ἑτέρου γάρ ἐστιν ἕτερον), τὰ πρός τι ἄρα διὰ τοῦ πρός τι ὡρίσατο. ταύτης τῆς ἀπορίας διττὴν προφέρουσι τὴν λύσιν. πρῶτον μὲν ὅτι ἐπὶ τῶν ἀσχέτων πραγμάτων διαβέβληται ἡ διάλληλος δεῖξις, ἐπὶ δὲ τῶν πρός τι οὐκέτι διαβέβληται. ἀλλὰ καὶ συμβάλλεται πρὸς τὴν τούτων διδασκαλίαν. δεύτερον δὲ ὅτι οὐκ ἀληθῆ τὴν ὑπογραφὴν ἀποδέδωκε τῶν πρός τι, διὸ καὶ τοιαύτῃ ἐχρήσατο φωνῇ. δευτέρα ἀπορία· εἰ μὴ μόνον τὸ ἕτερόν ἐστι τοῦ πρός τι, ἀλλὰ καὶ τὸ αὐτό, τίνος χάριν τὸ ἕτερον μόνον περιέλαβεν, τὸ δὲ ταὐτὸν παρῆκεν; τοῦτο γὰρ ποιήσας ἐλλειπῆ τὸν ὁρισμὸν ἀποδέδωκεν τῶν πρός τι. πρὸς τοῦτό φαμεν ὅτι εἰκότως τὸ ταὐτὸν παραλέλοιπεν· εἰ γὰρ μυριάκις αὐτὸ πρὸς αὐτὸ παραβάλλεται, ἀλλ' οὖν ἕτερον δοκεῖ εἶναι τῷ διπλοῦσθαι τῇ πρὸς ἑαυτὸ παραβολῇ. τρίτη ἀπορία· εἰ τὰ πρός τι μία τῶν κατηγοριῶν, αἱ δὲ κατηγορίαι γένη, τὰ πρός τι γένη, οὐκ ἔστιν ἄρα τὰ γένη πρός τι, ἀλλὰ πᾶν πρός τι γένος. πρὸς οὓς φαμεν ὅτι οὐδαμῶς· οὐ πᾶν γὰρ πρός τι γένος ἐστίν· ἰδοὺ γὰρ τὸ δεξιὸν πρός τι ὂν οὐκ ἔστιν γένος, διότι καὶ μερικόν. τετάρτη ἀπορία· εἰ τὰ πρός τι ἰδίαν ὕλην οὐκ ἔχει, ἀλλ' ὑποβέβληνται τούτοις πᾶσαι αἱ κατηγορίαι, τὰ δὲ ἐν πάσαις ταῖς κατηγορίαις θεωρούμενα ὁμώνυμα, τὰ ἄρα πρός τι ὁμώνυμα. πρὸς τούτους πάλιν | ἐνταῦθά φαμεν ὅτι καθολικῶς λαμβάνεται· 100r

13 an πρώτῃ ⟨ἐπιχειρήσει⟩? 25 ὁρίσατο M διττεῖν M 34 τῷ] τὸ M ἑαυτὸ] ἑαυτῷ M 41 πάλιν paene evan. M λαμβ.] an ἁμαρτάνετε?

οὐ γὰρ τὰ ἐν πάσαις ταῖς κατηγορίαις θεωρούμενα ὁμώνυμα, ἀλλὰ τὰ ὑπὸ πάσας τὰς κατηγορίας ἀναγόμενα. τὰ δὲ πρός τι ἐν πάσαις θεωρεῖται, οὐ μέντοι ὑπὸ πάσας ἀνάγεται· οὐκ ἄρα τὰ πρός τι ὁμώνυμά ἐστι· ἄλλο γάρ ἐστι τὸ ἐν πάσαις ταῖς κατηγορίαις θεωρεῖσθαι, καὶ ἄλλο τὸ ὑπὸ πάσας τὰς κατηγορίας ἀνάγεσθαι. τοῦτο πέρας τῆς προκειμένης θεωρίας.

⟨Θεωρία κϛ'.⟩

p. 7b31 Οἷον ὁ τοῦ κύκλου τετραγωνισμὸς εἴ γε ἔστιν ἐπιστητόν, ἐπιστήμη μὲν αὐτοῦ οὐκ ἔστιν οὔπω, τοῦτο δὲ ἐπιστητόν ἐστιν.

Ἐν τοῖς ἀριθμοῖς φησιν ἡ ἀριθμητικὴ τετράγωνον ἀριθμὸν μὲν εἶναι τὸν ἐφ' ἑαυτὸν πολυπλασιαζόμενον, κύκλον δὲ τὸν ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἀριθμοῦ ἀρχόμενον καὶ εἰς τὸν αὐτὸν λήγοντα. συμβαίνει δὲ πολλάκις ἀριθμὸν καὶ ἐπίσης πολυπλασιάζεσθαι καὶ εἰς τὸν αὐτὸν λήγειν, ὡς εἶναι τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν κύκλον τε ἅμα καὶ τετράγωνον, οἷον ἐπὶ παραδείγματος τοῦ λεγομένου· λέγομεν οὕτως· πεντάκις πέντε εἴκοσι πέντε· διότι μὲν ὁ πέντε ἐφ' ἑαυτὸν πολυπλασιάζεται, τετράγωνός ἐστι, διότι δὲ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἄρχεται, τοῦτ' ἔστι τὰ πέντε, καὶ εἰς τὸ αὐτὸ λήγει, τὰ πέντε, κύκλος ἐστίν. ὡς οὖν ἐνδέχεται τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν εἶναι καὶ κύκλον καὶ τετράγωνον, οὕτως καὶ ἐπὶ τῶν μεγεθῶν ἐζήτησαν οἱ παλαιοὶ εἰ ἐνδέχεται κύκλον εἶναι ἴσα ⟨καὶ⟩ τετράγωνον. τὸ δὲ οὐκ ἔστιν. ἡ δὲ αἰτία, διότι ἡ μὲν μονὰς καταμετρεῖ τὸν ἀριθμόν, μέρος οὖσα τοῦ ἀριθμοῦ, τὸ δὲ σημεῖον οὐ καταμετρεῖ τὰ μεγέθη· διότι μὲν γὰρ ὁ ἀριθμὸς | μονάσι καταμετρεῖται, δύναται ὁ 100v
αὐτὸς καὶ κύκλος εἶναι καὶ τετράγωνος, διότι δὲ τὰ μεγέθη οὐ καταμετροῦνται σημείοις, οὐ δύναται τὸ αὐτὸ μέγεθος καὶ κύκλος εἶναι καὶ τετράγωνον. ὁ τοίνυν Ἀριστοτέλης ἐπὶ τούτου ἀπορεῖ τὴν ἀπορίαν δεικνὺς πρότερον ὑπάρχειν τὸ ἐπιστητὸν τῆς ἐπιστήμης.

p. 8a13 Ἔχει δὲ ἀπορίαν πότερον οὐδεμία οὐσία τῶν πρός τι λέγεται, καθάπερ δοκεῖ, ἢ τοῦτο ἐνδέχεται κατά τινας τῶν δευτέρων οὐσιῶν· ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν πρώτων οὐσιῶν ἀληθές ἐστιν· οὔτε γὰρ τὰ ὅλα οὔτε τὰ μέρη πρός τι λέγεται· ὁ γὰρ τὶς ἄνθρωπος οὐ λέγεται τινός τις ἄνθρωπος, οὐδὲ ὁ τὶς βοῦς οὐ λέγεται τινός τις βοῦς. καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν τὰ ἑξῆς.

Τριμερὴς ὑπῆρχεν ἡ διδασκαλία τῶν πρός τι, ὡς εἴρηται· ἡ ψευδὴς ὑπογραφὴ τῶν πρός τι, τὰ ἴδια, ἡ ἀληθὴς ὑπογραφή, ἥτις καὶ συμπληροῖ

1 πάσαις evan. M   1. 2 τὰ ὑπὸ πάσας iterata del. M   2 πρός τι evan. M
3 ὑπὸ πάσαις M   6 tit. inserui   7 οἷον καὶ Arist.   8 οὐδέπω Arist.
τοῦτο] αὐτὸς Arist.   16 λέγει M   19 καὶ inserui   19. 20 καταμετρεῖ τὸν] καταμετρῆται (sic) M   20. 21 καταμετρῆ τὰ M¹: καταμετρῆται M²   21 καταμετρῆται M
24 ἀπορεῖ τὴν] ἀπορεῖται M   25 πρότερον paene evan. M   26 πότ.] πρότ. M
30. 31 οὐ λέγεται om. Arist.   32 εἴρηται] p. 97,40   33 post ἴδια add. τῶν πρός τι M²

αὐτήν. ἀποδοὺς οὖν ὁ Ἀριστοτέλης τὰ πρότερα δύο κεφάλαια, τοῦτ' ἔστι τὴν ψευδῆ ὑπογραφὴν καὶ τὰ ἴδια αὐτῶν, μεταβαίνει λοιπὸν ἐπὶ τὴν ἀληθῆ ὑπογραφήν. καὶ ἄξιόν ἐστιν ζητῆσαι τίνος χάριν τὰ ψευδῆ πρότερα παραδέδωκεν ὁ Ἀριστοτέλης. καί φαμεν ὅτι τοῦτο πεποίηκεν εἰκότως, ὡς συμβαλλόμενον καὶ τῷ λέγοντι καὶ τῷ ἀκούοντι καὶ τοῖς ὑποκειμένοις πράγμασι· τῷ μὲν λέγοντι, ἵνα μὴ δόξῃ, ἀλλ' ἵνα μετὰ ἀποδείξεως πάντα προφέρηται, τῷ δὲ ἀκούοντι, ἵνα πρότερον ἐγγυμνασάμενος τοῖς ψευδέσι | καὶ τὸν 101r τοιοῦτον ἔλεγχον μαθὼν ἀνενδοιάστως καὶ ἀκριβῶς τὰ ἀληθῆ παραλάβῃ. τοῖς δὲ ὑποκειμένοις πράγμασι συμβάλλεται τὸ πρότερον τὰ ψευδῆ παραδιδόναι τὸν φιλόσοφον, ὅτι ἡ ἀποδοθεῖσα ὑπογραφὴ εἰ καὶ μὴ ἔστιν ἀληθής, ἀλλ' οὖν ἴδιόν ἐστι τῶν πρός τι πᾶσι μὲν ὑπάρχον, οὐ μόνοις δέ. εἰ δὲ ἴδιόν ἐστιν, ἔδει μὴ σιωπηθῆναι τοῦτο, ἵνα τελεία γένηται ἡ τῶν πρός τι διδασκαλία. οὐ μὴν οὐδὲ τὴν ἀληθῆ ὑπογραφὴν ἀπονητὶ παραδίδωσιν ὁ φιλόσοφος, ἀλλὰ τίθησιν ἀπορίαν τινὰ καὶ δείκνυσιν ὅτι τῆς μὲν προτέρας σωζομένης ὑπογραφῆς ἀνεπίλυτος μένει ἡ ἀπορία, τεθείσης δὲ τῆς ἀληθοῦς δυνατὸν ταύτην ἐπίλυσιν δέξασθαι. ἵνα οὖν τὴν ἀπορίαν νοήσωμεν, τρία ταῦτα ζητήσωμεν· πρῶτον τίς ἡ ὕλη τῆς ἀπορίας, δεύτερον τί τὸ ποιητικὸν αὐτῆς αἴτιον, καὶ τρίτον πῶς αὐτὴ προέρχεται. ἔστι τοίνυν ἡ ὕλη τῆς ἀπορίας αὕτη· ἡ οὐσία ἢ καθόλου ἢ μερικὴ καὶ ὅλη καὶ κατὰ μέρος, ὡς γίνεσθαι τέτταρας συμπλοκὰς ἐκ τῶν εἰρημένων· ὅλον καθόλου, ὥσπερ ὁ καθόλου ἄνθρωπος ὅλον τε καὶ καθόλου, ὅλον δὲ μερικόν, ὥσπερ ὁ Σωκράτης μερικὸς μὲν ὢν ὡς ἄτομον, ὅλος δέ, καθὸ συμπεπληρωμένα τὰ πάντα ἔχει, τὰ μόρια τὰ συμπληροῦντα τὸ ἄτομον, μέρος δὲ καθόλου, οἷον ἡ ἁπλῶς κεφαλή, μέρος μὲν οὖσα ὡς κεφαλή, καθόλου δέ, ὅτι κατὰ πολλῶν κεφαλῶν | λέγεται, μέρος μερικόν, οἷον ἡ τὶς κεφαλή· μέρος μὲν γάρ 101v ἐστιν ὡς μόριον οὖσα, μερικὸν δέ, καθὸ τινὸς ἀνθρώπου ἐστὶν ἡ κεφαλή. ἐν τούτοις ἡ ὕλη τῆς ἀπορίας. τί δέ ἐστι τὸ ποιητικὸν αἴτιον αὐτῆς; φαμὲν οὖν ὅτι τὸ ποιητικὸν αἴτιόν ἐστιν ἡ οὐσία, ἥτις ἐστὶν μέρος καὶ καθόλου. προέρχεται δὲ ἡ ἀπορία τοῦτον τὸν τρόπον· ἆρα ἀληθές ἐστι τὸ λέγειν μηδεμίαν οὐσίαν εἶναι τῶν πρός τι ἢ ἔστι τις οὐσία τῶν πρός τι; πᾶσα τοίνυν οὐσία ἢ πρώτη ἐστὶν ἢ δευτέρα, καὶ καθ' ἑκάτερον ἢ καθόλου ἢ μερική. [ὅλη μὲν ὡς Σωκράτης ὅλος, μερικὴ δὲ ὡς τὰ μόρια τοῦ Σωκράτους]. ἡ μὲν οὖν πρώτη οὐσία οὔτε καθ' ὅλην ἑαυτὴν οὔτε κατὰ τὰ μέρη λέγεται πρός τι. ἡ δὲ δευτέρα οὐσία καθ' ὅλην μὲν ἑαυτὴν οὐ λέγεται πρός τι, κατὰ δὲ τὰ μέρη ἴσως λέγεται, οἷον ἡ κεφαλὴ τινὸς κεφαλὴ καὶ ἡ χεὶρ τινὸς χείρ. ὥστε οὖν ἡ ἀπορία προέβη ἐπὶ τῆς οὐσίας, ἥτις μέρος καὶ καθόλου. τίς δὲ ἡ λύσις τῆς ἀπορίας; ἐκ τῆς πρώτης ὑπογραφῆς ἄλυτός ἐστιν· εἰ γὰρ πρός τί ἐστιν ὅσα αὐτὰ ἅπερ ἐστὶν ἑτέρων εἶναι λέγεται, καὶ ἡ κεφαλὴ αὐτὸ ὅπερ ἐστὶν ἑτέρου λέγεται, οὗ ἐστι κεφαλή. * * τοιγαροῦν θετέον τὴν ἀληθῆ ὑπογραφήν, δι' ἧς ἡ ἀπορία τὴν λύσιν ἐπι-

4. 5 συμβαλόμ. M 6 προφέρεται M 8 τοιοῦτον] τοῦτον M ἀνενδυάστως M 11 ὑπάρχον] ὑπάρχει M 22 καθὸ] καθόλου (?) M 32. 33 ὅλη — σωκράτους delevi 38 εἰ] ἡ M 39 post κεφ. lac. signavi

δέχεται· πρός τι τοίνυν ἐστὶν οἷς τὸ εἶναι ταὐτόν ἐστι τῷ πρὸς ἕτερόν πως ἔχειν, ὡς ἂν εἰ ἔλεγεν· ἐκεῖνα, φησί, καλῶ πρός τι οἷς οὐδὲν ἄλλο ἡ ὕπαρξις ἢ ἐν τῇ πρὸς ἄλληλα σχέσει θεωρεῖται. ταύτης | δὲ τῆς ὑπο- [102r] γραφῆς τεθείσης ἐπιλυόμεθα τὴν ἀπορίαν οὕτως· εἰ ὡς ἀληθῶς φησιν ἡ ἀληθὴς ὑπογραφὴ ὅτι οὐδὲν ἕτερόν ἐστιν ἢ τὸ ἐν τῇ πρὸς ἄλληλα σχέσει θεωρεῖσθαι, δῆλον ὡς ἐὰν οἶδέ τις τὶ τῶν πρός τι, καὶ τὸ πρὸς ὃ λέγεται οἶδεν, καὶ ὡς οἶδεν τὸ ἕτερον, οὕτως καὶ τὸ ἕτερον· οἷον εἰ ἀορίστως οἶδεν τὶ τῶν πρός τι, καὶ τὸ ἕτερον ἀορίστως οἶδεν, καὶ εἰ ὡρισμένως οἶδεν τὶ τῶν πρός τι, καὶ τὸ ἕτερον ὡρισμένως οἶδεν. τὴν μέντοι κεφαλὴν ἔστιν εἰδέναι μὴ εἰδότας τίνος ἐστὶ κεφαλή. καὶ τοῦτο πάσχομεν ἢ παρὰ τὴν ὁμοιότητα, ὡς ἐπὶ φάττης καὶ περιστερᾶς, ἢ παρὰ τὸ ἐγκεκαλύφθαι, ὡς εἰ ὑποθώμεθά τινα τὸ μὲν ὅλον ἐγκεκαλύφθαι σῶμα, μόνην δὲ γεγυμνῶσθαι τὴν κεφαλήν, ἢ παρὰ τὸ διῃρῆσθαι, ὥσπερ εἰ διῃρημένην τις ἐπιδείξει τοῦ λοιποῦ σώματος τὴν κεφαλήν. εἰ τοίνυν τὰ μὲν πρός τι δι' ἀλλήλων γινώσκεται, καὶ ὁ τὸ ἕτερον εἰδὼς καὶ τὸ λοιπὸν ἐπίσταται ἐξ ἀνάγκης, κεφαλὴν δὲ καὶ χεῖρα ἐνδέχεται ἐπίστασθαι μὴ εἰδότας ὧν εἰσιν, δῆλον ἄρα ⟨ὅτι⟩ ταῦτα οὐκ εἰσι τῶν πρός τι. εἰ δὲ τοῦτο, ἀληθές ἐστιν εἰπεῖν ὡς οὐδεμία οὐσία τῶν πρός τι.

Αὕτη μὲν οὖν ἡ Ἀριστοτέλους ἐπίλυσις. ἐπειδὴ δὲ ἡ προτέρα ὑπογραφὴ τῶν πρός τι, εἰ καὶ ψευδής, Πλατωνική ἐστι, τινὲς πειρώμενοι ἀπολογεῖσθαι ὑπὲρ αὐτῆς μόνῳ τῷ σαφεστέρῳ φασὶν διαφέρειν τὴν Περιπατητικὴν ὑπογραφὴν τῆς Πλατωνικῆς καὶ δεικνύναι πειρῶνται ὅτι καὶ τοῦ Πλατωνικοῦ ὁρισμοῦ | κειμένου οὐκ ἔχει χώραν ἡ ἀπορία. καί φασιν ὅτι [102v] κεφαλὴν λαμβάνει ὁ Ἀριστοτέλης τὴν διῃρημένην (ἀλλ' αὕτη ὁμώνυμός ἐστι κεφαλή· οὐ γὰρ ἐνεργεῖ τὰς τῆς κεφαλῆς ἐνεργείας), ἀλλὰ ⟨καὶ⟩ τὴν ἐγκεκαλυμμένην καὶ τὴν τῶν ὁμοίων ζῴων· ἀλλ' αὕτη οὐκ ἔστιν ἄτομος· οὐ γὰρ ἴσμεν αὐτὴν ὡς ἄτομον· ἓν γάρ ἐστι τῶν συμπληρούντων τὸ ἄτομον τὸ εἰδέναι τοῦδέ τινος οὖσαν. ἀλλὰ μὴν οὐκ ἴσμεν ὡς τοῦδε οὖσαν· οὐκ ἄρα ἴσμεν ὡς ἄτομον. εἰ δὲ ἀορίστως ἴσμεν ὅτι κεφαλή ἐστι, καὶ ὅτου ἐστὶν ἀορίστως εἰσόμεθα. πρὸς τάδε ἡμεῖς φαμεν ὅτι οὐ μόνον τῷ σαφεστέρῳ, ἀλλὰ καὶ τῷ ἀληθεστέρῳ διαφέρει ἡ Περιπατητικὴ ὑπογραφὴ τῆς Πλατωνικῆς· ἡ γὰρ Πλατωνικὴ ὑπογραφὴ πρῶτον μὲν τὸ ἕτερον τῶν πρός τι ὡρίσατο μὴ φροντίσασα τοῦ λοιποῦ· φησὶν γὰρ ὅτι ταῦτα ἅπερ ἐστὶν ἑτέρων εἶναι λέγεται ⟨καὶ⟩ οὐδὲν περὶ τοῦ πρὸς ὃ λέγεται εἶπεν. ἡ δὲ Περιπατητικὴ ὑπογραφὴ ἀμφότερα περιλαμβάνει τὰ πρός τι, ἐφ' ὧν φησιν οἷς τὸ εἶναι ταὐτόν ἐστιν τῷ πρὸς ἕτερόν πως ἔχειν. ἔπειτα δὲ ὁ Πλατωνικὸς ὁρισμὸς ἀπὸ τοῦ λέγεσθαι ἐχαρακτήρισε τὰ πρός τι, ὁ δὲ Περιπατητικὸς ἀπὸ τοῦ εἶναι. ὅσῳ τοίνυν προσφυέστερον τῶν εἰρημένων τὸ εἶναι ἤπερ τὸ λέγεσθαι, τοσοῦτον ὁ Περιπατητικὸς ὁρισμὸς τοῦ Πλατωνικοῦ ἐστιν ἀκριβέστερος. ἀλλά φασιν οἱ ἀπὸ Πλάτωνος καὶ τὸν Πλάτωνα

1 τῷ] τὸ M 2 φησί eicias 5 an ὅτι ⟨τὰ πρός τι⟩? 12 ὑποθόμεθα M 13 an ἐπιδείξῃ? 17 ὅτι inserui 23 φησιν M 25 καὶ inserui 27 ὡς superscr. M 28 μὴν] μὲν M 34 καὶ inserui λέγ. εἶπεν collocavi: εἶπεν λέγ. M 35 παραλαμβ. M 36 τὸ] τῷ M τῷ] τὸ M ἕτερον] τι Arist. 39 pr. τὸ] τῷ M

τοῦ εἶναι μνήμην ποιήσασθαι ἐν τῷ εἰπεῖν ὅσα *αὐτὰ ἅπερ ἐστὶν ἑτέρων εἶναι λέγεται*, ἀλλὰ λελήθασι μείζονα τὴν | ἀπορίαν τοῦ ὁρισμοῦ 103r
ποιήσαντες· εἰπὼν γάρ *ἐστίν* οὐκ ἐνέμεινεν αὐτῷ ἀλλὰ μεταβέβηκεν ἐπὶ τὸ λέγεσθαι. οὐκ ἔδει δέ· οὐ γὰρ τὸ εἶναί ἐστι τοῖς πρός τι ἐν τῷ λέγεσθαι, ἀλλὰ μᾶλλον ἐν τῷ εἶναι πρός τι. ὥστε οὖν ἀκριβέστερος ὁ Περιπατητικὸς ὁρισμὸς τοῦ Πλατωνικοῦ. ἀλλά φασιν οἱ δι' ἐναντίας ὅτι τοσοῦτον οἴεται αὐτὸς Ἀριστοτέλης μηδὲν διαφέρειν τὴν παρ' αὐτοῦ ἀποδοθεῖσαν ὑπογραφὴν τῆς Πλατωνικῆς, ὅτι ἐπὶ τέλει τῆς κατηγορίας φησὶν *ὅτι ἴσως χαλεπὸν ὑπὲρ τῶν τοιούτων ἀποφαίνεσθαι μὴ πρότερον διεσκεμμένον, τὸ μέντοι διαπορεῖν περὶ αὐτῶν οὐκ ἄχρηστόν ἐστιν*· ταῦτα γὰρ ἀμφιβάλλοντός ἐστιν περὶ τῶν παρ' αὐτοῦ λεγομένων. ἀλλὰ πρὸς ταῦτά φαμεν ὅτι ταῦτα εἴρηται οὐ περὶ τῶν προσεχῶς εἰρημένων, ἀλλὰ περὶ τῶν ἐπιχειρημάτων, δι' ὧν κατεσκεύασε τὰ πρός τι μὴ εἶναι ἅμα τῇ φύσει, δεικνὺς ὡς οὐκ ἀλήθειαν ἔλεγεν, ἀλλὰ μᾶλλον γυμνάζων ταῦτα ἐκεῖ περιέλαβεν. τοῦτο πέρας τῆς θεωρίας.

⟨Θεωρία κζ'.⟩

Περὶ ποιοῦ καὶ ποιότητος.

p. 8b25 Ποιότητα δὲ λέγω καθ' ἣν ποιοί τινες λέγονται. ἔστι δὲ ἡ ποιότης τῶν πλεοναχῶς λεγομένων. ἓν μὲν οὖν εἶδος ποιότητος ἕξις καὶ διάθεσις λεγέσθωσαν. διαφέρει δὲ ἕξις διαθέσεως τῷ μονιμώτερον καὶ χρονιώτερον εἶναι.

Ἐπὶ τῆς παρούσης θεωρίας πέντε τινὰ ζητήσωμεν, πρῶτον μὲν τίς ἡ τάξις τῆς κατηγορίας, δεύτερον δὲ τίς ἡ αἰτία τῆς ἐπιγραφῆς, τρίτον πόσα τὰ εἴδη τῆς κατηγορίας, τέταρτον τίς ἡ διαφορὰ | τῶν εἰδῶν, πέμπτον 103v
τίς ἡ τάξις τῶν εἰδῶν τῆς κατηγορίας. περὶ οὖν τοῦ πρώτου φαμὲν ὅτι εἰκότως τέτακται μετὰ τὴν πρός τι κατηγορίαν ἡ ποιότης, πρῶτον μὲν διὰ τὴν ὁμοιότητα τῶν παραδειγμάτων· καθάπερ γὰρ μετὰ τὸ ποσὸν τὸ πρός τι τέτακται διὰ τὴν ὁμοιότητα τῶν προβλημάτων, τοῦτ' ἔστι τὸ μέγα καὶ τὸ μικρόν (ταῦτα γὰρ τοῦ ποσοῦ ὄντα οὐ μόνον ἐν τούτῳ ἐθεωρεῖτο, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τὰ πρός τι ἀνεφέρετο, ὑπὸ μὲν τὸ ποσὸν διὰ τὸ ὑποκείμενον, ὑπὸ δὲ τὰ πρός τι διὰ τὴν σχέσιν)· ἐπειδὴ οὖν τὸ μέγα καὶ τὸ μικρὸν ἐν ποσῷ ἐθεωρεῖτο καὶ ἐν τοῖς πρός τι καὶ τούτου χάριν μετὰ τὸ ποσὸν ἡ πρός τι κατηγορία εἶχε τὴν τάξιν, οὕτω καὶ ἐνταῦθα διὰ τὴν ὁμοιότητα τῶν παραδειγμάτων μετὰ τὴν πρός τι κατηγορίαν ἡ ποιότης τέτακται· ἡ γὰρ ἐπιστήμη, ὅπερ καὶ παράδειγμα τοῦ πρός τι ἦν, οὐ μόνον ὑπὸ τὰ πρός τι ἀνάγεται, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τὴν ποιότητα· ὑπὸ μὲν γὰρ τὴν πρός τι ἀνάγεται ὡς πρὸς τὸ ἐπιστητὸν παραβαλλομένη, ὑπὸ δὲ τὴν ποιότητα ὡς ἐν

3 αὐτὸ M   9 διεσκεμένως M   13 κατεσκεύασαι M   16 tit. inserui
18 τινες εἶναι Arist.   21 τῷ μονιμωτέρῳ καὶ χρονιωτέρῳ εἶναι M: τῷ πολὺ χρονιώτερον εἶναι καὶ μον. Arist.   26 τὴν ex τῶν corr. M   35 τοῦ πρός τι] cf. p. 108,31

ψυχῇ θεωρουμένη καὶ τελειωτικὴ ταύτης ὑπάρχουσα. οὕτως οὖν, ὡς εἰρήκαμεν, κἀνταῦθα διότι ἡ ἐπιστήμη οὐ μόνον ἐν τοῖς πρός τι ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ποιότητι θεωρεῖται, τούτου χάριν μετὰ τὰ πρός τι ἡ ποιότης τὴν τάξιν εἴληφεν. καὶ αὕτη μὲν πρώτη αἰτία, δι' ἣν ἡ ποιότης τοιαύτην ἔλαχε τάξιν. | δευτέρα δὲ αἰτία, ὅτι ἐλέγομεν τέτταρας ἁπλᾶς εἶναι κατηγορίας, 104r οὐσίαν, ποσόν, ποιόν, πρός τι, ἓξ δὲ συνθέτους. ἐπειδὴ οὖν ἀποδεδώκαμεν τὰς τρεῖς κατηγορίας, ὑπόλοιπον ἦν ἀποδοῦναι καὶ τὴν λείπουσαν, τὴν μετὰ χεῖράς φημι, ἵνα ᾖ ὁ λόγος ἐκεῖνος ἀρραγὴς ὁ λέγων 'δεῖ προηγεῖσθαι τὰ ἁπλᾶ ἀεὶ τῶν συνθέτων'. διὰ τὰς δύο τοίνυν ταύτας αἰτίας τοιαύτην ἔλαχε τάξιν. [ἔστι δὲ καὶ τρίτη αἰτία τούτου, δι' ἣν ἡ ποιότης τοιαύτην ἔλαχε τάξιν· φαμὲν ὅτι περὶ τοῦ ποιεῖν καὶ πάσχειν μένει τὸν λόγον ποιεῖσθαι. αὗται δέ, τοῦτ' ἔστι τὸ πάθη καὶ ἐνέργειαι, κατὰ τὰς ποιότητας γίνονται. ἀδύνατον δὲ γνῶναι τὸ κατὰ ποιότητα γινόμενον μὴ πρότερον μαθόντα τὴν τῆς ποιότητος φύσιν. τούτου χάριν προτέτακται, ἵνα μαθόντες τί ἐστιν ποιότης, οὕτως ἀκριβέστερον τοῖς λεγομένοις περὶ τοῦ ποιεῖν καὶ πάσχειν προσέχωμεν τὸν νοῦν.] καὶ ἐν τούτοις τὸ πρῶτόν ἐστι κεφάλαιον.

Δεύτερον δὲ ἡ αἰτία τῆς ἐπιγραφῆς. καὶ λέγομεν ὅτι ἐναντίαν ἐβάδισεν ὁ φιλόσοφος ὁδὸν ἐν αὐτῷ ἐν τοῖς πρός τι καὶ ἐνταῦθα· ἐκεῖ μὲν γὰρ ὅπου πλῆθος ὑπῆρχεν, δι' ἑνικοῦ ὀνόματος τὴν κατηγορίαν ἐδήλωσεν, ἐπιγράψας Περὶ τοῦ πρός τι. ἐνταῦθα δὲ ὅπου ἓν ὑπάρχει τὸ πρᾶγμα, τοῦτο διὰ πλήθους ἐσήμανεν, ἐπιγράψας Περὶ ποιοῦ καὶ ποιότητος. ζητήσωμεν οὖν τίνος χάριν διπλῇ κέχρηται τῇ ἐπιγραφῇ. | καί φαμεν ὅτι τὸ ποιὸν 104v τρία σημαίνει, ἢ αὐτὴν τὴν κατηγορίαν, τοῦτ' ἔστι τὴν ποιότητα, ἢ τὸ σῶμα τὸ μετέχον τῆς ποιότητος, ἢ τὸ ποιόν, ὥσπερ λέγομεν λευκὸν καὶ τὴν λευκότητα καὶ τὸ σῶμα τὸ λελευκασμένον, τοῦτ' ἔστι τὸ μετέχον λευκότητος. σημαίνει δὲ τὸ ποιὸν καὶ ἄλλο κατὰ τὸ καθολικώτερον τὸ κοινῇ ἀμφοτέρων κατηγορούμενον, αὐτῆς τε τῆς ποιότητος καὶ τοῦ σώματος τοῦ μετέχοντος αὐτῆς. τούτου οὖν χάριν ἐπέγραψεν Περὶ τοῦ ποιοῦ καὶ ποιότητος, διὰ τὴν ὁμωνυμίαν τῶν σημαινομένων· ἐπειδὴ γὰρ ἠπίστατο πολλὰ σημαίνειν τὸ ποιόν, τούτου χάριν τὸ δεύτερον πρὸς σαφήνειαν τοῦ πρώτου παρέλαβεν, ὡς ἂν εἰ ἔλεγεν οὕτως· ὅτι περὶ ποιοῦ διδάσκω, οὐ τοῦ σημαίνοντος τὸ καθόλου οὐδὲ τοῦ σημαίνοντος αὐτὸ τὸ σῶμα τὸ πεποιωμένον, ἀλλὰ τοῦ σημαίνοντος αὐτὴν τὴν ποιότητα. εἰ οὖν ταῦτα οὕτως ἔχει, δῆλον ὅτι οὔτε διττολογεῖ ὁ φιλόσοφος οὔτε μάτην διττῇ κέχρηται ἐπιγραφῇ. ἀλλὰ πάλιν ζητοῦσι τίνος χάριν καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ἐπιγραφῇ τὸ ποιὸν προτέτακται τῆς ποιότητος. καί φαμεν ὅτι εἰκότως· κατὰ πάντα τὰ σημαινόμενα δικαίως ἂν τὸ ποιὸν τῆς ποιότητος προταχθείη· ἐσήμανεν γὰρ τὸ ποιὸν τὸ καθόλου· ⟨τὸ δὲ καθόλου⟩ δικαίως προτέτακται· καὶ γὰρ τὰ καθόλου τῶν μὴ τοιούτων προτάττομεν. ἐσήμανε δὲ καὶ τὸ σῶμα τὸ μετέχον τῆς ποιότητος· τοῦτο δὲ ὅσον πρὸς αὐτὴν τὴν ποιότητα | σύνθετόν ἐστι· τὰ δὲ σύνθετα, 105r

---

5 ἐλέγομεν] p. 81,26 8 λόγος scripsi: compend. dub. M 10 ἔστι—νοῦν (16) delevi 12 αὗται] an ταῦτα? 16 προσέχομεν M 18 αὐτῷ sc. τῷ ἐπιπράφειν 32 οὐδὲ] οὔτε M 36 post ποιότητος additum προταχθείη del. M 38 τὸ δὲ καθ. inserui

ὡς πολλάκις εἴρηται, ἡμῖν καὶ πρότερα καὶ γνωριμώτερα. εἰκότως οὖν καὶ κατὰ τοῦτο τὸ σημαινόμενον τὸ ποιὸν προτέτακται τῆς ποιότητος, τοῦτ' ἔστι τὸ σύνθετον τοῦ ἁπλοῦ, ἵνα ἐκ τῶν ἡμῖν σαφῶν ὑπαρχόντων τὴν τῆς διδασκαλίας ἀρχὴν ποιήσηται. ἀλλὰ δὴ ἐσήμανεν καὶ αὐτὴν τὴν κατηγορίαν, τοῦτ' ἔστι τὴν ποιότητα· ἐλέγομεν δὲ ὅτι ἡ ποιότης πρὸς σαφήνειαν παρείληπται τοῦ ποιοῦ· οὐ δεῖ δὲ προτάττεσθαι τὸ πρὸς σαφήνειαν παραλαμβανόμενον ἐκείνου, οὗ ἕνεκα παραλαμβάνεται τὸ παραλαμβανόμενον. οἷον εἰ βουληθείην πρᾶγμα διδάξαι, δεῖ με προτάττειν τοῦτο, εἶθ' οὕτως εἰ εὑρεθείη ἀσαφές, ἐπαγαγεῖν παράδειγμα σαφηνίζον τὸ πρότερον· οὕτως καὶ ἐνταῦθα ἐπειδὴ τὸ μὲν ποιὸν τὸ πρᾶγμά ἐστι τὸ κυρίως καὶ πρώτως διδασκόμενον, ἡ δὲ ποιότης δευτέρα ἐστὶν παράδειγμα τοῦ ποιοῦ οὖσα διὰ σαφήνειαν τοῦ προτέρου, δεῖ τὸ κυρίως διδασκόμενον, τοῦτ' ἔστι τὸ ποιόν, προτάττεσθαι τοῦ παραδείγματος, λέγω δὲ τῆς ποιότητος. ἐν τούτοις καὶ τὸ δεύτερον κεφάλαιον.

Τρίτον κεφάλαιόν ἐστιν, πόσα τῆς ποιότητος εἴδη. καί φαμεν ὅτι τέτταρα κατὰ συζυγίας προερχόμενα· πρῶτον μὲν ἕξις καὶ διάθεσις, δεύτερον δὲ δύναμις καὶ ἀδυναμία, τρίτον παθητικὴ ποιότης καὶ πάθος, τέταρτον σχῆμα καὶ μορφή. ὅτι δὲ τέτταρά ἐστι τὰ εἴδη τὰ εἰρημένα καὶ οὔτε πλείονα οὔτε ἐλάττονα, δείξωμεν ἐκ διαιρέσεως· πολλοὶ μὲν οὖν καὶ ἄλλοι πολλὰς διαιρέσεις | 105v ἐπετήδευσαν περὶ τούτου, ἡ δὲ ἀκριβεστέρα καὶ σαφεστέρα ἐστὶν ἡ παρ' ἡμῶν λεχθησομένη. ἀλλ' ἵνα ταύτην νοήσωμεν, τρία τινὰ προλάβωμεν λήμματα· πρῶτον μὲν ὅτι ἡ παθητικὴ ποιότης διττή ἐστιν, ἡ πάθος ποιοῦσα περὶ τὴν ἡμετέραν αἴσθησιν καὶ ἡ ἀπὸ πάθους γιγνομένη. διαφέρουσι δὲ αὗται ἀλλήλων, ὅτι ἡ μὲν παθητικὴ ποιότης ἡ πάθος ποιοῦσα ἀεὶ σύνεστι τῷ ὑποκειμένῳ μηδὲν αὐτῷ πεπονθότι, οἵα ἐστὶν ἡ ἐν τῷ μέλιτι γλυκύτης (οὐ γὰρ δὴ τὸ μέλι πεπονθὸς γέγονε γλυκύ, ἀλλ' ἅμα τῷ μέλι εἶναι ἅμα γέγονε γλυκύ· παθητικὴ δὲ ποιότης λέγεται, διότι πάθος ἐμποιεῖ τοῖς γευομένοις), ἡ δὲ ἀπὸ πάθους γινομένη πεπονθότος τοῦ ὑποκειμένου, οἷον ἡ ἐν τῷ κύκνῳ λευκότης (ὁ γὰρ κύκνος παθών τι περὶ τὸ σῶμα γέγονε λευκός), οὐ τοῦτο λεγόντων ἡμῶν ὅτι ἡ ἀπὸ πάθους γιγνομένη οὐ ποιεῖ περὶ τὴν ἡμετέραν αἴσθησιν πάθος (καὶ αὐτὴ μὲν γὰρ ποιεῖ, ὥσπερ τὸ λευκὸν ἐν τῷ κύκνῳ διακρίνει· ἀδύνατον ⟨γὰρ⟩ τὴν παθητικὴν ποιότητα μὴ ποιεῖν πάθος), ἀλλ' ὅτι τινὲς ἐξ αὐτῶν ἐξαίρετον ἔχουσι καὶ ἴδιον τὸ ἀπὸ πάθους γίνεσθαι, ὅθεν κυρίως ὠνομάσθησαν. ἐπειδὴ τὸ ὄνομα διαστέλλειν εἴωθε τὰ πράγματα ἀπ' ἀλλήλων. δεύτερον λῆμμα· νόει μοι τετραπλῆν τινα τάξιν· μίαν μὲν καὶ πρώτην τὴν παθη|τικὴν 106r ποιότητα πάθος ποιοῦσαν περὶ τὴν αἴσθησιν, καὶ τὴν ποιότητα τὴν ἀπὸ πάθους γινομένην, τρίτον πάθος, τέταρτον δὲ πάσχειν. διαφέρει δὲ ταῦτα τῷ πολυχρονιωτέρῳ καὶ ὀλιγοχρονιωτέρῳ· ὅτε μὲν γὰρ ἡ ποιότης ἀχώριστός ἐστι καὶ δυσέκλειπτος καὶ ὡς ἂν εἴποι τις οὐσιώδης, ὥσπερ ἡ ἐν τῷ μέλιτι

1 εἴρηται] p. 42,15 4 ποιήσεται M 5. 6 περιείλ. M 6 τὸ . . παραλαμβανόμενον] τοῦ . . παραλαμβανομένου M 8 προστάττειν M 26 μέλιτι] μέλι M 32 γὰρ inserui 35 διαστέλειν M 36 νόει μοι scripsi: νόειμα (sic) M (cf. p. 136,35) 37 καὶ] an δευτέραν δὲ ?

γλυκύτης (αὕτη γὰρ οὐσία τούτου ἐστί), τότε λέγεται παθητικὴ ποιότης πάθος ποιοῦσα περὶ τὴν ἡμετέραν αἴσθησιν, ὅτε δὲ πάλιν ὕφεσιν αὐτὴ ἡ ποιότης δέχεται τῆς προτέρας, ὡς εἶναι καὶ ταύτην δυσέκλειπτον καὶ μὴ εὐχερῶς χωριζομένην ἢ μόνῃ τῇ ἐπινοίᾳ, ὥσπερ ἡ λευκότης ἡ ἐν τῷ κύκνῳ (δυνατὸν γάρ, ὡς Πορφύριός φησι, καὶ κόρακα λευκὸν ἐπινοηθῆναι καὶ Αἰθίοπα ἀποβαλόντα τὴν χροιάν), τότε λέγεται παθητικὴ ποιότης ὡς ἀπὸ πάθους γινομένη διαφέρουσα τῆς προτέρας, ὅτι ἡ μὲν πάντῃ ἀχώριστος ἦν ἡ δὲ μόνῃ τῇ ἐπινοίᾳ χωρίζεται. ὅτε δὲ εἴη ἡ ποιότης χωρίζεσθαι δυναμένη καὶ ἐπινοίᾳ καὶ ἐνεργείᾳ, ὥσπερ ἡ ἐν νόσῳ γινομένη ὠχρότης, τότε λέγεται πάθος. ἐπὰν δὲ εἴη ἡ τοιαύτη χωριστή, ὡς ἂν εἴποι τις ἐν τῷ γίγνεσθαι ἔχειν τὸ εἶναι, τότε λέγεται πάσχειν, ὥσπερ ἡ ἀπὸ φόβου γινομένη ὠχρότης· τούτους γάρ, φημὶ δὴ τοὺς διὰ φόβον ὠχριῶντας, οὐδὲ ὠχρίας καλοῦμεν, διότι φθερεῖ τὴν προσηγορίαν ἡ φύσις μεταβάλλουσα τὴν χροιάν. | τρίτον λῆμμα· τὴν αὐτὴν ποιότητα καὶ παθητικὴν εἶναι καὶ ἕξιν 106v ⟨δυνατόν, κατ'⟩ ἄλλο μέντοι καὶ ἄλλο, ἕξιν μὲν ὡς πρὸς τὸ δεξάμενον σῶμα, παθητικὴν δὲ ποιότητα ὡς πρὸς τὸν αἰσθανόμενον· οἷον ἡ ἐν πυρὶ θερμότης κατ' ἄλλο καὶ ἄλλο καὶ ἕξις ἐστὶ καὶ παθητικὴ ποιότης, ἕξις μὲν ὡς πρὸς αὐτὴν τὴν οὐσίαν δεξαμένην τὴν θερμότητα, παθητικὴ δὲ ποιότης ὡς πρὸς αὐτοὺς τοὺς αἰσθανομένους.

Τούτων οὖν οὕτως ἐχόντων καὶ προειλημμένων ἡμῖν τῶν τριῶν λημμάτων, φέρε τῆς διαιρέσεως ἐφαψώμεθα. ἡ τοίνυν ποιότης ἢ τελειωτική ἐστιν ἢ κακωτικὴ ἢ οὔτε τελειωτικὴ οὔτε κακωτική. καὶ εἰ μὲν τελειωτικὴ εἴη ἢ κακωτική, ἢ πάθος ποιεῖ περὶ τὴν αἴσθησιν ἢ οὐ ποιεῖ πάθος. καὶ εἰ μὲν ποιεῖ πάθος, ποιεῖ τὴν παθητικὴν ποιότητα τὴν πάθος ποιοῦσαν περὶ τὴν αἴσθησιν. εἰ δὲ οὐ ποιεῖ πάθος, ἢ δυσαπόβλητός ἐστιν ἢ εὐαπόβλητος. καὶ εἰ μὲν δυσαπόβλητος, ποιεῖ τὴν ἕξιν, εἰ δὲ εὐαπόβλητος, ποιεῖ τὴν διάθεσιν. εἰ δέ ἐστι μήτε τελειωτικὴ μήτε κακωτική, ἢ κατ' ἐπιτηδειότητά ἐστιν ἢ κατ' ἐνέργειαν. καὶ εἰ μὲν κατ' ἐπιτηδειότητά ἐστι, ποιεῖ τὸ δεύτερον εἶδος τῆς ποιότητος τὸ κατὰ δύναμιν καὶ ἀδυναμίαν· οὐδὲν γὰρ ἕτερόν ἐστι δύναμις καὶ ἀδυναμία ἢ ἐπιτηδειότης καὶ ἀνεπιτηδειότης. εἰ δὲ κατ' ἐνέργειαν εἴη, ἢ διὰ βάθους ἐστὶν ἢ ἐπιπολαίως. καὶ εἰ μὲν διὰ βάθους ἐστί, ποιεῖ τὴν παθητικὴν ποιότητα τὴν ἀπὸ πάθους γινομένην. εἰ δὲ ἐπιπολαίως | ἐστίν, ἢ ἐν ἀψύχοις θεωρεῖται ἢ ἐν ἐμψύχοις. καὶ 107r εἰ μὲν ἐν ἀψύχοις, ποιεῖ τὸ σχῆμα, εἰ δὲ ἐν ἐμψύχοις, ποιεῖ τὴν μορφήν. ἔστι δὲ καὶ ἄλλως εἰπεῖν περὶ τοῦ ἐπιπολαίως, ὅτι ἢ μαθηματικά ἐστι καὶ γίνεται τὸ σχῆμα, ἢ φυσικὰ καὶ ποιεῖ τὴν μορφήν. ἔστι δὲ καὶ δευτέραν εἰπεῖν διαίρεσιν τούτου, ὅτι ἡ ποιότης ἢ δυνάμει ἐστὶν ἢ ἐνεργείᾳ. καὶ εἰ μὲν δυνάμει ἐστί, ποιεῖ τὸ δεύτερον εἶδος τῆς ποιότητος τὸ κατὰ δύναμιν καὶ ἀδυναμίαν. εἰ δὲ ἐνεργείᾳ ἐστίν, ἢ νῷ γινώσκεται ἢ αἰσθήσει. καὶ εἰ μὲν νῷ γιγνώσκεται, ποιεῖ τὴν ἕξιν καὶ διάθεσιν. εἰ δὲ αἰσθήσει γιγνώ-

---

3 δέχεται] δὲ ante IV litt. evanidas M 5 Πορφύριος] Isag. p. 13,1 8 ἡ δὲ μόνῃ delevit et superscr. αὕτη δὲ κἂν M 12 οὐδὲ] οὔτε M 15 δυνατόν, κατ' scripsi: lac. M 22 ἢ οὔτε τελ. οὔτε κακ. in mrg. suppl. M²

σκεται, ἢ μιᾷ ἢ πολλαῖς. καὶ εἰ μὲν μιᾷ αἰσθήσει γιγνώσκεται, ποιεῖ τὴν παθητικὴν ποιότητα. ⟨εἰ⟩ δὲ πολλαῖς, ποιεῖ τὸ σχῆμα καὶ τὴν μορφήν. γυμνασίας δὲ χάριν ἔστιν εἰπεῖν καὶ τρίτην διαίρεσιν, ὅτι ἡ ποιότης ἢ ἐν ψυχῇ θεωρεῖται ἢ ἐν σώματι ἢ ἐν ψυχῇ καὶ σώματι. καὶ εἰ μὲν ἐν ψυχῇ καὶ σώματι θεωρεῖται, ποιεῖ τὴν ἕξιν καὶ τὴν διάθεσιν. εἰ δὲ ἐν ψυχῇ μόνῃ, ποιεῖ τὸ δεύτερον εἶδος τὸ κατὰ δύναμιν καὶ ἀδυναμίαν. εἰ δὲ ἐν σώματι θεωρεῖται, ἢ διὰ βάθους ἐστὶν ἢ ἐπιπολαίως. καὶ εἰ μὲν διὰ βάθους, ποιεῖ τὴν παθητικὴν ποιότητα, εἰ δὲ ἐπιπολαίως, τὸ σχῆμα καὶ τὴν μορφήν. μέχρι τούτων καὶ τὸ τρίτον κεφάλαιον.

Τέταρτόν ἐστιν ἡ διαφορὰ τῶν εἰδῶν. καί φαμεν ὅτι τεσσάρων ὄντων τὸ πρῶτον καὶ τρίτον καὶ τέταρτον διαφέρει τοῦ δευτέρου, ὅτι τὰ μὲν δυνάμει τὸ δὲ ἐνεργείᾳ. πάλιν διαφέρουσιν ἀλλήλων, ὅτι τὸ μὲν πρῶτον καὶ ἐν ψυχῇ ⟨καὶ ἐν σώματι⟩ θεωρεῖται, τὸ δὲ δεύτερον ἐν ψυχῇ μόνῃ, τὸ δὲ τρίτον καὶ τέταρτον ἐν σώματι μόνον. | πάλιν τὸ τρίτον τοῦ τετάρτου 107v διαφέρει, ὅτι τὸ μὲν τρίτον διὰ βάθους θεωρεῖται, τὸ δὲ τέταρτον ἐπιπολαίως τοῦ σώματος.

Πέμπτον τὴν τούτων τάξιν ζητήσωμεν. καί φαμεν ὡς εἰκότως ἕξις καὶ διάθεσις τῶν ἄλλων προτέτακται, διότι καὶ ἐνεργείᾳ ἐστὶ καὶ τελειωτικὴ τῆς ψυχῆς καὶ ἐν σώματι καὶ ἐν ψυχῇ θεωρεῖται. προτετίμηται οὖν καὶ ταῦτα τῶν ἄλλων. πάλιν τὸ κατὰ δύναμιν καὶ ἀδυναμίαν εἰκότως δευτέραν ἔλαχε τάξιν, τοῦ μὲν πρώτου, καθότι τὸ μὲν δυνάμει τὸ δὲ ἐνεργείᾳ, τὰ πρωτεῖα δὲ ἀπείληφε τῶν λοιπῶν, καθὸ τὸ μὲν δεύτερον περὶ ψυχὴν θεωρεῖται, τὰ δὲ λοιπὰ περὶ τὸ σῶμα δηλοῦνται. τὸ δὲ τρίτον εἰκότως προτέτακται τοῦ τετάρτου, ἐπειδὴ τὸ μὲν ἐν βάθει ἐστὶ τὸ δὲ ἐπιπολαίως θεωρεῖται. τοῦτο πέρας τῆς προκειμένης θεωρίας.

⟨Θεωρία κη′.⟩

p. 8b25 Ποιότητα δὲ λέγω καθ' ἣν ποιοί τινες λεγόμεθα εἶναι.

Ἔθος ἐστὶ τοῖς ἀρχαιοτέροις, ἵν' ὅτε μὲν αὐτοὶ εὑρίσκωσιν ὀνόματα, λέγειν τὸ λεγέσθω καὶ καλείσθω, ὅτε δὲ ὄνομα λέγουσιν ηὑρημένον ⟨ἐν⟩ τῇ κοινῇ συνηθείᾳ καὶ παρὰ τοῖς παλαιοῖς κείμενον, λέγειν τὸ καλεῖται καὶ λέγεται. πῶς οὖν ἐνταῦθα ὁ Ἀριστοτέλης περὶ ποιότητος διαλεγόμενος τὸ λέγω εἶπεν, καίτοι εὕρηται ἡ χρῆσις τοῦ ὀνόματος παρὰ Πλάτωνι; πρὸς τοῦτό φαμεν ὅτι εἶπεν τὸ λέγω ὁ φιλόσοφος, οὐχ ὡς βουλόμενος σφετερίσασθαι τὸ ὄνομα τῶν ἀρχαίων, ἀλλ' ὡς πλατυτέραν τὴν τούτου χρῆσιν ποιῶν· εἰ γὰρ καὶ παρὰ Πλάτωνι ἦν ηὑρημένον, ἀλλ' οὖν σπανία ἡ τούτου ⟨χρῆσις⟩ | ἐφαίνετο, ὡς δηλοῖ καὶ αὐτὸς λέγων 'ἔοικάς μοι μὴ πάνυ 108r

2 εἰ om. M 3 ἔστιν] lac. M 11 τὸ evan. M 13 καὶ ἐν σώματι addidi: ψυχῇ καὶ ἐν σώματι om. M¹: ψυχῇ suppl. M² 17 καί] superscr. ἐν ἧ M² 18. 19 καὶ τελ. τῆς ψ. eicias 26 tit. inserui 27 corrigas εἶναι λέγονται (cf. p. 118,5. 14) 29 ἐν inserui 32 παρὰ Πλάτ.] Theaet p. 182 A (cf. El. p. 225,19 Plat. proleg. p. 200 Herm.) 34 πλατύτερον M 35 ποιῶν part. evan. M 36 χρῆσις supplevi: lac. VI litt. M

γινώσκειν τὸ τῆς ποιότητος ὄνομα ἀθρόως λεγόμενον'. δῆλον οὖν ὅτι οὐκ ἦν ἡ τούτου χρῆσις παρὰ τοῖς παλαιοῖς πλατυτέρα ηὑρημένη. ὡς οὖν αὐτὸς τελείαν τὴν περὶ ταύτης διδασκαλίαν ποιούμενος καὶ πᾶσι φανεράν, εἶπεν τὸ λέγω. μὴ περιπλανήσῃ δέ τινας ἡ λέξις διὰ τὸ εἰπεῖν ὅτι ποιότητα λέγω καθ' ἣν ποιοί τινες εἶναι λέγονται καὶ νομίσαι πᾶσαν ποιότητα παρωνύμως λέγεσθαι καὶ πᾶν παρωνύμως λεγόμενον ποιότητα εἶναι· οὐδὲ γὰρ τοῦτό ἐστιν ἀληθές· οὔτε γὰρ πᾶσα ποιότης παρωνύμως κατηγορεῖται (ἡ γὰρ ἀρετὴ καὶ ὁ σπουδαῖος ποιότητες οὖσαι οὐ κατηγοροῦνται παρωνύμως διὰ τὸ μὴ ἔχειν κοινωνίαν ὀνόματος, ἀλλὰ μᾶλλον ἑτερωνύμως), οὔτε πᾶν παρωνύμως λεγόμενον ποιότης ἐστί· τὰ γὰρ πατρωνυμικὰ εἰ καὶ παρωνύμως λέγονται, ἀλλ' οὖν οὐκ ἄν ποτέ τις ταῦτα καλέσαι ποιότητας. ἐνταῦθα δὲ ζητοῦσι τίνος χάριν οὐκ εἶπε 'ποιότητα λέγω καθ' ἣν ποιοί τινες γινόμεθα', ἀλλὰ καθ' ἣν ποιοί τινες εἶναι λέγονται. καὶ λέγομεν ὅτι διὰ τοῦ εἶναι ἐχώρισε τὴν παθητικὴν ⟨ποιότητα⟩ ἀπὸ τοῦ πάσχειν, ὅτι ἡ μὲν παθητικὴ ποιότης τῶν ὄντων ἐστὶ καὶ σύνεστι ἀεὶ τῷ ὑποκειμένῳ, τὸ δὲ πάσχειν ἐν τῷ γίνεσθαι ἔχει τὸ εἶναι. εἰ οὖν εἶπεν 'καθ' ἣν ποιοί τινες γινόμεθα', ἐπειδὴ καὶ ἡ ποιότης ἡ ὑπὸ τὸ πάσχειν ἀναγομένη, τοῦτ' ἔστιν ἡ διὰ φόβον ὠχρίασις, ποιούς | τινας ἡμᾶς ποιεῖ, 108v ἀπεπλάνα τὸν νοῦν τῶν ἀκροωμένων περὶ τοῦτο τὸ σημαινόμενον. τὸ δὲ εἶναι προσθεὶς ἔδειξεν ὅτι περὶ τῆς παθητικῆς ποιότητος διαλέγεται, ἥτις τῶν ὄντων ἐστί, καὶ οὐ περὶ τοῦ πάσχειν τοῦ ἐν τῷ γίνεσθαι ἔχοντος τὸ εἶναι. ἐλάβοντο δέ τινες ταύτης τῆς γραφῆς, λέγοντες ὅτι τίνος χάριν ἐνταῦθα μὲν τὴν ποιότητα διὰ τοῦ ποιοῦ ἐδίδαξεν, ἐν δὲ τῷ τέλει τῆς κατηγορίας διὰ τῆς ποιότητος δηλοῖ τὸ ποιόν. καί φαμεν ὅτι εἰκότως τοῦτο πεποίηκε· τὴν μὲν γὰρ ποιότητα ὡρίσατο διὰ τοῦ ποιοῦ διὰ δύο αἰτίας τινάς· πρῶτον μὲν διὰ τοῦ σαφοῦς δεῖ σημαίνειν τὸ ἀσαφές· λέγομεν δὲ τὸ ποιὸν σαφέστερον εἶναι τῆς ποιότητος, διότι καὶ τὸ μετέχον τοῦ μετεχομένου σαφέστερόν ἐστι· τὸ γὰρ ποιόν, τοῦτ' ἔστι τὸ σῶμα τὸ μετέχον τῆς ποιότητος, αὐτὴν μετέχει τὴν ποιότητα, οὐχὶ δὲ ἡ ποιότης μετέχει τὸ σῶμα. ἢ οὖν διὰ τοῦ σαφοῦς, τοῦτ' ἔστι τοῦ ποιοῦ, τὴν ποιότητα ἐσήμανεν, ἢ διότι ἡ ποιότης γένος ἐστὶ γενικώτατον. ταῦτα δὲ τὰ γένη οὐ δυνάμεθα σημᾶναι ⟨ἐκ τῶν⟩ πρὸ αὐτῶν, διότι οὐδὲν [μηδὲν] ἔχουσιν ἀνωτέρω αὐτῶν, ἀλλ' ἐκ τῶν μετεχόντων αὐτά, ὅπερ καὶ ἐνταῦθα πεποιήκαμεν, διὰ τοῦ μετέχοντος τῆς ποιότητος, ἤγουν ⟨τοῦ ποιοῦ⟩, τὸ γένος τοῦτο τὸ γενικώτατον, λέγω δὴ τὴν ποιότητα, δηλώσαντες. ἐν δὲ τῷ τέλει τῆς κατηγορίας τὸ ποιὸν διὰ τῆς ποιότητος ἐσήμανε | διὰ τὴν ἀνάγκην τῶν 109r πρός τι· ἐπειδὴ γὰρ ταῦτα διὰ τὴν σχέσιν πρός τί εἰσιν, ἐν δὲ τοῖς πρός τι ἀνάγκη συνεισάγεσθαι τὸ ἕτερον τῷ ἑτέρῳ, τούτου χάριν ἐνταῦθα τὸ ποιὸν βουλόμενος δηλῶσαι προσυπήκουσε τὴν ποιότητα διὰ τὴν ἀνάγκην τῶν πρός τι, ὡς εἴρηται.

5 νομίσει M 12 καλέσῃ M 14 ποιότητα addidi 23 ἐν δὲ τῷ τέλει] p. 10a27 25 διὰ τοῦ evan. M 27 post μετέχον IV fere litt. erasae 32 ἐκ τῶν scripsi: evan. M μηδὲν delevi 34 τοῦ ποιοῦ inserui 38 συνεισάγεσθαι scripsi: συναπάγεσθαι M

p. 8b26 Ἔστι δὲ ἡ ποιότης τῶν πλεοναχῶς λεγομένων.

Ἀποροῦμεν ἐνταῦθα ὅτι ἡ ποιότης τῶν πολλαχῶς λεγομένων, τὰ δὲ πολλαχῶς λεγόμενα ὁμώνυμα, ἡ ποιότης ἄρα ὁμώνυμος. ἡ δὲ λύσις ἐστὶν αὕτη· ὅτι καὶ αὐτὸ τοῦτο τὸ πολλαχῶς λέγεσθαι πολλὰ σημαίνει· πολλαχῶς γὰρ λέγεται καὶ τὰ ὁμώνυμα καὶ τὰ συνώνυμα καὶ τὰ ἀφ' ἑνός. ἀλλὰ τὰ μὲν ὁμώνυμα πολλαχῶς λέγονται, οὐ μέντοι γε καὶ εἰσίν· ἐν γὰρ ὀνόμασι μόνον ἡ κοινωνία. τὰ δὲ συνώνυμα καὶ εἰσὶ καὶ λέγονται. ὁ τοίνυν Ἀριστοτέλης τὸ πολλαχῶς ἐνταῦθα λέγεσθαι ἐπὶ τῶν συνωνύμων περιέλαβεν. ἀλλ' ἵνα τελεία γένηται ἡ ἀπόκρισις, προσθῶμεν τὸ 'ὄντων' κατὰ διάνοιαν, ἵνα εὑρεθείη τὸ ῥητὸν οὕτως ἔχον 'ἡ δὲ ποιότης ἐστὶ τῶν πολλαχῶς λεγομένων ὄντων', ἵνα τὸ τέλειον τὴν τῶν ὁμωνύμων διάκρισιν ποιησώμεθα.

p. 8b26 Ἓν μὲν οὖν εἶδος ποιότητος ἕξις καὶ διάθεσις λεγέσθω.

Ζητοῦμεν ἐνταῦθα πῶς ἀπαριθμησάμενος δύο εἴδη, λέγω δὴ ἕξιν καὶ διάθεσιν, ἓν εἶδος ταῦτα μόνον ἐκάλεσε. καί φασιν ὅτι ἡ ἕξις καὶ ἡ διάθεσις οὐδὲν διενηνόχασιν ἀλλήλων, εἰ μὴ τῷ μᾶλλον καὶ ἧττον· τὸ δὲ μᾶλλον καὶ ἧττον | εἴδους διαφορὰν οὐκ ἐργάζεται· ἡ ἄρα ἕξις καὶ διάθεσις οὐκ 109v
εἰσι διάφορα ἀλλ' ἕν, ὡς εἶπεν, εἶδος τὸ δεχόμενον τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον.

p. 8b27 Διαφέρει δὲ ἕξις διαθέσεως τῷ μονιμώτερον καὶ χρονιώτερον εἶναι.

Ἐνταῦθα βουλόμενος διάκρισιν ποιήσασθαι ἕξεως καὶ διαθέσεώς φησιν ὁ φιλόσοφος ὅτι ταῦτα οὐ διενήνοχεν, εἰ μὴ τῷ πολυχρονιωτέρῳ. πρὸς ὅν φαμεν ὅτι αὕτη οὐκ ἔστι τελεία διάκρισις· οὐ μόνον γὰρ ταῦτα, τοῦτ' ἔστιν τὴν ἕξιν καὶ τὴν διάθεσιν, τῷ πολυχρονιωτέρῳ καὶ ὀλιγοχρονιωτέρῳ διακρίνομεν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τὴν παθητικὴν ποιότητα τὴν ἀπὸ πάθους γινομένην καὶ τὸ πάθος ταύτῃ πειρώμεθα διακρῖναι. ἵνα γοῦν τούτων γένηται τελεία διάκρισις, ἑκατέροις τοῖς εἴδεσι προσθετέον τῇ μὲν ἕξει καὶ διαθέσει τὸ τέλειον καὶ ἀτελές, τῇ δὲ παθητικῇ ποιότητι καὶ τῷ πάθει τὸ ἐπεισοδιῶδες, ἵνα εὑρεθείη οὕτως 'τὸ πολυχρονιώτερον καὶ μονιμώτερον καὶ τελειωτικὸν ἕξις ἐστί, τὸ δὲ ὀλιγοχρόνιον καὶ εὐμετάβλητον καὶ οὐ τέλειον διάθεσίς ἐστι, παθητικὴ δὲ ποιότης ἐστὶ τὸ πολυχρόνιον καὶ δυσμετάβλητον καὶ ἐπεισοδιῶδες, ⟨πάθος δέ ἐστι τὸ ὀλιγοχρόνιον καὶ εὐμετάβλητον καὶ ἐπεισοδιῶδες⟩· αὕτη γὰρ ἡ προσθήκη γενομένη τελείαν τὴν ἀμφοτέρων ποιεῖται διάκρισιν.

3 ἡ (ante ποιότ.) evan. M 8 συνων.] ἀνων. M 13 λεγέσθωσαν Arist. 16 τῷ μᾶλλ. καὶ] τὸ μᾶλλ. τὸ M 19 τῷ] τὸ M πολυχρονιώτερον εἶναι καὶ μον. Arist. 23 αὕτη] τοῦτο superscr. M² 25 ἐπὶ i. e. praeterea (cf. p. 147,6) 32. 33 πάθος—ἐπεισ. inserui

p. 8b29 Τοιαῦται δὲ αἱ ἐπιστῆμαι καὶ αἱ ἀρεταί.

Προσυπακουστέον ἐνταῦθα ὅτι καὶ αἱ τέχναι. αἱ δὲ τέχναι λέγονται μόνιμοι εἶναι καὶ δυσμετάβλητοι οὐ πρὸς τὸ ὑποκείμενον, ἀλλὰ πρὸς τὴν γνῶσιν | τοῦ γιγνώσκοντος, εἰ ἄρα ἐν ἕξει ἔχει τὰ ἰατρικὰ θεωρήματα. 110r

p. 8b30 Ἐὰν καὶ μετρίως τις ἐπιστήμην λάβῃ.

Μετρίαν ἐπιστήμην καλεῖ τὴν τέχνην διὰ τὸ ῥευστὸν τῆς ὕλης, ἢ μέρος τῆς ἐπιστήμης, ὡς ἐάν τις πολλῶν ὄντων τῶν Εὐκλείδου θεωρημάτων δέκα μόνον εἰδῇ θεωρήματα, ἀκριβῶς μέντοι καὶ δυσμεταβλήτως.

p. 8b31 Ἐάνπερ μὴ μεγάλη μεταβολὴ γένηται ὑπὸ νόσου ἢ ἑτέρου τινὸς τοιούτου.

Τοιαύτην μεταβολὴν Θουκυδίδης ἱστόρησεν ἐν τῷ κατ' αὐτὸν λοιμῷ· φησὶ γὰρ ὅτι ζήσαντες σφᾶς τε ἑαυτοὺς ἠγνόουν καὶ τοὺς ἐπιτηδείους, πολλῷ μᾶλλον καὶ τὴν ἐπιστήμην, ἣν εἶχον τὸ πρίν.

p. 8b32 Ὡσαύτως δὲ καὶ ἡ ἀρετή, οἷον ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ σωφροσύνη καὶ ἕκαστον τῶν τοιούτων, οὐκ εὐκίνητον δοκεῖ εἶναι οὐδ' εὐμετάβλητον.

Εἰκότως ὁ Ἀριστοτέλης ἐνδιέτριψε τοῖς τῆς ψυχῆς παραδείγμασι διὰ τοιαύτην αἰτίαν· ἐπειδὴ ἐλέγομεν ὅτι δυνατὸν τὴν αὐτὴν ποιότητα, κατ' ἄλλο μέντοι καὶ ἄλλο, καὶ ἕξιν εἶναι καὶ παθητικὴν ποιότητα, ἕξιν μὲν πρὸς τὸ ὑποκείμενον, παθητικὴν δὲ ποιότητα πρὸς ἡμᾶς τοὺς αἰσθανομένους, ἡ δὲ ἕξις δύναται θεωρηθῆναι καὶ ἐν σώματι καὶ ἐν ψυχῇ, ὅσαι μὲν οὖν εἰσι ποιότητες ἐν σώματι θεωρούμεναι καὶ ἐνεργείᾳ οὖσαι καὶ ἐν βάθει τελοῦσαι, αὗται ὑπὸ τὴν παθητικὴν ποιότητα ἀνάγονται καὶ ὑπὸ τὴν ἕξιν, οἷον ἡ θερμότης ἡ ἐν τῷ πυρί, ὅσαι δὲ ἐν ψυχῇ μόνον θεωροῦνται, | ὑπὸ τὴν 110v ἕξιν καὶ τὴν διάθεσιν μόνην ἀνάγονται, οὐκέτι δὲ ὑπὸ τὴν παθητικὴν ποιότητα· οὐδὲ γὰρ ποιοῦσί τι περὶ τὴν ἡμετέραν αἴσθησιν. βουλόμενος τοίνυν ὁ Ἀριστοτέλης μὴ ἐπαμφοτερίζοντα παραδοῦναι παραδείγματα τούτων, ἕξεως καὶ διαθέσεως, ἠναγκάσθη περὶ ταῦτα ἐνδιατρῖψαι, ἵνα τελείαν τήν τε τῆς ἕξεως καὶ τῆς διαθέσεως ποιήσηται διὰ τῶν παραδειγμάτων διάκρισιν.

p. 8b35 Διαθέσεις λέγονται αἵ εἰσιν εὐκίνητοι καὶ ταχὺ μεταβάλλουσαι, οἷον θερμότης καὶ ψῦξις καὶ νόσος καὶ ὑγεία καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα.

Ἐνταῦθα γενόμενοι οἱ Ἀττικοὶ ἐξηγηταὶ λαμβάνονται τοῦ φιλοσόφου,

1 αἵ τε ἐπιστ. Arist. 7 εὐκλείδου θεωρημάτων paene evan. M 8 εἰδῇ] ἴδῃ M 9 ἐάνπερ] ἐὰν γὰρ M 10 ἑτέρ.] ἄλλου Arist. 11 Θουκυδ.] II, 49 16 εὐμετάβολον Arist. 18 ἐλέγομεν] p. 116,14 23 οἷον evan. M 26 οὐδὲ] οὔτε M 30 ἅ ἐστιν εὐκίνητα καὶ ταχὺ μεταβάλλοντα Arist. 31 κατάψυξις Arist.

λέγοντες ὅτι οὐκ εἰκότως παρέλαβε τὰ παραδείγματα· διαθέσεως μὲν γὰρ βουλόμενος παραδείγματα λαβεῖν, θερμότητα καὶ ψῦξιν παρέλαβεν, ἅπερ οὐκ ἔστι διαθέσεις, ἀλλὰ μᾶλλον παθητικαὶ ποιότητες. πρὸς οὕς φαμεν ὅτι πρῶτον μὲν τὴν αὐτὴν ποιότητα, ὡς πολλάκις εἴρηται, καὶ ὑπὸ τὴν διάθεσιν καὶ ὑπὸ τὴν παθητικὴν ποιότητα ἀνάγεσθαι δυνατόν. ἄλλως τε δὲ καὶ κατεφρόνησε τῶν παραδειγμάτων ὁ Ἀριστοτέλης πολλάκις εἰρημένων· εἰ γὰρ ἠβουλήθη σαφέστερον ἀποδοῦναι τὰ παραδείγματα, ἔλεγεν οὕτως· ὅτι αἱ διαθέσεις λέγονται οἷον νόσος καὶ ὑγεία· ἡ δὲ νόσος καὶ ὑγεία εὐκίνητα· τὰ δὲ εὐκίνητα οἷον θερμότης καὶ ψυχρότης. δεῖ τοίνυν τῆς θερμότη|τος [111r] καὶ τῆς ψύξεως ἀκούειν ὡς παραδειγμάτων ὄντων τοῦ εὐκινήτου, οὐ μέντοι γε τῆς διαθέσεως· ὥσπερ γὰρ εἴρηται, μὴ πάνυ τῶν παραδειγμάτων φροντίζων, οὐδεμίαν τούτων ἐποιήσατο διάκρισιν, ἀλλὰ πάντα συνέμιξεν.

p. 9a1 Εἰ μή τις καὶ αὐτῶν τούτων τυγχάνει διὰ χρόνου πλῆθος ἤδη πεφυσιωμένη καὶ ἀνίατος ἢ πάνυ δυσκίνητος οὖσα, ἣν ἄν τις ἴσως ὡς ἕξιν προσαγορεύοι.

Πεφυσιωμένη λέγει, τοῦτ᾽ ἔστι φύσις τις γενομένη, ὕστερον δὲ ὅτι δυνατὸν τὰς αὐτὰς ποιότητας καὶ ἕξεις καὶ διαθέσεις ⟨λέγεσθαι⟩· ἡ γὰρ νόσος καὶ ἡ ὑγεία ἕξεις λέγονται, ὥσπερ ἡ ἐν τῷ Μίλωνι τῷ ἀθλητῇ ὑγεία καὶ ἡ τῶν πεντάθλων, περὶ ἧς Ἱπποκράτης φησὶν ‘αἱ εἰς ἄκρον εὐεξίαι σφαλεραί’, νόσος δὲ οἷον ὁ ἑκτικὸς πυρετός. καὶ ταῦτα μὲν ἕξεις λέγει ὡς δυσαπόβλητα, εἰ δ᾽ εὐμετάβλητα ᾖ ἡ νόσος καὶ ὑγεία, τότε αὐτὰ λέγει διαθέσεις ὑπάρχειν.

p. 9a10 Εἰσὶ δὲ αἱ μὲν ἕξεις καὶ διαθέσεις, αἱ δὲ διαθέσεις οὐκ ἐξ ἀνάγκης ἕξεις.

Ἐνταῦθα παραλογισμόν τινα γιγνόμενον ἐλέγχει ἐπὶ τούτων ὁ φιλόσοφος τοῦτον ἔχοντα τὸν τρόπον· φησὶ γάρ· ἡ ἕξις διάθεσις, ἡ διάθεσις οὐχ ἕξις, ἡ ἕξις οὐχ ἕξις. καί φαμεν ὅτι ὁ μέσος ὅρος ὁμώνυμός ἐστι, τοῦτ᾽ ἔστι ἡ διάθεσις· ὥσπερ λέγομεν ὄνομα τὸ κατὰ παντὸς μέρους λόγου φερόμενον, καὶ πάλιν ὄνομα τὸ πτωτικὸν τὸ ἀντιδιαστελλόμενον τῷ ῥήματι, | [111v] οὕτως ἔστι καὶ καθολικὴ διάθεσις καὶ μερική· ἔστι γὰρ διάθεσις ἡ κοινῶς καθ᾽ ἕξεως καὶ διαθέσεως κατηγορουμένη, ἔστι δὲ διάθεσις ἡ ἀντιδιαστελλομένη τῇ ἕξει. ποτὲ δὲ ὁ συλλογισμὸς λαμβάνει τὴν καθολικωτέραν διάθεσιν, ὅτε λέγει ‘ἡ ἕξις διάθεσις’, ποτὲ δὲ τὴν μερικωτέραν, ὅτε φησὶν ‘ἡ δὲ διάθεσις οὐχ ἕξις’. καὶ ἐκ τούτου συμβαίνει τὸν παραλογισμὸν γεγενῆσθαι· πλανᾷ γὰρ τούτους ἡ τῆς διαθέσεως ὁμωνυμία, μὴ ἐν τοῖς ἀμφοτέροις ὅροις τοῦ συλλογισμοῦ τὸ αὐτὸ λαμβάνηται σημαινόμενον.

1. 2 περιέλαβ. M 3 διάθεσις M 4 πολλάκις εἴρηται] cf. p. 120,18 14 τις evan. M τυγχάνοι Arist. 16 ὡς ἕξιν] ἕξιν ἤδη Arist. 18 λέγ. addidi 19. 21 καὶ evan. M 20 Ἱπποκράτης] Aph. 1,3 27 φησὶ sc. ὁ παραλογισμός (cf. v. 33)

p. 9a14 Ἕτερον δὲ γένος ποιότητος, καθ' ὃ πυκτικοὺς τινας καὶ δρομικοὺς ἢ ὑγιεινοὺς καὶ νοσώδεις λέγομεν, καὶ ἁπλῶς ὅσα κατὰ δύναμιν φυσικὴν ἢ ἀδυναμίαν λέγεται· οὐ γὰρ τῷ διακεῖσθαί πως ἕκαστον τῶν τοιούτων ποιὸν λέγεται, ἀλλὰ μᾶλλον τῷ δύναμιν ἔχειν φυσικὴν ⟨ἢ ἀδυναμίαν⟩ τοῦ ποιῆσαί τι ῥᾳδίως ἢ μηδὲν πάσχειν, καὶ τὰ ἑξῆς.

Ἵνα τὸ δεύτερον εἶδος τῆς ποιότητος νοήσωμεν, τρία ταῦτα ζητήσωμεν· ποσαχῶς ἡ δύναμις, καὶ περὶ ποίας δυνάμεώς ἐστιν ἡμῖν ὁ λόγος, καὶ τρίτον αὐτὴ ἡ δύναμις περὶ ἧς διαλεγόμεθα. οὐκοῦν ἐπειδὴ ταύτην ἔχομεν τὴν πρόθεσιν, ἀρκτέον ἀπὸ τοῦ πρώτου. ἡ τοίνυν δύναμις ἡ ἁπλῶς διχῶς λέγεται, ἢ προσεχῶς ἢ πόρρω. εἰ δὲ ἡ δύναμις διχῶς λέγεται, καὶ ἡ ἀδυναμία ὁμολογουμένως τοσαυταχῶς λεχθήσεται, ἢ προσεχῶς | ἢ πόρρω· 112r ὁσαχῶς γὰρ λέγεται τὸ ἕτερον τῶν ἀντικειμένων, τοσαυταχῶς καὶ τὸ ἕτερον. ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ παραδείγματα φῶς ἀνάπτειν εἴωθε τοῖς λεγομένοις, φέρε ἑκάστῳ τῶν προειρημένων ὑποβάλλωμεν παράδειγμα. πόρρω τοίνυν δύναμίν φαμεν, ὡς ὅτε εἴπωμεν τὸν ἄνθρωπον ἐπιτήδειον εἶναι πρὸς πᾶσαν ἐπιστήμην, προσεχῆ δὲ δύναμιν λέγομεν, ὡς ὅτε εἴπωμεν αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον ἐπιτηδείως ἔχειν πρὸς γραμματικήν. ὁμοίως πόρρω ἀδυναμία ἐστίν, ὡς ὅτε εἴπωμεν τὸν λίθον ⟨μὴ⟩ ἐπιτήδειον εἶναι πρὸς πᾶσαν ἐπιστήμην, προσεχὴς δὲ ἀδυναμία ἐστίν, ὡς ὅτε εἴπωμεν τὸν λίθον μὴ δύνασθαι ἐπιτηδείως ἔχειν πρὸς γραμματικήν. καὶ ἐν τούτοις ἡμῖν συμπεραίνεται τὸ ⟨πρῶτον⟩ κεφάλαιον. δεύτερον κεφάλαιον, ἐν ᾧ ὀφείλομεν μετὰ τὴν ἀπαρίθμησιν τῶν σημαινομένων τῆς δυνάμεως καὶ τῆς ἀδυναμίας εἰδέναι περὶ ποίων σημαινομένων ἐστὶν ἡμῖν ὁ λόγος. λέγω τοίνυν ὅτι ὁ λόγος οὐ γίνεται ἡμῖν οὔτε περὶ τῆς πόρρω δυνάμεως οὔτε περὶ τῆς πόρρω ἀδυναμίας, ἀλλὰ περὶ τῶν προσεχῶν. καὶ εἰκότως οὐ περὶ τῶν πόρρω ἡμῖν ὁ λόγος, ἀλλὰ περὶ τῶν προσεχῶν, διότι ἡ ζήτησις ἡμῖν ἐστι περὶ συμβεβηκότων καὶ ὄντων. διότι μὲν οὖν περὶ συμβεβηκότων ἡ ζήτησις, ἀπεχόμεθα τῆς πόρρω δυνάμεως (αὕτη γὰρ οὐσία ἐστίν, ὡς δείξομεν), διότι δὲ περὶ ὄντων ἡμῖν ὁ λόγος, οὐ πολυπραγμονοῦμεν τὴν πόρρω ἀδυναμίαν· αὕτη γὰρ παντελής ἐστι στέρησις | καὶ μὴ ὄν. ὅτι δὲ ἡ πόρρω δύναμις οὐσία ἐστὶ καὶ οὐ 112v ποιότης, δῆλον ἐξ ὧν τὴν ὕλην μετέχουσαν αὐτῆς ἄποιον λέγομεν. τῆς δὲ πόρρω δυνάμεως ἡ ὕλη μετέχει, διότι ἐπιτηδείως ἔχει πρὸς πάντα. τρίτον κεφάλαιον, ἐν ᾧ ὀφείλομεν διαλεχθῆναι περὶ τῶν ἀφορισθέντων ἡμῖν σημαινομένων. ἡ τοίνυν δύναμις ἡ προσεχὴς (περὶ γὰρ ταύτης ἡμῖν ὁ λόγος), καὶ δὲ καὶ ἡ ἀδυναμία ἡ προσεχής, ἅτε δὴ ἐν τῷ ποιεῖν καὶ πάσχειν θεωρούμεναι, τετραχῶς ἑκατέρα αὐτῶν διαιρεθήσεται· δύνασθαι λοιπὸν γίνεσθαι ὀκτὼ τὰς πάσας συμπλοκάς· οἷον δυνατὸν ποιεῖν, δυνατὸν

1. 2 πυκτ. ἢ δρ. ἢ ὑγ. ἢ νοσ. Arist. 3. 5 τῷ] τὸ M 4 γέ πως Arist. μᾶλλον om. Arist. 5 ἢ ἀδυν. inserui 10 πρόθ.] θέσιν M 15 ὑποβάλλομεν M 16 εἴπομεν M (constanter) 19 μὴ addidi 19. 20 ἐπιτήδειον εἶναι — τὸν λίθον in mrg. suppl. M[1] 21 πρῶτον inserui 25 ἀδυναμίας scripsi: δυνάμεως M 31 ὄν] ὢν M 32 μετέχ.] ἀπέχ. M 36 prius καὶ evan. M 37 δύν.] an ὥστε?

μὴ ποιεῖν, ἀδύνατον ποιεῖν, ἀδύνατον μὴ ποιεῖν, δυνατὸν πάσχειν, δυνατὸν μὴ πάσχειν, ἀδύνατον πάσχειν, ἀδύνατον μὴ πάσχειν. τετραχῶς τοίνυν ἑκατέρου λεγομένου, ὁ Ἀριστοτέλης δύο συμπλοκὰς ἀφ' ἑκατέρου λαμβάνει, τὸ οἰκειότερον τῷ οἰκείῳ ἀποδιδούς· οἷον τῷ μὲν δυνάμει ἀποδέδωκεν τὸ δύνασθαι ποιεῖν καὶ τὸ δύνασθαι μὴ πάσχειν (ταῦτα γάρ ἐστιν αὐτῇ οἰκειότερα τῶν λοιπῶν), τῇ δὲ ἀδυναμίᾳ τὸ μὴ δύνασθαι ποιεῖν καὶ τὸ μὴ δύνασθαι μὴ πάσχειν· ταῦτα γάρ ἐστιν αὐτῇ οἰκειότερα. ἵνα δὲ σαφέστερον τὸν λόγον ποιήσωμεν, ὑποδείγματα τούτων προσχρησώμεθα· δυνάμενον ποιεῖν λέγομεν οἷον τὸν πύκτην, δυνάμενον δὲ μὴ πάσχειν τὸν ὑγιεινόν, διότι μὴ βλάπτεται ῥαδίως ὑπὸ τῶν ἔξωθεν προσπιπτόντων. ταῦτα μὲν οὖν τῆς δυνάμεώς φαμεν τὰ παραδείγματα. ἐπὶ δὲ τῆς ἀδυ|ναμίας φαμὲν 113r μὴ δύνασθαι μὲν ποιεῖν τὸν ῥάθυμον τὸν ἔχοντα ὑπτιασμένον τὸν νοῦν καὶ μὴ δυνάμενον ποιεῖν τὰ προσήκοντα, μὴ δύνασθαι δὲ μὴ πάσχειν οἷον τὸ μαλακὸν σῶμα· τοῦτο γὰρ οὐ δύναται μὴ πάσχειν, τοῦτ' ἔστι μὴ διαιρεῖσθαι. καὶ ἐν τούτοις παραγεγράφθω ἡμῖν τὸ δεύτερον εἶδος τῆς ποιότητος.

Προσκεχρήσθω δὲ ἡμῖν εὐτάκτως καὶ τὸ τρίτον εἶδος αὐτῆς, φημὶ δὴ τὴν παθητικὴν ποιότητα καὶ τὸ πάθος· αὕτη γὰρ ἡ παθητικὴ ποιότης ἢ συμπληροῖ τὸ εἶδος, ὡς ἡ ἐν τῷ μέλιτι γλυκύτης, ἢ οὐ συμπληροῖ. καὶ εἰ μὴ συμπληροῖ, ἢ ἐν παντὶ τῷ εἴδει ὑπάρχει, ὡς ἡ λευκότης ἡ ἐν τῷ κύκνῳ, ἢ οὐκ ἐν παντί, ὡς ἡ λευκότης ἡ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ. πλὴν ὡς ἂν ἡ τὴν παθητικὴν ποιότητα ποιεῖ τὴν ἀπὸ πάθους γινομένην. τεττάρων οὖν ὄντων ⟨τῶν⟩ συμπληρωτικῶν, ὡς ἐν τοῖς προλαβοῦσιν εἴρηται, παθητικῆς ποιότητος τῆς πάθος ποιούσης περὶ τὴν αἴσθησιν, καὶ παθητικῆς ποιότητος τῆς ἀπὸ πάθους γινομένης, καὶ αὐτοῦ μέντοι τοῦ πάθους, ἔτι δὲ καὶ τοῦ πάσχειν, εἰ δύναται ἡ αὐτὴ ποιότης εἴτε ἐπὶ σωματικῆς εἴτε ἐπὶ ψυχικῆς ποιότητος εἶναι ἐπιδεκτική, ζητήσει ὁ λόγος· οἷον ἐπὶ σωματικῆς ποιότητος ὡς ἡ θερμότης ἡ ἐν πυρὶ παθητικὴ ποιότης ἐστὶ πάθος ποιοῦσα κατὰ τὴν αἴσθησιν, ἡ δὲ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τῷ θερμοτέρῳ κεχραμένῳ κατὰ φύσιν παθητικὴ ποιότης ἐστὶν ἀπὸ πάθους γινομένη, ἡ δὲ ἐν τῷ πυρέττοντι θερμότης | οὐχ ἁπλῶς οὕτως ἐστὶν ἀλλὰ πάθος, ἡ δ' ἐξ ἡλικίας συμβαίνουσα 113v θερμότης ὑπὸ τὸ πάσχειν ἀναφέρεται. ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ψυχικῶν ποιοτήτων ἔστιν γυμνάσαι τὸν λόγον· ὁ μὲν γὰρ θυμὸς ἐν τῷ λέοντι παθητικὴ ποιότης ἐστὶν συμπληροῦσα τὸ εἶδος, ἐν δὲ τῷ κεχραμένῳ ὀργιλώτερον παθητικὴ ποιότης ἀπὸ πάθους γενομένη, ἐν δὲ τῷ κατὰ περίστασιν ὀργίλῳ, ὅτε δὴ καὶ λυπεῖν τοῦτον συμβαίνει, πάθος ἐστίν, ἐν δὲ τῷ κατὰ πρόσκαιρον ὀργιλωτέρῳ καὶ ταχέως παυομένῳ πάσχειν ἐστί.

Ταῦτα καὶ περὶ τοῦ τρίτου εἴδους εἰρηκότες μεταβῶμεν ἐπὶ τὸ τέταρτον εἶδος, ὅ ἐστιν σχῆμα καὶ μορφή. ἀλλ' ὥσπερ τὰ μέρη τῶν οὐσιῶν οὐσίαι ἐστίν, οὕτω καὶ τὰ μέρη τῶν ποιοτήτων ποιότητές εἰσιν. μέρη δὲ τῶν

1. 2 δυνατὸν μὴ πάσχ. ἀδ. πάσχ. in mrg. suppl. M 19 ἢ] εἰ M 20 ἡ ἐν evan. M 23 τῶν inserui εἴρηται] p. 115,36 29 τοῦ θερμοτέρου κεχραμένου M 31 συμβαίνουσα] σημαίνουσα M

σχημάτων τό τε εὐθὺ καὶ τὸ καμπύλον, ἐπειδὴ πᾶν σχῆμα ἐξ αὐτῶν σύγκειται, ἢ ἐκ μόνων εὐθειῶν ἢ ἐκ μόνων περιφερειῶν, ἢ ἐξ εὐθειῶν ἅμα καὶ περιφερειῶν. εἰ δὲ τοῦτο, ποιότητες ἄρα ἔσονται τό τε εὐθὺ καὶ τὸ καμπύλον. ἀλλ' ἐπειδὴ πάντα τὰ εἴδη τῆς ποιότητος διεξήλθομεν, φέρε ζητήσωμεν ὑπὸ ποῖον εἶδος τῆς ποιότητος ἀνακτέον τὸ βαρὺ καὶ τὸ κοῦφον καὶ τὸ τραχὺ καὶ τὸ λεῖον καὶ τὸ μανὸν καὶ τὸ πυκνόν. τὸ μὲν οὖν βαρὺ καὶ τὸ κοῦφον οὐκ εἰσιν ποιότητες ἀλλ' οὐσίαι· ἐν οὐσίαις γάρ εἰσι τὸ μὲν κάτω φερόμενον ἡ βαρύτης, τὸ δὲ ἄνω ⟨ἡ⟩ κουφότης. | τὰ δὲ λοιπά φησὶν 114r ὁ Ἀριστοτέλης ὑπὸ τὸ πρός τι ἀνάγεσθαι· λέγει γὰρ ὅτι τὸ τραχὺ καὶ τὸ λεῖον οὐδὲν ἄλλο σημαίνει ἢ τὴν θέσιν τῶν μορίων, ἀλλὰ καὶ τὸ μανὸν καὶ τὸ πυκνόν· τί γάρ φαμεν τραχύ; οὐ τὸ ἔχον ἀνωμάλως κείμενα τὰ μόρια; οὕτω δὲ καὶ πυκνόν φαμεν τὸ σύνεγγυς ἔχον τὰ μόρια, μανὸν δὲ οὗ τὰ μόρια ἀπ' ἀλλήλων διέστηκε. ταῦτα δὲ θέσεις· ἡ δὲ θέσις τῶν πρός τι· δῆλον οὖν ὅτι καὶ ταῦτα ὑπὸ τὰ πρός τι ἀνάγονται. καὶ περὶ μὲν τοῦ τραχέος καὶ τοῦ λείου οὐδὲν πολυπραγμονοῦμεν· ἀληθεύει γάρ. περὶ δὲ τοῦ μανοῦ καὶ τοῦ πυκνοῦ ζητητέον, μήποτε τὰ ἐναντία ἑαυτῷ φάσκει, ἐνταῦθα μὲν λέγων αὐτὰ πρός τι, ἐν δὲ τῇ Περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς ποιότητας ταῦτα καλῶν. φαμὲν τοίνυν ὅτι ἀμφότεροι οἱ λόγοι δύνανται ἀληθεύειν· τὸ γὰρ μανὸν καὶ τὸ πυκνὸν δύο σημαίνει· λέγεται γὰρ πυκνὸν ποτὲ μὲν τὸ σύνεγγυς τὰ μόρια ἔχον ποτὲ δὲ τὸ δυσπαθές, οὕτω καὶ μανὸν ποτὲ μὲν τὸ διεστηκότα ἔχον τὰ μόρια ποτὲ δὲ τὸ εὐπαθές. ὅτε μὲν οὖν τὸ πυκνὸν σημαίνει τὸ σύνεγγυς ἔχον τὰ μόρια, ὑπὸ τὰ πρός τι ἀναφέρεται, ὁμοίως καὶ τὸ μανόν, ὅτε διεστηκότα σημαίνει τὰ μόρια, καὶ αὐτὸ ὑπὸ τὸ πρός τι ἀναφέρεται, ὅτε δὲ ταῦτα δηλοῦσι τὴν εὐπάθειαν | καὶ τὴν δυσπάθειαν, ὑπὸ τὴν ποιότητα ἀνάγονται, κἀκ τῆς ποιό- 114v τητος ὑπὸ τὴν παθητικὴν ποιότητα τὴν ἀπὸ πάθους γινομένην. δύο τοίνυν ὄντων σημαινομένων τοῦ μανοῦ καὶ τοῦ πυκνοῦ ἐγχωρεῖ τὸ αὐτὸ καὶ μανὸν εἶναι καὶ πυκνόν, πρὸς ἄλλο καὶ ἄλλο λαμβανόμενον· οἷον ὁ ἀὴρ μανὸς μέν ἐστιν ὡς εὐπαθὴς πυκνὸς δὲ ὡς σύνεγγυς ἔχων τὰ μόρια, οὕτω δὴ καὶ ἡ γῆ καὶ πυκνὴ λέγεται εἶναι καὶ μανή· πυκνὴ μὲν ὡς δυσπαθὴς μανὴ δὲ ὡς ἔχουσα σηραγγώδεις καὶ διακένους τόπους, ὡς δηλοῦσιν οἱ σεισμοὶ οἱ γινόμενοι ἐν τούτοις πνεύματος ὑπολαμβανομένου. τοῦτο πέρας τῆς θεωρίας.

⟨Θεωρία κθ'.⟩

p. 9a14 Ἕτερον δὲ γένος ποιότητος, καθ' ὃ δρομικοὺς ἢ πυκτικοὺς ἢ ὑγιεινοὺς ἢ νοσώδεις εἶναι λέγομεν, καὶ ἁπλῶς ὅσα κατὰ δύναμιν φυσικὴν ἢ ἀδυναμίαν λέγεται.

Ἐνταῦθα ζητοῦμεν πῶς γένος καλεῖ ποιότητος· τί γάρ; ἡ ποιότης οὐκ

2 post σύγκειται inseras πᾶν γὰρ σχῆμα σύγκειται   περιφεριῶν M (constanter)   8 alt. ἡ addidi   τὰ evan. M   12 post μόρια inseras λεῖον δὲ τὸ ἔχον ὁμαλῶς κείμενα τὰ μόρια   17 τῇ Περὶ γεν. κ. φθ.] potius Phys. Δ 4 p. 216b30 (cf. Amm. p. 88,16 Philop. p. 153,25)   23 σημ.] συμβαίνει M   25 τῆς evan. M   31 σηραγ. partim evan. M   34 tit. addidi (cf. p. 117,26)   35 πυκτ. ἢ δρομ. coll. Arist.   36 εἶναι om. Arist.   38 γάρ evan. M

ἔστι γένος γενικώτατον; εἰ οὖν γένος γενικώτατον, πῶς φησιν αὐτὴν γένος ἔχειν; δεῖ οὖν μὴ οὕτως ἀκούειν τοῦ ῥητοῦ, ἀλλ' ὅτε εἴπῃ γένος, ἀντὶ τοῦ 'γένος ἐστὶν ὑπὸ τὴν ποιότητα ἀναγόμενον', ὡς εἶναι ἄλλων μὲν γένος, εἶδος δὲ τῆς ποιότητος, καθ' ὃ δρομικοὺς ἢ πυκτικοὺς ἢ ὑγιεινοὺς ἢ νοσώδεις λέγομεν. τὸ μὲν πυκτικοὺς ἢ δρομικοὺς παράδειγμά ἐστι τοῦ δύνασθαι ποιεῖν, τὸ δὲ ὑγιεινοὺς παράδειγμά ἐστι τοῦ δύνασθαι μὴ πάσχειν. τὸ δὲ νοσώδεις | παράδειγμά ἐστι τοῦ μὴ δύνασθαι πάσχειν· τὸ γὰρ μὴ 115r δύνασθαι ποιεῖν παρέλειψεν ἐνταῦθα ὁ Ἀριστοτέλης ὡς ἐξ ἡμῖν προσυπακουόμενον. ἐκεῖνο δὲ σημειωτέον ὅτι οὐ ταὐτόν ἐστιν πύκτης καὶ πυκτικός, ἀλλὰ πύκτης μὲν ὁ ἐνεργείᾳ ἔχων τὴν πυκτικὴν ἐπιστήμην, πυκτικὸς δὲ ὁ μήπω μὲν ἐνεργείᾳ ἔχων ἐπιτήδειος δὲ ὢν πρὸς τὸ παρασκευάσασθαι ταύτην. οὕτως ῥήτωρ μὲν ὁ ἐνεργείᾳ ὤν, ῥητορικὸς δὲ ἐπιτήδειος πρὸς ῥητορικήν. ἐκεῖνο δὲ δεῖ σημειώσασθαι, ὅπερ ἐξαίρετον ἔσχεν τὸ εἶδος τοῦτο· τὸ μὲν γὰρ μετέχον αὐτοῦ ὀνομάζεται, αὐτὸ δὲ τὸ εἶδος ἀκατονόμαστόν ἐστι καὶ δι' ἄλλου προφέρεται· οἷον εἶδος πυκτικῆς ἐπιτηδειότης καὶ ὁ πρὸς αὐτὴν ἐπιτηδείως ἔχων ἄνθρωπος· ὁ μὲν οὖν ἄνθρωπος ὀνομάζεται πυκτικός, αὐτὴ δὲ ἡ ἐπιτηδειότης, πρὸς ἣν ἔχει ἐπιτηδείως ὁ ἄνθρωπος, ἀκατονόμαστός ἐστι. καὶ δικαίως· τῶν γὰρ ἐνεργείᾳ ὄντων εἰσὶν τὰ ὀνόματα.

p. 9a28 Τρίτον δὲ γένος ποιότητος παθητικὴ ποιότης καὶ πάθος.

Ὃ μὲν οὖν ἐζητοῦμεν ἀνωτέρω διὰ τὸ γένος τοῦτο, καὶ ἐπὶ τούτου ῥητέον ἐστίν, ὅτι ἑτέρως δεῖ τὸ γένος ἀκούειν. ὅτι δὲ ἡ παθητικὴ ποιότης δύο σημαίνει, τήν τε παθητικὴν ποιότητα τὴν ἀπὸ πάθους γιγνομένην καὶ τὴν ποιοῦσαν περὶ τὴν αἴσθησιν, ἐκ διαιρέσεως ἐν τῇ θεωρίᾳ ἐδείξαμεν. οὐδὲν δὲ ἄτοπον καὶ νῦν ταύτης μνησθῆναι· ἡ παθητικὴ ποιότης ἢ συμπληροῖ τὸ εἶδος ἢ οὐ συμπληροῖ. καὶ εἰ μὲν συμπληροῖ, γίγνεται ἡ πάθος ποιοῦσα περὶ τὴν αἴσθησιν, εἰ δὲ οὐ συμπληροῖ τὸ εἶδος, ἢ παντὶ | τῷ 115v εἴδει ὑπάρχει, ὡς ἡ λευκότης ἡ ἐν τῷ κύκνῳ, ἢ οὐ παντὶ τῷ εἴδει, ὡς ἡ ἐν ἀνθρώπῳ λευκότης, πλὴν ὡς ἂν ᾖ τὴν παθητικὴν ποιότητα ποιεῖ τὴν ἀπὸ πάθους γιγνομένην.

p. 9b9 Λευκότης δὲ καὶ μελανία καὶ αἱ ἄλλαι χροιαὶ οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον τοῖς εἰρημένοις παθητικαὶ ποιότητες λέγονται, ἀλλὰ τῷ αὐτὰς ἀπὸ πάθους γεγονέναι.

Ζητητέον ἐνταῦθα πῶς τὰ χρώματα οὐ λέγει πάθος ποιεῖν περὶ τὴν αἴσθησιν ὁ Ἀριστοτέλης, καίτοι γε ποιοῦντα· τὸ μὲν γὰρ λευκὸν διακρίνει τὸ δὲ μέλαν συγκρίνει τὴν ὄψιν. φαμὲν τοίνυν ὅτι τοῦτο πεποίηκεν διὰ τέτταρας αἰτίας· ἢ γὰρ ἀπὸ τοῦ ἐξαιρέτου, ὡς εἴρηται ἐν τοῖς προλαβοῦσι,

11 παρασκευάσ— supplevi: evan. M 22 δεῖ] δὴ M 29 πλὴν scripsi (cf. p. 123,21): πολὺ M ᾖ] εἴη M (cf. p. 123,22) 33 τῷ] τὸ M 37 εἴρηται] p. 115,33

βουλόμενος τὰς κατηγορίας ἑκάστῳ θεῖναι, ἢ ἐπειδὴ τὰ μὲν ἄλλα τοιοῦτον πάθος ποιοῦσιν, οἷά περ αὐτά εἰσιν, οἷον τὸ θερμὸν θερμαίνει καὶ τὸ ψυχρὸν ψύχει, τὰ δὲ χρώματα οὐ τοιοῦτον πάθος ποιεῖ, οἷά εἰσιν αὐτά· τὸ γοῦν λευκὸν διακρίνει τὴν ὄψιν, οὐ μέντοι γε καὶ λευκαίνει, τὸ μέλαν συγκρίνει, οὐ μὴν καὶ μελαίνει. καὶ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν οὐκ ἠνέσχετο εἰπεῖν αὐτὰ πάθος ποιεῖν περὶ τὴν αἴσθησιν. τρίτη αἰτία, ὅτι τὰ μὲν ἄλλα οὐχ οἷόν τέ ἐστιν χωρισθῆναι ἐπινοίᾳ, ταῦτα δὲ ἐπινοίᾳ χωρίζεται, ὥς φησιν ὁ Πορφύριος. τετάρτη αἰτία· τὰ πάθη ἐν χρόνῳ γίνεται, τὴν δὲ ὄψιν τινές φασιν ἀχρόνως ὁρᾶν· εἰ γὰρ ἐν χρόνῳ ἐγίγνετο, φασί, τὸ ὁρᾶν, ἔδει τὸ μὲν πλησίον πρότερον ὁρᾶν τὸ δὲ πόρρω ὕστερον ὁρᾶν, καὶ μὴ ἅμα ἅπαντα. ἀλλὰ μὴν πάντα ἅμα ἔστιν ὁρᾶν· οὐκ ἄρα ἐν χρόνῳ τὸ ὁρᾶν. | καλῶς ἄρα οὐκ εἶπεν τὰ χρώματα πάθη ποιεῖν περὶ τὴν αἴσθησιν, 116r ἵνα μὴ εἰς τὴν τοιαύτην εἰσπέσοι ἀμφισβήτησιν τὴν ζητοῦσαν εἴτε ἐν χρόνῳ εἴτε ἀχρόνως γίνεται τὸ ὁρᾶν.

p. 9b13 Αἰσχυνθεὶς γάρ τις ἐρυθρὸς ἐγένετο καὶ φοβηθεὶς ὠχρὸς καὶ ἕκαστον τῶν τοιούτων.

Τοῦτό φησιν ὁ φιλόσοφος, ὅτι οὐκ ἐκ κράσεως ὁ κατὰ φύσιν ὠχρὸς καὶ ὁ κατὰ φύσιν ἐρυθρὸς τοιαῦτα ἐχρήσαντο τὰ χρώματα, ὁ δὲ διὰ φόβον ὠχριῶν καὶ ὁ δι' αἰδῶ ἐρυθριῶν. πόθεν οὖν τὰ τοιαῦτα γίγνεται; τὸ μὲν οὖν διὰ φόβον ὠχριᾶν γίνεται ὥσπερ φευγούσης τῆς φύσεως καὶ συναρπαζούσης σὺν ἑαυτῇ τὸ φίλιον αἷμα, τὸ δὲ δι' αἰδῶ ἐρυθριᾶν γίνεται ὡς τοῦ αἵματος συντρέχοντος καὶ δίκην προκαλύμματος γινομένου τῇ ὄψει.

p. 10a25 Ἴσως μὲν οὐκ καὶ ἄλλος ἄν τις φανείη τρόπος ποιότητος, ἀλλ' οἵ γε λεγόμενοι μάλιστα σχεδὸν τοιοῦτοί εἰσιν.

Οὐχ ὅτι ἄλλος τρόπος ἔστι τις ποιότητος (καὶ τοῦτο δῆλον οὐ μόνον ἐκ τῶν διαιρέσεων τῶν ἀνωτέρω εἰρημένων· καὶ γὰρ τὴν διαιρετικὴν μέθοδον οὐδὲν καυχήσεται φυγόν, ὡς ὁ Πλάτων φησίν· ἀλλ' ὅτι καὶ μετὰ τὴν φιλοσοφίαν Ἀριστοτέλους πολλοὶ γεγόνασιν ἄνδρες σοφοί, οὕστινας εἰκὸς ἦν εἰπεῖν, εἴπερ ὑπῆρχεν ἕτερος τρόπος ποιότητος), ἀλλὰ τοῦτο εἴρηκεν ὁ Ἀριστοτέλης γυμνάζων ἡμᾶς καὶ ζητητικοὺς ἀποτελέσαι βουλόμενος.

p. 10a27 Ποιότητες μὲν οὖν εἰσιν αἱ εἰρημέναι, ποιὰ δὲ τὰ κατ' αὐτὰς παρωνύμως λεγόμενα | ἢ ὁπωσοῦν ἄλλως ἀπ' αὐτῶν. ἐπὶ 116v μὲν οὖν τῶν πλείστων καὶ σχεδὸν ἐπὶ πάντων παρωνύμως λέγε-

---

2 περ evan. M   8 Πορφ.] Isag. p. 13,1   9 εἰ—ὁρᾶν in mrg. suppl. M   γὰρ scripsi: γε M   ἐγίγνετο scripsi: γίγνεται M   φασί] φησί M   22 προκαλύματος M   γινομένη M   24 μάλ. λεγ. coll. Arist.   τοιοῦτ.] οὗτοι Arist.   26 ἀνωτέρω] p. 116,21   27 Πλάτων] cf. p. 2,28   31. 32 κατὰ ταύτας Arist.

ται, οἷον ἀπὸ τῆς λευκότητος ὁ λευκὸς καὶ ἀπὸ τῆς γραμματικῆς ὁ γραμματικὸς καὶ ἀπὸ τῆς δικαιοσύνης ὁ δίκαιος.

Μετὰ τὴν ὑπογραφὴν τῆς ποιότητος καὶ τὴν ταύτης διαίρεσιν μεταβαίνει λοιπὸν ὁ φιλόσοφος ἐπὶ τὸ διδάξαι τὰ ἴδια ταύτης. πρὶν δὲ τοῦτο ποιῆσαι, τὴν εἰρημένην ὑπογραφὴν διορθώσεως ἀξιοῖ. καὶ ἄξιον ζητῆσαι ὡς τίνος χάριν μὴ εὐθὺς ταύτην διωρθώσατο, ἀλλὰ μετὰ τὴν ὑπογραφὴν τὴν διαίρεσιν ⟨ἔταξε⟩. καί φαμεν ὅτι τοῦτο εἰκότως πεποίηκεν· ἡ γὰρ ὑπογραφὴ ἰδίῳ ἀναλογεῖ. οὐκ εὐθὺς οὖν διωρθώσατο ταύτην ἀλλὰ μετὰ τὴν διαίρεσιν, ἵνα συνάριθμος γένηται τοῖς ἰδίοις· βούλεται γὰρ αὐτὴν διορθώσασθαι καὶ ἀκέραιον ἀποδεῖξαι, ἵνα κατὰ τὸ συνεχὲς σὺν τοῖς ἰδίοις εὑρεθείη λεγομένη. τίς δέ ἐστιν ἡ αὐτῆς διόρθωσις; τὸ ὁπωσοῦν ἄλλως· ἡ μὲν γὰρ προτέρα ὑπογραφὴ δηλοῖ τὸ παρωνύμως τὰς ποιότητας κατηγορεῖσθαι. τοῦτο δὲ οὐκ ἀληθές· οὐ μόνον γὰρ παρωνύμως ἀλλὰ τετραχῶς κατηγοροῦνται, παρωνύμως, ὁμωνύμως, ἑτερωνύμως, ἀκατονομάστως. καὶ παρωνύμως μὲν κατηγορεῖται ὡς τὸ λευκὸν ἀπὸ τῆς λευκότητος, ἑτερωνύμως δὲ ὡς ἡ ἀρετὴ τοῦ σπουδαίου, ὁμωνύμως δὲ ὡς ἡ μουσικὴ ἐπιστήμη τῆς μουσικῆς γυναικός, ἀκατονομάστως δὲ ὡς τὸ δεύτερον εἶδος ὅλον τῆς ποιότητος. καὶ διότι μὲν παρω|νύμως κατηγορεῖται, εἶπεν καθ' ἣν ποιοί 117r τινες εἶναι λεγόμεθα, διότι δὲ καὶ ὁμωνύμως καὶ ἑτερωνύμως καὶ ἀκατονομάστως, προσέθηκεν ἢ ὁπωσοῦν ἄλλως, ἵνα τοὺς ἄλλους τρεῖς τρόπους αἰνίξηται.

Τούτων οὖν οὕτως εἰρημένων καὶ τῆς τελείας ἡμῖν ὑπογραφῆς ἐγνωσμένης, φέρε λοιπὸν καὶ τὴν τῶν ἰδίων διδασκαλίαν ποιησώμεθα. τρία τοίνυν ἔστι τῆς ποιότητος ἴδια, τὸ ἔχειν ἐναντία, τὸ ἐπιδέχεσθαι τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον, τὸ ὅμοιον καὶ ἀνόμοιον λέγεσθαι. ἀλλ' εἰ δοκεῖ, ἕκαστον τούτων ἰδίας ἐξετάσεως ἀξιώσωμεν, καὶ πρῶτον μὲν τὸ ἔχειν ἐναντίον ἡμῖν εἰς γυμνασίαν προκείσθω. ζησήσωμεν οὖν εἰ μόνῃ καὶ πάσῃ τῇ ποιότητι ὑπάρχει τὸ ἔχειν ἐναντίον. τινὲς μὲν οὖν λέγουσιν ὅτι οὐ μόνῃ· καὶ γὰρ τὰ πρός τι ἔχει ἐναντία καὶ τὸ ποιεῖν καὶ τὸ πάσχειν. πρὸς οὕς φαμεν ὅτι εἰ καὶ ταῦτα ἔχει ἐναντία, ἀλλ' οὖν οὐ δι' ἑαυτὰ ἀλλὰ διὰ τὴν ποιότητα· τὰ μὲν γὰρ πρός τι, ὡς πολλάκις εἴρηται, ἰδίαν ὕλην οὐκ ἔχει, ἀλλ' ἐν πάσαις ταῖς κατηγορίαις θεωρεῖται. ὅτε μὲν οὖν ἐν τῇ ποιότητι εὑρίσκεται, τότε ἔχει τὰ ἐναντία, χάριν τῆς ποιότητος δηλονότι. πάλιν δὲ τὸ ποιεῖν καὶ τὸ πάσχειν λέγομεν ὑπὸ τῆς οὐσίας καὶ τοῦ ποιοῦ γεγενῆσθαι. καὶ ὅτι μὲν διὰ τὴν οὐσίαν οὐκ ἔχει τὰ ἐναντία, πρόδηλον· δέδεικται γὰρ ὅτι τῇ οὐσίᾳ οὐδέν ἐστιν ἐναντίον. εἰ οὖν διὰ τὴν οὐσίαν οὐκ ἔχει ἐναντίον, ὑπολείπεται ἄρα καὶ τὸ ποιεῖν καὶ τὸ πάσχειν διὰ τὴν ποιότητα | ἔχειν τὸ ἐναντίον. εἰ οὖν αἱ ἄλλαι πᾶσαι κατηγορίαι διὰ τὴν αἰτίαν ταύτην 117v ἔχουσι τὸ ἐναντίον, πῶς οὐ πρόδηλον ὅτι αὐτὴ καὶ μόνη κυρίως καὶ πρώτως ἔχει τὸ ἐναντίον; καὶ ὅτι μὲν μόνῃ ὑπάρχει ἐδείξαμεν, ἆρα δὲ καὶ πάσῃ

1. 2 ὁ (ter) om. Arist. 5 ποιήσει M 6. 8 διορθώσατο M 7 ἔταξε inserui 19 λέγονται Arist. (cf. p. 117,27) 21 ἐνίξηται M 31 εἴρηται] p. 103,29 35 δέδεικται] p. 73,18 38 ἔχει M[1] 39 πρῶτος M

ὑπάρχει; φαμὲν οὐδαμῶς· ταῖς γὰρ μεσότησι τῶν ἐναντιων οὐδέν ἐστιν ἐναντίον, οἷον τῷ φαιῷ, τῷ ὠχρῷ· τὸ γὰρ φαιὸν οὔτε τῷ λευκῷ ἐστιν ἐναντίον οὔτε τῷ μέλανι· τὰ γὰρ ἐναντία πλεῖστον βούλεται διεστάναι· οὐδέποτε δὲ τὰ μέσα τοσοῦτον διέστηκε τῶν ἄκρων, ὅσον τὰ ἄκρα ἀπ' ἀλλήλων. οὔτε οὖν αἱ μεσότητες τῶν ἐναντίων ἔχουσί τι ἐναντίον, οὔτε δὲ τὸ τρίγωνον καθὸ τρίγωνον οὔτε τὸ δεύτερον εἶδος τῆς ποιότητος. καὶ τοσαῦτα μὲν περὶ τοῦ πρώτου ἰδίου εἰρήσθω.

Δεύτερον δὲ ἴδιον ἐλέγομεν τὸ ἐπιδέχεσθαι τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον. ζητήσωμεν δὲ κἀνταῦθα εἰ μόνῃ καὶ πάσῃ ὑπάρχει τῇ ποιότητι. καὶ τινὲς μὲν τὰς αὐτὰς ἡμῖν ἀπορίας προφέρουσιν, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἐναντίων, ὡς καὶ ἡμᾶς ἀναγκασθῆναι τὰς αὐτὰς ἐπιλύσεις ὥσπερ ἐκεῖσε πρὸς τούτους εἰπεῖν. ἐπειδὴ οὖν καὶ τὸ ἐπιδέχεσθαι τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον μόνῃ τῇ ποιότητι ὑπάρχει, ὡς ἐκ τῶν ὑπεναντίων λόγων ἐδείξαμεν, λοιπὸν ζητῆσαι ἄξιον εἰ πάσῃ ὑπάρχει ἢ μή. φαμὲν ὅτι οὐ πάσῃ· | οὔτε γὰρ τὸ τρίγωνον 118r ἐπιδέχεσθαι τὸ μᾶλλον καὶ ἧττόν φαμεν οὔτε δὲ τὸν κύκλον· ταῦτα γὰρ μείζονα καὶ ἐλάττονα λέγεται, τὸ δὲ μᾶλλον καὶ ἧττον οὐκ ἐπιδέχονται. τινὲς δὲ βουλόμενοι δεῖξαι ὡς οὐδεμιᾷ ποιότητι ὑπάρχει τὸ ἐπιδέχεσθαι τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ταῦτά φασιν· ὅτι ἡ ποιότης αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν οὐκ ἐπιδέχεται τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον (οὐ λέγομεν γὰρ οὔτε δικαιοσύνην δικαιοσύνης μᾶλλον ἢ ἧττον οὔτε λευκότητα λευκότητος μᾶλλον ἢ ἧττον), ἀλλὰ τὰ μετέχοντα τῆς ποιότητός εἰσιν τὰ ἐπιδεχόμενα καὶ τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον, οὐκ αὐταὶ αἱ ποιότητες. πρὸς οὓς φαμεν ὅτι εἰ τὰ μετέχοντα τῆς ποιότητός εἰσι τὰ ἐπιδεχόμενα τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον, καὶ οὐ τὰ μετεχόμενα. ἐρωτητέον ὑμᾶς· ἆρα αὐτὰ τὰ μετέχοντα δι' ἑαυτὰ ἐπιδέχονται τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ⟨ἢ⟩ διὰ τὴν ποιότητα; εἰ μὲν οὖν δι' ἑαυτὰ ἐπιδέχεται, δῆλον ὅτι καὶ πρὸ τοῦ δέξασθαι τὴν ποιότητα τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἔχει, εἰ δὲ οὐ δι' ἑαυτὰ ἀλλὰ διὰ τὴν ποιότητα, πρόδηλον ὡς ἐν τῇ ποιότητί ἐστι τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον. ὅ περ Ἀριστοτέλης ἀμφοτέραις ταῖς δόξαις προστίθεται· ποτὲ μὲν γὰρ ἀποδέχεται τὴν πρώτην δόξαν τὴν λέγουσαν μηδέποτε αὐτὴν καθ' ἑαυτὴν τὴν ποιότητα ἐπιδέχεσθαι τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον, ποτὲ δὲ ἀρέσκεται τῇ δευτέρᾳ δόξῃ τῇ λεγούσῃ ἐπιδέχεσθαι τὴν ποιότητα τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον. τί οὖν φαμεν; ἐναντία ἑαυτῷ φθέγγεται ὁ φιλόσοφος; οὐδαμῶς· ἀμφότεροι γὰρ οἱ λόγοι ἀληθεῖς εἰσιν, καὶ τὸ ἐπιδέχεσθαι ταύτην τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον καὶ τὸ μὴ ἐπιδέχεσθαι· εἰ γὰρ νοήσωμεν τὴν ποιότητα οὕτως, | ἰστέον ὅτι ἡ ποιότης διττή ἐστιν· λέγεται γὰρ ἡ ποιότης καὶ ὡς μετεχο- 118v μένη καὶ ὡς ὁριστή. καὶ ὅτε μὲν ὡς μετεχομένην αὐτὴν λάβωμεν, τότε ἐπιδέχεται τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον, ὅτε δὲ ὡς ὁριστήν, τότε οὐκ ἐπιδέχεται· οὐδὲν γὰρ τῶν ὄντων κατὰ τὴν ἰδίαν ὕπαρξιν τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἐπιδέχεται. καὶ μάρτυς ὁ Πορφύριος λέγων 'οὐδέποτε ἓν πρᾶγμα καὶ τὸ αὐτὸ ἄνεσιν καὶ ἐπίτασιν δέχεται'.

Τούτων οὖν οὕτως ἐχόντων καὶ δειξάντων ἡμῶν τὸν φιλόσοφον ἑαυτῷ

---

15 κύκνον M 19 δικαιοσύνη (pr. l.) M 25 ἢ inserui 32 οὐδαμῶς] οὐδαμῇ add. in mrg. M 39 Πορφ.] Isag. p. 9,21

συμφωνοῦντα, μετέλθωμεν λοιπὸν ἐπὶ τὸ τρίτον ἴδιον, κἀκεῖσε οὐδὲν ἧττον γυμνάσαντες ἑαυτούς. φαμὲν τοίνυν ὅτι τοῦτο τὸ ἴδιον ἀποδέχεται ὁ φιλόσοφος ὡς κυρίως ὑπάρχον ἴδιον· μόνῃ γὰρ καὶ πάσῃ ὑπάρχει τῇ ποιότητι. ὅτι δὲ μόνῃ καὶ πάσῃ ὑπάρχει, πρόδηλον ἐντεῦθεν· τριῶν τοίνυν οὐσῶν ἀντιθέσεων, ταὐτοῦ καὶ ἑτέρου, ἴσου καὶ ἀνίσου, ὁμοίου καὶ ἀνομοίου, τὸ μὲν ταὐτὸν καὶ θάτερον ἐπὶ τῆς οὐσίας λέγεται, τὸ δὲ ἴσον καὶ ἄνισον ἐπὶ τοῦ ποσοῦ, τὸ δὲ ὅμοιον καὶ ἀνόμοιον ἐπὶ τοῦ ποιοῦ. μαθόντες οὖν τὰ ἴδια τῆς ποιότητος καὶ ζητήσαντές πως τούτοις τὰ πρέποντα, φέρε λοιπὸν μίαν ἀπορίαν ἀπορήσαντες, ἔπειτα αὐτὴν τὴν παροῦσαν θεωρίαν καταπαύσωμεν καὶ τὸν περὶ τῆς ποιότητος λόγον. ἀποροῦσί τινες λέγοντες ὅτι πῶς τὸ αὐτὸ παράδειγμα δυνατὸν ὑπὸ δύο κατηγορίας ἀνάγεσθαι· ἐλέγομεν γὰρ τὴν ἐπιστήμην πρὸς τὸ | ἐπιστητὸν παραβαλλομένην ὑπὸ τὰ πρός τι ἀνά- 119r
γεσθαι (ἡ γὰρ ἐπιστήμη ἐπιστητοῦ ἐστιν), ἐπιστήμην δ' ἐν ὑποκειμένῳ οὖσαν, τοῦτ' ἔστιν ἐν ψυχῇ θεωρουμένην, ὑπὸ τὴν ποιότητα ἀνάγεσθαι. ταύτης τῆς ἀπορίας τρεῖς ἐπιλύσεις προφέρομεν, λέγοντες ὅτι πρῶτον μὲν τὸ αὐτὸ πρᾶγμα ὑπὸ ἀμφοτέρας τὰς κατηγορίας ἀνάγεσθαι δυνατόν, πρὸς ἄλλο μέντοι καὶ ἄλλο. ἀλλ' εἰ σκοπήσωμεν τοῖς λεγομένοις, οὐ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα ὑπὸ ἀμφοτέρας ἀνάγεται. καὶ τοῦτο δῆλον ἐντεῦθεν· ἡ ἐπιστήμη διττή ἐστιν, ἡ μὲν καθόλου ἡ δὲ μερική. καὶ ἡ μὲν καθόλου ὑπὸ τὰ πρός τι ἀνάγεται, ἡ δὲ μερικὴ ὑπὸ τὴν ποιότητα. καὶ ἔστι μερικὴ μὲν οἷον γραμματική, ῥητορική, ἰατρική, γεωμετρία. καθόλου δέ ἐστιν ἐπιστήμη ἡ κοινῶς κατὰ τούτων κατηγορουμένη, ὡς ἡ πρώτη φιλοσοφία. ὅτι δὲ αἱ μερικαὶ ἐπιστῆμαι ὑπὸ τὴν ποιότητα ἀνάγονται, δῆλον ἐντεῦθεν· κατὰ ταύτας γὰρ ποιοὶ λεγόμεθα, καὶ οὐκ ἔτι κατὰ τὴν καθόλου ποιότητα. καὶ δῆλον ὅτι ταύταις ἐφαρμόζει τὸ τῆς ποιότητος εἶδος, οὐ μέντοι γε τῇ καθόλου. τί γάρ ἐστιν ὁ τῆς ποιότητος ὅρος; οὐχὶ ὁ λέγων καθ' ἣν ποιοί τινες λεγόμεθα εἶναι; δῆλον οὖν ὅτι κατὰ ταύτας λεγόμεθα ποιοί, οὐ μέντοι γε κατὰ τὴν καθόλου· πάντα γὰρ ἀδύνατον ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν ἄνθρωπον ἐπίστασθαι. ὥστε δῆλον ὅτι οὐ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα ὑπὸ ἀμφοτέρας τὰς κατηγορίας ἀνάγεται, ἀλλὰ ἄλλο καὶ ἄλλο. ἔστι τρίτη ἐπίλυσις, ὅτι οὐδὲν ἄτοπον τὸ αὐτὸ | 119v
πρᾶγμα καὶ ὑπὸ τὴν πρός τι | ἀναφέρεσθαι καὶ ὑπὸ τὴν ποιότητα· ἐλέ- 120r
γομεν γὰρ ὅτι τὰ πρός τι ἰδίαν ὕλην οὐκ ἔχει, ἀλλ' ἐν πάσαις ταῖς κατηγορίαις εὑρίσκεται. ὅπερ οὖν ἔλαβεν ὡς ἄτοπον ἡ ἀπορία, τοῦτο ἡ ἐπίλυσις ὡς ἀναγκαῖον ἀπέδειξε. τριῶν οὖν οὐσῶν ἐπιλύσεων, ὁ φιλόσοφος Ἀριστοτέλης δύο καὶ μόνας παρέλαβε, τήν τε δευτέραν καὶ τὴν τρίτην, παραλείψας τὴν πρώτην, οὐχ ὡς ἐκείνην ἀγνοήσας, ἀλλ' ἡμῖν ἐάσας ταύτην προσυπακούειν, πρῶτον μὲν ἵνα ζητητικοὺς ἡμᾶς ποιήσῃ, δεύτερον δὲ ἵνα μὴ ὡς ἑτεροκινήτοις ἡμῖν χρησάμενος ὀφθείη. τοσαῦτα μὲν περὶ τῆς ποιότητος εἰρήσθω ἡμῖν. μετὰ δὲ τὸν ταύτης λόγον ἐπὶ τὸ ποιεῖν καὶ τὸ πάσχειν ὀφείλομεν ἐλθεῖν. ἀλλ' ἐπειδὴ μῆκος ἀξιόλογον ἀπείληφεν ἡ παροῦσα θεωρία, φέρε καταπαύσωμεν αὐτήν.

---

2 γυμνασ. in fin. evan. M 9 ἔπειτα] ἐπ' M 13. 14 ἐπιστήμην—τοῦτ' ἔστιν in mrg. suppl. M 26. 27 λεγ. εἶναι] cf. p. 117,26 31 post πρᾶγμα iter. ὑπὸ ἀμφοτέρας (v. 16)—πρᾶγμα M 31. 32 ἐλέγ.] cf. p. 103,29 38 ἑτεροκιν. scripsi: προκιν. M (cf. p. 132,24)

⟨Θεωρία λ'.⟩

Ἀναγνῶμεν δὲ τὴν λέξιν.

p. 10a32 Ἐπ' ἐνίων δὲ διὰ τὸ μὴ κεῖσθαι ταῖς ποιότησιν ὀνόματα οὐκ ἐνδέχεται παρωνύμως ἀπ' αὐτῶν λέγεσθαι.

Ἐντεῦθεν τὸ παράδειγμα λαμβάνει τοῦ ἀκατονομάστου ὁ φιλόσοφος, τοῦτ' ἔστι τοῦ δευτέρου εἴδους τῆς ποιότητος· ἐλέγομεν γὰρ ὅτι αὐτὸ μὲν οὐκ ὀνομάζεται, τὰ δὲ μετέχοντα αὐτοῦ ὀνομάζονται. καὶ τούτου χάριν οὐδὲ παρωνύμως λέγομεν τὰ ἀπ' αὐτοῦ, διότι μηδὲ αὐτὸ τὸ δεύτερον | εἶδος μετέχει ὀνόματος. 120v

p. 10b5 Ἐνίοτε δὲ καὶ ὀνόματος κειμένου οὐ λέγεται παρωνύμως τὸ κατ' αὐτὴν λεγόμενον.

Ἐπειδὴ ἀνωτέρω εἴρηται ὅτι τὰ ἀπὸ τοῦ δευτέρου εἴδους οὐκ εἰσι παρώνυμα, διότι μὴ ὀνομάζεται, βουλόμενος ἐνταῦθα παράδειγμα λαβεῖν τῶν ἑτερωνύμων, φησὶν ὅτι πολλάκις καὶ ὀνόματος ὄντος οὐ παρωνύμως εἰσὶ παρηγμένα, ἀλλ' ἑτερωνύμως. καὶ ἔστι παράδειγμα τὸ τοῦ ἑτερωνύμου τὸ λεγόμενον. ἰστέον δὲ ὅτι τὸ ὁμώνυμον ὁ φιλόσοφος παρέλειψε διὰ τὴν πολλάκις εἰρημένην αἰτίαν, ζητητικοὺς ἡμᾶς ποιῆσαι βουλόμενος.

p. 10b7 Οἷον ἀπὸ τῆς ἀρετῆς ὁ σπουδαῖος· τῷ γὰρ ἀρετὴν ἔχειν σπουδαῖος λέγεται, ἀλλ' οὐ παρωνύμως ἀπὸ τῆς ἀρετῆς.

Ζητοῦμεν ἐνταῦθα τίνος χάριν οὐκ ἀπὸ τῆς ἀρετῆς παρωνύμως λέγεται ὁ σπουδαῖος. καί φαμεν ἤδη ὅτι σπουδαῖον ἐπὶ καλοῦ καὶ μόνου λέγομεν, ἡ δὲ σπουδὴ οὐ μόνον ἐπὶ καλοῦ ἀλλὰ καὶ ἐπὶ κακοῦ.

p. 10b12 Ὑπάρχει δὲ καὶ ἐναντιότης κατὰ τὸ ποιόν, οἷον δικαιοσύνη ἀδικίᾳ ἐναντίον.

Ζητοῦμεν ἐνταῦθα τίνος χάριν ὡς πρῶτον ἴδιον ἀποδοὺς ὁ φιλόσοφος τὸν καί σύνδεσμον προσέθηκεν. ἆρα ὡς ἑτέρου ἰδίου ἀποδεδομένου; τοῦτο γὰρ ⟨ὁ⟩ καί σύνδεσμος σημαίνει. καί φαμεν ὅτι κυρίως μὲν ἴδιον οὐκ ἀποδέδωκεν, ἀποδέδωκε δὲ τὴν ὑπογραφὴν ἰδίῳ | ἀναλογοῦσαν, ὡς εἴρηται. 121r

p. 11a5 Τρίγωνον δὲ καὶ τετράγωνον οὐ δοκεῖ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἐπιδέχεσθαι, οὐδὲ τῶν ἄλλων σχημάτων οὐδέν.

Ὃ βούλεται ὁ φιλόσοφος σημᾶναι διὰ τούτου τοῦ ῥητοῦ, τοῦτό ἐστιν·

---

1 tit. inserui 6 τοῦ δευτέρου εἴδους] τὸ δεύτερον εἶδος M ἐλέγομεν] p. 125,14 8 οὐδὲ] οὔτε M αὐτοῦ] αὐτῶν M 11 post αὐτὴν add. ποιὸν Arist. 12 ἀνωτέρω] p. 129,37 18 τῷ] τὸ M 22 καλοῦ evan. M 27 ὁ inserui εἴρηται] p. 103,14 29. 30 καὶ ἧττον om. Arist.

ὅτι δεῖ ἐν τοῖς πράγμασιν, ἐν οἷς ἐστιν ἡ σύγκρισις, καὶ ὁμοίως ὑπάρχειν ταῦτα καὶ ἀνομοίως· εἰ μὲν γὰρ ὁμοίως ὑπάρχει, οὐ γίνεται σύγκρισις κατ' αὐτά. διὰ τοῦτο οὐδέποτε συγκρίνομεν τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸν Ἱπποκράτην τῷ ἀψύχῳ. εἰ δὲ τοῦτο ἀνομοίως ὑπάρχει, πάλιν οὐ γίνεται σύγκρισις· οὐδέποτε γὰρ τὸν Σωκράτην καὶ Πλάτωνα κατὰ τὸ ἄνθρωπον εἶναι παραβάλλομεν. τουτό ἐστιν, ὅ φησιν ὁ φιλόσοφος, ὅτι τρίγωνον πρὸς τρίγωνον οὐ παραβάλλεται, διότι ὅμοιόν ἐστι τὸ σχῆμα ἐν ἀμφοτέροις. οὐδὲ τοίνυν τὸ τρίγωνον πρὸς τετράγωνον παραβάλλεται ὡς κυκλικά· ἐν οὐδετέρῳ γάρ ἐστιν ὁ κύκλος φαινόμενος. τὸ γοῦν τετράγωνον τοῦ τριγώνου μᾶλλον τῷ κύκλῳ λέγομεν πλησιάζειν, διότι πλείονας γωνίας ἔχει τὸ τετράγωνον μιμούμενον τὰς τοῦ κύκλου κυρτότητας.

Περὶ τοῦ ποιεῖν καὶ πάσχειν.

p. 11b1 Ἐπιδέχεται δὲ καὶ τὸ ποιεῖν καὶ τὸ πάσχειν ἐναντιότητα.

Ἐπὶ τῆς παρούσης θεωρίας τρία τινὰ κεφάλαια πολυπραγμονήσωμεν, πρῶτον μὲν τὴν τάξιν, δεύτερον δὲ εἰ κατηγορίαι εἰσὶ τὸ ποιεῖν καὶ τὸ πάσχειν, καὶ τρίτον πρὸς | ἐπὶ τούτοις ζητητέον πόσα τὰ εἴδη τούτων 121v εἰσὶ καὶ εἰ κατηγορίαι τυγχάνουσιν οὖσαι. εἰκότως τοίνυν μετὰ τὴν ποιότητα τὸ ποιεῖν καὶ τὸ πάσχειν ἔταξεν ὁ φιλόσοφος διὰ δύο αἰτίας τινάς· πρῶτον μὲν διὰ τὴν ὁμοιότητα τῶν παραδειγμάτων· τὸ γὰρ αὐτὸ ἐλέγομεν καὶ ὑπὸ τὴν ποιότητα ἀνάγεσθαι καὶ ὑπὸ τὸ πάσχειν, οἷον τὸ ἐρυθριᾶν· τοῦτο γὰρ καὶ ποιότης ἐστὶ καὶ πάθος. δεύτερον δὲ ἐπειδὴ περὶ ποιότητος διελεγόμεθα, ἡ δὲ ποιότης σὺν τῇ οὐσίᾳ τὸ ποιεῖν καὶ τὸ πάσχειν ἀπετέλεσεν· ἔδει οὖν εὐθέως μετὰ τὸ ἀποτελοῦν περὶ τοῦ ἀποτελουμένου διαλεχθῆναι. καὶ τούτου χάριν τὸ ποιεῖν καὶ τὸ πάσχειν μετὰ τὴν ποιότητα πρώτην ἔλαχε τάξιν. δεύτερον ἦν τῶν ζητουμένων, εἰ κατηγορίαι εἰσί. καί τινες βούλονται μὴ εἶναι ταύτας κατηγορίας, ἀλλ' ὑπὸ τὰ πρός τι ἀναφέρεσθαι, ὥστε εἶναι τὰς πάσας κατηγορίας ἐννέα· ἔλεγον γὰρ ὅτι τὸ ποιοῦν καὶ πάσχον ποιεῖ καὶ τὸ πάσχον ὑπὸ ποιοῦντος πάσχει· ταῦτα δὲ τῶν πρός τι· δῆλον οὖν ὅτι καλῶς συνελογισάμεθα τὸ ἐξ ἀρχῆς. πρὸς τούτους φαμὲν ὅτι καὶ κατηγορίαι εἰσὶ καὶ ὑπὸ τὰ πρός τι ἀνάγονται. καὶ ὅτι τοῦτο ἀληθές, δείξομεν οὕτως· ζητητέον τοίνυν τί μὲν ἴδιόν ἐστιν ἐν τοῖς πρός τι, τί δὲ ἴδιον ἐν τῷ ποιεῖν καὶ πάσχειν. καὶ εἴ πως εὕρωμεν μὴ τὰ αὐτὰ ὄντα ἐν ἀμφοτέροις, ἀποφήναιμεν ἂν μὴ | εἶναι ταὐτὰ τὰ πρός τι καὶ τὸ 122r ποιεῖν καὶ τὸ πάσχειν ἀμφότερα. τῆς πρός τι τοίνυν πολλὰ μέν ἐστι τὰ πράγματα, μία δὲ σχέσις ἡ ταῦτα συνάπτουσα. ἐν δὲ τῷ ποιεῖν καὶ πάσχειν οὐκ ἂν εὕροις τοῦτο, ἀλλὰ τὸ ἐναντίον· ἐνταῦθα γὰρ ἓν μέν ἐστι τὸ πρᾶγμα, πολλαὶ δὲ σχέσεις καὶ διάφοροι· τὸ γὰρ αὐτὸ θεώρημα ἓν μέν ἐστι, δια-

7 οὐδὲ] οὔτε M 10 πλείονας] πολλὰς M 19 ἐλέγομεν] p. 118,17 22 διαλεγόμεθα M 27 ὥστε εἶναι ex parte evan. M 33 ἀποφήναιμεν ἂν supplevi: ἀποφήν— (rel. evan.) M 34 ἀμφότερα ex parte evan. M

φόρως δὲ λέγεται παρὰ τὴν διάφορον σχέσιν· λέγεται τοίνυν ὡς πρὸς μὲν τὸν διδάσκοντα διδασκαλία, ὡς πρὸς δὲ τὸν μανθάνοντα μάθησις. εἰ οὖν ἐδείξαμεν τὸ ποιεῖν καὶ τὸ πάσχειν μὴ μόνον οὐ δυνάμενα εἶναι πρός τι, ἀλλὰ καὶ ἐναντία ὑπάρχοντα τοῖς πρός τι, δῆλον ὡς ἕτερόν ἐστι τὸ ποιεῖν καὶ τὸ πάσχειν παρὰ τὰ πρός τι καὶ κατηγορίαι εἰσίν. ἐπειδὴ οὖν ἐδείξαμεν ὅτι κατηγορίαι εἰσίν, αἱ δὲ κατηγορίαι γένη, τὰ δὲ γένη εἰς εἴδη διαιρεῖται, φέρε καὶ τὸ τρίτον τῶν προτεθέντων ζητήσωμεν, τοῦτ' ἔστι τούτων τὰ εἴδη. τὸ τοίνυν ποιεῖν διττόν ἐστι· τὸ γὰρ ποιεῖν ἢ φυσικῶς ποιεῖ ἢ καθ' ὁρμήν. φυσικῶς μέν, ὡς τὸ πῦρ λέγομεν καίειν, καθ' ὁρμὴν δέ, ὥς φαμεν τὰ ζῷα κινεῖσθαι. εἰ δὲ καθ' ὁρμὴν δρᾷ, ἢ εἰς ἑαυτὸ ποιεῖ, ὡς ὁ κοσμῶν ἑαυτόν, ἢ εἰς ἕτερον, ὡς ὁ διδάσκων. πάλιν τὸ πάσχειν διττόν· ἢ τελειωτικόν, ὡς τὸ διδάσκεσθαι, ἢ φθαρτικόν, ὡς τὸ καίεσθαι.

Ἐπειδὴ οὖν καὶ αἱ ἕτεραι κατηγορίαι γένη εἰσὶ γενικώτατα, φέρε καὶ περὶ τούτων ζητήσωμεν ποσαχῶς λέγονται. τὸ τοίνυν ποῦ | ἑξαχῶς 122v λέγεται κατὰ τὰς ἓξ ἀντιπεριστάσεις· ἢ ἄνω ἢ κάτω ἢ πρόσω ἢ ὀπίσω ἢ δεξιὰ ἢ ἀριστερά. τὸ δὲ ποτὲ τριχῶς κατὰ τοὺς τρεῖς χρόνους· κατὰ τὸν ἐνεστῶτα, κατὰ τὸν μέλλοντα καὶ κατὰ τὸν παρεληλυθότα. πάλιν τὸ κεῖσθαι τριχῶς· ἢ γὰρ ὅλα τὰ μόρια ὕπτιά εἰσι καὶ καλεῖται ἀνάκλισις, ἢ ὅλα ὄρθια καὶ καλεῖται στάσις, ἢ τὰ μὲν ὄρθια τὰ δὲ ὕπτια καὶ καλεῖται καθέδρα. πάλιν τὸ ἔχειν διχῶς· ἢ γὰρ ὅλον περὶ ὅλον, ὡς ὅλον τὸ φᾶρος ἐν ὅλῳ τῷ σώματι, ἢ ὅλον περὶ μέρος, ὡς ὁ δακτύλιος ἐν τῷ δακτύλῳ. ὁ μὲν οὖν φιλόσοφος Ἀριστοτέλης ταῦτα παρέλειψε ζητητικοὺς ἡμᾶς ἀποτελέσαι βουλόμενος. καὶ καθόλου ἔνθα παραλιμπάνει, διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν παραλιμπάνει, ἵνα μή, καθὼς καὶ ἀνωτέρω εἴρηται, ὡς ἑτεροκινήτοις ἡμῖν χρήσηται. τοῦτο πέρας τῆς θεωρίας.

⟨Θεωρία λα'.⟩

p. 11b 1 Ἐπιδέχεται δὲ καὶ τὸ ποιεῖν καὶ τὸ πάσχειν ἐναντιότητα.

Εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ὁ φιλόσοφος διὰ τοῦ καί συνδέσμου τὸ ἴδιον διέβαλεν· ὁ γὰρ καί σύνδεσμος μεγίστη ἐστὶ διαβολὴ τοῦ ἰδίου· τοῦτο γὰρ σημαίνει ὅτι οὐ μόνῳ τούτῳ ἀλλὰ καὶ ἄλλοις τισὶν ⟨ὑπάρχει⟩.

p. 11b 15 Ὑπὲρ μὲν οὖν τῶν προτεθέντων γενῶν ἱκανὰ τὰ εἰρημένα.

Ἐκ τούτου τοῦ ῥηθέντος ἠπατήθη ὁ Ἀλέξανδρος καί φησιν ὅτι περὶ νοημάτων τὸ σύνταγμα τοῦτο διαλαμβάνει, ἐκ τοῦ εἰπεῖν τὸν φιλόσοφον | ὑπὲρ οὖν τῶν προτεθέντων γενῶν, περὶ δὲ τῶν γενῶν δηλονότι οὐ 123r τῶν πρὸ τῶν πολλῶν, ἀλλὰ τῶν ἐννοηματικῶν. ἐκ τοῦ οὖν ἐννοηματικοῦ

2 πρὸς δὲ] δὲ πρὸς corr. M² 14 περὶ evan. M 18 ἢ] καὶ M 23 καθόλου scripsi: καθ—(rel. evan.) M 24 εἴρηται] p. 129,38 28. 29 τὸ (ante ἴδ.) et τοῦ (ante ἰδ.) evan. M 30 ὑπάρχει addidi 32 Ἀλέξ.] cf. p 19,29 34 οὐ scripsi: καὶ M

ἀπατηθεὶς διεβεβαιοῦτο ὅτι περὶ νοημάτων μόνων ἐνταῦθα ὁ Ἀριστοτέλης βούλεται διαλεχθῆναι.

Περὶ τῶν ἀντικειμένων.

p. 11b 16 Περὶ δὲ τῶν ἀντικειμένων, ποσαχῶς εἴωθεν ἀντικεῖσθαι, ῥητέον· λέγεται γὰρ ἕτερον ἑτέρῳ ἀντικεῖσθαι τετραχῶς· ἢ ὡς τὰ πρός τι, ἢ ὡς τὰ ἐναντία, ἢ ὡς ἕξις καὶ στέρησις, ἢ ὡς κατάφασις καὶ ἀπόφασις.

Πληρώσας ὁ Ἀριστοτέλης τὸ δεύτερον τμῆμα τῶν Κατηγοριῶν, ἐπὶ τὸ τρίτον μεταβέβηκεν, ἐν ᾧ διαλέγεται περὶ τῶν ἀντικειμένων. καὶ ἄξιόν ἐστιν περὶ τῆς παρούσης θεωρίας τέτταρα ταῦτα ζητῆσαι· πρῶτον μὲν πόσαι γεγόνασι δόξαι περὶ τούτου τοῦ τμήματος, δεύτερον δὲ ποσαχῶς λέγεται τὰ ἀντικείμενα, τρίτον τίς ἡ τάξις τούτων, τέταρτον ποία τούτων ἡ διαφορά. φαμὲν τοίνυν ὅτι τρεῖς δόξαι γεγόνασι περὶ τῶν ἀντικειμένων, τουτ' ἔστι τοῦ παρόντος τμήματος· οἱ μὲν γὰρ νόθον εἶναι αὐτὸ ἔλεγον, οἱ δὲ οὐ νόθον μὲν ἐμέμφοντο δὲ τὴν τάξιν, οἱ δὲ πρὸς τὰς ἀμφοτέρας δόξας διεμάχοντο. καὶ οἱ μὲν λέγοντες αὐτὸ νόθον τούτοις ἐκέχρηντο τοῖς λόγοις· ὅτι ἐνταῦθα μὲν τὴν αὐτὴν λέγει τὴν κίνησιν εἶναι καὶ τὴν μεταβολήν, ἀλλαχοῦ δὲ ἤγουν ἐν τῷ πέμπτῳ τῆς Φυσικῆς ἐπὶ πλέον φαίνεται ἀποφηνάμενος εἶναι τὴν μεταβολὴν τῆς κινήσεως· ἐκεῖ γάρ φησι τὴν γένεσιν καὶ τὴν φθορὰν μεταβολὴν μὲν εἶναι, οὐ μέντοι γε | κίνησιν. πρὸς τούτους τοίνυν φαμὲν 123v
ὅτι οὐχ ἱκανὸν ὑπῆρχεν νοθεῦσαι τὸ τμῆμα· καὶ γὰρ φαίνεται καὶ ἀλλαχοῦ τοιοῦτόν τι ποιήσας, λέγω δὴ ἐν τῷ λόγῳ τῶν περὶ τῶν πρός τι τὸ ἐπιστητὸν τῆς ἐπιστήμης, ὥσπερ οὖν καὶ τὸ αἰσθητὸν τῆς αἰσθήσεως πρότερα εἶναι φάσκων, ἀλλαχοῦ δὲ μὴ τοῦτο συγχωρῶν ἀλλ' ἅμα τῇ φύσει λέγων ταῦτα εἶναι. καὶ ὅμως οὐ παρὰ τοῦτο ἀξιοῦμεν νοθεύειν τὸ πρῶτον τμῆμα, ἀλλὰ καὶ συμφωνοῦντα ἑαυτῷ ἀπεδείξαμεν τὸν Ἀριστοτέλην καὶ τὴν αἰτίαν τῆς δοκούσης διαφωνίας εἰρήκαμεν. οὕτω κἀνταῦθά φαμεν ὡς οὐκ ἔστι τὸ παρὸν τμῆμα νόθον τοῦ φιλοσόφου, ἀλλ' ἐν ἀμφοτέραις ταῖς πραγματείαις ὡς οἰκεῖον σκοπὸν ἀποδίδωσιν ἑκάστῳ· ἐν μὲν γὰρ ταύτῃ ἅτε δὴ πρὸς τὴν τῶν πολλῶν αἴσθησιν ἀποβλέπων καὶ εἰσαγωγικὸν δὲ σύγγραμμα ποιησάμενος τὴν κίνησιν τῇ μεταβολῇ τὴν αὐτὴν εἶπεν, ἐν δὲ τῇ Φυσικῇ ἅτε δὴ οὐ πρὸς τὴν τῶν πολλῶν αἴσθησιν ἀποβλέπων ἀλλὰ καὶ ἀκριβολογούμενος περὶ τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων καὶ ἔτι μέντοι γε ὡς πρὸς τελείους τὸν λόγον ποιούμενος ἐπὶ πλέον φησὶν εἶναι τὴν μεταβολὴν τῆς κινήσεως. καὶ ταῦτα μὲν ἱκανὰ πρὸς τοὺς λέγοντας νόθον εἶναι τὸ τμῆμα τὸ προκείμενον.

---

5 λέγεται] λέγω M 6 στέρ. καὶ ἕξις coll. Arist. 17 τὴν αὐτὴν scripsi: ταύτην M (cf. v. 31) 18 ἐν τῷ πέμπτῳ τῆς Φυσικῆς] p. 224b 8 sq. 21 an ὅτι ⟨τοῦτο⟩? 24 ἀλλαχοῦ] cf. Anal. post. A 24 p. 86a 9 26 ἀπεδείξαμεν] cf. p. 109 13 33 πρὸς τελ.] προτελ. M

Οἱ δὲ λέγοντες νόθον μὴ εἶναι αὐτό, μεμφόμενοι δὲ τῇ τάξει τοῦ τμήματος, τοιοῦτον λόγον προεχειρίσαντο· ἔλεγον τοίνυν ὅτι Πρὸ τῶν τόπων δεῖ ἐπιγράφεσθαι τοῦτο, ἐπειδὴ συμβάλλεται πρὸς τὴν διαλεκτικὴν | πραγματείαν, εἴ γε διαλεκτικῆς ἐστιν ἔργον τὸ αὐτὸ ἀνασκευάζειν καὶ 124r κατασκευάζειν· τοῦτο δὲ ἐν τοῖς Τόποις παραδίδωσιν· τὰ δὲ ἀντικείμενα πρὸς τοῦτο συμβάλλεται· εἰκότως ἂν ἐπεγέγραπτο ⟨τὸ⟩ προκείμενον τμῆμα Πρὸ τῶν τόπων, ὡς εἰς τὴν τούτου θεωρίαν συμβαλλόμενον. ἡμεῖς δέ φαμεν ὅτι μᾶλλον προσεχέστερον ὁ φιλόσοφος εἶναι τοῦτο τὸ τμῆμα ταῖς Κατηγορίαις διέκρινεν διὰ τέτταρας αἰτίας· πρῶτον μὲν ὅτι ἐν τῷ περὶ τῆς οὐσίας λόγῳ τῶν ἐναντίων ἐποιησάμεθα μνήμην, δεύτερον δὲ ὅτι οὐδὲ ἐν μόνῃ τῇ οὐσίᾳ ἀλλὰ καὶ ἐν πάσαις ταῖς κατηγορίαις ἐμεμνήμεθα τούτων, φημὶ δὴ τῶν ἐναντίων, εἴ γε ἐδείξαμεν ὅτι τῶν κατηγοριῶν αἱ μὲν ἔχουσιν ἐναντία, αἱ δὲ οὐκ ἔχουσιν μὲν ἐπιδέχονται δέ, αἱ δὲ καὶ ἔχουσι καὶ ἐπιδέχονται. τρίτον διότι ἐν τῷ περὶ τοῦ μικροῦ καὶ μεγάλου λόγῳ ἐλέγομεν ταῦτα μὴ εἶναι ἐναντία ἀλλὰ πρός τι. ἀναγκαῖον οὖν ὑπῆρχεν τὴν τῶν πρός τι διαφορὰν μαθεῖν. πῶς δὲ ἦν τοῦτο μαθεῖν, μὴ μαθόντας καὶ τὴν κοινωνίαν. εἰκότως οὖν εὐθέως περὶ τῶν ἀντικειμένων διέλαβεν, ἅτε δὴ δεικνυμένης ἐν αὐτοῖς τῆς τε κοινωνίας καὶ τῆς διαφορᾶς τῶν πρός τι πρὸς τὰ ἐναντία. τετάρτη αἰτία· ἰστέον ὅτι πρόκειται αὐτῷ ἐν τῷ παρόντι τμήματι ζητῆσαι τὰ σποράδην ἐν ταῖς ἄλλαις πραγματείαις αὐτῷ εἰρημένα. ἐμνήσθη γοῦν καὶ αὐτοῦ τοῦ ἀντικειμένου καὶ τῶν εἰδῶν καὶ τῶν ὑπογραφῶν· τοῦ μὲν γὰρ πρός τι ἐμνήσθη καὶ ἐν αὐτῇ | τῇ κατηγορίᾳ καὶ 124v ἐν τοῖς περὶ τοῦ μικροῦ καὶ τοῦ μεγάλου λόγοις, τῶν δὲ ἐναντίων ἐμνήσθη ἐν διαφόροις, ὡς εἶπον, κατηγορίαις, τῆς δὲ ἕξεως ἐμνήσθη ἐν τῇ ποιότητι· ἀναγκαῖον οὖν διδάξαι περὶ τῆς στερήσεως τῆς ἀντικειμένης τῇ ἕξει· τῶν γὰρ ἀντικειμένων μία ἐστὶν ἐπιστήμη. καταφάσεως δὲ καὶ ἀποφάσεως ἐμνήσθη ἐν τῷ τέλει τοῦ πρώτου τμήματος, ἔνθα ἔλεγεν τὰς ἁπλᾶς φωνὰς μηδὲ κατάφασιν μηδὲ ἀπόφασιν σημαίνειν. εἰκότως οὖν ἐπειδὴ ἐπιστάμεθα ταῦτα, ἀκριβῆ μὴ ἔχοντες αὐτῶν τὴν γνῶσιν, ἐπειδὴ μηδὲ ἐν γνώσει ἐσμὲν τῆς τε κοινωνίας καὶ τῆς διαφορᾶς αὐτῶν, συλλήβδην προτίθεται εἰπεῖν ἐν τῷ παρόντι τμήματι περὶ τῶν σποράδην αὐτῷ εἰρημένων ἀλλαχοῦ. καὶ ἐπὶ τούτοις πᾶσι συμπληρούσθω ἡμῖν τὸ πρῶτον κεφάλαιον.

Δεύτερον ἦν τῶν ζητουμένων ποσαχῶς λέγεται τὰ ἀντικείμενα ἀντικεῖσθαι. φαμὲν τοίνυν ὅτι τετραχῶς· τὰ γὰρ ἀντικείμενα ἀντίκειται ἢ ὡς τὰ πρός τι ἢ ὡς τὰ ἐναντία ἢ ὡς ἕξις καὶ στέρησις ἢ ὡς κατάφασις καὶ ἀπόφασις. ὡς πρός τι μέν, ὡς τὸ διπλάσιον ἡμίσεός ἐστι διπλάσιον, ὡς τὰ ἐναντία δέ, ὡς τὸ λευκὸν τῷ μέλανι, ὡς δὲ ἕξις καὶ στέρησις, ὡς ὄψις τυφλότητι, ὡς δὲ κατάφασις καὶ ἀπόφασις, ὡς ἄνθρωπος βαδίζει — ἄν-

2 προεχειρήσ. M 6 τὸ inserui 9. 10 ἐν τῷ περὶ τῆς οὐσίας λόγῳ] p. 72,31 11 τούτων scripsi: τοῦτο M 14. 15 ἐλέγομεν] p. 93,7 17 διέλαβεν scripsi: διελάβωμεν (sic) M 19 αὐτῷ] αὐτῶν M 23 ἐν τοῖς . . . λόγοις] cf. v. 14 24 εἶπον] v. 11 ἐμνήσθη] p. 8b27 27 ἐμνήσθην M ἔλεγεν] p. 2a5 29 ἔχοντες scripsi: ἔχοντα M 30. 31 συλλήβδειν et σποράδειν M (constanter) 30 προστίθεται M 32 συμπληρούθη (?) M 34 τετραχῶς ὅτι coll. M¹

θρωπος οὐ βαδίζει. ὅτι δὲ τετραχῶς τὰ ἀντικείμενα ἀντίκειται καὶ οὔτε κατὰ πλείονα ἀριθμὸν | οὔτε κατὰ μείονα, μάθοις ἐντεῦθεν διά τινων 125r διαιρέσεων δύο, ὧν ἡ πρώτη τοιαύτην ἔχει τὴν ἀγωγήν· τὰ ὄντα ἢ σώζει ἄλληλα ἢ ἀναιρεῖ, ἢ οὐδὲ σώζει οὐδὲ ἀναιρεῖ. καὶ εἰ μὲν μηδέτερον, ποιεῖ τὰ ἕτερα. εἰ δὲ σώζει ἄλληλα, ποιεῖ τὰ πρός τι. εἰ δὲ οὐ σώζει, ἢ μεταβάλλει εἰς ἄλληλα ἢ οὐ μεταβάλλει. εἰ μὲν οὖν μὴ μεταβάλλῃ, ποιεῖ τὴν κατάφασιν καὶ τὴν ἀπόφασιν. εἰ δὲ μεταβάλλει, ἢ ὅλα καθόλου μεταβάλλει καὶ ποιεῖ τὰ ἐναντία, ἢ οὐ καθόλου ἑαυτὰ μεταβάλλει, ἀλλὰ τὸ μὲν ἕτερον μεταβάλλει τὸ δὲ ἕτερον οὐ μεταβάλλει, καὶ ποιεῖ ἕξιν καὶ στέρησιν· ἡ γὰρ ἕξις μεταβάλλει μὲν εἰς στέρησιν, ἡ δὲ στέρησις οὐ μεταβάλλει εἰς ἕξιν. ἔστι δὲ καὶ ἄλλῃ διαιρέσει ὑποβαλεῖν τὸν λόγον, λέγοντες οὕτως· τὰ ἀντικείμενα ἢ λόγοι εἰσὶν ἢ πράγματα. καὶ εἰ μὲν λόγοι, ποιοῦσιν τὴν κατάφασιν καὶ τὴν ἀπόφασιν. εἰ δὲ πράγματα, ἢ σώζουσιν ἄλληλα ἢ οὐ σώζουσιν. εἰ μὲν οὖν σώζουσιν, ποιοῦσι τὰ πρός τι. εἰ δὲ οὐ σώζουσιν, ἢ μεταβάλλουσιν εἰς ἄλληλα ἢ οὐ μεταβάλλουσιν. εἰ μὲν οὖν μεταβάλλουσιν, ποιοῦσι τὰ ἐναντία, εἰ δὲ οὐ μεταβάλλουσιν, ποιοῦσιν ἕξιν καὶ στέρησιν, δηλονότι τοῦ ἑτέρου μεταβάλλοντος εἰς τὸ ἕτερον, ἤγουν τῆς ἕξεως, τοῦ δὲ ἑτέρου μὴ μεταβάλλοντος εἰς τὸ ἕτερον, οἷον τῆς στερήσεως, ὡς ἔχει ἐπὶ ὄψεως καὶ τυφλότητος· ὄψις μὲν γὰρ μεταβάλλει εἰς τυφλότητα, τυφλότης δὲ οὐδέποτε μεταβάλλει εἰς ὄψιν.

Τρίτον ἦν τῶν ζητουμένων τίς ἡ τάξις τούτων τῶν ἀντιθέσεων. φαμὲν τοίνυν | ὅτι τὰ πρός τι τῶν λοιπῶν τριῶν ἀντιθέσεων εἰκότως προτέτακται, 125v ἐπειδὴ ἅμα τῇ φύσει ἐστὶ καὶ σωστικὰ ἀλλήλων τυγχάνουσιν. οὐδεμία δὲ τῶν λοιπῶν τριῶν ἀντιθέσεων τοῦτο κεκλήρωται. μετὰ δὲ τὰ πρός τι τὰ ἐναντία τέτακται, διότι ταῦτα μετ᾽ ἀλλήλά ἐστιν, ὥς φησιν ὁ θεῖος Πλάτων· μετὰ γὰρ τὸ λευκὸν τὸ μέλαν καὶ μετὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ μέλανος ἡ τοῦ λευκοῦ παρουσία προσγίνεται. συγκεκλήρωται δὲ τῷ τοιούτῳ τὰ ὡς ἕξις καὶ στέρησις ἀντικείμενα. καὶ ἄλλως· τὰ ἐναντία κιρνᾶται πρὸς τὸ ἀποτελέσαι ἕτερόν τι, ὥσπερ τὸ λευκὸν καὶ τὸ μέλαν πρὸς γέννησιν φαιοῦ, ἡ δὲ ἕξις καὶ στέρησις οὐδέποτε κιρνᾶται μετ᾽ ἀλλήλων πρὸς ἑτέρου τινὸς γέννησιν. ἡ δὲ κατάφασις καὶ ἀπόφασις τελευταίαν ἔλαχεν τάξιν ὡς καθόλου· αὕτη γὰρ διὰ πάντων τῶν ὄντων καὶ μὴ ὄντων διήκει, ὥσπερ τῶν ἄλλων κολοφὼν τυγχάνουσα, καὶ διὰ τοῦτο τοιαύτην τάξιν ἀπείληφεν. ἔστι δὲ καὶ ἑτέρως εἰπεῖν τούτων τὴν τάξιν· τὰ πρός τι προηγεῖται, ἐπειδὴ μὴ μάχεται· τὰ δὲ μὴ μαχόμενα τῶν μαχομένων προηγεῖται, καὶ τὰ ἧττον μαχόμενα τῶν μᾶλλον μαχομένων. ἧττον δὲ μάχεται τὰ ἐναντία, ἐπειδὴ μήτε ἐπὶ πάντων τῶν ὄντων ἐπεκτείνεται ἡ μάχη αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ κιρνᾶται εἰς ἄλληλα πρὸς γέννησιν ἑτέρου τινός. μᾶλλον δὲ μάχεται ἕξις καὶ στέρησις, καὶ διὰ τοῦτο τελευταία, ὡς ἐναντίαν ὁδὸν ὁδεύουσα | τοῖς 126r ἐναντίοις ὡς μᾶλλον μαχομένη καὶ μὴ κιρνωμένη πρὸς γέννησιν ἑτέρου. τῆς δὲ καταφάσεως καὶ ἀποφάσεως προηγοῦνται τὰ εἰρημένα, ἐπειδὴ ἧττον

8 ἢ] εἰ M 11 an λέγοντας? 23 ἐστὶ superscr. M[1] οὐδὲν M 25 Πλάτων] cf. Phaedon. p. 70 D. E 29. 33 γένεσιν M (cf. v. 31) 40 γένεσιν M

μάχονται ταῦτα ἐκείνης, εἴ γε ἡ κατάφασις καὶ ἡ ἀπόφασις ἐπὶ πάντων τῶν ὄντων καὶ μὴ ὄντων ἐπεκτείνει τὴν μάχην.

Τέταρτον ἦν τῶν ζητουμένων ⟨ἡ⟩ τούτων διαφορά. καί φαμεν ὅτι διαφέρουσιν ἀλλήλων. πρῶτον μὲν οὖν τὰ πρός τι διαφέρουσι τῶν τριῶν, ὅτι ταῦτα ἅπερ ἐστὶν πρὸς τὸ ἀντικείμενον λέγεται, οἷον τὸ διπλάσιον πρὸς τὸ ἥμισυ οὐκ ἄλλο τι λέγεται ἀλλὰ αὐτὸ ὅπερ ἐστί, τοῦτ' ἔστι διπλάσιον. τὰ δὲ ἐναντία αὐτὸ ὅπερ ἐστὶν οὐ λέγεται εἶναι ἑτέρου· οὐδὲ γὰρ τὸ λευκὸν μέλανος λέγεται εἶναι λευκὸν ἀλλ' ἐναντίον. ὁμοίως δὲ οὐδὲ ἐπὶ τῆς ἕξεως καὶ τῆς στερήσεως αὐτὸ ὅπερ ἐστὶν ἑτέρου λέγεται εἶναι· οὐδὲ γὰρ ἡ ὄψις τυφλότητος λέγεται εἶναι ὄψις. καὶ μή τις ἡμᾶς ἀπατήσῃ λέγων ὅτι ἡ τυφλότης λέγεται ὄψεως εἶναι τυφλότης, ἐπειδὴ εἰ συμβήσεται ἀντιστρέφειν, εὑρεθήσεται ἡ ὄψις τυφλότητος ὄψις, ὅπερ ἐστὶν ἀδύνατον· κατὰ γὰρ τοὺς φυσικοὺς λόγους ἀδύνατόν ἐστιν ἀπὸ στερήσεως ἕξιν εἶναι. ὅτι δὲ οὐ λέγεται οὕτως, δείξομεν ἐντεῦθεν· τῶν πρός τι δύο τινὰ ἐχόντων, ὑπογραφὴν λέγω καὶ ἴδιον, ὑπογραφὴν μὲν τὴν λέγουσαν αὐτὰ ἅπερ ἐστὶ τὰ πρός τι ἑτέρων λέγεσθαι, ἴδιον δὲ τὸ πρὸς ἀντιστρέφοντα λέγεσθαι, εἴ που συμβῇ ἡμᾶς τὴν ὄψιν καὶ τὴν τυφλότητα λέγειν ἀντιστρέφειν, θάτερον πάντως τῶν δύο, τῆς ὑπογραφῆς φημι καὶ τοῦ ἰδίου, κακωθήσεται. | καὶ ἵνα παραστήσωμεν 126v τὸ λεγόμενον, ὑποθώμεθα τὴν τυφλότητα ὄψεως εἶναι τυφλότητα. ἀλλ' ἐπεὶ μὴ ἀντιστρέφει (οὐ γὰρ λέγεται ἡ ὄψις τυφλότητος ὄψις), κακωθήσεται ἐξ ἀνάγκης τὸ ἴδιον τῶν πρός τι τὸ λέγον πρὸς ἀντιστρέφοντα λέγεσθαι αὐτά. καὶ πάλιν εἴ που ὑποθώμεθα τὴν μέν, ὡς εἴρηται, ὄψιν τυφλότητος ὄψιν εἶναι, ἐπειδὴ οὐ λέγομεν τὴν τυφλότητα ὄψεως εἶναι τυφλότητα, ἀλλὰ στέρησιν ὄψεως, δῆλον ὅτι ἐντεῦθεν φροῦδος ἡ ὑπογραφή· οὐδὲ γὰρ ἁρμόττει αὐτὸ ὅπερ ἐστὶν ἡ τυφλότης λέγεσθαι ὄψεως εἶναι τυφλότης, ἀλλὰ στέρησις ὄψεως. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ καταφάσεως καὶ ἀποφάσεώς φαμεν ὅτι ταυτὶ καὶ ταῦτα τῶν πρός τι διαφέρουσιν. καὶ ὁ μὲν Ἀριστοτέλης ταύτας ποιεῖται τὰς διακρίσεις τούτων. ἡμεῖς δὲ καὶ ἕτερα προστίθεμεν· ὅτι διενήνοχε τὰ ἐναντία τῆς ἕξεως καὶ τῆς στερήσεως, ὅτι ἐπὶ μὲν τῶν ἐναντίων δύο εἰσὶ τὰ πράγματα τούτων (ἔστιν γάρ, εἰ τύχοι, λευκὸν καὶ μέλαν), ἐπὶ δὲ τῆς ἕξεως καὶ τῆς στερήσεως οὐκ ἔτι δύο εἰσίν, ἀλλ' ἓν καὶ μόνον· ἡ γὰρ ὄψις παροῦσα καὶ ἀποῦσα τὴν ἕξιν καὶ τὴν στέρησιν ἐργάζεται. ὥσπερ ἡμέρα καὶ νὺξ οὐκ εἰσὶ διάφοροι φύσεις ὑπὸ διαφόρων αἰτιῶν γιγνόμεναι, ἀλλ' ἕν ἐστιν πρᾶγμα αἴτιον τῆς ἀμφοτέρων ὑπάρξεως ἡ τοῦ ἡλίου παρουσία καὶ ἀπουσία· οὕτως καὶ τὸ αὐτὸ νόει μοι ἐπὶ τῶν προκειμένων ἡμῖν εἰς ἐξέτασιν. τοῦτο πέρας τῆς παρούσης θεωρίας.

3 ἡ inserui 7. 8. 9 οὐδὲ] οὔτε M (ter) 17 θάτερον scripsi: θατέρου M
20 ἀντιστρέφει M¹: ἀντιστρέφῃ M² 22 καὶ πάλιν iter. M ὑποθόμεθα M
22. 23 τυφλότητα ὄψεως M 30 εἰ τύχοι ex parte evan. M

⟨Θεωρία λβ΄.⟩

p. 11b16 Περὶ δὲ τῶν ἀντικειμένων ποσαχῶς εἴωθεν ἀντιτίθεσθαι ῥητέον.

Οὐ μόνον | ἐκ τῶν εἰρημένων δυνατὸν ἐλέγχειν τοὺς νόθον βουλο- 127r μένους εἶναι τοῦτο τὸ τμῆμα, ἀλλὰ καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς τοῦ φιλοσόφου φωνῆς· ὁ γὰρ δέ σύνδεσμος δείκνυσιν ἡμῖν ὡς ἤρτηται ⟨τοῖς⟩ προτέροις ὁ περὶ τῶν ἀντικειμένων λόγος· οὗτος γὰρ ἀεὶ σύνδεσμός ἐστιν ἐν πᾶσι λεγόμενος.

p. 11b23 Ὡς δὲ κατάφασις καὶ ἀπόφασις, οἷον κάθηται — οὐ κάθηται.

Ζητητέον ἐνταῦθα πῶς κατάφασιν καὶ ἀπόφασιν ἐκάλεσεν τὰ κάθηται καὶ οὐ κάθηται, καίτοι γε ἁπλαῖ φωναί εἰσιν αὗται, αὐτὸς δέ ἐστιν ὁ λέγων ὅτι αὗται καθ' ἑαυτὰς οὐδέποτε οὔτε κατάφασιν οὔτε ἀπόφασιν σημαίνουσιν, ἐπειδὴ μήτε ἀλήθειαν μήτε ψεῦδος· πῶς ἐνταῦθα ὥσπερ ἐπιλελησμένος τοῦ ἰδίου λόγου ταῦτά φησιν; πρὸς τοῦτό φαμεν ὅτι τῆς καταφάσεως καὶ τῆς ἀποφάσεως δύο τινὰ ἐχούσης, ὑποκείμενον καὶ κατηγορούμενον, τὸ μὲν ὑποκείμενον κοινόν ἐστι τούτων, τὸ δὲ κατηγορούμενον διάφορον· ὁ γὰρ Σωκράτης ὑπόκειται ἐν ἀμφοτέροις, τὸ δὲ κάθηται ἢ οὐ κάθηται οὐκ ἔστι κοινόν, ἀλλὰ τὸ μέν ἐστιν τῆς καταφάσεως τὸ δὲ τῆς ἀποφάσεως ἴδιον. ὡς οὖν σύντομος ὁ Ἀριστοτέλης τὸ μὲν κοινὸν ὑποκείμενον παραλέλοιπεν, τὸ δὲ διάφορον κατηγορούμενον ἐνέθηκεν.

p. 11b32 Ὅσα μὲν οὖν ὡς τὰ πρός τι ἀντίκειται, αὐτὰ ἅπερ ἐστὶν τῶν ἀντικειμένων λέγεται, ἢ ὁπωσοῦν ἄλλως πρὸς αὐτά.

Ἢ ὁπωσοῦν προσέθηκεν ὁ φιλόσοφος, ἐπειδὴ οὐ μόνον πτώσεως δέεται τὰ πρός τι οὐδὲ ἀριθμοῦ ἀλλὰ καὶ προθέσεως, ὥσπερ λέγομεν ὁ ἄρχων ἀρχομένου ἄρχων. |

p. 11b38 Ὅσα δὲ τῶν ἐναντίων τοιαῦτά ἐστιν, ὥστε ἐν οἷς πέφυκε 127v γίγνεσθαι ἢ ὧν κατηγορεῖται ἀναγκαῖον θάτερον αὐτῶν ὑπάρχειν.

Ἐνταῦθα διαίρεσιν τῶν ἐναντίων παραδίδωσιν ὁ φιλόσοφος σποράδην, ἣν ἡμεῖς συλλέξαντες εἴπωμεν οὕτως· τὰ ἐναντία ἢ ἄμεσά ἐστιν ἢ ἔμμεσα· ἄμεσα μὲν ὡς τὸ ἄρτιον καὶ τὸ περιττόν, ἔμμεσα δὲ ὄντα ἢ πολύμεσά ἐστιν ἢ μονόμεσα· πολύμεσα μὲν ὡς τὸ λευκὸν καὶ τὸ μέλαν· μέσον γάρ

2 ἀντιτίθ.] ἀντικεῖσθαι Arist. (cf. p. 133,4) 5 τμῆμα] πρᾶγμα M (cf. p. 133,8) 6 ἤρτηται ex εἴρηται corr. M² τοῖς inserui 12 αὐτὸς δέ ἐστιν ὁ λέγων] p. 2a5 22 μὲν om. Arist. ἀντίκ. ὡς τὰ πρός τι coll. Arist. 23 τῶν ἀντικ.] ἑτέρων Arist. ἢ ὁπωσδήποτε πρὸς ἄλληλα Arist. 28 αὐτῶν θάτ. coll. Arist.

ἐστι τούτων τό τε φαιὸν καὶ τὸ ὠχρὸν καὶ τὸ πυρρὸν καὶ τὸ ξανθὸν καὶ ὅσα τοιαῦτα. μονόμεσα δὲ ὄντα, ἢ δι' ὀνόματος δηλοῦται τούτων τὸ μέσον ἢ ἀκατονόμαστόν ἐστι. καὶ δι' ὀνόματος μὲν δηλοῦται τὸ μέσον θερμοῦ καὶ ψυχροῦ, οἷον τὸ χλιαρόν, ἀκατονόμαστον δὲ ὡς τὸ μεταξὺ φαύλου καὶ σπουδαίου, ἅτινα τῇ ἀναιρέσει τῶν ἄκρων δηλοῦται· εἰ γὰρ βουληθείημεν δηλῶσαι τὸ μεταξὺ φαύλου καὶ σπουδαίου, οὐκ ἂν δυνηθείημεν δι' ὀνόματος τοῦτο δηλῶσαι, ἀλλὰ τῇ ἀποφάσει τῶν ἄκρων τὸ τοιοῦτον δηλοῦμεν καί φαμεν τὸ τοιοῦτον μήτε φαῦλον εἶναι μήτε σπουδαῖον.

p. 12a1 Ὥστε ἐν οἷς πέφυκε γίγνεσθαι ἢ ὧν κατηγορεῖται.

Τῶν ἐναντίων τὰ μέν ἐστιν οὐσιώδη τὰ δὲ ἐπεισοδιώδη. τὰ τοίνυν οὐσιώδη ἐνταῦθά φησιν ὁ φιλόσοφος κατηγορεῖσθαι, τὰ δὲ ἐπεισοδιώδη ἐν ὑποκειμένῳ εἶναι.

p. 12a4 Οἷον νόσος καὶ ὑγεία ἐν σώματι ζῴου πέφυκε γίγνεσθαι.

Ἰστέον ὅτι οἱ ἰατροὶ νόσον καὶ ὑγείαν ἔμμεσα νομίζουσιν εἶναι καὶ λέγουσι τὸ τούτων μέσον οὐδέτερον, οἱ δὲ φιλόσοφοι ἄμεσα ταῦτα λέγουσιν. οὐδέτερος δὲ τούτων | ἁμαρτάνει τῆς ἀληθείας· οἱ μὲν γὰρ ἰατροὶ πρὸς τὴν 128r αἴσθησιν κρίνοντες τοῦτο λέγουσιν, οἱ δὲ φιλόσοφοι πρὸς τὴν φύσιν ἀφορῶντες τοιοῦτον λέγουσιν· φασὶ γὰρ ὅτι τὸ σῶμα ἢ κατὰ φύσιν ἔχει καὶ λέγεται ὑγιαίνειν, ἢ παρὰ φύσιν καὶ λέγεται νοσεῖν, καὶ ἀναγκαῖον θάτερον ὑπάρχειν ἐν τῷ τῷ τοῦ ζῴου σώματι, ἢ νόσον ἢ ὑγείαν.

p. 12a6 Καὶ περιττὸν δὲ καὶ ἄρτιον ἀριθμοῦ κατηγορεῖται, καὶ ἀναγκαῖον θάτερον τῷ ἀριθμῷ ὑπάρχειν, ἢ περιττὸν ἢ ἄρτιον.

Ὁ μὲν Πλάτων οἴεται ἔμμεσα εἶναι, οἱ δὲ λοιποὶ πάντες ἄμεσα. καὶ οἱ μὲν ἄμεσα ταῦτα νομίζοντες ἄρτιον μὲν ἔλεγον τὸ δυνάμενον εἰς δύο διαιρεθῆναι ἴσα τῆς μονάδος ἀτμήτου μενούσης, οἷον τὸ τέτταρα. προσέθηκαν δὲ 'τῆς μονάδος ἀτμήτου μενούσης', ἐπειδὴ δυνατὸν καὶ τὸν πέντε ἀριθμὸν εἰς δύο ἴσα διαιρεθῆναι τῆς μονάδος διαιρουμένης. περιττὸν δὲ καλοῦσιν ἐκεῖνον τὸν ἀριθμὸν οἱ ἰδιῶται τὸν καλούμενον ἄζυγον, οἷον τὸν πέντε, διαιρούμενον εἰς δύο καὶ περιττεύοντα τῷ ἐνὶ μέρει, τῇ μονάδι, ταύτης ἀδιαιρέτου μενούσης. οἱ μὲν λέγοντες οὕτως τὸ ἄρτιον καὶ τὸ περιττὸν ταύτῃ τῇ δόξῃ κρατυνόμενοι ἔλεγον μηδὲν εἶναι μέσον ἀρτίου καὶ περιττοῦ. ὁ δὲ Πλάτων περιττὸν μὲν ἔλεγεν, ὃν καὶ οἱ πρῶτοι ἐκάλουν, ἄρτιον δὲ οὐ τὸν αὐτόν, ἀλλὰ ἄρτιον ἔλεγεν τὸν δυνάμενον διαιρεθῆναι καὶ

3 ἀκατωνόμ. M 6 τὸ μεταξὺ—δηλῶσαι iter. M 10 ἐπισοδ. M (constanter)
13 ὑγείαν M σώματι ante οἷον coll. (sed numeris superscr. corr.) M
15 τοῦτον M 18 φησὶ M 22 ἀναγκαῖόν γε Arist. 23 Πλάτων] cf. El. p. 181,10. 194,15 26 πέμπτον M

μέχρι μονάδος, οἷον τὸν ἑξήκοντα τέτταρα· οὗτος γὰρ διαιρεῖται εἰς τριάκοντα δύο καὶ εἰς ἑκκαίδεκα καὶ εἰς ὀκτὼ καὶ εἰς τέτταρα καὶ εἰς δύο. | μέσους δὲ ἀριθμοὺς ἔλεγεν τοὺς διαιρουμένους μὲν εἰς δύο ἴσα, μὴ μέντοι 128v μέχρι μονάδος διαιρουμένους, οἷον τὸν δέκα. ἀλλὰ τούτων τοὺς μὲν λέγει ῥέπειν ⟨πρὸς⟩ τὸ ἄρτιον, τοὺς δὲ πρὸς τὸ περιττόν. καὶ οἱ μὲν αὐτῶν μίαν μόνην διαίρεσιν ἐπιδέχονται καὶ λέγονται ῥέπειν πρὸς τὸ περιττόν, οἱ δὲ πολλὰς διαιρέσεις ἐπιδέχονται καὶ λέγονται ῥέπειν πρὸς τὸ ἄρτιον, οἷον ὁ δώδεκα.

p. 12a26 Στέρησις δὲ καὶ ἕξις λέγεται μὲν περὶ ταὐτόν τι, οἷον ἡ ὄψις καὶ ἡ τυφλότης περὶ ὀφθαλμόν.

Ἵνα τὴν παροῦσαν ῥῆσιν νοήσωμεν, βραχέως περὶ τῆς στερήσεως διαλεχθῶμεν. στέρησις τοίνυν ἐστὶν ἀπουσία εἴδους, οὐκ ἐν τοῖς μὴ οὖσιν εὑρισκομένη ἀλλ' ἐν τοῖς οὖσιν· τὸ γὰρ μὴ ὂν πῶς ἂν λέγοιμεν μὴ εἶναι; τυφλὸν δὴ ἄρα τὸ δεκτικὸν τῆς τυφλότητος εἶναι. ἀλλὰ δεῖ καὶ πεφυκέναι τὴν ἕξιν εἰς τὸ δέχεσθαι· αὐτίκα γοῦν τὸν λίθον εἰ καὶ ἔστιν οὔ φαμεν τυφλόν, διότι φύσιν οὐκ ἔχει τοῦ δέξασθαι τὴν τυφλότητα. ἀλλὰ μὴν δεῖ συνελθεῖν καὶ τὴν ἐπιτηδειότητα τοῦ μορίου· τὸν γὰρ ἄνθρωπον καὶ ὄντα καὶ πεφυκότα δέχεσθαι οὐ λέγομεν κατὰ τὴν χεῖρα τυφλόν, διὰ τὴν ἀνεπιτηδειότητα τοῦ μορίου δηλονότι. οὐκ ἀρκεῖ δὲ ταῦτα καὶ μόνον, ἀλλὰ δεῖ συνελθεῖν τούτοις καὶ τὸν χρόνον· τὸ γὰρ ἀρτιγενὲς σκυλάκιον, καίτοι ὂν καὶ πεφυκὸς δέξασθαι καὶ ἐπιτηδειότητα ἔχον μορίου, οὔ φαμεν τυφλὸν διὰ τὸ μήπω εἶναι τὸν χρόνον, καθ' ὃν δεῖ τοῦτο ὁρᾶν. ὥστε ἐκ τῶν τεττάρων τούτων ἀναφαίνεται ἡμῖν | ὁ ὁρισμὸς τῆς στερήσεως ὁ λέγων 129r ὅτι στέρησίς ἐστιν ἀπουσία εἴδους ἐν τῷ πεφυκότι δέχεσθαι, ἐν ᾧ πέφυκεν ὑπάρχειν, ὅτε πέφυκεν ἔχειν. καὶ διὰ τοῦ μὲν εἰπεῖν 'ἐν τῷ πεφυκότι' ἐσήμανεν δύο τινά, τό τε πεφυκέναι καὶ τὸ εἶναι· οὐδὲ γὰρ τὸ μὴ ὂν πεφυκέναι δύναται λέγεσθαι. καὶ τέως ἔχομεν δύο ἴδια τῆς στερήσεως. διὰ δὲ τοῦ εἰπεῖν 'ἐν ᾧ πέφυκεν' ἐσήμανεν τὴν ἐπιτηδειότητα τοῦ μορίου, διὰ δὲ τοῦ 'ὅτε πέφυκεν' τὸν χρόνον ἐν ᾧ δεῖ ὁρᾶν. ταῦτα περὶ τῆς προκειμένης λέξεως ἱκανά.

p. 12b12 Ὡς γάρ ποτε ἡ κατάφασις πρὸς τὴν ἀπόφασιν ἀντίκειται, οἷον τὸ κάθηται — οὐ κάθηται, καὶ τὰ ἑξῆς.

Ζητητέον ἐνταῦθα διὰ τί τὸ μὲν κάθηται καὶ οὐ κάθηται, ῥῆμα ὑπάρχον ὁριστικόν, ἐνταῦθα ἀπόφασιν καὶ κατάφασιν ἐκάλεσεν, τὸ δὲ καθῆσθαι ἢ μὴ καθῆσθαι, πράγματα ὄντα, ὑπὸ τὴν κατάφασιν καὶ ἀπόφασιν ἀνάγεσθαί φησι. καί φαμεν ὅτι εἰκότως· τῷ γὰρ ὑποκειμένῳ τὰ πράγματα ἁρμόζει,

5 πρὸς τὸ ἄρτιον] τῷ ἀρτίῳ M 13 μὴ ante εἶναι superscr. M² 14 τυφλὸν— εἶναι post τυφλότητα (16) transponas 15 an εἰς τὸ δέχ. τὴν ἕξιν? 23 pr. ὁ evan. M 26 οὐδὲ] οὔτε M 32 ante οὐ add. τῷ Arist. 34. 35 καθεῖσθαι M

οὐχὶ οἱ λόγοι· οἷον ἐὰν εἴπω 'Σωκράτης κάθηται', ἐρωτώμενος δὲ ὑπό τινος τί εἴπω, ⟨οὐ⟩ 'Σωκράτει ὑπάρχει τὸ κάθηται' ἀποκρινοῦμαι (τοῦτο γὰρ ἄτακτόν ἐστι τὸ λέγειν 'ὑπάρχει τῷ Σωκράτει τὸ κάθηται'), ἀλλά φημι 'τὸ καθῆσθαι'. οὕτως ἄρα τῷ ὑποκειμένῳ τὰ πράγματα ἁρμόζει. δικαίως οὖν ταῦτα πράγματα ἐκάλεσεν ὁ φιλόσοφος.

p. 12b26 Ὅτι δὲ οὐδ' ὡς τὰ ἐναντία ἀντίκειται τὰ κατὰ στέρησιν καὶ ἕξιν λεγόμενα, ἐκ τῶνδε δῆλον.

Διακρίνας τὰ πρός τι ἐκ τῶν λοιπῶν ἀντιθέσεων | ὁ φιλόσοφος βού- 129^v
λεται καὶ τὴν ἕξιν καὶ τὴν στέρησιν τῶν λοιπῶν τριῶν διακρῖναι. διακρίνει δὲ ταῦτα τρισὶ διαφοραῖς· μιᾷ μὲν τῇ λεγούσῃ ὅτι τἀναντία εἰς ἄλληλα μεταβάλλει, ἡ δὲ ἕξις καὶ στέρησις οὐδέποτε εἰς ἄλληλα μεταβάλλει, ὡς ἀνωτέρω εἴρηται. τὰ ἐναντία ἄρα ἔργα ἐστὶν παρὰ τὴν ἕξιν καὶ τὴν στέρησιν. καὶ ἔστιν αὕτη πρώτη διαφορά. δευτέρα διαφορά· τὰ ἐναντία ἄμφω εἰσὶ κατὰ φύσιν, ἕξις δὲ καὶ στέρησις οὐκ εἰσιν ἄμφω κατὰ φύσιν. τὰ ἐναντία ἄρα οὐκ εἰσιν ἕξις καὶ στέρησις. συλλελόγισται δὲ ἡμῖν καλῶς ἡ μείζων πρότασις· καὶ γὰρ οὐκ εἰσιν ἄμφω κατὰ φύσιν ἕξις καὶ στέρησις, ἀλλ' ἡ μὲν ἕξις κατὰ φύσιν, ἡ δὲ στέρησις οὐ κατὰ φύσιν. τρίτη διαφορά· τὰ ἐναντία ἢ ἄμεσά ἐστιν ἢ ἔμμεσα. καὶ εἰ μὲν ἄμεσα εἴη, ἀνάγκη τούτων τὸ ἕτερον ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχειν τῷ ὑποκειμένῳ, οἷον ἢ τόδε ἢ τόδε, ὡς ἐπὶ ὑγείας καὶ νόσου. εἰ δὲ ἔμμεσα εἴη, τοιαῦτά ἐστιν ὡς μηδέποτε ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχειν τῷ ὑποκειμένῳ, οἷον τὸ λευκὸν ἢ τὸ μέλαν. καὶ εἴ τι ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει τῷ ὑποκειμένῳ, οὐχ ὁπότερον ἔτυχεν, ὡς ἐπὶ ὑγείας καὶ νόσου, ἀλλὰ πάντως ἕν τι ὡρισμένον, ὡς τῷ πυρὶ τὸ θερμὸν καὶ τῷ ὕδατι τὸ ψυχρόν. τούτων οὖν πάντων διαφέρει ἕξις καὶ στέρησις. τῶν μὲν ἀμέσων ἐναντίων διαφέρει, ὅτι οὐκ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει τῷ ὑποκειμένῳ τὸ ἕτερον, ὡς ἐπὶ ὑγείας καὶ νόσου· πολλάκις γὰρ οὐ πέφυκε δέχεσθαι τὸ ὑποκείμενον καὶ οὐδέτερον τούτων ἐξ ἀνάγκης εἶναι. πάλιν δὲ οὐδὲ τοιαῦτά ἐστιν, ὡς μηδέποτε ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει τῷ ὑποκειμένῳ, | ὅτε πέφυκε 130^r
δέχεσθαι τὸ ὑποκείμενον καὶ χρόνον ἔχει ἐπιτήδειον, ὥστε ἀνάγκη ἕτερον αὐτῶν ὑπάρχειν τῷ ὑποκειμένῳ. ἀλλ' οὐδὲ πάλιν εἰ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει τῷ ὑποκειμένῳ ἕν τι, ὡρισμένως αὐτῷ ὑπάρχει, ὡς εἴρηται ἐν τῷ πυρὶ τὸ θερμόν. πᾶσιν οὖν τούτοις διαφέρει ἡ ἕξις καὶ ἡ στέρησις τῶν ἐναντίων. καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, τὰ ἐναντία ἢ ἀεὶ ἐξ ἀρχῆς ὑπάρχει τῷ ὑποκειμένῳ, ὡς ἐπὶ τῶν ἀμέσων ἐναντίων, ἢ οὐδέποτε, ἀλλ' ἐνδέχεται κατ' οὐδέτερον. ἡ δὲ ἕξις καὶ ἡ στέρησις οὔτε ἐξ ἀνάγκης ἀεὶ ὑπάρχει τῷ ὑποκειμένῳ, ὅτε δὴ πέφυκε δέχεσθαι διὰ τὸν χρόνον (τότε γὰρ ἔχει κατ' οὐδέτερον), οὔτε δὲ πάλιν ὑπάρχει τῷ ὑποκειμένῳ οὐδέποτε διὰ τὸ πεφυκέναι δέχεσθαι. ἐφ' οἷς καταπαυέσθω μὲν ἡμῖν ὁ λόγος ὁ περὶ τῆς διακρίσεως τῶν ἐναντίων πρὸς ἕξιν καὶ στέρησιν.

2 οὐ inserui 12 εἴρηται] p. 135,5 21 εἰ καὶ coll. M 23 ὁρισμένον M pr. τῷ] τὸ M 30 οὐδὲ] οὔτε M 35 οὔτε] οὐδὲ M

Διαδεχέσθω δὲ ὁ περὶ τῆς καταφάσεως καὶ ἀποφάσεως διακριτικὸς λόγος πρὸς τὰς λοιπὰς τρεῖς ἀντιθέσεις, φημὶ δὴ πρὸς ἕξιν καὶ στέρησιν καὶ ἐναντία καὶ πρός τι. διαφέρει τοίνυν τούτων, ὅτι ἡ μὲν ἀεὶ διακρίνει τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ ψεῦδος, αἱ δὲ οὐδέποτε. καὶ τοῦτο εἰκότως· αὗται γὰρ ἁπλαῖ οὖσαι φωναὶ οὐδέποτε κατάφασιν καὶ ἀπόφασιν μιμοῦνται· ἐν γὰρ ταῖς ἁπλαῖς φωναῖς οὐδὲ ἀλήθεια οὐδὲ ψεῦδος δηλοῦται. εἰ δέ τις ἀπορήσει πρὸς ἡμᾶς λέγων ὅτι δυνατὸν ταύτας τὰς ἁπλᾶς φωνὰς κατὰ συμπλοκὴν προερχομένας διακρῖναι τὴν ἀλήθειαν καὶ τὸ ψεῦδος, ὡς ὅτε εἴπω ‘Σωκράτης κάθηται — Σωκράτης οὐ κάθηται’, ἐρῶ πρὸς αὐτὸν ὅτι καὶ 130v οὕτω διαφέρει ἡ κατάφασις καὶ ἡ ἀπόφασις τῶν λοιπῶν ἀντιθέσεων, τῷ ταύτην μὲν τὴν ἀντίθεσιν ἀεὶ διαιρεῖν τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ ψεῦδος, καὶ ὄντος καὶ μὴ ὄντος τοῦ ὑποκειμένου, ταύτας δὲ οὐκ ἀεὶ διακρίνειν, ἀλλ᾽ ἔστ᾽ ἂν ᾖ τὸ ὑποκείμενον. ἀλλ᾽ ἐπειδὴ εἴρηται ἡμῖν ἡ διαίρεσις ἡ καθολική, φέρε καὶ τὴν μερικὴν ζητήσωμεν, τὴν πρὸς ἕκαστα τούτων φημί. διαφέρει τοίνυν ἡ κατάφασις καὶ ἡ ἀπόφασις τῶν ἐναντίων τῶν μὲν ἐμμέσων, ὅτι οὔτε ὄντος τοῦ ὑποκειμένου οὔτε μὴ ὄντος ἀνάγκη τὴν μὲν ἀληθεύειν τὴν δὲ ψεύδεσθαι· οὔτε γὰρ εἰ ἦν Σωκράτης, ἀνάγκη πάντως τοῦτον ἢ λευκὸν εἶναι ἢ μέλανα, ἀλλ᾽ ἕτερόν τι ἔχειν χρῶμα, τούτου δὲ μὴ ὄντος δῆλον ὅτι οὐδέτερον τούτων ἐστὶν ἀληθές, ἢ ὅτι Σωκράτης λευκὸς ἢ ὅτι μέλας. τῶν δὲ ἀμέσων ἐναντίων διαφέρει, ὅτι τὰ ἄμεσα ἐναντία ὄντος μὲν τοῦ ὑποκειμένου ἀνάγκη τὴν μὲν ἀληθεύειν τὴν δὲ ψεύδεσθαι, μὴ ὄντος δὲ τοῦ ὑποκειμένου ἀνάγκη κατ᾽ οὐδέτερον ἔσται· πῶς γὰρ τὸ μὴ ὂν ἢ λευκὸν λέγομεν εἶναι ἢ μέλαν; τῆς δὲ ἕξεως καὶ τῆς στερήσεως διενήνοχε, ὅτι ἐπὶ μὲν ἕξεως καὶ στερήσεως καὶ ὄντος καὶ μὴ ὄντος τοῦ ὑποκειμένου οὐκ ἀνάγκη τὴν μὲν ἀληθεύειν τὴν δὲ ψεύδεσθαι, ἐπὶ δὲ τῆς ἀποφάσεως καὶ τῆς καταφάσεως πρόδηλον ὡς ἡ ἑτέρα πάντως ἢ ἀληθεύει ἢ ψεύδεται· τὴν γὰρ ἀντίφασιν | οὐδὲν καυχήσεται φυγόν. καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν διαφέρει 131r αὕτη ἡ διάστασις τῶν τριῶν ἀντιθέσεων τῷ τὴν μὲν ἀντίφασιν καὶ ὄντος καὶ μὴ ὄντος τοῦ ὑποκειμένου ἢ ἀληθεύειν ἢ ψεύδεσθαι τὰς δὲ ἑτέρας ἐνόντος τοῦ ὑποκειμένου ἢ ἀληθεύειν ἢ ψεύδεσθαι.

Μέχρι τούτων προαγαγὼν τὸν λόγον ὁ Ἀριστοτέλης ἐφεξῆς τέτταρας ἡμῖν κανόνας παραδίδωσι τῶν ἐναντίων, ὧν ὁ πρῶτός ἐστι τοιοῦτος· τὰ ἀγαθὰ μόνοις μάχεται τοῖς κακοῖς, τὰ δὲ κακὰ οὐ μόνοις μάχεται τοῖς ἀγαθοῖς, ἀλλὰ καὶ τοῖς κακοῖς· οὕτως ἡ ἔνδεια οὐ μόνον μάχεται τῇ συμμετρίᾳ ἀγαθῇ οὔσῃ, ἀλλὰ καὶ τῇ πλεονεξίᾳ κακῇ ὑπαρχούσῃ. ἀλλ᾽ ἐντεῦθεν ἀπορία διαδέχεται ἡμᾶς ἡ λέγουσα ὅτι καὶ πῶς δίκαιόν ἐστι λέγειν ἡμᾶς τῷ ἑνὶ δύο μάχεσθαι, τῇ ἐνδείᾳ τὴν πλεονεξίαν καὶ τὴν συμμετρίαν. πρὸς οὓς φαμεν ὅτι οὐχ ἑνὶ καὶ μόνῳ δύο ἀντίκειται (οὐδὲ γὰρ μόνῃ τῇ ἐνδείᾳ τὰ εἰρημένα ἀμφότερα ἀντίκειται), ἀλλ᾽ ἕκαστον τούτων ἑνὶ καὶ μόνῳ ἀντίκειται· ἡ γὰρ ἔνδεια καὶ ποσότητα ἔχει καὶ ποιότητα. καὶ καθὸ

5 γὰρ scripsi: δὲ M 10 τῷ] τὸ M 22 ἀνάγκη scripsi: evan. M 27 οὐδὲν καυχήσεται φυγόν ex litteris paene evan. restitui 28 αὕτη ἡ διάστ— evan. M τῷ] τὸ M 29 καὶ μὴ ὄντος iter. M 37 τῷ ἑνὶ] τὸ ἓν M 38 οὐδὲ] οὔτε M

μὲν ἔχει ποσότητα, ἀντίκειται ταύτῃ ἡ πλεονεξία, καθὸ δὲ ἔχει ποιότητα, ἀντικειμένην ἔχει τὴν συμμετρίαν. δεύτερος κανών· ὅτι οὐχ ὥσπερ τὰ πρός τι συνεισφέρει ἄλληλα, οὕτω καὶ τὰ ἐναντία· ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν πρός τι εὕροις ἂν τοῦτο, τοῦτ' ἔστι τὸ συνεισφέρειν καὶ σώζειν ἄλληλα, ἐπὶ δὲ τῶν ἐναντίων τὸ ἀνάπαλιν· οὐ μόνον γὰρ οὐκ εἰσιν ἀλλήλων σωστικὰ ἀλλὰ καὶ φθαρτικά, ὡς εἰπεῖν, εἴτε ἐν διαφόροις ὑποκειμένοις λάβοις αὐτὰ ὄντα εἴτε ἐν ἑνί, οἷον ὡς ἐπὶ νόσου καὶ ὑγείας· | εἰ μὲν γὰρ λάβοις πάντα 131v
ἄνθρωπον ὑγιαίνοντα, οἰχήσεται ἀπὸ πάντων ἡ νόσος ἐξ ἀνάγκης. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ ἑνὸς ὑποκειμένου ταὐτὰ συμβαίνει· εἰ γὰρ Σωκράτην ἕνα ὄντα φήσομεν ὑγιαίνειν, οἴχεται ἐξ ἀνάγκης ἐκ τούτου ἡ νόσος· οὐδὲ γὰρ ἐνδέχεται τὰ ἐναντία περὶ τὸ αὐτὸ ὑποκείμενον κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἅμα συνεῖναι. καὶ ἐν τούτοις ὁ δεύτερος κανών. τρίτος κανών· τὰ ἐναντία περὶ τὸ αὐτὸ ὑποκείμενον θέλουσι ταὐτὰ γίνεσθαι ἢ τῷ γένει ἢ τῷ εἴδει· οἷον ὑγεία καὶ νόσος ἐν σώματι ζῴου ταὐτὰ ὄντα τῷ εἴδει ἐστί, λευκὸν δὲ καὶ μέλαν ἐν τῷ ἁπλῶς σώματι ταὐτὰ ὄντα τῷ γένει ἐστί. καὶ τοῦτο εἰκότως· ἐπειδὴ γὰρ ἐξ ἑνὸς δημιουργοῦ πάντα προῆλθεν, ἔδει ταῦτα μὴ πάντῃ ἐναντιοῦσθαι ἀλλήλοις, ἀλλὰ καὶ κοινωνίαν ἔν τισιν ἔχειν, καθὸ κοινωνοῦσιν, ὡς καὶ Πλάτων φησίν, ταῖς τε κορυφαῖς καὶ τοῖς ἐσχάτοις· ταῖς μὲν κορυφαῖς, ⟨ἐπεὶ⟩ δύο τὰ ἐναντία ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος ἀνάγεται, τοῖς δὲ ἐσχάτοις, ἐπεὶ τὰ ἐναντία περὶ τὸ αὐτὸ ὑποκείμενον καταγίνεται. καὶ ἐν τούτοις ὁ τρίτος κανών. τέταρτος κανών· τὰ ἐναντία ἢ ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος ἀνάγεται, ὥσπερ τὸ λευκὸν καὶ τὸ μέλαν ὑπὸ τὸ χρῶμα, ἢ ὑπὸ ἐναντία γένη, ὡς ἡ δικαιοσύνη καὶ ἀδικία, ἡ μὲν δικαιοσύνη ὑπὸ τὴν ἀρετὴν ἡ δὲ ἀδικία ὑπὸ τὴν κακίαν, ἢ αὐτὰ γένη ἐστὶν γενικώτατα, ὡς τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακόν. ἀλλ' ἐντεῦθεν ἐκ τῶν εἰρημένων ἀποροῦμεν λέγοντες ὅτι εἰ τὰ ἐναντία ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος ἀναφέρεται, καθὼς ἀνωτέρω εἴρηται, πῶς τὴν δι|καιοσύνην καὶ τὴν ἀδικίαν ὑπὸ ἐναντία γένη ἀνάγομεν. λέγομεν 132r
οὖν πόρρω ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος ἀνάγονται, ὑπὸ τὴν ἕξιν φαμέν· καὶ γὰρ καὶ τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἀδικίας φαμὲν κοινὸν γένος τὴν ἕξιν. ἀλλ' ἑτέρα τις ἐπὶ ταύτῃ τῇ ἀπορίᾳ ἡμῖν ἀνακύπτει ἡ λέγουσα ὅτι πῶς τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακὸν γενικώτατα γένη εἰρήκαμεν· εἰ γὰρ τοῦτο, κατηγορίαι ἔσονται δώδεκα, καὶ οὐκέτι δέκα. πρὸς οὓς φαμεν ὅτι ταῦτα ἰδίαν ὕλην οὐκ ἔχει, ἀλλ' ἐν πάσαις ταῖς κατηγορίαις εὑρίσκονται· ἐν μὲν γὰρ τῇ οὐσίᾳ ἐστὶν ἀγαθὸν καὶ κακὸν οἷον γένεσις καὶ φθορά, γένεσις μὲν καλὸν φθορὰ δὲ κακόν. ὁμοίως καὶ ἐν τῷ ποσῷ ἐστιν ἀγαθὸν καὶ κακόν, ἀγαθὸν μὲν τέλειον κακὸν δὲ ἀτελές. ὁμοίως καὶ ἐν τῷ ποιῷ ἀγαθὸν μὲν ἡ ἐπιστήμη κακὸν δὲ ἡ ἄγνοια. πάλιν ἐν τοῖς πρός τι ἀγαθὸν μὲν ὁ φίλος κακὸν δὲ ὁ ἐχθρός. καὶ ἐν τῷ ποῦ ἀγαθὸν μὲν τὸ εὔκρατον κακὸν δὲ τὸ δύσκρατον. ὁμοίως καὶ ἐν τῷ ποτὲ ἀγαθὸν μὲν τὸ κατὰ καιρὸν κακὸν δὲ τὸ παρὰ καιρόν. ταὐτὸν δὲ εὕροις καὶ ἐπὶ τοῦ ποιεῖν, ἀγαθὸν μὲν τὸ

14 λευκὸν supplevi: evan. M 17 πάντι M 18 Πλάτων] Phaedo. p. 60 B
19 ἐπεὶ inserui 20 ἐπεὶ] ἐπὶ M 27 ἀνάγομεν. λέγομεν supplevi: XIII fere litterae evan. M

διδάσκειν κακὸν δὲ τὸ φονεύειν. πάλιν καὶ ἐν τῷ κεῖσθαι ἀγαθὸν μέν ἐστι τὸ εὐπρεπῶς κατακεκλίσθαι κακὸν δὲ τὸ ἀπρεπῶς, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τοῦ ἔχειν ἀγαθὸν μὲν τὸ βιβλία ἔχειν κακὸν δὲ τὸ αἰσχρά τινα ἔχειν. τοῦτο πέρας τῆς θεωρίας.

⟨Θεωρία λγ΄.⟩

p. 13a18 Ἐπὶ μὲν τῶν ἐναντίων, ὑπάρχοντος τοῦ δεκτικοῦ, δυνατὸν εἰς ἄλληλα μεταβολὴν γενέσθαι, εἰ μή τινι φύσει τὸ ἓν ὑπάρχει.

Ζητητέον ἐνταῦθα εἰ δυνατὸν τὸ ἄρτιον καὶ τὸ περιττὸν εἰς ἄλληλα μεταβάλλειν. | καί τινες μέν φασιν ὅτι δυνατόν· ἰδοὺ γὰρ ὁ τρία γίνεται 132v
τέτταρα. ἀλλὰ πρὸς τούτους φαμὲν ὅτι ἀδύνατον· οὐδὲ γὰρ ὁ τρία ἀριθμὸς τρία μένων τέτταρα γίνεται, ἀλλὰ γενόμενος τέτταρα, παρέφθαρται ἤδη τὸ τρία εἶναι αὐτόν. ὅμως δὲ καὶ τοῦτό φαμεν ὅτι διττὸς ὁ ἀριθμός, ὁ μὲν μετρῶν ὁ δὲ μετρούμενος. καὶ ὁ μὲν μετρῶν οὐδέποτε μεταβάλλει, ὁ δὲ μετρούμενος μεταβάλλει· οἷον τριῶν λίθων ὑποκειμένων, δυνατὸν ἕνα διαιρεῖσθαι καὶ γίνεσθαι τοὺς περιττοὺς ἀρτίους.

p. 14a8 Ὑγιαινόντων μὲν ἁπάντων ὑγεία μὲν ἔσται, νόσος δὲ οὔ.

Ἄξιον ἐνταῦθα ζητῆσαι ὅτι τίνος χάριν οὐκ ἀντιστρέψας εἶπεν ὁ φιλόσοφος ὅτι νοσούντων ἁπάντων νόσος μὲν ἔσται, ὑγεία δὲ οὔ. καί φαμεν ὅτι εἰκότως καὶ τοῦτο πεποίηκεν· ὑγεία μὲν γὰρ ἄνευ νόσου δύναται συστῆναι, νόσος δὲ ἄνευ ὑγείας ἀδύνατον· αὐτὸ γὰρ τὸ ζῆν ἐν τῷ νοσεῖν ὑγεία ἐστίν, καὶ ἀδύνατον ἐν νόσῳ μὴ εἶναι ἴχνη ὑγείας, ἐπεὶ οὐδὲ τῶν ζώντων ἐστίν. ἀδύνατον οὖν νόσον ἄνευ ὑγείας συνίστασθαι, ὥσπερ καὶ κακὸν ἄνευ ἀγαθοῦ· ἄκρατον γὰρ κακὸν ἀδύνατον εἶναι, ὥσπερ καὶ ἄκρατον σκότος, ἀλλὰ πάντως ἐστὶν μετ' ἐπιμιξίας. ταῦτα καὶ περὶ τῶν προτεθέντων ῥητῶν ἱκανά.

Περὶ προτέρου καὶ τῶν ἑξῆς.

p. 14a26 Πρότερον δὲ ἕτερον ἑτέρου λέγεται τετραχῶς, πρῶτον μὲν καὶ κυριώτατα τὸ κατὰ χρόνον, καθὰ πρεσβύτερον ἕτερον ἑτέρου καὶ παλαιότερον λέγεται.

Μετὰ τὴν τῶν ἀντικειμένων διδασκαλίαν μεταβέβηκεν λοιπὸν ὁ φιλόσοφος ἐπὶ τὴν περὶ τοῦ προτέρου θεωρίαν καὶ ὑστέρου καὶ τοῦ ἅμα καὶ τῆς κινήσεως | καὶ τοῦ ἔχειν. ἀλλὰ τέως πρὸ τῆς κατὰ μέρος ἐξηγήσεως 133r

2 κατακελεῖσθαι M 5 tit. inserui 7 γίνεσθαι Arist. 10 οὐδὲ] οὔτε M 16 ante ἁπάντ. add. γὰρ Arist. ἔσται] ἔστιν M (cf. v. 18) 20 ζεῖν M 21 οὐδὲ] οὔτε M 26 πρότερον ἑτέρου ἕτερον Arist. 27 τὸ om. Arist. καθ' ὃ Arist. 31 τέως litteris paene evanidis dubium est

ζητήσωμεν τὴν χρείαν τῆς μνήμης τοῦ προκειμένου. λέγομεν τοίνυν ὅτι εἰκότως μέμνηται τοῦ προτέρου, ἐπειδὴ ⟨ὃ⟩ πολλαχοῦ ἐν ταῖς κατηγορίαις ἐμνημόνευσε, τούτου δεῖν ᾠήθη τοῦ μνημονευθέντος σποράδην ὁλοσχερῆ τὴν διδασκαλίαν ποιήσασθαι. καὶ ὅτι ἀληθῶς σποράδην μνήμην αὐτοῦ ἐποιήσατο, δῆλον ἐντεῦθεν· αὐτίκα γοῦν ἐν μὲν τῇ οὐσίᾳ τούτου ἐμνήσθη, ἔνθα ἔλεγεν τῶν οὐσιῶν τὰς μὲν πρώτας εἶναι τὰς δὲ δευτέρας, ἐν δὲ τῷ πρός τι, ἔνθα ἔλεγεν τὸ αἰσθητὸν καὶ τὸ ἐπιστητὸν πρότερα εἶναι τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς αἰσθήσεως. [οὐ μόνον δὲ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ὅτε πασῶν τῶν κατηγοριῶν ἐζητοῦμεν τὴν τάξιν, λέγοντες δι' ἣν αἰτίαν ἂν πρώτη μὲν ἡ οὐσία τέτακται, δεύτερον δὲ τὸ ποσόν, καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν τὴν τάξιν τῶν ἐφεξῆς κατηγοριῶν]. διὰ ταύτας μὲν οὖν αἰτίας ⟨τοῦ⟩ προτέρου μνήμην ἐποιήσατο. τοῦ δὲ ὑστέρου ἐμνήσθη, ἢ ὅτε ἔλεγεν τῶν οὐσιῶν τὰς μὲν εἶναι πρώτας τὰς δὲ ὑστέρας (αἱ δὲ δεύτεραι κατ' οὐδὲν ἕτερον εἰσὶν εἰ μὴ ὕστεραι), ἢ ὅτε τὸ πρῶτον καὶ τὸ ὕστερον τῶν πρός τι (ἐχρῆν δὲ περὶ τοῦ ἑνὸς διαλεχθέντα καὶ περὶ τοῦ ὑστέρου τὸν λόγον ποιήσασθαι· τὰ γὰρ πρός τι ὡς ἅμα ὄντα καὶ ἅμα γιγνώσκεται), ἢ ἐπειδὴ μία τῶν ἀντικειμένων ἐπιστήμη. τοῦ δὲ ἅμα μνήμην ἐποιήσατο, ἢ ὅτι τούτου ἐμνήσθη ἐν τοῖς πρός τι, ἔνθα ἔλεγεν τὰ πρός τι ἅμα τῇ φύσει εἰσίν, ἢ ὅτι τὰ ἅμα μέσα ἐστὶν | προτέρου καὶ ὑστέρου, ἐχρῆν δὲ αὐτὸν περὶ τῶν ἄκρων διαλαβόντα 133r καὶ περὶ τοῦ μέσου τὴν διδασκαλίαν ποιήσασθαι. κινήσεως δὲ πάλιν μέμνηται, διότι ἐν τῷ περὶ τοῦ ποσοῦ λόγῳ μνήμην ἐποιήσατο ταύτης, ἔνθα φησὶ τὸν λόγον καὶ τὴν μνήμην ἀκίνητον εἶναι. ἀποροῦσι δέ τινες λέγοντες δι' ἣν αἰτίαν μέμνηται τοῦ ἔχειν, εἴ γε αὐτός ἐστιν ὁ εἰρηκὼς ἀνωτέρω ὅτι οὐκ ἔχει περὶ τούτων διδάξαι πλὴν τῶν εἰρημένων ἐν ἀρχῇ τοῦ συγγράμματος. καί φαμεν ὅτι οὐ περὶ τῆς ἔχειν κατηγορίας βούλεται διαλεχθῆναι ἁπλῶς, ἀλλ' ἐπειδὴ ὁμώνυμόν ἐστι τὸ ἔχειν, ἐβουλήθη διαστείλασθαι τὰ σημαινόμενα, ἵνα γνῶμεν τί μὲν ὑπὸ τὴν ἔχειν ἀνάγεται κατηγορίαν, τί δὲ οὐκ ἀνάγεται.

Οὐκοῦν ἐπειδὴ τὴν τάξιν τῶν προκειμένων καλῶς ἀποδεδώκαμεν, φέρε λοιπὸν πλατύτερον περὶ τούτων διέλθωμεν. τὸ τοίνυν πρότερον λέγεται πενταχῶς· ἢ χρόνῳ ὡς ὁ πρεσβύτερος τοῦ νέου, ἢ φύσει, ὃ συναναιρεῖ καὶ οὐ συναναιρεῖται, συνεισφέρεται καὶ οὐ συνεισφέρει, ταὐτὸν δὲ εἰπεῖν, τὸ καθόλου καὶ μερικόν, ὡς τὸ ζῷον καὶ ὁ ἄνθρωπος, εἰ τύχοι, λέγεται. πάλιν πρότερον τῇ τάξει, ὥσπερ λέγομεν τὸ προοίμιον τῆς ἐξηγήσεως πρότερον εἶναι καὶ τὴν διήγησιν τῶν ἀγώνων. λέγεται πάλιν πρότερον τῷ ἀξιώματι, ὥσπερ τινές φασι τοὺς τιμιωτέρους τῶν φίλων προτέρους εἶναι τῶν μὴ τοιούτων παρ' αὐτοῖς. λέγεται δὲ πρότερον καὶ τὸ αἴτιον τοῦ αἰτιατοῦ. ἀλλὰ ἀποροῦμεν ἐνταῦθα λέγοντες ὅτι εἰ τοῦτο διαφέρει τὸ πέμπτον σημαινόμενον τοῦ δευτέρου σημαινομένου τοῦ προτέρου, φημὶ δὲ τοῦ 134r

2 ὃ inserui 6 ἔλεγεν] p. 2a11. 14 7 ἔλεγε] p. 7b23. 35 8 οὐ—κατηγοριῶν (11) delevi 11 τοῦ addidi 17 ὅτε M 18 ἔλεγε] p. 7b15 21 περὶ τοῦ ποσοῦ] potius περὶ τῆς οὐσίας (cf. p. 4a34) 22 μνήμην] corrigas δόξαν 24 ἀνωτέρω] p. 11b11 31 πρεσβύτης M (cf. Amm. p. 103,6) 32 συνεισφέρει καὶ οὐ συνεισφέρεται M 39 δὲ evan. M

φύσει προτέρου. πρὸς τοῦτό φαμεν ὅτι οὐδαμῶς ταὐτὸν καθέστηκε τὸ πέμπτον σημαινόμενον τῷ δευτέρῳ, ἀλλὰ πᾶν μὲν καθόλου αἴτιόν ἐστιν, οὐ πᾶν δὲ αἴτιον καθόλου· ἔστιν γάρ τινα ἐξισάζοντα τῷ αἰτίῳ, μὴ μέντοι γε καθόλου ὄντα, ὥσπερ ἡ ἀλήθεια τῶν λόγων καὶ τὰ πράγματα· ταῦτα γὰρ ἐξισάζουσιν· εἰ μὲν γὰρ ἀληθεῖς οἱ λόγοι οἱ λέγοντες εἶναι τὰ πράγματα, εἰσὶ καὶ τὰ πράγματα, εἰ δὲ τὰ πράγματά εἰσιν ἀληθῆ, καὶ οἱ λόγοι ἀληθεῖς καθεστήκασιν οἱ λέγοντες εἶναι τὰ πράγματα. καὶ οὕτως ἡ ὑπάρξις τῶν πραγμάτων αἰτία ἐστὶ τῆς ἀληθείας τῶν λόγων. ὁσαχῶς δὲ τὸ πρότερον, τοσαυταχῶς δὲ καὶ τὸ ὕστερον, εἴ γε εἰρήκαμεν ὅτι ὁσαχῶς τὸ ἕτερον τῶν ἀντικειμένων, τοσαυταχῶς καὶ τὸ ἕτερον. καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ προτέρου καὶ ὑστέρου.

Περὶ τοῦ ἅμα.

Τὸ δὲ ἅμα τριχῶς λέγεται· ἢ γὰρ χρόνῳ ἐστὶν ἅμα, ὡς Κάστωρ καὶ Πολυδεύκης εἰ τύχοι, ἢ ὡς τὰ ἀντιστρέφοντα, ἐν οἷς οὐκ ἔστι τὸ αἴτιον καὶ τὸ αἰτιατόν, ἀντιστρέφοντα μόνως κατὰ τὴν τοῦ εἶναι ἀκολούθησιν, μηδαμῶς δὲ θάτερον θατέρου ἐστὶν αἴτιον πρὸς τὸ εἶναι, ὡς ἔχει ἐπὶ διπλασίου καὶ ἡμίσεως· διπλασίου γὰρ ὄντος ἔσται καὶ ἥμισυ, καὶ ἡμίσεως ὄντος ἔσται διπλάσιον, οὐδέτερον δὲ οὐδετέρου αἴτιόν ἐστι τοῦ εἶναι. ἢ ὡς τὰ ὁμοειδῆ, ὡς ἄνθρωπος * *. ἀλλὰ ἀποροῦσί τινες λέγοντες ὅτι εἰ τὸ ἅμα μέσον ἐστὶν προτέρου καὶ ὑστέρου, ὁσαχῶς δὲ τὰ ἄκρα, τοσαυταχῶς καὶ τὸ μέσον, διὰ τί τὸ μὲν | 134v πενταχῶς λέγεται, τὸ πρότερον δηλονότι, τὸ δὲ τριχῶς, τοῦτ' ἔστι τὸ ἅμα. πρὸς τούτους φαμὲν ὅτι πᾶσι τοῖς σημαινομένοις τοῦ προτέρου τὰ σημαινόμενα τοῦ ἅμα ἀντίκειται· τὸ μὲν γὰρ χρόνῳ τοῦ ἅμα ἀντίκειται τῷ χρόνῳ τοῦ προτέρου, τὸ δὲ ὡς ἀντιστρέφοντα λέγεσθαι, μὴ μέντοι γε αἴτιον θάτερον θατέρου ὑπάρχειν, δύο τισὶν ἀντίκειται σημαινομένοις τοῦ προτέρου, τῷ δευτέρῳ καὶ τῷ πέμπτῳ· τὸ γὰρ δεύτερον ἦν τὸ φύσει, τοῦτ' ἔστι τὸ καθόλου ⟨καὶ⟩ μερικόν, τὸ δὲ πέμπτον τὸ αἴτιόν ἐστιν· ἀμφότερα γὰρ αἰτιά ἐστι τῶν ὑστέρων. τούτου χάριν ἀντίκειται τούτοις τὰ ἀντιστρέφοντα, ἐν οἷς οὐκ ἔστιν αἴτιον καὶ αἰτιατόν. τὰ δὲ ὁμοειδῆ ἀντίκεινται τῷ τάξει τοῦ προτένου. τῷ δὲ τετάρτῳ σημαινομένῳ τοῦ προτέρου, τοῦτ' ἔστι τῷ κατὰ τὴν θέλησιν λεγομένῳ, οὐκ ἠξίωσεν ὁ φιλόσοφος ἀντικείμενον ἀντιθεῖναι, ἐπειδὴ τοῦτο ἐκ τῆς ἡμετέρας ἐπινοίας γίνεται. ἄλλως τε εἰ βουληθείημεν εὑρεῖν καὶ τούτῳ ἀντικείμενον, ἐν τῷ ἅμα ἔστιν εὑρεῖν, καθ' ὃ σημαινόμενον λέγομεν ἰσοτίμους ὑπάρχειν· ἀντίκειται γὰρ τὸ ὁμότιμον τῷ προτέραν ἔχοντι τιμὴν ἢ δευτέραν. οὕτως πᾶσι τοῖς σημαινομένοις τοῦ προτέρου τὰ σημαινόμενα τοῦ ἅμα ἀντίκειται. οὐκοῦν ἐπειδὴ διήρθρωται ἡμῖν εὖ τὰ περὶ τοῦ προτέρου καὶ τοῦ ἅμα, φέρε ἐπὶ τὰ ἐφεξῆς χωρήσωμεν, ἐπὶ τὴν κίνησίν φημι.

9 εἰρήκαμεν] p. 122,13 15 ἀντιστρέφον M 19 post ἄνθρ. addas καὶ ἵππος 24 ὡς evan. M 27 τὸ φύσει] τῶ φύσει M καὶ addidi (cf. p. 144,3) 28 ἀμφότερα] cf. v. 2 30 τῷ τάξει] τῇ τάξει M (cf. v. 23) τετάρτῳ scripsi: ἑτέρω M 33 τούτῳ] τοῦτο M 35 τῷ] τὸ M

Περὶ κινήσεως.

Κινήσεως τοίνυν ἓξ εἴδη καθεστήκασι· γένεσις, φθορά, αὔξησις, μείωσις, ἀλλοίωσις, ἡ κατὰ τόπον μεταβολή. ὅτι δὲ ἓξ εἰσι καὶ οὔτε πλείονα οὔτε ἐλάττονα | εἴδη τῆς κινήσεως, δείξωμεν οὕτως· ἡ κίνησις ἐν τέσσαρσι 135r κατηγορίαις θεωρεῖται, ἢ ἐν οὐσίᾳ, ἢ ἐν ποσῷ, ἢ ἐν ποιῷ, ἢ ἐν τῇ ποῦ. ἀλλ' εἰ μὲν ἐν οὐσίᾳ θεωρεῖται, ἢ ἐν αὐτῇ τῇ οὐσίᾳ θεωρεῖται ἢ ἐν τοῖς περὶ τὴν οὐσίαν ἢ τοῖς ἐν τῇ οὐσίᾳ. καὶ εἰ μὲν θεωρεῖται ἐν τῇ οὐσίᾳ, ἢ ἀπὸ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ ὂν παράγει καὶ λέγεται γένεσις (ἀπὸ τοῦ μὴ ὄντος δηλονότι· ἀπὸ γὰρ τοῦ μηδαμῇ μηδαμῶς ὄντος δείκνυται ἐν Φυσικοῖς μηδὲν γινόμενον), ἢ ἀπὸ τοῦ ὄντος εἰς τὸ μὴ ὂν ἀπάγει καὶ καλεῖται τὸ τοιοῦτον φθορά. εἰ δὲ ἐν τοῖς ἐν τῇ οὐσίᾳ θεωρεῖται, ἢ ἐν ποσῷ ἐστιν ἢ ἐν ποιῷ. καὶ εἰ ἐν ποσῷ, ἢ ἀπὸ τοῦ ἐλάττονος ὁδεύει ἐπὶ τὸ μεῖζον καὶ καλεῖται τὸ τοιοῦτον αὔξησις, ἢ ἀπὸ τοῦ μείζονος ἐπὶ τὸ ἔλαττον καὶ καλεῖται μείωσις. ταῦτα μὲν οὖν εἰ ἐν ποσῷ ἐστίν. εἰ δὲ ἐν ποιῷ, ποιεῖ τὴν καλουμένην ἀλλοίωσιν. εἰ δὲ ἐν τοῖς περὶ τὴν οὐσίαν θεωρεῖται, οἷον ἐν τῇ ποῦ κατηγορίᾳ, ποιεῖ τὴν καλουμένην κατὰ τόπον μεταβολήν. ἀλλὰ ἀποροῦσί τινες λέγοντες μὴ ἄρα ἡ αὐτή ἐστιν ἡ αὔξησις καὶ ἡ ἀλλοίωσις καὶ οὐκέτι ἐστὶν ἓξ τὰ εἴδη τῆς κινήσεως ἀλλὰ πέντε· καὶ γὰρ πᾶν αὐξανόμενον ἀλλοιοῦται. πρὸς τοῦτό φαμεν ὅτι οὐδαμῶς ἐστιν ἡ αὐτὴ ἡ αὔξησις τῇ ἀλλοιώσει· ἔστιν γὰρ αὐξάνεσθαι καὶ μὴ ἀλλοιοῦσθαι· ἡ γὰρ ἐκτεταμένη γραμμὴ αὐξηθεῖσα οὐκ ἠλλοιώθη. ἀλλ' οὐδὲ μὴν πᾶν ἀλλοιούμενον αὔξεται· ἡ γὰρ ψυχὴ ἀλλοιοῦται καὶ οὐκ αὔξεται. ἀλλ' ἰστέον ὅτι τῇ μὲν κινήσει ὡς ἁπλῶς κινήσει ἀντίκειται ἡ ἠρεμία, ὡς δὲ τοιᾷδε κινήσει ἡ ἐναντία. οὕτως τῇ μὲν γενέσει ὡς ἁπλῶς γενέσει ἡ φθορὰ ἀντίκειται, | ὡς δὲ τοιᾷδε 135v ἑτέρα. ἀλλὰ πρὸς τοῦτο ἀποροῦσί τινες λέγοντες ὅτι καὶ πῶς τοῦτο δίκαιον δύο ἑνὶ μάχεσθαι. ἀλλ' ἔστιν εἰπεῖν πρὸς αὐτοὺς ὅτι οὐ κατὰ τὸ αὐτὸ ἀντίκειται δύο ἑνί, ἀλλὰ κατὰ ἄλλο καὶ ἄλλο. οὕτω τῇ μὲν κινήσει ἀντίκειται ἡ ἠρεμία ὡς ἕξις καὶ στέρησις, ὡς ἁπλῶς κινήσει, τῇ δὲ γενέσει ὡς τοιᾷδε κινήσει ἀντίκειται ἡ φθορὰ ὡς ἐναντία ἕξις. ταῦτα εἰπόντες περὶ κινήσεως μεταβῶμεν λοιπὸν ἐπὶ τὸ λεῖπον τῷ λόγῳ, φημὶ δὲ τὸ ἔχειν.

Περὶ τοῦ ἔχειν.

Τὸ τοίνυν ἔχειν ὀκταχῶς λέγεται· λέγομεν γὰρ ἔχειν ἢ ποιότητα, ὡς λέγομεν ἐπιστήμην ἔχειν τὸν ἄνθρωπον, ἢ ὅλον περὶ ὅλον, ὥσπερ λέγομεν ἱμάτιον ἔχειν, ἢ ὅλον περὶ μέρος, ὥσπερ λεγόμεθα δακτύλιον ἔχειν, ἢ ὡς ἐν ἀγγείῳ, ὥς φαμεν τὸν μέδιμνον ἔχειν τοὺς πυρούς, ἢ ὡς κτῆμα, ὡς λέγομεν ἔχειν ἀγρὸν ἢ οἰκίαν, ἢ ὡς σύνοικον, ὡς λεγόμεθα γυναῖκα ἔχειν, ἢ μέρος, ὡς λεγόμεθα χεῖρα ἔχειν ἢ πόδα, ἢ ὡς ἐν τόπῳ, ὥσπερ λέγομεν

8. 10 παράγεται et ἀπάγεται M (cf. El. p. 254,7) 9 ὄντως M ἐν Φυσικοῖς] E 1 p. 224a34 sq. 10 γινομένη M 17 ἡ αὐτή] ταυτὴ M (constanter) 20 ἐκτεταμμένη M 32 tit. ante φημί coll. M 33. 34 περὶ] παρὰ M (cf. El. p 255,32)

ἐπὶ μονάδος καὶ σημείου· λέγομεν γὰρ τὸ μὲν σημεῖον μονάδα θέσιν ἔχουσαν τὴν δὲ μονάδα σημεῖον ἄθετον ὑπάρχειν. τούτων οὕτως εἰρημένων τῶν ὀκτὼ τρόπων δύο καὶ μόνοι ὑπὸ τὴν ἔχειν κατηγορίαν ἀνάγονται, οἱ δηλοῦντες οὐσίας περὶ οὐσίαν περίθεσιν, τοῦτ᾽ ἔστιν ὁ δεύτερος καὶ ὁ τρίτος, τὸ ἱμάτιον ἔχειν καὶ τὸ δακτύλιον ἔχειν. ὁ δὲ πρῶτος τρόπος ὑπὸ τὴν ποιότητα ἀνάγεται, ὁ δὲ τελευταῖος καὶ ἐπὶ μέντοι γε ὁ ἐν ἀγγείῳ ὑπὸ τὴν ποῦ κατηγορίαν ἀνάγονται, οἱ δὲ λοιποὶ ὑπὸ τὰ πρός τι. τοῦτο | πέρας τῆς 136r θεωρίας καὶ τοῦ παντὸς συγγράμματος.

⟨Θεωρία λδ΄.⟩

Περὶ προτέρου.

p. 14a26 Πρότερον δὲ ἕτερον ἑτέρου λέγεται τετραχῶς.

Ζητοῦμεν ἐνταῦθα πῶς τοῦ προτέρου πενταχῶς λεγομένου τετραχῶς ὁ φιλόσοφος εἶπεν αὐτὸ καὶ μόνον λέγεσθαι. πρὸς τοῦτό φαμεν ὅτι τὸ ἓν σημαινόμενον παρέλειψεν, τὸ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐπινοίᾳ γιγνόμενον, τοῦτ᾽ ἔστι τὸ κατὰ τὴν θέσιν.

Ἐν τῷ περὶ κινήσεως.

p. 15a30 Οἷον τὸ τετράγωνον γνώμονος αὐτὸ περιτεθέντος ηὔξηται μέν, ἀλλοιότερον δὲ οὐδὲν γεγένηται.

Ἡμεῖς μὲν ἐν τῇ θεωρίᾳ τοῦ δυνατὸν αὔξεσθαι μὲν μὴ ἀλλοιοῦσθαι δὲ τὴν γραμμὴν παρηνέγκαμεν. ὁ φιλόσοφος ἐπιτηδειότερον τίθησι παράδειγμα καί φησιν ὅτι τὸ τετράγωνον γνώμονος περιτεθέντος αὔξεται μέν, οὐκ ἀλλοιοῦται δέ. γνώμων δέ ἐστιν σχῆμα τῷ Γ στοιχείῳ ἀναλογοῦν, ὅθεν καὶ γνώμων ἐκλήθη, διότι ἀπὸ τοῦ Γ στοιχείου προέρχεται. εἰ οὖν ποιήσωμεν τὸ τετράγωνον καὶ προσθῶμεν γνώμονα τῷ τετραγώνῳ, αὔξεται μέν, οὐκ ἀλλοιοῦται δέ, διότι καὶ μετὰ τὴν προσθήκην ⟨οὐδὲν⟩ ἧττον τετράγωνον ἔμεινεν.

p. 15b6 Τῇ δὲ λοιπῇ τῶν κινήσεων οὐ ῥᾴδιόν ἐστιν ἀποδοῦναι τί ποτέ ἐστιν ἐναντίον.

Κατὰ τὸ καθόλου ὁ λόγος· οὐ γὰρ κατὰ τὰ μερικά· τῇ γοῦν λευκάνσει ἔστιν ἀποδοῦναι τὴν μέλανσιν.

---

4 παρ᾽ οὐσίαν παράθεσιν M (cf. Philop. p. 204,27) 9 tit. inserui 11 ἑτέρου ἕτερον Arist. 17 αὐτὸ eicias ηὔξηται μέν] αὔξει μέντοι M 19 ἐν τῇ θεωρίᾳ] p. 146,20 21 τὸ τετραγώνω (sic) M 22 γνῶμον M (constanter) 23 Γ] τρίτου M 25 οὐδὲν inserui 27 τῶν ἀποδοθεισῶν κιν. Arist.

Ἐν τῷ περὶ τοῦ ἔχειν.

p. 15b28 Λεγόμεθα δὲ καὶ γυναῖκα ἔχειν καὶ ἡ γυνὴ τὸν ἄνδρα· ἔοικε δὲ ἀλλοτριώτατος ὁ νῦν ῥηθεὶς τρόπος τοῦ ἔχειν εἶναι.

Ἀλλὰ ζητοῦμεν ἐνταῦθα διὰ τί ἀλλότριον ὄντα τοῦτον τρόπον τοῦ ἔχειν ἐκάλεσεν ὁ φιλόσοφος. | καί φαμεν ὅτι ἐξαίρετον ἔχει παρὰ τοὺς 136v ἄλλους τὸ ἀντιστρέφειν· ὡς γὰρ λέγομεν τὸν ἄνδρα γυναῖκα ἔχειν, οὕτω καὶ τὴν γυναῖκα ἄνδρα ἔχειν ἐροῦμεν, καὶ οὐ ῥᾴδιόν ἐστιν εἰπεῖν τὸ ἕτερον ὑπὸ τοῦ ἑτέρου περιέχεσθαι, ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων· ἐπὶ μὲν γὰρ τοῦ μεδίμνου λέγομεν τὸν μέδιμνον ἔχειν τοὺς πυρούς, οὐ τοὺς πυροὺς τὸν μέδιμνον.

p. 15b31 Ἴσως δὲ καὶ ἕτεροι φανείησαν τοῦ ἔχειν τρόποι.

Αἰνίττεται τὸν περὶ τοῦ τόπου τρόπον· τοῦτον γὰρ ἀπεσιώπησεν αὐτὸς ἡμῖν ἐάσας προσυπακούειν αὐτόν, ἢ ὅτι ἐν τῷ περὶ μεδίμνου λόγῳ μνήμην αὐτοῦ ἐποιήσατο· ἀμφότεροι γὰρ οἱ τρόποι ταὐτὸν εἶναι δοκοῦσι, καθὸ περιέχουσι τὰ περιεχόμενα.

Τέλος ἔχει τὰ σχόλια τῶν Κατηγοριῶν ἀπὸ φωνῆς Ὀλυμπιοδώρου.

3 εἶναι om. Arist. 10 ἴσως δ' ἂν καὶ ἄλλοι τινὲς Arist.

INDICES

I INDEX VERBORUM

Verba asterisco notata desiderantur in lexicis.

II INDEX NOMINUM

III LOCI PLATONICI

IV LOCI ARISTOTELICI

CORRIGENDA ET ADDENDA.

p. 12,11 legas βεβήλοις
p. 28,5 post ταῦτα inseri ἢ recte iussit Kalbfleisch
p. 31,28 l. εἰ pro ἐν
p. 59,1 l. ἐπιδέχεται
p. 78,20 l. δεκτικός
p. 87,8 l. προφορικός
p. 93,16 98,13. 23 corrigas ἐναργείας et addas notam: ἐναργείας scripsi: ἐνεργείας M